

821

737

67

6

8

200

200

200

200

200

200

200

200

200

200

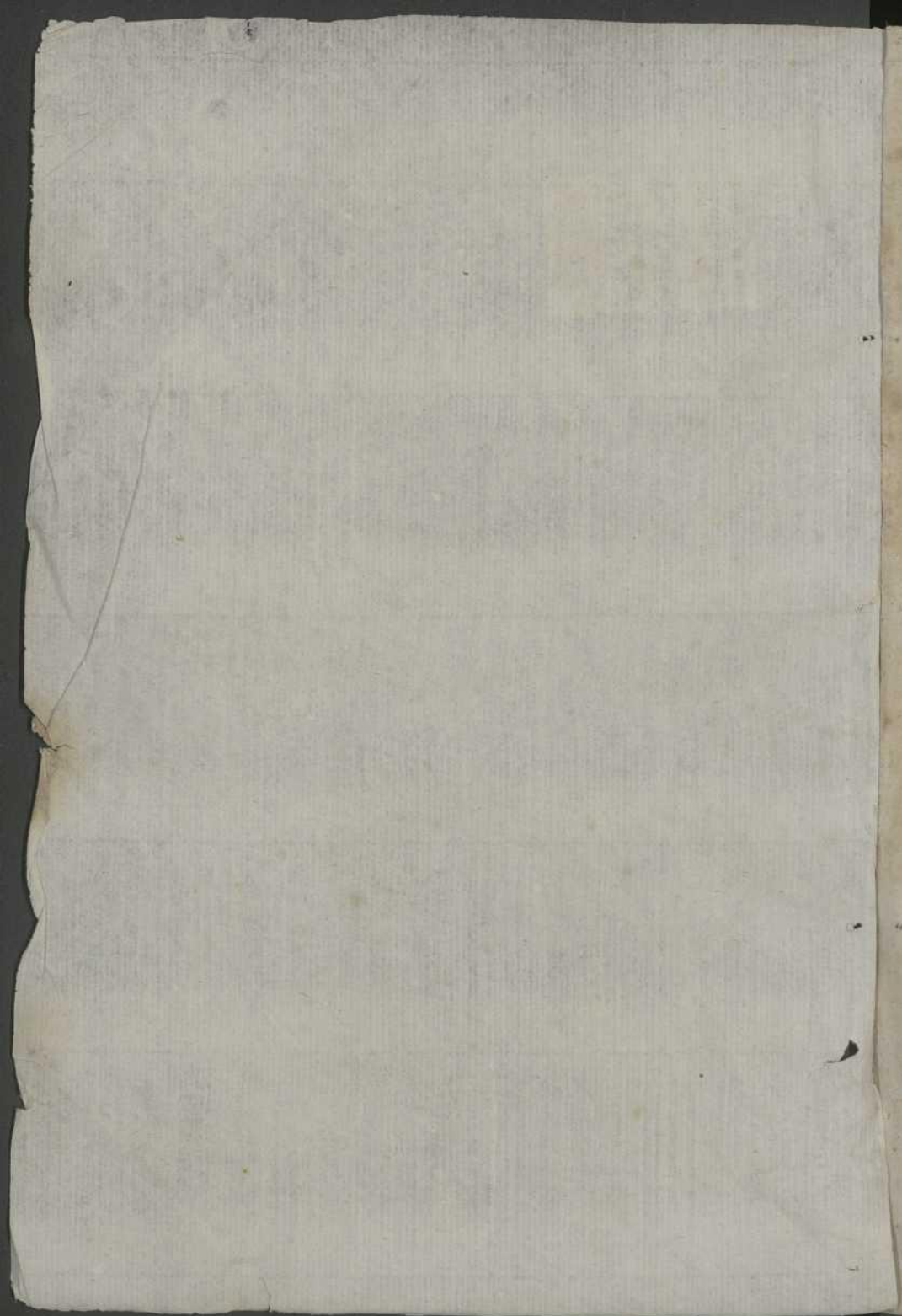
200

200

200

47
—
80

2016

R. P. DOCTORIS

GASPARIS

DE RIBADENEIRA

TOLETANI

SOCIETATIS IESV IN SVO COLLEGIO

**Complutensi Primarij Theologiæ
Professoris.**

TRACTATVS

DE SCIENTIA DEI.

IN PRIMAM PARTEM S. THOMÆ

QVÆSTIONE 14.

Anno

1653.

CVM PRIVILEGIO.

COMPLVTI, In Typographia Mariæ Fernandez

Handwritten signature: J. B. Fernandez

Summa Priuilegij.

Philippus Quartus Hispaniarum, & Indiarum Rex priuilegium concessit Patri Gaspari de Ribadeneira, vt per decennium typis excudat, nullusque alius, nisi de ipsius facultate, librum, cuius titulus est *Tractatus de Scientia Dei*, vt constat ex litteris datis Madriti, triginta mensis Augusti, Anno 1653.

Facultas Superiorum.

Permisſu Superiorum Religionis, Ordinarij, & Supremi Consilij Castellæ, cum approbationibus viroꝝ grauium ex Societate Iesu. R. P. M. Fr. Nicolai Baptistæ Cõcionatoris Regij, Ordinis Mariæ del Carmelo. Doctoris D. Francisci Ignatij de Porres, Canonici Ecclesiæ Sanctorum Iusti, & Pastoris, &c.

Summa taxæ.

Senatores Regij disposuerunt, vt hic liber, cuius titulus est: *Tractatus de Scientia Dei*, quatuor marauetinis pro singulis chartis, & non amplius diuendatur, vt constat ex testimonio Madriti dato die 12. Septembris. Anno 1653.

APPROBATIO

DOCT. D. FRANCISCI IGNATII DE PORRES
Canonici Sanctæ Ecclesiæ Magistralis SS. Iusti, & Pastoris, &c.

EX Cõmissione D. Doct. D. Ioannis de Narbona Sactæ Inquisitio-
 nis Cõsultoris Canonici, Thesaurarij in sancta Ecclesia Magistra-
 li D. Iusti, & Pastoris, & Vicarij Generalis in Curia Archiepiscopali
 Cõplutensi, vidi hunc tractatũ de *Scientia Dei* probe, feliciterque elab-
 oratũ à R. P. D. Gaspare de Ribadeneira Primario Theologiæ Pro-
 fessore in Florentissimo Societatis Iesu Collegio; in quo nihil inueni
 Orthodoxę fidei dogmatib⁹, nec bonis moribus dissonũ; sed omnia,
 quæ in eo dilucidè, & subtiliter discutiuntur, ita venustum decorem,
 & grauem dignitatẽ referentia, vt non solum typographię beneficio,
 ad omnium oculos mereatur peruenire: verũ, & omniũ insinuari
 mentibus, vt ab illo in rebus adeo abstrusis lucem, & in materia adeo
 necessaria doctrinã adipiscantur omnes. Et quidẽ post tot tractatus
 de *Scientia Dei*, & de *Scientia Media* à Doctissimis Societatis Iesu
 Magistris in lucem editos, mirum esset adhuc relinqui, quod possit
 erudita lima expendi, præstantiq; disputari calamo; nisi id à viro Sa-
 crę Societatis Iesu tractaretur Doctore. Quam quidẽ familiã opti-
 mo iure quilibet dixerit decens monstrum, iacrumque scientiarum
 Hydram: renascuntur quippe in ea semper summa sapientiæ capita
 alijs abscessis. *Eterna nobilis*, vt in simili Cassiodorus aiebat lib. 5. va-
 riar. form. 4. fructũ, quem in decisore perdidit, in successore seruauit. Con-
 cordat huic familiæ ramus ille ditissimus, qui Virgiliano carmine semper
 enascitur, hoc enim auulso non deficit alter. *Aureus*, & simili frondescit
 virga metallo. Vnus est R. P. D. Gaspar de Ribadeneira nobilis, aurea-
 que Societatis Iesu proles, qui doctissimis Molina, Vasquio, Soario,
 Bellarmino, & Francisco Annato viris rediuiua præstantia succedat.
 Prodeat ergo in lucẽ absolutissimus hic tractatus in doctissima suæ
 familiæ eximium ornamentum: in nostræ Academiæ Complutensis
 decus maximum, quæ tanto filio & Doctore gloriabunda exultat: &
 in communem scholasticę disciplinæ vtilitatem. *Diuinę voluntatis*
typis Angelos informari, dicebat Athanasius, qui *Deum Opt. Max. nos-*
cunt. Hic ergo tractatus de *Scientia Dei* æternis typographiæ forme-
 tur caracteribus, qui vel tituli elogio diuinę voluntatis typis infor-
 matus est. Hoc meum votum, & hoc iudicium. Datum Compluti,
 die 19. Septembris, Anno Christi Domini 1653.

Doct. Franciscus Ignatius
 de Porres.

Errata sic corrige.

Pag. 16. col. 2. linea 32. meritum fidei, l. motuum fidei. Pag. 31
col. 2. lin. 28. illa maior, l. illa minor. Ibid. linea 29. Minor, l. Ma-
ior. Pag. 51. linea vlt. Arbitratus, l. arbitratus. Pag. 52. col. 1. lin. 22.
tripfa, l. reipfa. Pag. 55. col. 1. linea antepenult. illa, l. illa. Pag. 95. col.
1. lin. 35. aribuat, l. tribuat. Pag. 101. col. 2. lin. 22. simplicissimo, l.
simplicissimo. Pag. 114. col. 2. lin. 11. per. l. per. Pag. 166. col. 1. lin.
36. inueniens. l. inuenientem. Pag. 201. col. 1. lin. 23. positinum, l.
positiuum. Ibidem lin. 26. positium, l. positiuum. Pag. 234. col. 1. lin.
5. intrinsecam l. extrinsecam. Pap. 240. col. 1. lin. 30. veritas, l. veri-
tatis. Pag. 242. col. 1. lin. 2. appareat Deo. Adde, homo, vt homo. Pag.
244. col. 1. lin. vlt. prædefinition. l. prædefinitiones. Pag. 255. col. 2.
lin. 29. illa, l. illa. Pag. 256. inter 1. & 2. col. lin. 1. per te, l. per in. col.
& te in 2. Pag. 283. col. 1. lin. 5. Roma, l. Romana. Pag. 321. col. 2. lin.
32. eo existunt, l. coexistunt. Pag. 322. col. 2. lin. 20. existit, existit, l.
extitit, existit. Pag. 361. col. 2. lin. vlt. motus, l. modus. Pag. 395.
col. 1. lin. 33. ea parte, l. ex parte. Pap. 434. col. 1. lin. 15. quod, leg-
quam.

Hæc menda si demas, respondet suo origi-
nali. Datum Compluti die 3, Septembris, Anno
1653.

Doctor Franciscus de Porrès.

Corrector Vniuersitatis

INDEX

DISPUTATIONVM, ET CAPITVM

huius operis.

DISPUTATIO I.

De existentia scientiæ diuinæ.

L Vmine fidei, & rationis cōstat existentia diuinæ scientiæ, cap. 1. pag. 15.

An ex immaterialitate bene probetur Deum esse intellectiui. cap. 2. Probatio cognoscitiui ex immateriali proponitur: excludunturque nonnulla. §. 1. p. 21.

Via sternitur explicationi, quæ magis placet. §. 2. p. 26.

Inferitur ex dictis vera explicatio. §. 3. p. 31.

DISPUT. II.

An dectur in Deo actus primus intelligendi?

Status controuersie, & Authorum sententiæ, cap. 1. p. 34.

Eligitur secunda sententiæ, p. 38.

Soluuntur obiectiones. c. 3. p. 43.

Argumenta prioris classis. §. 1. pag. 44.

Alia argumenta eiusdem classis. §. 2. pag. 52.

Argumenta posterioris classis. §. 3. pag. 58.

An in Deo capacitas intellectiua sit virtualiter intrinsecè distincta ab actuali intellectu,

eamq; virtualiter producent?

cap. 4. pag. 62.

Soluuntur obiectiones. c. 5. p. 69.

De alijs compriincipi, & ad intelligentionem diuinam. cap. 6. p. 74.

An detur in Deo ratione noua actus primus intelligendi? cap. 7. pag. 79.

DISPUT. III.

De obiecto formali cognitionis diuinæ.

Authorum placita. cap. 1. p. 85.

Nonnulla præmittuntur. c. 2. p. 86.

Nostra sententiæ. cap. 3. pag. 92.

Soluuntur obiectiones cōtra conclusiones præcedentes. c. 4. p. 96.

Quæ militant pro creaturis, & Personalitatibus Diuinis. §. 1. pag. 96.

Reliquorum argumentorum solutio. §. 2. pag. 103.

DISPUT. IIII.

De cognitione, qua Deus cognoscit se ipsum in se, & in suis prædicatis.

Deus cognoscit seipsum integrè & necessariò. cap. 1. p. 107.

Duplex expeditur obiectio. cap. 2. p. 114.

De modis, quibus Deus cognoscit sua prædicata diuina in se-ipsis, & alijs prædicatis Dei. cap. 3. p. 119.

Eius.

Eiusdem instituti prosecutio.
cap. 4. p. 123.

DISPVT. V.

*De cognitione Dei in ex creaturis,
& propter creaturas.*

Recensitis Authorū sententijs vera opinio statuitur. c. 1. p. 128.

Soluuntur obiectiones. c. 2. p. 132.

An cognitio, qua Deus se cognoscit in creaturis sit intuitiva, & comprehensiva Dei. c. 3. p. 135.

Dirimuntur quædam dubia. cap. 4. p. 139.

DISPVT. VI.

De possibilitate creaturarum.

Soluuntur nonnulla. c. 1. p. 145.

Statuuntur alia. cap. 2. pag. 149.

Prior pars veræ sententiæ. cap. 3. p. 154.

Posterior pars veræ sententiæ. cap. 4. p. 158.

Soluuntur obiectiones. c. 5. p. 164.

DISPVT. VII.

De connexionione necessaria Dei cum possibilitate creaturarum.

Status controuersiæ, & Authorum placita. cap. 1. p. 172.

Stabilitur connexio intrinseca Dei cum possibilitate creaturarum. cap. 2. p. 173.

Eadem connexio probatur ex alijs perfectionibus Dei. cap. 3. pag. 181.

Concluditur explicatio nostræ sententiæ. cap. 4. p. 187.

Soluuntur obiectiones. cap. 5. p. 192.

Aliorum argumentorum solutio. cap. 6. p. 198.

DISPVT. VIII.

De cognitione creaturarum possibilitatem, maxime in Deo.

Statuitur Deū non solū cognoscere seipsum, sed etiam creaturas secundum esse proprium ipsarum distincte, & in singulari. cap. 1. p. 202.

Triplicis quæstiunculæ relatio. cap. 2. p. 209.

Statuto Deum cognoscere aliquomodo creaturas in se ipso referuntur placita Theologorum circa modum cognoscendi. cap. 3. p. 210.

Prior pars nostræ sententiæ. cap. 4. p. 214.

Soluuntur obiectiones contra præcedentem assertionē. cap. 5. p. 219.

Posterior pars nostræ sententiæ. cap. 6. p. 224.

DISPVT. IX.

Concluditur explicatio notitiæ diuine circa veritates necessarias.

De cognitione creaturarū possibilitatem in se ipsis cognitis per scientiam naturalem Dei. cap. 1. p. 228.

Expediuntur quædam dubia circa modū cognoscendi veritates necessarias. cap. 2. p. 237.

DISPVT. X.

Explicatur futuritio rerum.

Nostra sententiā circa futuritionem absolutam. cap. 1. p. 242.

Posterior pars nostræ sententiæ circa futuritionē absolutam. cap. 2. p. 248.

In quo consistat futuritio conditionata cap. 3. p. 251.

Quomodo scientia creaturæ ut possibilis, ut absolute existentis, & ut conditionatè existentis differant, vel non differant ex parte obiecti? cap. 4. pag. 255.

DISPVT. XI.

An Deus cognoscat sua decreta, ut futura?

Relatis aliorum placitis probatur, & explicatur nostra sententia. cap. 1. p. 262.

Soluntur obiectiones. c. 2. p. 268.

DISPVT. XII.

De cognitione diuina futurorum contingentium, & ipsorum veritate.

Statutis quibusdā certis, referuntur Theologorum placita circa veritatē determinatā futurorum contingentium. cap. 1. p. 272.

Duplex assertio nostræ sententiæ. cap. 2. p. 276.

Soluntur obiectiones aliæ, & quid de vniuersalibus de futuro contingente. cap. 3. p. 284.

DISPVT. XIII.

De modis, & medijs, quibus Deus cognoscit futura contingentia absolutæ.

Placita Theologorum. c. 1. p. 291.

Nostra sententia. cap. 2. p. 294.

Concluditur explicatio nostræ sententiæ. cap. 3. p. 300.

An Deus cognoscat in seipsis futura libera? cap. 4. p. 306.

DISPVT. XIV.

De præsentia futurorum in eternitate Dei.

Placita Theologorum, c. 1. p. 314.

Duplex assertio nostræ sententiæ. cap. 2. pag. 315.

Nonnullæ quaestiones ad præsens institutum pertinentes dirimuntur. cap. 3. p. 322.

DISPVT. XV.

De præsentia diuinæ eternitatis ad creaturas in tempore futuras.

Explicata cōtrouersia præfertur sententia affirmans. c. 1. p. 330.

Relatis Authorib⁹ nostræ sententiæ probatur rationib⁹. c. 2. p. 336.

Argumentorum solutio. c. 3. p. 340.

Expediuntur plura quaesita. cap. 4. p. 344.

DISPVT. XVI.

Vsus eternitatis diuinæ ad cognitionem Dei circa futura contingentia.

Sententiæ Theologorum, priorque pars nostræ sententiæ. cap. 1. p. 348.

Posterior pars nostræ sententiæ. cap. 2. pag. 352.

Immutabilitatem diuinæ cognitionis protegit eternitas Dei. cap. 3. p. 359.

DISPVT. XVII.

Concordia scientiæ visionis cum libertate nostrorum actuum.

Rei difficultas, & c. explicatio veræ sententiæ. cap. 1. p. 363.

Aliquorum argumentorum solutio. cap. 2. pag. 369.

DISPVT. XVIII.

Quæ scientia Dei sit causa creaturarum.

Status cōtrouersiæ, & c. Authorum sententiæ. cap. 1. p. 373.

Secunda sententia est vera. c. 2. p. 376.

Fun.

Fundamenta aduersariorum ab
 Authoritate. cap. 3. p. 382.

Argumenta à ratione. c. 4. p. 387.

DISPVT. XIX.

*An Deus cognoscat contingentia
 conditionaliter aliquando
 existentia?*

Quibusdam prænотatis, declara-
 tur status controuersia, &
 Authorum placita referuntur
 cap. 1. p. 391.

Proponitur nostra sententia, pro-
 bationesq; ab authoritate per-
 stringuntur. cap. 2. pag. 396.

Oppositiones ex PP. contra no-
 stram sententia. cap. 3. p. 400.

Rationes pro nostra sententia.
 cap. 4. p. 404.

Obiectiones contra nostram sen-
 tentiam. cap. 5. p. 406.

Quatuor speciales obiectiones
 enodantur. c. 6. p. 413.

DISPVT. XX.

*An Deus cognoscat contingentia
 conditionata in decreto actualiter
 exercito; absoluto subiectiue,
 & obiectiue condi-*

tionato?

Status controuersia, Theologo-
 rumque sententia. c. 1. p. 420.

Probatur ab authoritate nostra
 sententia. cap. 2. p. 423.

Aduersariorum insinuat. c. 3. p. 431.

Indicantur testimonia PP. pro
 nostra sententia. cap. 4. p. 437.

Rationibus probatur nostra sen-
 tentia. cap. 5. p. 440.

DISPVT. XXI.

Probatur à priori nostra sententia.

& oppositiones contra ipsam.

Probatur à priori nostra senten-
 tia. cap. 1. p. 448.

Obiectiones contra scientiam
 mediam. cap. 2. p. 455.

Difficiliores obiectiones contra
 scientiam mediam. c. 3. p. 463.

DISPVT. XXII.

*Quem habeat cognoscendi modum
 scientia conditionata, & qua
 ratione sit media?*

An Deus cognoscat futura con-
ditionata libera in se ipsis, &
quo iure talis scientia dicitur
media. cap. 1. p. 470.

Obiectiones. cap. 2. p. 475.

Reliquæ obiectiones à ratione.
 cap. 3. p. 479.

Obiectiones ex D. Augustino.
 cap. 4. p. 485.

Obiectiones ex D. Th. c. 5. p. 491.

DISPVT. XXIII.

*De obiectis materialibus scientia
 media.*

De cognitione diuina circa de-
creta libera, quæ ipse Deus ha-
beret ab æterno, si darentur
certain conditiones. c. 1. p. 496.

De conditionatis disparatis. cap.
2. pag. 503.

Concluditur expositio nostræ
 sententia. cap. 3. p. 506.

An aliqua conditionales de hy-
pothesi impossibili pertineant
ad scientiam mediam? caput.

4. pag. 513.

DISPVT. XXIV.

De scientia diuina non entium.

De huiusmodi cognitione, mo-
do, & medio ipsius. cap. vni-
cum, pag. 516.

ILLVS.

ILLVSTRISSIMO, AC

REVERENDISSIMO DOMINO D.
 Bartholomæo Sanctos, & Risoba, olim Sigunti-
 næ D. Antonij togæ decori, maximique Que-
 tensis Collegij, in Salmanticensi Academia exi-
 mio ornamento. Magistrali deinde in Palenti-
 na Ecclesia Canonico: Ecclesiarū deinde Min-
 doniensis, Abderitanæ, Legionensis, atque in
 præsentiarum Siguntinæ, præclarissimo
 Præsuli. Catholicæ tandem Phi-
 lippi Quarti Maiestati
 à Consilijs.

VB tui nominis auspiciatissimo fidere,
 Princeps Ecclesiæ Illustrissime, pro-
 dit hic ingenij mei factus excellæ am-
 bitiosus gloriæ, vt à tua luce, lucem
 clarissimæ fortunæ sortiatur. Sortie-
 tur, & quam æmulatur, gloriā. Tui
 namque nominis iubare, veluti inui-
 cta armatus telo, densas inuidiæ dis-
 sipabit nebulas, oblatrantis impetum

caniculæ compescet; & quam proprijs non assequeretur me-
 ritis, tam fausti inscriptione omnis, legentium gratiam sibi
 conciliabit. Faue operi, cuius Authori fauere assuetus es: ge-
 nerosi enim animi est beneficium beneficio addere.

Tibi ex corde; non ex manu, pensanti dona, gratum, vt
 spero, cedit per exiguum hoc meæ obseruantix signum. Si
 fortè munusculi tenuitas audaciæ me arguat, tibi; non mihi
 ausum imputa. Etenim officiosus gestiebat animus, tuis æter-
 num deuotus obsequijs, in gratitudinis signa se se effundere.
 Terrebat hinc tātā dignitatis maiestas; illinc exiguitas doni,
 erumpentis impetum affectus reprimebat: Sed comitas tua

humanissima, depulso pudore, licentiam accedendi fecit. O
 vtinam illam faceret minimè vulgaris modestia tua ad ex-
 currendum per latissimum laudum tuarum campum. Non-
 nihil tamen, pace tua, attingam breui, verecundo rubori cō-
 fulens, ne dum fauorem tuum imploro, indignationis rigo-
 rem tuæ in me prouocem. Nec quid tibi debeatur; sed quid
 aures tuæ pati possint, attendam. Submittam (o dirum obe-
 dientia genus!) Fascibus humilitatis tuæ superbientem ani-
 mi affectum. Utque solatium mihi non desit, dicam cum
lin. in Plinio, & verius, quam ipse: *Magna, & inusitata Principis glo-*
negy. *ria, cuius predicaturus virtutes, non tam vere n, ne me in laudi-*
l. Trai. *bis suis parcā, quam ne nimium putet.*

Præbeat exordium tuis laudibus præclarissimas, & Illu-
 strissimas D. Andreas Santos Quixada vir natus ad tuæ fa-
 miliae amplitudinem, ad ornamentum Ecclesiae, & Hispaniae
 præstantissimam gloriam; cuius præconia politiorē calamū,
 longiorem etiam chartam exposcunt. Quid potius mirer in
 tanto viro? Sed quid non mirer, cum tot in eo miracula afful-
 ferint? Prædicent illū alij honoribus cumulātū: proclamant
 ipsam promotore Fiscalē in Inquisitione Lucronensi; & in
 Valisoleana, Cordubensi, Valentina, & Cæsarangustana, fi-
 dei censorem; omnium ferè Inquisitionum Castellæ Visita-
 torem: Episcopum Turulensem, Cæsarangustanū Archiepis-
 copum: Comitij Regijs Monçonij habitis præfectum, &
 tandem Catholici Regis Philippi Secundi gratia potentissi-
 mum. Hæc, inquam, fucati sectatores, qui ex aparenti ho-
 norum splendore laudes expendunt clamitent. Ego verò
 nostri Andree merita, quæ ad tot dignitatis fastigia illum
 euexere, quæque vitra splendentes mundialis pompæ um-
 bras; imò vitra omnia ambitionis figmenta, transgressa
 sunt, non tam extollam voce, quam silentio, & stupore ve-
 nerabor. Tot dignitate munerum illustris; sed virtute longè
 illustrior extitit. Dignitas, quæ ambitionis aura promotis ter-
 minus merendi est, illi nō beneficio fortunæ, nec Regio, quo
 pollebat, fauore; sed solius virtutis pennis in altum euecto,
 nouum erat ad noua merita incitamentum: non enim am-
 bitiosus nobis inhiabat honoribus; sed humilis satagebat par-
 tos mereri. Hunc in dignitatis apice, vbi alij fyrtes, & præci-
 pitium inueniunt; securitatem, & portum ipse reperit. Iam
 vero quæ, & quam egregia suæ monumenta virtutis in vno
 quo-

quoque munere reliquerit, non modò prolixum, verum fore etiam impossibile foret ad calculum redigere. Cæsaraugusta (ubi ad nuptias, quibus ipse præfuit, inter Sabaudiensem Ducem, Principissamque Catharinam Philippi Secundi filiam celebrandas, magnificum extruxit palatium aduersus iniurias temporum perpetuò perennaturum.) Cæsaraugustæ, in quam, sanctitatis suæ vela magis, quam alibi explicuit. E dignitatis throno, veluti è coelo, radiantis lucis vibrabat tela; prudentiæ, pietatis in Deum, in egenos munificentia, beneuolæ in omnes comitatis, in rebus secundis demissionis animi, constantia in aduersis, omnium denique virtutum perfectissima omnibus prælucebat Idea; ad cuius imitationem, non solum eius subditi; sed etiam alij Ecclesiæ Præsules vehementer accendebantur. Procùl erant ab ipsius palatio aulici fastus, & umbratilis pompæ apparatus; exulabat fluxa disciplina licètia, Christianisque duntaxat moribus opera impensè dabatur.

Quid igitur miremur hoc, veluti pietatis, & religionis domicilium, Antistitum, vt ita dicam, officinam extitisse? Plura ex ea prodierunt lumina, quæ virtutis, doctrinaeque radijs totam illustrarunt Ecclesiam. Testis est D. Ioannes Baptista de Azeuedo, qui huic præclarissimo Antistiti à Cruce, & D. Michaeli Santos eius sobrino à Padagogi munere inseruijt: posteaque Vallisoletanum annulum rexit, atque generalis fidei Censoris, Indiarum Patriarchæ. Præsidis Castellæ munera obiit. Testis est D. Ildophonus Gregorius vir eximie sanctitatis, & in pauperes clementia perinsignis, qui eius Prouisoris munere functus, primò in Albarracinensem Episcopum; deinde in Archiepiscopum Cæsaraugustanum electus est. Testes sunt alij duo ipsius Sacellani, qui Aragoniæ insulis florere. Testes denique sunt alia quàm plurima sidera, quæ Ecclesiæ cœlo affixa, totum orbem sua luce inundarunt. Subnectam postremò singulare huius Præsulis Illustrissimi elogium eius virtutis argumentum omni admiratione maius. Cum onustus meritis celsit mortalitati (non laudi, ad quam semper in omnium memoria viuet) tanta eius sanctitatis veneratio omnium animos rapuit, vt per nouem dies cadauer deuotioni populi frequenter ad illud concurrentis, quin terræ mandaretur, expositum fuerit.

Postea verò, non paucis elapsis annis, aperto sepulchro, vt D. Ildephonfi Gregorij corpus in eo conderetur, adeo cœlestis prodiuit fragrantia, vt maxima circumstantium veneratione iterum clauso, eius successoris ossa ad latus fuerint reposita. O præclarum Antistitem exemplar! O prodigium sanctitatis! O eximium Christiani nominis decus! Sibi felix gratuletur Hispania, quæ huius renascentis Phæbi radios excepit. Sibi gratuletur felicior dies illa, quæ ab hoc nitidissimo Sole, mutuata luce, resplenduit.

Cumulat huius incliti viri gloriam, quod sub eius patrocinio omnem virtutis, doctrinæque disciplinam ebiberit eximius alter tuæ stirpis splendor, Illustrissime Princeps, D. scilicet; Michael Santos Alcorensis in Palentina Ecclesia Archidiaconus; in Cæsaraugustæ Inquisitione Censor fidei. Vbi Reges Philippus Tertius & Quartus maximi momenti negotia, tunc temporis eo in regno ocurrentia, illi derulerunt. Sarracenorum ex Aragonia depulsio eius præcipuè labori, & industriæ, quæ eorundem patefaciendæ rebellionis haud ingloriè incubuit, debita est. Hinc ad Solsonenses accitus insulas in tractibus Catalauniæ, Ruscinonis, & Cerdaniæ pro Regis, & Imperatoris munus communi plausu exercuit. Militabant cum illo singularis animi prudentia, & fortitudo, quibus præditus gloriola edidit facinora, quæ veluti sonoræ buccinæ omnes mundi plagas eius fama impleuerunt. Et in illis præcipuè Prouincijs, ipsius nomen in omnium memoria ad præconia viget. Præsertim se gessit strenuè in expellendis quinque grassatorum turbis, quarum contagio omnes illæ Prouinciæ erant infectæ. Interfuit Represalijs, vt aiunt, in vrbibus Barcinonis, Perpinnianique subortis, quas, affectis supplicio nocentibus, magna illius tractus, vicinarumque Prouinciarum admiratione ad pristinam tranquillitatem restituit. In euentu Ripolis (vbi Regalis illius Cœnobij, totiusque tractus benefactoris, Redemptorisq; titulo, eius memoriam colunt) animi sui magnitudinem, & constantiam præ se tulit. Cum de illius Abbatix annuis redditibus Madritensi sub titulo D. Placidi Conuentui aggregandis ageretur, huic agregationi, varijs de ea consultationibus habitis, Pontificijs ad id litteris munitus, magnopere restitit, Rege etiam Philippo Quarto, Duce Comite de Oliuares, & Aragoniæ Senatu fortiter renitentibus; Benedi-

medicinosque Canonicos ad strictiorem Montis Serrati disciplinam reduxit.

Nec impremiatus remansit piissimus hic, & ardentissimus zelus. Etenim peculiari numinis providentia Catholicissimus Rex, Dux Comes de Oliuare Regio fauore tunc præpotens, totusque Aragoniæ Senatus, quibus ille adeo cōstanter erat aduersatus, maximas ipsi gratias, plurimos etiā honorarios titulos detulere, quo usque fraude (timebatur enim eā dignitatē humilis recusaturus. Adeo uirtutis, plusquā munerū honore emicuit.) Madritū adire cōpulsus, in supremi Regij Senatus caput, seu Castellę Præsidiē, postquā ter enixē renuisset, promotus est. O quanta hinc pullulat æncomiorū seges! Nō solum humilibus propriæ facem abiectionis prætulit; verū ambitiosos etiā rectē honores aucupandi normā edocuit. Discant ergo, discant ambiendi modū. Fugiant, quā quærunt, dignitatē, & inueniēt. Noster Michael gloriosē renuit honoris meridiē cōscēdere, ideoque gloriosius cōscēdit. Cœpit ex hoc dignitatis fastigio nitidissimos integritatis, prudentiæ, iustitiæque radios eiaculari. Tota sibi gratulabatur curia illius luce perfusa. Sibi quoque gratulabatur Senatus, quod tot in vno homine ornamenta præclara sibi accessissent. Sibi tandē gratulabatur omnium virtutū agmen. Sapientia quippē cōsiliij publici habebat oraculū; pietas religionis, numinisque cultorē eximiū; veritas patronum; iustitia denique æquitatis arbitrum. Quæ omnia munia quanta omnium expleuerit satisfactione obuiū cuique, & peruulgare est. Quid plura de viro hoc illustrissimo dicam? Castellę Præsidis munus acceptare vehementer recusauit; sed acceptatū, veluti graue onus à se excutere, vehementius expetiuit. Nullum nō mouit lapidem, ut à politicis expeditis curis, soli animarum salutē in Granatensi Ecclesia (cui illum Catholicissima Maiestas præfecerat) impensē vacaret. Sed in irritū tot conatus cadebāt. Rex enim discessui cōstanter pacē negabat, tantumque iustitiæ Consulem à se amandare agrē ferebat: *Quia nouerat mentem illius omni perpendiculo rectiorem esse, & sententias eius quaque regula exquisitiores.* Ingenti premebatur dolore, eo, quod forē sibus negotijs Prælati muneri intendere impediretur; sed ardentissimus, quo flagrabat zelus, modum, quo defectū assistentiæ cōpensaret, excogitauit. Præcepit itaque Æconomis, ut reseruatīs ad vsus suæ familiæ pecunijs præcisē necessarijs, reliquas egenis erogarent, ita, ut vnius cuiusque anni proventus intra illum absumerentur, nec quidquā in fine anni nō absumptū remaneret. Testati sunt post ipsius obitum hanc veritatem æconomica libri rationis, ex quibus apertē

Theod.
lib. 4. Ec
clesiast.
hist. c. 6.

constitit, minori quinque mensium spatio, plusquā octies mille, & quingentos ducatos, expresso ipsius iussu, in sola Granatensi vrbe fuisse distributos. Qua propter hunc præclarissimū virū respexisse videtur Petrus Blesensis, cum magnos Præsules Regi Anglo assi-

Blesens. dentes his excusauit verbis: *Isti elemosinarū largitione, atque alijs sanctis operibus redimunt dies, quos in Curia consumpserunt.*

pist. 84. *Ale.* *xand. 3.* Iam ergo quid miremur tot virtutum munimine instructū, exitum conseruasse castitatis nitorem, ne minima quidem insidiosæ voluptatis aura cōtactum? Cuius virtutis amittendæ cuiquam, que etiā leuissimæ occasione studiosissimè cauebat, adeo, vt quādo suo munere coactus forminā aliquā ad sermonem erat admis-
surus, nonnullos famulos, quamdiu colloquium duraret, præsen-
tes in eodem cubiculo adstare iuberet. Tandem tot virtutū præ-
cinctus lauris, tot meritis coronatus, Præsidis Castellæ occupatio-
ne nondū relicta, iamque Cordubensis electus Antistes ex hac luce
ad æternam migravit. Aluit, & omnium bonarum artium doctrina
imbuit alia tuæ familiæ sidera rutilantia, Præclarissime Dynasta.
Micuere sub tanti disciplina viri D. Michael Santos eius sobrinus,
qui in perillustri, maximoque Sanctæ Crucis Vallisoletano Athe-
næo Collega, frustrata de egregijs illius dotibus concepta spe, in-
credibili totius Collegij, totius etiā Academiæ luctu diem clausit.
D. Andreas Sanctos, Procurator Fiscalis in Inquisitionib; Cæsaris
Augustæ Llerenæ, & Valentia, vbi in senatū censor fidei adscrip-
tus est. Vallisoletanus Senator, & Roscidæ Vallis Prior, vbi mor-
tem oppetit. D. Ioannes Sanctos Cæsaris Augustæ Inquisitionis
Fiscalis promotor, Inquisitionum Llerenēsis Barcinonensis, Val-
lisoletanæ, & Toleranæ Senator, vbi simul sanctæ Toletanæ Eccle-
siæ Canonicus, & Archidiaconus hodie viger. D. Andreas Sanctos
maximi S. Crucis Vallisoletani Athenæi Collega, Instituta Cle-
mentinarum, veterisque digesti publicus Professor, Sancti Isidori
Regis Lugdonensis cæcus perpetuus Abbas, & tandē Regalis Na-
uarrensis, Vallisoletaniq; Senatus, vbi nunc splendet, Consiliator.

Tandem in huius Antistitis religiosa aula (vt illius gloriam vno
verbo cōplectar) tuæ tyrocinia ætatis habuisti, Dynasta clarissi-
me, cuius vt laudes referā, quid in tuorū recensendis maiorū en-
comijs tua inter elogia necessariò repetendis calamum fatigo?
Plures clarissimos familiæ tuæ viros omittā, qui eminerent, nre-
cum componerentur. Quæcumque enim ornamenta,

Sparguntur in omnes.

In te mista fluunt, & quæ diuisa beatas.

Efficiunt, collecta tenes.

Viz.

Vix dum firmiores attrigisti annos, cum viuidum genium, & ad strenua propentum iuuentutis otium indignantè tulit. Antequam ætatis moras virtutis ardor, & altè insita famæ cupido vires generosè præuenit. Mineruæ castris nomen extemplo dedisti. Ingressus itaque Iurisprudentiæ campum idoneam reperisti artem discendi studio materiem; promicare cepit acutissima tui ingenij acies, & inexplebiles memoriæ tuæ sinus pulchra eruditio is amantitate locupletari. Prima in pulvere litterario rudimenta non tam certamina, quàm triumphu fuisse; nouere te gymnasia prius victorem, quàm militem; & prius Pallas tua tempora præcinxit lauro, quàm telo dextram armauit. Cōgratulabatur tibi, & plaudebat tota Academia, cui humanitatis dulcedine, proficiendi diligentia, in gymnasijs, certaminibusque assiduitate, cunctarum demum virtutum exercitatione prælucebas.

Tot meritorum fama inclytum, quod tibi Astræa adscripterat nomen, sonora buccina Salmantica clāxit. Ingens auiditas tui perillustre Ouetensè Collegiū æquè sapientiæ, ac nobilitate maximum incelsit. Itaque ne, quod maximū erat, maximo ornamento careret, te, vt eius nomē augeres, ex Siguntino D. Antonij Collegio (hoc inter alios præstātilimo titulo, quod illius togā cōdecoraueris) nobilissimo, acciuit. Inter Collegas annumeratus non solū illorū, verū totius etiā ciuitatis, & Academiæ animos suauissimis tuæ affabilitatis laqueis tibi deuinxisti; atq; in publicis, priuatq; actionib; litterarijs gloriosos cōcitasti plausus, quib; non modo tuo Collegio præstātilimā gloriā, sed & reliquis maximis illius florentissimæ Academiæ Collegijs inuidiā maximam peperisti.

Nec diū licuit scholæ tuæ perfrui præsentia. Etenim diffusiorē tua merita spherā ambiebant. Incredibili ergo Academiæ dolore, quod tam eximio orbaretur splendore, vocauit te Palentina Ecclesia, Magistratq; dignitate Canonatus affecit. Hinc ad Micionēses insulas (quas modestia tua admittere recusauit) deindeque ad Abderenses accirus es. Sed Pōtifcijs litteris nondū Roma expeditis, Catholicissimus Rex Philippus Quartus, tum meritis tuis, tum memoria illius nunquam satis laudandi viri D. Michaelis Sanctos tui patru (cui Rex ipse, cum ad Castellæ clauum federet, plurimū suæ gratiæ detulerat) tum pietatis demum officijs, quæ in tuos exercebas, exerciturusq; sperabar, cōmotus, ad Legionensis annulū Ecclesiæ regendū euexit. Sed quid in his, quæ minūs te condecorant, recēsendis immoror? Maiora me vocāt.

Nihil antiquius tibi, quàm benefacere. Tecum orta tecum adoleuit beneficentia, nec potest ultra incrementum recipere. Quare

verè tibi aptantur verba D. Bernardi cum Eugenio sic loquentis:

D. Ber. Orbe exeundū est, qui explorare voluerit, quæ ad tuam non pertinent de consi-
der. lib. curam. Clarius luce meridiana est te largis subsidijs, eis, quos tibi
20. aliquo nexu natura coniunxit, subuenisse. Neq; in hoc maior tua
laus liberalitatis resplendet. Ad alienos etiā ignotos, & à te procul

absentes manū porrigit misericordiæ tuæ pietas. Quapropter de
S'don. te postera prædicabit ætas: Lacrymas tergebat illorum, quorum oculos
Apollin. nunquam viderat: quia non minus absentium querimonia, quàm præsen-
libr. 6. tium tangebatur verecundia. Quare amabatur, laudabatur, desidera-
bat, excolebatur omnium, qui illum vel à longè nouerāt, pectoribus,
exp. 9. votisque. Descēdamus ad singularia clemētiæ tuæ monimēta. Cū

Legionensibus floreris infulis, videbantur annui Pontifici reddi-
tus vix posse sufficere expensis, quibus in Academijs Cōplutensi,
& Salmanticensi ingentē scholasticorū numerū quotannis alebas.
Quid? Coarctabāt ne tuā magnificētiā insignia hæc pietatis opera?
Minimè quidē. Eodē nāque tēpore in vrbe ipsa Legione, cæteris-
que illi² diocesis oppidis adeo incredibilē pecuniarū summā pios
in vsus effundebas, vt meritò dubitaretur, an annuos superaret
prouentus? Cōstruebas ædificia, ædesque sacras. Tām intra, quàm
extrā oppida constructas eximijs ornamentis, vt decenter sacra
peragerētur, donabas, egenorū minimè oblitus, quibus sic prospici-
ebas, quasi huic vni curæ incumberes. Alijs vestiū, alijs frumēti,
cibique, alijs pecuniæ, prout cuiusque indigentia exigebat, copio-
sa subsidia erogabas. Audi Paulinū de te sic scribentē: Tu pauperi-
bus ager fertilis: tu fundus es fructuosus, & illi vicissim tibi locuples,
Paulin. & pretiosa possessio sunt. Te filijs suis præferunt. & pro te prius, quam
epist. 32. de se quisque sollicitus aut cum sua, aut ante suam salutem orat tuam;
non sui negligentes; sed amore translato in te, quisque se diligit, & tuā
vitam suæ vitæ precatur; quia tuus fructus illorum vitæ est, & diui-
tiæ tuæ illorum opes, & paupertates tuæ illorum diuitiæ.

Promoueamus gradū ad alias nō minori laude dignas elargi-
tiones. Ecclesiā ipsam Cathedralē pretiosissimis sæpè muneribus
locupletasti; cumq; Legione Siguntia proficisceris, omnes pro-
uentus annis præteritis eo vsque defluxos illi donasti, ita vt pecu-
nia ad iter cōmodatō quæsitā, magno oppressus ære alieno Sigun-
tiam peruenieris. Auxisti, o Princeps Magnanime, misericordiæ
leges. Didicerunt ex te quid posteros Præsules edoceant. Fortu-
nati illi, si tua prement vestigia. Iam verò cum Episcopālē perlu-
strares Prouinciā, quæ, & quāta opera, præstantissima tuæ pietatis
argumenta nō præstitisti? Ter ipse, nō per Vicarios, totā sacræ Se-
dis orbitā lustrasti. Tēporis inclementijs expositus itinera aggre-
die.

diebaris, asperitate locorū per spatia haud exigua pedib⁹ incedere coactus. Enixè conabatur Dæmō tuos retardare gressus, utpote tā iniuriossibi, quā ouib⁹ tuis proficuos. Nihil nō rētabat, ut te à capta via terreret, passimq; mille vitæ periculis obuiā tibi procedebat; quæ tu gloriose ad ortus, gloriosius, & quidē sapē non sine miraculo, ut credebatur, superabas. O verū Præsulen! Qui nulli parcebas labori, difficultati, discrimini, ut tuarū salutis ouiu consu- leres, ut cōmodū illis cederes, ut earū vitā incolumem seruares.

Quotquot vestigio sacrabas oppida, tota sese in planus effundebant. Sed quid mirum? Sentiebant equidem misericordiæ tuæ aduentare imbrem ea omni felicitate inundaturum. Sentiebant exoriri solē radiantibus suæ sanctitatis, doctrinaque sagittis altè animis insidentiu errorum tenebras, caliginosamque Orthodoxe religionis ignorantia depulsurū. Sol eras, siquidem Christiana luce omniū mentibus affligebas. Postquā enim confirmationis Sacramentū administraueras, rudem ætatē sacris nostræ fidei rudimentis palam erudiebas, omnesque ad rectam morum disciplinā exhortaberis. Imber eras, quando quidē quæcumque tua præsētia beabas, loca beneficijs tuis, veluti cœlesti pluuiā facundabantur. Etenim quæ templa, quæ sacella, quæ Xenodochia, quæ miserorū tuguria hominū misericordiæ tuæ largitatē, non participarunt? Singulis, pecunię, aliarumq; elargitione rerum succurrebas. Ecclesijs ad cultū ornatumque necessaria prouideri curabas, proprijs expensis solui, prout Ecclesiarum indigentia exposulabat, præcipiens. Ex hac Pastoralis sollicitudine proueniebat, nullum tuæ diocesis, quamvis latissimæ, angulum, tuæ clemētiæ oculos subterfugere, qui tuis ouibus semper erant intēti, ut in occasione præstō remedio essent. Tot inter pietatis opera quoddā fundasti Collegiū, ubi alerentur, & virtute excolerentur pueri, qui in Cathedralis Ecclesiæ choro diuinis celebrandis officijs interessent, Collegioque seminario duodecim alios adiecisti pueros, qui eidem Ecclesiæ inferuient.

Hæc omnia maiori cum laude in Sigūtina Diœcesi persequeris, cuius annulum in præsentī felicissimæ regis. Omnem superant magnitudinē, vincunt numerū, admirationēque transcendunt, quos vnus spatium trienni, ex quo videlicet ad Siguntinā euectus es sellam, tua liberalitas edidit, foetus. In ipsa vrbe Siguntia, denuo à te iuxta Tridentinū perillustre fundatū est Collegium, in quo vnum supra triginta pueros, qui Ecclesię ad cultū diuinum administrarent, Sacellanosque, & Pædagogos, qui eos omni virtutis, optimæque litteraturæ genere imbuant, alimentis sustentas. Nobis

lissimū deinde, maximumque D. Antonij Collegiū antea longē ab vrbe conditū, in urbem ipsam inducis, domūque à fundamentis erigis. Cui Collegio proximū ædificatur fratri D. Hieronymi Collegiū, in cuius structura decē millia ducatorū impendis; atque in hoc eodem Collegio, quandā Philosophiæ Cathedram, quæ ad perfectā illius Academię pulchritudinem deficiebat, copiosis dotatam redditibus instituis. O immensam munificētiam! Quid de te, celsissime Princeps, dicā? Id vnū dumtaxat; at verē dicā. Qui vrbes cōdidere, Pyramides, Mausolæa, magna quidē moliti sunt; at paucis post sæculis peritura. Tu verō, qui hoc perinsigne Collegium construis: *Monumentum erigis ære perennius, quod nec imber edax, aut Aquilo impotens possit diruere, aut innumerabilis annuū series, & fuga temporū.* Etenim tametsi structura ista, quæ cœlum æmulatur, humanis collabi casibus poterit, quamdiu tamē numinis perennabit imperium, tamdiu fundatrix huius operis manifestia, tum tibi fundatori; tum vniuerso Sanctorū, Risorarumq; nomini decus nunquam interiturum pariet.

Horat.
lib. 3.

Plin. in
panegy.
ad Trai.

Quid si te memorē iuuentutis studia promouentē? Verius sanē de te dicam, quod de suo Traiano protulit Plinius. Quid vitā, inquit, quod mores iuuentutis, quam principaliter informas? Quem honorem dicendi Magistris, quam dignationē sapientiæ Doctoribus habes? Sub te spiritum, & sanguinem, & patriam receperunt studia. Tu artes in cōplexu, oculis, auribus habes: præstas enim quacumque præcipiunt, tantūque illas diligis quantū ab illis probaris. In gentē nāque famulorū multitudinē, Magistrosque, qui eos non solū Grāmaticā, verum prima etiam litterarū elementa edoceant, in ipso tuo sacro Palatio alis. Grāmaticæ deinde transacto curriculo, eos ad Vniuersitates Cōplutensem, Salmanticensemq; vt potiori litteratura informetur, proprijs expensis mittis, ibique ea magnificētia, quæ tuā decet Illustrissimam, totiusque admiratione vniuersi vltrā quadraginta sustentas. Vterius te extendit zelus tuus ardentissimus. Transacto enim tēpore, quo in academijs litterario studio vacatur, eos in tuū Palatiū reuocas, cogisq; bis saltem in septimana, donec Academicus cursus adueniat, litteraria inire certamina, ita vt, qui alicuius facultatis primordia non sunt prætergressi, sub præsidio in eadē proveciorū facultate publicas theses sustineant. Quibus congressibus interes omnes tua præsentia stimulans, præmissque, ac muneribus dignos afficiens. Nec minori diligentia, illorum in vitā integritati, quā in doctrina progressui intendis. Quod haud leuiter manifestū sit ex eo, quod in ipsorum consortio probatissimæ virtutis viros Salmanticā, Cōplutumq; mit-

mittis, qui eos in recta viuendi disciplina cōtineant, teque de singulorū moribus, frequētibus litteris certiorē faciant. Nec maiori ergā virtuti deditos, quam erga prauis imbutos moribus rigore afficeris. Hos, si prius amore paterno admoniti ad rectitudinis normam non cōponantur, licet sint tibi stricto sanguinis vinculo nexi, ex tua familia eijs, quin ad reditū vlla prece possis exorari; illos vero cordi tenes affixos, donis, muneribusque cumulas.

Hinc quis non dicat Palatiū tuū sacrariū religionis esse ad cultū Numinis illustrandū; Asylū pauperum, quo sese recipiant, vt durā indigentiae seruitutē excutiant; Artiū liberaliū Athenarū, vbi litteris ingenuis, morūque disciplina excoluntur ingenia eorū, qui sacra in Ecclesia Christi munera adiuuant, qui magistratus in re publica gerāt; qui suggesta in tēplis, Cathedras in Academijs illustrent? Quis neget armamentariū esse virtutū, quibus iuuentus ad vitia extinguenda instruitur. Palāstrā pugilū varia armatura vmbatili in arena sese exercentiū, vt in solē, & puluerē aduersus virtutis, ac disciplinæ Christianæ aduersarios prodeant? Experitur iā Hispania, tota experitur Ecclesia hos liberalitatis tue fructus. Illustrissime Præsul. Prodeūt enim ē domo tua innumeri viri doctissimi, & honestissimi toti inuidendi orbi, quod de Bessarione præcipuo loco cōmendabat quidā Panegyrista Gallus: *Hec tamen, inquit, Bessarionis sit præcipua laus, quod suos non religione tantum, & moribus ad bene viuendum instituit; verū etiam litteratura, eruditione, & doctrina ita imbuit, vt inde, quemadmodū quotidie cernimus, multi, & quidem docti, tñquam ex equo Troiano continuē prodeant.*

Proderunt ergo ex pletatis tuæ schola D. Toribius Sātos maximus in Salmātica Academia Quetēsis Collegij alumnus, institutæ, codicisq; publicus professor, atq; ad primā legū Cathedrā substitutus, Saldaniæ Archidiacon⁹; in Ecclesia Legionēsi dignitas; atq; in Granatēsi Senatu, vbi hodie residet, ingenuis hominibus Præfectus. D. Laurētius Sātos, eiusdē Collegij togatus; Institutę, Codicis, voluminis, veterisq; digesti publicus Doctor, atq; in præsentī in Regio Hīspalensi Conuentu Senator, cuius dotes Salmātica, Hīspalisq; maximo plausu venerātur, D. Mathias Sātos S. Guillelmi Abbas, in Legionēsi Ecclesia dignitas, tuæ Illustrissimæ in Legionēsi, Siguntinaq; Diœcesi Prouisor, quē virtus, sapiētiæque ad Murtianæ Inquisitionis Promotorē Fiscalē promouerunt. D. Didacus de Nauia in maximo S. Crucis, Vallisoletanoque Athenæo Collega; publicus Institutæ Professor; hodieq; Carquēsis Senator. D. Antolin Sātos maximus D. Antonij Siguntini Collegij, Salmāticenūq; Archiepiscopoi deus, & nunc Legationis Ecclesiæ Canonici.

nonicus Magistralis. D. Michael Correas inaximi Dni Ildephōsi Cōplutenſis Collegij ſplēdor, Siguntinæ Eccleſiæ Canonicus Magiſtralis, atq; illius Academia primarius Theologiæ Profeſſor, D. Ildephōſus Sātos maximi Ouetēſis Collegij ornamētū. D. Ioannes Sātos Salmāticenſis Archiepiſcopi Collegij togatus, D. Michael Santos, D. Ildephōſi, Laurentij, & Ioannis Sātos frater, qui hodie tui Prouiſoris munere fungitur. D. Ildephōſus Martinez de Riſoba Valliſoletani S. Crucis Collegij gloria. D. Ioannes de la Guardia Aſtorcenſis Eccleſiæ, vbi è viuſ deceſſit, Canonicus ciuiliū eiūſdē Eccleſiæ cauſarū deciſor. D. Ioannes Ramirius ab Arellano, Regij Valliſoletani Senatus Relator; atque in præſenti Regij Cruciatæ Senatus Conſiliator. Tres ali; Legionenſis Eccleſiæ Canonici: tres ali; Collegæ, plures Religioſi, qui maxima in ſua Religione honoris faſtigia occupant. Hi omnes, & innumeri ali; quos breuitatis ergo prætermitto, è ſcholæ tuæ cœlo prodierūt, veluti ſplendidiffimi Phœbi, qui Hiſpaniam, Eccleſiā, totumque orbem ſapientiæ ſanctitatisque radijs illuſtrant.

Hucusq; magnificētia tua calamū occupauit. Sero ad reliquarū virtutū laudes accedo, quas ſatius exiſtimo prætermittere, quam breui cōplecti, quæ annales integros expoſcunt. Nō tamē præteribo verba, quibus Nazianzenus virtutes tuas ad cōpendiū redigiſſe videtur: *Vita*, inquit, *ſublimis erat, verū animo humilis; atq; ea quidē virtute, vt nemo ad eā aſpirare poſſet; ceterū ea comitate, vt ad eius congreſſū facilis omnibus aditus pateret, ad miſerationē propēſus; ſermone iucūdius; moribus iucūdiior; facie Angelicus; animo magis Angelicus; increpatio paternā charitatē, & laudatio imperio dignā grauitatē obtinerēt, vtraque verō ſapiētia laudē cōſequeretur.* Vellem quidē tuā humanitatē, qua omniū voluntates, quaſi aureis amotis vinculis captiuas detines; vellem eximiū tuæ caſtittatis ſplēdore, ne miſimæ quidē labecula tenebris offuſcatū; vellē ſingularē tam in rebus aduerſis, quā ad votum fluentibus animi tui æqualitatē, vellem tuam in immunitate Eccleſiæ deſenſanda conſtantiam; vellem denique ſingulas virtutes tuas proſequi.

Singula complecti cuperem; ſed denique reſtat.

*Gectorum ſeries, laudumque ſequentibus vndis
Obruitur.*

Coronet tuas laudes laudabilis illa virt^o, qua reliquas coronas, ob ſeruatiſſimū ſcilicet ſtudiū, quo reb⁹ religionis incūbis. Hæc tibi antiquior cura. Reliqua, quæ ad inferiorē rerū ordinē pertinet, ſuū, id eſt, poſteriorē apud te locū habēt. Nihil in aula, nihil in populoſū frequētia eſt, cui vel ad breue permiferis q̄extinguerē, aut remit-

Nazian.
orat. 22.
de A-
than.

mittere possit studia, quibus & propriam, & alienam perfectionem intendis. Ita diuinis assiduus es, quasi non interesset rebus publicis; ita homine maior, ut fere non te occupent ea, quibus ingenia hominum egrè sufficiunt. Difficiliora utique in te videntur. Recta semper pietatis via pertransis munusculum, & honorum scopulos, quin passionum vlla tempestas curius rectitudinem flectat. Ea mentis puritate, ea sanctitate affectus publica negotia fiunt, ut eiusdem meriti haberi possit amor, quo afficeris erga Deum, dum oras, & sollicitudo, qua alienarum rerum satagis, dum orationem relinquis. Totam Pontificiam sedem lustrare minime contentus, per omnia illius oppida viros mittis Apostolicos ex nostra Societate (hoc tibi inter alia quam plurima beneficia debet societas, quod eius filijs tuarum ouium curam commendes) qui celestis verbi semen in omnium animis spargant, eosque omnibus ad salutem necessarijs instruant.

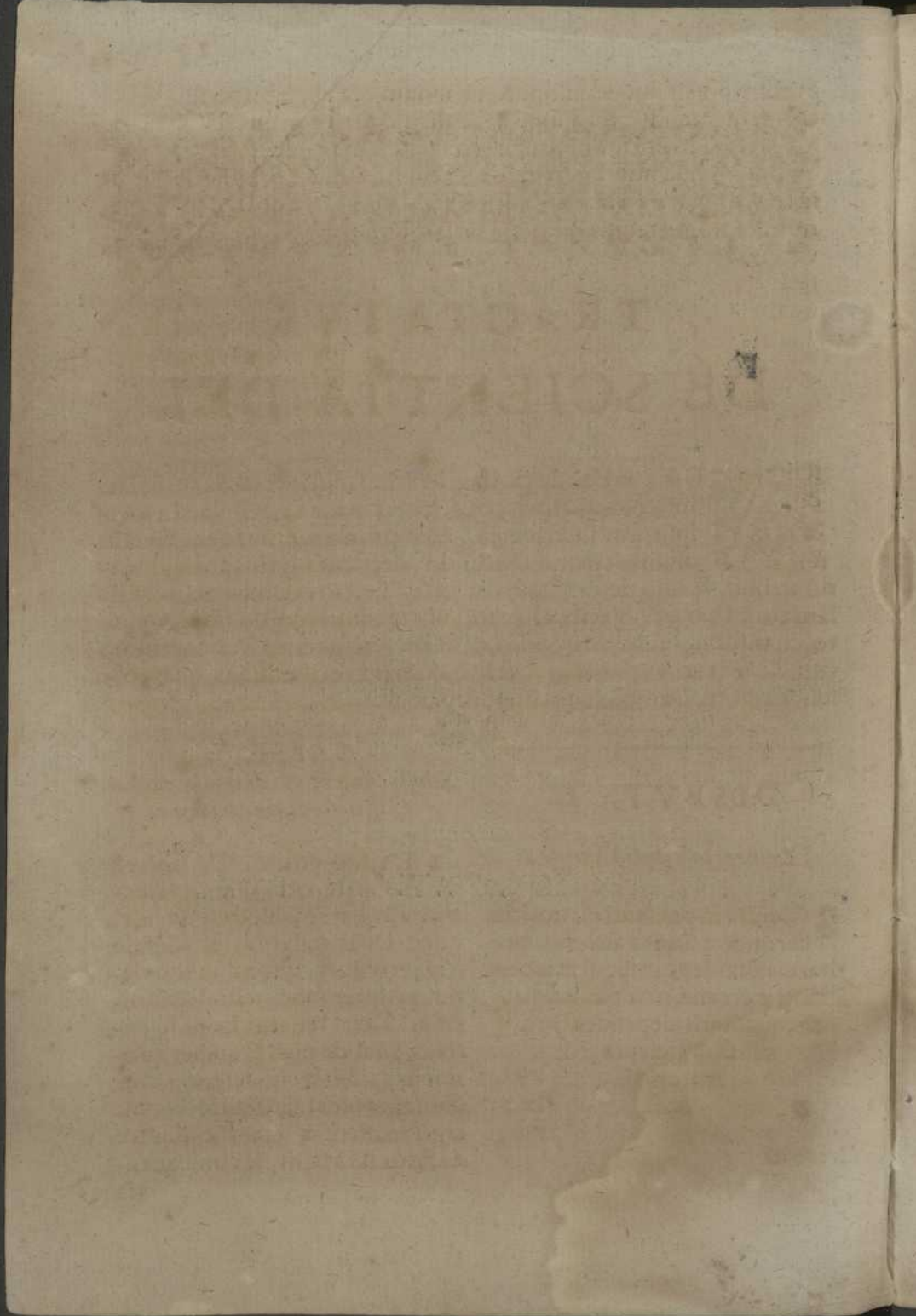
Tuas hucusque laudes hucusque rudi, ac barbaro stylo attingi, quarum minuisse gloriam, si ab humili oratione penderet. Sed ut suo Origini dixit Neocesariensis Episcopus. *Tua quidem omnia nec minui possunt, nec contumeliam pati. ò charum caput meum: vel diuina potius, quæ in se ipsis, qualia sunt, immota permanent, nihilque ab humili, & indigna oratione nostra labefactantur.* Solum restat, ut fauoribus tuis opus hoc multis de titulis ad tui patrocinij sacrarium aduolans excipias. Vale, Illustrissime Princeps, quem plurimum preces, vota que quamdiutissimè viuere desiderant.

Gregor.
Taurinat.
in paneg.
de Orig.

ILLVSTRISSIMÆ ADMODVM
IN CHRISTO DOMINATIONIS TVÆ.

Minimus seruus, & filius

Gaspar de Ribadeneira.

TRACTATVS DE SCIENTIA DEI.

AGVNT Hac de re Mag. sent. in 1. dist. 35. 38. & 39. S. Th. ibi, & in alijs locis, præcipue 1. p. q. 14. Quibus in locis ipsorum interpretes. Nos primo agemus de existentia diuinæ scientiæ. Secundo, de natura ipsius præciscendo ab hoc, vel illo determinato obiecto. Tertio, comparabimus illam cum Deo, vt obiecto. Quarto, cum creaturis possibilibus. Quinto, cum futuris absolutis. Sexto, cum decretis æternis Dei. Septimo, cum futuris conditionatis. Octauo, cum non existentibus, quæ possunt existere. Demum cum impossibilibus.

DISPV. I.

Existencia scientiæ diuinæ.

Scientia in præsentia est notitia certa, & euidens alicuius veritatis excludens imperfectiones scientiæ creatæ, nempe accidentis, qualitatis, dependentiæ à causis efficiente, & materiali, &c.

CAPIT. I.

*Lumine fidei, & rationis constat
existentia diuinæ scientiæ.*

I Dico primo. De fide est existentia diuinæ scientiæ. Probat, illud est de fide, quod Deus testatur, & aliunde nihil prohibet, quominus credatur propter hoc testimonium. Atqui Deus testatur suam scientiā; & aliunde nihil prohibet quominus existentia eius scientiæ credatur propter tale testimonium: ergo existentia scientiæ diuinæ de fide est. Maior, & consequentia

tia patent, etiāque minor, quoad secundam partem. Nam semel eo testimonio posito, nullum incrementum assignabitur, ut propter illud credatur obiectum dictum. Quoad primam partem constat eadem minor. Nam, ut optimè Dionis. cap. 7. de diu. nomin. in medio: *Deum scire omnia scripta diuina tradunt, nihilque fugere diuinam scientiam. Esther 14. Domine, qui habes omnium scientiam. Psalm. 146. Sapientie eius non est numerus. Psalm. 138. Tu cognouisti omnia nouissima, & antiqua. Prouerb. 3. Dominus sapientia fundauit terram. Ad Rom. 11. O altitudo diuitiarum sapientie; & scientie Dei.*

2 Obijcies. Frustra congeruntur testimonia Dei, ut probetur attingi per fidem diuinam scientiæ diuinæ existentiam. Nam existentia scientiæ Dei non attingitur per fidem diuinam, tanquam obiectum materiale creditum; sed tanquam motiuum formale credendi. At testimonium diuinum alicuius veritatis, licet requiratur ad attingendam per fidem diuinam veritatem, quæ attingitur tanquam obiectum materiale creditum; non tamen ad attingendum obiectum, quod attingitur tanquam motiuum formale credendi, ut in tract. de Fide fert communior opinio: ergo frustra congeruntur præallegata testimonia Dei. Maioris prima pars, quæ sola difficilis est, proba-

tur. Illud attingitur per fidem diuinam tanquam obiectum materiale creditum, cui præbemus assensum, quia testatur illud Deus summè sapiens, ideoque non potens falli; summèque verax, ideoque non potens fallere: non autem possumus hoc modo præbere assensum existentie sapientiæ diuinæ. Nam alioqui præberemus assensum existentie sapientiæ diuinæ, quia Deus summa sapientia instructus testatur se habere sapientiam: hoc autem est impossibile. Nam ex parte motiui ad credendum existere scientiam in Deo non potest ingredi ipsa scientia Dei: quippè scientia Dei non est magis nota, quam ipsa scientia Dei: motiuumque fidei debet esse notius, quam obiectum creditum propter tale motiuum. Nam medio motiuo fidei potest fidelis suadere infideli, ut credat obiectum materiale fidei. Quis autem media veritate, quæ tam ignota est, ac veritas persuadenda, veritatem hanc suadeat?

3 Ex dicendis tract. de Fide, distinguendæ sunt duæ veritates se tenentes ex parte Dei, quæ possunt esse meritum fidei diuinæ. Prima est hæc: *Deus cognoscit rem, ut est in se, & non aliter eam testatur, quam ut cognoscit.* Hæc veritas coniuncta cum testimonio Dei dicentis, v.g. se esse trinum, potest proculdubio intellectum inducere, ut credat Trinitatem. Secunda veritas est hæc. *Si Deus*
ali.

aliquid testatur, est illud prout ipse testatur. Hæc enim veritas cōiuncta cum testimonio Dei de Trinitate, potest, non minus, quàm prior persuadere Trinitatem. Si enim Deus testari nequit existere Trinitatem, nisi ea existat, Trinitatemque testatur, planè fit, Trinitatē existere. At inter iudicium prioris, & posterioris veritatis, hoc interit: quòd iudicium prioris veritatis est iudicium absolutum de existentia scientiæ diuinæ: excludens iudicium negans eam existentiam. At iudicium posterioris veritatis est iudicium, aut cōditionatum de re sub hypothesi, quod eā Deus testetur; aut absolutum de existentia necessitatis in Deo ad hoc vt res detur tali, vel tali modo, si tali, vel tali modo dari testetur Deus.

4 Hinc non est difficilis solutio argumenti positi num. 2. Dicendi enim est. Quamuis prior veritas, ex assignatis num. 3. non constituat motuum fidei inducens intellectum, vt credat existentiam scientiæ diuinæ; posterior tamen veritas potest optimè constituere tale motuum. Nam, vt existentiam scientiæ diuinæ persuadeamus neganti ipsam, assumere possumus hanc veritatem: *Si Deus testatur se habere scientiam, illā habet, cui veritati, tanquā sibi notiori, quàm scientia Dei, potest assentiri ille etiam, qui negat existere scien-*

tiam in Deo: quo assensu iam præfinito, adducendus est argumentis credibilitatis fidei, vt iudicet Deum dicere, se habere scientiam: quo tandem adducetur, vt eam scientiam existere credat. Quod si quis tam insanæ mentis fuerit, vt non solum iudicet nō existere scientiam in Deo; sed etiam posse Deum esse falsum testem, certè, vt adducatur iste ad credendum existere scientiam in Deo, non erit ipsi immediate persuadendum dicere Deum, se habere scientiam; sed prius cogendus erit ex principijs lumine naturæ notis, vt iudicet, Deum nihil posse dicere, nisi hoc ipsum infallibiliter sit.

5 Dico secundò. De fide est, posse homines assequi ratione naturali existentiam scientiæ Dei. Hanc conclusionem expressius, quàm alij tradidit Mag. Albiz disp. 1. de scientia sect. 2. concl. 5. P. Herice de scientia disp. 1. cap. 3. n. 17. Ex quibus probatur primò. Quia de fide est, homines ratione naturali Deum assequi cognitione sufficiente, vt ipsum offendant. At hoc ipsum est assequi Deum, vt cognitione præditum: ergo. Minor patet. Quia non est aliud cognosci Deum, vt peccatis offendendum, quam vt talem, qui ex cognitione malitiæ displicet in peccatis: hoc autem est assequi Deum, vt cognitione præditum. Legatur Paul. ad Rom. 1. Probatur secundò,

de fide est, homines posse ratione naturali Deum assequi, ut ipsorum artificem, ut constat ex sapientiæ 13. illis verbis: *De ijs, quæ videntur bona non potuerunt intelligere eum, qui vere est, neque operibus attendentes agnouerunt, quis esset eorum artifex.* At Deum assequi, ut artificem, est ipsum assequi, ut cognitione præditum, quâdoquidem ars est certa, euidens, & practica notitia faciendorum: ergo de fide est homines posse ratione naturali Deum assequi, ut cognitione præditum.

6 Dico tertio. Lumine nature est euidens existentia scientiæ diuinæ. Pluribus enim rationibus potest euidenter probari. Primo, quia inscius, quia inscius est imperfectus: cum igitur Deus sit summe perfectus, non inscius; sed sciens erit. Secundo. Nam, ut bene Aegid. Roman. in 1. dist. 35. q. 1. in 1. arg. *Sed contra*, plurima sunt prædicata, quæ manifestè cōueniunt Deo; suntque necessario cum cognitione coniuncta, v. g. perfectissimum dominium omnium rerum, plurimæ virtutes morales, liberalitas, beneficentia, misericordia, virtus remuneratiua meriti, castigatiua delicti, & aia. Tertio. Nam, ut optimè Durand. cum Deus sit perfectissima creaturarum causa, operatur ipsas per intellectum, ne alioquin ignoret, quid faciat, etiamque per voluntatē, ut ex intentione finis operetur.

Quis enim deliret creaturas excidere à Deo nesciente quid faciat, & ex nullo fine operante? Quarto. Nam, ut egregie regius vates Psalm. 93. v. 9. *Qui plantauit aurem non audiet, & qui finxit oculum non considerat?* &c. ac si diceret, ait Genebrardus. Impossibile est, ut qui dedit facultatem, audiendi cernendi, & cognoscendi hominibus, eosque homines docet scientiam, ipse res humanas non cognoscat. Quomodo enim Deus erit perfectissimus, & adequatissima causa, non solum vnius, vel alterius creaturæ intellectualis; sed omnium, si ipse Deus intellectualitate caret?

7 Quinto. Nam, ut acutè Marsil. in 1. sent. q. 38. art. 1. concl. 1. Causæ naturales determinantur à Deo quoad indiuiduationē. Unde Deus eligit productionē vnius effectus præ alio, quod sine notitia ipsorum effectuum non constat. Superiora confirmantur primo. Nam, ut notat Th. lib. 1. contra gent. cap. 44. post Dionis. de diuina nomin. cap. 12. propè mediū. Clem. Alex. lib. 1. Strom. sine. Damasc. lib. 1. fidei cap. 12. in medio Athanas. & alios Patres apud nostrū Ruiz in exhaustæ eruditionis virū disp. 1. de scientia sect. 1. Veritas hæc adeo apud homines inualuit, ut ab intelligendo, nomē Deo imposuerint. Nā *Theos*, quod secundum Græcos, Deū significat dicitur à *Theaste*, quod est cōsiderare, vel videre.

Con-

Confirmatur secundò. Nam, vt testatur Aug. serm. 2. in Psalm. 113. stultissimi gentium ligna, & lapides tanquam Deos colentes; manifeste putarunt viuum habitatorem ibi delitescere. Simulachris autem eam vitam adscribebant, quæ idonea esset, vt precibus, & sacrificijs flecterentur, cuiusmodi vita non potest non esse intellectualis. Igitur hæten⁹ nõ adeo excreuit stultitia, vt deitatem ab intellectualitate separabilem effutuerit. Demũ. Quis dubitet de summa foelicitate Dei? At hæc foelicitas sine delectatione non constat: neque delectatio sine cognitione. Sicut ergo necesse est Deum esse summè foelicem, ita & cognoscen-tem.

8 Obijcies. De ratione intelligentis est producere Verbum. At nequit Deus lumine naturali euidenter cognosci, vt productius Verbi: ergo neque vt intellectius. Cõsequentiã patet, minorq; cõstat ex tract. de Trinitate. Maior probatur; quia omne intelligens creatum producit Verbũ: ergo signũ est, de ratione intelligentis esse producere Verbũ. Negatur maior. Nam de ratione intelligẽtis, præcisè quatenus intelligentis, non est producere Verbũ; sed tantũ percipere repræsentatiuè obiectũ, siue cognitione idẽtificata cum cognoscẽte, & cõsequenter improducta ab ipso; siue cognitio-

ne distincta à cognoscẽte. Quod si creatũ intelligens non aliter *de facto* intelligit, quàm producẽdo in se Verbũ formale repræsentatiuum obiecti, ideò est, quia non intelligit per repræsentationem identificatã cum ipso intelligẽte sicut Deus; sed per productã ab ipso: Verbũ autẽ non est aliud, quàm terminus ad repræsentandum productus. Dixi: *de facto*, vt in sua probabilitate relinquã sententiã pluriũ existimantiũ cum Scotistis posse subiectũ intelligere per intellectionem, quæ non producat ab ipso; sed tantũ imprimatur ipsi à Deo.

9 Vrgebis. Si non esset de ratione intelligentis quatenus intelligentis coniungi cum productione Verbi, non esset cur daretur in diuinis productio Verbi. Cum igitur de fide sit, dari in diuinis productionem Verbi, fatendum est, de ratione intelligẽtis, quatenus intelligentis esse cõiungi cum productione Verbi. Negatur antecedens. Quapropter, non ideò datur in diuinis productio Verbi, quia sit de ratione intelligentis, vt sic coniungi cum productione Verbi; sed quia diuina intellectio, quia perfectissima est, petit, quòd in vna persona sit cum perfectissima foecunditate cõmunicatiua ipsius alteri personæ per veram huius alterius personæ productionem. De quo plura tract. de Trinitate.

10 Sed contrà vrgebis secū-
dò, non solum est euidens ratio-
ne naturali dari in Deo intelle-
ctionem; sed etiam dari perfe-
ctissimam intellectionē: euidens
enim est, omne existens in Deo
reperiri in ipso quoad summum
gradum perfectionis. At iuxta
solutionem datam, de ratione
perfectissimæ intellectionis est
cōiungi cum productione Ver-
bi: ergo euidens est ratione natu-
rali dari in diuinis productionē
Verbi: hoc autem est absurdum,
quod declinare contendimus.
Respondetur. Distinguo maio-
rem. Sub terminis *intellectionis*
perfectissimæ; concedo maiore;
sub terminis clarè exprimentibus
singula requisita necessaria
ad eam perfectionem summā,
nego maiorem. Ad cuius proba-
tionē similiter dicatur, euidens
esse ratione naturali, omne exi-
stens in Deo reperiri in ipso in
summa perfectione, euidētia
contenta intra hos terminos:
Omne diuinum est summè perfe-
ctum; non tamen euidētia cla-
rè expressiua singulorum, quæ
ad summam perfectionem re-
quiruntur. Deinde distinguo mi-
norē. De ratione perfectissimæ
intellectionis, &c. sumptæ ex
parte obiecti concedo minorē;
sumptæ respectiue ad quoslibet
terminos, quibus significetur,
nego minorem: ac denique ne-
go consequentiam.

11. Itaque nobis est euidens

ratione naturali propositio, quæ
sub his terminis clauditur. *Datur*
in Deo intellectio perfectissima, &
consequenter nobis est *In genere*
euidens, dari in Deo quæcumq;
ex parte obiecti re ipsa sumpti
requiruntur ad summam perfe-
ctionem intellectionis: cum quo
stat obscurum esse ratione natu-
rali quam singillatim requirā-
tur ad summam perfectionem
intellectionis. Sicut nobis est eui-
dens lumine naturæ, in Deo esse
quidquid requiritur ad volendū
liberē; & tamen obscurissimum
est, & innumeris opinionibus
subiectum, quid expressè, & sin-
gillatim requiratur. Vnde, quā-
uis nobis sit euidens; diuinā in-
tellectionem esse perfectissimā,
idque inuoluat ex parte obiecti
coniunctionem ipsius cum foc-
cunditate ad productionē Ver-
bi; cum hoc tamē stat, nobis esse
obscurissimam eam foccundita-
tem sub expresso, & distincto
cōceptu ipsius. Et ratio est. Nam
ea foccunditas ad producendam
personam in essentia eam dem,
& in personalitate distinctā, adeo
videtur opposita principiis, quæ
lumine naturæ videntur euidē-
tia, vt intellectus suæ luci relictus
non posset non maximè dubita-
re, an ea foccunditas sit realis per-
fectio, vel potius aliquid chyme-
ricum; imò iudicaret hoc secun-
dum, nisi luce supernæ fidei
coerceretur. De quo plu-

ra tract. citato.

CAP.

CAP. II.

An ex immaterialitate bene probetur Deum esse intellectuum?

§. PRIMVS.

Probatio cognoscitiui ex immateriali proponitur, excludunturque nonnulla.

12 **D**iuus Thomas. 1. p. q. 14. art. 1. & 1. sent. dist. 35. q. 1. art. 1. & 1. contra gent. cap. 44. & de veritate q. 2. art. 2. & opusc. 3. cap. 28. & 35. probat Deum esse intellectuum, quia est immaterialis. Nam substantia summè immaterialis est summè intellectualis. Sed Deus est substantia summè immaterialis: ergo summè intellectualis. Minor, & cōsequētia constant. Maior probatur primo. Quia vis intelligendi stat in quadam amplitudine substantiæ cognoscentis, per quam amplitudinem capax fit, vt nō sistat intra se præcise, sed fiat repræsentatiue cætera entia: & ideo Arist. 3. de Anima cap. 8. dixit, animam esse quodammodo omnia. Sicut igitur rerum coarctatio sumitur à materia; sic huiusmodi amplitudo constituens vim intelligendi sumetur ex immaterialitate, & consequenter substantia summè immaterialis erit summè intellectualis. Probatur secundò eadem maior. Nam im-

materialitas est mēsurā cognoscitiuitatis: ergo summè immateriale est summè cognoscitiuum. Antecedens probatur. Nam forma bruti est cognoscitiua, quia est immaterialior, quam forma plantæ, & aliæ non sensitivæ. Item anima rationalis est perfectiùs cognoscitiua, quàm forma bruti, & Angelus perfectiùs cognoscitiuus, quàm anima rationalis, & Deus perfectiùs quàm Angelus, quoniam anima rationalis, Angelus, & Deus sunt immaterialiores, quàm ea cognoscitiua, cum quibus ipsos comparauimus: ergo signum est, immaterialitatem esse mensuram cognoscitiuitatis.

13 OKam. Gabriel. Basol. Arimin. in 1. dist. 35. q. 1. quos sequuntur P. Puente Hurtado in manuscriptis de scientia Dei. P. Arriaga 1. p. disp. 15. sect. & subsect. 1. putant hanc rationem esse inefficacem. Alij verò cum Aureolo putant efficacem. Ita Patres Dominicani, Caiet. Bāñez, Nazar. Ripa. Capreol. Ferrar. Ex alijs Zumel, Machin, quos referunt, & sequuntur hic Carmelitani Salmaticēses. Quibus adde Ioannē à Sancto Thoma hic disp. 16. art. 1. Cornejo ibid. disp. 1. dub. 2. Auerfa ibid. sect. 1. Idem pro innato erga D. Thom. affectu protegent non minori studio ferè omnes Doctores Societatis Iesu. Doctissimus, & Reuerendissimus P. Al-

phonius Deza primus nostræ cathedralis præfectus in manuscriptis de scientia Dei q. 14. art. 1. & ibidem P. Molina, P. Arrub. P. Valentia disp. 1. pūct. 1. P. Suar. disp. 30. met. sect. 4. num. 9. & 10. P. Ruiz disp. 1. de scientia sect. 3. & 4. P. Herice disput. 1. de scient. cap. 3. P. Fasol. q. 14. dubit. 2. P. Franciscus Amico 1. p. disp. 12. num. 1. P. Ioannes Martinon disput. 9. de Deo sect. 1. num. 2. P. Franciscus de Lugo lib. 1. de Deo vno disp. 27. cap. 1. num. 4. P. Ribas tract. 4. disp. 1. cap. 1. & communiter Recentiores.

14. Pro intelligentia veritatis, statuo primò. Immaterialitas necessaria ad vim cognoscendi, nō sumitur à D. Thoma pro negatione materiæ primæ. Probat̃ur primò. In omni cognoscit̃iuo datur, ex D. Thoma, illa immaterialitas, quam ipse necessariam iudicat ad vim cognoscit̃iuam. At neque iuxta D. Th. neque iuxta veritatē datur in omni cognoscit̃iuo negatio materiæ primæ, vt patet in brutis, quæ cum sint cognoscit̃iuæ; tamen cōponuntur ex materia prima: ergo immaterialitas requisita ad vim cognoscit̃iuam non stat in exclusione materiæ primæ. Secundo, quia iuxta D. Thom. immaterialitas, quæ requisita est ad vim cognoscit̃iuam, ita est mentis cognoscit̃iuitatis, vt quodlibet h. cū maior, vel minor; illa

etiam sit maior, vel minor. At hoc est falsum de immaterialitate accepta pro exclusionem materiæ primæ. Nam Deus, Angelus, & animus rationalis sunt aqualiter incompositi ex materia prima; & tamen sunt inaequaliter cognoscit̃iuī, cum Deus perfectionem habeat intellectū, quā Angelus, & Angelus, quam animus rationalis: ergo immaterialitas, de qua D. Th. non est incompositio ex materia prima

15. Tertiò, nam ipsa accidentia materialia, spiritualia, & supernaturalia, vt calor, intellectio nostra, & gratia habitualis; imò, & ipsæ rerū carentiæ, sunt summè incompositæ ex materia prima: quippè nullo modo cōponuntur ex ipsa. At non habent in summo immaterialitatē, de qua D. Th. Nam iuxta D. Th. summè immaterialia sunt summè cognoscit̃iuæ; & prædicta entia non sunt cognoscit̃iuæ; nedum cognoscit̃iuæ summè: ergo talis immaterialitas non est negatio cōpositionis ex materia prima. Quat̃o, quia non apparet, cur magis summa incompositio ex materia prima inferat cognoscit̃iuitatem; quam cōpositio ex materia prima incognoscit̃iuitatem. At eiusmodi cōpositio non infert incognoscit̃iuitatem. Nam homo, & bruta cōponuntur ex materia prima, suntque cognoscit̃iuæ: ergo neque illa incompositio præcisè sumpta

ta infert cognoscitiuitatem.

16 Statuo secundò. Neque sumitur prædicta immaterialitas pro spiritualitate *vt sic*. Rationes sunt similes. Primò, quia in omni cognoscitiuo datur iuxta D. Th. ea immaterialitas, de qua ipse loquitur. At non datur spiritualitas, vt patet in brutis, quæ sunt cognoscitiua; & non spiritualia. Secundò, quia iuxta D. Th. immaterialitas, de qua ipse agit, suscipit magis, & minus, ait enim in hoc articulo, formas secundum, quod magis sunt immateriales, magis accedere ad infinitatē, Deumq; esse in summo gradu immaterialitatis. At spiritualitas non suscipit magis, & minus, quippè, quæ consistit in omnimoda negatione identitatis cum corpore, vel in omnimoda insensibilitate, penetrabilitate, aut indiuisibilitate. Nulla verò ex his rationibus suscipit magis, & minus. Tertiò, quia vbicatio Angelica, character sacramentalis, & gratia habitualis habent summā spiritualitatem. At nō sunt res cognoscitiuæ: ergo immaterialitas sumpta pro spiritualitate etiā summa nō est prædicatū inferens cognoscitiuitatē. In præsentī autē est sermo de immaterialitate, quæ, si summa sit, infert summam vim cognoscitiuam.

17 Statuo tertiò. Prædicta immaterialitas nō est accipiēda pro spiritualitate perfectissima, vt

volunt nonnulli Recētiōres. Primò, quia D. Th. agit de illa immaterialitate, quæ in omni cognoscitiuo reperitur, & quæ, si summa sit, infert summam vim cognoscitiuā. At neq; spiritualitas, neq; perfectissima spiritualitas reperitur in omni cognoscitiuo, vt patet in brutis: ergo non agit D. Th. de immaterialitate, vel spiritualitatis, vt sic; vel spiritualitatis perfectissimæ. Cætera constant præter maiore, quæ tamen legenti D. Tho. manifesta erit. Secundò, quia spiritualitas perfectissima nō suscipit magis, & minus. At, vt iam vidimus, immaterialitas, de qua D. Tho. hic, suscipit magis, & minus: ergo non est accipiēda pro spiritualitate perfectissima. Tertiò, quia non est dubiū D. Tho. assumere immaterialitatē tanquam mediū quod apti⁹ est ad interēdam vim cognoscitiuā, quā eternitas, immēditas, aut quoduis aliud prædicatū Dei. At, si accipitur immaterialitas pro spiritualitate perfectissima, nō erit apti⁹ mediū ad eam illationē, quam Dei æternitas, v.g. quia nō min⁹ implicat æternū entitatiuē perfectissimū nō esse cognoscitiuū, quam implicat immateriale entitatiuē perfectissimum nō esse cognoscitiuum: ergo in præsentī nō accipitur immaterialitas pro spiritualitate perfectissima.

18 Statuo quartò. Immaterialitas in præsentī, neque à D. Tho.

Thoma accipitur, neque reuera est accipienda pro immaterialitate spiritualitatis constitutiua rerum in gradu, ceteris paribus, eminētiōri supra res corporeas. Explicatur id, quod excludimus. Sunt Recentiores ingeniosissimi, qui magno palestræ litterariæ prouentu scripta sua prælo excudenda parant, sic rem considerantes. Immateriale potest sumi vt sic in genere. Vel pro immateriali spiritali, quod ad gradum eleuationis perfectiōnis euehit res, quibus competit. Ad immateriale, vt sic, satis est excludere impenetrabilitatem, diuisibilitatem, vel dependentiam à materia quanta. Hæc autem ratio, ut potest catentijs ipsis, & entibus rationis conueniens, vel nullam, vel minimam perfectiōnem postulat; ac proinde nequit intellectiuitatē fundare. Immateriale autem spiritali addit vltērius excellētiā, & præstantiam, cuius titulo præstet ordini corporum, vel materiæ. Hæc autē præstantia substantiarum spiritaliū supra materiales nequit radicari in alia perfectiōne præter intellectiuitatem: nō enim apparet alia, quam substantiæ corporeæ ratione suæ corporeitatis excludant. Hinc fit, Deum esse summē intellectiuium, quia summā habet immaterialitatē spiritualitatis collocantis ipsum in gradu præeminēte materiam.

19 Huic meditationi in primis obstat immaterialitatē non accipi à D. Thoma (cuius discursum nituntur defendere) prout ab his Recentioribus accipitur. Nam, vt sæpè diximus, & ex contextu D. Thom. liquet, illa immaterialitas sumitur à D. Th. quæ in omnibus cognoscitiuis reperitur, & quæ crescens vsque ad summū, infert summam intellectiuitatem. At immaterialitas spiritualitatis non reperitur in omnibus cognoscitiuis, vt patet in brutis cognoscitiuis; & non spiritalibus. Deinde proposita cogitatio absolutē non placet. Nam spiritalitas præscindēdo ab intellectiuitate tribuit substantijs spiritalibus perfectiōnem propriam ipsarum: ergo ad hoc non requiritur intellectiuitas. Antecedens probatur, quia spiritalitas tribuit substantijs spiritalibus, quod possint penetrari localiter, non solum cum alijs diuersæ rationis; sed etiam cum alijs eiusdem rationis: hæc autē aptitudo, & ab intellectiuitate præscindit, vt ex se patet, & est perfectiō, per quā substantiæ spiritalis, magis quā materiales æmulantur immensitatem Dei.

20 Nec refert si dicas, substantiam supernaturalē nō posse habere supernaturalitatē, per quā in perfectiōne superet, ceteris parib⁹, substantias naturales, si nō sit intellectiualis, ac proinde, neq; sub.

substantia spiritualis poterit habere spiritualitatē, per quā, ceteris paribus excedat substantias corporeas, si non sit intellectualis. Hoc sanē, nihil refert. Si enim antecedens est verū, ideo est, quia, excepta intellectualitate, in ordine ad actus supernaturales fidei, visionis beatæ, &c. nequit in substantia supernaturali inueniri perfectio, quæ non sit cōmunis substantijs naturalibus, vnde intellectualitate prædicta seclusa, non apparet perfectio constitutionis gradus exuperantis ordinem substantiarum naturalium. At, iam vidimus, præcisa intellectualitate, inueniri in substantijs spiritualibus perfectionem ipsarum propriam, quæ constituat ipsas in gradu, ceteris paribus, superante ordinem rerum materialium.

21 Statuo quintò. Immaterialitas non est in præsentī accipiendā pro perfectione positīua rei quatenus excludit impedimenta ad formalem susceptionem specierum intelligibilium. Oppositum sentiunt, ferē nullo inter ipsos versante discrimine, P. Ruiz in præsentī. P. Suar. disp. 35. metaph. sect. 14. P. Herice, tract. 1. disput. 1. cap. 3. P. Ribas disp. 1. cap. 1. Quam sententiā, vt paucioribus difficultatibus obnoxia sit, ita explicant præclari recentiores ex nostris, vt hæc immaterialitas consistat in positīua perfectione excludente

impedimenta, vel ad vltimam, & formalem susceptionem specierum, vel ad continentiam cognoscibilitatis obiecti. Formale, & vltimatam susceptionem specierum vocant susceptionem illarum cum munere repræsentandi, & determinandi ad cognitionē: hoc enim soli cognoscenti conuenit. Nam, & si corpus diaphanū sit capax recipiendi species, hoc habet materialiter, & vt vehiculum; nō tanquā per se determinabile ad cognitionem. Addunt: *Vel continentiam cognoscibilitatis obiecti*: quia Deus, quamvis non habeat species, de quo infra; habet tamen continentiam formalem omnis cognoscibilitatis obiecti, quatenus habet virtutem, vt in ipso sit formalissima expressio obiecti.

22 Hæc explicatio semper mihi difficilis fuit, quia iuxta illā probatur idem per idem, & veritas conclusionis per id, quod æquē ac ipsa veritas ignotū est. Nam conclusio probanda est, Deum esse intellectualem. Mediū, per quod probatur est perfectio positīua, vt excludens impedimenta ad continentiam intelligibilitatis obiecti, id est, ad vim intelligendi. Intellectualitas autē, & prædicta perfectio sunt extrema identificata, & æquē ignota. Respondent nouiores, in primis non esse nouum idem per idem realiter probare, vt de-

fini-

finitum per definitionem, v. g. rationem hominis per animal rationale; & prædicta extrema, quamvis sint idem ex parte obiecti; distingui tamen ex modo nostro cōcipiendi. Nam vis cognoscitiua explicatur in ordine ad cognitionem, vel obiectum; at immaterialitas in ordine ad exclusionem impedimenti, &c. vel in ordine ad impedimenta, quæ excluduntur, ne obstant cōtinentiæ cognoscibilitatis.

23 Hoc tamen non satisfacit, licet enim sapè probetur optime idem per idem quoad entitatem; nunquam tamen idem per idem, quoad obscuritatem terminorum. Id est, quod assumitur, vt medium ad probationem alicuius veritatis, bene potest esse idem quoad realitatem cum veritate, quæ probatur; tamen, prout assumitur, vt medium, debet innotescere clarius quam veritas probanda. Nulli enim veritatem persuadebis per id, quod ipsi equè obscurum est, ac ipsa veritas. Qua propter, vt alicui probes Petrum esse hominem, quia Petrus est animal rationale, supponi debet tantum iam ipsi notius, & omne animal rationale esse hominē, & Petrum esse animal rationale. Tunc sic; sed cui sit obscurum Deum esse intellectualem, aequè obscurum erit esse prædictum perfectione excludente impedimenta obstantia ad vim

intelligēdi: ergo probare intellectualitatem per prædictam perfectionem non solum est probare idem per idem, identitate entitatis; sed etiam idem per idem identitate, vel æqualitate obscuritatis.

§. SECVNDVS.

Via sternitur explanationi, quæ magis placet.

24 **P**RO cuius elucidatione notā dū est, materiale vniuersalissimè acceptum, prout in aliquo gradu conuenit cuicumque creaturæ, non esse aliud, iuxta D. Thomā. quā essentialitè imperfectum. Vnde immateriale oppositum erit recedens ab imperfecto, vt tali. Hæc acceptio sumitur ex analogia cum materia, & forma strictè sumptis. Sicut enim materia strictè sumpta est subiectum imperfectum, & informe, quod veluti præiacet in conspectu agentis, vt illi formam imprimat, quæ ipsum intrinsece perficiat: & sicut forma est illa perfectio, quam subiecto præiacenti causa efficiens vnit intrinsece. Ita materiale vniuersalissimè sumptum, prout complectitur omnem creaturam, erit ens essentialitè imperfectum, quod secundum possibilitatem, vt suam perfectionem recipiat à Deo præsupponitur ad actionem Dei vniens.

vnientis illi vnione identitatis perfectionem accommodatam suæ naturæ essentialiter imperfectæ. Vnde recedens ab imperfecto, vt tali, iure dicitur immateriale oppositum materiali explicato.

25 Ad hanc acceptionem respexisse D. Thom. mihi persuadent, & ferè singula verba huius articuli, & etiam alia. Nam primò ait: *Coarctationem formæ esse per materiam*: Quæ propositio iuxta acceptionem traditam æquipollet huic: limitatio perfectionis creaturarum sumitur ex eo, quod sint essentialiter imperfectæ, scilicet, incapaces, vt à Deo recipiât infinitam perfectionem simpliciter. Constat autem propositionem D. Tho. esse in hoc sensu verissimam, & clarissimam, vt oportebat ad probationem manifestissimæ veritatis, nempe. Deum non esse inscium. In alio autem sensu saltem est valde obscura, vel certè obcurior veritate, quæ per ipsam probanda suscipitur. Secundò asserit D. Thom. *Quò res sunt magis immateriales, eò magis accedere ad infinitatem*: quæ propositio, si termini ad nostram vsurpationem aptentur, æquiualeat huic manifestissimæ propositioni: *Quò res magis recedunt ab imperfectione, eò magis accedunt ad summam perfectionem.*

26 Tertiò, ait D. Thom. maiorem, & minorem esse immaterialitatem in diuersis rebus, id quæ iuxta nostram vsurpationem tam apertum est, quàm res alias esse perfectiores alijs. Quarto ait D. Thom. solum Deum esse in summo gradu immaterialitatis. Vbi dicitur aliud implicite; & aliud explicitè. Implicitè quidem, omnem creaturam habere gradum aliquem materialitatis. Nam alioquin, non solus Deus; sed etiam ea creatura, quæ nullam haberet immaterialitatem esset in summo immaterialitatis. Explicitè autem, soli Deo competere summam immaterialitatem. Vtrumque verò iuxta nostram vsurpationem euidentissimū est. Primum: quia omnis creatura, eo quò ad infinitatem non peruenit, mixturam imperfectionis habet. Secundum: quia, cum solus Deus sit summè perfectus, ipse solus summè recedit ab imperfectione. Quintò, D. Thom. teste Fr. Ioann. à Sancto Thoma, probat 1. p. quæstion. 7. infinitudinem formæ ex separatione ipsius à materia. Probatio hæc iuxta nostram vsurpationem, optima est. Nam ex omni. o. da separatione ab imperfectione benè probatur infinitudo perfectionis. Quod, ni fallor, maxime intelligendum est, suum.

sumendo in genere omnimodam separationem ab imperfectione; & sumendo infinitatem perfectionis pro cumulo cunctarum perfectionum peculiarium non dicentium imperfectionē, nempe intellectus, voluntatis, æternitatis, immensitatis, &c. quia clarius in genere est, Deum nullatenus esse imperfectum, quam esse intellectuum, volituum, æternum immensum, &c.

27 Sexto, D. Thom. infert ex dictis, immaterialitatem alicuius rei, esse rationem, quod sit cognoscitiua. Vbi noto primo, rationem, quod aliquid sit tale, iuxta phrasim D. Tho. & Arist. esse definitionem quidditatiuā illius in esse talis: vnde te esse animal rationale est ratio, quod sis homo. Vide D. Thom. quest. 2. de veritate artic. 1. ad 11. illis verbis. *Dicendum, quod ratio, quā significat nomen est diffinitio, ut dicitur 4. Metaph. & ideo illud est nomen propriū alicuius rei, cuius significatum est diffinitio, &c.* Noto secundo, non dixit D. Th. quamlibet immaterialitatē alicuius rei, esse rationem, quod sit cognoscitiua: Vnde propositio hac D. Thom. *Immaterialitas alicuius rei est ratio, quod sit cognoscitiua*: æquiualeat huic. *Quædam rei perfectio præscindens ab imperfectione est definitio illius in ratione cognoscitiua.* Cuius propositionis veritas ita conuinci-

tur ex B. Thom. Limitatio, quā res impeditur, vt sit intentionaliter alia res est imperfectio; & amplitudo cōtraria, quæ rei permittit esse intentionaliter, & representatiuē aliam est perfectio præscindens ab imperfectione, vt ex terminis liquet: non enim in hac præcisa ratione excogitabilis est imperfectio. At definitio cognoscitiui, vt sic, est habere amplitudinem, qua possit esse intentionaliter alia res tenendo ipsam intra se, nō physicè; sed representatiuē: ergo quædam rerum perfectio præscindens ab imperfectione est definitio rei in ratione cognoscitiua.

28 Demum infert S. Thom. *Secundum modum immaterialitatis esse modum cognitionis.* Hac propositio dupliciter potest intelligi. Primo in sensu falso non intento ab Angelico præceptore. Secundo in sensu verò, & intento à Sancto Doctore. Sensus falsus est, omnem immaterialitatem inferre vim cognoscitiuam. Non enim omnis creatura est cognoscitiua; & tamē omnis creatura habet aliquam immaterialitatem. Nam cum omnis creatura importet perfectionem aliquam entitatiuam, consequens est importare aliquem ab imperfectione recessum, in quo stat immaterialitas, prout hic accipitur. Sensus verus est, immaterialitatem esse mensuram cognoscitiuitatis: id est, ex
sup.

suppositione quòd aliquid sit cognoscituum, dignosci quantitatem perfectionis in ratione cognoscitui ex quantitate immaterialitatis. Sicut enim vlna est mensura panni, non quia sit pannus omne illud suprà quod potest cadere vlna; sed quia ex suppositione, quod aliqua res sit pannus, dignosci potest per extensionem vlnæ applicitæ panno, quantus in extensione sit pannus; ita in re nostra dicendum est proportionem seruata.

29. Veritatem eius propositionis sic acceptæ probat eleganter D. Thom. inductione. Videmus enim omnia cognoscitiua esse perfectius cognoscitiua, quod sunt immaterialiora, scilicet entitatiuè perfectiora. Sic Deus cognoscitiuus, est perfectius cognoscitinus, quam Angeli, quia est entitatiuè perfectior ipsis. Sic Angeli cognoscitui, sunt in hac ratione perfectiores, quam anima rationalis, quia sunt entitatiuè perfectiores, quam ipsa. Sic tandem anima rationalis est in ratione cognoscitiuæ perfectior brutis, quia est entitatiuè perfectior ipsis. Et hic maximè videtur habere locum illa vulgata paraxinia: *Sicut res se habent in esse, ita in cognosci*. Ratio videtur summi ex his, quæ diximus ex B. Thom. num. 27. quia rem esse cognoscitiuam est non solum se continere intra propriam perfectionem; sed habere quamdam

amplitudinē, vi cuius possit habere res alias perfectionesq; alienas, modo quodam ab imperfectionibus defæcato, nempe intentionaliter, & representatiuè: vnde, rem esse magis, vel minus cognoscitiuā, est magis, vel minus posse se extendere, vt possideat res alias possessione præscindente ab imperfectione. Magis autem, vel minus posse possidere per huiusmodi possessionem perfectiones aliarum rerum est rem esse magis, vel minus perfectam, vt satis apparet ex se; & rem esse magis vel minus perfectā, est magis, vel minus immaterialem esse, iuxta acceptionē D. Thom. ergo consequens tandem est, ex suppositione, quod res sint cognoscitiuæ, dignosci an sint magis, vel minus cognoscitiuæ ex eo quod magis, vel minus immateriales sint.

30. Obijcies, non implicat aliquod cognoscituum, & esse imperfectius alio cognoscituo in vi cognoscitiuæ; & tamē esse simpliciter perfecti entitatiuè, quā illud aliud: ergo ex suppositione; quod duo entia sint cognoscitiua, non est æstimāda maior, vel minor perfectio in ratione cognoscitui ex maiori, vel minori perfectione entitatiua. Antecedens probatur: tum, quia equus est simpliciter entitatiuè perfectior, quā canis, & linx; & tamē isti in vi cognoscitiuæ olfaciendi, & videndi viuiores sunt.

sunt : ergo similiter poterit vnū cognoscitiuum, esse in ratione cognoscitiui imperfectius alio; & omnibus pensatis esse perfectius entitatiuē, quam aliud, cōpensata, per perfectionem aliam, perfectione, quæ illi deest in ratione cognoscitiui. Tū quia non apparet impossibilis substantia incorruptibilis, quæ sit in ratione cognoscitiuæ imperfectior, quam alia substantia cognoscitiua corruptibilis: sicut cœlum est incorruptibile, & nō est cognoscitiuum. At substantia cognoscitiua incorruptibilis, est simpliciter entitatiuē perfectior, quam alia substantia melius cognoscitiua; corruptibilis tamen: ergo non implicat cognoscitiuū imperfectius alio in ratione cognoscitiui; & tamen simpliciter perfectius entitatiuē. Minor probatur: Nam, vt optime P. Eusebius Nieremberg, vir sanē cuius summa pietas, vtilissima doctrina, nec non eruditio mirabilis æquo Marte decertant; in libro aureo, nunquam pro meritis commendando de differentia temporalis, & æterni, minima perfectio æterna præferenda est maximæ perfectioni temporali; sicut intensissimus dolor temporalis rationabilius eligeretur, quàm remississimus dolor æternus.

31 Huic obiectioni paucis respondeo: Non adhuc mihi satis explorata est repugnantia cognoscitiui, quod in ratione cog-

noscitiui sit imperfectius alio cognoscitiuo; & tamen absolute sit omnibus pensatis, entitatiuē perfectius. Vnde, quando dicimus, ex suppositione, quod duo, verbi gratia, sint cognoscitiua, & aliud magis, aliudque minus, dignoscendum esse incrementum, & decrementum ex maiore, vel minori perfectione entitatiua, hoc intelligendum est, cæteris paribus; non imparibus. Est dicere: Si sumantur duo entia, quæ in cæteris supponantur paria, excepto, quod alterū magis cognoscitiuū est, quàm alterum, certè cremen- tum, & decrementum, in hac ratione cognoscitiui, sumitur ex cremen- to, ac decremento in quodam predicato, quod ex sua ratione præcisa dicit entitatiuam perfectionem; & ab imperfectione præscindit, nempe ex amplitudine sapè declarata ad percipiendas, & possidendas formas alienas, ac proinde ex cremen- to, & decremento in immaterialitate à materialitate præcisa. Vnde ad argumentum ex num. 30. permissio antecedente, distinguo consequens. Non est æstimanda, &c.

cæteris paribus, nego consequentiam; imparibus, admitto.

(.:.)

§. TERTIVS.

Inferitur ex dictis vera explicatio.

32 **D**ico primò: S. Thomas optimè probat ex immaterialitate summa prout ab ipso accipitur, summam intellectualitatem Dei. Ratio conclusionis est. Quia summa immaterialitas Dei, prout accipitur à D. Thom. solis vocibus differt à summa perfectione, summoque recessu ab imperfectione. At ex eo, quod Deus sit summè perfectus, summèq; recedens ab imperfectione probat optimè S. Thom. Deum esse summè intellectualem; ergo, &c. Minor in qua est difficultas explicatur, & probatur. Nam, vt probetur optimè summa intellectualitas Dei ex summa perfectione Dei hæc omnia, & sola requiruntur. Primò, quòd Deus clarius innotescat sub hac expressione: *Ens summè perfectum*, quàm sub hac: *Ens summè intellectuale*. Hoc autem ita contingit. Tum quia perfectio vt sic, vt potè vniuersalior, & in pluribus reperta, quàm intellectualitas, vt sic, est notior de se, quàm ista, & ideo rationes magis particulares diffinimus per vniuersaliores, quia ista de se sunt notiores illis. Tum, quia conceptus, quem, vt clarissimum omnium, docti qui-

que, & indocti statim formant, audito Deo, est, esse ens, quo nihil melius excogitari potest, id est, summè perfectum.

33. Secundò requiritur, quod nobis fiat notum, summè perfectum debere esse summè intellectuale. Id autem optimè notificauit nobis B. Thom. declarans intellectualitatem consistere in amplitudine quadam possidendi citrà imperfectionem formas alienas, quæ amplitudo, eo sit entitatiuè perfectior, quo maior, & melior sit in ratione talis amplitudinis, unde planum est, existere in summo gradu in ente summè perfecto. Tertiò: cum præmissæ, ex quibus colligitur hæc conclusio: *Deus est summè intellectus*, sint istæ duæ: *Ens summè perfectum est summè intellectuale. Deus est ens summè perfectum.* Præmissæque debeant esse notiores conclusionem, non solum illa maior, vt iam explicuimus; sed etiam minor debet esse notior conclusionem. Notior enim autem esse, constat sic. Quia, iam declarato, prout à D. Thom. declaratum est, summam intellectualitatem, esse perfectionem ab imperfectione præcisam, notius est conuenire rei, vt clarè expressa, sub ratione summè perfectæ, quàm, vt cognita solum implicite, & in confuso sub ea ratione. At Deus, sub hoc

ter.

termino *Deus*, cognoscitur solum implicite, & in confuso sub ratione summè perfecti; & sub his terminis: *ens summe perfectum* cognoscitur clarius, & expressius sub eadem ratione summè perfecti: ergo notius est, semel declarato, summam intellectualitatem, esse perfectionem ab imperfectione præcisam, ens summe perfectum, sub his terminis acceptum, esse summè intellectuale, quam Deum, sub hoc termino *Deus* acceptum, esse summè intellectualem. Vnde patet, egregiè probasse D. Thom. summam intellectualitatem ex immaterialitate summa, prout ab ipso accipitur, nimirum prout coincidit cum summa perfectione.

34 Ex quibus fit hanc probationem D. Thom. coincidere quoad substantiam cum ratione communi Theologorum ostendentium summam intellectualitatem Dei, ex eo, quod Deus sit summè perfectus, summaque Dei intellectualitas sit perfectio sine imperfectione. Tamen probatio D. Thom. distinguitur ab ista, quantum ad maiorem claritatem, & exactionem: quia D. Tho. declarat ex conceptu cognoscitivi, ut sic, id, quod non exponit; sed supponit communis probatio, nempe summam Dei intellectualitatem esse perfectionem sine imperfectione: quæ expositio necessaria erat ad plenam

exactionem probationis, ut ea expositione præcedente, clarior fiat illa minor, quam conclusio probanda, prout oportet ad exactam probationem.

35 Dico secundò: Probatio facta ex immaterialitate summa est à priori prout distinguitur à probatione à posteriori. Ratio est: quia illa probatio est à priori condistincta à probatione à posteriori, quæ procedit ex medio connexo cum veritate probanda, quod medium sit, vel positivè præcedens ad talem veritatē, vel saltē negativè, quatenus non sit posterius ipsa. At probatio facta sic procedit: ergo, & c. Minor, quæ sola est difficilis, patet: nam in ea probatione medium, quod assumitur est summa perfectio Dei; conclusio autem probanda est summa intellectualitas Dei. At summa perfectio Dei non est posterior summa intellectualitate Dei: sicut in nobis ratio perfectionis limitata non est posterior intellectualitate limitata: ergo probatio facta procedit ex medio non posteriori, quā conclusio probanda.

36 Dico ultimò: Quamvis ex immaterialitate summa rectè colligatur summa cognoscitivitas; non tamen ex eo, quod res habeat immaterialitatem aliquā rectè concluditur, aliquam habere cognoscitivitatem. Tūc, quia nulla est creatura factibilis à Deo, quæ non habeat aliquam im-

immaterialitatem. Nam quælibet creatura habet aliquam perfectionem præscindentem ab imperfectione: habet enim prædicatum entis amabilis à Deo. At plures creaturæ sunt, quæ nullatenus sunt cognoscitiuæ. Tum quia in præsentī non est aliud immaterialitas, quam ratio perfectionis præscindentis ab imperfectione. At optimè stat rem habere aliquam perfectionem ex sua ratione præscindentem ab imperfectione; & tamen non habere perfectionem cognoscitiuæ; sed aliam: ergo, &c. Sic ex summa perfectione entitativa colligitur perfectissima vita; non tamen ex qualibet entitativa perfectione colligitur aliqua vita. Item, ex eo, quod aliquid sit summum viuens, colligitur esse summè intellectuale; & tamen, ex eo, quod aliquid sit viuens, non colligitur, esse intellectuale. Sic denique aduersarij, qui volunt, nihil esse cognoscitiuum, nisi sit aliquomodo immateriale, ac proinde bruta esse aliquomodo immaterialia, fateri debent ex immaterialitate summa cōcludi summam intellectualitatem; & non cōcludi intellectualitatem in genere ex immaterialitate in genere.

37 Ex quibus exemplis liquet, non esse vniuersaliter verum, quoties, ex aliquo prædicato in summo, concluditur

aliud prædicatum in summo; ex illo prædicato in genere, cōcludi etiam illud aliud in genere. Quam ob rem illud vulgare: *Sicut se habet magis ad magis, ita se habet simpliciter ad simpliciter*, non est intelligendum tam vniuersaliter, ac sonat: nam hoc modo manifestè fallit; sed in sensu significante formas præscindentis ab intensiōe reddere effectum formalem præscindentem ab intensiōe; sicut reddunt intensæ effectum formalem intentum: & similiter intelligi potest in alijs sensibus non absimilibus; non tamen in quolibet sensu sine villo defectu, & exceptione. Hæc dixisse sufficiat pro reuerentia debita Præceptorī Angelico. Vtinam intelligentia meo responderit affectui.

DISPUT. II.

An detur in Deo actus primus intelligendi.

1 **C**ertum est in Deo esse intellectualitatem, per modum exercitij, nempe Deum actualiter intelligere. Dubium est, an etiam in ipso sit potentia intelligendi.

CAP. I.

Status controuersie, & Authorum sententia.

PRO intelligentia quaestionis præmitto primò, quodlibet verbum prout distinctum à nomine significare aliquid exerceri: verbi gratia, verbum *amo*, significat exerceri amorem: verbum *curro*, significat exerceri cursum, & sic in alijs. Verbum autem *possum* significat exercitium, & actum habendi potentiam ad aliquid: & quia communiter ad exercitia, & actus significatos per alia verba præsupponitur exercitium, & actus significatus per verbum *possum*, nam ad exercitium amandi, studendi, currendi, &c. præsupponitur exercitium habendi potentiam ad amorem, studium, & cursum, inde ortum duxisse credimus, appellare potentiam ad aliquod exercitium, actum primum ad eiusmodi exercitium, sicut etiam dicere, quod illa se tenent ex parte actus primi ad aliquid, quæ se tenent ex parte potentia ad ipsum. Qua propter inquirere, num detur in Deo actus primus intelligendi est quaerere, an detur in Deo potentia ad intelligendum.

2. Præmitto secundò. Duplex

quaestio potest agitari. Prima est; an detur in Deo verè, & propriè potentia ad intelligendum secundum veram, & propriam rationem formalem talis potentia. Secunda est: an ex suppositione, quod talis potentia detur distinguatur aliquomodo ab ipsa intelligence, siue talis distinctio detur intrinsecè ex parte obiecti; siue solum extrinsecè ex modo nostro concipiendi. Nunc sermo est de prima quaestione; futurus postea de secunda. ¶ Præmitto tertio, illa prædicata ponenda esse in Deo secundum propriam rationem formalem ipsorum, quæ secundum eam rationem perfectionem dicunt, sine imperfectione: cum enim Deus sit, summè perfectus continet omnem perfectionem non dicentem imperfectionem. Ideo quavis scientia in nobis importet imperfectionem accidētis, qualitatis, dependentia, &c. datur tamen in Deo secundum rationem formalem scientia, quia secundum hanc rationem præcisè dicit esse claram, & spiritualement expresseionem veritatis, & hæc ratio præcisè accepta non dicit imperfectionem. Vnde in Deo dabitur, vel non dabitur potentia ad intelligendum secundum rationem formalem talis potentia, quatenus ea ratio formalis dicat, vel non dicat imperfectionem.

Præ-

3 Præmitto quarto, duplex potentia solet assignari, & alia vocatur logica; alia verò physica, prout contradistinguitur à logica. Prima consistit præcisè in non repugnantia rei. Secunda in aliqua vi per quam non solum res non repugnat; sed aliquis potest eam removere, vel sibi acquirere. Dubium non est dari in Deo potentiam logicam ad intellectiorem. Nam cum Deus reipsa intelligat, certissimum est intelligere non repugnare Deo: & in ea non repugnantia stat potentia logica. Solum igitur controuersia est, an in Deo, non solum aliquid detur, quo reddatur intellectio diuina non repugnans, vel, quod idem est, non implicans contradictionem; sed etiam detur aliquid, quo constituatur ipse Deus alio modo potens sibi intellectiorem acquirere, vel eam ponere.

4 Demum præmitto, non esse præsentem quæstionem de actibus notionalibus, nimirum de intellectu notionali, quæ non est aliud, quam Verbum diuinum secunda Trinitatis Persona; ac de volitione notionali, quæ non est aliud, quam Spiritus Sanctus tertia Trinitatis Persona. Supponimus enim ex D. Thom. 1. part. quæst. 41. artic. 4. dari in Patre poten-

tiam generatiuam Verbi: nec non in Patre, & Filio potentiam spiratiuam Spiritus Sancti. Ratio est, quia datur aliquid in Patre, ratione cuius procedit Verbum ab ipsis, datique aliquid in Patre, & Filio ratione cuius procedit Spiritus Sanctus ab ipsis. At id ratione cuius ab aliquo procedit aliquis terminus est potentia ad ipsum. Nam, vt optimè D. Thom. ibi, potentia nihil aliud significat, quam principium alicuius: ergo, &c. Præsens igitur quæstio solum est de intellectu essentiali, omnibus, & singulis personis Trinitatis communi.

5 Qua in re duplex sententia est. Prima affirmat, non solum dari in Deo potentiam logicam ad intelligendum; sed etiam physicam prout à logica conditiuam. Hanc potentiam aliqui vocant actum primum intentionalem; alij verò realem capaciter ad intelligendum, vi cuius, non solum redditur intellectio diuina non implicans contradictionem; sed ipse Deus constituitur positivè capax, vt reddatur intelligens, quamvis citra realem influxum in intellectiorem, & præcisè, quia potest sibi illam vnire perfectissima identitatis vnione sufficiente, vt constitutur intelligens. Vnde dicunt eiusmodi capaciter intelli-

gendi non solum correspondere non repugnantia, quam habet intellectio creata, ut existat, sitque intelligens, ut quo; sed etiam virtuti, quam habet intelligens creatum ante actua-lem intellectiōem, ex vi cuius virtutis non solum ipsa intellectio redditur non implicans existere; sed etiam ipsa substantia intellectiva redditur capax, ut constitutur intelligens, ut quod. Pro qua sententia referri possunt Scot. Henric. Alexand. Molina, Vazquez, Machin. Granad. Rainaud. Tanner. Luisius Torres, Franciscus Arriba, Portugal, Florauate. Videri possunt suis in locis citati à nostro Hemelman, volum. 1. tit. 3. disput. 1. Quam sententiam nonnulli Recentiores ex Thomistis, & ex nostris sequuntur.

6 Secunda sententia negat in Deo respectu intellectiōis diuinæ, præsertim necessariæ, quamlibet potentiam, quæ minus aliud potentiæ sortiatur, præterquam reddere Deo non repugnans, id est, non implicans contradictionem intelligere. Hanc sententiam tuentur Magist. Albiz in præsentī: Pater Herice hic disput. 3. Pater Hemelm. supra cap. 5. & sequentibus ubi post Aureolum plures alios affert, quorum aliqui dubiæ mihi mentis sunt, sicut eximius Doctor Franciscus Sua-

rez disputat. 30. metaphysic. sect. 15. qui num. 9. fauere videtur huic sententiæ quatenus à Deo excludit potentiam intellectiuam propriè loquēdo. Cæterum, seclusis vocibus, num. 13. suffragari videtur priori sententiæ, quatenus à eo concedit habere realitèr vim intelligendi, penetrandi, & intuen- di obiecta intelligibilia, quæ vis in sua ratione formali præscindit ex modo nostro concipiendi ab eo quod sit actiua intellectiōis, vel identificata cum intellectiōe, & re ipsa est ipsa intellectio; non autem prædicatum, quod re ipsa sortiatur siue actiuitatem; siue distinctiōem respectu intellectiōis. His tamen non discrepare Doctorem eximium, nisi aliud addatur à secunda sententia patebit cap. seq. Ideo potest absolutè pro illa citari.

7 Et quidem ego non video discrimen reale inter vtramque sententiam, si præscindamus à distinctiōe virtuali intrinseca, & productione virtuali, ut ex eodem capit. constabit. Utque clarius mentem nostram exponamus: obseruandum est, inter prædicata diuina realitèr identificata duplicem distinctiōem à Theologis admitti, aliam extrinsecam, & formalem se tenentem ex parte nostri modi concipiendi; intrinsecam aliam, & virtualem se tenentē ex par-

parte obiecti. Distinctio formalis extrinseca se tenens non intrinsece ex parte obiecti; sed extrinsecè ex parte actuum, quibus obiectum concipitur, consistit, ut explicuimus in logica, in actibus distinctis intellectus repræsentantis idem obiectum modo definitiue diuerso. Sic distinguuntur ratione nostra iustitia diuina, & misericordia diuina sub his terminis: quia cum sint re ipsa idem obiectum, tamen actus intellectus correspondens his terminis: *Iustitia diuina*; & actus intellectus correspondens his terminis: *Misericordia diuina* sunt actus definitiue diuersi saltem implicite. Si enim, à te concipiente misericordiam diuinam, & iustitiam diuinam sub his terminis, petatur quid sit misericordia diuina, & iustitia diuina, respondebis legitime per diuersas definitiones, quarum altera explicet misericordiam ut sic contractam per diuinitatem, & alia iustitiam ut sic similiter contractam. Deinde loquendo de homine, distinguuntur in ipso formaliter ex modo concipiendi, hoc viuens sensibile, & hoc principium ratiocinandi, quia sumere hominem sub his terminis, non est aliud, quam sumere idem obiectum sub diuersis definitionibus explicitis. Et sanè, cum voces istæ: *Ratio, distinctio* in idem reci-

dant secundum D. Thom. & Aristotel. ut constat ex disput. 1. num. 27. aptissime dicuntur ea prædicata distingui ratione, quæ diffinitiuè implicite, vel explicitè distinguuntur. Sed de hoc satis suo loco.

8 Distinctio virtualis intrinseca se tenens intrinsece ex parte prædicatorum Dei independentè à modo nostro concipiendi (si, omisissis alijs acceptionibus fusioribus, de quibus alibi, strictissime loquamur) consistit in eo quod ea prædicata cum identitate reali propriissime dicta componant capacitatem suscipiendi prædicata contradictoria. Sic licet de se contradictoria sint hæc prædicata: *Communicari filio*; & *non communicari filio*; tamen essentia diuina, & personalitas Patris cum propriissima identitate reali inter se componunt ea prædicata, nam essentia diuina communicatur filio; & non communicatur personalitas Patris. Ratio autem cur prædicata, quæ sic se habent intrinsecè, dicantur intrinsece distingui virtualiter strictissime, ea est. Nam extrema virtualiter ab intrinseco distingui est sine distinctione vera, propria, & simpliciter tali habere prædicatum, quod in alijs rebus est verè, propriè, & simpliciter distingui. Id autem competit prædicatis diuinis, quæ cum identitate pro-

prijsima componunt capacita-
tem ad prædicata contradicto-
ria: nam quia sunt proprijsimè
identificata non habent pro-
prium, & veram distinctionem
simpliciter; & quia capacitatem
habent ad prædicata contradi-
ctoria, prædicatum habent,
quod in alijs rebus, nempe in
creatis, est verè, propriè, ac sim-
pliciter distinctio. Nam, vt no-
bis ex logica, & metaphysica cō-
stantissimum est, constitutum
distinctionis simpliciter in crea-
tis est capacitas ad prædicata cō-
tradictoria.

9 Omitto distinctionem for-
malem ex natura rei, quam sub-
tilissima Scotistarum schola de-
fendit: si enim non conueniat
omnino cum distinctionem vir-
tuali intrinseca, prout à nobis
explicatur tract. de essentia, &
attributis (vbi placet illam vo-
care *non identitatem logicam*,
propter utilitates, quæ ibi ap-
parebunt) deferenda est, vt eo
tractat. dicimus. Vnde obiter
intelliges, quomodo explican-
da sit virtualis productio, si
forsan detur inter aliqua præ-
dicata Dei. Sicut enim virtualiter
intrinsecè distinguuntur ea
extrema, quæ cum identitate
reali componunt prædicatum,
quod in creatis est constituti-
uum distinctionis realis simpli-
citer talis; ita virtualis produ-
ctio stricte accepta interuenit
in eis prædicatis diuinis, quæ,

cum sint simpliciter improdu-
cta; prædicatum tamen habent,
quod in creatis est constituti-
uum realis productionis simpli-
citer talis. Prius ergo claritatis
gratia disquirimus, an indepen-
denter à distinctione, & produ-
ctione virtuali intrinseca, sit in
Deo concedenda, præter poten-
tiam logicam, alia potentia ad
intelligendum. I. e. inde exa-
minabimus, an admittendum sit
principium virtualiter distinctum
ab intellectu, eamque virtua-
liter producons.

§. SECVNDVS.

Eligitur secunda sententia.

10 **P**RO cuius explanatione,
conclusio sit. In Deo
non est respectu intellectus
necessariæ potentia ad intelli-
gendum, quæ habeat aliud po-
tentia constitutum, quam
Deo reddere non implicans cō-
tradictionem intelligere, si præ-
cindamus à distinctione, & pro-
ductione virtuali intrinseca. Pro-
batur: Potentia ad intellectio-
nem, si non sit præcise potentia
logica, est principium intelle-
ctionis. At in præcisione à dis-
tinctione, & productione vir-
tuali non est in Deo principium
intellectionis necessariæ: ergo in
ea præcisione non est in Deo
respectu necessariæ intellectio-
nis alia potentia præter logicam.

Con-

Consequentia patet, & maior constat primo ex B. Thom. citato num. 4. Secundo: quia potentia ad intellectionem, distincta à potentia logica, non cōducit ad intellectionem præcisè excludendo contradictionem intellectionis: hoc enim est merum munus potentiae logicae: ergo alio modo conducit ad intellectionem: alioqui non esset potentia ad ipsam: ergo nō solum deseruendo ad exclusiōnem contradictionis; sed positiuè ad hoc vt intellectio existat. At non præcisè deseruit se ipsa ad existentiam intellectionis se ipsa reddens intellectionem, vltimo, formaliter, & cōsummatiue existentem: non enim esset potentia, vt existeret intellectio; sed vltima existentia ipsius: igitur ea potentia se ipsa deseruit ad existentiam intellectionis nō vltimo; sed radicaliter, & initiatiue: atque hoc ipsum est esse principium intellectionis. Tandem, quia vt cōstabit ex impugnatione solutionum, nihil est, in quo sit potentia ad intellectionem non merè logica, si ratio principij ad intellectionem excludatur. Maior ergo nostri syllogismi vera est, cuius veritatē agnouit Aristot. 5. metaph. cap. 12. & 9. metaph. cap. 1. & 2.

11 Minor probatur, scilicet in præcisione à distinctione, & productione virtuali intrinseca, non esse in Deo principium in-

tellectionis necessariae. De ratione principij est distingui à principio. At præcisà distinctione virtuali, nihil est in Deo, quod distinguatur ab intellectione necessaria: ergo nihil est principium ipsius. Minor huius syllogismi negari non potest salua fide. Tum, quia Concilium Rhemense definiuit contra Gilbertum Porretanum identitatem realem omnium diuinorum cum perfectionibus absolutis diuinis, quarum vna est intellectio necessaria. Tū quia Conciliū Florentinum statuit prædicata absoluta. Dei distingui sola ratione à reatiuis, proindeque à fortiori nō distinguuntur plusquam ratione prædicata absoluta inter se, nempe intellectus, & intellectio. Tandē quia distinctio intellectus, & intellectionis argueret in Deo cōpositionē oppositā simplicitati diuinæ: quippè intellectus, & intellectio vnirētur intrinsecè, tanquā extrema distincta, vnde nihil deerit vt resultet cōpositio.

12 Iam verò maior eius syllogismi, nempe de ratione principij esse distingui à principio, cōstat ex Philosophia, & Theologia. Ex Philosophia quidē. Tum quia principium, vt tale, tendit ex propria ratione ad multiplicandum supra se numerum rerum per positionem sui termini. Non autem multiplicatur suprā principium numerus rerum per positionem termini indistincti

à principijs: ergo de ratione principij est distingui à principiato. Tum quia principium, & principiatum, quæ talia, constituunt ordinem principij, & termini, initij, & finis: pater autem initium, & finem importare distinctionem. Tum quia de ratione causæ, & effectus est distinctio, ergo etiam de ratione principij, & principiati. Consequentia patet; & antecedens constat primò, quia vis effectibus, lumen naturale fatagit inuenire causam distinctam ab illis. Nam adhuc latet, patente effectu: hoc autem sic non esset, nisi ex ipso naturæ lumine manifesta esset distinctio causæ, & effectus. Deinde, quia si posset idem esse primaria sui causa, non posset ex effectibus creatis ascendere nostra mens ad demonstrandam existentiam primæ causæ increatæ: dici enim posset ipsos effectus creatos esse sui causam primam: quod naturali, Christianæque Philosophiæ repugnat.

13 Idem constat ex Theologia. Nam ex distinctione principij à principiato, tanquam ex veritate lumine naturæ manifestissima, Patres Concilij Nizeni, & Florentini probant distinctionem personarum in Deo, & specialiter Spiritus Sancti, & Filij. Præterea: Athanasius, Nyssenus, Clemens, Alexand. & Epiphan. citandi tract.

de Trinitat. ex eodem principio tanquam manifesto sic disputant contra Sabelium. Non potest idem esse principium sui ipsius. At Pater est principium Filij, deinde Pater, & Filius sunt principium Spiritus Sancti: ergo Pater distinguitur à Filio: deinde Pater, & Filius ab Spiritu Sancto, & consequenter non sunt vna persona, ut putabat Sabelius; sed personæ distinctæ. Constat ergo ex Theologia principium, & principiatum, quatenus talia distingui.

14 Dices primò: Discursu facto probari, non esse in Deo realiter loquendo potentiam, plusquam logicam ad intellectionem necessariam; non tamen probari, non esse in Deo ratione nostra talem potetiam: quia licet capacitas, quam habet Deus ad intellectionem necessariam, non distinguatur realiter ab illa, ac proinde non sit realiter potentia plusquam logica ad ipsam; distinguitur tamen ratione nostra, ac proinde ratione nostra dabitur in Deo potentia plusquam logica ad eam intellectionem. Hæc tamen solutio in præsentī non est ad rem. Modo namque solum contendimus, in Deo non esse realiter, & intrinsecè talem potentiam plusquam logicam, constitutam, non quidem ab extrinsecis conceptibus nos-

nostris; sed realiter, & intrinsecè in ratione talis potentia. Itaque nostra conclusio dirigitur contra eos authores, qui duo considerant: Primum est, potentia plusquam logica ad intellectiōnem necessariam. Secundū est, distinctio illius ab ea intellectiōne: rursusque dicunt, eam potentiam in ratione talis potentia, constitutam esse intrinsecè, & realiter ex parte Dei; in ratione tamen distincta ab intellectiōne, constitui per nostrū modum concipiendi extrinsecum Deo: sicut misericordia diuina intrinsecè, & realiter ex parte Dei constituta est in ratione misericordiae diuinæ; at in ratione distincta à iustitia diuina constituitur extrinsecè per nostrum modum concipiendi. Huic, inquam, sententiæ opponimur. An verò prædicatum aliquod diuinum possit constitui ex modo nostro concipiendi in ratione potentia plusquam logica ad intellectiōnem necessariam, discutiemus infra.

15. Dices secundò, cum P. Ripalda tract. de Volūtate Dei, & cum alijs Recentioribus ingeniosis, non dari in Deo realiter, & intrinsecè potētiā physicā ad intellectiōnem; nec tamen dari solūm potentiam logicā; sed dari etiam realiter, & intrinsecè potentiam intentionalem. Sic vocant capacitatem, quam habet Deus, vt se-

uniens cum intellectu necessaria, vnione perfectissimæ identitatis, reddatur intelligens, vt quod. Sicut enim intellectio est operatio intentionalis; ita etiam intelligens est operans intentionaliter: operans autem, ea ratione qua est operans, est principium rei, quam operatur. Sed in hac solutione cuius infirmitas magis constabit ex solutione argumentorum solas voces inuenio. Primò, quia extra rem præsentem est. Quod sic probò. Quia præsens scopus est potentia plusquam logica ad intellectiōnem, vt operatio est; non autem ad obiectum, vt obiectum est. At hac solutio non affert primam potētiā; sed ad summum posteriorem: igitur extra rem præsentē est. Minor probatur. Nam intentionaliter operans est principium intentionale illius, quod est intentionaliter operatū passiuè: sicut physice operans est principium physicū illius, quod est physice operatum passiuè. At passiuè operatum intentionaliter non est ipsa intellectio, vt operatio est; sed obiectum, quod cognoscitur, prout cognitum est: sicut enim cognoscere est intentionaliter agere; ita cognosci est intentionaliter agi. Nō igitur prædicta solutio affert potentiam intellectualem plusquam logicā ad intellectiōnem prout operatio est; sed, si aliquam affert potentiam plusquam logicā,

cam, præcisè est ad obiectum, ut obiectum est. ¶ Explicatur. Sicut terminus actionis physicae est illud circa quod actio physica versatur productiue; ita terminus actionis intentionalis est illud circa quod versatur actio intentionalis cognoscitiue, & perceptiue: ideo frequens est dicere actionem physicam terminari ad rem, quæ producitur, actionem autem intentionalem ad obiectum, quod cognoscitur, & percipitur. Id verò circa quod actio intentionalis versatur cognoscitiue non est ipsa cognitio prout operatio est; sed obiectum, quod cognitione red dicitur cognitum.

19 Secundò arguo prout dicitur, dupliciter intelligi posse, principium aliquod esse principium non physicum; sed intentionale. Primo, quatenus sit principium physicum, non quidem existentia physica; sed existentia intentionalis illius, cuius est principium. Sic intellectus noster est principium intentionale ipsius ei, quia principium est cognitionis, qua cognoscimus Deum, & ea cognitio est existentia intentionalis, qua Deus existit intentionaliter in intellectu nostro. Secundo, quatenus per existentiam intentionalem; non verò per physicam sit principium illius, cuius est principium. Sic finis, v. g. sanitas intenta, est principium in-

tentionale adhibendi media ad consecutionem ipsius. Sanitas enim per sui cognitionem, & amorem, quæ sunt existentia intentionales ipsius sanitatis, est principium exhibitionis mediorum. Tunc sic. Deus neque primò; neque secundò modo est principium intentionale suæ cognitionis necessariae: ergo nullo modo. Nò primo modo. Nam existentia intentionalis cognitionis necessariae diuinæ est cognosci hanc ipsam cognitionem. At Deus non est principium physicum cognitionis, qua cognoscitur cognitio necessaria Dei: quia sicut Deus non distinguitur à sua cognitione necessaria; ita neque à cognitione huius cognitionis: ergo Deus non est principium physicum existentia intentionalis cognitionis necessariae. ¶ Non secundo modo. Quia existentia intentionalis Dei est Deum esse cognitum. At Deus non est principium intentionale, quia cognitum est, sed quia est cognoscens ut quod, ut fateris: ergo non est principium intentionale, præcisè per se esse intentionale; sed per esse physicum.

17 Respondebis, non solum esse principium intentionale, quod alterutro ex his duobus modis se habet; sed etiam, quod est intentionalter operans, quidquid sit de alijs: cumque cognoscens, cò præcisè, quod sit cog-

cognoscens sit intentionaliter operans, quippe cognitio est intentionalis operatio, planè sit cognoscens, præcisè quia cognoscens esse principium intentionale. Quare, si vera est opinio satis probabilis, quæ sufficere ait ad intelligendum, quod Deus se solo infundat intellectionem creaturæ intellectuali, creatura, quæ hoc modo intelligeret esset intelligens, ac proinde intentionaliter operans, & principium intentionale, cum tamen neutro modo se haberet ex assignatis num. præced. ¶ Sed contra est. Nam, ut patet ex num. 15. data opinione de qua in responsione, talis creatura non esset principium intentionale intellectionis; sed solius obiecti percepti. Nam solùm est principium intentionale illius circa quod intentionaliter versatur actione intentionali; & sic versatur circa obiectum cognitum; non circa intellectionem, ut intellectio est præscindendo ab eo quod cognoscatur reflexe: ergo similiter Deus non erit principium intentionale suæ intellectionis prout intellectio est, præscindendo ab eo, quod cognita sit, esto dicatur principium intentionale obiecti cogniti, de quo non curamus nunc. ¶ Vrgetur, & explicatur ex ipso aduersariorum exemplo. Nam, si in casu posito, Deus produceret intellectionem per creationem,

ac deinde ipsam vniret animo rationali, animusque rationalis per illam intelligeret obiectum; non autem intelligeret ipsam, certè animus non esset principium eius intellectionis. Non productiuum, quia intellectio producitur à solo Deo. Non passiuum; quia intellectio producitur per creationem. Non intentionale, quia non versatur actione intentionali circa ipsam intellectionem; sed solùm circa obiectum, quod intellectione exprimitur: ergo similiter Deus, præscindendo à cognitione quasi reflexa suæ intellectionis necessaria non est principium intentionale ipsius. Dabimus, quæ possunt hic desiderari, soluentes argumenta.

CAP. III.

Soluuntur obiectiones.

18 **R** Educuntur illæ ad duplicem clauem. Priores probant præter potentiam logicam ad intellectionem necessariam Dei, admittendam esse intrinsecè & ex parte obiecti potentiam aliam, siue sit vocanda physica; siue intentionalis. Posteriores autem, concedendam esse saltem potentiam intentionalem.

§. PRIMVS.

Argumenta prioris classis.

19 **O** Bicies primò. De ratione principij physici non est distingui ab eo, cuius est principium; ergo quamuis intellectus diuinus non distinguatur ab intellectu potest esse principium illius. Consequentia patet. Nam ad prædictam rationem principij non aliud impedimentum assignatum est à nobis, quam idētitas. Antecedens probatur primò. Nam in Patre æterno datur vera, & propria potentia physica generandi filium. At eiusmodi generatio est identificata cum Patre; ergo de ratione principij non est distinctio ab eo; cuius est principium. Respondebis, Patrem æternum non esse principium generationis actiue identificatæ cum ipso Patre; sed tantum esse principium generationis passiue identificatæ cum ipso Filio, & à Patre realitèr distinctæ. Quæ solutio videtur expressa D. Thom. 1. p. q. 41. art. 4. ad 3. Sed contra est. Nam principium quo productiuum Filij est intellectio Patris. At hæc intellectio non distinguitur à Filio: ergo iam principium, & terminus non distinguuntur. ¶ Secundò probatur antecedens. Nam iuxta satis communem, & plausibilem opinionē pluriū Theol.

Humanitas Christi D. est principium suæ reproductionis in Eucharistia: ergo idem est principium producens, & terminus productus.

20 Ad argumentum respondeo, solutionem ibi adductam ex B. Th. optimam esse. Ad redargutionem, in primis multi putant, adequatum principium reale formale quo productiuum Filij esse personalitatem Patris, prout virtualiter distinctam ab omni formalitate absoluta, & communi: & cum ea personalitas Patris distinguatur à Filio, iam distinguuntur principium, & terminus. Secundò, tametsi intellectio Patris includatur intrinsecè in principio quo productiuo Filij; non tamen est principium huius accepta secundum se seorsim, quæ ratione non distinguitur à Filio; sed vt modificata per personalitatem Patris, & vt sic distinguitur à Filio. De his tract. de Trinitate. Ad secundam probationem antecedentis respondeo, eam opinionem, si aliquo modo defendenda sit, de quo suo loco, propugnandam esse dicēdo, neque corpus Christi reproducere ipsum corpus, neque animam reproducere animam, neque totum indiuisibile sumptum reproducere totum; sed corpus per potentiam obedientialem reproducere animā, & similiter animam reproducere corpus. Nam iuxta probabilem

lem Philosophiam non implicat mutua causalitas quoad secundam productionem.

21 Obijcies secundò, Deus verè, realiter, & propriè intelligit: ergo verè, realiter, & propriè potest intelligere, & consequenter verè, realiter, & propriè potentiam habet ad intelligendum. Vltima consequentia videtur aperta, & prior est legitima, cum sit ab actu ad potentiam. Confirmatur primò. Sacra Scriptura sapè concedit in Deo intellectum, & voluntatē. Sed aliunde condistinguit has facultates ab intellectu, & volitione, vt patet ex illis verbis Pauli ad Ephes. *Secundum propositum voluntatis suæ*. Ergo concedendus est in Deo intellectus ab actuali intellectu. condistinctus, qui vt sic distinctus non potest esse aliud, quàm principium intellectationis. Confirmatur secundò. B. Iustinus quæst. 3. ad Græcos ait: *Quæ differentia est potentia ad actum, ea est voluntatis diuinæ ad ipsum velle*, idemq; diceret consequenter de intellectu, & intellectuione.

22 In primis argumentum retorquetur contra aduersarios. Nam Deitas actu est Deitas: & consequenter potest esse deitas; & tamen ad hoc, vt deitas sit deitas, neque iuxta aduersarios datur alia potentia, præter logicam consistentem in non repugnantia Deitatis. Quare, concessio

antecedente, distinguo primum consequens. Potentia logica, concedo consequentiam; physica, nego. Et similiter distinguendum est secundum. Licet enim semper optima consequentia sit ab actu ad potentiam logicam: nam, quod actu est, non repugnat actu esse: & quod actu intelligit, non repugnat actu intelligere: quandoque tamen nō est bona consequutio ab actu ad potentiam physicam. Hæc enim potentia non datur respectuè ad illud quod actu est à se; quin procedat à principio distincto, quia ipsum est prius cæterorum omnium principium. ¶ Ad primam confirmationem, præterquam quod Paulus agit ibi de volitione libera, & modo nobis non est sermo de potentia Dei ad suos actus contingentes intellectus, & voluntatis: respondeo, si quando intellectus diuinus, & intellectio necessaria tantumquàm extrema condistincta significentur, intelligendam esse distinctionem extrinsecā ex modo significandi, vt in sequentibus exponemus; nō verò intrinsecam ex parte obiecti significati, qualis non est inter intellectum Dei, & intellectuionem necessariam, vt partim ex dictis, & plenè constabit ex dicendis. Vnde ad secundam confirmationem ex Iustino dicatur: quæ differentia est potentia ad actum, eam esse voluntatis diuinæ ad ipsum

velle: extrinsecè quidem ex modo significandi; non autem intrinsecè ex parte obiecti: vel dicatur cum nostro Bellarmino de scriptoribus Ecclesiast. circa annum 50. opusculum illud non esse Iustini, & quia sæpè ibi mentio fit Manichæorum, qui post Iustini obitum sunt exorti; & quia plura continet authore tanto non digna.

23 Obijcies tertio. In Deo est vera, & propria ratio intelligentis, & intellectiōis, sine distinctione, & processione vera, & propria intellectiōis ab intelligente: ergo similiter, seclusa hac distinctione, poterit concedi in Deo intrinsecè, & ex parte obiecti vera ratio potentiæ, principij, & actus primi (quæ omnia in eadem recidunt) respectu intellectiōis necessariæ. Probatur consequentia. Tum quia non apparet ratio cur admittatur vnum, & excludatur alterum. Tum, quia ubi est actus secundus intelligendi, nempe intellectiō actualiter exercita, est etiam actus primus intelligendi, scilicet potens se per intellectiōem exercere: neque enim secundum est sine primo. Tandem quia nō minus cognitio dicit relationē ad obiectū, quā actus primus intelligendi ad intellectiōem. At in Deo cognoscente se stat ratio cognitionis, & obiecti sine verā distinctione vtriusque: ergo stabit actus primus, & secundus

sine vera vtriusque distinctione.

24 Respondeo concessio antecedente, negatur consequentia. Ad primam probationē respondeo, discrimen esse manifestū. Nam esse intelligentem, est esse substantiam spiritualiter percipientem obiectū; & esse intellectiōem est esse rationem formalem, qua constituitur percipiens obiectū: nullaque implicatio contradictionis est hæc duo competere eidem entitati. At esse principium, & terminū, potentiam physicā, & actum: actū primum, & secundum, est esse virtutem ad hoc, vt per exercitium ipsius multiplicetur numerus rerum; esse autem terminū, & actum secundum, est esse id, quod per exercitium potentiæ, & actus primi multiplicat numerum rerum supra principium, & actum primum. Hæc autem non stant sine distinctione inter principium, & principiatū: actū, & potentiam, actum primum, & secundum. ¶ Ad secundam probationem dicatur, intellectiōem diuinam non esse dicendam actum secundum intelligendi, quia secundus non est sine primo; sed actum purissimum, & actualissimum, non ab alio; sed à se. Ad tertiam probationem dicatur primo, eadem ostendi posse, intellectum diuinum esse realiter productum cognitionis necessariæ. Si enim

test realis, ac vera relatio dari in cognitione ad obiectum sine distinctione cognitionis ab obiecto; cur non poterit in producente intellectionem necessariam, iuxta eum modum arguendi, dari realis, ac vera relatio ad intellectionem productam sine distinctione ab illa? ¶ Dicatur secundo, falsam esse maiorem. Nam de ratione actus primi realis ad intellectionem est relatio realis ad ipsam, & distinctio realis ab eadem. De ratione autem cognitionis realis non est talis relatio, vel distinctio respectu cogniti. Tum quia plures cognitiones, etiam creatæ, habent se ipsas pro obiecto cognito, ut patet in hac. *Omnis cognitio est alicuius expressio.* Nam cum omnes cognitiones tanquam obiectum cognitum attingat, etiam se ipsam sic attingit. Tum quia secundum doctrinam probabilem, quam post alios amplectitur P. Martinon hic disp. 9. sect. 1. num. 5. quam ex ingeniosis RR. latius referimus disp. 1. de Voluntate. ei, omnis cognitio est experimentalis cognitio sui: nihil enim cognoscenti notius, quam cognoscere, nihil clarius, quam ipsa lux per quam obiecta clarescunt. Vnde de ratione cognitionis, ut sic, præcisè est ostendere formaliter intelligenti aliquid sine distinctum; sine indistinctum ab ipsa.

25. Obijcies quarto. Capacitas, quam habet Deus, ut redatur intelligens per intellectionem necessariam pertinet ad intellectualitatem divinam, ut patet. At non pertinet ad intellectualitatem divinam tanquam actualis intellectio: ergo tanquam potentia ad illam: unde non solum erit concedenda. Pro intellectio per modum actus; sed etiam vis intelligendi per modum potentiae. Minor probatur. Nam, ut dicemus infra, talis capacitas ex suo conceptu formali præscindit ab eo quod sit intellectio, à quo non præscindit ipsa intellectio: ergo non pertinet ad intellectualitatem divinam tanquam actualis intellectio; sed tanquam aliquid præscindens ab eo quod sit actualis intellectio. ¶ Concessa maiore, distinguenda est minor, concedendumque, eam capacitatem non pertinere ad intellectualitatem divinam, tanquam intellectionem actualem, extrinsecè ex modo nostro concipiendi; bene tamè intrinsecè, & ex parte obiecti: hoc enim modo talis capacitas & intellectio necessaria omnino identificantur. Neque hinc inferitur, eam capacitatem, saltem ex modo nostro concipiendi, esse potentiam plusquam logicam ad intellectionem; sed tantum inferitur, ex modo nostro concipiendi præscindere ab eo quod sit potentia purè logica, vel plusquam legi-

logica, nam capacitas intelligendi erit pure potentia logica, si sit in re omnino idem cum intellectione; plusquam logica, si in re distinguatur ab intellectione, Deusque præscindit ab hac identitate, & distinctione prout præcisè conceptus, vt capax ad intelligendum.

26 Recentiores Salmanticenses, meritò celebres inter Thomistas, contra nostram, & eximij Doctoris sententiam duo obijciunt. Primum. Datur in Deo cū omni proprietate actualis intellectio sine reali egressione ipsius à principio, & sine receptione in subiecto volente: ergo dabitur in Deo cum omni proprietate potentia intellectiva plusquam logica sine ratione principij realis elicitiui, & receptiui intellectionis. Probatur consequentia. Non minus actualis intellectio creata importat actualem egressionem, & receptionem, quam potentia intellectiva creata, plusquam logica, importat vim elicitiuam, & receptiuam intellectionis. At, non obstante primo, propriissima intellectio in Deo non importat eam egressionem, & receptionem: ergo, secundo non obstante, propriissima facultas intellectiva, plusquam logica, non importabit in Deo vim elicitiuam, & receptiuam. ¶ Secundum. Datur in Deo cum omni proprietate ratio naturæ res-

pectu attributorum, absque reali emanatione, & receptione ipsorum: ergo dabitur in Deo cum omni proprietate potentia intellectiva plusquā logica absque reali elicentia, & receptione intellectionis. Antecedens supponunt esse verum. Consequentiam probant. Non minus est de ratione naturæ esse radicē proprietatum, quàm de ratione potentia intellectiva plusquam logica esse principium intellectionis. Si ergo propriè datur in Deo ratio naturæ absque reali radicatione proprietatum, propriè etiam dabitur potentia intellectiva absque reali elicentia, & receptione intellectionis. Mitto argumentum petitum ex elicentia virtuali, de quo cap. 4.

27 Ad primum, concessio antecedente, negatur consequentia. Ad probationem respondeo primo, posse probabiliter negari maiorem. Non enim improbabile est, possibilem esse substantiam creatam omnibus modis identificatam realiter cum intellectione sui ipsius: eaque intellectio, neque realiter egredietur, neque realiter recipietur in ea substantia. Respondeo secundo, permixta maiori, & concessa minori, nego consequentiam. Discrimen est, quia intellectio creata, si importat egressionem, & receptionem, non est ex conceptu intellectionis, vt sic; sed alijs de causis, quas poterit quisque

que assignare consequenter ad sua principia. At potentia creata, plusquam logica ad intellectiōem, importat vim actiua, vel passiuam intellectiōis ex conceptu potentiæ intellectiue, plusquam logicæ, vt sic acceptæ. Ratio prioris est. Quia nomine intellectiōis, *vt sic*, nihil aliud omnes intelligimus, quam rationem formalem manifestandi aliquid substantiæ, cui non repugnat, illud aliquid sibi manifestari: & hæc ratio præcindit ab egressione, & receptione intellectiōis. Ratio posterioris est. Quia nomine potentiæ, non merè logicæ; sed plusquam logicæ ad terminum, nihil aliud intelligi potest, propriè loquendo: quam fecunditas quædam ad terminum, & consequenter vis multiplicatiua supra se numeri rerum per positionem termini: hoc autem intelligi non potest realiter absque vi actiua, passiuæ, vel alia non minus importante distinctionem realem à termino, quam prædictæ. Hinc in Deo, vbi nihil est realiter ab intellectiōe necessaria distinctum; nihil est, quod sortiatur propriam rationem potentiæ plusquam logicæ ad intellectiōem. Vnde, vt optimè nonnulli ex nostris, vbi absque controuersia ponitur in diuinis vera, & propria potentia, vt in Patre potentia generatiua filij, ponitur etiā distinctio,

& oppositio realis, imò ex ea potentia infertur realis distinctio.

28 Solutioni nostræ consonat satis clarè D. Th. 1. p. q. 41. ar. 4. ad 3. illis verbis: *Respectu illarū actionū secundū quas aliqua res procedunt, distincta à Deo, vel essentialiter, vel personaliter: potest Deo attribui potentia secundum propriam rationem principij. Et ideo sicut potentiam ponimus creandi in Deo, ita possumus ponere potentiam generandi, vel spirandi. Sed intelligere, & velle non sunt tales actus, qui designent processionem alicuius rei à Deo distinctæ, vel essentialiter, vel personaliter. Vnde respectu horum actuum non potest saluari ratio potentiæ in Deo, nisi secundum modum intelligendi, & significandi tantum: prout diuersimodè significatur in Deo intellectus, & intelligere. Ex quibus arguo sic. Per illa verba: secundum modum intelligendi, & significandi tantum, D. Thomas excludit à Deo respectu suæ intellectiōis, & volitionis eam potentiam, quam ponit in Deo respectu creaturarum, & in personis producentibus respectu productarum. Sed sic ponit veram, & propriam potentiam intrinsicè ex parte rei: ergo hanc excludit respectu suæ intellectiōis, & volitionis; admittens duntaxat potentiam extrinsicè ex modo nostro intelligendi, & significandi.*

29 Respondent aduersarij, posse dupliciter intelligi, potentiam intellectuam conuenire Deo secundum rationem tantum: vno modo quoad formalitatem potentia; alio modo quoad distinctionem ab actu. Quo posito dicunt, D. Thomā, neque respectu creaturarum, neque respectu personarum productarum, neque respectu intellectiōis, & volitiōis essentialium, negasse Deo veram, & propriam potētiam quoad formalitatē potentia; tamē quoad formalitatem distinctionis ab actu est in Deo, per rationem tantum potentia ad intellectiōnem, & volitiōnem essentialē. Nam intellectus, & voluntas Dei, sola operatione nostri intellectus, distinguuntur ab istis actibus: at in Deo est, non tantum per rationem, sed etiam realiter, potentia ad creaturas, & in personis producentibus ad personas productas, non solum quoad propriam formalitatem potentia; sed etiam quoad distinctionem à termino, ad quē est potentia. Nam, & potētia creatiua distinguitur realiter à creaturis, & potentia productiua existentes in personis producentibus distinguuntur realiter a personis productis. ¶ Hæc interpretatio violenta est. Nam, si verba textus attentē legantur probat D. Thomas, excludendam esse à Deo veram, & pro-

priam, potentiam secundā rem ad intellectiōnem, & volitiōnem essentialē, quia istæ non procedunt à Deo tanquam distinctæ. At, si solum excluderet distinctiōnem, probaret non distinctiōnem ex non distinctiōne, nempe ignotum per eque ignotum, & idem per idem: ergo respectu talium actuum, nō solum excludit D. Thom. realiter loquendo, veram, & propriam potētiam quoad formalitatem distinctiōis ab eis actibus; sed etiam quoad formalitatem potentia.

30 Ad secundam obiectiōnem ex num. 26. Respondeo. Dupliciter intelligi potest ratio naturæ. Primo, quoad formalitatem physicæ radices, vt accipitur ab Aristotele 2. physicorum dicente: *Natura est principium motus, & quietis eius, in quo est, &c.* Secundo, quoad formalitatem essentialē metaphysicæ: quæ ratione metaphysica essentialis, & quidditas rei dicitur natura rei: & definitio rei dicitur explicare naturam rei. Natura in hac secunda acceptione sumpta est ipsa res prout potens terminare metaphysicam definitionē sui: & quia definitio essentialis metaphysica rei est primarius conceptus explicatiuus rei modo sufficienti ad discernendam ipsam à quolibet alio, ideo natura, in hac secunda acceptione sumpta, est ipsa res prout potens

tens terminare talem conceptū primarium. ¶ Petes tamen, in quo sit conceptum aliquē esse primariū explicatiuum rei? Respondeo ex dictis in metaphys. stat in eo, quod rem explicet per predicata vniuersalia rei, quæ coniuncta sufficiant ad hoc, vt ea res distinguatur à ceteris alijs. Predicata enim vniuersalia, per se loquendo, & sunt notiora minus vniuersalibus; & secundum ordinem intelligentiæ sunt primaria. Notiora quidem minus vniuersalibus. Tum quia illa reperiuntur in pluribus; quam hæc: quæ autem in pluribus reperiuntur, sunt magis obuia intellectui. Tum, quia predicata minus vniuersalia, non possunt secundum suam rationem cognitione definitiua perfecta cognosci, nisi hoc modo cognitis vniuersalibus: ratio enim animalis nequit perfecta definitione quidditatiua cognosci, non sic cognita ratione viuētis; bene tamen ratio viuētis, non ita cognita ratione animalis, & sic in cæteris.

31 Deinde predicata vniuersalia, idcirco dicuntur, secundum ordinem intelligentiæ priora minus vniuersalibus, quia definitiua intelligentiæ vniuersaliorum independens est ab intelligentiæ definitiua minus vniuersalium; secus autem contra. Hinc ego in metaphysicis arbitratus sum, quando in eadem

re dantur duo predicata æqualiter quoad vniuersalitatem se habentia, vtrumque esse æquē, primum, secundum ordinem intelligentiæ, nisi definitiua intelligentiæ vnius independat à definitiua intelligentiæ alterius; secus contra, verbi gratia, in substantijs intellectiuis datur ratio intellectiui, & ratio volitiui: quæ rationes æquē sunt vniuersales, quia iuxta communiorē sententiam (quam non decerno) omne intellectiuum est volitiuum: & omne volitiuum est intellectiuum, opinor tamen volitiuum, vt tale, esse posterius ratione, id est secundum intelligentiā definitiuā, quam intellectiui. Nam definitio intellectiui est: *Capax, vt sibi formaliter manifestetur aliquid.* Hæc autem definitio independens est, ab eo; quod intellectiuum cognoscatur, vt volitiuum. Ad definitio volitiui est. *Capax, vt ex intellectione bonitatis, ne in ipsam inclinet.* Hæc autem cognitio stare non potest sine cognitione intellectiui, vt talis. Quod si predicata rei, quoad vniuersalitatem æqualia, æqualiter dependant, vel independant, quoad intelligentiā definitiuā, non constituent ordinem prioris, & posterioris secundum rationem; sed se habebunt comitanter.

32 Hinc secundo, prædicata primaria rei connexa cum secundarijs sunt optimum medium illationis, vt loquitur acutissimus Aureolus in 1. dist. 35. q. 1. artic. 2. propos. 3. §. *Al* 2. ad prædicata secundaria. Nam, & ea prædicata primaria connectuntur cum secundarijs, vt ponimus, & eo ipso, quod sint primaria sunt per se notiora secundarijs, vt constat ex dictis. Istæ autem sunt conditiones necessariae, & sufficientes ad optimum medium illationis. Sed de his latè suo loco, vbi subnectemus vtilia corollaria, doctrinamque vindicabimus ab obiectionibus. ¶ Ex quibus ad secundam obiectionem ex num. 26. dicatur, in Deo non dari respectu attributorum ipsa cum omni proprietate rationem naturæ sumpta natura pro radice reali, cuius oppositum non benè supponitur; benè tamen sumpta natura pro essentia metaphysica rei, nimirum pro re ipsa, vt potente terminare suum proprium conceptum primarium, sub quo est optimum medium illationis, ratione nostra prius, ad inferenda prædicata secundaria, quæ rei proprietates, & attributa, ordine metaphysico dicuntur.

§. SECVNDVS.

Alia argumenta eiusdem classis.

33 **R**ecentiores ex nostris, doctrina, & ingenio nobiles, mediâ viam aggressi sunt, in quâ multum fortassis de nomine, & parum de re controuertitur. Dicunt, non dari in Deo, actum primum intelligendi propriè dictum distinctum à mera potentia logica ad intelligendum, vt iam in præcedentibus ostendimus. Non tamen præcisè datur potentia logica ad intellectionem necessariam Dei; sed etiam actus primus intelligendi, improprius quidem; distinctus tamen à mera potentia logica. Quod sic explicant. In intellectione creata datur formalitas repræsentationis, & non repugnantia repræsentandi: si enim habet repræsentare, habet planè non repugnantiam, vt repræsentet. In intelligente autem, siue actu primo intelligendi creato, datur eapacitas ad intelligendum, quæ distinguitur ab intellectione, & à nō repugnantia ad repræsentandum, quam habet intellectio. Nam capacitas ad intelligendum est in intellectu; non autem in intellectione, in qua datur formalitas intellectionis, & non repugnantia ad exprimendum objectum; ipsa vero

rò intellectio non est capax intelligendi. Aiant ergo sensum difficultatis esse, an in Deo sit sola formalitas expressionis; & nō repugnantia exprimendi, ideoque Deus in ratione intellectualis solum dicat rationem intellectui, *ut quo*; vel sit etiam in Deo formalitas capacitatis intelligendi, atque adeo, intra rationem intellectualis, etiā sit intelligens, *ut quod*, quidquid sit de distinctione harum formalitatum: quæ est alia difficultas.

34 Partem affirmatiuā probant primò. Nam Concilium Rhemense expressè ait, dari in Deo id quod est sapiens; & id quod est sapiens: ergo in Deo non solum datur ratio formalis expressionis, in qua stat ratio sapientis, *ut quo*; sed etiam ratio capacitatis percipiendi, quæ est sapiens *ut quod*. ¶ Respondetur. Hoc argumento non probatur capacitas ad intellectionem cōdistincta à pura potentia logica. Mens enim Concilij præcisè est, non esse in Deo intellectionem accidentaliter superuenientem diuinæ substantiæ; sed substantiam se ipsa intelligentem; præcinditque Conciliū ab eo, quod hoc ita sit, siue præcisè per intellectionem substantialem, puramque non repugnantiam ipsius, siue etiam per capacitatem percipiendi munus aliud habentem, quàm puram potentia logicæ.

35 Secundò probant. Præcindi potest ratio intelligentis à Deo; & intelligente creato. At hæc ratio ita propria est intelligenti creato, ut non sit cōmunis intellectioni creatæ: hæc enim nō est intelligens; sed purè intellectio: ergo datur in Deo ratio intelligentis ita propria intellectui creato, scilicet actus primi, ut non sit cōmunis intellectioni creatæ, nempe actui secundo. At ratio intelligentis propria intellectui creato, & repugnans creatæ intellectioni est capacitas percipiendi contradistincta ab actuali intellectione: ergo capacitas hæc datur in Deo; & non sola ratio intellectualitatis, quæ inuenitur in actu secundo intelligendi.

36 Respondeo. Neque hoc argumentum probat capacitatem intelligendi condistinctam à pura potentia logica. Nam ratio intelligentis, ut sic, præcindens ab intelligente creato, & increato, quamvis importet capacitatem intelligendi; præcindit tamen ab eo, quod ea capacitas sit, vel non sit alterius muneris, quàm pura potentia logica. Ratio est, quia capacitas intelligendi accepta, ut sic vniuersalissimè, nihil est aliud, quàm non repugnantia rei, ut intrinsecè cōiungatur cum intellectione (præcindendo ab eo, quod ea coniunctio sit identitatis, vel alterius vnionis intrinsecæ) tan-

quam cum constituyente rem ipsam in ratione intelligentis. Hæc autem ratio, si contrahatur ad intelligens increatum, habet purum munus potentia: logica; si autem contrahatur ad intelligens creatum habet aliud munus à potentia logica; ergo præscindens ab intelligente creato, & increato præcudit ab eo, quod habeat, vel non habeat aliud munus à potentia logica. Minore explicatio, quæ facilis est, quoad secundam partem. Nam capacitas intelligentis creati ad intelligendum, non dicit præcisè non implicare contradictionem effectum formalem intelligendi; sed etiam, quod in eo intelligente sit vis, aut actiua, & passiua intellectionis, aut saltè passiua, aut saltè informabilis, & perfectibilis intrinsecè per intellectionem. Patet autem prædictam capacitatē, præter non implicationem intelligendi, importare circa intellectionem munus aliud capacitatis ad ipsam agendum, patiendum, vel recipiendum.

37 Probatur eadem minor quoad secundam partem. Nam intellectio substantialis, completa, & existens à se, eo ipso non est pura intellectio; sed etiam intelligens. Nam eo ipso non ordinatur, ut accidentalis intellectio, ad hoc ut aliud ens præcipuum, cui adueniat, intelligat; sed ad hoc, ut ipsa intelligat: ergo eo ipso quod Deus sit ea intellectio, non est pura intellectio; sed intelli-

gens; & eo præcisè quod non repugnet Deum esse eam intellectiōem, potest Deus esse intelligens. Quare, ut Deus possit esse intelligens frustra cōtingitur capacitas alterius muneris, quam puræ non repugnantia: ut sit ea intellectio: ergo cum talis non repugnantia sit puræ potentia logica, frustra cōtingetur in Deo alia capacitas intelligendi præter potentiam logicam. ¶ Explicatur. Deitas ut sit coniuncta per omnimodam identitatē realem cum Deitate, non aliam capacitatem postulat ad hanc cōiunctionem, quam non repugnantiam, ut sit Deitas: ergo Deus, ut sit intellectio substantialis, completa, & à se existens, non aliam capacitatem postulat, quam non repugnantiam, ut sit ea intellectio: ergo cum Deus, eo ipso, quod sit ea intellectio sit intelligēs, Deus ut sit intelligens non exigit aliā capacitatem, quam non repugnantiam, ut sit ea intellectio. Deinde. Deitas est sancta ut quod quatenus per summam identitatem habet se ipsam, quæ est primum. & perfectissimū ius ad beatitudinem, amorē, & iucunditatem circa Deum. Tunc sic. Tamen si deitas sit sancta ut quod, & sancta ut quo, & rursus in creatis sanctum ut quod cōdistinguatur à sanctitate, quæ est id quo tribuitur effectus formalis sancti, proindeque in creatis capacitas creaturæ ad sanctitatē

non

non sit pura potentia logica, vt creatura sit sancta; sed vltcrius addat in creatura vim receptiuā sanctitatis; tamen in Deitate capacitas, vt sit sancta, præcisè est potentia logica, seu non repugnantia, vt deitas sit deitas: ergo quid simile dicendum in intelligente diuino comparato cum intelligente creato. Hic enim argumenta aduersariorum retorquentur contra ipsos.

38 Hinc ad argumentum ex num. 35. concessio primo syllogismo, distinguo minorem: Capacitas intelligendi contradictione distincta ab actuali intellectione, præscindens ab eo, quod dicat, vel non dicat aliam potentiam, quam purè logicam ad intellectionem, concedo minorem; positiuè dicens potentiam plusquam logicam, nego: & sub eadem distinctione concedenda, & neganda est consequentia. Idem cernitur in deitate, vt sancta.

39 Tertiò probant. Intellectio creata, vt sic, non continet in suo conceptu totā perfectionem generis intellectiui in esse intellectiui: si ergo intelligens diuinum solum diceret rationē generis intellectiui, quæ est in intellectione creata, & non quæ respondet intellectui, non diceret totam perfectionē generis intellectiui, vt sic. Antecedens probatur. Differentia illa, per quam substantia creata contrahitur ad intellectiuum creatum

est perfectio generis intellectiui: per illam enim constituitur in esse intellectiui. Sed intellectio creata non dicit illam differentiam, cum distinguatur realitèr ab illa: ergo intellectio creata non dicit totam perfectionem generis intellectiui, vt sic: & consequenter, vt in Deo sit tota perfectio intellectiui vt sic, tribuenda est ipsi perfectio quæ correspondeat intellectui creato, eaque perfectio est actus primus, scilicet capacitas percipiendi.

40 Hoc argumentum, & infringitur facile in Deitate, vt sancta, vt consideranti patebit, & non difficulter soluitur ex dictis ad præcedens. Respōdeo. Intellectio creata non continet in suo conceptu totam perfectionem generis intellectiui, vt benè arguens. Caterum perfectio illa, per quam substantia creata contrahitur ad intellectiuum creatum, duo dicit. Primum est, esse rem capacem, vt coniungatur intrinsecè cum intellectione tanquam cum constituyente ipsam rem in esse intelligentis: & hæc ratio est perfectio præscindens ab imperfectione, quæ quidē ratio Deo, & creaturis communis est, & in Deo realitèr ab intellectione diuina indistincta; in creatura verò realitèr distincta à sua intellectione creata. Secundum est, esse rem capacem, vt coniungatur intrinsecè cum intellectione producendo, & recipiendo ipsam:

& hæc ratio non præscindit ab imperfectione; sed importat imperfectionem intelligēdi per intellectiōnem distinctam, productam, receptam, accidentalem, incompletam, existentē ab alio, & consequenter multis titulis imperfectam. Vnde talis ratio non est Deo cōmunis; sed creaturarum propria. Hæc secunda ratio præter non repugnātiā, idest præter potentiā logicā ad prædictā coniunctionem intrinsecā substantiæ cum intellectu, dicit potentiā physicā ad intellectuē. At prima ratio secundū se sumpta præscindit à ratione potētiæ mere logicæ; vel plusquam mere logicæ. Nam præscindit ab eo, quod sit in Deo, vel in creaturis; & in his non est potentia mere logica; secus in illo. Cum igitur in Deo sola prima ratio existat; non secunda, fit planè non dari in Deo potentiā plusquam logicā ad intellectuē; sed potentiā præscindentem à physica, & logica, quæ contracta ad Deum est purè logica.

41 Quartò probant. In subsistente diuino absoluto non solum datur conceptus substantiæ correspondens substantiæ creatæ, & non conueniens naturæ creatæ; sed etiam conceptus naturæ correspondens naturæ creatæ, & non conueniens creatæ substantiæ; ergo similiter in intelligente diuino, non solum

dabitur conceptus intellectuēis correspondens intellectuēi creatæ; & non conueniens creato intelligenti; sed etiam cōceptus intellectuēi correspondens intellectuēi creato, & nō cōueniens creatæ intellectuēi. Hic autem conceptus erit capacitas intelligendi per modum actus primi: ergo capacitas hæc datur in Deo.

¶ Admissio antecedente, de quo non disputo nunc, concedo cōsequentiam. Ille autem cōceptus, ut num. præced. explicuimus, nō est capacitas per modum actus primi ad intelligendum, quæ sit plusquam potētiā logica; sed capacitas intelligēdi, quæ abstractè sumpta præscindit ab eo quod dicat; vel non dicat plusquam potentiā logicā; & contractè ad Deum est præcisè potentia logica. In conceptu autem subsistentis diuini per substantiam absolutam, nunquā concedemus in Deo aliam capacitātē ad substantiam absolutam, quam puræ potentiæ logicæ, ea proportionē, qua loquimur in conceptu intelligentis diuini.

42 Demum arguunt in opinione ponentiū in Deo penitus intrinsecā cognitionem contingentem. Nam in Deo respectu veritatis cōtingentis, non solum datur ratio expressiōis, & non repugnantia exprimiendi correspondens cognitioni creatæ; sed etiā ratio capacitatis percipiendi correspondēs intellectuēi creato:

ergo

ergo etiam dabitur respectu veritatis omnino necessaria. Antecedens probatur: Deum posse percipere contingentia per cognitionem contingentem est prædicatum necessarium in Deo; & actu exprimere est prædicatum cōtingens. Sed primum correspondet intellectui creato; secundum intellectui: ergo. Prima consequentia probatur: Vel cognitio obiecti necessarij dicit aliquid in ratione intellectui præter rationem præcisam expressionis correspondentem intellectui cōtingenti ut sic? Vel nō? Si secundum: ergo sicut cognitio contingens non dicit totam rationem generis intellectui in sua linea; ita neq; necessaria: unde necessario erit in Deo ponenda ratio capacitatis intelligendi respondens capacitati intelligendi contingentia. Si primum: ergo dicit rationem capacitatis intelligendi: hoc enim, & nō aliud deesse potest generis intellectui, deestque cognitioni contingentia.

43. Respondeo: In Deo cognoscente actualiter veritatē cōtingentem, v. g. Petrum peccaturum esse cras, tria sunt consideranda iuxta præfatam opinionem. Primum est ipsa expressio actualis eius veritatis. Secundum est. Non repugnantia intrinseca eius expressionis actualis omnino identificata, etiam virtualiter, & logicè cum ea expressio-

ne, quæ se ipsa ab intrinseco habet excludere à se contradictio-nem: eaque non repugnantia, ut potest prorsus identificata ex parte obiecti cum prædicta expressione actuali, tam, & eodē modo, quam ipsa cōtingens est. Tertium est, capacitas omnino necessaria ex parte Dei, ut reddatur cōtingentē intelligens per talem expressionem. Hoc tertium, si qua ratione, præter munus potentia logicæ prorsus idētificata cum intellectiōe, gerit in Deo munus intellectui distincti aliquomodo ab ea potentia logica, est quidem, non præcisè ratione capacitatis percipiendi; sed ratione capacitatis percipiendi distinctæ virtualiter intrinsecè ab ea expressione actuali, de quo iterum cap. seq. Nam, ut iam diximus, capacitas percipiendi, ut sic sumpta, præscindit ab eo, quod præcisè gerat munus potentia logicæ, vel aliud. Hinc dico, in Deo intelligente veritatē necessariam dari expressionem eius veritatis, non repugnantiam intrinsecam eius intellectiōis, capacitatem percipiendi, nempe se coniungendi intrinsecè cū intellectiōe necessaria, ut constituyente ipsum intelligentem. Non tamen datur distinctio virtualis eius capacitatis ab intellectiōe necessaria: nam ea distinctio nō est perfectio respectu talis intellectiōis de quo seq. cap. cum igitur similis capacitas res-

pectu

pectu intellectus contingentis gerat munus potestatis plusquàm logica propter distinctionē virtutalem ab illa, certè respectu intellectus necessaria, vbi talis distinctio deest, & omnis alius titulus, vt capacitas percipiendi gerat aliud munus à potentia logica, solum potētia logica munus sortietur. Quod magis constabit cap. seq.

§. TERTIVS.

Argumenta posterioris classis.

44 **P**RO actu primo reali, nō physico, & productivo; sed intentionali, arguunt primò docti Recentiores. Ad rationē principij physici satis est esse id quod operatur physicè, quamvis sit indistinctum ab operatione, vt patet in Patre æterno, qui est principium generandi indistinctum ab ipsa generatione: ergo satis erit ad principium intentionale esse id quod operatur intentionaliter, quamvis sit indistinctum ab operatione. Cam igitur Deus, eo ipso quod sit intelligens, sit id quod operatur intentionaliter, erit principium intentionale, licet ab intellectu, quæ est operatio intentionalis, indistinctum sit. Confirmatur primò. Si Deus se ipso esset actualis productio physica creaturarum, esset principium physicum ipsarum: idque verum

est, quia sicut tunc productio physica esset id, quo Deus produceret, ipse Deus esset id quod produceret creaturas: ergo Deus, qui se ipso est actualis intellectio omnium intelligibilem, erit principium intentionale, quoniam intellectio est id quo Deus intelligit, & ipse Deus id quod est intelligens. ¶ Confirmatur secundò. Non magis est de ratione principij distinctio, quàm productio. At principium intentionale est tale absque productione suæ operationis: ergo absque distinctio. Minor probatur, quia iuxta satis probabilem opinionē creatura rationalis intelligeret, ac proinde esset principium intentionale, quamvis intellectio nō haberet à solo Deo ipsam.

45 Hæc sanè, quæ de solo modo loquendi videntur, non multum vigent ex dictis cap. 2. à n. 15. Admittamus, principium intentionale esse, quod versatur perceptivè circa aliquid, sicut principium physicum est, quod circa aliquid versatur productivè. Sic enim loqui videntur auctores illi, qui rem præsentem attingunt, & in usurpatione vocum standum est auctorum placito. Quo posito, ad argumentum respondeo, nihil aliud probare, quàm Deum esse principium intentionale obiecti intellecti, quatenus illi reddit denominationem cogniti; non verò ipsius operationis intentionalis, sci-

scilicet intellectus præscindendo ab eo, quod hac sit intellecta. Sicut enim Pater æternus generatione secum identificata generans filium non est principium physice principians eam generationem, sed filium, quia non circa illam, sed circa hunc versatur dando illi rationem producti, & geniti: & sicut Deus, qui fingatur identificatus cum productione subsistente creaturarum, non est principium physice principians illam productionem; sed creaturas, propter similem rationem; ita Deus intelligens, erit principium principians intentionaliter obiectum intellectum, quia tribuit illi denominationem cogniti, & percepti, ideoque versatur perceptivè circa ipsum; non tamen erit principium intentionaliter principians intellectum præscindendo ab eo quod sit intellecta, quia in hac præcisione non versatur perceptivè circa ipsam tribuendo illi denominationem cognita, & percepta. Præsens autem questio est de principio intellectus præscindendo ab eo quod hæc sit obiectum cognitum. Unde patet ad primam confirmationem. ¶ Ad secundam confirmationem, admissa maiori, dicatur, principium intentionale, citrà productionem suæ operationis, & similiter citrà distinctionem ab illa, esse principium intentionale illius circa quod

versatur intentionaliter, nempe perceptivè, tribuendo illi de operationem percepti; non autem operationis intentionalis præscindendo ab eo quod sit cognita: quia sic non versatur intentionaliter circa ipsam.

46. Arguunt secundo. Ea proprietate, qua datur vera operatio in aliquo supposito, si hoc suppositum sit operans per illam, est principium sic operandi. At intellectio est vera operatio intentionalis: ergo Deus, qui per illam operans est, erit principium operandi intentionaliter. Maior patet. Tum quia suppositum operans physice per operationem est principium operandi physice. Tum quia passivè operatum per operationem est terminus: ergo operans est principium. Minor probatur. Primo, quia ex apprehensione terminorum, Deus, ut intelligens, magis est operans, quam, ut æternus. Secundo: Intelligere est vivere. At vivere est operari ea proportionem, qua vivere: sicut mortuo modo se habere est nihil operari: ergo sicut vivere physice est operari physice; ita vivere intentionaliter est operari intentionaliter. Id quod satis expressum invenies apud Aristot. 10. Ethic. cap. 8. in medio. ¶ Confirmatur. Datur in Deo verus actus intentionalis: ergo vera potentia intentionalis. Nam ab actu ad potentiam valet consequentia. Sed hæc

hæc potētia nō est logica, prout hæc significat possibilitatem rei. Tum quia potentia logica non est intentionalis; sed physica: nā ab omni ente existente valet cōsequētia ad possibilitatem physicā. Tum quia possibilitas physica rei nō est ad aliud ab ipsa re, non est operandi; sed essendi: ergo datur in Deo vera potentia per modum actus primi intentionalis.

47 Respondeo. Distinguo maiore: est principium sic operandi illud, circa quod versatur tanquam principium ipsius: concedo maiorem; aliud, nego maiorem; & concessa minore, distinguo consequens, erit principium operandi intentionaliter illud, circa quod versatur intentionaliter, nempe perceptiue, concedo consequentiam; aliud nego: cumque Deus versetur intentionaliter circa obiectum, quod perceptum reddit, non circa intellectionem, præcindēdo ab eo quod cognita sit, non aliud colligitur, quā Deū esse principium operandi intentionaliter obiectum; non verò intellectionem ipsam in ea præcisione acceptam. ¶ Confirmatio proprius attingit rem præsentis disputationi subiectam. Concesso antecedente, distinguo consequens. Vera potentia intentionalis respectiue ad obiectū, circa quod versatur intēcionaliter per intellectionem, concedo conse-

quentiam; respectiue ad ipsam intellectionem, præcindēdo ab eo quod sit obiectum cognitū, nego consequentiam. Iam verò hæc potentia Dei ad intellectionem, præcisē est, comparatione intellectionis, potentia logica, siue physica possibilitas identitatis substantiæ diuinæ cum intellectione, quæ non est ad aliud quā ad hanc ipsam identitatē, quæ licet sit operandi intentionaliter obiectū; non tamen operandi, siue physicē, siue intēcionaliter ipsam intellectionē præcisam à ratione cognita; sed solum essendi ipsam intellectionē. Quemadmodum, vt exemplo aduersariorum vtar, Pater æternus, qui per generationem secum identificatam producit filium, est comparatiue ad filium, principium physicē producens; at comparatione ad generationem actiuam, neque principium physicum, neque intentionale; sed pura possibilitas essendi talē generationem.

48 Arguunt tertio. Intellectio diuina est operatio positiue ab intrinseco verē, & ex parte rei: at non physicē, cum egressio physica, non detur sine reali distinctione à principio: ergo intentionaliter. Maior probatur. Intellectio Dei est actus vitalis: cum igitur viuere sit operari ab intrinseco, erit ab intrinseco. Non negatiue. Tum quia intellectio magis est operatio, & ab
in-

intrinsicco, quam immensitas, & alia prædicata diuina, quæ sūt ab intrinsicco Dei negatiuè, quatenus non sunt ab alio. Tum etiā quia conceptui intelligendi per accidens est produci; vel nō produci ab alia causā adæquata, quā ab intelligēte. Nam, si cū creatura intelligente identificaretur intellectio, hæc licet omnino esset ab alia causā; non à creatura intelligente, nihilominus redderet creaturam intelligentem, & viuētem: ergo intellectio non solum debet esse ab intrinsicco Dei negatiuè; sed aliquomodo positiuè, cumque non physicè; intentionaliter saltē. Intrinsiccum autem Dei esse id, à quo est intentionaliter positiuè intellectio diuinā est formalissimè Deum esse actum primum intentionalem.

49^a In primis, seclusis vocibus, agrè percipio, quomodo magis ab intrinsicco Dei sit intellectio, quam æternitas, immensitas, & alia attributa. Nam intellectionem esse à Deo intentionaliter, non aliud est reipsa, quam identificari cum Deo, constituendo ipsum intelligentem. Immensitas autem etiam identificatur cum Deo constituendo Deum immensum. Videre autem non possum, secluso placito diuersimodè hic, & ibi loquendi, quid magis sit in utroque casu de processione ab intrinsicco. Deinde quidquid de

hoc sit. Respondeo, falsam esse maiorem. Non enim intellectio necessaria. Dei est alio modo ab intrinsicco, nisi quia, cum sit ipse Deus, non est ab alia causā extrinseca, quod est esse ab intrinsicco negatiuè. Ad probationem maioris negatæ respondeo, intellectionem diuinā, esse quidem actum vitalem; ad rationēque vitalis actus nō requiri, quod sit ab intrinsicco positiuè; neque sufficere, quod vt cumque sit ab intrinsicco negatiuè. Quid igitur requiritur?

50 Respondeo. Cum diuinā vitam ex creaturis viuētibz intelligamus, illum actum Dei vitālē vocamus, quo Deus, præcisīs imperfectionibus, quas in creatis importat actus vitalis, similis est præcipuæ perfectioni, quam viuens creatum agendo vitaliter intendit acquirere. Explicatur: Intellectio creata prout communiter per illam viuimus, plura importat. Primo, procedere ab ipso intelligēte, ac proinde non procedere, tanquam à causā ad æquata, à causā extrinseca intelligenti. Secundo, manere intra ipsum intelligens, non per idētitatem cum illo; sed per vnionem intrinsicā longè minūs arctā, quam idētitatem. Tertiò, nō solum esse accidens, qualitatem, effectum dependētem à causā, sed etiā perfectionem constitutam extra ea, quæ connaturaliter debentur substantiæ.

ria intelligenti. Tandem, constituitur substantiam intelligentem. Iam vero intellectio diuina, quia incausata est, & à se ipsa, nullam veram, & propriam processum à Deo intelligente admittit. Rursus, quia est ipse Deus intelligens, intra ipsum quidem est; sed per unionem perfectissimam identitatis. Tertio: quia est ipsa substantia Dei, non est accidens, non qualitas, non effectus dependens à causa, non denique constituta extra illa, quæ Deo connaturalissima sunt: at absque his omnibus imperfectionibus similis est intellectui creatæ in ratione constituendi substantiam actualiter intelligentem. Quia ergo viuens creatum intellectuum, se exercendo vitaliter quatenus intellectuum, nihil aliud præcipue intendit, quam suam substantiam constituere intelligentem, & non minus, sed multo perfectius per diuinam intellectiōem diuina substantia constituitur intelligens, ideo intellectio diuina est perfectissima vita.

51 Hinc primò propter similem rationem, substantia creata, quæ suam intellectiōem secum identificaret, intelligeret, & viveret per illā. Nam ex vna parte ad intelligendum non requiritur intellectiōem produci ab intelligente, vt patet in Deo intelligente sine intellectiōe pro-

ducta à Deo; & ex alia parte, per intellectiōem constituentē ipsam in ratione substantiæ intelligentis, conuenit, cum substantia, quæ vitaliter agit suam intellectiōem, in illa perfectiōe, quæ actione vitali directè, & principaliter intendit acquirere. Secundo, propter eandem rationem, non est improbabile, quod creatura intellectus diuina intelligeret, & viveret per intellectiōem ipsam infusam à solo Deo. Tertio, si Deus non viuit per immensitatem, aternitatem, & alias perfectiōes, vt ab intellectiōe, & volitione distinctas, quod tamē negat noster Mart. Perez tract. de Trinitate, idè est, quia in prædictis perfectiōibus non conuenit Deus cum perfectiōe præcipue intenta per actionem vitalem à viuētibz, quæ ex communi vsu viuētia vocātur. Vnde pro solo libito tales perfectiōnes dicerētur vitales. De his agimus latè in Philosophia diuina de viuente in genere.

CAP. III.

An in Deo capacitas intellectiua sit virtualiter intrinsece distincta ab actuali intellectiōe, eamque virtualiter producat?

52 **Q** Via nomē distinctionis & productionis virtualis propter variū Doctorū vsum cōtentionibus de voce subiectū est

est, placet nonnulla, quæ mihi videntur omnino firma praelibare, ne vocalibus dissidijs decursu disputationis inuoluamur. Certum mihi est primò, capacitatem intellectiuam Dei, & actua-lem intellectionem distingui in se ipsis virtualiter, si distinctio virtualis accipiat pro capacitate, vt distinguantur per rationem, præbente ipso obiecto occasionem ad hanc distinctionem rationis. Ratio est, quia, eo ipso, quod Deus sit in se capax ad intelligendum, ac deinde actualiter intelligat, capax est, fundamentumque præbet, vt concipiatur iam sub conceptu capacis ad intelligendum; iam sub conceptu actualiter intelligentis. At prædicta rationis distinctio constituitur hac diuersitate conceptuū, vt infra dicemus: ergo prædicta virtualis distinctio datur inter capacitatem intellectiuam Dei, & actua-lem intellectionem. Hac ratione frequens est Thomistis: fundamentalem distinctionem rationis vocare distinctionem virtualem.

53. Certum est secundo, prædicta extrema virtualiter distingui, si virtualiter distingui accipiat pro eodem, ac componere cum perfectissima identitate similia præstare ijs, quæ præstant distinctæ res. Nam prædicta extrema cum perfectissima identitate componunt reddere Deū capacem ad intelligendum, &

actualiter intelligentem. Huiusmodi autem effectus, vel quasi effectus formales in nobis præstantur à diuersis rebus. Hinc certum est tertio prædictis extremis competere productionem virtualem, si hæc accipiat pro eodem, ac componere cum perfectissima improductione, similia præstare his, quæ præstant in nobis producens, & productum. Nam ea extrema componunt, cū perfectissima improductione vnius ab alio, reddere Deū capacem ad intelligendum, & actualiter intelligentem; cum tamen similia fiant in nobis, producta actuali intellectione à capacitate ad intelligendum.

54. Certum mihi est quartò cōtra P. Arrubal. non apte explicari distinctionē virtuale inter capacitatem intellectiuam Dei, & actua-lem intellectionē; per id, quod, si hac extrema distingueretur realiter, capacitas illa produceret realiter actua-lem intellectionē. Primo: nam in ea hypothesi, non minus esset verū, quod natura diuina nō produceret intellectionē, quàm quod illa produceret: ergo ex prædicta hypothesi, non magis colligitur nunc existens productio virtualis, quàm nō productio. Antecedēs probor. Nā in hypothese distinctionis realis nature diuine ab intellectione actuali, natura diuina nō existeret (quidquid sit an simul existeret) cum existeret nequeat

non

non excludendo distinctionem realem ab actuali intellectione. Sed natura diuina non existens, nihil produceret: ergo in hypothesi talis distinctionis non produceret actualem intellectiōem. Secundò: quia si pensandæ forent virtualitates Dei ex suppositionibus fictitijs destruendis perfectiones diuinas, nimis ampla fieret facultas ponendi virtualiter in Deo, quidquid velis, v. g. malitiam peccati. Sicut enim in hypothese realis distinctionis Dei à sua intellectione, Deus intelligens produceret suā intellectiōem; sic in hypothese realis distinctionis Dei à ratione causæ primæ, supremique Domini, Deus concurrens ad materiale peccati, permittensque malitiam, quā facillimè posset euitare, contraheret malitiam. Si ergo ex illo, quod contingeret in priori hypothese, colligis nunc existentem in Deo productionem virtualē, pari ratione colliges nunc existentem in Deo malitiam virtualem, ex eo, quod contingeret in hypothese posteriori.

55 Certum mihi est quintò contra Dominicanos Salmantinos, si distinctio principij intellectiōis ab intellectu, & influxus in illam præcise sint virtuales, tantum erit in Deo principium intellectiōis cum hoc addito diminuente *virtuale*; non verò salua absolute, & simpliciter, sine ulla deminutione ratione

ratione principij. Primò: quia principium absolute, & simpliciter tale non aliter distinguitur à principio restricto in ratione principij, nisi quia hoc nō potest principiare per influxum simpliciter talem; sed solum talem secundum quid: ergo, si principium, quod est in Deo, respectu suæ intellectiōis, nequit hanc principiare per productionem simpliciter talem; sed solum virtuale, nō erit respectu talis intellectiōis principium simpliciter tale. Antecedens patet à paritate causæ: nullus enim hactenus somniauit esse veram, & propriam causam, quæ per veram, & propriam causationem causare non potest: ergo neque principium simpliciter, & formaliter tale, quod nequit producere per productionem simpliciter, & formalem. ¶ Confirmatur. Non potest esse verè, & realiter productiuum, quod solum potest esse apparenter, & fictè produciens in actu secundo: ergo neque formaliter, & absolute principium productiuum, quod solum potest esse produciens in actu secundo virtualiter, & secundum quid.

56 Secundo: sicut implicat identitas inter id, quod simpliciter est produciens, & id, quod simpliciter est productum ab illo; ita etiam inter id, quod simpliciter est productiuum; & id, quod simpliciter est producibile ab illo.

illo. Tam enim est oppositio relationis inter productiuum, & producibile, quam inter produciens, & productum. At quod ponitur de identitate, & minuitur de distinctione inter produciens, & productum, diminuit in ipsis rationem producentis, & producti, ideoque, si habent identitatem realem simpliciter, distinctionem autem solum secundum quid, & virtualem, ratio producentis, & producti datur virtualiter dumtaxat: ergo similiter ratio productiui, & producibilis, solum dabitur virtualiter inter diuinam naturam, & intellectiorem, ubi solum virtualiter detur distinctio. ¶ Confirmatur. Sicut chymericum, & in intelligibile esset omnipotentiam diuinam esse quantum in se est verè, propriè, & formaliter productiuam creaturarum; & aliunde etià quantum est ex se, excludere veram, propriam, & formalem productionem creaturarum ab ipsa; ita etià in intelligibile est, intellectiorem diuinam, esse quantum est ex se verè, propriè, & formaliter producibilem à diuina natura; simulque quantum est ex se excludere, sui productionem passiuam veram, propriam, & formalem à diuina natura. Item implicatorium est, diuinam naturam, esse, quantum est ex se, verè, propriè, & formaliter productiuam intellectiorem, simulque quan-

tum est ex se excludere veram, propriam, & formalem productionem intellectiorem. At intellectio diuina, cum identificetur se ipsa cum diuina natura, se ipsa excludit prædictam productionem passiuam; & natura diuina, cum identificetur se ipsa cum intellectu, se ipsa excludit prædictam productionem actiuam: ergo neque intellectio habet ex se veram, propriam, & formalem producibilitatem, neque natura Dei productiuitatem. Et quidem satis mihi durum videretur, concedere diuinæ intellectiioni veram, & formalem producibilitatem, & consequenter eandem duritiem contineret concedere intellectui diuino veram, & formalem productiuitatem eius intellectiōnis. ¶ Et ratio à priori est. Quia sicut produciens est multiplicans, propagans, & extendens supra se numerum rerum; ita productiuum est multiplicatiuum, propagatiuum, & extensiuum supra se numeri rerum: neque minus implicat identificari necessario cum aliquo, posseque per illud multiplicare supra se numerum rerum, quam per illud multiplicare defectiuum numerum: ergo non minus identitas necessaria duorum obstat formalitati productiui in vno respectu alterius; quam formalitati producētis: ac proinde quidquid identitas detrahit

formalitati producentis, detrahit etiam formalitati productivi.

57 Quibus statutis, id vnum circa distinctionem virtuales discipandum manet. (de virtuali productione postea) An scilicet capacitas diuina intelligenti distinguatur virtualiter intrinsece, vel quod idem sonat, apud me, distinctione non identitatis logicæ ab intellectione Dei, cuius distinctionis meminimus num. 8. diximusque consistere in capacitate extremorum ad suscipienda prædicata contradicentia, quæ capacitas est in creatis constitutum distinctionis realis simpliciter acceptæ. In quo sensu. ¶ Assero primo. Capacitas Dei ad intelligendum, & intellectio necessaria Dei, per quam Deus intelligit veritates necessarias non distinguuntur prædicta distinctione virtuali intrinseca. Vnica ratio est. Inter prædicata diuina secum identificata realiter ponenda est identitas realis omnium summa in ratione identificandi, nisi aliud ex fide certò constet, vel manifestè ex ratione naturali. At in Deo capacitas intelligenti, & intellectio necessaria sunt prædicata realiter identificata: ergo inter ipsa ponenda est identitas omnium summa, nisi aliud certò ex fide; vel manifestè ex ratione naturali constet. At identitas omnium summa in

ratione identificandi est identitas realis logica opposita non identitati reali logicæ, siue distinctioni virtuali intrinseca: ergo ponenda est inter talia prædicata, nisi aliud certò ex fide, vel clarè constet ex ratione naturali: quorum nihil in præsentem contingere patebit ex argumentorum solutione.

58 Maior præfati discursus mihi videtur certa. Nam prædicata diuina realiter identificata, tam arctè, & amicabiliter secum intrinsece coniungi, vt in nullo prædicato discrepare queant (in quo stat summa omnium identitas in ratione identificandi) tanta ex primis apprehensionibus perfectio apparet, vt non possit mens prudenter sibi persuadere oppositum, nisi vel in obsequium fidei se capinet; vel manifestæ rationi nequeat non cedere. Minor eiusdem discursus omnibus Catholicis est necessariò tenenda contra Porretanum. Consequentia verò legitima est. Iam minor subiuncta præfato syllogismo clarissima est: quia realis identitas omnium summa est, quæ sic intrinsece coniungit extrema, vt ea realiter discrepare in aliquo non sinat: cuiusmodi est identitas inter naturam diuinam, & ipsam naturam diuinam; inter Petrum, & ipsum Petrum: hanc autem identitatem vocamus logicam oppositam

tam

tam non identitati reali logica, distinctionique virtuali intrinseca, de qua loquimur. Ultima consequentia recta est, & suppositum consequentis constabit ex solutione obiectionum.

¶ Confirmatur. Inter aliqua predicata Dei ponenda est distinctio virtualis intrinseca, identitasque realis logica, verbi gratia, inter naturam diuinam, & ipsam naturam diuinam; inter personalitatem Patris, & primam personalitatem diuinam: ergo hæc indistinctio in genere sumpta non dicit imperfectionem. At neque illam dicit inter capacitatem Dei ad intelligendum, & intellectiōem necessariam, vt male assignari ab aduerarijs constabit ex argumentorum solutione: cum igitur ponendum in Deo sit quidquid non dicit imperfectionem, ponenda in Deo erit, inter prædicta extrema, huiusmodi virtualis indistinctio.

59 Afferro secundo. Capacitas Dei ad intelligendum; & intellectio contingens veritatum contingentium sumpta secundum terminationem contingentem, distinguuntur, saltem, virtualiter intrinsece. Ratio est clara. Nam ea extrema virtualiter intrinsece, saltem, distinguuntur, quibus conueniunt prædicta contradicentia. At conueniunt prædictis extremis: ergo. Minor patet. Nam capa-

citās Dei ad intelligendum, sub hac formalitate non potest non esse: at intellectio veritatis contingentis, sub formalitate terminationis ad veritatem contingentem potest non esse: nam alioquin ea terminatio non esset contingens. At non posse non esse, & posse non esse, sunt prædicta contradicentia. Ergo: Dixi, saltem. Nam actus contingentes Dei prout terminati ad obiectum contingens, fortasse distinguuntur maiori distinctione, quam virtuali, de quo tract. de voluntate Dei.

60 Afferro tertio. Capacitas Dei ad intelligendum non est principium virtuale intellectiōis necessariæ producens illam virtualiter. Probatur primo. Quia sicut ibi non est productio realis formalis, vbi non est distinctio realis formalis; ita ibi non est productio realis virtualis, vbi non est distinctio realis virtualis. At huiusmodi distinctio non est inter prædicta extrema, vt patet ex prima conclusione: ergo neque productio realis virtualis. ¶ Secundo. Nam, vt constabit ex obiectionū solutione, nihil conuenit prædictis extremis productionē virtuale expositis: ergo sicut non datur virtualis distinctio, vbi extrema, propter prædicta, quæ ipsis conueniunt, illa non exposcunt; ita neque virtualis productio. Tertio a priori. Quia exclusis productionib^{us} vir-

tualibus, de quibus nequit esse difficultas, ut initio huius cap. præmonuimus: Sicut distinctio virtualis consistit in eo, quod in creatis est constitutum formale distinctionis realis formalis; quod tamen in diuinis ratione infinitatis cum vera identitate componitur; ita productio virtualis, si daretur, consisteret in eo, quod in creatis est constitutum productionis realis formalis; & in diuinis ratione infinitatis cum vera improductione componitur. At productio virtualis, sic explicata, reiicienda est à prædicatis diuinis realiter identificatis, cuiusmodi sunt illa, de quibus nunc loquimur: ergo talis productio neganda est.

61. Probatur minor, in qua est difficultas. Nam in creatis constitutum essentiale productionis realis formalis stat in eo, quod sit exercitium, quo fecundum, ut fecundum extendit supra se actiue, verè, & propriè numerum rerum per positionem sui termini. At hæc ratio secundum se sumpta, siue spectetur in creatis, siue in diuinis, stare non potest cum vera termini improductione, & illius identitate cum principio, ut ipsi termini manifestant: ergo productio virtualis non est inter prædicata diuina realiter identificata. Itaque, quod in creatis est constitutum for-

male distinctionis simpliciter talis, non est in diuinis constitutum distinctionis simpliciter talis; sed potius cum vera, & propria identitate componibile. Cæterum, quod in creatis est constitutum formale productionis simpliciter talis, etiam in diuinis est tale constitutum, cum vera improductione incomponibile. ¶ Ratio est, quia si petas, quid essentialiter sit extrema creata distingui simpliciter? Optimè respondebis nihil esse aliud, quam esse susceptiua prædicatorum contradicentium. Tamen susceptiuitas prædicatorum contradicentium componibilis est in extremis diuinis cum vera identitate, ut patet in essentia diuina, & personalitatibus: de quo agimus pro nostra tenuitate tract. de essentia, & attributis disput. speciali de identitate reali diuinorum. Si autem petas, quid essentialiter sit vñ extremum creatum propriè, & simpliciter producere aliud? Non satisfacies donec dicas, nō esse aliud, quam se exercere multiplicando actiue, propriè, & simpliciter supra se numerum rerum: quæ ratio neque in diuinis intelligibilis est cum vera improductione, & identitate termini cum principio.

62. Affero quartò. Capacitas Dei ad intelligendum non est principium virtuale intellectio-

nis

nis contingētis produciens illam virtualitèr. Probatur ex præcedente conelusione. Nam licet capacitas Dei ad intelligendum distinguatur virtualiter intrinsecè à scientia Dei prout contingenter terminata ad veritatem contingentem; tamen in eis extremis nihil est exposcēs productionem virtualement, vt cap. seq. videbimus: igitur illa non datur. Secundo: nā scientia diuina contingens, vel prout terminatur ad veritatem contingentem addit supra Deum aliquid creatum simul cum Deo multiplicans numerum rerum; vel non? Si primum; ea scientia secundum illud additum produciatur à Deo non purè virtualitèr, sed realitèr formalitèr: sic enim omne creatum produciatur à Deo. Si secundum; neque virtualitèr ea scientia produciatur à Deo, vt patet ex num. 61. ergo, &c.

CAP. V.]

Soluuntur obiectiones.

63 **C**ontra primam assertionem ex cap. præced. obijciens primò. Capacitas diuina ad intelligendum, & actualis intellectio necessaria suscipiunt prædicata contradictoria: ergo virtualiter intrinsecè distinguuntur. Cōsequentia patet ex dictis. Antecedens probatur: Ratione prædictæ capacitatis non intelligit

Deus actualitèr; sed potest intelligere; ratione intellectio-
nis actualis intelligit actu: hæc autem prædicata contradictoria sunt. Respondeo: Si loquamur intrinsecè ex parte obiecti, Deus ratione suæ capacitatis ad intelligendum potest intelligere, & actualitèr intelligit veritates necessarias; & ratione intellectio-
nis necessariæ intelligit actualitèr, & potest intelligere. Nam illa capacitas, & hæc intellectio sunt omnibus modis idem intrinsecè ex parte obiecti. Tamen extrinsecè ex modo nostro imperfecto cognoscendi, Deus sub expressione capax ad intelligendum non intelligit actualitèr; & sub expressione actualitèr intelligentis non est capax ad intelligendum. Hoc autem non est aliud, quàm circa idem obiectum diuersimodè tendere has expressiones mentales, *Deus est capax intelligēdi* * *Deus actualiter intelligit*: ex quo non fit, Deo habenti capacitatem intelligendi, & actualitèr intelligenti competere prædicata contradictoria; sed præcisè fit illa competere expressionibus mentalibus realiter distinctis, quatenus vni cōuenit vnus modus exprimendi; & alteri non hic; sed alius exprimēdi modus. De quo in logica, & metaph. vbi de præcisionibus obiectiuis. Et quidē si res intimè perpendatur, simili arguēdi forma posset ostendi capaci-

pacitatem Dei ad intelligēdum, & capacitatem habendi hanc ipsam capacitatem, & sic infinitū distingui virtualiter intrinsecē: quod est nimis probare.

64. Obijcies secundo, alia via probando prædictis extremis conuenire prædicata contradictoria. Verbum diuinum procedit ex intellectu necessaria existente in Patre. At non procedit ex capacitate intelligēdi: ergo prædictis extremis conueniunt prædicata contradictoria. Maior certa est tractatu de Trinitate. Minor probatur: nam in eodem tract. Theologi communiter deserūt, ac notant Durandum, qui sensit, Verbum diuinum, non ex intellectu, sed ex natura procedere: ergo dicendum est, non procedere ex natura; sed ex intellectu: ergo neq; procedit ex capacitate intelligendi, quia vel consistit natura diuina in huiusmodi capacitate; vel saltem ab hac non distinguitur virtualiter intrinsecē.

¶ Respondeo Theologos benè contrà Durandum tueri, non sic procedere Verbum diuinum, à natura, vt nō procedat ab actuali intellectu. Quod autē procedat à natura propter omnimodam indistinctionem eius ab intellectu, ex qua procedit, à pluribus Theologis defenditur, hinc probantibus, Verbum diuinum ex vi processions accipere naturam, quia hoc modo

accipit intellectiōem: & hæc opinio a nullo noratur.

65. Obijcies tertio idem probans cum ingeniosis R.R. olim Magistris meis. Intellectiōi necessaria Dei nō repugnat cōtingentia ex prædicato intellectiōis diuinæ (quāvis illi repugnet aliundē) nam alioquin nulla intellectiō diuina posset esse contingens, quod est falsum. At capacitati diuinę intelligendi repugnat cōtingentia: ergo cū repugnare, & nō repugnare cōtingentia sint prædicata contradictoria, ea cōuenient prædictis extremis. Hoc argumētū a quiuocatione laborat. Nam in primis eodē modo probaret, contra ipsos arguētes, in creatis distingui virtualiter intrinsecē gradus superiores, & inferiores: v. g. in homine, animal, & rationale. Nam homini non repugnat irrationalitas ex prædicato animalis: alioquin nullum animal esset irrationale, quæ tamen irrationalitas repugnat homini ex prædicato rationalis. ¶ Deinde concessa maiore, & minori, nego consequentiam. Nam quamvis repugnare, & non repugnare contingentiam sint prædicata contradictoria; non tamen conueniunt extremis, de quibus nobis est sermo; sed alijs. Explicatur. Extrema, de quibus loquimur, sunt capacitas intelligēdi, & intellectiō necessaria Dei secundum prædicata specifica ipsius.

Sicut

Sicut autem capacitati intelligendi diuinæ tepugnat contingentia; ita etiam intellectioni necessariae specificæ sumptæ. Deinde sumi potest ea intellectio secundum prædicatum genericum intellectiōis commune intellectiōi necessariae; & intellectiōi contingēti Dei. Huic autem prædicato generico ex vna parte; & capacitati diuinæ intelligendi ex alia, conueniunt prædicata contradictoria: huic enim capacitati cum nihil includat contingens repugnat contingentia, & ea non repugnat illi prædicato generico intellectiōis, quia reipsa non est aliud, quàm omnes intellectiōes, & cum aliquæ sint contingentes, iam includit aliquid cōtingens. Hinc autem non probatur distinctio virtualis, quam negamus inter capacitatem intelligendi, & intellectiōem necessariam; sed quam cōcedimus inter capacitatem intelligendi, & intellectiōem vt sic: hæc enim intellectiō imbibit intellectiōem contingentem, quam distinguui virtualiter intrinsecè à prædicta capacitate, diximus num. 59.

66 Obijcies quartò contrā conclusionem negantem productionem virtualem. Nam, vt arguunt P. Arrubal, & Gonçal. de Albelda, ita comparatur natura Dei cum actuali intellectiōe, vt si intellectiō distin-

gueretur realitèr ab illa, produceretur ab illa realitèr: ergo nunc producitur virtualitèr. Hoc argumentum dirutum est ex dictis num. 54. vbi vidimus, vtramque partem contradictiōis eo argumento probari; deinde nimis probare ex alio capite. Tandem transeat antecedens, & nego consequentiam. Nam dato, quod in eo casu confictio produceretur realitèr intellectiō, non infertur, dari nunc inter naturam diuinam, & ipsam intellectiōem id, quod in creatis est constitutiū uniōis male productionis, quod requiritur ad productionem virtualem in diuinis, nisi tota quæstio ad litem vocalem reuocetur.

67 Obijcies quintò: Intellectiō diuinā est actus vitalis Dei: ergo ab intrinseco Dei viuentis procedens, & in ipso manens: hoc enim est de ratione actus vitalis. At intellectiō diuinā, cū realitèr formalitèr identificetur cum Deo, non procedit realitèr formalitèr ab illo: ergo procedere debet saltem virtualitèr. Hoc argumentū solutū est n. 50. & 51. Nam modo, quo ibi diuinā vita explicata est sine processione intentionali; ita hic explicanda est sine virtuali. Solutionem confirmo primo. Nam iuxta plurimorum Doctorum opinionem, in creatis est de ratione actus vitalis

esse perfectionem, qua viuens se ipsum promouet ultra perfectiones debitas ad statum connaturalem ipsius. Et tamen in Deo intellectio, qua Deus se ipsum intelligit est actus vitalis, quamvis status connaturalis Dei nullatenus possit sine illa constare: ergo similiter, dato, quod de ratione actus vitalis creati sit procedere à viuente, poterit actus vitalis Dei nullo modo procedere à Deo. ¶ Secundo: quamvis actus vitalis creatus procedat realiter formaliter à viuente; tamen per te intellectio diuina est actus vitalis; & non procedit realiter formaliter à Deo: ergo quamvis creatus procedat à viuente, poterit diuinus nullo modo procedere. Sicut enim tu dicis intellectiōnem diuinam esse actum vitalem ratione processions virtualis citrà processionem formalem, ita ego dicam, esse vitalem ratione tendentiæ intentionalis in obiectum citrà omnem processionem à viuente.

68. Obijcies sextò: virtualis productio diuinæ intellectiōnis à natura Dei nullam ponit imperfectionem in Deo: ergo neganda non est. Antecedens probatur: Eo ipso, quod intellectio diuina sit realiter formaliter improducta est infinitæ perfectionis, cum omnis finita perfectio sit producta; sed cū productio-
ne virtuali stat realis formalis

improductio; sicut cum virtuali distinctione stat realis formalis identitas: ergo cum productione virtuali intellectiōnis stat perfectionis infinitudo, ac proinde talis productio nullam ponit imperfectionem in Deo. Confirmatur primò. Pater sine vlla imperfectione est realiter formaliter producens intellectiōnem notionalem: ergo diuina natura sine vlla imperfectione erit virtualiter producens intellectiōnem essentialē. Confirmatur secundo. Non est aliud productio virtualis, quàm æquiualentia ad formalem. At natura diuina intelligens æquiualeat naturæ creatæ producenti realiter formaliter suam intellectiōnem: ergo natura Dei producit virtualiter intellectiōnem diuinam.

69. Ad argumentum respondetur primo. Nego antecedens: Ad probationem respondeo: Tametsi cum virtuali distinctione stet realis formalis identitas, vt patet in essentia, & personalitatibus, tamen cum virtuali productione componi non potest realis formalis improductio, ac proinde neque perfectio a se itatis diuinæ intellectiōnis, vt constat ex num. 61. Resp. secundo, negato eodem antecedente, ad cuius probationem dicatur. Cū virtuali distinctione aliquorum prædicatorum Dei stat vera, & realis identitas ipsorum, vt constat in essentia, & personalitatibus

tamen cum distinctione virtuali aliorum non stare vera, & realis; sed tantum omnino chymærica, confictaque identitas: si enim fingeres naturam diuinā, & essentiam diuinam distingui virtualiter, non manerent in ea hypothese cum vera, & reali identitate, nam inter ea extrema, solum illa est vere, & realis identitas, quæ virtualem distinctionem excludit. Similiter dico, productionem virtualem inter capacitatem intelligendi, & intellectionem necessariam non componi cum vera, & reali; sed solum cum chymærica improductione intellectionis, & cum chymærica identitate intellectionis cum capacitare intelligendi: quia solum illa est vera, & realis talium extremorum identitas, quæ virtualem distinctionem, & consequenter virtualem productionem excludit. Ratio est.

70. Quia prædicata identificata Dei adeo arctè coniungenda sunt intrinsecè, ut in nullo prorsus discrepent, nisi, vel fides, vel manifesta ratio conuincat oppositum, ut dicebam num. 54. Hic autem non conuincitur oppositum. Ad primam confirmationem dicatur primò, eam arguendi formam esse malam; sicut hanc: Pater sine vlla imperfectione est realiter formaliter produciens intellectionem notionalem: ergo natura diuina

realiter formaliter produciens essentialem. Secundò, concessio antecedente, negatur consequentia. Quia Patris fecunditas ad producendum realiter formaliter verbum constat ex fide, unde eadem docemur dari in Deo sine vlla imperfectione. At ex eadem fide constat realis identitas capacitatis diuinæ intelligendi cum intellectione necessaria; & aliunde semel data ea identitate, negandam esse productionem virtualem iam euicimus. Ad secundam dicatur, productionem virtualem, de qua nunc, non esse quamcumque æquiualentiam ad productionem formalem. Constat enim ex num. 53. eam æquivalentiam non posse negari. Est igitur virtualis productio illa ratio, quam exposuimus num. 61. quæ necessario requirit in extremis distinctionem virtualem consistentem in capacitare suscipiendi prædicata contradictoria: quam productionem ac distinctionem, non habere hic locum, ostendimus satis.

71. Obijcitur vltimo. Natura diuina est origo, & radix attributorum, cum quibus realiter identificatur: ergo non obstante prædicta identitate, fluunt attributa à natura diuina. Nō realiter formaliter: ergo virtualiter. Huius argumenti solutio prompta est ex num. 30. 31. & 32. Distinguo antecedens. Ra-

dix.

dix logica, quatenus sub conceptu essentie est prior in intelligentia nostra, quam sub conceptu attributorum, mediumque aptum ad illationem attributorum, concedo antecedens. Radix physica habens intrinsecè ex parte obiecti rationem aliquam principij attributorum, nego antecedens. Vnde attributa diuina nulla ratione, neque realiter formaliter, neque realiter virtualiter fluunt ab essentia fluxu physico quoad entitatem; sed solo fluxu intentionali consequentiæ, qua ex essentia inferuntur tanquam ex prædicato priori secundum ordinem intelligentiæ. Recognosce locum citatum. In quo autem prædicato fiet essentia, & natura Dei dicemus suo loco.

CAP. VI.

De alijs comprincipijs ad intellectum diuinum.

72 **D** Vbitatur primò, An Deo conueniat potestas proxima ad intelligendum concisincta à radicali, siue distinctio sit solius rationis, siue realis virtualis? Ad eum modum, quo iuxta sententiam probabilem, anima rationalis se ipsa est remotè, & radicaliter intellectiua; est tamen proxime, & formaliter intellectiua per facultatem intelligendi su-

peradditam. P. Arriaga hic disput. 13. sect. 3. subf. 4. & Recentiores Thomistæ stant pro sententia affirmatiua. At pro negatiua sententia, quæ vera est, stant P. Arrubal. P. Herice, multique alij, quos citat Georgius Hemelman supra. Quam sententiam probo primò. Munus facultatis proxime ad intelligendum est adiuuare principium radicale physicum, vt intellectiorem eliciat; non autem adiuuare potentiam logicam, vt reddat intelligere diuinum non implicans contradictionem. At in Deo non est principium radicale physicum, quod adiuuetur ad eliciendam intellectiorem; sed solum potentia logica, quæ reddit intelligere diuinum non implicans contradictionem; vt constat ex hac disput. Ergo non est in Deo prædicta facultas proxima.

73 Secundò argumentor cum P. Arrubal, adhuc admissò in Deo principio physico virtualiter productiuo intellectiouis. Facultas proxima, vt concisincta à principio radicali intelligendi arguit imperfectiorem in principio radicali. Neganda est ergo talis facultas. Probatur antecedens. Talis facultas arguit in principio radicali insufficientiam, nempe non posse se solo intellectiorem elicere; sed indigere iuuamine fa-

facultatis proximæ superaddita. Pater autem hanc insufficientiam, & indigentiam esse imperfectionem. Dices primo, principium radicale diuinum intelligendi non dicere positiuè carentiam sufficientiæ plenæ ad intelligendum; sed præcindere ab eo, quod sit, vel non sit plenè sufficiens, adueniente facultate proxima superaddita. Sed contra est. Capacitas eliciendi intellectionem præcisè sumpta est prædicatum commune principio radicali, & facultati proximæ: ergo principium radicale, vt distinctum à potentia proxima importat positiuè aliquid aliud, per quod ab ea facultate condistingatur, nō aliud, quam prædictæ sufficientiæ plenæ carentiam: ergo hanc importat positiuè.

74 Ideò dices secundò, principium radicale, quamuis non dicat positiuè carentiam sufficientiæ, vt immediatè possit elicere intellectionem; tamen positiuè dicere non identificari identitate virtuali; sed solum identitate reali formali cum facultate proxima intelligendi: quo differt ab ipsa facultate proxima, quæ cum se ipsa identificatur, non solum identitate reali formali; sed etiam virtuali. Quemadmodum essentia diuina, vt distincta virtualiter à paterni-

tate, non quidem dicit positiuè carentiam paternitatis; ab hac tamen differt, quia paternitas non solum realiter formaliter; sed etiam virtualiter identificatur cum ipsa paternitate, cum qua, non virtualiter; sed solum realiter formaliter identificatur essentia diuina. ¶ Ceterum, vt hæc solutio quidquam valeret, oportet dari distinctionem virtualem inter Deum intelligentem, & capacitatem proximam intelligendi. At ea distinctio non datur. Tum, quia non datur inter Deum intelligentem, & intellectionem necessariam: ergo à fortiori neganda est in nostro casu. Tum, quia si quo modo probare contendastis extrema posse suscipere prædicta contradictoria, eodem modo tui conatus reddentur inanes, ac frustrati sunt capite præcedenti, qui possunt ad moueri pro distinctione virtuali Dei ab intellectione necessaria.

75 Obijcies. Datur in Deo prædicatum intellectualitatis, in quo conuenit cum principio radicali intelligendi creato; & non cum principio proximo. Item, in Deo datur prædicatum intellectualitatis, in quo conuenit cum principio proximo intelligendi creato; & non cum radicali: ergo datur in Deo vtrumque principium, remotū, &

& proximum. Prima pars antecedentis probatur. Nam increatum intelligens in prædicato intelligentis substantialis *vt quod* conuenit cum principio radicali creato intelligendi; & in hoc prædicato non conuenit cum principio proximo creato, cum hoc non sit intelligens substantiale; sed facultas accidentalis constituens substantiam intelligentis in ratione intellectiua proximè. Secunda pars eiusdem antecedentis probatur. Nam increatum intelligens in prædicato potestatis ad intelligendum excludentis aliud, à quo compleatur conuenit cum principio proximo intelligendi creato; differt tamen à radicali.

76 Respondeo. Concesso antecedente, nego consequentiā. Licet enim in Deo sit prædicatū commune intellectiua radicali creato, non commune proximo; & prædicatum commune intellectiua proximo creato, & non commune radicali; inde tamen non inferitur, in Deo esse principium radicale, & proximum intelligendi. Ratio est. Quia, vt Deo conueniat aliquod prædicatum, opus est, vt illi cōueniat ratio formalis essentialis eius prædicati; non autem sufficit Deo conuenire id, quod in creatis reperitur dumtaxat in habentibus tale prædicatum. Sic licet in creatis ratio intellectiōnis, & volitionis reperiatur dum-

taxat in accidentibus; non tamē Deo conuenit prædicatum accidentis, quia nihil est in Deo, quod rationem formalem, & essentialē accidētis sortiatur. Ratio autem intelligentis substantialis, *vt quod* (quæ Deo cōuenit) dato, quod in creatis soli competat principio radicali, vt condistincto à proximo; non tamen est ratio formalis, & essentialis principij remoti, vt distincti à proximo. Tum quia non implicat intelligens substantiale *vt quod*, illudque per se ipsum, secluso alio principio superaddito ex parte potentiaē posse intelligere. Tum quia ratio essentialis principij remoti, vt cōdistincti à proximo, stat in eo, quod remotum, vt erumpat in intellectionem, indigeat alio principio vltteriū adueniente se tenente ex parte potentiaē; secus autem principium proximum. Similiter potestas proxima ad intelligendum excludens vltteriorem potentiam, per quam compleatur, non est ratio essentialis principij proximi, vt condistincti à principio radicali. Tū quia non implicat principium radicale se ipso esse talem potestatem. Tū quia ratio essentialis principij proximi respectiue ad remotū, qua ratione nunc loquimur, stat in eo, quod sit principium non egens vltteriori potentia, iuuansque aliud indigens vltteriori potentia.

77 Dubitatur secundò. An detur in Deo ratio formalis habitus? Affirmat P. Arriaga cum Henrico 1. p. artic. 37. q. 1. Tenenda tamen est negatiua sententia, quàm reliqui Theologi amplectuntur. Probatur primò ex nostris principijs. Nam in Deo non datur potentia operatiua intellectiōis; sed præcisè non repugnantia, vt ipse Deus intelligat: ergo non datur habitus, cuius munus non est facilitare non repugnantiam intelligendi, vt cum intellectu coniungatur; sed facilitare potètiā operatiuam intellectiōis, vt eam promptius, & facilius exerceat. Secundò probatur absolutè. Nā munus habitus est, potentiam capacem difficultatis in operando reddere facilem, & promptam ad operandum, ideòque nō datur respectu potètiarum, quæ positis prærequisitis ad operationem, facillimè, ac promptissimè se exercent, vt patet in potentijs visua, & auditua. At capacitas intellectiua Dei incapax est difficultatis in intelligendo: ergo respectu illius est impossibilis habitus.

78 Obijcies primò. Sicut in diuina voluntate dantur virtutes morales; ita in diuino intellectu virtutes intellectuales. Quis enim Deo nèget scientiam, prudentiam, & artem? At secundū Philosophos morales virtus est habitus: ergo in Deo datur ha-

bitus. Respondeo, virtutes esse in nobis habitus, quia in exercitio virtutum capaces sumus difficultatis, quæ per habitum virtutis vincitur. Virtutes autem in Deo stant in summa promptitudine, vt Deus coniungatur cum exercitio virtutum, tanquā ex sua natura incapax difficultatis in eo exercitio, & ideò prædictæ virtutes in Deo non sunt habitus.

79 Obijcies secundò. Nihil aliud est operari ex habitu, quàm operari promptè, ac facillè. At Deus intelligit summa cū promptitudine, & facilitate: ergo ex habitu. Distinguo maiorem. Operari ex habitu est præcisè operari facillè, &c. nego maiorem. tanquam principium capax operandi cum difficultate superabili ratione alterius principij adiuncti, concedo maiorem, & concessa minori, negatur consequentia, quia Deus non est incapax intelligendi difficulter obiectum.

80 Dubitatur tertio. An detur in Deo ratio formalis speciei impressæ? Affirmant P. Ruiz disput. 4. sect. 2. P. Alarcon disput. 1. cap. 1. num. 7. Arriaga supra, apud quos Capreol. Caietan. Banez, Molina, Valètia, Vazquez, & alij. Negant cum Aureolo, Doctor Eximius Suarius disput. 30. metaph. sect. 15. P. Herice disput. 2. pluresque Recentiores. Negatiua sententia mihi est probabi.

habitor. **Primò.** Quia nomine speciei intelligimus illud principium cognitionis, quod ad hanc eliciendam iuvat potentia cognoscitivam, quatenus ea potentia nequit se sola sine auxilio obiecti cognitionem elicere. At huiusmodi munus est in ordine ad potentiam cognoscitivam elicitivam cognitionis, cuiusmodi potentia non est in Deo: ergo in Deo non est species. Minor constat ex dictis, & maior ex eo, quod Philosophi non agnouissent species, nisi prædictum principium experti essent. ¶ **Secundo.** Quando ex effectibus naturalibus cognoscimus euidenter abstractivè Deum, non exercetur ea cognitio per propriam speciem Dei, sed per alienas species rerum creaturarum, & tamen Deus est obiectum eius cognitionis, & eidem tribuit esse, & quia ipse Deus est existens, proportionatus est obiectivè, ut euidenter cognoscatur tanquam existens: igitur hæc omnia, etiã simul sumpta, non sufficiunt ad rationem speciei, sed ulterius requiritur, vel quod sit obiectum, titulo obiecti, influens immediate in cognitionem; vel complementum destinatum ad supplendum concursum immediatum obiecti: hæc autem munera repugnant in ordine ad cognitionem quæ nullo influxu produciatur cuiusmodi est divina: ergo in ordine ad illam repugnat species.

81 Obijciēs. Non repugnantia ex parte obiecti, ut a Deo intelligatur, maxime, si coniuncta sit cum determinatione ex parte eiusdem obiecti, ut intelligatur a Deo, est munus, per quod constituitur species. At hoc munus datur respectivè ad intellectiōem divinam: ergo species. Minor probatur. Nam quando Deus cognoscit se ipsum, nihil deficit ex parte ipsius veritatis divinæ, ut cognoscatur a Deo, & consequenter ex parte obiecti cogniti non est repugnantia, ut cognoscatur a Deo. Deinde ipsa veritas divina stare non potest, quin infinite intellectualitati Dei potentissima sit, tribuitque esse cognitioni divinæ per identitatem perfectissimam cum ipsa: ergo in veritate divina cognita datur non repugnantia, & determinatio, ut cognoscatur a Deo. ¶ **Respondeo** negans maiorem. Tum quia cognitio reflectens supra se ipsam, ut hæc: *Omnis cognitio est perceptio obiecti*, non est species, quæ intellectum obiectivè trahat ad hanc cognitionem, & tamen est obiectum, cui nihil deest, ut ea cognitione percipiatur, & quod nequit existeret quin ea cognitione percipiatur, & quod illi cognitioni tribuit esse per identitatem cum ipsa. Tum quia requiritur ad munus speciei, quod simul cum potentia de se non sufficiente plenè ad eliciendam intellectiōnem

nem constituat plenam sufficientiam ex parte actus primi ad elicendam ipsam. Hoc autem in Deo non habet locum, ut sepe dixi. D. Thom. ubi nobis aduersari videtur, accipiendus ita est, ut solum velit dari in Deo species æquiualeuter, quatenus sine illis, non minus; sed longe clarius intelligit, quam nos cum ipsis.

CAP. VII.

An detur in Deo ratione nostra actus primus intelligendi?

32 **I**N hac difficultate, certum est primò, intellectum nostrum fingere posse capacitatem diuinam ad intelligendum esse principium influens in intellectionem: sicut enim habere potest alios actus necessariæ falsitatis, ita & istum. Certum est secundò, non posse intellectum nostrum, nisi per fictionem tribuere tali capacitati, quod intrinsecè ex parte sui sit principium influens in intellectionem: quia repugnat tali capacitati conuenire ipsi realiter, intrinsecè, & ex parte sui tale prædicatum: solum autem per meram fictionem potest tribui rei prædicatum illud, quod ipsi realiter repugnat. Certum est tertio, capacitatem diuinam necessariam ad intelligendum obiectum contingens, v. g. Anti-Christum.

peccaturum, distingui ratione nostra ab intellectione contingente diuinæ talis obiecti, esseque obiectiue præcindibilem ab ea intellectione, ut contingenter terminata ad prædictum obiectum. Prior pars constat. Nam ut supra dicebam, ea distinguuntur ratione nostra, quibus respondent diuersæ definitiones: uti verè respondent Deo, ut necessariò capaci ad intelligendum contingentia; & ut contingenter cognoscenti talè, vel talè veritatè. Posterior pars probatur. Quia per hanc cognitionem: *Capacitas Dei ad intellectionem contingentium est necessaria*, cognoscitur ex parte subiecti prædicta capacitas; & non cognoscitur ex parte subiecti diuinæ scientiæ, ut terminata ad peccatū Anti-Christi: alioqui, cum non sit necessaria hæc scientia sic sumpta, propositio illa falsa esset. Diximus autem in logica, quando vnum cognoscitur, non cognito eodem modo alio, præcindi illud obiectiue ab hoc.

83 Certum mihi est vltimò, capacitatem Dei ad intelligendum per intellectionem necessariam, distingui ratione nostra ab intellectione necessaria. Nam ad huiusmodi distinctionem valde parum requiritur, scilicet, idem obiectum subesse distinctis actibus intellectus quoad modum definiendi diuersis. Hoc autem contingit in re nostra. Nam

sipe-

si petas, quid sit diuina capacitas ad intelligendum, rectè sic defines. Est prædicatum intrinsecum Dei, quo diuinum intelligere redatur non implicans contradictionem. Deinde, si petas, quid sit actualis intellectio Dei, rectè sic defines: Est prædicatum diuinum, quo Deus sibi formaliter aliquid manifestat. Patet autem has definitiones esse diuersas, vnamque dari per ordinem ad exclusionem contradictionis; secùs aliam. Quod igitur controuertendum relinquitur est, an sicut capacitas intelligendi habet ab extrinseco distinctionem ex modo concipiendi ab actuali intellectione; cum tamen ab intrinseco ex parte rei non distinguatur ab illa; sic etià habeat ab extrinseco ex modo nostro concipiendi rationem principij actualis intellectionis; cum tamen ab extrinseco ex parte rei non habeat eam rationem principij. ¶ Partem affirmatiuam tuentur plures ex Thomistis, & cum illis P. Molina 1. p. q. 27. artic. 5. disp. 2. Fauere videtur Eximius Doctor disp. 30. Met. sect. 15. Martinon. 1. p. disp. 13. n. 7. P. Arriag. supra. Franciscus de Lugo in presenti. Negatiuam defendunt Magist. Albiz in presenti cum Aurelio P. Herice, P. Hemelm. supra, & non pauci Recentiores.

85 Secunda sententia mihi videtur vera. Sit igitur conclu-

sio. Non est admitendum capacitatem diuinam ad intelligendum, esse ratione nostra principium intellectionis diuinæ. In hac conclusione, quia mihi videtur res parui momēti, parum immorabor. Probatur. Nihil est, per quod prædicta capacitas constituitur in ratione principij intellectionis diuinæ ratione nostra: ergo non est admittendum eiusmodi principium. Antecedens probatur. Nam ad talem constitutionem primò non sufficit eam capacitatem concipi à nobis instar principij intellectionis. Nam Deus, & Angelus concipiuntur instar corporis; & non sunt ratione nostra corpus. Item: sicut Deus concipitur instar principij intellectionis; ita concipitur instar principij imperfecti intellectionis, nempe instar principij realiter ab intellectione distincti; tamen non dicitur Deus ratione nostra principium imperfectum intelligendi. ¶ Secundo. Non sufficit ad eam constitutionem, quod ex cognitione nostra circa Deum, vt capacem infinite ad intelligendum oriatur cognitio, per quam Deum cognoscimus, vt actualiter intelligentem. Nam etiam conuersim ex cognitione, qua Deum cognoscimus, vt infinite intelligentem, oritur cognitio, per quam cognoscimus Deum, vt infinite capacem intelligendi: vt enim rectè sic ratiocina-

nur:

mur: Deus est infinitè capax intelligendi: ergo intelligit omne verum; ita etiam sic: Infinito modo intelligit: ergo est infinitè capax intelligendi. Sicut igitur non ob hoc posterius intellectio est ratione nostra principium capacitatis intelligendi; neque ob illud prius ea capacitas erit ratione nostra principium intelligendi. ¶ Tertiò Adeam constitutionem non sufficit, Deum habere prædicatum, quod in creatis competit dumtaxat principio intelligenti, nempe prædicatum substantialis intelligentis, *ut quod.* Primò, quia forsan hoc est falsum. Nam fortasè nō implicat substantia creata intelligens *ut quod*, quæ identifice- tur cum sua intellectuione, ideò- que non sit principium ipsius. Secundò. Quia Deus non est ratione nostra dependens à causa prima; & tamen in creatis ratio intelligentis reperitur solum in dependentibus à causa prima: ergo licet in creatis ratio intelligentis reperiatu- r solum in principio intellectuionis, nō ideo Deus, quia intelligens est, erit ratione nostra principium intellectuionis. Tertiò, quia *ut* notabam supra in simili: intellectuio in creatis semper est accidens, iuxta cō- munem sententiam; & tamēn quamvis sit in Deo ratio acci- dentis; non tamē est ratione nostra prædicatum accidentis: ergo idem, quod prius. Iam ipse

diuersimò de poteris idem ostē- dere. Porro nihil aliud præter dicta apparet, quo possit capacitas Dei ad intelligendum constitui ratione nostra principium intellectuionis, maximè, si verum sit, quod supra defendimus, nempe non esse à parte rei principium virtuale intellectuionis: ergo non est admittendum diuinā intelligendi capacitatem esse ratione nostra principium intellectuionis.

85 Obijcies primò. Tam repugnat simplicitati Dei distinctio, formalitatū Dei, quā aliam esse principium alterius. Sed nō obstante simplicitate, vna formalitas Dei distinguitur ratione nostra ab alia: ergo, & vna poterit esse ratione nostra principium alterius. Confirmatur primò. Diuinæ formalitates distinguuntur ratione nostra, quando concipiuntur per connotationem ad res creatas distinctas: ergo ratione nostra erunt principium, & principiatum, quando concipiuntur per connotationem ad res creatas, quæ sunt principium, & principiatum. At Deus conceptus *ut* capax intelligendi concipitur per connotationem ad substantiam creatam intelligendi capacem, quæ est principium intellectuionis; *ut* intellectuio autem concipitur per connotationem ad intellectuionem ortam à principio intelligendi: ergo formalitates diuinæ sic conceptæ erunt ratione nostra

stra principium, & principiatum. Confirmat secundo P. Martinò post alios. Simplicissima Dei entitas æquivaleret nostro principio intelligendi, nostræque intellectiōi ortē ab eo principio: ergo ratione huius æquivalentiæ poterunt admitti in Deo principium intellectiōis, & intellectio fluens à principio. Confirmatur tertio. Capacitas intelligendi distincta realiter ab intellectiōe est realiter principium illius: ergo capacitas intelligendi distincta ratione nostra ab intellectiōe erit ratione nostra principium intellectiōis. At in Deo capacitas intelligendi, & actualis intellectiō distinguuntur ratione nostra, iuxta n. 83: ergo illa est ratione nostra principium huius.

83. Hæc tamen parum urget, ex fundamento, quod iecimus num. 84. Ad argumentum, concessa maiori, & minori, nego consequentiam. Discrimen est. Nam obiectum distinctum ratione ab obiecto est subesse conceptibus mentis definitivè diversis. Paret autem non esse contra simplicitatem Dei, quod à nobis diversimodè concipiatur conceptibus in explicando diversis, vel conceptibus, qui per alios in explicando diversis evolvuntur: esse autem unam formalitatem Dei ratione nostra principium intellectiōis, non est aliud, in quo consistere possit, iuxta num. 84. quam in

eo, quod ea formalitas concipitur, non per falsam; sed per veram cognitionem, tanquam principium intellectiōis: hoc autem non stat, nisi talis formalitas sit reuera principium intellectiōis, quod tamen pugnat contra simplicitatem Dei, & identitatem omnium divinarum cum intellectiōe divina. ¶ Ad primam confirmationem. Concedo antecedens. Nam obiecto, ut concepto per connotationem ad unam rem; & obiecto, ut concepto per connotationem ad aliam rem, correspondent conceptus mentis, qui sunt implicite, vel explicitè definitivè diversi, in quo stat, ut sæpè diximus, distinguere ratione obiectum ab obiecto. At negatur consequentia, nempe rem conceptam per connotationem ad principium, eo ipso esse ratione nostra principium. Sicut neque Deus conceptus per connotationem ad principium imperfectum, ad creaturam, ad accidens, est ratione nostra quid imperfectum, creatum, & accidentale. Neque vattissimū mare conceptum per connotationem ad immensitatem Dei cuncta occupans, est ratione nostra immentum. Neque dolores huius vitæ, quantumvis diutissime vexantes sunt ratione nostra æterni. ¶ Ad secundam confirmationem, concessa antecedente negatur consequentia propter eandem rationem ac negavimus.

mus consequentiam præteritæ confirmationis, neq; enim Deus, quod creaturæ æquiualeat est creatura ratione nostra. Ad ultimam confirmationem respondendo primò. Probabile est, non semper esse verum antecedens, quia probabile est, quod intelligeret creatura, cui Deus se solo per creationem infunderet intellectiōnem. Tunc autem capacitas intelligēdi, & intellectiō distinguerentur realiter, & illa capacitas non esset realiter principium siue actiuum; siue passiuum intellectiōnis. Secundo cōcesso antecedente, negatur consequentia. Nam esto posita distinctione reali inter capacitātē intelligendi, & intellectiōnem, detur semper constitutiū sufficiens, vt illa sit realiter principium illius; quando tamen identificatur realiter ea extrema, non datur constitutiū sufficiens, vt capacitas intelligendi, ratione nostra distincta ab intellectiōne, sit ratione nostra principium intellectiōnis, vt cōstat ex probatione nostræ conclusiōis.

87 Obijcies secundò. Capacitas intelligendi est in Deo principium virtualiter produciens intellectiōnem contingentem; igitur ea capacitas, saltem in ordine ad hanc intellectiōnem, erit ratione nostra, concipiente rem sicuti est, principium virtuale talis intellectiōnis. Consequentia est bona, & antecedens ita probant

acutè Recētiōres ex nostris optimi ingenij. Res contingens ad existendum, & non existendum, eo modo, quo talis, est ens ab alio. At scientia Dei, vt terminata ad veritatem contingentem, est contingens, & indifferens, vt existat virtualiter, & nō existat: ergo debet esse virtualiter ab alio: ergo est à capacitate intelligendi tanquā à principio producēte virtualiter. Subillatio patet, & illatio est legitima. Maior, in qua est difficultas, probatur. Tū quia ex hoc principio probant Theol. efficaciter necessitatē alicuius entis necessarij, à quo cōtigētia habeant existentia. Tū quia ex eo quod res sit indifferēs vt existat, & nō existat, nō est de ratione essentiali ipsius existere actualiter, vel fundamentaliter, vel radicaliter: ergo nequit sibi ipsi dare existentia. Nequit enim dare actu esse, quod nullo modo actu est: ergo debet illā habere ab alio principio, saltē virtuali. Patet ergo intellectiōnem contingentem Dei, eo modo, quo cōtingēs est debere produci virtualiter à capacitate intellectiua.

88 Hoc argumentum videtur in primis multum probans, nempe intellectiōnem contingentem, nō solum produci realiter, quoad entitatem; sed etiam realiter formaliter, quoad denominationē: quia formaliter cōtingēs, & defectibile est: eū exercitū denominari sciētē peccatū

esse Petri. Deinde respōdeo. Si-
cut realiter formaliter à Deo nō
producitur, nisi quod importat
perfectiōem aliquam entitati-
uam positiuam adæquatè distin-
ctam realiter formaliter à Deo;
ita realiter virtualiter non pro-
ducitur à Deo, nisi quod impor-
tat perfectiōem aliquam posi-
tiuam realiter virtualiter adæ-
quatè distinctam à Deo, ideoque
puræ carentiæ rerum, tametsi
contingentes sint, producibiles
non sunt. Actus autem contin-
gentes Dei, vt virtualiter distin-
cti à prædicatis necessarijs (si cō-
tingentia non constituatur per
extrinsecam connotata) dicemus
tract. de Voluntate Dei, vel non
importare perfectiōem positi-
uam, vt sic distinctos, vel nihil
importare adæquatè virtualiter
distinctū à prædicatis necessarijs
Dei, & cōsequēter non esse vir-
tualiter producibiles ab illis.

¶ Vnde ad obiectionem nego
antededens. Ad probationem,
distinguo maiorem. Est ab alio,
si dicat perfectiōē entitatiuam
positiuam adæquatè distinctam
à Deo, concedo maiorem; si nō
dicat, nego: distingoque mino-
rem: est contingens, & c. non di-
cens prædictā perfectiōē, con-
cedo minorē; dicens, nego: &
similiter nego consequentiam.

¶ Ad primam probationē ma-
ioris dicatur, Theologos effica-
citer probare necessitatē alicuius
entis necessarij, à quo tanquā

à causā prima procedant contin-
gentia, ex rebus contingentibus
habentibus perfectiōē entitati-
uam adæquatè distinctā ab ente
necessario: ea enim non potest
non esse facta ab alio, deuenien-
dumque est ad aliquod primum
principiū, in quo sistamus. Ad se-
cundam probationē respondeo.
Quod est indifferens ad existen-
dum, & non existendū, non ha-
bet *necessario* ex sua ratione es-
sentiali, vel actualiter existere,
vel infallibiliter fundare suam
existentiā actualē. Deinde con-
cedo, non posse dare sibi ipsi ex-
istentiā effectiue, vel productiue;
nihil enim est principiū produ-
ctiuum sui: bene tamen potest,
quod non præsupponitur ante se
ipsum existens, existere formaliter
per se ipsum, quamuis sit cō-
tingens: quemadmodum exis-
tentia creaturarum, quamuis
sit contingens existit formaliter
per se ipsam; non per formam
superadditam, nè procedamus
in infinitū. Ex eo autem, quod
contingens non sit à se ipso pro-
ductiue, non infertur esse ab alio
productiue, quia potest esse cō-
tingens instar puræ carentiæ ex-
pertis perfectiōis entitatiuæ,
vel nihil habere perfectiōis enti-
tatiuæ adæquatè distinctę à Deo,
quorum alterum cōpetit actib⁹
cōtingentib⁹ Dei, vt virtualiter
distinctis à Deo, & propterea,
quāuis cōtingētes à nullo erunt
productiue. Quomodo autem
actus

actus diuini contingentes, qui existunt actualiter, determinentur potius ad existendum, quàm ad non existendum, constabit ex toto hoc tractatu.

89 Ex dictis inferes, non esse in Deo ratione nostra potentiam proximam ad intelligendum per modum principij proximi, neque speciem impressam, neque habitum. Nam eadem ratione, qua probatur, nihil esse, per quod constitutur in Deo ratione nostra existens principium radicale intelligendi, probatur etiam seruata proportione, neque ratione nostra existere prædicta comprincipia. ¶ Plures auctores hic disputant, an diuina intellectio formaliter includatur in essentia metaphysica Dei, vel sola tanquam adæquatum constitutiuum, vel tanquam inadæquatum constitutiuum simul cum alijs? Sed de hac re commodius dispero sine molesta eiusdem rei inculcatione tract. de Deo vno in genere.

DISPUT. III.

De obiecto formali cognitionis diuine.

Diximus, quo pacto diuina cognitio se habeat ex parte principij, vel quasi principij. Videamus, quomodo se habeat ex parte obiecti.

CAPIT. I.

Autorum placita.

Difficultas est, an solus Deus sit obiectum formale scientiæ diuinæ, an etiam creaturæ. Item, si solus Deus sit obiectum formale motuum scientiæ diuinæ, dubitatur, secundum quæ prædicata: an solum secundum essentiam; an etiam secundum attributa; an secundum prædicata absoluta, & communia, an etiam secundum relatiua, & alicuius personæ specialia. An solum secundum prædicata necessaria; an etiam secundum contingentia? ¶ Prima sententia omnino excludit creaturas ab obiecto formali, primario, motiuo (quæ in idem recidunt apud AA.) scientiæ Dei. Sic D. Thom. & interpretes in præfati art. 5. & 6. & 1. contra gentes capit. 38. Capreol. Ferrar. Mairon. Argentina. Henric. Baconius. Toletan. Marfil. Ricard. Alexand. Alber. Sanctus Bonauen. Caiet. & alij, quos referunt, & sequuntur P. Valentia disput. 1. de Scientia punct. 3. P. Molina artic. 5. & 6. q. 14. disput. vnic. Doctor Eximius lib. 3. de attributis capit. 1. num. 2. & capit. 2. num. 3. P. Vazq. disput. 142. cap. 3. num. 10. & disput. 143. capit. 4. fine. P. Arrubal. disput. 29. de scientia.

tia. P. Granad. disput. 2. P. Alarcon tract. 2. disp. 1. capit. 4. & disp. 2. cap. 1. P. Franciscus de Lugo lib. 1. de Deo vno disput. 23. cap. 2. Ioannes Sancto Thoma disput. 17. art. 1. Recentiores Dominicani, & plures ex nostris.

2. Quapropter hi authores censent, sola prædicata Dei sortiri rationem obiecti formalis motui scientiæ Dei. Dissidium tamen inter ipsos est. Nam alij volunt, solum scientiam Dei, si formalissimè loquamur, esse obiectum formale motui scientiæ Dei. Hanc sententiam expressit Henric. 2. p. summæ art. 47. q. 4. Aureol. in 1. distin. 31. part. 1. artic. 4. propos. 3. Scotus q. 3. prolog. litt. H. & S. & collat. 20. cui, teste Magist. Felix tract. de Visione cap. 10. diff. 1. ferè omnes Scotistæ, quos ipse imitatur, subscribunt. Idem tenent Eximius Doctor Suar. Vazquez, Granado, Alarcon, Franciscus de Lugo. & nonnulli Recentiores ex nostris. Volunt alij cuncta Dei prædicata adæquatè sumpta, esse obiectum formale motuum scientiæ Dei. Sic P. Ruiz, qui plures alios in hanc sententiam trahere conatur supra sect. 6. P. Molina sup. §. *Peter aliquis* Ioannes à Sancto Thoma sup. testatus hanc sententiam esse communem inter discipulos D. Thom.

3. Secunda sententia est, non

sola prædicata Dei; sed etiam creaturas, esse obiectum formale motuum scientiæ Dei. Pro qua nullum ex antiquis affertur: nam, qui solent afferri, dubiæ mihi fidei sunt. Eam sequitur Mag. Albiz disp. 5. de scientia. P. Herice similiter disput. 5. capit. 4. & non pauci Recentiores nostri.

CAP. II.

Nonnulla præmittuntur.

4. **V**ereor in hac re non parum controuerti de nomine propter parum constantes acceptiones terminorum. Idcirco placet, nonnulla nobis certa sub adspæctum ponere, quibus præmissis, exigua, ni fallor, controuersia manebit, neque opinionum specie tenus contrariarum difficilis erit concordia. Præmitto primò, ex his, quæ iam olim docui tract. de actibus humanis. Obiectum formale triplex est. Terminatiuum. Physicè motuum. Intentionaliter motuum. Obiectum formale terminatiuum intellectus (de hoc obiecto intellectus est nunc sermo) illud est, quod verè, & propriè, & non solum denominatiue cognoscitur ratione alterius verè, & propriè cogniti. Declaratur. Quando quis intuetur albedinem existentem in pariete, aliud propriè videtur oculis, nem-

nempe albedo; aliud non videtur propriè, sed denominatur visum ratione coniunctionis cū albedine propriè visa. Sic se habet substantia parietis. In quo casu non me latet, Recentiores nostros appellare substantiam obiectum materiale remotum; & albedinem obiectū materiale proximum. Satius tamen est, obiectum propriè cognitum vocare formale terminatum; illud autem, quod propriè non cognoscitur; habet tamen subivnitum obiectum propriè cognitum, vocare materiale pure. Sicut enim obiectum formale mouens intellectum ad cognitionem est illud, quod non solum est materia affecta obiecto propriè mouente; sed propriè mouens ad cognitionem; ita illud iure dicetur obiectum formale terminans, quod non solum est materia affecta, vel quasi affecta obiecto propriè terminante cognitionē, nempe propriè cognito, sed verè, proprièque cognoscitur.

5 Obiectum formale physice motuum, vnam inter alias, conditionem exposcit: nempe non solum cognosci; sed etiam physice tribuere esse cognitioni. Nam ex ipsa communi usurpatione, & conceptione constat, obiectum physice motuum intellectus addere, supra rationem cogniti, mouere physice intellectum de potentia intelligen-

di ad intellectionem actualem: hoc autem non est aliud, quam aliquid physice præstare, vt potentia intellectiua reducat ad actualem intellectionem. Ita color ille, quem oculis cernimus, est obiectum formale physice motuum visus, quia media specie, quam imprimit visui, sic visum immutat, vt illam de potente videre ad actualiter videndum reducat. Hinc à nobiliori; vel ignobiliori obiecto physice motiuo prouenit, cæteris paribus, nobiliorem, vel ignobiliorem esse intellectionem ipsius. Nam intellectio nobilior, vel ignobilior est, cæteris paribus, pro nobiliori radice, ex qua suum esse accipit. Denique, obiectum intentionaliter intellectum mouens, est, quod per sui cognitionem suadet intellectui, quod præbeat assensum alicui obiecto. Sic præmissæ obiectiue sunt obiectum intentionaliter motuum ad assensum conclusionis obiectiue: quia, vt cognitæ suadent intellectui, vel ab illo extorquent, assensum conclusionis obiectiue. ¶ Ex quibus fit primo, quodlibet intelligibile, siue increatum, siue creatum, esse obiectum formale terminatum cognitionis diuinæ: quodlibet enim verè, & propriè, & non denominatue solum intelligitur à Deo. Fritescundò, si omnem rigorem vocis seruamus, nullum obiectum esse

physicè motuum intellectus diuini. Ratio est. Quia nullum obiectum physicè mouet intellectum diuinum reducendo ipsum de potentia intelligendi ad actum intelligendi. Tum quia intellectus diuinus est essentialiter immobilis, & immutabilis. Tum quia non est potètia ad intelligendum, ex qua deriuetur actualis intellectio; sed purissimus actus substantialis intelligendi, vt constat ex disp. 2.

6 Quæ, cum ita sint, difficile est, in quo possit versari questio circa obiectum formale diuinæ cognitionis. Si enim omnia obiecta sunt obiectum formale terminatiuum diuinæ cognitionis, vtque videbimus in toto tractatu, omnia similiter obiecta sunt formalia motiua intentionaliter, abstergerendo vocem *motiui* ab imperfectionibus; nullumque obiectum, seruato rigore vocis, est physicè motuum, quid disputandum superest? Respondeo, totam difficultatem reuocandam esse ad examinandum, quænam obiecta respectu diuinæ cognitionis sortiantur, non quidem præcisè munus obiecti terminatiui; sed etiam munus motiui, vel physici, vel intentionalis, secundum illis modis mouendi, qui in cognitione diuina imperfectiorem arguerent. ¶ Pro quo explicando. Præmitto secundo, duo requiri ad obiectum motuum;

non ramen sufficere. Requiritur primo, quod sit cognitum. Secundo, quod assensus sit ab illo, vel physicè, vel intentionaliter, prout fuerit motuum physicū, vel intentionale. Non tamē hæc sufficiunt. Tum quia potest quis iudicare, se habere intellectum realiter distinctum, vel indistinctū ab anima, motus præcisè ex fundamentis, probabilibus harum opinionum: in quo euentu iudicium hoc, & habet pro obiecto cognito facultatem intelligendi, & ab illa suum accipit esse; cum tamen ea facultas non sit obiectum motuum talis iudicij. Tum quia per actum procedentem ab habitu fidei potest quis propter diuinum testimonium credere se habere fidei habitum: in quo casu habitus fidei est obiectum cognitum eo actu, talisque actus accipit esse ab eodem habitu, qui tamē non est eius obiectum formale motuum.

7 Præmitto tertio, tria requiri, & sufficere, vt aliqua ratio obiectiua sit motuum intellectus ad assentiendum obiecto. Primum est, eam rationem esse cognitam. Secundum est, tribuere suum esse assensui, vel physicè, vel intentionaliter, iuxta modum motionis. Tertium est sic ostendere, vt cognitam, veritatem, cui præbatur assensus, vt in illa, quatenus ita cognita, innitarur securitas, certitudo, vel

vel adhæſio ſubiectiua intelle-
ctus circa talem veritatem. Id-
que eſt, quod communiter cir-
cumfertur, ſcilicet, obiectū for-
male eſſe rationem, propter quā
intellectus aſſentitur obiecto.
Nam ratio mouens ad aſſentum
eſt fundamentum, in quo niti-
tur adhæſio, qua veritati adhæ-
remus, cui præſtamus aſſenſum:
eoque firmiùs; vel infirmiùs ad-
hæremus, quo firmior; vel debi-
liore ea ratio apparet. Vnde fit,
illud eſſe obiectū formale moti-
uum cognitionis diuinæ, quod
non ſit merè terminatiuum; ſed
potiùs, ex prædictis conditioni-
bus obiecti motiui, ſolūm id
excludat, quod argueret im-
perfectionem in cognitione
Dei.

8. Ex quo ſequitur primò, in
motiuo cognitionis diuinæ re-
tinendam eſſe rationem cog-
nitivam hæc ratio nullam dicit
imperfectionem in cognitione
diuinæ. Sequitur ſecundo, reti-
nendam non eſſe rationem effi-
ciendi phyſicè cognitionem. Nā
cognitio diuinæ eſt improducta,
& incauſata. Sequitur tertio, re-
tinendū eſſe, quod diuinæ ſcien-
tiæ ſuum eſſe habeat ab obiecto
motiuo, eo modo, quo id non
dicat imperfectionē in tali ſciē-
tia. Pro quo nota primò, non di-
cere imperfectionem in ſcientia
diuinæ, quod ab eſſentia Dei ha-
beat ſuum eſſe formaliter intrin-
ſecè: hoc enim non reddit cog-

nitionem diuinā cauſatam, aut
dependentem; ſed formaliffimè
conſtitutam in ſuo eſſe per diui-
nam eſſentiam, quod magnæ
perfectionis eſt, vt patet. Nota
ſecundo, ſcientiam diuinam
communem tribus perſonis, nō
aliter poſſe habere ſuum eſſe ab
aliquo ſinè imperfectione, quā
formaliter intrinſecè. Nam ali-
ter ea ſcientia non incauſata; ſed
cauſata eſſet. Vnde cum necelle
ſit, ſcientiam diuinam habere
ſuum eſſe ſinè imperfectione; &
aliunde necelle quoque ſit, quod
ſuum eſſe habeat ab obiecto mo-
tiuo prout diſtincto à terminati-
uo, patet habere conſtitui for-
maliter intrinſecè à ſuo obiecto
motiuo, vt motiuo.

9. Denique præmittendum
eſt, nullam dicere imperfectionē
in ſcientia diuinæ, quod aliquod
obiectum ſit fundamentum ſic
veritatem oſtendens, vt in eo
nitatur, Deum eſſe certiffimū,
& ſecariſſimum de veritate ob-
iecti, cui præſtat aſſenſum. Ra-
tio eſt, quia obiectum aliquod
ſic ſe habere, nihil eſt aliud, quā
ab ea veritate, adhuc diuinitus,
eſſe inſeparabile, & vt tale cla-
riſſimè videri. Hoc autem patet
non dicere imperfectionem in
ſcientia diuinæ. Summa igitur
ſit. Illud eſſe obiectum forma-
le motiuum diuinæ cog-
nitionis, quod cognoscitur à Deo, &
à quo, iuxta modum mouendi,
diuinæ cognitio ſuum eſſe habeat.

ac demum est fundamentum obiectivum, in quo nititur, Deum esse securissimum, & certissimum de veritatibus, quibus assentitur.

10 At contra hunc modum explicandi obiectum motuum opponunt primò docti Recentiores. Nam, iuxta communem sententiam, actus fidei de existentia reuelationis assentitur huic propter se ipsam absque alio motu distincto ab ipsa reuelatione: & tamen huic non innititur cognoscens, vt securus sit; sed excellentiæ modi tendendi actus fidei, cui repugnat falsitas. Vnde, licet eadem reuelatio attingi possit propter se per actum naturalem (qui potest, iuxta veram sententiam, non differre obiecto ab actu supernaturali) talis actus naturalis non dat securitatem. Et quis dicat credentem esse securum immediate de existentia reuelationis, cum adeo obicure appareat?

¶ Hoc argumentum cogit nos libare nonnulla ex dicendis affirmatim tractat. de nde. Sciendum est, securitatem, & certitudinem assensus fidei esse duplicem: aliam ex parte ipsius assensus, quam voco formalem; aliam ex parte assentientis, quam voco subiectiuam. Prima stat in ipsa excellentia assensus, qui propter intrinsecam perfectionem supernaturalem, qua superat alios assensus, nequit à verò de-

uiare: & hæc certitudo, quæ in excellentia supernaturalitatis nititur, communis non est actui naturali, vt patet.

11 Secunda siuè certitudo, siuè securitas, siuè adhesio subiectiuæ subdiuiditur rursus in imperfectam, & perfectam, ac veluti consummatam. Prima adhesio stat in eo, quod assentientis adhæreat obiecto indicato, saltem implicite putans, se recta tendere ad scopum veritatis: & hanc adhesio, quæ quilibet assensus tribuit assentienti, valdeque est imperfecta, nisi aliud addatur. Perfecta autem, & quasi omnibus numeris absoluta est, quando ratione illius, ita obiecto adhæret assentientis, vt propter claritatem, qua veritas obiecti apparet, intellectus est omnino determinatus ad assentiendum, vel saltem ad non dissentendum, vel, vt aiunt, quoad exercitum, aut quoad specificationem. Huiusmodi autem adhesio subiectiuæ perfecta non reperitur citra euidenciam veritatis: qua propter non oritur ex actibus fidei diuinæ. ¶ Igitur argumento respondeo. Tamen si certitudo formalis, de qua numer. 10. quam, circa existentiam reuelationis, habet actus supernaturalis fidei, non innitatur existentia reuelationis; sed excellentiæ modi tendendi; at certitudo, securitas, vel adhesio subiectiuæ inchoata, & imperfecta, quæ similiter

liter prouenit ab actu naturali, innititur obiectiue in ipsa existentia reuelationis. Si enim ab assentiante peras, vt reddat rationem obiectiuam, cur adhæreat, & assentiatur existentia reuelationis? Respondebit, iuxta dicenda tractat. cit. quia reuera talis reuelatio existit: hoc autem esse verum quibusdam alijs extrinsecis adiumentis illustratur, de quo ibi. Iam verò, quamvis nullus possit iure asserere credentem esse immediatè securum de existentia reuelationis tam obscure apparentis, loquendo de securitate obiectiua perfectæ, & consummata; bene tamen asserere potest, credentem adhærere existentia reuelationis; potius quàm non existentia, adhæsiōne quidem, ac securitate imperfecta, immediatè propter ipsius reuelationis existentiam, quæ supposita luce, semper tamen cum obscuritate cōiuncta, quæ ab extrinsecis adiūctis venit, apparet vera.

12 Opponunt secundo. Intellectus diuinus, vtpote omnino repugnans falsitati, nō minùs videtur inniti obiecto materiali; quàm formali, cū ex vtriusq; falsitate bacillet; ergo motiuū obiectiuū non satis explicatur per id, quod ipsi innitatur cognoscens; nisi innitatur primario. Hæc autē primitas, in quo cōsistit? Cum neque sit ex parte rei in essendo: sæpe enim obiectū motiuum est

posterius reipsa, vt quando creatura mouet ad cognitionē creatoris; neque sit ex parte actus, siue in cognoscendo: nam idem indiuisibilis actus attingit obiectum formale motiuum, & materiale, ac proinde non cognoscitur vnum prius, quàm aliud. Tertiò, hinc obscurum apparet, quid sit inniti vni veritati, præ alia, quando vtraq; requiritur ad cognitionē veritatis, vt contingit hic. ¶ Respōdeo. Quāvis assensus diuinus, quippè cū falsitate omnino pugnans, cōnectatur æqualiter cum veritate obiecti materialis, & formalis; & quāvis eodem indiuisibili actu attingat vtrūque obiectū, ac proinde nō vnum priori attingentia, quàm aliud; tamē (quod, & ipse arguens debet explicare similiter) quia rogatus Deus de ratione obiectiua sui assensus, inspecto modo tendendi ipsius, responderet apte, assignato altero ex illis obiectis, potius quàm altero, idcirco alterū præ altero dicitur formale motiuū, & fundamentum obiectiuū assensus. Ideo autē obiectū motiuū, potius quàm terminatiuū, dicitur primarium, quia obiectum, vt gerēs munus motiui dat esse cognitioni; non verò, vt præcisè gerens munus terminatiui. Vnde patet, quid sit inniti vni veritati, præ alia, tametsi requiratur vtraq; ad cognitionem veritatis. Modos autē tendendi cognitionē exponit

magis tacita ipsorum meditatio, quam locutio copiosa, ut facile credet in ijs rebus versati. Dicemus tamen nonnihil amplius in explicatione posterioris conclusionis.

CAP. III.

Nostra sententia.

13 **H**is statutis. Dico primo. Obiectum formale physice motium diuinæ scientiæ nequit esse distinctum à Deo. Sic volunt authores relatum. 1. neque re explicata, ut cap. præc. potest vllus refragari. Nam diuina scientia habet physice suum esse ab obiecto physice motiuo. Nihil autem diuinum habet physice suum esse ab aliquo distincto à Deo, ut patet. ¶ Dico secundo. Personalitates diuinæ non sunt obiectum motium physicum scientiæ necessariæ Dei communis toti Trinitati formaliter ratione nostra. Moueor: Quia personalitates diuinæ, ut suo loco videbimus, sunt formaliter ratione nostra posteriores cognitione necessaria Dei: ergo formaliter ratione nostra non sunt motium physicum eius cognitionis. Probatur consequentia. Motium physicum cognitionis dat esse cognitioni. Deinde, quod est posterius ea cognitione non dat illi esse, qua ratione posterius est illa.

Cum igitur personalitates formaliter ratione nostra sint posteriores tali cognitione, non dant esse tali cognitioni formaliter ratione nostra, & consequenter hoc modo non sunt motium physicum. Confirmatur: Scientia diuina necessaria in qualibet persona existens est, & formaliter constituta integrè in suo esse. At non existunt in qualibet persona omnes tres personalitates: ergo non constituitur in suo esse ab illis: & consequenter istæ non sunt obiectum physice motium illius.

14 Dico tertio. Prædicata contingentia Dei non sunt obiectum physice motium formaliter loquendo scientiæ necessariae Dei. Ratio est eadem, quia scientia necessaria est formaliter constituta ante prædicata contingentia Dei: ergo non habet suum esse formaliter ex talibus prædicatis contingentibus, prout necesse esse ad obiectum motium patet ex dictis.

¶ Dico quarto. Sola prædicata communia necessaria Dei sunt obiectum formale physice motium scientiæ necessariae in ordine virtuali. Communia voco distincta à notionalibus vnus, vel alterius personæ proprijs. Probatur conclusio. Quia, ut diximus cap. præced. tria requiruntur, & sufficiunt ad obiectum formale physice motium scientiæ diuinæ. Primum: Esse cogni-
tum

tum à Deo. Secundum. Scientiam diuinam habere formaliter intrinsecè suum esse ab illo. Tertium. Videri clarissimè, vt metaphysicè connexū cum veritate, cui præbetur assensus. At hæc tria conueniunt prædicatis communibus necessarijs Dei, illisque solis; ergo. Minor probatur. Nam ea prædicata cognoscuntur à Deo, quem nihil latet. Deinde scientia necessaria habet ab illis formaliter intrinsecè suum esse, quia cum illis identificatur, & ad ipsa nō præsupponitur, siuè realiter formaliter, siuè realiter virtualiter, vt videbimus tract. de essentia, & attributis. Deinde: Deus videt ea prædicata perfectissimè, vt sunt in se, suntque in se metaphysicè connexa cum veritatibus necessarijs, vt in hoc tractatu ostendemus, ac proinde sunt metaphysicè connexa cum obiectis, quibus præbet assensus scientia necessaria. Denique non inueniuntur hæc omnia, siuè in personalitatibus diuinis, siuè in prædicatis contingentibus Dei, siue in creaturis.

15 Non in personalitatibus diuinis. Quia personalitates diuinæ, licet identicè tribuant esse cognitioni necessariæ communi toti Trinitati; non tamen esse tribuant eidem cognitioni, vt virtualiter distinctæ à personalitatibus; istæ namque, neq; producant talem cognitionem, vt

constat, neque illam intrinsecè constituunt, vt virtualiter distinctam à personalitatibus: sic enim constituitur per illa prædicata, quæ habet distincta virtualiter à personalitatibus. Vbi cernere est discrimen inter personalitates diuinas comparatas cū cognitione necessaria Dei; & inter attributa diuina communia collata cum eadem cognitione. Nam iuxta nos, hæc attributa non distinguuntur virtualiter intrinsecè ab ea cognitione; secus personalitates; vnde quamvis istæ non tribuant esse constitutiue tali cognitioni virtualiter acceptæ; benè tamen illa attributa. Non in prædicatis contingentibus Dei. Quia similiter hæc prædicata distinguuntur, saltem virtualiter intrinsecè ab ea cognitione necessaria. Denique, a fortiori, non in creaturis, quæ ab ea cognitione distinguuntur realiter simpliciter.

16 Dico quintò. Si sermō sit formaliter ex modo nostro concipiendi, obiectum physicè motiū cognitionis diuinæ necessariæ, veritates necessarias attingentis, consistit in illis prædicatis necessarijs Dei communibus toti Trinitati, quæ connectuntur metaphysicè cum eis veritatibus necessarijs; & aliunde non sunt ratione nostra posteriora respectu eius cognitionis. Nam, vt faciliè cuique constabit ex dictis, his solis prædicatis conueniunt

ueniunt, respectiue ad prædictā cognitionem, conditiones illæ, quas ad obiectum physicè motuum exegimus. ¶ Dico sexto. Obiectum formale physicè motuum scientiæ diuinæ contingentis, prout contingenter terminata ad obiectū contingens, sola sunt prædicata Dei contingentia metaphysicè connexa cū veritate contingente cognita. Probatur. Tale obiectum nō est aliquid extra Deum, cum à nullo extra Deum habeat *esse* scientiæ Dei, adhuc quodad terminationem contingentem (loquor in opinione, quæ terminationes contingentes Dei non constituit intrinsecè per obiecta creata) ergo aliquid intra Deum. Non scientia diuina: non prædicata necessaria Dei, siuè communia; siuè notionalia: non prædicata contingentia non habentia metaphysicam connexionem cum veritate determinata contingente, cui Deus assentitur. Nam, cū hac omnia obiecta sint indifferentia ad talem veritatē; necnon ad oppositam, nequeunt Deum certum, ac securum de tali veritate reddere. Solum ergo restat, scientiam diuinā contingentem habere pro obiecto formali physicè motui prædicata, quæ dixim⁹. Vbi nota: seruata proportione ad ea, quæ diximus in præcedentibus, definiendum esse, quæ nam prædicata contingentia sint obiectū physicè motui sciē

tiæ contingentis, vel in ordine reali, vel in ordine virtuali, vel in ordine rationis.

17 Dico vltimo. Cunctæ veritates, siue increatæ, siue creatæ, ad quas terminatur scientia diuina sunt obiectum formale *intentionaliter* motui talis scientiæ. Hanc arbitror esse mentem authorū, quos adduximus nu. 3. vnde facilis cuilibet erit opinio-num cōcordia. Probatur, & explicatur conclusio. De ratione obiecti intentionaliter mouētis non est secundū suum *esse* physicū tribuere *esse* assensui; sed innuere vt cognitū, ad hoc, vt cognoscens reddatur assentiens veritatī propter illud. At nihil impedit prædictis omnibus veritatib⁹ id cōpetere; ergo sunt obiectū formale intentionaliter motuum. Consequētia patet, ac maior est certa. Minor probatur. Nam, quod impedire posset obiecta creata, in quibus potissimum est difficultas, quominus essent obiectū formale motui assensus diuini; præcisè est, assensum diuinū, non posse accipere suū *esse* ab entitate physica creaturarū. At nō accipiet *esse* ab entitate physica creaturarū; sed tantū accipiet *esse* cōstitutiuè formaliter intrinsecè à cognitione diuina ipsarū, in quo nullū est inconueniens, si creaturæ nō sint obiectū *physicè*; sed *intentionaliter* motui diuini assensus: ergo nihil impedit, quominus hoc modo sint motuum.

num. Hæc, vt plenè percipiantur indigere videtur vberiori explanatione, quam subdo.

18. Igitur conclusio explicatur primo. Sicut, iuxta opinionem valdè probabilem, Deus eodem actu, etiã virtualiter indiuisibili se cognoscit, & amat; ita poterit eodem actu virtualiter indiuiso cognoscere sanctitatẽ hominis iusti; & in homine iusto cõplacere propter eius sanctitatẽ. Tunc autẽ huiusmodi sanctitas est obiectũ formale intẽtionaliter motiuũ eius cõplacentiã, quia licet entitas physica sanctitatis nõ tribuat per se ipsam esse tali cõplacetiã; at ab ea sanctitate, vt cognita, nimirum à cognitione talis sanctitatis habet suum esse talis complacentia, non tamen tanquam à principio producẽtes, sed tanquam à formalitate intrinsecè cõstitutiuã eius cõplacentiã. Similiter ergo dici poterit, Deũ eodem actu virtualiter indiuiso clarissimè percipere tanquã verum, Petrum esse exiturum, ei-que veritati assentiri propterea, quod hoc verũ est: & tunc existẽtia futura Petri erit obiectũ formale intẽtionaliter motiuũ eius assensus, quia licet physica entitas eius existentiã per se ipsam non aribuat esse tali assensui; tamen ab ea existentia, vt clarè percepta, scilicet à cognitione clara illius habet suum esse constitutiue intrinsecè talis assensus.

19. Idem secundo cernere est, in assensu huius primi principij. * Quodlibet est, vel nõ est. * Etenim non paucis probabilissimũ est, saltẽ Angelos, eodẽ indiuiso actu clarè percipere tanquã verum hoc obiectũ, eidemq; propter sui veritatẽ assentiri. Cui rei poterit aptari doctrina præcedens. Tertio: idẽ indiuisibilis actus potest esse intentio finis, amorq; mediõrũ propter intẽtũ finem: & tunc finis erit obiectũ, nõ physicè motiuũ per se ipsum; sed intentionaliter motiuũ per sui intẽtionẽ ad mediõrũ amorẽ, qui suũ esse habet formaliter intrinsecè ab ea intentione. Quarto idẽ apparet in discursu, quẽ vocant virtualem scilicet, quando eodẽ indiuiso actu vni veritati propter aliã assentimur hoc modo. * Quia omne animal rationale est homo, Petrusque est animal rationale, ideo est homo. * Tunc enim veritas obiectiuã, propter quam iudicamus Petrũ esse hominem, est obiectũ formale intentionale assensus, quo iudicamus Petrũ esse hominẽ: nam ab ea veritate, vt cognita per ipsum assensum habet esse formaliter intrinsecè ipse assensus. Deniq; vt vtar exẽplo Recẽtioribus acutis familiarĩ, quando destructa albedine, diuinitusque conseruata specie intuitiuã illius, iudicamus existere albedinem, quia eodem actu iudicij clarissimè apparet verum, albedinem existere.

rere: tunc existentia apparens albedinis esset obiectum formale talis iudicij, non physicè mouens, quia non mouet physicè, quod physicè non existit; moues tamen intentionaliter, quia, vt apparens dat esse assensui, per quem existentia albedinis propter ipsam existentiam albedinis asseritur.

20 Vbi notandum est: cum sint omnino idem re ipsa, & ex parte obiecti, Deum cognoscere sanctitatem in homine iusto, & in eodem propter ipsius sanctitatem complacere, certè Deum cōplacere in homine iusto propter ipsius sanctitatem (eadē proportionē ratiocinandum est in reliquis exemplis adhibitis) non significat, siue sanctitatem per se ipsam esse principium physicum eius complacentia, siue cognitionem sanctitatis esse principium eiusdem complacentia; sed significat speciale modum tendendi in sanctitatem: quatenus ea complacentia, ex modo, quo fertur in hominē iustum ratione sanctitatis, indicat potius ipsam complacentiam habere esse, siue causaliter, siue formaliter à cognitione, per quam apparer, hominem esse sanctum; quàm cōuersim eam cognitionem à complacentia. Obseruandum est secundum. In obiecto intentionaliter mouente distinguendū esse, & id, quod mouet; & id per, quod exercet rationem mouendi, vel

dandi esse intentionaliter actui. Obiectum, quod cognoscitur, nempe veritas, aut bonitas cognita est id, quod mouet intentionaliter; ratio autem cogniti, id est cognitio, per quam cognoscitur, est, per quod intentionaliter mouet, id est, dat esse actui, qui terminatur ad obiectū materiale propter tale obiectū motuum. Quod enim mouet Deū ad complacendum in homine iusto est ipsum hominem esse sanctum: id autem, per quod ea sanctitas mouet intentionaliter est ipsam cognosci à Deo, idemque est talem complacentiam habere esse physicè constitutiue modo explicato ab ea cognitione, ac habere esse intentionaliter à sanctitate cognita.

CAP. III.

Soluntur obiectiones contra conclusiones precedentes.

§. PRIMVS.

Quæ militant pro creaturis, & personalitatibus diuinis.

21 **O** Biectiones primò. Creaturæ sunt immediate cognoscibiles in se ipsis, vt motiua formalia cognitionis: vt patet in scientia Christi per se infusa, & in scientia acquisita, quæ in eo distinguuntur à scientia beata, quod hæc immediate cog-

cognoscit Deum, & in ipso creaturas; illæ verò scientiæ cognoscunt immediate in se ipsis creaturas, vt obiecta formalia motiua. Sed nullam arguit imperfectionem in scientia diuina cognoscere immediate in se ipsis creaturas tanquam obiecta formalia. Deo igitur concedenda est ea cognitio, cui nulla cognitio nil imperfecta neganda est. Concessa maiore, respondeo, imperfectionem arguere in scientia diuina, creaturas esse motiuum physicum ipsius: haberet enim scientia diuina physice a creaturis suum esse, quo videretur diuina notitia. Non autem imperfectionem arguit in scientia Dei, creaturas esse motiua intentionalia. Ideo primum negamus; secundum concedimus. Videatur cap. 3.

22. Obijcies secundò. Diuina omnipotentia sine imperfectione respicit immediate creaturas. Nam immediate respicit, quod producere potest, totasque creaturas potest producere: ergo cognitio diuina sine imperfectione respiciet immediate creaturas. Respondeo, diuinam omnipotentiam respicere immediate creaturas tanquam terminum producibilem; non tanquam rem, ex qua habet suum esse. Vnde similiter diuina cognitio respicit immediate creaturas tanquam obiectum terminatiuum, ad quod proprie

secundum ipsius esse creatum terminatur, & tanquam intentionaliter motiui; non tamen tanquam physice motiui, ad quod requiritur, quod physice ex ipso habeat esse diuina cognitio.

23. Obijcies tertio. Si creaturæ non essent ex se cognoscibiles, non cognoscerentur à Deo: ergo ideo cognoscuntur, quia sunt de se cognoscibiles: ergo ratio propter quam cognoscuntur à Deo est cognoscibilitas ipsarum: ergo talis cognoscibilitas est motiui cognitionis diuinæ: quia motiui est illud, quod se tenet ex parte obiecti cogniti tanquam ratio vt existat cognitio. Admitto antecedente, nego consequentiam, accepto ly *quia* in vi causalitatis physice, non verò in vi rationis intentionaliter mouentis. Est enim mala consequentia à conditionali ad causalem. Nam, vt alia exempla præteream, hæc conditionalis est verissima. * Si non existeret terminus, non existeret productio termini. * Et tamen, non inde inferitur ista causalis. * Quia existit terminus existit eius productio. * Non enim existentia termini est causa physica suæ productionis. Sicut ergo ex eo quod sit verum, deficiente termino, defecturam productionem termini, non inferitur terminum esse rationem suæ productionis tanquam physice tribuentem esse suæ productioni; ita ex eo quod sit verum deficiente propria cog-

noscibilitate creaturæ; defecturam cognitionem diuinam terminatam ad creaturam, non infertur, eam noscibilitatem esse rationem physicè tribuentē esse cognitioni diuinæ, prout requiritur ad obiectū physicè motuum ipsius.

24. Obijcies quartò. Plures creaturæ sunt connexæ necessario cum alijs, vt causæ necessarię proximè dispositæ ad operandū connectantur necessario cum operatione sua: modi cum rebus, quas modificant, & vniuersim omnia exercitia actualia cum virtutibus, quarū exercitia sunt. Ergo plures creaturæ sunt obiecta motiua cognitionis diuinæ. Consequentiā probatur: quia creaturæ necessario connexæ cum alijs non possunt non determinare intellectum diuinum ad cognitionē illarum, cum quibus connectūtur. Nam alioquin Deus imperfectè penetraret connexionē. Obiectum autē determinans intellectū diuinū ad cognitionē alterius, est obiectū mouēs ad cognitionē huius alterius. ¶ Cōcesso antecedēte, distinguo consequens: obiecta motiua intentionalia concedo consequentiā, physica, nego. Ex eo enim, quod Deus propter aliquas creaturas cognitas, vt cōnexas cū alijs, nequeat non esse determinatus ad assentiendū istis alijs, non aliud infertur, quam illas esse motiū intentionale assentiendi illis.

25. Obijcies quintò. Sufficit ad obiectum physicè motuum, habere cognitionē suam esse, si nō ab illo, saltem ab ipsis specie: vt constat in obiectis motiuis cognitionis Angelicæ non ortæ ab ipsis obiectis; sed ab speciebus inditis à Deo. At diuina cognitio suū esse habet ab specie creaturarū. Nam essentia diuina est quodam eminentissimo modo species creaturarū, diuinæque cognitio habet suum esse ab essentia Dei: ergo creaturæ sunt obiectum physicè motuum scientiæ Dei. ¶ Respondeo primò. Supra diximus, essentiam diuinam, nō esse speciē obiectorū, quæ cognoscitur à Deo. Secundo: Quando neque obiectū per se ipsum immediatè tribuit esse cognitioni, neque etiā remotè per speciem, quam producat, & ad potentiam mittat, non est obiectū physicè mouens, quia nihil physicè præstat circa cognitionem, unde, si sit motuum, erit præcisè intentionaliter motuum, & quia creaturæ, neque proximum, neque remotum influxū physicum exercent circa diuinā cognitionem, ideo solum mouent intentionaliter: idemque dicendum de obiectis cognitionis Angelicæ, quando cognitio fit sine vilo physico influxu ipsorum; solumque fit speciebus inditis à Deo.

26. Omittis aliquibus argumentis Recentiorū, quibus non amplius

plius probatur, quam obiecta, quæ neque per influxum, neque per identitatē tribuunt esse cognitioni diuinæ, esse obiecta intentionaliter motiua cognitionis. Obijcies sexto ex ipsis difficultus, relationes diuinas esse obiectum physicè motiuū cognitionis diuinæ necessariæ, vt distinctæ virtualiter ab ipsis, quanvis ea cognitio, vt sic sumpta, non habeat suum esse à relationibus. Primò: Nam alioquin, non magis, quam creaturæ essent termini formales, & immediati sciētiæ diuinę. Secundo: Tametsi cognitiones creatæ sint à suo obiecto motiuo; diuina tamen cognitio quæ, vt incausata respicit suum motiuū, præcontinebit omnes formalitates eius, licet ab eo non procedat. Tertio: Quia non est cur tam exactè petatur causatio ab obiecto, vt compensari nequeat per huius idētitatem realem cum cognoscente: cum strictius communicet *esse* identitas, quam principatio. ¶ Quarto. Iuxta plures, obiectum solum cōcurrit determinatiuè ex præcisa vnione cum intelligente. At relatio vnitiſsima est per identitatē intellectui diuino: ergo cū in se relatio sit vera, & determinata entitas, ratione sui latere non poterit intellectum infinitum, quolibet alio præciso. Cur enim non dabimus infinitæ sciētiæ per se extendi ad quodlibet verum, quod in se sit tale, vt ita

scientia Dei præcontineat intentionaliter directè res omnes per modū representationis formalis, sicut eius essentia præcontinet physicè? Quinto: Si negētur relationes in se immediatè cognoscibiles, esto sint actu existentes, & summè veræ, quia sciētia diuina nō est ab ipsis, sicut creata est ab obiecto, difficile impugnabitur, qui neget Deū se, & suā essētiā cognoscere propriè, quia sciētia diuina non est ab essentia Dei, vt à principio, sicut creata paritur à suo obiecto. Sexto: Obiectū distinguitur à sciētia creata; & non est necesse obiectū distingui à sciētia diuina: ergo licet obiectū physicè motiuum sciētiæ creatæ tribuat huic esse; necesse non erit obiectum physicè motiuum sciētiæ diuinæ tribuere esse scientiæ diuinæ.

27 Huic argumēto negamus, quod probandum assumit. Ad primam probationem respondeo. Possunt dici relationes diuinæ immediatius cognitæ, quam creaturæ ex motiuo physico diuinę cognitionis, quia motiuum physicū diuinæ cognitionis sunt prædicata essentialia Dei, cum quibus strictius coniunguntur relationes diuinæ, quam creaturæ, scilicet illæ per identitatem realem; & istæ per participationem. Ad secundam. Quemadmodum scientia diuina, licet incausata, vt habeat motiuum intentionale, debet habere ratio-

tionem obiectivam, quæ per suum esse intentionale tribuat esse scientiæ, quippè hoc est de ratione essentiali motui intentionalis; ita ea scientia incausata, ut habeat motuum physicum, necesse est habeat rationem obiectivam, quæ per suum esse physicum tribuat esse scientiæ, quia, seclusa hac ratione, stare nequit conceptus essentialis motui physici, ut condistincti à motui intentionali. Ad tertiam. Ea cautatio compensaretur abundè per identitatem realem personalitatum cum cognoscente, si non loqueremur de cognitione, & cognoscente secundum rationes virtualiter distinctas à personalitatibus præscindentes ab identitate reali cum ipsis: in qua præcisione cognoscens, & cognitio neque imbibunt, neque excludunt identitatem cum personalitatibus; sed ab illa præscindunt.

28 Ad quartam similiter dicendum. In præcisione, in qua loquimur, sumentes præcisè minimum cognoscens, & cognitionem secundum formalitates virtualiter distinctas à relationibus, non involuitur realis identitas relationum cum cognitione, aut cognoscente; sed ab ea identitate præscinditur. Et quidem, sicut essentia divina continet physicè omne ens per vim faciendi ipsum realiter præsens, aut existens in rerum natura; sic intel-

lectus divinus continet intentionaliter omne verum per vim constituendi ipsam intentionaliter præsens in mente divina. Ego autem non percipio, quod ultra hoc spectet ad perfectionem divinam vel possibile sit, ita continere intentionaliter omne verum, ut quodlibet esse possit non solum motuum intentionale; sed etiam physicum divinæ notitiæ. ¶ Ad quintam negatur assumptum. Quia licet relationes, eo quod physicè non tribuant esse divinæ cognitioni deficiant à conceptu proprio motui physici; non tamen cognitio divinæ essentiae, eo quod non sit à divina essentia, ut à principio, cadet à conceptu proprio cognitionis. Tum quia etiam in creatis plures cognitiones se ipsas cognoscunt, ut attigimus disp. 2. num. 24. Tum quia iuxta ipsos arguentes, omnis intellectio est cognitio sui ipsius, & lux, per quam ipsa manifestat se ipsam. Tum quia, esse cognitionem, non est aliud, quam esse id, quo formaliter manifestatur aliquid alicui, in quo conceptu non includitur, quod res manifestata sit principium manifestationis. Ad sextam. Adhuc in creatis non est de ratione cogniti distingui à cognitione, ut nuper dicebam: imò neque de ratione motui physici est in creatis distingui à cognitione, cuius est motuum physicum. Nam cognitio

se per se ipsam experiens, vt existens, est motiuum physicum huius ipsius experimenti identificati cum ipsa, vt constat ex dictis in hac disp. de motiuo physico. At de ratione motiui physici est tribuere physicè esse cognitioni, quia per hoc præcisè distinguitur à motiuo intentionali tribuente intentionaliter esse cognitioni.

29 Obijcies septimò. Obiectum physicè motiuum scientie necessariae Dei debet esse perfectissimum. Nam scientia diuina necessaria habet esse vi motiui physici, nihilque diuinum potest habere esse nisi vi illius, quod perfectissimum est. At essentia diuina sine relationibus non est perfectissima; sed potius imperfecta; imò, & chymærica: ergo sine personalitatibus non est obiectum motiuum scientiae diuinæ necessariae. ¶ Respondeo. Essentia diuina sine personalitatibus est imperfecta, & chymærica, si sine importet carentiam realem personalitatum; secus, si solum importet distinctionem virtualem intrinsecam à personalitatibus, & non inclusionem illarum in formalitate obiectiua essentiae, vt distinctæ virtualiter ab ipsis. Est dicere. Chymærica est essentia diuina realiter carens personalitatibus, vt patet. Non autem est chymærica; sed perfectissima essentia diuina secundum suam formalitatem

obiectiuam distincta virtualiter à personalitatibus, vel quia, vt sic distincta importat formaliter omnem perfectionem entitatiuam personalitatum, vt plures volunt; vel quia talem perfectionem importat eminentissimo quodam modo exigens infruſtabiliter identitatem realem cum ipsis, iuxta varias opiniones, de quibus in tract. de Trinitate. Quam obrem, licet essentia diuina, non quidem, vt personalitatibus carens; sed, vt distincta virtualiter ab illis sit motiuum physicū diuinæ cognitionis, tale motiuum est perfectissimum.

30 Obijcies octauo. Scientia diuina non præscindit inter formalitates identificatas realiter, sed vnico, & simplicissimo intuitu cunctas attingit: ergo essentia Dei, & personalitates diuinæ identificatæ cum ipsa, æqualiter attinguntur à scientia Dei: ergo si essentia est obiectum formale physicè motiuum scientiae diuinæ, etiam personalitates erunt motiuum physicum. Confirmatur primò. Essentia diuina, & personalitates sunt in eodem gradu immaterialitatis: nam æqualiter materiam, & imperfectionem excludunt: ergo sunt in eodem gradu intelligibilitatis, quia intelligibilitas sequitur immaterialitatem: ergo sicut essentia diuina habet intelligibilitatem physicè mo-

uentem Deum ad intellectionē necessariam; ita etiam personalitas. Secundo: Nam, ut dicitur tractatu de Trinitate, prædicata, in quibus essentia, & personalitates non opponantur, conueniunt eodem modo vtrisque. At conueniunt in prædicato intelligibilem: ergo intelligibilitas conuenit eodem modo essentiae, & personalitatibus, & consequenter, si essentiae conuenit intelligibilitas physice motiua; etiam personalitatibus. Tertio: Personalitates diuinæ, ut distinctæ virtualiter ab essentia important infinitam perfectionem: ergo non sunt objecta materialia, & secundaria cognitionis diuinæ; sed primaria, & formalia: sicut essentia diuina est objectum primum, & formale iure infinitatis.

31 Ad argumentum respondeo. Essentia diuina, & personalitates æqualiter terminant eundem indiuisum intuitum scientiæ necessariæ exprimētis omnia clarissime. Hoc satis est, ut scientia diuina non præscindat in cognitione essentiam, & personalitates. Tamen cum hoc sit diuersa prædicata essentiae; ac personalitatibus conuenire. Illi, communem esse toti Trinitati; secus his, pluraque alia. Quam obrem cum ea æqualiter terminandi scientiam Dei necessariam stabit, essentiam diuinam, etiam

in ordine virtuali, constitutiua esse cognitionis necessariæ, secus personalitates; & consequenter illam, & non istas tribuere esse constitutiue tali cognitioni, ideoque illam, & non istas esse in ordine virtuali motiua physicum eius cognitionis. ¶ Ad primam confirmationem respondeo. Ex æquali immaterialitate, realique perfectione essentiae, & personalitatum, bene inferitur, essentiam, & personalitates in ordine identico, & reali habere intelligibilitatem passiuam, & intellectua- litatem actiuam æqualiter perfectas: sicut autem inde non fit in ordine virtuali constitui intrinsecè cognitionem diuinam necessariam ex personalitatibus, sicut ex essentia; ita non fit, illas esse sicut essentiam, motiua physicum in ordine virtuali.

32 Ad secundam confirmationem respondeo, essentiam, & personalitates non opponi in ratione intelligibilem; sed potius conuenire in eo, quod sint capaces, ut intelligantur. At si, cur inde non inferatur, ita conuenire, ut in ordine virtuali cognitio necessaria constituatur intrinsecè ex personalitatibus, sicut ex diuina essentia; ita non inferatur personalitates esse motiua physicum eius cognitionis in ordine virtuali, sicut essentiam diuinam. Ad tertiam confirmationem. Sicut personalita-

tes non distinguuntur realiter simpliciter ab essentia Dei; sed tamen, cum idēitate reali simpliciter, componunt distinctionem virtuales; ita realiter simpliciter non sunt obiectum secundarium, & pure materiale, vel solum intentionaliter formale; sed in hoc ordine reali, & identico sunt motuum formale physicum, quippe identificantur cum essentia Dei, quantumvis in ordine virtuali non sint obiectum primum physicum motuum. Neque obest infinita perfectio illarum, ut virtualiter distinctarum ab essentia (quidquid sit de hoc) sicut enim ita essentia, & personalitates infinitæ sunt, ut illa non solo titulo infinitatis constituat se ipsam intrinsecè in ordine virtuali, in quo ordine personalitates, licet infinitæ non constituunt ipsam; sed quia in ordine virtuali essentia cum essentia est idem; & non est idem in eo ordine cum personalitatibus; ita essentia, non præcisè iure infinitatis est in ordine virtuali motuum physicum scientiæ necessaria; sed quia simul in ordine virtuali constituit ipsam intrinsecè; & non sic personalitates.

§. SECVNDVS.

Reliquorum argumentorum solutio.

33 **O** Bicies nono. Ex nostris principiis sequitur, omnipotentiam, verbi gratia, & alia predicata diuina connexa cum possibilitate creaturarum non esse motuum physicum assensus, quo Deus propter suam omnipotentiam assentitur possibilitati creaturarum, si loquamur de eo assensu formaliter secundum suum conceptum sumpto. Probatur sequela. Nam per nos, si loquamur in ordine virtuali reali, motuum physicum assensus diuini est præcisè illud, quo diuinus assensus constituitur intrinsecè in eo ordine: ergo, si loquamur in ordine formali rationis, motuum physicum assensus diuini erit præcisè illud, quo diuinus assensus constituitur intrinsecè in eo ordine. At assensus diuinus, quo Deus propter suam omnipotentiam assentitur possibilitati creaturarum non constituitur formaliter ratione nostra ex omnipotentia: quia conceptus definitiuus eius assensus non attingit directè; sed indirectè omnipotentiam: ergo hæc non est motuum physicum eius assensus accepti formaliter ratione nostra.

34 Respondeo, prædictum assensum diuinum, posse accipi formaliter ratione nostra sub diuersis considerationibus: & sub vna consideratione erit omnipotentia motuum illius præcisè intentionale; sub alia verò motuum etiam physicum. Si enim prædictus assensus accipitur præcisè secundum hanc considerationem: *Iudico creaturas esse possibles, quia sum omnipotēs, talis assensus, sub hac consideratione, explicat præcisè, omnipotentiam esse motuum intentionale assentiendi. At, si prædictus assensus accipitur sub hac alia consideratione. Iudicio etiam virtualiter identificato cum omnipotentia iudico creaturas esse possibles, quia sum omnipotens, talis assensus sub hac consideratione explicat omnipotentiam, vt motuum physicum ipsius, quia sub ea consideratione explicatur, omnipotentiam cōstituere per idētitatē talem assensum, idque est, quod suprà requisita ad motuū intentionale pertinet ad motuum physicum.*

35 Sed vrgebis: ergo sicut omnipotentia est motuum physicū prædicti assensus; ita etiam relationes diuinæ erunt motuum physicum scientiæ necessariæ essentialis, quantumuis acceptæ in ordine virtuali, quod non suis assertis contradicit. Probatur consequentia. Nam eiusmodi scientia, si non sumatur præ-

cisè secundum suam formalitatem obiectiuā; sed quatenus realiter identificata cum personalitatibus constituitur ex ipsis personalitatibus. Respondeo, hanc instantiā contra nos non esse, qui solū tuemur, personalitates, nō esse motuū physicum eius scientiæ sumptæ præcisè secundum suam formalitatē obiectiuā cōdistinctā virtualiter intrinsecè à personalitatibus, quāvis istæ sint motuū physicum eius scientiæ, sumptæ, vt sic loquar in tota sua reali amplitudine. Vnde prædicta scientia se continens intra terminos sui ordinis virtualis, distinctionisque virtualis à personalitatibus, & non transiliens ad ordinē realis identitatis cum ipsis, nullatenus ipsas habet pro motuo physico. In casu autem argumenti principalis, ille assensus etiā sumptus intra terminos nostrorum cōceptuū formalū, licet nō omniū, qui possunt terminari ad talem assensum, habet omnipotentia pro physico motuo. Sed hæc satis de argumento petito ex nostris cōsiderationibus, quia nō est res magni momēti ad Theologiam realem; potius quam apparentem.

36 Obijcies decimò contra dicta de motuo physico scientiæ diuinæ cōtingentis. Obiectū formale physicè motuum eius scientiæ, & scientiæ necessariæ idem est omnibus modis. At, vt suprà diximus, obiectū physicè moti-

motuum scientiæ necessariæ nō sunt prædicata cōtingentia Dei; sed sola necessariæ: ergo hæc sola; non illa sunt obiectum physicè motuum scientiæ cōtingentis. Maior probatur. Quia secundum opinionem hæc tempestate plausibilem, & fortè veram, scientia cōtingens Dei nō importat perfectionem entitativam ullo modo distinctam à perfectione scientiæ necessariæ: ergo cum perfectio entitativa scientiæ necessariæ non sit physicè à prædicatis cōtingentibus Dei, neque ab illis physicè erit perfectio entitativa scientiæ cōtingentis: & cōsequenter ea prædicata non erunt motuum physicum eius scientiæ. Nam à motuo physico scientiæ est perfectio entitativa ipsius.

37 Hoc argumento potius inducerem, ut assererem, scientiā cōtingentem Dei, non habere obiectum formale physicè; sed solum intentionaliter motuū, quam, ut concederem intentū arguentis. Nam, quæ supra posui, mihi efficaciter probant, nō posse sola prædicata cōtingentia Dei esse obiectum formale physicè motuum scientiæ cōtingentis. Respondeo tamen ad argumentum, negando maiore. Ad probationem admitto nunc doctrinam, quam supponit, qua admissa dicatur. Sicut in scientia cōtingente distinguere est, & perfectionem entitativā ne-

cessariam, quam habet ratione prædicatorum essentialium ei, & terminationem cōtingentē ad obiecta, quam habet coniunctam cum ea perfectione entitativa; ita in prædicatis cōtingentibus Dei physicè mouentibus ad eam scientiam, considerare est, & perfectionem entitativā, quam habet ex prædicatis essentialibus Dei; & formalitatem cōtingentem, quam habent, ut virtualiter intrinsecè distincta à prædicatis necessarijs essentialibus Dei. Prædicata cōtingentia, ideo sunt obiectum formale physicè motuum scientiæ cōtingentis, quia secundum, quod dicunt perfectionem entitativam constituunt intrinsecè perfectionem entitativam scientiæ cōtingentis; & secundum quod dicunt formalitatem cōtingentem constituunt intrinsecè terminationem cōtingentem scientiæ. Quid igitur amplius ad obiectum formale physicum scientiæ cōtingentis desiderari potest, suppositis alijs conditionibus requisitis ad obiectum formale, quam scientiam ea proportionem, qua est, esse ab obiecto motuo: secundum perfectionem entitativam à perfectione entitativa, & secundum formalitatem cōtingentem à formalitate cōtingente?

38. Obijcies undecimò. Deus ex conceptu suo repugnat omni im-

imperfectiōni: ergo essentia diuina vi sua præcisè excludit omnem imperfectiōnem: ergo vi sua præcisè excludit ignorantiam veritatis contingentis. At exclusio talis ignorantiae stat in cognitione veritatis contingentis: ergo essentia diuina vi sua præcisè ponit cognitionem veritatis contingentis. Cum igitur illud obiectum sit motiū physicum cognitionis, vi cuius (suppositis alijs cōditionibus requiritis ad obiectum formale) existit scientia, consequens est essentiam diuinam præcisè sumptam, esse obiectum formale physice motiū scientiae contingentis. ¶ Hoc argumentū æquiuocatione laborat. Nam in vno sensu est verum, essentiam diuinam, vi sua præcisè excludere à se ipsa omnem imperfectiōem; & in alio est falsum. Verum est, si denotetur per *ly præcisè* essentiam diuinam, vt a quolibet alio præcisam sufficienter excludere illatiuè omnem imperfectiōnem ex suppositione, quod sit imperfectio, quia ex hac suppositione, sufficiens medium est essentia diuina, quæ ex sua ratione essentiali necessitata est ad summam perfectionem, vt inferatur excludi ab ipsa omnem imperfectiōnem: cumque posita veritate contingente, ignorare illam sit imperfectio, sufficienter, ex ea positione, diuina essentia infert exclusam esse

ab ipsa talem ignorantiam. Falsum est, si per *ly præcisè* denotetur, sola formalitate essentiae diuine, nullaue alia excludi imperfectiōnem. Nam, cum posita veritate contingente, ignorantia illius, quæ esset imperfectio, excludatur per terminationem intellectus diuini ad talem veritatem, eaque terminatio sit formalitas, saltem virtualiter distincta ab essentia diuina, manifestum est, non sola essentia diuina illatiuè; sed alia etiam formalitate excludi formaliter eam imperfectiōnem. Ideo autem formalitates contingentes connexæ essentialiter cum veritate contingente, & intrinsicè constituentes terminationem intellectus diuini ad eam veritatem, sunt obiectum formale motiū eius terminationis, potius quam essentia Dei seorsim sumpta, quia hæc non est connexa cum veritate contingente, sicut cum ea veritate connexæ sunt formalitates contingentes, quibus rationem motui tribuimus, & consequenter non possunt obiectiue persuadere talem veritatem prout requiritur ad motiū præbendi assensum ipsi.

39. Obijcies vltimò. Obiectum materiale terminatum prout præcisè est materiale terminatum distinguitur ab obiecto intentionaliter motiuo, quæ tali. Nullum autem discrimen

men esset in nostris principiis. Nam quando Deus cognoscit Petram existere, ex sententia Petri, etsi præcisè sumatur, vt obiectum terminatiuum, duo habet. & cognosci; & secundum esse cognitum, id est, secundum sui cognitionem, constituere intrinsece per identitatem cognitionem sui. At nihil aliud habet obiectum intentionaliter motiuum: ergo inter hæc obiecta non est discrimin. Respondéo, certum mihi esse, non esse necessarium, quod obiectum motiuum assensus, & obiectum terminatiuum distinguatur ex parte rei: Nam eadem existentia albedinis, cui assentimur per assensum intuitiuum, est obiectum terminatiuum, & motiuum eius assensus. Cæterum, quando Deus, vel creatura sic assentiuntur: *Assentior existentiæ albedinis, quia ipsa reuera existit, certè existentia albedinis est ex diuersa ratione formali obiectum terminatiuum, & intentiona-*

liter motiuum. Terminatiuum, præcisè quatenus est quid cognitum. Motiuum intentionale quatenus propter ipsum tali, vel tali claritate apprehensum, mens ipsi assentitur, siue per assensum identificatum cum ea apprehensione; siue per distinctum ab illa. Mentem autem assentiri propter ipsam tali, vel tali claritate perceptam, consistit in mo-

do tendendi; quem assignauimus num. 20. j

DISPUT. IV.

De cognitione, qua Deus cognoscit se ipsum in se, & in suis predicatis.

Postquam egimus de cognitione diuina in comuni, consequens est comparare illam singillatim cum suis obiectis. Et primò cum Deo, qui omnium obiectum primum, & præcipuum est.

CAPVT I.

Deus cognoscit se ipsum, integrè, & necessariò.

I**V**T explicemus, quomodo Deus se ipsum cognoscat, & in aliquibus suis predicatis cognoscat alia, sciendum est, duplex esse medium cognoscendi. Aliud representationis, & similitudinis. Aliud connexionis, demonstrationis, & determinationis. Medium representationis voco illud instar cuius, ad cuius similitudinem, vel per cuius species cognoscitur aliud. Ratione cuius mediij cognitio, per quam Angelum cognoscimus est mediata. Nā apprehendimus illum instar pulcherrimi iuuenis. Mediata etiam est

est cognitio intellectus attingē-
tis Deum pro hoc statu, quippè
Deum non cōspicimus facie ad
faciem; sed per speculū in ænig-
mate, vt ait Paul. in 1. Corint.
13. vbi attestantibus Chrysost.
Theodoret. Anselmo, Theophi-
lact. Echumen. & alijs Patribus
in eum locum Paulus comparat
cognitionem mediatam viæ at-
tingentem Deum instar creatu-
rarum cognitioni patriæ, qua
Deum intuebimur immédia-
tè, vt est in se. ¶ Medium con-
nexionis, demonstratiōis, & de-
terminationis voco illud, quod
perfectè cognitū monstrat ob-
iecti uè aliud obiectum intelle-
ctui, quem determinat ad cog-
noscendum hoc aliud ratione
connexionis, vel respectus, quē
ad illud dicit. Hac ratione cog-
nitio, per quam cognoscimus
Deum, cognitis creaturis, vt cō-
nexis cum ipso, est mediata per
medium connexionis, quia crea-
turæ, si perfectè cognoscantur,
vt connexæ cum Deo determi-
nant, ratione connexionis per-
fectæ cognitæ, ad cognitionem
Dei.

2 Dixi, ratione connexionis,
vel respectus: quia intellectus,
nō solum determinatur ad cog-
noscendum obiectum, cognito
alio obiecto, vt connexo cum
ipso; sed etiam, vt relato ad ip-
sum citra connexionem cum
illo, vt optimè notat P. Fasol 1.
p. q. 12. art. 8. dubit. 12. num. 68.

Sic apprehensio, per quam attingis, cursum Petri, vt existentem,
connexa non est cum existentia
cursum, quippè dari potest absque
existentia cursum; tamen ea ap-
prehensio perfectè cognita de-
terminat intellectum, vt cog-
noscat existentiam cursum, ad
quam illa tanquam ad obiectum
refertur. Hoc medium conne-
xionis, vel respectus dici solet à
Theologis medium, in quo præ-
cognito cognoscitur aliud, quod
non est ita intelligendum, quasi
non cognoscantur simul eadem
cognitione medium, vt conne-
xum cum alio, & hoc aliud.
Nam vt postea dicemus, per
cognitionem vnus in alio cog-
noscitur vtrumque simul eadē
cognitione; sed quia cognitio v-
nius extremi, vt connexi cum
alio frequenter est apta, vt ex illa
sequatur, per discursum iudiciū,
de hoc alio.

3 Hinc in ordine ad medium
connexionis, & demonstratio-
nis, triplex obiecti cognitio di-
stingui solet. Alia dicitur *in me-
dio*; alia *propter* medium, & alia
ex medio. Cognoscitur obiectū
in medio connexionis, quando
cognito medio connexionis, ra-
tione talis connexionis cognos-
citur indirectè prædictum ob-
iectum, quod est terminus eius
connexionis: sic quando dicis:
*Creatura est incapax existendi sine
Deo*, cognoscis indirectè, & in
obliquo Deū ratione creaturæ,
quam

quam eadē cognitione nouisti, vt cōnexam cum Deo. Cognoscitur obiectum *propter* mediū habens connexionem cum ipso, quando cognoscitur directē obiectum ratione alterius apparentis vt connexi cum ipso: vt quādo credimus incarnationē Verbi ratione diuini testimonij apparentis vt connexi cum incarnatione, quam Deus testificatur. Quod si eodem actu, & directē assētiaris vni obiecto propter aliud, & hoc aliud appareat, vt connexum cum illo, hic modus cognoscendi dici solet discursus, nō ex parte actuum, quia non datur cursus mentis ex vno actu ad alium; sed ex parte obiectorum, quia veritas apparens ex parte vnius obiecti est ratio assentiendi directē alteri. Vel etiā dici solet discursus virtualis ex parte actus, quia sine pluralitate actuum, in vnico actu præbet mēs assensum vni veritati propter alteram, ac si ab vna veritate cognita vno actu curreret ad cognoscendam alterā alio actu.

¶ Cognoscitur obiectū ex medio, quando tale obiectum directē cognoscitur per cognitionem deductam ex alia cognitione mediij connexi cum tali obiecto. Hoc accidit quando sic ratiocinamur * Existente extremo connexo cum existentia alterius, etiam hoc alterum existit. At existit creatura connexa cum existentia Dei: ergo existit

Deus * Vides, conclusionem formalem attingere directē existentiam Dei, esseque cognitionem deductam ex præuijs cognitionibus mediij connexi cum existentia Dei. Eam igitur cognitionem vocamus cognitionē Dei *ex medio*. Hanc doctrinam, me quidem iudice notauit egregie de more suo D. Thom. hic art. 7. in corp.

4 Iam verò, vt docebā dispræterita, bifariam potest obiectum connexum cum alio determinare mentem, vt cognoscat hoc aliud. Primo, physice motiue. Secundò, motiue intentionaliter. Primum accidit, quādo obiectum connexum cum alio præstat, vel per influxū physicum; vel per constitutionem metaphysicam identitatis, quod mens cognoscat hoc aliud obiectum. Suppono semper condiciones alias requisitas ad obiectum motiuum. Secundū euēnit, quando obiectum connexū cum alio, quia sic cōnexum apparet, præstat, quod hoc aliud cognoscatur, vel per influxum eius apparentiæ in talem cognitionem, vel per identitatē eiusdem apparentiæ cum prædicta cognitione, vt loco cit. explicuimus. Vnde fit primò, cognitionem dici posse immediatam rei *in se*: primò, quia excludit mediū similitudinis instar cuius cognoscatur. Secundò, quia excludit medium connexionis, quod

quod physicè moueat ad talem cognitionem. Tertio, quia excludit etiam medium, quod intentionaliter moueat. Fit secundò, totidem modis contrarijs, posse cognitionem dici mediatam. Explicemus iam, Deum se cognoscere, & modos, quibus se cognoscit.

5 Dico primò. Deus cognoscit se ipsum. Probatur primò conclusio ex sacra Scriptura. Matthæi 11. *Nemo nouit Filium nisi Pater, & Patrem, quis nouit nisi Filius, &c.* 1. Corinth. 2. *Spiritus omnia scrutatur etiam profunda Dei.* Ad Hebr. 4. *Omnia nuda sunt, & aperta oculis eius.* Secundò rationibus. Tum quia Deus non est imperfectus, uti esset, si obiectum omnium optimum, nempe se ipsum ignoraret. Tum quia imperfectio esset non amare optimum infinitè amore dignum, cuiusmodi est ipse Deus. Quomodo autem se amet, si se ignoret? Tum quia Deus, utpotè beatus, possidet se ipsum felicissimo modo, nempe possessione iucundissimam complacentiam afferente. Si autem se ipsum ignoret, non poterit in se ipso complacere. Tum, quia si Deus non se cognosceret, nihil cognosceret perfectè. Nam omnia cognoscibilia sunt essentialiter connexa cum Deo, nihilque essentialiter connexum cum Deo potest perfectè cognosci, ignoto

Deo. Vnde optimè Arist. 12. metaph. text. 51. *Manifestum est, quod Deus illud intelligit, quod diuinissimum, & honorabilissimum est.*

5 Obijcies. Quidquid cognoscitur à Deo est obiectum cognitionis diuinæ. At Deus non est obiectum cognitionis diuinæ: nam, quod obijcitur cognitioni distinguitur ab illa, Deusque nō distinguitur à cognitione diuinæ: ergo ipse Deus non cognoscitur à se ipso. Hanc obiectionem, quam difficillimam, & grauissimam putat P. Herice, merito censetur exigui momenti à P. Arriaga: solum enim hæret huic voci: *Obiectum*. Respondeo ergo cum hoc authore, si vox *obiectum* solum sit imposita ad significandam rem cognitam distinctam à cognitione, dicendū erit Deū esse cognitum cognitione diuinæ; non autē obiectum cognitionis diuinæ. Quod si vox *obiectum* significet quicquid est cognitū per cognitionem, siue distinguatur ab illa; siue nō, Deus erit cognitus per cognitionem diuinam, huiusque obiectum. Quia verò in acceptione vocum standum est communi placito, communiterque Deus dicitur obiectum suæ cognitionis, absolute putandum est sub nomine obiecti cadere omne cognitū, siue distinctum à cognitione; siue non.

6 Vrgebis. Cognitionis est imago, & similitudo obiecti: ergo distincta ab obiecto: nihil enim est

est sui ipsius similitudo, & imago. Distinguo antecedens: Cognitio cuiuslibet obiecti, nego antecedens. Cognitio, quæ producit, vel ab obiecto, vel ab alio vice obiecti ad representandum obiectum, cōcedo antecedens. Nam in hoc ultimo stat esse imaginem, & similitudinē obiecti. Vnde cognitio distincta est ab obiecto; cuius est similitudo, & imago; non ab omni obiecto cuius est cognitio. Nam, ut sit obiecti cognitio sufficit formaliter manifestare ipsū cognoscēti, potestque cognitio formaliter manifestare cognoscēti prædicata ipsa cognitionis, ut patet in cognitione, quæ dicat. * Omnis cognitio creata est producta à subiecto cognoscēte. * Quæ se ipsā formaliter manifestat cognoscenti, dicens de se, ipsam esse productam, &c. cuius signum est, quod falsa esset, si ipsa non esset à subiecto cognoscēte producta. Vide dicta disp. 2. n. 24.

7 Dico secundò. Deus cognoscit se ipsum necessariò necessitate metaphysica. Primò, quia metaphysicè repugnat Deum esse ignorantem, & nihil perfectè cognoscentem. At, ut constat ex num. 4. utrumque Deo competere, si nō cognosceret se ipsum: ergo necessariū metaphysicè est se ipsum cognoscere. Secundò, necessariū est necessitate metaphysica Deum esse felicissimum. At non esset felicis-

simus, si non sciret se, quia non se possideret modo, quo posset frui iucundissimè se ipso: ergo necessarium est metaphysicè, Deum scire se ipsum. Tertiò: nequit Deus, siue necessariò siue libere carere cognitione sui: ergo nullo modo. Non quidem necessariò, propter argumenta, quibus num. 4. ostendimus, Deum se cognoscere: & quoniam alioquin Deus, utpotè necessariò ignorans omnium optimum intelligibile, esset imperfectissimū intellectuale. Non pro sua libertate. Nam ipsa libertas eligendi cognitione nō Dei, vel eius omissionem inuoluit cognitionem Dei: quippe inuoluit cognitionem cognitionis Dei, quam eligere potest, & ipsa cognitio huius cognitionis est cognitio Dei. Vnde, si ea libertas sit libertas ad non cognoscendum Deum erit libertas ad impediendum se ipsam, ac proinde libertas repugnans. Nam esset coniungibilis cum impeditione sui, quod est impicitorium. Demum. Quia necessarium metaphysicè est, dari in diuinis Verbum Dei secundam Trinitatis personam. A hoc Verbum stare non potest sine cognitione, qua Deus se ipsum cognoscit, ex qua procedit ipsum Verbum: ergo metaphysicè necessarium est, Deum se cognoscere.

8 Dico tertiò. Deus se intelligit adæquate secundum se totum,

tum, & cognitione comprehensua. Prior pars probatur. Tum quia nihil ignorare potest: ergo nihil sui. Tum quia alioquin non se cognosceret perfecte: non enim cognoscit obiectum perfecte, qui non cognoscit quidquid realiter identificatur cum illo, omne autem, quod in Deo est, identificatur realiter cum Deo: ergo. Tum quia alioquin Deus non frueretur se ipso adæquatè: solū enim fruitur eo, quod cognoscit. Tum quia quodlibet diuinum, utpotè infinitum est infinite dignum amore: ergo amatur à Deo. Non potest autem omne diuinum amare, nisi omne diuinū cognoscat: ergo cognoscit omne diuinum. ¶ Posterior pars probatur. Nā ut tract. de Visione constat, nihil est, in quo stare possit comprehensio Dei, quod non conueniat cognitioni, qua Deus se cognoscit. Si enim comprehensio Dei consistat in cognitione attingente Deum, secundum omnia, quæ habet formaliter, & eminenter, cum Deus se cognoscat, cognitio his omnibus, patet se cognoscere comprehensiuè. Si autē comprehensio stet in eo, quod sit cognitio, & totius obiecti formaliter, & eminenter; & cognitio principij tam perfecti in ratione intellectui, quam obiectum est perfectum in ratione intelligibilis, constat etiam cognitionem Dei esse comprehensi-

uam, cum Deus qui intelligit, & Deus, qui intelligitur eisdem perfectionis sint. Idem constat iuxta alios modos explicandi comprehensionem. Sufficiat hoc tetigisse, de quo latè suo loco.

9 Obijcies primò. In Deo existit virtualis distinctio diuinæ essentia à personalitatibus. At non cognoscit eus hanc distinctionem: ergo Deus non cognoscit quidquid in ipso est. Maior supponitur ex alibi dicendis. Minor probatur. Nam, si Deus cognosceret essentiam, ut distinctam à personalitatibus, præcinderet illam à personalitatibus. Quæ enim maior præcisio, quàm cognoscere vnum, ut distinctū ab alio? At Deus inter prædicata realiter identificata, cuiusmodi sunt essentia, & personalitates non præcindit, sed omnia complectitur vnicò simplicissimo intuitu: ergo non cognoscit essentiam, ut distinctam à personalitatibus. Secundò, quia si Deus cognosceret distinctionem virtualem essentia à paternitate, cognosceret essentiam communicari filio, & non communicari paternitatem, ac proinde sua mente partiretur essentiam, & paternitatem: ergo cum essentia, & paternitas sint in se ipsis omnino indiuisæ, realiterque identificata, cognoscit Deus has formalitates aliter, ac sunt in se, quod est absurdum dedecens Deum: illud autem sequi patet, quia

quia mente diuidere, quæ sunt ex parte rei indiuisa est cognoscere rem aliter ac est. Tandem, quia D. Bernardus lib. 5. de consideratione ante finem, solum concedit diuinis perfectionibus distinctionem per nostrum intellectum: ergo intellectus diuinus non cognoscit illas, vt distinctas.

10 Propterea Recentiores aliqui cum Capreolo in 1. distin. 8. q. 4. art. 3. negant Deum cognoscere distinctionem virtuale suorum prædicatorum. Sed verissimè alij affirmant cum P. Gilio lib. 2. tract. 6. cap. 18. qui pro se adducit Henric. Herbeum, Gotfred. Durand. Molin. & alios. Ideo neganda est minor argumenti ex num. præced. Primo, quia probatum est efficaciter num. 8. nihil Deum ignorare ex ijs, quæ in ipso sunt. At in ipso datur identitas realis suarum formalitatum composita cum capacitate ipsarum, vt suscipiant prædicata contradictoria, & in hoc stat virtualis distinctio: ergo Deus non ignorat ipsam. Secundo. Quia Deus cognoscit mysterium Trinitatis. At non cognosceret ipsum incognita distinctione virtuali: ergo hanc cognoscit. Minor probatur: quia cum in eo stet distinctio virtualis, quod formalitatibus realiter identificatis conueniant prædicata contradictoria, hoc non cognoscitur, vbi ignoratur virtualis distinctio: ergo incognita distin-

ctione virtuali, non cognoscitur essentiam, & personalitates identificari; & tamen essentiam esse communem omnibus personis, & tres personalitates non esse communes omnibus personis. At hoc est ignorare mysterium Trinitatis: ergo ignoratur hoc mysterium, ignorata distinctione virtuali. Tertiò, quia tantum abest ignoratio distinctionis virtualis ab eo, quod sit necessaria ad cognoscendum Deum sicuti est; vt potius ad hoc ipsum necesse sit illa scire. Nam cum essentia Dei re ipsa conueniat communicari filio; & hoc ipsum non conueniat paternitati, non obstante identitate reali ipsius cum essentia, certè necesse est, cognoscere sic se habere has formalitates, vt cognoscatur sicut re ipsa sunt. At sic se habere non est aliud quam virtualiter distingui: ergo cognoscenda est hæc distinctio, vt cognoscatur Deus vt in se est.

11 Ad probationes in contrarium factas num. 9. promptum est respondere. Ad primam probationem minoris negatæ dicatur, præcisionem formalitatum, quæ identificantur realiter, esse duplicem, aliam in cognitione, quæ stat in attingentia vnius formalitatis, incognita alia identificata cum ipsa. Præcisio hæc procul est à Deo, cui patentissimum est quoduis obiectum secundum omnia, quæ

illud habet: aliam in attributione prædicatorum, quæ stat in eo, quod mens vni ex illis formalitatibus tribuat prædicatū, quod non tribuit alteri. Hæc præcisio (caue dissidium de nomine præcisionis) conuenit Deo respectu formalitatum, quæ cum reali simpliciter idēitate componunt distinctionem virtualem intrinsecam, nempe susceptiōnem prædicatorum contradicentiū. Hæc enim præcisio tam abest ab imperfectione, vt potius omnino sit requisita ad perspicuum obiectum sicut est in se. ¶ Ad secundam probationē respondeo concessō antecēdente, & insuper concedo, diuinam mentem partiri essentiam à paternitate partitione attribuendi essentiæ prædicatum communicationis; & non attribuendi paternitati. Iam verò essentia, & paternitas sunt in se realitèr impartitæ, & indiuisæ; non tamen indiuisiōne excludente conuenire essentiæ communicationē; & nō conuenire paternitati; sed potius indiuisiōne componente secum, sic se habere paternitatem, & essentiam: vnde illa partitio mentalis non est cōtra; sed iuxta cognitionem obiecti, vt est in se. Ad tertiam ex D. Bernardo respondeo, mentem sanctissimam, suauissimam, subtilissimamque Doctoris esse, solo intellectu nostro distingui perfectiōnes diuinas distinctione intelli-

gendi ipsas instar rerum simpliciter distinctarum. sicut solennius concipere spiritum instar corporis. Deus enim non ita concipit suas perfectiones, sed simpliciter, vt omnino idem, quantum non ignorata distinctione secundum quid, ac virtuali, quæ inter aliquas datur.

CAP. II.

Duplex expeditur obiectio.

12. **O** Bicies secundò. Impossibilis est Deo cognitio, per quam præcisè cognoscatur ipsa. At cognitio diuina, prout præcisè terminata ad totum Deū, esset cognitio, per quam præcisè agnosceretur ipsa: quia nihil est in Deo distinctū à diuina cognitione: ergo implicat cognitio diuina, vt præcisè terminata ad Deum. Tum quia chymærica, & imperceptibilis apparet cognitio, cuius munus præcisè sit cognoscere se esse cognitionem, & quæ nihil aliud intelligenti cōstendat, sicut chymæricæ sunt vnio, actio, passio, quarum munus præcisè sit agere actionem, vnire vnionem, pati passionem, & nullum aliū terminū habere. Tum quia saltē fatua, stultaque apparet ea cognitio. Quare, licet intelligenti imperfecto possit adscribi; non tamen Deo. Tum quia talis cognitio esset; & nō esset reflexa: esset

reflexa, quia cognitio cognitionis: non esset reflexa, quia esset prima cognitio Dei, de hac enim loquimur: cognitio autem reflexa est secunda cognitio cadens supra primam aliam directam.

13 Respondeo primò, permittens gratis impossibilitatem cognitionis, quæ præcisè sit cognitio sui; & non alterius: indeque non sequitur impossibilitas cognitionis, quæ Deus cognoscit se: omnis enim cognitio, quæ Deus se cognoscit, est simul cognitio creaturarum iudicans eas esse possibiles, de quo infra. Unde, si loquamur realiter, sumere cognitionem diuinam, vt præcisè terminatam ad Deum, est falsa suppositio. At, si loquamur ex modo nostro concipiendi, nullum est inconueniens, cognitionem diuinam in quadam præcisione nostra cognoscere præcisè se ipsam. Hoc enim non est aliud, quam posse à nobis concipi, vt se cognoscentem præscindendo ab alijs prædicatis ipsius, vt accideret, si cognitionem istam. * Omnis cognitio est alicuius expressio * mente sumeremus, vt præcisè cognoscentem se. ¶ Respond. secundò, negata maiori. Ad primam probationem. Etsi chymica sit, & imperceptibilis, vel saltem fatua, cognitio, quæ præcisè habeat hanc naturam: *Cognosco me esse cognitionem*, pos-

sibilis tamen, & perfectissima est cognitio, quæ non habeat præcisè eam naturam, sed quamuis non habeat obiectum à se ipsa realiter distinctum; habeat tamen aliud munus, vt in casu nostro attingere Deum, vt optimum, omnipotentem, æternum, &c. simulque, vt hæc omnia scientem, nihilque ignorantem. Sic possibilis est vnio, quæ vniat extremum indistinctum ab ipsa, vt contingit in vnionibus extremorum modalium vbicationis, durationis, &c. quæ se ipsis affiguntur subiectis. Item actio, quæ sit indistincta à termino, vt iuxta plures creatio passiva Angeli est indistincta ab Angelo: quare sicut hic ratio essentialis earum vnionum, & actionum, non est præcisè esse id, quo vnitur vnire, & id quo agitur agere; sed esse id, quo vnitur vbicatio, & duratio, & id, quo creatur Angelus; ita ratio essentialis cognitionis diuinæ non est præcisè esse id, quo cognoscitur cognoscere; sed esse id, quo cognoscitur Deus optimus, æternus, omnipotens, nihil ignorans, &c. ¶ Ad tertiam probationem. Quod attinet ad rem ipsam, gratis, & falso supponitur; omnem cognitionem cognitionis cadere debere supra quamdam primam cognitionem ita directam, vt non sit cognitio cognitionis. Quod admodum loquendi spectat dicendum est cum

Eximio Doctore disp. 30. metaph. sect. 15. num. 21. cognitionem diuinam, non esse propriè, & formalitèr reflexam supra se. Nam propriè, & formalitèr reflectere supra aliquod obiectum, illius est cognitionis, quæ ab eo distinguitur obiecto: non enim est cognitionum repetitio, vbi nō est cognitionum pluralitas. Potest tamen ea cognitio dici reflexa eminèter, quia seclusa imperfectione distinctionis est cognitio cognitionis. Vnde Aristot. lib. 12. metaph. cap. 9. loquens de cognitione diuina dixit: *Seipsum intelligit, si est quidem, quod est optimum, & est quidem intellectionis intellectio.*

14 Obijcie: terriò. Sequeretur ex dictis, cognitionem diuinam attingere Dei essentiam, & rursus hanc cognitionem, cumque nihil per illam ignoretur, cognoscet rursus hanc reflexionem, vel quasi reflexionē, & sic in infinitum, cum tamen infinita rerū progressio in quolibet rerū ordine repugnet. Video Theologos inter se commissos in hac re. Alij concedunt has reflexiones ratione nostra infinitas. Ita P. Granad. 1. par. controu. 1. tract. 6. disp. 1. sect. 8. & controu. 2. tract. 1. disp. 4. à nu. 4. Salas 1. 2. quæst. 3. tract. 2. disput. 3. sect. 4. fine. Cardialis de Lugo disput. 19. de Incarnatione sect. 1. n. 14. Gaspar Hurt. de scientia disp. 2. diff. 1.

At P. Ruiz disp. 7. de scient. sect. 2. num. 1. & 8. ait, scientiam Dei, primū cognosci à Deo per actum reflexum ratione nostra distinctum à directo; non tamen ulterius procedere reflexionem; sed eum actum reflexum per se ipsum; non per alium ratione distinctum innotescere Deo. Tandem alij censent, scientiam directam Dei per se ipsam cognosci à Deo, quin sit opus actu distincto adhuc ratione nostra. Ita P. Herice disp. 4. cap. 1. num. 6. & 11. Albiz disp. 3. sect. 1. num. 16. Alarcon tract. 2. disput. 1. cap. 3. num. 3. Hemelm. tit. 4. disput. 1. capit. 22. num. 8. Martinon disput. 9. sect. 1. num. 6. fine. & ante illos P. Suar. disp. 30. metaph. sect. 15. & lib. 2. de attributis cap. 18. num. 9. Accedit Ioannes à Sancto Tho. disp. 17. art. 1. diff. 3.

15 Hæc difficultas, sicut omnes, quæ sunt de distinctione rerum ex modo nostro concipiendi non habent apud me magnum momentum. Sed, vt mox rem geram harum quæstioncularum auidis. Dico primò contra P. Ruiz. Si prima formalitas cognitionis attingētis essentiam diuinam, indiget, vt agnoscatur, secunda formalitate reflexa hæc etiam indigebit tertiā, & sic sine fine. Nam gratia confingitur minus penetratiua Dei prima formalitas, quàm secunda. At secunda Deum.

Deum attingit, & se ipsam per seipsam: ergo prima formalitas Deum, & se ipsam attinget. Explicatur. Distinctio rationis, quam concedit P. Ruiz, solum concedi potest, quoniam aliud est exprimi à nobis Deum, ut se cognoscentem; aliud, ut cognoscentem se cognoscere. At, si hæc diuersa sunt, etiam sunt diuersa, Deum à nobis exprimi, ut cognoscentem se cognoscere, & exprimi, ut cognoscentem hanc reflexionem: ergo, &c.

16 Dico secundò. Cognitio, qua Deus se cognoscit, & qua cognoscit hanc cognitionem non distinguantur virtualiter intrinsecè. Ratio petenda est ex dictis tract. de Essentia, & attributis, & tactis disput. 2. capit. 4. Nam inter formalitates diuinas realiter identificatas impossibilis est hæc distinctio capacitatis ad suscipiendum prædicata contradicentia, ubi necessaria non est ad diuinam perfectionem. At hic non est necessaria. Nam quæcumque necessitas huius distinctionis configatur in præsentia, facile excluditur à fortiori ex dictis capit. cit. ergo, &c. In qua re non est opus immorari.

17 Dico tertio. Cognitio, qua Deus se cognoscit, & qua cognoscit suam cognitionem distinguantur ratione nostra ex modo nostro concipiendi, eo-

demque modo cognitio, qua Deus cognoscit hanc veluti reflexionem, & sic sine fine. Ratio est. Nam ad hanc distinctionem exiguum admodum requiritur, ut optimè notat P. Granad. sup. §. Concludo ergo. Etenim, ut iam supra dictum est ex metaphys. ea extrema sunt ratione nostra distincta, quæ sunt diffinitiuè dissimilia. At cognitio diuina, ut subest cognitioni nostræ, qua illam exprimimus, prout cognitionem, qua se Deus cognoscit est diffinitiuè dissimilis sibi quatenus cogit & per cognitionem, qua illam exprimimus prout cognitionem, qua Deus cognoscit se cognoscere, & sic de reliquis quasi reflexionibus: ergo: &c. Minor probatur. Quia cognitio diuina prout primo modo spectata sic definienda est: *Est cognitio qua ens essentialiter summè perfectum cognoscit tale ens.* Prout secundo modo considerata sic est definienda: *Est cognitio, qua ens summè perfectum cognoscit cognoscere se.* Huiusmodi autem definitiones sunt quoad modum definiendi dissimiles. Idemque reperies in definitionibus cæterarum reflexionum, si capite in vertiginem acto, velis rem experiri. ¶ Neque ob id datur infinitum in actu cathegorematicum formalitatum diuinarum, siue ex parte obiecti; siue ex modo nostro concipiendi, ut optimè notat Raphael Aucta-

claræ, gravis, ac solidæ doctrinæ author quæst. 14. sect. 5. 9. *Secundo. Aque certum.* Non ex parte obiecti. Nam ex parte ipsius datur solum indivisa formalitas, quæ diversimodè potest exprimi. Non ex modo nostro concipiendi. Quia tantum fit ex dictis, non potest intellectum nostrum tot modis diversis exprimere scientiam Dei, ut non possit adhuc pluribus, & pluribus in infinitum: quod nihil est aliud, quam eos concipiendi modos esse syncategorematicè infinitos. Unde non dantur in Deo actu infinitæ formalitates ratione nostra, neque actu infinitæ distinctiones ex modo nostro concipiendi; sed scientia Dei est ratione distinguibilis pluribus, & pluribus modis concipiendi, & non tot, quin pluribus: uti possumus concipere immensitatem, & æternitatem Dei, ut correspondentes huic spatio loci, & temporis, vel ut correspondentes alij maiori, & alij maiori in infinitum.

17 Obijcies. Scientia divina directa quatenus formalissimè terminata ad essentiam Dei est perfectissima cōprehensio Dei: ergo cognitio omnium divinorum; sed vnum ex illis est ipsa cognitio: ergo scientia divina directa formalissimè quatenus terminatur ad essentiam divinā est cognitio sui. Respond. pri.

mò. Cognitio divina prout formalissimè concipitur à nobis, quatenus terminata ad essentiam non est *positivè* ex modo nostro concipiendi cōprehensio Dei; sed præcise cognitio, qua Deus se cognoscit, ut ens summè perfectum, qui modus concipiendi non exprimit cognitionem divinam sub expressione cōprehensionis Dei. Respond. secundò. Admitto cognitionem divinam, prout directè attingentem essentiam Dei esse formaliter ex modo nostro concipiendi cōprehensionem perfectissimam Dei. Ex hoc tamen solum inferitur, esse ex modo nostro concipiendi, cognitionem perfectè exhaustivam omnem cognoscibilitatem divinā, quidquid talis cognoscibilitas inuoluat; præscinditur tamē ex prædicto modo concipiendi ab eo, quod inuoluat, vel nō inuoluat ex parte rei cognoscendæ cognitionem ipsam Dei.

CAP. III.

*De modis quibus Deus cognoscit
sua predicata divina in se
ipsis, & alijs predica-
tis Dei.*

18 **C**ertum est primò, Deū cognoscere se ipsum immediate in se ipso excludendo medium similitudinis, & representationis. Ratio est. Quia
Deus

Deus se cognoscit clarissimè; nō obscuritate ænigmatica: ergo, ut est in se; & non ad similitudinem aliarum rerum. At hoc vocamus se ipsum cognoscere immediatè in se ipso excludendo mediū similitudinis, & repræsentationis: ergo Deus se cognoscit hac immediatione. Et quis non agnoscat imperfectionem in eo, quod Deus se cognoscat instar rei imperfectæ proindeque infinitè à Deo distantis, & ineptissimæ ad formandum de Deo plenum, & perfectum conceptum.

¶ Certum est secundo, Deum cognoscere se ipsum in se ipso immediatè immediatione excludendi medium connexionis, & respectus ad Deū, quod medium sit, & à Deo distinctum, & physicè Deū mouens, ut se cognoscat. Ratio petenda est ex dictis disp. 3. Quia nihil distinctum à Deo, dat esse cognitioni, per quam Deus se cognoscit, siue illi tribuendo esse per influxum physicum, siue per metaphysicam constitutionem se identificans cum ipsa. At medium physicè mouens Deū, ut se cognoscat, alterum istorum habere debet, ut habetur ex disp. 3. ergo nihil distinctum à Deo est medium physicè mouens Deum, ut se cognoscat.

19 Certum est tertio ex dictis eadem disp. Deum cognoscere suam essentia in se ipsa immediatè quatenus ipsa per se ip-

sam est motuum formale physicum eius cognitionis. Quia nō solum Deus cognoscit suam essentiam propter ipsius essentia veritatem (quod esset eius essentiam præcisè esse motuum intentionale suæ cognitionis) sed etiam eadem essentia se identificans, etiam virtualiter intrinsecè, cum prædicta cognitione, tribuit ipsi esse per constitutionem metaphysicam identitatis. Cum igitur in his stet ratio obiecti physicè mouentis, sit essentiam diuinam cognosci à Deo in se ipsa tãquam obiectum physicè mouens: & quidem non solum in ordine reali simpliciter, sed etiā in ordine virtuali. Idē constat de attributis ex disp. præced. cap. 3. n. 14. ex suppositione, quod attributa sint virtualiter indistincta à cognitione diuina. Deinde cognoscit attributa in se ipsis intentionaliter motiue, qua sic Deus cognoscit omnia obiecta ad quæ terminatur diuina cognitio, ut constat ex eodem loco num. 17.

20 Putant tamen nonnulli cum P. Alarcon disp. 2. de scientia, Deum, non in se ipsis, sed solum in essentia sua cognoscere attributa. Pro quo arguunt primo, superfluum esse cognitionem attributorum in se, cum Deus, sufficientissimè ipsa cognoscat in essentia. Respondeo primo, ipsam cognitionē ipsorum in essentia, esse cognitionē ipsorum in se ipsis, si neque virtualiter

distinguantur ab essentia. Resp. secundo. Etsi deimus cognitionem, qua cognoscuntur in essentia, non esse formaliter, aut virtualiter loquendo cognitionem ipsorum in se ipsis, adhuc non superflueret cognitio ipsorum in se ipsis. Nam hoc modo sunt cognoscibilia citra imperfectionem in modo cognoscendi: omnisque modus cognoscendi non dicens imperfectionem est necessarius; non vero superfluum in finito intellectu. Sic Christus Dominus, etsi per scientiam beatam cognoscat supernaturalia in Deo; tamen propter maiorem perfectionem, ipsa cognoscit in se ipsis per scientiam infusam.

21 Arguunt secundo. Si attributa cognoscerentur à Deo in se ipsis physice motiue, sequeretur esse obiecta primaria cognitionis diuinæ. Nam obiectum physice motiuum dat esse cognitioni, siue influxiue; siue constitutiue, in quo stat primitas obiecti. At attributa nequeunt esse obiecta primaria diuinæ cognitionis: ergo neque physice motiua. Minor probatur primo. Quia sicut res se habent *in esse*, sic se habent *in cognosci*, maxime per cognitionem diuinam perfectissime attingentem res sicut sunt in se. Sed attributa in se non sunt primaria; sed proprietates ortæ ab essentia tanquam à prima radice: ergo non attributa; sed solum essentia Dei

est in diuina cognitione obiectum primum. Probatur secundo. Nam essentia, utpotè prima radix eminentissime continens attributa est perfectior attributis. At diuina cognitio perfectissima debet habere pro motiuo physico obiectum omnium perfectissimum: ergo essentiam diuinam, & non attributa.

22 Timeo hic, plures esse voces rebus vacuas, quæ frequenti quorundam authorum usurpatione vires acceperunt. Respondeo concedens sequelam de primitate dandi esse constitutiue cognitioni diuinæ; non de alia primitate, quam fingas, in qua sit aliquod inconueniens. Deinde nego minorem. Ad primam probationem respondeo. Sicut res se habent *in esse* physice in se ipsis; ita se habent representatiue in cognitione verissima, cuiusmodi est diuina: ex quo fit, cum essentia diuina sit prior ratione nostra, quam attributa, ut dicebamus disput. 2. capit. 3. num. 30. & seqq. Deus cognoscit, esse ratione priorem, quam attributa, cum quo stat attributa realiter formaliter, & realiter virtualiter identificari cum cognitione diuina, proindeque dare ipsi esse per constitutionem metaphysicam identitatis: quod sufficit ad obiectum physice motiuum, suppositis cæteris conditionibus petitis ad obiectum formale.

23. Ad secundam probationem respondeo primo. Essentia Dei, & attributa sunt realiter, & virtualiter omnino idem, unde sicut essentia realiter, & virtualiter est obiectum omnium perfectissimum; ita & attributa: ideoque cognitio diuina omnium perfectissima habere poterit realiter, & virtualiter attributa diuina pro motiuo physico, tametsi debeat habere motiuum perfectissimum. Iam, essentia diuina in ordine intrinseco reali virtuali non est radix attributorum; sed est predicatum ratione nostra prius quam attributa: & forte predicatum ratione nostra perfectius, quam attributa. Unde solum fiet, id, de quo parum curo, nempe, diuinam cognitionem conceptam, ut ex motiuo physico omnium perfectissimo etiam ratione nostra, concipi ex essentia diuina, ut ex motiuo physico. ¶ Respondeo secundo. Sicut argues distinguit essentiam, & attributa, ita ut attributa sint negatiue, aut præcisiue minus perfecta, quam essentia, cur non licebit formaliter distinguere duplicem cognitionem diuinam attributorum, aliam, quæ cognoscat attributa in essentia diuina, ut in motiuo physico; aliam, quæ attributa, tanquam in motiuo physico in seipsis attingat: priorque cognitio erit ex motiuo perfectissima; posteriorque erit ex motiuo minus perfe-

cta negatiue, aut præcisiue. Respondeo tertio. Et si demus, omnem cognitionem diuinam necessariam, etiam sub qualibet consideratione acceptam, habere pro motiuo diuinam essentiam, nihil tamen derogat siue excellentiæ diuinæ essentiæ, siue excellentiæ diuinæ cognitionis, dari in Deo cognitionem, quæ tanquam ex motiuo physico sit simul ex essentia, & attributis.

24. Argues tertio ex P. Alarcon. Si cognitio necessaria Dei, non haberet pro motiuo diuinam essentiam non esset infinite perfecta, quippe perfectior apprehenderetur, quæ, ceteris paribus, haberet pro motiuo diuinam essentiam. At cognitio Dei est infinite perfecta: ergo habet pro motiuo diuinam essentiam. Respondeo, admittendo totum. At hoc non prohibet, ut nuper dicebam, dari in Deo cognitionem, quæ pro motiuo physico habeat essentiam, & attributa simul. Respondeo secundo. Nihil prohibet cognitionem diuinam formaliter acceptam sub aliqua nostra consideratione habere attributa præcise pro motiuo physico. Tunc autem ea cognitio in ea præcissione sumpta non erit formaliter infinite perfecta, infinitate inuoluendi expresse omnem perfectionem, siquidem in ea præcissione non dicit perfectionem habendi essentiam diuinam

nam pro motu physico. Tamen ea cognitio, eo ipso, quod in ea præcisione concipiatur diuina, est in ea præcisione implicitè infinitè perfecta: quia *diuinum*, & *summè perfectum* sunt, apud me, idem formaliter. In hac solutione nihil esse incommodi, patet. Nam diuina virtus concepta, ut virtus diuina potens producere homines, & non concepta, ut potens producere Angelos, quia concipitur, ut diuina concipitur in consulo, ut summè perfecta; & quia non concipitur, ut potens producere Angelos, non concipitur tanquam dicens expressè hanc rationem, quæ ad illius infinitatem spectat. Idem applica nostræ rei.

25 Certum est quartò ex dictis eadem disp. 3. cap. 3. personalitates diuinas non esse motuum physicum in ordine virtuali cognitionis essentialis Dei, ut concis distincta à notionali (de notionali dicendum iuxta principia, quæ stabiliantur tractatu de Trinitate) & iuxta conclusionem ultimam eius capituli, esse motuum intentionalem prædictæ cognitionis, ac proinde, in ordine virtuali, ea cognitione non cognosci in se ipsis physice; bene tamen in se ipsis intentionaliter. Contra quod præter obiecta loco citato, argues primò. Cognitio diuina non potest habere pro fine diuinas personalitates, ut virtualiter distinctas ab essentia, ma-

ximè, si, ut sic, non dicant perfectionem entitatiuam: ergo neque pro obiecto formali, adhuc intentionali. Nam obiectum formale actus est finis ipsius. Respondeo. Obiectum assensus potest dici latè finis assentiendi, quia est obiectum propter cuius veritatem præbatur illi assensus; sicut finis strictè sumptus est obiectum propter suam bonitatem intentum. Personalitates autè diuinas, eo modo lato, finem esse assensus diuini, quatenus ipsis Deus propter ipsarum veritatem assentitur, nullum est inconueniens: sicut inconueniens esset, Deum aliquo sui actu tendere in personalitates, ut in finem, tēdētia, quæ indicaret, vel amabiliore esse ratione sui, quā essentia, vel (si solū habeant perfectionem ratione essentia) aliter esse amabiles, quā ratione essentia.

26 Argues secundò. De ratione obiecti formalis est præcedere cognitionem, cuius est obiectum formale. At personalitates diuinae non præcedunt ad cognitionem essentialē; sed potius plerique putant subsequi virtualiter ad ipsam; ergo non sunt obiectum formale cognitionis essentialis. Respondeo: obiectum formale physice motuum debet præcedere posituè, vel saltem negatiuè, id est, non subsequi cognitionem, cuius est obiectum formale physice motuum. Ratio est. Nam, ut patet ex disp. præcedent. obiectum formale

mo.

motium cognitionis tribuit esse cognitioni, vel per influxum physicum, & sic præcedit positivè ad cognitionem; vel per metaphysicam constitutionem identitatis, & sic præcedit negativè, id est, non subsequitur ad ipsam: si enim subsequeretur, non constitueret; sed constitutâ supponeret. Cæterum, obiectum formale intentionaliter motium bene potest esse per se ipsum post actum, ad quem movetur. Sic finis est obiectum intentionaliter motium ad electionem, & executionem mediorum, & tamen finis per suam entitatem sumptus est posterior electione, & executione mediorum. Ratio est, quia obiectum formale intentionaliter, non quidem per se ipsum dat esse actui, sed per apparentiam, quæ apparet, ut verum, vel, ut bonum; vel etiam per amorem, quo, ut bonum amatur. Unde licet talis apparentia, vel amor non possit esse post actum, qui ex eo motivo intentionaliter est; nihil tamen prohibet, quominus tale obiectum per se ipsum entitativè sumptum sit post actum, cuius est motium intentionale. Quare admissio, quod personalitates divinæ sint post cognitionem essentialem

Dei, adhuc stabit esse
motiva intentio.

alia ipsius

CAP. III.

Eiusdem instituti prosecutio.

27 **H**is tanquam cæcis ex
disput. præced. stabilitis.
Quæres primò. An Deus cog-
noscat personalitates in essentia
divina? Negat cum alijs P. Ruiz
disput. 5. sect. 6. Affirmat Pa-
ter Alarcon, supra Pater Arriaga
disput. 18. sect. 2. Pater Ribas
disput. 3. cap. 2. cum alijs. Ego
arbitror, vix posse esse contro-
versiam de re, suppositis prædi-
ctis disput. 3. Dicendum est,
Deum cognoscere personalita-
tes in essentia sua tanquam in
medio virtuali mouente obie-
ctivè physicè, & intentionaliter
ad cognitionem personalitatū.
Ratio est: quia divina cognitio
intimè penetrat essentiam Dei.
Deinde suam perfectionem ha-
bet formaliter intrinsecè ab es-
sentia Dei: ergo, & penetrat
essentiam, ut connexam cum
personalitatibus, indeque essen-
tia munus sortietur motui in-
tentionalis; & quia aliunde tri-
buit physicè esse cognitioni, mu-
nus etiā sortietur motui physi-
ci. Et quidē, licet ea cognitio nō
attingat essentiā Dei, ut obiectū
realiter actualiter distinctū a per-
sonalitatibus, & tãquā sic distin-
ctum, cum ipsius connexū; attrin-
git tamen essentiam, ut obiectū
virtualiter distinctum ab illis, &
cam

cum ipsis connexum: nam cognitio diuina attingit essentiam Dei, vt se habet in se, & essentia Dei sic se habet in se. Quapropter, quamvis essentia Dei non sit medium physicum reale formale, in quo discernantur personalitates; erit tamē virtuale. Idem dicendum est de attributis, si virtualiter intrinsecē distinguantur ab essentia. Nam, si hoc etiam modo identificentur cum illa, cognosci in essentia erit cognosci in se ipsis.

28. Obijcies primò. Essentia diuina propriè, ac simpliciter est eadem cum personalitatibus: ergo Deus clarissimè attingens essentiam suam, tanget eodem indiuiso intuitu, vt identificatam cum personalitatibus: ergo talis intuitus directissimè, & indiuisim versabitur circa essentiam, & personalitates. At cognoscere personalitates in essentia non est cognoscere vtrumque directè, sed directè essentiam; & indirectè personalitates: ergo Deus nō cognoscit in essentia sua; sed simul cum essentia sua personalitates. ¶ Respondeo: Deus intuetur eodem intuitu essentiam, & personalitates directè realiter formaliter; indirectè tamen personalitates realiter virtualiter. Ratio est: quia sicut cognoscere directè realiter formaliter duo extrema identificata non est aliud, quàm indiuisim cognoscere ipsa tanquàm idem; & sicut

ita cognoscere duo extrema, vt cognoscatur vnum directè realiter formaliter; & alterum indiuisim rectè, non est aliud, quàm cognoscere indiuisim vtrumque; alterum tamen tanquàm realiter distinctum ab alio, & cum hoc connexum; hoc verò, vt terminum talis connexionis; ita cognoscere directè essentiam; & personalitates indirectè, realiter virtualiter, non erit aliud, quàm indiuisim cognoscere essentiam, & personalitates: illam tanquàm virtualiter distinctam à personalitatibus, & connexam cum ipsis; has verò, vt terminum talis connexionis. Hæc autem obiecta sic à Deo cognoscuntur: id enim est cognoscere ipsa, vt sunt in se.

29. Obijcies secundò. Nam, vt nobis est verius ex principiis alibi latius examinandis, & disp. 2. iam tactis, cognitio essentialis Dei est virtualiter intrinsece indiuisibilis: ergo nequit attingere relationes mediata in essentia, & immediata in se ipsis. Cognitio enim mediata relationum in essentia distinguitur necessario, saltem virtualiter à cognitione immediata relationum in se ipsis. Probatur: quia cognitio immediata non cognoscit illas in medio, & ideo est immediata; cognitio adtem mediata cognoscit illas in medio, & ideo est mediata. At cognoscere relationes in medio; & nō cognoscere

cere ipsas in medio sunt prædicata contradictoria: ergo prædictæ cognitiones suscipiunt prædicata contradictoria; & consequenter distinguuntur virtualiter. ¶ Respondeo, concesso antecedente, distingo consequens. Secundum negatiuum, quod dicere solent cognitio immediata, & mediata concedo consequentiam. Secundum positium nego consequentiam. Itaque cognitio immediata relationū in se ipsis, intelligi potest, aut immediata secundum positium cognitionis immediatæ, & hoc positium in eo stat, quod relationes attingat propter ipsarum veritatem; aut immediata secundum negatiuum cognitio- nis immediatæ: & hoc stat in eo, quod relationes non attingat in alio medio connexo cum ipsis. Dico ergo bene stare positium cognitionis immediatæ, & mediatæ in eadem cognitione virtualiter simplici (id est incapaci suscipiendi prædicata contradictoria) reperiri. Quia bene potest eadem cognitio assentiri relationibus ratione veritatis ipsarum; & ratione connexionis essentia diuinæ cum ipsis. Impossibile tamen est in eadem cognitione virtualiter simplici conciliari, quod sit mediata, & quod sit immediata secundum negatiuum cognitionis immediatæ, quia sine distinctione saltem virtuali extremorum componi nō

possunt hæc prædicata contradictoria, ✱ Non attingere in medio; & attingere in medio relationes. ✱

30. Quæres secundò. An Deus cognoscat essentiam suam in personalitatibus diuinis? Negat P. Ruiz supra, & alij. Affirmat cum alijs P. Arriaga, & P. Ribas citati. Iuxta principia iacta respondeo. Deus cognoscit essentiam suam in personalitatibus diuinis, vt in medio virtuali intentionaliter mouente; non verò physice mouente, vt virtualiter distincto à cognitione essentiali diuina. Cognoscit quidem essentiam diuinam in personalitatibus, vt in medio virtuali: quia connectuntur illæ cum essentia Dei, & virtualiter ab illa distinguuntur: sicut creature connectuntur cum Deo, & realiter formaliter distinguuntur ab ipso. Deinde cognoscit Deus suam essentiam in ipsis tanquam in medio intentionaliter mouente. Nam diuine personalitates, quatenus Deo apparent connexæ cū essentia, determinant ipsum, vt cognoscat suam essentiam. Non verò tanquam in medio, quod, vt virtualiter distinctum à cognitione essentiali, moueat physice ad ipsam. Quia relationes, vt sic distinctæ, neque tribuunt esse cognitioni per influxum physicum; neque per metaphysicam constitutionem.

31. Obijcies. Relationes non

con-

tinent essentiam, quia neque formaliter imbibunt essentia, iuxta satis communem opinionem; neque illam includunt eminenter, cum non sint essentiae radix; sed potius proprietates ortae ab essentia. At nullum obiectum cognoscitur in alio, in quo neque formaliter, neque eminenter continetur: ergo essentia Dei non cognoscitur in relationibus. Respondeo, quidquid sit de maiori, distinguenda est minor, concedendumque est, in illo obiecto, in quo, neque formaliter, neque eminenter datur aliud, non cognosci hoc aliud, tanquam ibi habens suum esse formaliter; aut radicaliter. Tamen si illud obiectum sit cum hoc alio necessario connexum, negandum est hoc aliud non cognosci in illo tanquam in medio demonstrationis. Nam ad demonstrandum aliud, optimum medium est, quod connectitur necessario cum illo alio, siue tale medium formaliter, aut radicaliter contineat; siue non contineat illud. Vnde, ex creaturis connexis cum Deo, Deumque non continentibus siue formaliter, siue radicaliter, demonstratur optimè Deus.

32 Quæres tertio. An Deus in una personalitate, ut virtualiter distincta ab essentia diuina, & realiter distincta ab alia personalitate cognoscat hanc aliam? Affirmant P. Ruiz disp. 12. sect. 3. n.

4. & R.R. Alij negant. Quia eadē indiuisa intuitionē, qua Deus videt, v. g. personalitatem Patris, cognoscit directissimè essentia diuinam, & quamlibet formalitatem identificatam cum ipsa, proindeque personalitatem filij. ¶ Dico primò. Personalitas Patris, ut virtualiter distincta ab essentia diuina non est obiectum, in quo Deus tāquā in motiuo physico cognoscit filiationem, quia essentialis cognitio filiationis non accipit suum esse à personalitate Patris siue physice influente, siue metaphysice constituyente. ¶ Dico secundo. Deus in personalitate Patris tanquā in medio reali formali inentionali cognoscit personalitatem Filij. Ut enim habetur ex dictis, hoc non est aliud, quā per personalitatem Patris, ut intellectui diuino apparentem connexā cum personalitate filij; distinctāque realiter formaliter, ab ista, determinari intellectui diuinam, ut præbeat assensum personalitati filij: & in hoc modo cognoscendi nulla est imperfectio, ut constat ex dictis disp. 3. conclusione vltima. ¶ Neque obstat, quod ex R.R. obieiebatur. Nā bene coherent, eadē indiuisa cognitione cuncta prædicata diuina directissimè cognosci; simulq; cognosci filiationē, ut terminum paternitatis; & hanc ut terminum filiationis, ac proinde quamlibet in qualibet indirectè cognosci.

33 Quæres quarto. An Deus propter essentiam cognoscat relationes, & propter has essentiam. Negant nonnulli. Melius tamen affirmat cum alijs P. Ribas vbi supra. Tum quia sine imperfectione potest Deus eodem indiviso actu cognoscere bonitatem suæ essentiae, & propter hanc ita cognitam se amare: ergo eodem indiviso actu poterit suam essentiam cognoscere, vt connexam cum personalitatibus; & has, vt connexas cum essentia, & propter illam, & has sic cognitæ assentiri essentiae directè, & similiter assentiri directè personalitatibus. Tū quia in hoc modo cognoscendi nulla inuoluitur imperfectio, vt patet ex dictis disp. 3. cap. 3. à n. 17.

34 Quæres vltimo. An Deus ex essentia cognoscat suas personalitates, & ex personalitatibus essentiam? Cōmunis sententia negatiua est vera, quamvis vnus, vel alter Recentior contra sentiat. Probatur primò. Nam inter scientias necessarias Dei nō est ponenda distinctio virtualis intrinseca, nisi ex fide, vel ratione certo constet, eam distinctionem esse necessariam ad summā earum scientiarum perfectionē: ergo non est ponenda in Deo vna cognitio essentiae diuinæ, vt connexa cum personalitatibus; & alia cognitio ex priori virtualiter intrinsecè derivata, quæ propter essentiam assentiat per-

sonalitatibus: Si enim hic splendet aliqua perfectio, certè non alia, quā assentiri directè personalitatibus propter essentiam: hoc autē fieri potest vnico actu virtualiter indivisibili, vt patet ex disp. 3. cap. 3. ¶ Probatur secundo. Nam in eodem signo, quo Deus cognoscit suam essentiam assentitur directè personalitatibus propter essentiam: ergo hic assensus nō est ex priori. Antecedens probatur. Nam in signo, quo essentia cognoscitur, vt connexa cum personalitatibus, est sufficiens determinatiuū, nempe hæc connexio Deo apparens, vt directè assentiat per personalitatibus, sicut vt directè assentiat ipsi essentiae. At intellectus diuinus, summe intelligēdo proprius, nequit assensum ad signum posterius differre, vbi sufficiens est determinatiuū, vt existat in priori: ergo in eodem signo, quo Deus cognoscit suam essentiam assentietur directè personalitatibus propter essentiam.

35 Vnde, quod assensus circa personalitates deriuatur ex assensu circa essentiam dicitur imperfectiōnem, primò, quia talis assensus exigeret distinctionē virtutem intrinsecam, vbi ad diuinam perfectionem necessaria nō est. Secūdo, quia argueret intellectū diuinum non esse plenissimè infinitum, utpote non adhuc intelligentem obiectū, posita sufficiēte determinatione obiectiua.

Ex

Ex quibus fit, in ordine ad intellectum diuinum, non esse cognoscibilem essentiam Dei, quin pro eodem signo Deus præbeat assensum personalitatibus directè propter essentiam, quia nequit Deus ab eo assensu quasi detineri, nisi ex eo, quod pro tunc non sit plenissimè sufficiens ad talem assensum: est autè pro tunc plenissimè sufficiens, quia tunc datur essentia diuina, vt cōnexa cum personalitatibus, & vt sic applicata intellectui diuino per clarissimam notitiam connexionis.

DISPUT. V.

De cognitione Dei in, ex creaturis, & propter creaturas.

AD plenam notitiam cognitionis Dei circa se ipsum super est hæc difficultas examinanda.

CAPVT I.

Recessitis authorum sententijs, vera opinio statuitur.

1 **P**rima sententia negat Deū se in creaturis cognoscere. Ita P. Ruiz disput. 2. sect. 3. num. 5. P. Alarcon tract. 2. disp. 2. cap. 2. & communiter

Thomistæ. Secundam sententiam affirmatiuam tenent Magister Albiz disput. 3. sect. 2. Pater Herice disput. 4. cap. 2. conclus. 3. Sforzia lib. 1. suæ Theologiæ num. 37. Gaspar Hurt. disput. 2. diffic. 3. Martinon disp. 10. sect. 4. P. Rainaudus in Theologia naturali dist. 8. quæst. 1. P. Ribas disp. 3. cap. 3. P. Arriaga disput. 18. Idem tenent expresse inter Scotistas. Magister Felix de scientia cap. 3. diffic. 3. Idem concedit quoad modum loquendi P. Franciscus de Lugo disput. 28. cap. 2. At quātum ad rem ipsam ait, Deū non se cognoscere per cognitionem, qua cognoscit creaturas; vult tamen, eam cognitionem, qua Deus se ipsum in se ipso cognoscit dici in alio. Nā Deū cognoscere creaturas est nouus titulus, vt se cognosceret alia cognitione, nisi iam se ipsum in se ipso cognouisset. Alij Recentiores volunt, Deū se cognoscere in creaturis, si ipsas cognoscat in se ipsis; secus autè si solum in se ipso. Dissidium tamen inter affirmantes est. Nam Albiz, Gaspar Hurt. Felix, & alij Recent. arbitrantur Deū se cognoscere in creaturis abstractiuè. P. Hericè supra num. 15. ait, eam cognitionem non esse formaliter; sed eminenter abstractiuam, quatenus, si imperfectio non obest, talis cognitio indueret rationem abstractiuam. P. Puente Hurrado de charitate disp.

disput. 121. sect. 8. P. Hemelmi. tit. 6. disp. 2. cap. 9. à num. 9. qui stant pro affirmantibus, putant Deum non abstractiue; sed intuitiue, & cōprehensiue se cognoscere in creaturis.

2 Pro intelligētia sentētiæ affirmantis, quæ vera est, ponendū in primis est, Deū nō se cognoscere in creaturis, vt physicè mouentibus ad cognitionē diuinā. Nam creaturæ, neque per physicum influxum, neque per metaphysicā constitutionē idētitatis tribuunt esse cognitioni diuinæ, prout op^o est ad hoc, vt physicè moueant. Difficultas ergo est, an se Deus cognoscat in creaturis, vt in obiectis, vel intētionaliter motiuis, vel physicè terminatiuis, quæ non possint à Deo cognosci, quin Deus ea cognitione se ipsū indirectè attingat? ¶ **Di.** coprimò. Deus cognoscit hoc modo se ipsum in creaturis: & quidē eadē cognitione, qua ipsas creaturas attingit: quibus vltimis verbis excluditur modus dicendi Frācischi de Lugo. Probatur ratione cōmuni, mihi semper efficaci. Cognition, qua Deus creaturas cognoscit attingit ipsas, vt sunt in se, cōprehensiua, & perfectissima attingentia: ergo cōprehensiue, & perfectissimè attingit ipsas, vt connexas essentialiter cū Deo. At hoc est cognoscere indirectè Deum eadē cognitione: quippe non est aliud, quā cognoscere creaturas

hoc modo. * Creaturæ nō possunt existere sine Deo. * Ergo Deus eadē cognitione, qua cognoscit creaturas cognoscit indirectè Deū. Confirmatur. Quia diuino intellectui plenissimè infinito tribuēdi sunt omes modi cognoscendi obiectū, qui nō inuoluunt imperfectionē. Constabit autē ex argumētōrū solutione, prædictū modū cognoscēdi nō inuoluere imperfectionē, sed potius aptissimū esse ad cognoscenda obiecta, vt sunt in se: cum eo nihil aliud præstetur, quā penitissimè perspicere creaturas, Deumque attingere, vt terminū connexionis, quam habent creaturæ cum ipso, sicut reuera talis terminus est.

3 Dices primò, cum nonnullis hoc innuētib⁹, creaturas nō esse ab intrinseco, & essentialiter cōnexas cū Deo. Vndē falso supponit argumentū cōnexionē hanc. Sed contra est. Deo repugnat ex prædicatis intrinsecis, quod ali. quid distinctū à Deo habeat perfectionē entitatiuā, & non procedentē ab ipso Deo: ergo creaturæ ex prædicatis intrinsecis repugnat habere suā perfectionem entitatiuā, & nō acceptā à Deo, & cōsequenter cōnectetur essentialiter cum Deo: illud enim cōnectitur essentialiter cū alio, cui ex essentia sua repugnat habere suā entitatem sine alio. Antecedens est certum, quia Deo titulo summa perfectionis repugnat.

non esse fecundissimā originē totius esse, cui quodlibet ens suū esse debeat, vt auctori perfectissimō. Prima consequentia probatur. Tam est de ratione entis adæquatē à Deo distincti, limitatæque perfectionis habere suū esse acceptū ab origine primaria totius esse, quā de ratione entis illimitatæ perfectionis, esse primariā originē totius esse. At sicut Deus est ab intrinseco illimitatæ perfectionis, creatura est ab intrinseco perfectionis limitatæ: ergo sicut Deo ex illimitatione repugnat ab intrinseco nō esse primariā originē totius esse; ita creaturæ ex limitatione repugnat ab intrinseco non habere suum esse acceptum ab origine primaria totius esse.

4 Huic argumento respōdebis primò. Sufficit ad rationē creaturæ limitatæ in perfectione, quod quantū est ex se sit capax, vt suū esse accipiat à primaria origine totius esse, si talis origo possibilis sit, & existens; necesseque non est, vt creatura essentialiter connectatur cū possibilitate; & existentia talis originis. Quēadmodū enim in sententia negatiuā Deo connexionē intrinsecā cū possibilitate creaturarū, Deus sufficiēter intelligitur productiuis, eo quod ex se virtutem habeat ad producēdas creaturas, si istæ non repugnent; ita creaturæ sufficiēter intelligētur producibiles, eo quod ex se capacitatē

habeant, vt producātur à Deo, si Deus non repugnet, ac exultat. Quod si vrgeas. Creaturæ non possunt exiltere à se. Nam *aseitas* soli infinito enti competere potest: ergo, si repugnetet primaria totius esse origo, nō possent exiltere ergo ab intrinseco connectuntur cū ea origine. Illud enim ab intrinseco cōnectitur cū alio, quod sine hoc exiltere nequit. Concesso antecedente respōdebitur. In ea hypothesi creaturæ nō possent exiltere impotentia proueniente ab eo quod est ipsis extrinsecū, nēpē ex defectu originis totius esse; non autem impotētia proueniente ex predicatis intrinsecis creaturarū, prout opus erat ad hoc, vt ex suis intrinsecis connecterētur cū Deo.

5 Sed cōtra hanc solutionē est. Nam creaturæ ab intrinsecis habent esse limitatæ perfectionis: ergo ab intrinsecis habēt repugnantiā, vt sint à se: ea enim repugnantiā inuitabiliter infertur ex limitatione perfectionis: ergo ab intrinsecis habēt repugnantiā, vt existāt, si deficiat alia origo primaria totius esse. Nā ab eodem à quo habēt repugnantiā existendi à se; habent repugnantiā existēdi, si non sit alia origo primaria, ex qua descēdāt: ergo ab intrinsecis habēt cōnexionē cū ea origine. Paret: quia connexio intrinseca cū alio est intrinseca repugnantiā existendi sine illo. ¶ Propterea respōdebis secūdo, cōnecti esse.

tialiter creaturas cū aliquo primo fonte totius esse: vnde essentialiter indigēt, vel hoc Deo, qui re ipsa existit; vel alio; nō tamē hoc determinatē. Sed cōtra est. Creatura essentialiter cōnectitur cū primo totius esse fonte vero, & reali. Nā sine primo fonte vero, & reali nō potest existere. At primus fons verus, & realis est essentialiter hic Deus, qui defacto existit: ergo essentialiter cōnectitur cū hoc Deo re ipsa existente. Cōsequentia patet. Quia manifestē implicatoriū est connecti essentialiter cū aliquo extremo, & nō cū eo, quod est de ratione essentiali talis extremi. V.g. connecti cū homine; & nō cum rationali. Minor certa est. Quia primus totius esse fons verus & realis essentialiter est vnicus, singularis, excludens dari alium.

6 Dices secundo ad probationē nostræ cōclusionis, creaturas esse connexas essentialiter cum Deo; tamē Deū non se cognoscere in creaturis, quia sufficiētissimē se cognoscit in se ipso. Sed cōtra est. Etsi Deus cognoscat se ipsum in se, iudicat creaturas, esse connexas essentialiter cum Deo, alias non cognosceret ipsas perfectē, vt sunt in se; sed hoc est attingere creaturas directē, vt subiectū, cui tribuit connecti cū Deo, & attingere cōnexionē, vt prædicatū; Deū autē, vt terminum connexionis: & in hoc, selectis vocibus, stat re ipsa cog-

nosci Deū in creaturis: ergo sic Deus se cognoscit, etsi simul cognoscat se ipsum in se. Confirmatur. Quia omnis modus cognoscendi imperfectionē non dicens tribuendus est Deo. Patebitq; ex argumētorum solutione cognitionē attingentē directē creaturas; & indirectē Deum propter connexionem creaturarū cum ipso non dicere imperfectionē.

7 Assero secundo. Dato, quod Deus cognoscat creaturas in se ipso; non verò in se ipsis, Deus se cognoscit in creaturis. Probat: quia etiam hoc dato, Deus cognoscit creaturas esse connexas cum Deo. At hoc est cognoscere creaturarum connexionē cum Deo, & ex vi talis connexionis cognoscere indirectē Deum, atque in hoc stat Deum cognosci in creaturis: ergo etiā ea hypothefi data, Deus se cognoscit in creaturis. Et quidem in ea hypothefi Deus cognoscet se ipsum in se ipso hoc modo. *Ita me est vis productiua creaturarum, quæ essentialiter dependent à me.* Per quam cognitionem, ita Deus se cognoscit directē ratione sui, vt simul se cognoscat indirectē ratione cōnexionis creaturarum cum ipso. Quemadmodum, si ego sic cognoscā. * Ego existo non potens existere nisi Deus decernat efficaciter meam existentiam. * Simul cognosco directē, & indirectē meam existentiam.

CAPVT II.

Soluuntur obiectiones.

8 **O** Bjicies primò. Creatura non connectitur essentialiter cum Deo: ergo Deus nō se cognoscit in creaturis. Nam, vt vidimus cap. i. fundamētū, in quo nititur hæc cognitio, est prædicta connexio. Antecedens probatur primo. Quia ratio creature manebit essentialiter integra, eo præcise, quod sit res de se capax, vt efficiatur casu, quo non repugnet principiū effectiui ipsius. Nam ex hoc præcise distinguetur à Deo, qui de se est incapax, vt efficiatur: illa verò capacitas non postulat non repugnantia principiū productiui, sed præscindit ab eo quod illa detur, vel non detur. Probatur secundo. Nā homo, v. g. est possibilis, seclusa connexione essentiali ipsius cum possibilitate Dei: ergo non est de ratione creature possibilis cōnexio essentialis cū possibilitate Dei. Antecedens probatur. Nam ex eo præcise, quod homo sit capax, vt producat, si non repugnet Deus, etsi non sit intrinsecè determinatus ad non repugnantia Dei intelligitur homo condistinctus ab homine equo, hircoceruo, & alijs chymæris, quæ sunt de se incapaces, vt producantur, etiā non implicatè Deo. Ergo intelligitur

possibilis: quia per idem, quo res distinguitur ab omnibus chymæris, talis res possibilis est.

9 Resp. falsum est antecedens. Ad primam probationē dicatur primò ex his, quæ dicemus disp. 7. id ipsum, quod est creaturam esse de se capacem, vt efficiatur casu, quo detur Deus, cōnexionē essentialē importare cū possibilitate Dei veri, & realis. Ratio est. Quia ita creatura est de se capax, vt producat à Deo, casu quo detur Deus, vt solum de se sit capax, vt producat casu, quo detur Deus verus; non vero casu, quo præcise detur Deus ficticius, & chymæricus: hoc autē ipsum cōnectitur essentialiter cum distinctione Dei veri à Deo ficticio, & impossibili, ac proinde cōnectitur cū possibilitate Dei veri, quæ consistit in ea distinctione à Deo impossibili: quia propter implicat in terminis dicere creaturā de se esse capacē, vt producat à Deo, si hic non repugnet, & præscindere à connexione cum purificatione conditionis, nēpē cū non repugnantia Dei. Sed de hoc latè loc. cit. ¶ Resp. secundo. Licet ea capacitas ex suo præciso cōceptu non exprimat connexionem cū possibilitate Dei, eam tamen cōnexionē importat implicite, & illatiue. Ratio sumitur ex dictis cap. i. num. 5. Quia eo ipso, quod creatura est ex se capax, vt efficiatur, non potest esse ens à se de

de cuius ratione est incapacitas, ut efficiatur, proindeque eo ipso, quod de se sit capax, ut efficiatur, implicat exiltere repugnantem primariæ origine, ex qua derivatur omnis existentia: hoc autem ipsum est connecti cum possibilitate talis originis, quæ quidem Deus est.

10 Ad secundam probationem respond. nego antecedens: cuius probationi dicatur, Esto in ea positione demus distinctum iri hominem ab homine equo, hirco, ceruo, & quibusdam alijs chymæis; non tamen ab omnibus, quoniam ipse homo in ea positione esset vna chymæra, nempe; *creatura non connexa essentialiter cum Deo*: hoc enim iam ostendimus implicatorium esse. Et quidem eodem argumento probares, hominem non rationalem de se capacem, ut efficiatur, esse possibilem, quia si quicquam valet argumentatio tua, per talem capacitatē distingueretur ab omnibus chymæis, quia omnes sunt de se incapaces, ut producatur. Quod, si dicas eum hominem in ea in hypothesis esse unam ex chymæis, esseque hominem in ea positione capacem ex se, ut efficiatur, quia sic ponitur, & incapacem de se, ut efficiatur, quia talis homo est chymæicus. Satisque est ad rationem chymææ esse de se incapacem, ut efficiatur, & ut existat, quamvis aliunde fingatur capax,

idē dicito tuo argumento. Hæc dixerim iuxta cōmunē modum percipiēdi chymæras. Nam iuxta modū alium satis probabile, chymæra, ut tales nihil habēt de se intrinsecē. Vnde quamvis de illis, ut sic sumptis verificetur hæc negatiua: *Non habent ex se intrinsecē capacitatē, ut existant*; nō tamen hæc affirmatiua. *Habent intrinsecē capacitatē, ut existant*. Sed de hoc alibi.

11 Deinde ad argumētū principale, transmissio antecedente, negari potest cōsequentia. Quia licet connexio creaturarū cum Deo sit fundamentū sufficientissimū ad probandū Deū cognosci in creaturis; non tamē unicū, & omnino necessariū. Nam dato, quod creaturæ nō connectantur essentialiter cū Deo; sed præcise habeant ex se capaces esse, ut efficiantur, si Deus sit possibilis, determinatæque non sint ad positionē eius conditionis; tamen, quia hæc ipsa capacitas, ut plenè ac perfectè intelligatur, concipienda est in ordine ad Deum indirectè cognitum, ideò, præcisa connexionē essentiali creaturarum cum Deo, manet locus fundādi cognitionē Dei in creaturis. Sic propositum ingrediēdi religionē, si Pater consentiat, neque cum consensu, neque cum ingressu connectitur; nequit tamen plene percipi nisi in ordine ad hæc indirectè cognita. Sunt obuia plura exempla.

12. Obijcies secundò. Cognitio, qua Deus se cognoscat in creaturis debet esse cognitio, qua Deus se ipsum, & creaturas cognoscat; his tamen solis, & nō Deo, determinantibus ad eam cognitionem. At in Deo nulla est cognitio huiusmodi: ergo neque cognitio sui in creaturis. Minor probatur. Omnis cognitio diuina Deum attingens habet pro obiecto Deum, & à Deo habet suum esse. Hoc autem, & non aliud est, Deum, vt obiectum determinare ad illam: ergo nulla est diuina cognitio de Deo, quæ, non Deo, sed solis creaturis determinantibus existat. ¶ Resp. Ipsa cognitio, qua Deus se cognoscit in creaturis, ita se Deus cognoscit, vt sit obiectum physicè motuum eiusdem cognitionis, vt constat ex conditionibus, quas ad obiectum physicè motuum exegimus disp. 3. cum hoc tamen stat, Deum eadem cognitione creaturas attingere terminatiuè, & intentionaliter motiue, & se ipsum, propter illarum connexionem cum ipso, tangere indirectè, vt terminum eius connexionis. idq; est se cognoscere in creaturis.

13. Obijcies tertio. Cognitio, qua Deus se cognoscit in creaturis est adequatè comprehensua Dei; vt dicemus cap. 3. ergo Deus se cognoscens ea cognitione cognoscet rursus in se ipso se cognoscit creaturas: quia etiā ipse me.

diū est aptum ad cognitionē illarum: ergo iterum in creaturis sic cognitis se cognoscet, & in se cognito rursus creaturas, & sic in infinitum. Resp. Eadē indiuisa cognitione, qua Deus se cognoscit in creaturis, cognoscit creaturas in se ipso; non tamen opus est, vt à creaturis in se ipso cognitis regrediatur iterū ad se: hac enim noua regressione non aliud fieret, quàm Deū cognoscere se in creaturis, vt terminū connexionis ipsarum, quod iam ea cognitione præstitū est independēter ab ea regressione. Causa deceptionis est, quod nos prædictam cognitionem diuinā explicantes, pluribus, & pluribus vocum circulationibus factis, similes circulationes ex falsa quadam imaginatione, scientiæ diuinæ affigimus.

14. Obijcies quartò. Implet eadē cognitione attingi idē obiectum directè, & indirectè: ergo cognitio, qua Deus se ipsum directè cognoscens attingit creaturas, nequit esse cognitio, qua Deus cognoscens creaturas in ipsis attingat se ipsum indirectè. Respondeo. Equiuocatio est in illa voce *indirectè*. Nam potest, vel significare *non directè*: & hoc modo cōcedo antecedēs, quod nihil aliud dicet, quā eadē cognitione nō posse obiectum cognosci directo modo, & non hoc modo. Vel potest significare *in obliquo* vt terminum alterius; & hoc

hoc modo iam vidimus num. 7. eadem cognitione posse idem obiectum cognosci directè, & indirectè.

CAP. III.

An cognitio, qua Deus se cognoscit in creaturis sit intuitiva, & comprehensiva Dei?

15 **S**I nomine cognitionis abstractivæ significetur quælibet cognitio attingens obiectum in alio obiecto siue physice, siue intentionaliter motivo, siue terminativo, certum est, cognitionem Dei in creaturis, quippe, quæ Deum attingit in alic, esse abstractivam; esto simul intuitiva sit, de quo statim. Quare selectis vocibus, difficultas re ipsa solum est, an ea cognitio, adæquata expressione Deum exprimat, non solum, ut unum, & omnipotentem, sed etiam, ut trinum, æternum, immensum, & quantum ipse Deus cognoscibilis est? Affirmanti sententiæ semper subscripsi cum autoribus citatis cap. 1. Probatur primo. Cognitioni divinæ Dei in creaturis non deest identitas cum aliqua perfectione divina simpliciter simplici: ergo habet realem identitatem cum intuitione adæquatè cōprehensiva Dei, quæ proculdubio est perfectio simpliciter simplex. At non haberet talem identitatem, si non

esset adæquata cōprehensio; sed inadæquata præcisio: ergo est adæquata cōprehensio. Minor subiuncta probatur. Nam, ut ea cognitio sit reuera inadæquata præcisio Dei, non sufficit nos posse illam concipere prout terminatam ad unum prædicatum Dei, non cōcepta illa prout terminata ad aliud: quamlibet enim cognitionem divinā, quantumcumque comprehensivam Dei, possumus ita concipere: ergo ad inadæquatam præcisionem Dei, necesse est, ipsam cognitionem in se realiter esse inadæquatā attingentiā Dei: at hoc est non idētificari realiter cum adæquata cōprehensione Dei: ergo, si sit inadæquata præcisio, non habet realem identitatem cum adæquata cōprehensione. Nec refert cōfugere ad asyllum distinctionis virtualis. Nā ad perfectionem harum cognitionū necesse non est distinguere virtualiter cognitionem Dei in creaturis ab adæquata cōprehensione Dei, ut patebit ex argumentorum solutione.

16 Secundò probatur. Pro illo signo, quo Deus se cognoscit in creaturis habet Deus essentiam divinam præsentissimam, præsentia omnimodæ identitatis, suo intellectui. At essentia divina præsentissima divino intellectui, quæ aliunde cōnexa est cum omnibus veritatibus necessarijs præsertim de prædicatis divinis, est sufficiensissimum deter-

minatiuum ad exprimendum Deum secundum has omnes veritates: ergo pro signo, quo Deus se cognoscit in creaturis habet sufficiens determinatiuum ad exprimendum omnia diuina: ergo solū se exercet pro tunc cognitione adæquate expressiua diuinorū. Vt enim iterum dixi, non potest non hoc modo se exercere nisi defectu determinatiui.

¶ Tertiò: potest Deus cognoscere se in creaturis cognitione, quæ sit adæquata comprehensio sui: ergo sic se cognoscit in illis: sola enim impossibilitas excludere potest à Deo hunc modum cognoscendi, vt nō negant aduersarij. Antecedens probatur. Quia Deū se cognoscere in creaturis attingēdo ipsas, vt connexas cū Deo vno, dicit necessario cognitionē Dei vt vnius, non verò excludit cognitionē Dei vt trini, immensi, æterni, &c. quia licet Deus ea cognitione se attingat expressius, quam mediū exigat, non tamen idē non se attingit tantum, quantū medium exigit: ergo potest Deus se cognoscere in creaturis cognitione adæquata sui.

17 Denique res ipsa sub aspectum ponitur exemplo iam olim mihi peruiro. Demus Petrum loqui tecum de albedine, quam oculis ipsis vidisti, cuius proinde claram speciem habes, non quidem representatiuam ipsius instar alterius rei; sed vt

est in se. Præterea loquatur idem Petrus de albedine cum Paulo à natiuitate cæco, idēque non habente speciem claram representatiuam albedinis, vt est in se; sed instar alterius rei. Certē, si ipse cognoscas Petrum, vt loquentem tecum de albedine, concipis albedinem, vt est in se vtens immediata specie, quam habes. At, si Paulus cæcus cognoscat Petrum, vt loquentem de albedine, non concipiet albedinem, vt est in se; sed instar alterius rei aliunde perceptæ. Dicamus ergo. Quauis Angelus cognoscens creaturam, vt connexam cum Deo, non ideo concipiat Deum expressione adæquata, quia non est instructus principijs, quæ cognitioni, quam formet de Deo rationem adæquatæ expressionis exhibeant; tamen ipse Deus cognoscens creaturam, vt connexam cum ipso, se cognoscit adæquata expressione sui: quippe habet sibi præsentissimam diuinam essentiam, cum omnibus veritatibus diuinis strictissimē connexam, determinantem Deum ad sui adæquatissimam expressionem.

18 Obijcies priuò. Deum cognosci in creatura est Deum cognosci, vt terminum connexionis, quā habet creatura cum ipso: ergo in creatura præcisē cognoscit Deū illa sua prædicata, cū quibus creatura connectitur.

Cum

Cum igitur creatura connectatur præcisè cum unitate, & omnipotentia Dei; non cum Trinitate personarum, certè in creatura cognosceret præcisè Deus suam unitatem, & omnipotentiam; non verò Trinitatem, & consequenter ea cognitio, respectu ad Deum cognitum erit præcisio; non autem adæquata expressio. ¶ Hoc argumentum, falsa suppositione, & hac admissa, laborat æquivocatione. Falso supponitur, creaturas non connecti cum Deo, vt trino: connectuntur enim cum Deo vero, de cuius ratione est ipsius essentiam determinatam esse, vt habeat triplicem personalitatem. Sed de hoc alibi. Iam hac suppositione admissa, est æquivocatio. Nam aliud est, prædicta cognitione *solum* omnipotentiam cognosci cum hoc addito *in creatura*; & aliud ea cognitione, omnipotentiam cognosci *solum absolute*. Primum est verum in ea suppositione, quia tunc, solum omnipotentia est terminus connexionis, quæ est in creatura, & in hac cognoscitur solum terminus suæ connexionis. Secundum est falsum. Nam vt ea cognitione cognosceretur omnipotentia solum *absolute*, opus erat, vt neque ratione prædictæ connexionis; neque alia ratione talis cognitio exprimeret cætera diuina: cuius falsitas constat satis ex nostris probationibus.

Cum igitur, vt ea cognitio sit præcisio respectu ad Deum cognitum, necesse sit, vt absolute non attingat expressè cuncta diuina, sit planè, non esse talè præcisionem.

19. At obieciēs secundò replicans contra solutionem. Ergo prædicta cognitio sumpta præcisè prout est cognitio Dei in creatura non est adæquata expressio Dei; sed præcisio. Nam, vt sic habet solum exprimere Deum, vt vnum, & omnipotentem; non verò vt trinum. Respondedo, eam cognitionem, vt sic sumptam, non esse adæquatam expressionem Dei *præcisue ex modo nostro concipiendi*, quia concipimus illam conceptu præscindente ab eo, quod sit adæquata expressio Dei: nō enim est adæquata expressio Dei, prout præcisè Deū attingit in creatura; sed prout est Dei intelligentis sufficientissimè determinati, vt per illam cognitionem exprimat omnia diuina, & ab hac ratione præscindimus sumentes eam cognitionem præcisè prout attingit Deū in creatura. Ex quo non fit, eam cognitionem in se esse posituè præcisionem circa Deum; sed tantum in quadam consideratione non concipi à nobis, vt expressionem adæquatam, quæ est præcisio nostræ cognitionis, non diuinæ. Sic, si cognitionem, quæ Deus exprimit adæquatè Petrum, & Paulum, sumas, vt præcisè at-

tingentem Petrum, certè talis cognitio diuina non erit in se ipsa inadaequata expressio eius binarij; sed tuo modo conipiendi erit inadaquatè concepta.

20 Sed contra obijcies tertio. Ergo quod determinat Deū, vt prædicta cognitio sit adæquata expressio Dei, non est præcisè connexio Dei cum creatura; sed partim huiusmodi connexio; & partim ita diuinum intellectum sibi habere præsentissimam essentiam Dei, vt quacumque cognitione Deum attingat non possit non attingere adæquata expressione diuinorū. Resp. concedendam esse consequentiam. Sicut enim adæquata radix, cur cognitio diuina creaturā attingens, vt connexa cum Deo, sit cognitio increata, & æterna Deū indirectè attingens in creatura, nō est præcisè conexio creaturæ cum Deo; sed partim hæc conexio; & partim Deū esse determinatum, vt solū cognoscat cognitione increata, & æterna: ita in nostro casu proportione seruata. Sicut etiam radix cur beatus Deū cernat, nō est præcisè vis naturalis intellectus; sed vt coniuncta cum lumine gloriæ, & cum Deo præsentissimo tanquā obiecto.

21 Sed cōtra obijcies quarto. Ergo Deus non se cognoscit expressione adæquata per cognitionem, quæ sit præcisè Dei cogniti in creatura; sed Dei cog-

niti in creatura, & simul cogniti in se ipso. Probatur consequentia. In illo se cognoscit Deus per expressionem adæquatam sui, quod est obiectum eius expressionis determinans ad illam. At tale obiectum non est sola creatura; sed complexum ex creatura, & essentia diuina præsentissima intellectui Dei: ergo non est expressio adæquata Dei cognitio, quæ præcisè sit cognitio Dei cogniti in creatura. Respondeo, hoc argumētum habere vitium falsæ suppositionis. Falsè namque supponitur, cognitionem aliquam Dei in creatura, esse præcisè cognitionem Dei in creatura. Quilibet enim cognitio Dei in creatura est simul cognitio directa Dei in se ipso, physice, vel intentionaliter mouente ad cognitionē sui. Quia respectu cuiuslibet cognitionis, qua Deus se ipsum attingit, habet Deus conditiones omnes, quas ad obiectū formale exegimus disp. 3. & nō est, cur Deus eadē cognitione, qua se indirectè cognoscit in creaturis, nō attingat se directè exprimēs adquatè seipsū propter sui veritatem adæquatam.

22 Sed cōtra obijcies quinto. Creatura, vt connexa cum Deo præscindēdo à determinatione Dei non se attingendi, nisi per expressionē adæquatam sui, determinat ipsum Deum, vt se cognoscat: nequit enim stare, Deū cognoscere creaturam, vt

con-

connexā cum ipso; & non cognoscere se ipsum. At creatura in ea præcisione sumpta non determinat Deū, vt cognoscat se ipsum expressione adæquata sui: ergo, vt cognoscat se ipsum expressione inadæquata, seu præcisione. Resp. Concessa maiori, distinguo minorem. Non determinat adæquatè Deum, vt cognoscat se ipsum expressione adæquata, concedo minorem. Non determinat inadæquatè, nego minorem; & nego consequentiā.

¶ Explicatur. Considera Deum infinitum, & æternum, determinatum ad cognoscendam possibilitatem Petri, ac deinde sume Deum præcisè, vt determinatū ad cognitionē eius possibilitatis abstrahēdo ab eo quod sit infinitus, & æternus. In hac præcisione non est Deus determinatus ad cognitionē creatam, & temporalem; sed habet determinationem, quod non adæquatè se se solo; sed, vt cōiunctū cum infinitate, & æternitate Dei determinat ad cognitionem possibilitatis increatam, & æternam. Similiter considera intellectum beati instructum lumine gloriæ, habentemque Deum sufficienter applicatum per modum obiecti, vt clara visione supernaturali percipiatur. Certè, si tunc præcisè sumas vniuersitatem intellectus, non sumis principium in ea præcisione adæquatè determinatum ad supernaturalem

visionē Dei; non tamen idcirco sumis principium tunc determinatum ad cognitionē naturalem non intuitiuam Dei; sed sumis id, quod non se solo; sed coniunctum cum alijs determinat ad supernaturalem intuitionē. Similiter ergo creatura, vt cōnexa cum Deo præcindendo à determinatione Dei; nō aliterquā adæquatè se exprimendi, nō sufficit in ea præcisione, vt determinet Deū ad adæquatā expressionem Dei; non tamen determinat ad inadæquatā expressionem, vel præcisionem; sed habet vim inadæquatā determinandi ad expressionē adæquatā, quatenus ea creatura cōnexio, nō se sola; sed cōiuncta cum determinatione Dei nō aliter se exprimendi quā adæquatè, determinat ad expressionem adæquatam.

CAP. IIII.

Dirimuntur quedam dubia.

23 **D**Vltimis primò. An Deus se cognoscat propter creaturas? Resp. concedendum esse, in sensu, quo explicamus disp. 4. cap. 11. cognitionem vnius propter aliud. Nam Deus, in eo sensu se cognosceret propter creaturas, si unico indiuiso actu se cognoscat hoc modo: *Quia existunt creature, quæ non possunt existere sine me, ego etiam existo.* Ly. autem, *quia* solum denotat, crea-

creaturas esse rationem à posteriori diuinæ existentie, & assensum ita tendere in Deum, vt explicet apparentiam creaturarū, vt essentialiter conexarum cum existentia Dei esse Deo ratione assentiendi diuinæ existentie. At hic actus, ita explicatus, nulli difficultati subiaceret, quæ superata non sit; tum ex dictis de obiecto formali intentionali; tum etiam ex dictis de cognitione Dei in creaturis: ergo modus iste cognoscendi, vt potè nullam dicens imperfectionem concedendus est Deo.

24. Dubitabis secundò. An Deus se cognoscat ex creaturis? Hoc est, an cognoscat suam existentiam cognitione deducta per modum conclusionis ex cognitione creaturarū? Affirmat Magister Albiz disput. 3. sect. 3. P. Ribas disp. 3. cap. 4. & nonnulli R.R. Negant P. Herice disput. 4. cap. 3. P. Arriag. disp. 18. sect. 3. subf. 2. & cōmuniter alij Theologi: & hæc negatiua sententia videtur satis clara D. Tho. q. 14. art. 7. in corpore: nihilq; videtur vera. Probatur. In illo signo, quo Deus attingit creaturas, vt connexas cum ipso Deo, assentitur directè Deus suæ existentie propter se, & propter creaturas: ergo non differtur vsque ad signum posterius assensus diuinus directè præstitus existentie Dei: ergo hic assensus non est cognitio deducta per modum conclusio-

nis ex cognitione creaturarum: cum ad hoc sit opus, vnam cognitionem esse posteriorem alia. Antecedens probatur. Sicut Deus quia summe intellectualis non potest nō intelligere obiectum, vbi primum est verum; ita quia summe promptus ad quemlibet modum cognoscendi non dicet imperfectionem, nō potest non habere talem modum cognoscendi, vbi non sit impedimentum ex parte cognoscibilitatis obiecti. At impedimentum hoc non est, quominus Deus assentiatur suæ existentie propter se, & propter creaturas pro signo, quo ipsas cognouit, vt connexas cum Deo. Nam in eo signo, & Deus habet suam existentiam sibi præsentissimā, & connexionem creaturarū cum Deo clarissimè sibi apparentem: quæ sunt requisita ad assentiendum directè suæ existentie propter ipsam, & propter creaturas: ergo in signo dicto Deus habet huiusmodi assensum.

25. Dices. Tamen si Deus in prædicto signo præbeat directè assensum suæ existentie propter ipsam, & propter connexionem creaturarum cum ipsa; rursus tamē assensu alio distincto, & posteriori deriuato ex primo assentiri eidem existentie, quia in hoc posteriori assensu non apparet imperfectio. Sed contra est primò. Quia similiter posset addere alium tertium assensum deri-

uatum

uatum ex secundò ; & alium assensum distinctum à primo cum ipso tamen simultaneum: cuius sequelæ vis explicatur. Quia primus assensus clarissimè, & directè assentitur existentia Dei. At nihilominus superuenit secundus absque alio munere, quàm succedere ad primum: ergo poterit dari alius absque alio munere distincto à munere secundì, quàm succedere ad secundum, & alius absque alio munere, quàm comitari primum. Secundò. Quia distinctio, & deriuatio à priori assensu non sunt concedendæ præcisè propter se; sed propter aliã perfectionē actus, quæ sine ipsis stare non potest: alias ubiuis liceret ponere actus succedentes, & distinctos. At posito, quod prior assensus directè, clareque assentitur existentia diuinæ propter se ipsam, & propter connexionem creaturarum cum ipsa non est excogitabilis perfectio assentiendi existentia Dei propter quam perfectionem exigatur nouus assensus præstitus existentia diuinæ deriuatus, & distinctus à priori: ergo.

26 Hinc apparet, quanam imperfectio sit in assensu præstito directè existentia Dei deducto ex assensu præstito creaturis, vt connexis cum Deo. Primò, esse chymæricum: quia talis est assensus diuinus, qui supra alium distinctum ab ipso, nihil aliud ha-

bet, quàm ab eodem distingui, & pcedere. Secundò. Quia talis assensus argueret intellectū diuinum non esse summè promptū ad quemlibet modum cognoscendi sine imperfectione veritatem. Nam, si habet pro priori quemlibet modum cognoscendi sine imperfectione existentiam Dei propter se, & propter creaturas, non deducitur pro posteriori similis assensus. Si autē non habet illum pro priori non est summè promptus, & quasi summè velox ad cognoscendum, vt patet ex num. 24.

27 Obijcies. Deus potest pro vno signo intendere finem; & pro signo posteriori eligere talia media determinata ex varijs medijs, quæ sufficiunt ad consecutionem finis: ergo similiter poterit pro vno signo cognoscere creaturas, vt connexas cum existentia Dei, & pro signo posteriori deducere ex hac cognitione assensum directè præstitum existentia Dei. Confirmatur. Potest ex cognitione diuinæ bonitatis existēre pro priori subsequi pro posteriori eiusdem bonitatis amor: ergo ex cognitione connexionis creaturarū cum Deo potest subsequi pro posteriori assensus circa existentiam Dei. ¶ Concesso antecedente, nego consequentiam. Discrimē est, quia ex vna parte eligere determinatè hæc media præ illis addit modum tendendi circa me.

media non inclusum in intentione finis, quæ neque directè, neque determinatè respicit hæc media præ illis, & aliundè Deus potest pro sua libertate nō se determinare pro signo intentionis ad determinatam electionem mediorum. At assensus præstitus directè diuinæ existentie, neque modum habet tendendi circa Deum non inclusum in cognitione diuina creaturarum prout connectuntur cum Deo, neque Deus potest pro sua libertate differre ad signum posterius assentiri suæ existentie directè, eo quod intellectus diuinus sit facultas necessaria summè prompta ad intelligendum, & aliundè potest pro priori talem assensum habere. Recognoſce num. 24. ¶ Ad confirmationem respondeo. Primò, mihi probabilissimū est, Deum cognoscentem suam bonitatem, nō posse suum amorem differre ad signum posterius; sed potius se amare per amorem etiam virtualiter identificatum cum cognitione. Sed de hoc suo loco. Secundò. Amor diuinæ bonitatis, si distinguitur, & subsequitur virtualiter ad diuinam cognitionem; ideo est, quia diuersimodè tendit in bonitatem Dei, ac intellectio diuina, & ex sua natura est actus acquiescendi propensionem, quam habet cognitio bonitatis diuinæ ad inducendū amorem, id quod difficulter in-

telligitur absque distinctione, & sublecutione virtuali amoris ad cognitionem.

28 Obijcies secundò difficilius. Deus pro signo priori ad iudicium absolutum de existentia consensus liberi habet hos duos actus intellectus. * Si ego decernam Petro auxilium A. consentiet. Video me decernere Petro auxilium A. * At iudiciū absolutum de existentia consensus liberi subsequitur ad prædictos actus: ergo Deus cognoscet absolute existentiam consensus assensu deducto ex alijs tendentibus ad obiectum conexum cum existentia absoluta consensus: & consequenter non repugnabit intellectui diuino assentiri vni veritati ex alia. Hæc secunda consequentia patet, priorque manifesta est. Nam hoc obiectum. * Si decernam Petro auxiliū A. consentiet, decernoque Petro tale auxilium. * connectitur infallibiliter cum existentia cōsensus: quare, si iudicium de existentia consensus subsequitur ad cognitionem illius obiecti, nihil deest, vt tale iudicium deducatur ex cognitione tendente circa obiectum conexum cum existentia consensus. Maior, quæ attinet ad primū actum intellectus patet. Quia Deus ante decretum auxilij, & consequenter ante cōsensum ortum ab auxilio, cognoscit, quid eueniet, si decernat auxiliū: ponimus autē sub ea hypo-

pothesi futurū esse consensum: proindeque, ante decretū auxiliij, cognoscit Deus, quod erit cōsensus, si auxiliū decernat. Iam verò, Deū cognoscere ante cōsensum se decernere auxiliū, probatur ex dictis in hoc capite. Nam ante consensum decernit auxiliū. Sed hoc ipsum decretū, presentissimum intellectui diuino, est sufficiens determinatiuū, vt cognoscatur à Deo: ergo ante cōsensum est sufficiens determinatiuū; vt cognoscatur prædictū decretū. Non ergo differetur cognitio decreti ad signū posterius ad decretū; imò potius nō erit cur nō identificentur virtualiter cum decreto.

29 Porro autē minor primi syllogismi, nempe iudiciū absolutum de existentia cōsensus liberi, subsequi ad prædictos actus probatur. Nam hoc iudiciū non est in signo illius scientiæ conditionatæ: quia illud signum indifferens est, vt consensus existat, & non existat absolute. Nō autem sic indifferens est signum iudicij absoluti de existentia consensus, cum tale iudiciū incōpossibile sit cum carentia consensus. Deinde tale iudiciū non est in signo cognitionis diuinæ de existentia decreti cōferentis auxiliū. Nam scientia eius decreti est in signo ipsius decreti, imò virtualiter indistincta à decreto. At iudicium absolutum de existentia consensus non est in signo decreti: ergo

neque in signo cognitionis de existentia decreti. Minor probatur. Nam iuxta ea, quæ stabilita sunt tract. de prædestinatione, signum decreti auxiliū conferentis, & prærequisitū ad consensum, est signum indifferens, vt existat, & non existat consensus. At signum iudicij absoluti de existentia consensus non ita indifferens est; sed inconiungibile cum carentia consensus: ergo hoc iudicium de consensu non est in signo illius decreti. Cum igitur iudicium de consensu non sit in signo prædictorum actū, restat, vt sit in signo subsequuto ad ipsos.

30 Huic argumento, multis ab hinc annis à me proposito, concedimus Deū ante existentiam absolutam consensus liberi procedentis ab auxilio A cognoscere, fore, vt detur cōsensus, si decernat auxiliū A. itemque cognoscere se decernere auxiliū A. Rursus cōcedo iudiciū de existentia absoluta cōsensus, neque existere in signo illius scientiæ conditionatæ seorsim sumpto; neque in signo scientiæ de existentia eius decreti seorsim etiam sumpto: nam hæc omnia probatur satis argumento facto. Nego tamen iudicium de existentia absoluta consensus subsequi ad signum vtriusque illius scientiæ coniunctim acceptarū, prout opus erat, ad hoc vt iudicium de consensu deduceretur ex notitia ob.

obiecti connexi cum consensu. ¶ Et ratio est. Quia ubi diuinus intellectus, summè perspicax, promptus, & velox, cognoscit, & voluntatem consensuram, si decernatur ipsi auxilium, taleque auxilium ipsi decernit, non est cur æquè primò non cognoscat absolutè, consensuram esse voluntatem. Vnde, saluo meliori iudicio, mihi videtur dicendum tanquàm verius, & conformius nostris principijs, iudicium absolutum de existentia absoluta consensus constare ex duplici formalitate cognitionis virtualiter distinctis, alia cognoscente veritatem conditionatam; alia cognoscente purificationē conditionis, ita vt neutra formalitas sit adæquatè prædictum iudicium, illudque adæquatè stet in vtraque formalitate cōiunctim sumptis. Quemadmodum iuxta sententiam Petri Hurtado de Medoza, plurimumque aliorum, cognitio includit in nobis, partim repræsentationem obiecti unitam animo, & partim actionem immanentem, per quam à nobis in nobis ipsis physicè producatur. Et quidem pro cognitione absoluta consensus superaddere in Deo tertiam aliā formalitatem indiuisibilē, virtualiter distinctam, & procedentem à prioribus, non video, quomodo exigatur ad diuinam in cognoscendo perfectionem.

31 Dabitabis vltimò. Quo

paçto Deus in vna creatura cognoscat aliam? Respondeo. Eo modo quo Deus se cognoscit in creaturis: Nam eadē ratio, quæ est, vt Deus in creaturis connexis cum ipso se videat; est etiam, vt in vna creatura connexa cum altera videat hanc alteram. Secundò addo. In creatura inconnexa cum alia; tamen relata ad illam, cognoscit Deus hanc aliā *saltem per simplicem intelligentiā*. Ratio est, quia iudicium probabile, quo Petrus iudicat existere gratiam in Paulo, licet non connectatur necessariò cum gratia Pauli; tamen repræsentat gratiā, vt existentem in Paulo: ergo nequit Deus tale iudicium videre perfectè, vt est in se, nisi videns ipsum, vt repræsentans existere gratiam in Paulo, & consequenter videns, terminum esse talis iudicii existentiam gratiæ in Paulo. At hoc est in eo iudicio probabili cognoscere existentiam gratiæ in Paulo, saltè per simplicem intelligentiam: ergo Deus in vna creatura relata ad aliam, inconnexa tamen cum illa, cognoscit hanc modo dicto.

32 Addidi primò *per simplicem intelligentiam*. Sicut enim stare potest hoc iudicium probabile; & non existere gratiam in Paulo; ita etiam, stante eo iudicio probabili, potest Deus non iudicare gratiam existere in Paulo, quia Deus non iudicat existere, quod non existit. Cognoscit tamen

men Deus in eo iudicio gratiam Pauli saltem intelligentia simplici: quoniam eo iudicio viso, talis gratia obijcitur intellectui diuino non videnti ipsam, vt existentem extra se: & in hoc stat versari circa ipsam per simplicem intelligentiam, de quo infra. Ad didi secundo saltem. Quia potest Deus eodem actu, quo videt, vt existens meum iudicium probabile de existentia gratiæ in Paulo videre gratiam existentem in Paulo. nimirum si æquæ primò, ac datur determinatiuam intellectus diuini, vt videat tale iudicium, vt existens, detur etiam, vt videat gratiam existere in Paulo, iuxta dicta in superioribus in simili.

DISPUT. VI.

De possibilitate creaturarum.

NOritia diuina possibilium nequit bene percipi, natura possibilitatis ignota. Oportet ergo hanc disputationem præmittere.

CAP. I.

Stabiliuntur nonnulla.

IN hac disputatione precipuè aperiemus, quid nobis videatur verum. Sed, vt melius ea veritas aliorum ani-

mis ingeratur, nonnulla libabimus ex metaphysica vbi notauimus authorum, quos adducimus, loca. Statuo primò. Possibile posse bifariam sumi. Primò subiectiuè, & est illud, quod potest existere. Secundo formaliter, & est forma, vel quasi forma, per quam constituitur in ratione potentis existere. Primum dicitur potest *Possibile*. Secundum *Possibilitas*. Statuo secundo, non esse duo extrema realiter distincta, quod est possibile, & quod per existentiam exercitam redditur existens. Id enim, quod existit potest existere, & cui ante existentiam conueniebat posse existere, iam existit, quando habet existentiam: alias non haberent existentiam possibilia; sed impossibilia, quod quis dicat?

2 Statuo tertio, possibilitatem aliquam creaturæ possibilis esse necessariam. Est concors omnium mens. Nam etsi creaturæ indifferentes sint, vt existant; & non existant; non tamen, vt implicent, & non implicent contradictionem, in quo stat, vt videbimus esse possibles; aut impossibles. Quis enim dicat hominem, v. g. idemque dicitur de quouis possibili, posse contradictionem implicare? Deinde veritas hæc potest hoc modo manifestè probari. Impossibilitas hominis, v. g. repugnans est: ergo possibilitas hominis est necessaria. Illud enim est necessa-

riò possibile, cuius impossibilitas repugnat. Antecedens probatur. Repugnat carentia necessaria hominis. Igitur etiam impossibilitas hominis. Consequètia est certa. Quia cum impossibile careat necessario existentia, certissimum est, si alicuius impossibilitas non repugnat, non repugnare carentiam necessariam ipsius. Antecedens probatur. Non existit actu carentia necessaria hominis: alioquin homo non esset possibilis. Non enim est possibile, quod necessario caret existentia. Ergo talis carentia necessaria repugnat. Nam, ut notissimum est, necessarium, eo ipso, quod non repugnat, existit.

3 Statuo quartò. Sicut sunt due quæstiones non confundendæ, quid sit metaphysicè loquendo rem durare; & in qua entitate physica ponenda sit duratio rei, an in ipsa rei entitate, ita, ut physicè nihil sit distinctum ab ipsa re durante, an in modo intrinsecè ipsi rei affixo, an in denominatione extrinseca, vel à tempore fluente, vel à decreto Dei æterno? Ita similiter due quæstiones non permiscendæ sunt, quid sit metaphysicè loquendo rem esse possibilem, & in qua entitate physica sit ponenda possibilitas rei, an sit physicè indistincta ab ipsa re possibili, an aliqua carentia ab omni entitativo distincta, an denomi-

natio extrinseca à predicatis diuinis, & à quibus? Statuo quintò. conuenire apud omnes, possibilitatem rei metaphysicè loquendo, non esse aliud, quàm talem rem, neque formaliter, neque illatiuè ex sua ratione essentiali (idest ex predicatis directè significatis per definitionem essentialem ipsius) implicare contradictionem. Est dicere: tametsi ponamus existere prædicata, quæ per essentialem rei definitionem directè significantur, non inde dabitur occasio, ut nobis legitimè probentur duo cōtradictoria. At in qua entitate physica ponenda sit eiusmodi possibilitas rei, magna cōtrouersia est.

4 Statuo sextò, creaturarum essentias, antequàm existant, nullum absolutè habere esse quidditatum, & intrinsecum, per quod possibiles sint. Hoc est cōtra Henric. Agidium, Rom. Capreol. Caietan. Nonnullos Thomist. Basilium Legion. Albertin. Granad. Hemelm. At nostra sententia est communissima, reliquorumque Societatis Authorum. Omisissis multis probationibus ab absurdis, de quibus in metaph. Probatur primò. De fide est essentias creaturarum non extitisse ab æterno. At extitissent ab æterno, si ut aduersarij volunt, ab æterno haberent, non solum esse potentiale in causa; sed esse actuale, intrinsecum,

cum, & absolutum in se ipsis: ergo non habent hoc esse ab æterno. Minor probatur. Tum ex D. Tho. 1. p. quart. 5. art. 1. ad primum, illis verbis: *Secundum hoc simpliciter aliquid dicitur ens, secundum quod primo discernitur ab eo, quod est in potentia tantum.* Tum ex eodem D. Tho. 3. p. q. 10. art. 3. in corp. *Dupliciter aliquid dicitur ens: uno modo simpliciter, quod scilicet est ens actu; alio modo secundum quid, quod est ens in potentia: ergo, si essentia ab æterno cõpetat, non solum esse potentiale in causis; sed actuale intrinsecum in se ipsis, sunt ab æterno entia simpliciter; & cõsequenter existentia, quidquid verbis adere placeat.*

30 Tum etiam. Quia non est aliud existere, quam intrinsecè actualiter esse in se ipso: ergo si essentia ab æterno sunt actualiter in se ipsis ab æterno existunt. Antecedens probatur primò: quia non alia ratione Deus existit, nisi quia est actualiter in se ipso. Secundò, quia non est excogitabilis alius effectus formalis existentia, ut sic, prout complectitur diuinam, & creatam. Tertiò, quod extrinsecè est in potentia factiua sui, in cognitione, & amore, nimirum quia potest fieri, quia cognoscitur, & amatur, excludit non esse simpliciter talis potentia, cognitionis, & amoris: ergo quod intrinsecè est in se ipso excludit non esse

simpliciter in se ipso. At existere non est aliud, quam esse in statu excludente non esse simpliciter sui in se ipso: ergo non est aliud, quam intrinsecè actualiter esse in se ipso.

6 Probatur secundò nostra sententia communi argumento semper efficaci. Tam necessaria veritas est hæc: *Existencia hominis est ratio formalis reddendi hominem existentem, quam ista: Homo est animal rationale.* Item: tam necessaria est hæc: *Existencia hominis de se non implicat contradictionem, quam hæc: Homo de se non implicat contradictionem.* At priores veritates non arguunt in existentia duo esse actualia; alterum necessarium, æternum, & essentialè; alterum contingens, temporaneum, & existentiale: quia in hoc secundo rediret idem argumentum, & abiremus in infinitum: ergo posteriores veritates non arguunt in homine duo illa esse; alterum necessarium, & æternum; alterum temporaneum, & contingens. ¶ Resp. Albertin. Ut existentia non repugnet, non est opus ponere ex parte ipsius non repugnantiam intrinsecam, necessariam, & æternam; sed satis est ponere illam ex parte essentia. Nam eo ipso, quod homo, v. g. sit non repugnans, existentia hominis est non repugnans. Si enim repugnaret existentia hominis, repugnaret homo, cum id repugnet, quod existere nequit.

7 Sed contra est primò. Nam etiam eo ipso, quod non repugnet existentia hominis, non repugnat homo: ergo gratis ponitur potius non repugnantia ex parte essentia, vt non repugnet existentia, quam non repugnantia ex parte existentia, vt non repugnet essentia. Secundò. Sicut intrinsecè non repugnante essentia, necesse est, non repugnante existentiam; ita intrinsecè non repugnante decreto efficaci Dei circa existentiam hominis necesse est, neque essentiam; nec existentiam hominis repugnare: ergo sicut, propter primum, non repugnantia existentie ponitur sufficienter in intrinseca non repugnantia essentia; ita propter posterius non repugnantia essentia, & existentia ponetur sufficienter in intrinseca non repugnantia prædicti decreti. ¶ Si dicas: non repugnantiam essentia, & existentia hominis præsupponi ad non repugnantiam intrinsecam prædicti decreti, quia ideo Deus potest efficaciter decernere hominem, quia neque essentia, neque existentia ipsius hominis repugnant. Contra est. Peto namque, vtrum causalis hæc * Homo est possibilis, quia nō repugnat existentia ipsius * sit vera in sensu causali stricto denotante non repugnantiam existentia præsupponi ad possibilitatem hominis? Si affirmes; ergo possibilitas ho-

minis non est non repugnantia existentia hominis; sed hanc præsupponit non repugnantiam. Si neges: ergo sicut necesse non est præsupponi non repugnantiam existentia ad non repugnantiam essentia; ita necesse non est præsupponi non repugnantiam essentia; & existentia hominis ad non repugnantiam decreti efficacis diuini circa hominem. ¶ Terriò impugnatur Albertinus ad hominem. Per te, quia hæc enuntiatio * Homo est animal rationale * est necessaria veritatis, & enuntiat de homine suam rationem intrinsecam, & essentialē, debet homo quoad essentialia ipsi; licet non quoad existentialia, necessarius esse, & non sufficit necessitatem ponere in aliquo alio distincto a prædicatis essentialibus hominis: ergo, quia hæc enuntiatio * Existentia est ratio formalis existendi * est necessaria veritatis, & enuntiat de existentia suam rationem intrinsecam, & essentialē, debet existentia quoad rationem sibi intrinsecam, & essentialē esse necessaria; & non sufficit necessitatem ponere in essentia hominis distincta, per te à ratione formali existendi. Nunc ista sufficiant contra hanc sententiam. Qui plura velit adeat auctoritates nostros.

[P.]

CAP.

CAP. II.

Statuuntur alia.

8 **S**Tatuo septimò. Possibilitas necessaria creaturarum non consistit in quadam carentia necessaria condistincta ab omni ente positivo. Sunt, qui dicant (facem pretulisse videtur P. Foscà lib. 5. metap. cap. 5. q. 1.) possibilitatem cuiusvis creaturæ consistere in quadam carētia necessaria, ab omni ente positivo condistincta, cuius carentiæ munus sit necessariò excludere, quòd prædicata creatura possibilis contradictionē implicent. Oppositū tamen est verum. Primò. Quia Deus poterit, & non poterit efficaciter nolle talē carentiā: ergo nō est necessaria; sed impossibilis. Secunda pars antecedentis est manifesta: nequit enim Deus habere decretum efficax necessariò frustrandum suo effectu: cuiusmodi decretū esset nolitio efficax obiecti omnino necessarij. Prior pars antecedētis probatur. Potest Deus efficaciter nolle, quòd summè distat ab infinita perfectione Dei. At ea carentia, quippe, quæ est expers omnis perfectionis entitativæ summè distat ab infinita perfectione Dei: ergo potest Deus eam carentiam efficaciter nolle. Maior, quæ sola est difficilis roboratur. Tum quia potest Deus quā-

libet creaturā positivā efficaciter nolle, quia qualibet creatura positiva, licet aliquā perfectionē entitativā importet; non tamen omnem: ergo poterit à fortiori quālibet carentiā ab omni positivo cōdistinctā efficaciter nolle, quia talis carentia omni penitus perfectione entitativa nuda est. Tum quia nulla entitas positiva distincta à Deo potest habere prædicatū ratione cuius opponatur cum libertate Dei ad volendā ipsam efficaciter: ergo nulla carētia distincta ab omni positivo potest habere necessitatē, ratione cuius opponatur cū libertate Dei ad volendā efficaciter eam carentiā. Sicut enim ens positivum à Deo distinctum eo ipso, quod sic distinctū, est imperfectum, proindeque dignum nolitioe efficaci Dei; ita carentia distincta ab omni positivo, caret necessariò omni perfectione entitativa, proindeq; nequit non esse longè potiori iure digna nolitioe efficaci Dei, & consequenter nō necessaria; sed cōtingens. Et quidē nisi hoc principium fixum sit * *Omne absolute, & simpliciter inevitabile à Deo est Deus* * non video quomodo possit efficaciter impugnari, qui dicat, non implicare creaturas positivas absolute, & simpliciter inevitabiles à Deo.

9 Secundo. Carentiæ necessariæ chymærarum distinctæ ab omni positivo non requiruntur,

ut sint necessario impeditæ chymaræ: ergo ad nihil requiruntur. Antecedens probatur. Entitas positiua necessaria Dei se ipsa reddit impeditam omnem chymarā: ergo ad impeditiōē chymaræ non requiruntur prædictæ carentiæ. Probatur antecedens. Deus ex propria perfectione, proindeque se ipso necessitas est, ut nihil sit, nisi ipso volente, aut permittente. At quælibet chymara, cum omnino impossibilis sit nequit esse, neque Deo volente, neque permittente: ergo Deus est necessitas, ut chymara non sit. Necessitas autem ut chymara non sit, est maximum omnium impedimentum, ut sit: ergo Deus ex suis intrinsicis est maximum omnium impedimentum, ut existant chymaræ, ac per consequens Deus se ipso reddit impeditas chymeras. ¶ Huic argumento, quod valde firmatur ex dicendis disp. 7. occurre, Deum se ipso radicaliter; non se ipso formaliter reddere impeditas chymeras: quia Deus se ipso est necessitas, ut resulter carentia formalis ipsarum.

10 Hæc est radix deceptionis aduersariorum, qui malè imaginantur, quoties verificatur propositio negativa dicens aliquid non esse, eo ipso correspondere ex parte obiecti, tanquam verificatum eius, aliquid negatiuum distinctum ab omni positiuo: cum

tamen satis sit ad verificandam propositionem negatiuā ens positium, quod propter omnino dam incōpossibilitatē cum obiecto negato sit essentielle impedimentum ipsius. Cupio res ipsas magis introspici, quam consueto verborum sono fidem adhiberi. Vrgeo sic. Deus per te se ipso est necessitas carentiæ chymaræ; licet non ipsa carentia. At necessitas ad aliquid est carentia possibilitatis ad oppositum: ergo Deus, tamen si ens positium est carentia possibilitatis ad chymeram. Similiter, quia Deus se ipso est necessitas, ut ipse nō moriatur, ut non careat existentia, ut non peccet, ut nō mutetur, erit quidem quātumuis ens positium carentia possibilitatis, ut moriatur, ut careat existentia, ut peccet, & ut mutetur, vel si solum radicaliter sit huiusmodi carentiæ, quia necessitas est, ut ipse resultet, redibit argumentum ad carentiam possibilitatis, ut nō resultent, & abibimus in infinitum. Sicut ergo ipsa entitas positiua Dei per modum excludentis has chymericas possibilitates est carentia istarum possibilitatum sita non obstante, quod sit ens positium poterit se ipso esse formalis exclusio cuiusvis chymaræ.

11 Hinc infertur harum carentiarum impossibilitas. Si enim tales carentiæ necessariae nō requiruntur ad excludendas chymas,

maras, erunt; & non erunt necessariae in se ipsis. Primum: quia supponitur. Secundum: quia necessitas ipsarum, solum in eo niti potest, quod necessario inferatur ex hac veritate necessaria. * Necesse est deficere impossibilia. * At ex hac veritate non inferuntur necessario tales carētia: nam ex ea veritate solum inferitur non esse impossibiliū, ad quod non requiruntur carētię distinctae ab entibus positivis: ergo tales carētia non sunt necessariae. Scio pro firmitate plena argumenti facti, necesse esse probare, necessariam impossibilitatē impossibilium identificari cum Deo. Sed hoc praestabimus commodius disp. seq. Modo fixum maneat, nihil esse omnino necessarium praeter Deum: quia in sola summa perfectione niti potest summa necessitas quoad esse. Ab hac veritate primitus hominibus impressa lumen rationis non excidisset, nisi quibusdā speculationibus imaginarijs, minus accuratē perpensis, obscuraretur.

12 Octavo statuendū est, possibilitatē necessariā creaturarū nō consistere in disiuncto ex entitate creata, & carētia defectibili ipsius, secluso quouis alio, nō solum indeterminatē, sed determinatē necessario. Declaratur id, quod excludimus. Defendimus iam olim disputationis gratia, quod postea RR. placuit, tri-

plicē saltē possibilitatem sortiri quālibet creaturā possibilē, v. g. Petrū, nimirū, ipsum esse cōtingens Petri, carētiā defectibilē talis esse, ac denique disiunctū in eo consistens, quod, vel Petrus existat, vel defectibiliter nō existat. Primō. Ipsa entitas Petri cōtingens, est vna possibilitas cōtingens Petri. Nam, cum entitas cōtingens Petri se ipsa nō implicet contradictionem, se ipsa est possibilis. Secundō. Ipsa defectibilis carētia Petri est alia possibilitas cōtingens Petri. Nā id est possibile, cuius carētia est defectibilis. Terriō disiunctū ex esse Petri, & carētia defectibili Petri est Petri possibilitas, & possibilitas necessaria Petri. Possibilitas quidē. Nam, vel rem existere, vel eius carētiā defectibilem, nequit cōpetere impossibilib⁹, quae neque existunt, neque deficiunt per carētiā defectibilem; sed per indefectibilem, & necessariā. Id autem, quod propriū est rei possibilis, vt distinctae ab impossibilib⁹, potest nō immeritō dici possibilitas rei. Possibilitas necessaria: quia cum sit necessarium, quodlibet esse; vel non esse, necesse est Petrum, vel existere, vel carere existentia.

13 Dicendum est ex hac ipsa speculatione inferri possibilitatē aliam rebus creatis extrinsecā, non solum indeterminatē, sed determinatē necessariam. Probatur. Necessitas indeterminata

Petri, vel eius carentiæ defectibilis, est possibilitas Petri. At ea necessitas indeterminata talium extremorum est in se ipsa necessaria, non solum indeterminatè; sed determinatè: ergo datur possibilitas Petri determinatè necessaria, & consequenter extrinseca ipsi, quia quodlibet ipsi intrinsecum, non determinatè necessarium; sed determinatè contingens est. Maior huius discursus certa est iuxta speculationem traditam, quia prædicta necessitas propria est possibilitum, & impossibilibus repugnans. Minor quoad primam partem probatur. Datur indeterminata necessitas, vt Petrus existat, vel non existat, siquidem necessariū est Petrum existere, vel non. At ea necessitas non datur contingenter; quia posset non esse necessarium, vel Petrum existere, vel non existere; ac proinde posset dari casus, in quo non esset impossibile; sed possibile, neque Petrum existere, neque non existere, quod est chymæricū: ergo talis indeterminata necessitas datur necessario. Probemus iam secundam partem primæ minoris, nempe talem necessitatem dari necessario determinatè.

14. Illud est determinatè necessarium, quod non solum est indefectibile simul cum alio; sed est indefectibile secundū se seorsim. Sic Deus est determinatè necessarius, quia non solum est

impossibile deficere simul Deū, & aliquid aliud; sed etiam est impossibile deficere Deum secundum se sumptum. Sic Petrus nō est determinatè necessarius; sed indeterminatè, indeterminatione versante circa ipsum; & eius carentiam: quia licet impossibile sit, Petrum simul cum ipsius carentia deficere; possibile tamen est, deficere Petrum secundum se sumptum. At prædicta necessitas indeterminata, est indefectibilis secundum se sumpta: ergo determinatè necessaria. Minor probatur. Non potest deficere, quod necesse sit Petrū existere, vel non existere. Nam alioquin posset deficere hæc necessitas, & ea deficiente contingere posset, neque Petrum existere; neque non existere, quod est chymæricum. At non posse deficere, quod necesse sit Petrū existere, vel non existere est necessitatem indeterminatam eorum extremorum esse secundū se indefectibilem: ergo secundum se indefectibilis est. Cum quo autem ente identificetur constabit ex dicendis in hac disputatione.

15. Nono statuendum est, possibilitatem necessariā creaturarum, non consistere in statu conditionato, vel quasi conditionato ipsis creaturis intrinseco, vi cuius creatura est exitura sine cōtradictione sub hac conditione *si existat*. Premo breuiter hoc

hoc dilemma probationes alibi fufius traditas, loquendo de Petro poffibili, & nunquam exituro. Vei prædictus ftatus conditionatus, *absolute*; & non folum conditionatè exiftit; vel conditionate, folum fub conditione exiftentiæ Petri nunquam exercenda: Si dicatur exiftere *absolute*; & non folum conditionatè: ergo non eft intrinsecus Petro, quia Petro, neque exiftente, neque exituro, nihil *absolute* datur intrinsecum Petro, vt ex fe eft euidens. Si dicatur fecundum, nempe folum conditionatè dari, fub conditione exiftentiæ Petri nunquam exercenda: contra eft. Poffibilitas neceffaria Petri nõ folum datur conditionatè fub conditione nunquam exercenda; fed etiam datur *absolute*, imò eft indefectibilis. At prædictus ftatus datur per te folum conditionatè, fub conditione nunquam exercenda: ergo illa poffibilitas, & prædictus ftatus non funt omnino idem.

16 Maior probatur primo. Nam alioquin Petrus non efferet nunc poffibilis; fed efferet poffibilis, fi efferet exiftens. Nam id, cuius poffibilitas non datur; fed datur, non eft poffibile; fed efferet; ficut id, cuius exiftentia non datur; fed daretur, non exiftit; fed exifteret. Secundo, quia poffibilitas neceffaria Petri erit neceffaria, vt fupponitur, & nõ erit neceffaria: quia, quod actu deficit

non eft neceffarium, & indefectibile. At ea poffibilitas actu deficit, quia per te nõ datur; fed daretur, fi daretur exiftentia, quæ nunquã exercenda eft: ergo non eft neceffaria, & indefectibilis. Tercio. Quia tam *absolute* datur poffibilitas Petri poffibilis, quàm *absolute* deficit impoffibilitas eiufdẽ Petri: cum ex terminis ipsis manifestum fit, non efferet aliud deficere impoffibilitatem rei, quàm dari poffibilitatem. At impoffibilitas Petri *absolute* deficit, & non folum deficeret, fi daretur exiftentia Petri, quæ non eft exercenda: ergo poffibilitas Petri *absolute* datur; & non folum daretur, fi daretur exiftentia Petri nunquam exercenda. ¶ Minor patet, quia, fi Petri impoffibilitas non deficeret *absolute*; exifteret *absolute*: nam modo, quo res non deficit, exiftit. At impoffibilitas Petri, vt potè chymarica, non exiftit *absolute*: ergo deficit *absolute*. Cõfirmatur. Eo modo, quo nõ datur contradictoriũ rei in rerũ natura, datur res in rerum natura: quia, neceffe eft, rem efferet, aut non efferet: ac proinde quomodo deficit *non efferet* datur *efferet*. At, ficut contradictorium rei, vt exiftentis eft *non exiftentia*; ita contradictorium rei, vt poffibilis eft *impoffibilitas*: ergo eo modo, quo non datur impoffibilitas, datur poffibilitas. Cum igitur impoffibilitas Petri poffibilis *ab-*

folu-

solutè deficiat; *absolutè* dabitur possibilitas. Vide num. 2.

17 Scio solutiones adduci, quæ verbis potius ludunt, quam re ipsa satisfaciunt. Sed quia facile refutantur, penetratis terminis nostrorum argumentorum, & quia res est negotij metaphysici; potius quàm Theologici, superiedere duximus, hoc vnum animadvertentes, nimirum sub ea restrictione, & modo, quo fateantur aduersarij prædicata Petri esse necessaria, possibilitatem Petri esse indefectibilem, & his similia; fateri tenentur, sub eodem modo, & restrictione importari aliquid, quod non purè conditionate sit, & absolute desit; sed quod absolute sit, etiam non existente entitate rei create possibilis, & cōsequenter, quod non sit huic intrinsecum; sed extrinsecum.

CAP. III.

Prior pars vera sententiæ.

18 **D**Vplex est, siue realiter, siue ratione nostra distinguantur, possibilitas creaturæ. Alia est respectiva ad causam producentem. Alia dicitur absoluta. Hæc, nō est aliud quàm entitatem creaturæ neque implicare, siue complicare in se prædicata formaliter contradictoria; neque in se implicare prædicata contradictoria illa-

tiue, id est prædicata, quæ inferunt contradictionē. Ratio est, quia possibilitas absoluta rei possibilis est illud, quo res discernitur à chymæra. Cum autē chymæra sit cōplicatio prædicatorum contradicentiū, vel inferētium contradictionē, consequens est, eo rem esse possibilem absolute, quo non cōplicet in se huiusmodi prædicata. Possibilitas respectiva ad causam producentē, est posse produci ab ea causa. V.g. homo est possibilis absolute, quia hæc prædicata. *Animal rationale. *Quæ in ratione hominis dicuntur, neque formaliter, neque illatiue contradictionē implicant. Est etiā possibilis respectiue ad causam producentē, quia potest produci à Deo. Possibilitas absoluta communis est omni enti reali, siue sit ens à se; siue ab alio, quia nullum ens reale contradictionē involuit in se, siue formaliter, siue illatiue. Possibilitas autē respectiva est illorū entium realium specialis, quæ produci possunt ab aliquo principio producente. Hanc distinctionem didicimus ex communi, & Angelico Magistro D. Th. I p. q. 46 art. 1. ad 1. Quo posito.

19 Affero primo. Possibilitas primaria, & necessaria respectiva creaturarum producibilium à Deo stat in diuina potentia necessario existente, & se ipsa denominante tales creaturas producibiles à Deo. Probatur ratio.

tionem, cuius meminit Gabriel in 1. distinct. 43. quæst. 2. Possibilitas respectiva primaria, & necessaria creaturarum producibilium à Deo stat in necessaria, & primaria producibilitate ipsarum à Deo. At hæc producibilitas est potentia diuina ad producendas illas: ergo prædicta possibilitas stat in hac potentia. Minor probatur. Quia idem omnino est, Deum necessario posse producere creaturas; & necessario posse creaturas produci à Deo. Sed illud prius consistit in necessaria potentia diuina productiua: ergo in eadem potentia consistet posterius.

¶ Dices, eam producibilitatem consistere in passiuâ capacitâ creaturis intrinseca, per quam de se sunt capaces, ut producantur à Deo. Sed contra. Quia nihil creaturis intrinsecum est necessarium. At loquimur de possibilitate respectiva primaria, & necessaria: ergo non stat in aptitudine intrinseca ex parte creaturarum; ut producantur; sed in potentia intrinseca ex parte Dei, ut producat, quæ denominat intrinsecè Deum potentem producere, & creaturas denominat extrinsecè possibles produci.

20. Hinc fit primò. Sicut possibilitas respectiva creaturarum producibilium à Deo consistit in diuinâ potètiâ, per quam Deus est intrinsecè productiuus

ipsarum; ita possibilitas respectiua illorum, quæ nequeunt à Deo produci; sed solum permitti, consistit in diuinâ potentia permissiua, per quam Deus est permissiuus illorum. Fit secundo. Quauis possibilitas respectiua primaria, & necessaria consistat in prædicta potentia diuina necessaria; concedendam tamen esse, respectu plurium, possibilitatem respectiuam contingentem, quia plura procedere possunt à potentia creata actiua, vel quasi actiua, ut calor à potentia calefactiua: formale peccati à potentia, vel potius imbecillitate peccatrice: cuiusmodi potentia dici possunt possibilitates respectiue contingentes suorum terminorum.

21. Obijcies. Omnis denominatio extrinseca præter formam denominantem importat subiectum denominatum. At creaturæ esse producibiles à Deo est denominatio extrinseca à diuinâ potentia productiua: ergo talis denominatio, præter prædictâ potètiâ Deo intrinsecâ importat aliquid intrinsecè se tenens ex parte creaturæ, quæ denominatur producibilis à Deo. Ut argumenti fallaciâ videas, eodem modo probo sic ante existentiam creaturæ dari existentiam creaturæ. Nam ipsa creaturæ existentia ante sui exercitium denominatur producibilis à Deo. At data denominatione, datur subiectum

de-

denominatū: ergo ante existentiam datur existentia, quæ est subiectum, quod denominatur producibile à Deo. Distinguat ergo maior. Subiectum denominatum, vt extrinsecè denominatum, concedo maiorem; vt intrinsecè exercitum, nego maiorem: & concessa minori, distinguo consequens. Importat in ratione denominati aliquid intrinsecè se tenēs ex parte creaturæ, concedo consequentiam; importat in ratione intrinsecè exerciti, nego consequentiam. Eodemque modo instantiæ, quā subiunximus dicendum est, ante existentiam non dari existentiam intrinsecè exercitam; benè tamen extrinsecè denominatā producibilem à Deo.

22 Itaque licèt omnis denominatio extrinseca importet subiectum denominatum in ratione denominati; tamèn plures sunt denominationes extrinsecæ, quæ in se ipsis intrinsecè præcisè includunt aliquid adæquate distinctum à subiecto denominato; tamet si respiciens ipsum. Sic, quando salus, & diuitiæ, quas non habemus, denominantur desideratæ, hæc denominatio importat ipsam salutis, & diuitiarum existentiam prout denominatam per desiderium; at ea denominatio non includit intrinsecè in suo esse ipsam existentiam diuitiarum, & salutis intrinsecè exercitam; alioquin nõ

staret, salutem esse desideratā; & non esse existentem. Qua propter ea denominatio solū includit quid adæquatè distinctum à salute, & diuitijs; respectuum tamen ad illas. Ratio est. Quia salutem desideratam esse à te, est præcisè dari intrinsecè in te desiderium salutis: ad quod, licèt necessarium sit tuum esse intrinsecum, & esse intrinsecū desiderij; non tamen esse intrinsecum salutis. Vbi nota: non est aliud, & aliud; sed idem omnino dari intrinsecè in te in ratione intrinsece exerciti, desiderij salutis; & dari salutem in ratione extrinsece denominatā.

23 Afferro secundo. Creaturæ possibiles per suam entitatem intrinsecam sunt exercite possibiles possibilitate absoluta; contingenti tamen. Prior pars probatur. Nam homo, v. g. (idemque est de qualibet creatura possibili) per illud est exercite possibilis possibilitate absoluta, per quod actualiter exercet esse non implicando contradictionem. At, quando existit homo, per suam entitatem intrinsecā exercet actualiter esse non implicando contradictionem: ergo tunc per suam entitatem intrinsecam possibilis est possibilitate absoluta. Maior patet ex discrimine possibilitatis absolutæ, & respectiuæ ad causam producentem. Minor probatur. Nam homo existens, est actualiter per suam entitatem

entitatem intrinsecam: vt enim ponimus ex metaph. esse actuali hominis, & entitas intrinseca ipsius idem sunt. Deinde homo per suam entitatem intrinsecam habet esse præcisè prædicata non contradictoria, nempe *animal rationale*; ergo quando existit exercet per suam entitatem intrinsecam actualiter esse nō implicando contradictionē. ¶ Posterior pars conclusionis, scilicet eius possibilitatis contingentia, manifesta est. Nam entitas intrinseca creaturæ possibilis, maximè identificata cum existentia actuali, vt à nobis ponitur, est contingens: ergo possibilitas absoluta consistens in entitate intrinseca creaturæ contingens est.

24. Obijcies. Impossibile est hominem existere implicando contradictionem: ergo necesse est hominem existere nō implicando contradictionem. Nam vbi aliquid est impossibile, contradictorium eius est necessariū: ergo necessaria est possibilitas consistens in existentia hominis sine implicatione contradictionis. Fallacia detegitur. Nam eodem modo probaretur, coexistentiam actualem hominis cum Deo (quæ coexistentia deficere potest non existente homine) necessariam esse, quia nequit homo existere incoexistens Deo. Concesso ergo antecedente, nego consequentiam. Nam ex im-

possibilitate huius complexi. * Existere hominem implicando contradictionem. * Tantum infertur necessitas sui cōtradictorij, quod non est hoc aliud complexum: *Existere hominem nō implicando contradictionem*, quod complexum ex defectu existentia hominis deficere potest; sed hoc negatiuum indefectibile: *Non existere hominem implicando contradictionem*. Simile inuenies in instantia subiuncta.

25. Affero tertio. Possibilitas absoluta primaria, & necessaria creaturarum non consistit formaliter in diuina potentia, quatenus creaturas denominante possibiles. Ratio est. Quia possibilitas absoluta primaria, & necessaria creaturarū consistit præcisè in eo, quod sint ens nō summe perfectum, & non implicans contradictionem. At tota hac ratio, formaliter loquendo, præscindit ab eo, quod in Deo sit potentia ad producendum tale ens: ergo ab hac potētia præscindit possibilitas absoluta primaria, & necessaria creaturarum. Minor probatur. Quia ratio *non summe perfecti* præcisè dicit, formaliter loquendo, excludere summam perfectionem: hoc autē præscindit ab eo, quod à Deo possit produci: vnde carentia distincta ab entibus positiuis, si fortè dantur, non sunt summe perfectæ; & tamē non sunt producibiles à Deo, quia productio

ter.

terminatur ad ens positivum. Si
milliter ratio non implicādi cō-
tradictionem præscindit ab eo,
quod à Deo produci possit, vt
patet in essentia diuina, quæ non
implicat contradictionem, & ta-
mē nequit à Deo produci. Quod
si dicas, creaturā esse simul to-
tum hoc: *Ens positivum non sum-
mē perfectū non implicans contra-
dictionem*, totumque hoc simul
sumptū non præscindere forma-
liter a potentia diuina producti-
ua ipsius, non satisfacis, quia to-
tum hoc simul sumptum nō est
aliud in sua ratione formali, quā
importans perfectionem entita-
tiuam non summam, & nō im-
plicare contradictionem: & hoc
non est aliud, quā coniunctum
formalitarum, quæ seorsim, &
coniunctim definiri possunt, nō
facta mentione potentie diui-
næ, proindeque seorsim, & con-
iunctim ab huiusmodi potentia
præscindunt.

CAP. III.

Posterior pars vere sententie.

26 **H**ic tandem explican-
dum est, quid meta-
physicē sit possibilitas absoluta
necessaria creaturarum, & in
qua entitate physica, & reali po-
nenda sit. In qua controuersia,
me quidem iudice, verius, &
subtilius, quam alij rem ipsam
altē tetigit subtilissimus Sco-

tus, & quidem iure optimo ce-
lebratissimus. At quia non om-
nia, quæ tantus Doctor tradit,
mihi videntur omnino necessa-
ria, & quia tempus ad plures dif-
ficultates exagitandas nos vo-
cat, breuiter rem aperiā, vt à
me concipitur. Pro cuius expli-
catione præmitto, sermonem
hic esse de possibilitate absolu-
ta necessaria discretiua possibi-
lium ab impossibilibus, quate-
nūs implicantibus contradic-
tionem, vt ex D. Thom. nota-
uimus num. 18. Tripliciter au-
tem fiat non implicare contra-
dictionem. Primo idem est,
ac existerē sine implicatione
contradictionis in se ipso, id est,
non includendo simul in suo
esse prædicata, quæ formaliter,
vel illatim opponantur contra-
dictorie. Secundo idem est, ac
non existerē implicando contra-
dictionem. Tercio idem est, ac
necessariō non implicare con-
tradictionē ex proprio suo con-
ceptu formali. Si autem petas,
quid hoc sit? Respondeo nihil a-
liud esse, quā non affirmari cō-
tradictoria formaliter, vel vir-
tualiter, affirmando præcisē de
obiecto id, quod directē expri-
mit de ipso pura definitio ipsius.
V.g. homo non implicat cōtra-
dictionem ex proprio suo con-
ceptu formali, quia si sumas hūc
actum, qui est pura definitio ho-
minis. * Animal rationale. * Et
rursus præcisē affirmes dari in-
re-

rebus animal rationale, neque formaliter; neque illatiue affirmas, dari in rebus duo contradictoria. Contrà verò homo irrationalis ex proprio suo conceptu formali contradictionem implicat, quia, si sumas hunc actum, qui est pura definitio hominis irrationalis. * Animal rationale non potens ratiocinari. * Et rursus præcisè affirmas, dari in rebus, id quod directè exprimitur per talem actum, iam eo præcisè, siue formaliter, siue illatiue affirmas, dari in reb^{us} duo contradictoria.

27 Præmitto secundo, possibilitatem absolutam necessariam creaturæ, non consistere in primo modo non implicandi contradictionem. Ratio est, quia primus modus non implicandi contradictionem est creaturam existere sine implicatione contradictionis. At hoc contingens est, quippe quod inuoluit existentiam contingentem creaturæ: ergo in illo non consistit possibilitas absoluta necessaria creaturæ. Tertiopremitto, neq; consistere in secundo modo non implicandi contradictionem. Ratio est, quia possibilitas absoluta creaturæ consistit in eo modo non implicandi contradictionem, qui non sit communis impossibilibus. At secundus modus non implicandi contradictionem communis est impossibilibus: ergo non consistit in illo possibilitas. Minor probatur. Quod non exi-

stet, non existit implicando contradictionem. At impossibilia non existunt: ergo non existunt implicando contradictionem: ergo non existere implicando contradictionem, qui est secundus modus assignatus, quid commune est impossibilibus.

28 Iam igitur. Affero quarto. Possibilitas absoluta necessaria creaturæ, metaphysicè loquendo, est non implicare contradictionem ex suo proprio, & puro conceptu formali. Primo: quia stat in aliquo modo non implicandi contradictionem; aliusq; non inuenitur in quo stet, qui non coincidat cum isto. Secundo. Quia stat in modo non implicandi contradictionem proprio possibili, necessario, formaliterq; præindèntē à potētia diuina productiua possibili. At hæc omnia coueniunt modo assignato: ergo stat in illo prædicta possibilitas. Minor probatur: Nam in primis hic modus non implicandi proprius est possibili. Vt enim vidimus n. 26. impossibilia contradictionem implicant ex proprio suo, & puro conceptu formali. Secundo hic modus non implicandi est omnino necessarius respectu possibili: quia impossibile est possibilia implicare ex suo proprio, & puro conceptu formali: non enim fieri potest, ut qui præcisè de ipsis affirmet, quod de ipsis exprimit propria & pura definitio formalis ipsorum, o ipso affirmat contradictoria: ergo necesse est possibilia non implica-

ex suo proprio, & puro conceptu formali. Tandem hic modus non implicandi præcindit formaliter à potētia diuina produciua possibilium: quia nulla mētionē facta huius potentia sub ratione talis potentia, apprehēditur hominem ex suo proprio, & puro conceptu formali non implicare contradictionem, vt patet ex declaratione huius rei tradita num. 26.

29 Vbi notare est, pro excludendis, quæ possent ob stare. Veritas ista conditionalis. * Si existat homo, nulla sequetur contradictio. * Si sumatur modo, quo possit in illa consistere possibilitas absoluta necessaria hominis, coincidit omnino cum eo, quod homo non implicet contradictionem ex suo proprio, & puro conceptu formali. Ratio est: quia si placeat rem attentè perpendere, nullam fore contradictionē ex præcisa suppositione existentia hominis, aliud non est, quàm vnum ex tribus, vel eam existentiam exerceri defacto sine contradictione; vel non exerceri defacto cū contradictione; vel nō affirmari formaliter, aut illatūe contradictionem, præcisè affirmando existentiam hominis. Tertium coincidit manifestè cum nostra explicatione possibilitatis absolutæ, & necessariae. Primum, & secundum insufficientia sunt, vt in illis consistat talis possibilitas,

vt patet ex num. 27. ergo prædicta veritas conditionata, si sit possibilitas absoluta, & necessaria coincidit cum possibilitate, quam tradidimus. Omitto confirmationes alias, quæ ad probationes factas reuocantur. Sed iam petes, in quo ente physico stet hæc necessaria non implicatio possibilium ex suis proprijs, & puris conceptibus formalibus?

30 Affero quintò. Possibilitas hæc absoluta, & necessaria creaturarum possibilium physice loquendo est prædicatum necessarium Dei constituens creaturas non implicantes contradictionē ex suo conceptu formali. Probatur. Omne simpliciter, absolute, ac determinate necessarium est indistinctum à Deo. Nam distinctum a Deo, eo ipso est imperfectum, & ob id contingens. At hæc possibilitas est absolute, simpliciter, ac determinate necessaria: ergo est indistincta à Deo, & consequenter aliquod prædicatum Dei, & quidem necessarium, cum ipsa necessaria sit. Consequentia patet, præmissæque constant ex cap. 1. & 2. ¶ Denique rogabis. Quo iure Deus sit necessario possibilitas absoluta necessaria omnium creaturarum? Respondeo. Primo, quia Deus iure summæ perfectionis debet in se formaliter habere omnem perfectionē necessariam non dicentem im-

per-

perfectionem. At perfectio necessaria est non dicens imperfectionem esse possibilitatē necessariam absolutam creaturarum, sicut esse possibilitem necessariā ipsarum respectuam ad causam productiuam, vel permissiuam, ut eo modo nihil habeant creaturæ non dicens imperfectionē, siue intrinsecum; siue extrinsecum ipsis, quod non habeant à Deo, vel efficienter, vel formaliter: ergo Deus iure summæ perfectionis est possibilitas absoluta necessaria creaturarum.

31 Secundo Deus est ea possibilitas iure perfectissimæ representationis, speculique clarissimi cunctarum rerum. Probatur hoc discursu. Deus est perfectissima representatio, speculumque perfectissimum cunctarum rerum: ergo ex parte predicatorum essentialium hominis representare debet omnia prædicata, quæ constituunt essentiam hominis, neque plus; neque minus: est enim de ratione representationis, perfectissimique speculi sic adæquari obiecto representato, ut ex parte ipsius representet exactè cuncta, quæ in ipso includuntur, neque peccando per excessum; neque per defectum: ergo Deus est representatio hominis non representans ex parte essentiæ hominis prædicata formaliter, vel illatiuè contradictoria: quia cum non includantur in essentiâ ho-

minis talia prædicata, iam ea representatio, & speculum peccarent per excessum. Hinc rursus infero: ergo Deus titulo perfectissimæ representationis necessariæ, necessario habet, quod nullus proprius, & purus conceptus hominis representet ex parte essentiæ ipsius hominis prædicata contradictoria, in quo stat possibilitas absoluta necessaria, quam tradidimus. Probo consequentiam. De ratione perfectissimæ representationis obiecti est non peccare per defectum. At sic peccaret, si ex vna parte ipsa non representat ex parte essentiæ hominis prædicata contradictoria; & aliundè talia prædicata representat alia propria, & pura representatio hominis: si enim pura hominis representatio, id est, nihil ex parte hominis representat, nisi, quod in ipso includitur; representat in ipso prædicata contradictoria, iam in ipso includitur prædicata contradictoria, & consequenter peccat per excessum representatio, quæ non exprimit in ipso talia prædicata: ergo de ratione perfectissimæ representationis diuinæ, nō representatis prædicata contradictoria, est nullū propriū, & purum conceptū hominis representare talia prædicata in essentia hominis. Hæc modo sufficiant, quæ firmiora manebunt ex argumentorum solutione.

32 Hinc fit primò satis acutè de more suo subtilissimum Scotum posuisse possibilitatem necessariam absolutam in esse cognito per mentem Dei, nimirum, quia creaturæ sunt necessario possibiles per denominationem extrinsecam cognitarum representatione explicata num. super. Hoc autem esse cognitum, non incongruè dicitur esse diminutum. Quia in hac propositione: *Petrus est cognitus representatio* ne, quæ cum sit perfectissima non exprimit ex parte Petri contradictionem, ly *cognitus*, &c. dimittit illud est, quia si absolute diceretur *Petrus est*, ly *est* requireret ad veritatem propositionis, Petrum absolute, & simpliciter esse in se ipso intrinsece: at verò adiectis illis particulis *cognitus*, &c. nullum esse intrinsecum Petri requiritur ad veritatem eius propositionis; sed præcisè requiritur prædicta representatio diuina creaturis extrinseca. Hinc optimè Theodorus Smiling. egregius Scottista esse cognitum, quod Scotus vocauit esse diminutum posuit in denominatione extrinseca sumpta ex representatione diuina. Propter quam, & alias causas Pater Suarez, & Pater Vazquez pro amore, ac reuerentia debitis Doctori subtilissimo, ipsiusque præstantissimæ scholæ, tantum virum vindicarunt à calumnijs immeritò sibi im-

positis à Caietano, & Bañez.

33 Fit secundo. Sicut communiter alius conceptus dicitur obiectiuus, & alius formalis; obiectiuusque dicitur obiectum, quod cognoscitur per conceptum formalem; formalis autem ipsa cognitio, per quam cognoscitur tale obiectum; ita potest alia possibilitas dici obiectiua; & alia formalis, obiectiuaque erit ipsum esse creaturæ non includens in se contradictionem, quod cognoscitur per prædictam representationem diuinam necessariam: & hæc obiectiua possibilitas, cum sit ipsum esse creaturæ, contingens est, & non exercita donec tale esse exerceatur. Formalis autem est prædicta representatio diuina necessaria non representans contradictionem ex parte talis esse creaturæ, tametsi sit perfectissima representatio, & speculum talis esse. Vide dicta num. 23.

34 Fit tertio possibilitatem obiectiuam, & contingentem entitatis creatæ positivæ, positivam esse. Quia non est aliud, quàm ipsa entitas positiva creaturæ non includens in suo esse contradictionem. Negatiua tamen est possibilitas obiectiua carentiarum, si forte dantur, quæ distinguantur ab omni positivo. Nam ea possibilitas stat in ipsis carentijs negatiuis non includentibus contradictionem in suo conceptu obiectiuo. Deinde pos.

possibilitas respectiva necessaria entitatis creatæ positivæ, est quid positivum, nimirum ipsa potentia Dei; productiva talis creaturæ. Præterea possibilitas respectiva necessaria carentiarum est quid positivum, nimirum ipsa potentia Dei talium carentiarum permissiva. Denique positivum est possibilitas absoluta necessaria tam entitatis creatæ positivæ, quam carentiarum: ea enim possibilitas stat in diuina talium obiectorum representatione prout non inveniunt in eis obiectis contradictionem, tametsi sit perfectissima representatio, clarissimum, exactissimum, & ad æquatissimū speculum ipsorum.

35 Fit quinto, proportionem servata, similiter sentiendū esse de impossibilitate chymararum. Nam primò dici potest. Sicut existentia realis Petri quando exercetur physicè in se ipsa non implicando contradictionem est possibilitas contingens exercita sui; ita etiam existentia alterius Dei, non quidem physicè in se ipsa exercita; sed intentionaliter in cognitione creatæ, cui obijcitur, est impossibilitas exercita, & contingens alterius Dei: impossibilitas quidem exercita, quia in ea cognitione existit obiectivè alter Deus exercendo implicare intentionaliter contradictionem. Contingens: quia cum cognitio sit

cōtingens, est etiam contingens alterum Deum existere obiectivè in cognitione creatæ implicando intentionaliter contradictionem. Secundo impossibilitas respectiva chymararum, nempe alterius Dei, hominis irrationalis, & similium, stat in Deo, quatenus non productivo chymararum. Nam Deum esse improductivum chymararum nō est imbecillitas, & imperfectio; sed potius præstantia virtutis perrinens ad summam perfectionem Dei. Tertio. Impossibilitas absoluta necessaria chymararū est Deus, quatenus est indefectibilis necessitas, ut chymaræ ex suo formali conceptu contradictionem implicent simili modo, ac idem in absoluta, & necessaria possibilitate explicatum est. ¶ Tandem fit possibilitatem necessariā possibilem respectivam ad causam productivam, vel permissivam; possibilitatem absolutam necessariam possibilem; impossibilitatem impossibilem respectivā ad causam necessario improductivam, & impermissivam ipsorum, & impossibilitatem absolutam necessariam impossibilem esse formalitates divinas necessarias in se ipsis intrinsicè ex parte obiecti identificatas; & solum ex modo nostro concipiendi sub diuersis nostris considerationibus distinguibiles.

CAPVT V.

Soluntur obiectiones.

36 **O** Bjicies primò. Scien-
tia, per quam Deus
cognoscit possibilitatē creatu-
rarum est simplicis intelligētia:
ergo possibilitas creaturarū non
est prædicatum diuinum neces-
sarium. Antecedens est constans
opinio Theologorū. Consequē-
tia patet. Quia De^o perfectissima
scientia visionis cognoscit res
existētes, cuiusmodi sunt prædi-
cata sua necessaria. Cōfirmatur
primò. Creatura possibilis est,
quæ per productionē actualem
redditur existens. At entitas ne-
cessaria Dei nō redditur existens
per productionē actualem: ergo
creatura possibilis nō constitui-
tur in ratione possibilis per enti-
tatē necessariā Dei. Cōfirmatur
secūdo. Cognitione possibilita-
tis creaturæ dirigitur Deus ad
decernendā creaturam: ergo ea
cognitio est cognitio creaturæ,
& nō præcisè Dei: ergo possibi-
litas nō solū est Deus; sed aliquid
se tenens ex parte creaturæ.

87 Ad argumentū respōdeo.
Scientia creaturæ, vt possibilis,
est simplex intelligentia respecti-
uè ad creaturā, quæ denomina-
tur possibilis; & est visio respec-
tiuè ad necessariā possibilitatē,
qua creaturā necessariò denomi-
natur possibilis. Ratio est, quia

per talē sciētiā sic Deus iudicat.
✱ *Creatura constituitur possibilis
per meā entitatē necessariā.* ✱ Hinc
talis scientia respicit creaturam,
non videns illā, vt existentē; sed
constitutam in ratione possibilis
per entitatē necessariā Dei, quā
talis scientia existentē vidit. Iam
sciētiā, quæ cōparatur ad duplex
obiectum; ad alterū intuēdo ip-
sum vt existens; & ad alterū nō
intuēdo ipsum, vt existens, est
visio prioris; & simplex intelli-
gētia posterioris. Sic sciētiā, qua
Deus videt se nolle efficaciter
aliū mundū est visio huius no-
litionis; & simplex intelligentia
alterius mundi. ¶ Ad primam
cōfirmationem. Aliud est crea-
tura, quæ possibilis est; aliud pos-
sibilitas, qua possibilis est neces-
sario. Creatura, quæ possibilis est
fit existens per productionem
actualem. Vnde nequit esse diuina
entitas. At possibilitas, qua crea-
tura fit necessariò possibilis, non
fit existens per productionem
actualem; sed ad hanc productio-
nem antecedit tanquam aliquid
prorsus necessarium. Vnde non
solū potest; sed necessariò est ipsa
entitas Dei, quæ sola est quid ne-
cessariū simpliciter. Ad secundā
confirmationem. Cognitione di-
uina de possibilitate creaturæ
nō sūtit præcisè in hac possibili-
tate; sed eā attingendo, vt ratio-
nē necessariò constituentē crea-
turam in esse possibilis, attingit
simul ipsam creaturam, vt id,
quod

quod possibilitate necessaria idē
tificata cum Deo cōstituitur ex-
trinsēcē possibile, ideoque po-
test Deus ex hac cognitione di-
rigi ad decretum creaturæ.

38 Obijcies secundo. Hæc
propositio est vera. * Quæ Deus
non produxit, & producere po-
test sunt multa. * At in nostris
principijs fallā esset: ergo nostra
principia sunt fallā. Minor pro-
batur. Nam illa multa, quæ De-
us non produxit non sunt multa
intrinsēcē in se ipsis, quia iuxta
nos nihil habent intrinsēcē in se
ipsis antequam producantur;
neque sunt multa in essentia di-
uina, quia diuina essentia sim-
plex, & vna est: ergo nullibi
sunt multa. Respondeo. Quæ
Deus non produxit, & produ-
cere potest nō sunt multa exer-
citē; sunt tamen multa possibi-
liter necessario: quia hoc non
est aliud, quam dari possibilita-
tem necessariam, quæ licet in se
sit vnica; tamen est possibilitas,
vt ea, quæ non sunt producta sint
plura. Vnde, non obstante sim-
plicitate, & vnitāte essentia di-
uina, potest in ipsa dari, id quo
non producta sunt possibiliter
multa, quia entitas Dei non ob-
stante sua vnitāte potest idētifi-
cari cum vnica simplici possibi-
litate necessaria ad hoc, vt crea-
turæ non productæ sint plures.

39 Obijcies tercio. Creatura
possibilis, v. g. homo, est possibi-
lis possibilitate absoluta necessa-

ria præscindēdo à diuina repræ-
sentatione, per quam repræsen-
tentur prædicata hominis: ergo
possibilitas hominis absoluta, &
necessaria nō consistit in ea re-
præsentatione diuina. Probatur
antecedēs. Apprehēditur homo
absolute, & necessario possibi-
lis, eo præcisē, quod apprehēda-
tur, necesse esse, vt quilibet pro-
prius, & purus conceptus homi-
nis nō attingat prædicata cōtra-
dictoria ex parte ipsius, id est, ex
parte illorū quæ necessaria sunt
ad cōstitutionē hominis tanquā
intrinseca constitutiua ipsius. At
hic non fit mentio repræsen-
tationis necessariae diuinae: ergo
apprehēditur homo absolute,
& necessario possibilis præscin-
dendo ab ea repræsentatione.

¶ Respondeo. Distinguo an-
tecedens. Præscindēdo ex parte
obiecti ab ea repræsentatione,
nego antecedens; ex parte nostri
modi cōcipiendi, concedo. Ad
probationē cōcessa maiori, di-
stinguo minore. Non fit mētio
eius repræsentationis sub cōcep-
tu talis, cōcedo minore; sub cō-
ceptu necessitatis, vt intrinseca
cōstitutiua hominis nō inuoluāt
contradictionē in suo conceptu
nego minore. Deinde distinguo
cōsequens: præscindēdo ex par-
te obiecti, nego cōsequentiam,
ex parte nostri modi cōcipiēdi
concedo. Ex quibus nihil fieri
contra nos patet ex declaratio-
ne, quam subiicio.

40 Itaque Deus est necessitas indefectibilis, vt homo ex suo conceptu non implicet cōtradictionem: est etiam representatio perfectissima hominis non inueniens ex parte ipsius cōtradictionem. Formalitates istæ sunt ex parte obiecti idem omnino simplicissimū esse, proindeq; possibilitatē absolutā necessariam consistere in vna est ex parte obiecti consistere in vtraque, quod est nostrum intētum. Distinguuntur tamē istæ formalitates ex modo nostro concipiendi, quia diuersimodē definitur Deus conceptus tanquam indefectibilis necessitas, vt homo ex suo conceptu non implicet cōtradictionē; & conceptus, vt representatio perfectissima hominis non inueniens cōtradictionē ex parte ipsius. Et quāvis sub qualibet istarum considerationum Deus apprehēdatur absoluta possibilitas creaturæ, non tamen adeo vnicē, ac solum sub vna; vt non sit etiam sub alia talis possibilitas. Clarius tamen, quoad nos videtur, dari necessitatem indefectibilem, vt homo ex suo conceptu non implicet cōtradictionem, quā Deum esse necessariō representationē perfectissimam hominis non inueniens ex parte ipsius cōtradictionem. Sed de hoc statim.

41 Obijcies tertio cum Henrico. Deus, vt potens producere hominem, & similiter, vt

perfectissima representatio hominis non inueniens contradictionē ex parte ipsius, præsupponit necessario ex parte creaturæ possibilitatem aliā intrinsecam ipsi creaturæ. At hæc possibilitas præsupposita ad prædictas perfectiones necessarias Dei est necessaria: ergo concedenda est necessaria possibilitas intrinseca creaturis. Consequentia patet, minorque certa est. Non enim potest necessariō præsupponi possibilitas contingens ad perfectiones necessarias Dei: quippè necessariū non est id, ad quod præsupponi debet aliquid contingens. Probatur ergo maior. Ideo Deus potest producere hominem; potius quā chymæram, & similiter ideo diuina representatio inuenit cōtradictionem in chymæra; potius quā in homine, quia homo est in se intrinsecē possibilis; & chymæra impossibilis: ergo prædictæ perfectiones Dei præsupponunt necessario possibilitatem intrinsecam ex parte creaturæ.

42 Explicabo prius solutionis doctrinam, quæ firmiter animo infigenda est, & postea propositionibus argumenti singillatim occurrā. Obseruo primō. Ratio, vt aliud existat, quod ad præsens attinet duplex est. Alia a posteriori non necessaria ad existentiam alterius. Alia a priori necessaria, ad existentiam alterius. Primum modo creaturæ existentes sunt.

sunt ratio à posteriori existentia Dei: quia sunt effectus subsequenti ad existentiam Dei, ex quibus bene probatur Deum existere. Hinc infertur possibilitatem intrinsecam, & cōtingentē hominis esse rationem à posteriori, ut Deus possit producere hominē; & ut Deus ita hominem repræsentet, ut non inueniat contradictionem ex parte ipsius. Ratio est manifesta. Quia possibilitas intrinseca, & cōtingens hominis est hominē existere actualiter nō implicando contradictionē, ut sup. vidimus. At hominē à Deo productū sic existere est optima ratio à posteriori taliū prædicatorum Dei, ut ex se patet: ergo possibilitas intrinseca, & cōtingens hominis est optima ratio à posteriori, ut existant prædictæ perfectiones Dei. Non tamē est ratio necessaria, ut tales perfectiones existāt. Quia nihil cōtingens requiritur ad existentia necessarij: alioquin necessariū deficere posset ex defectu contingētis. At possibilitas intrinseca hominis, utpote, quæ est ipsa hominis existentia, cōtingens est: ergo non est ratio requisita, ut existāt prædictæ perfectiones necessariae Dei. Iam verò ratio à priori, ut existat aliud, subdividitur in rationē à priori prioritatem reali, quo pacto Deus, ut efficaciter decernens existentia ignis, est ratio à priori existentia ignis, quia Deus, ut sic sumptus, præcedit priori-

tate causalitatis realis ad existentia ignis; & in rationem à priori prioritatem rationis: quo pacto Deus, ut intellectivus est ratio à priori, ut ipse Deus existat, ut volitivus, quia Deū esse intellectivū est prædicatū ratione nostra prius ad esse volitivum, optimeque inferens esse volitivum.

43. Observo secundo. Possibilitas absoluta necessaria creaturæ, v. g. hominis, non est ratio à priori prioritatem reali, ut existant prædictæ perfectiones necessariae Dei. Ratio est, quia non est prius realiter, quā aliud, quod realiter est omnino idē cū illo: possibilitatq; necessaria, & absoluta creaturæ est realiter omnino idem cū prædictis perfectionibus necessarijs Dei, ut iam ostēdimus. Cæterum possibilitas absoluta necessaria creaturæ consistens in eo, quod necessario creatura nō implicet cōtradictionem ex suo proprio, & puro cōceptu, est ratio à priori prioritatem rationis ad prædictas perfectiones necessariae Dei. Nā in primis, ut patet, probatur optimē ex hac possibilitate, Deū posse producere creaturā, necessarioq; ipsā repræsentare repræsentatione non inveniēte contradictionē ex parte ipsius creaturæ. Deinde hæc possibilitas, ita est idem realiter cū prædictis perfectionibus, ut ea possibilitas sub ratione sua clari⁹ nobis appareat, quam prædictæ perfectiones sub suis rationibus:

ergo est prior ratione prædictis perfectionibus. Illud enim est prius ratione alio, quod eas, quas assignauimus conditiones habet. Iam eam possibilitatem sub sua ratione apparere nobis clarius, &c. ex eo constat, quod non possumus benè penetrare Deum necessario posse producere hominem; potius quam chymarâ; necessarioq; representare hominē; potius quā chymarâ representatione nō inueniēte contradictionem, nisi manuducamur concipientes hominē necessario ex conceptu suo non implicare cōtradictionem; conuersim autem opposito modo contingit.

44. Obseruo tertio. Impossibile est etiam rursus assignare respectiue ad possibilitatē creaturæ necessariam, ratione nostra primam, aliam possibilitatem necessariā creaturæ, quæ illius primæ possibilitatis sit ratio à priori: iam enim ea prima possibilitas non esset prima possibilitas, vt constat. Vnde sicut in sententia aduersariorum, in quaestione, cur Deus possit producere hominē? Et in quaestione, cur diuina representatio hominis non reperiatur contradictionē ex parte ipsius? Datur pro ratione à priori possibilitas absoluta hominis; ita similiter apud nos in eisdē quaestionibus datur pro ratione à priori prioritatem rationis possibilitas absoluta hominis, uēpe hominē, ex proprio, & puro cōceptu sui,

non implicare cōtradictionem. Et sicut in sententia aduersariorum, si ulterius inquiratur, cur homo in suo conceptu non implicet contradictionem? Non dabitur ulterius alia possibilitas pro ratione à priori requisita (quidquid sit de ratione à posteriori non requisita, & contingente, de qua num. 42.) sed ad summū magis, ac magis clarificabitur termini, donec veniamus ad clarissimam lucem, supra quam clariorē aliā pro hoc statu quærere stultum esset; idem pariter iuxta nos continget, qui petentibus, cur homo in suo conceptu non implicet cōtradictionē? Nihil aliud denique dicemus, nisi, quia aliās ille conceptus esset purus cōceptus hominis, vt supponimus; & nō esset; sed hominis, simul, & nō hominis, vel alterius cōplexionis prædicatorū cōtradictiū. Vnde inter aduersarios, & nos discriminē nō est in ultima resolutione quaestionis circa possibilitatē rerū, quoad metaphysicā indaginē; sed quoad entitatē physicā, cū qua identificamus possibilitatem absolutā necessariā. Nos enim eā identificamus cum Deo: cū quo autē ipsi identificent? Audio sapē verba; nunquā sensum percipio. Simili modo, seruatis seruandis, tradenda est vltima resolutio impossibilitatis, vt ex dictis erit cuique facilis sine mea explicatione.

45. Pro dissentibus ergo sic doctri-

doctrina tradita aptanda est in forma argumento facto num. 41. Nego maiorem. Ad probationem distinguo antecedens. Ideo à posteriori & assignata ratione contingente, & non requisita ad prædictas perfectiones Dei inferente tamen ipsas à posteriori concedo antecedens? ideò à priori, nego antecedens, & nego consequentiam. Si autem propositio illa: *Ideò, &c. sic reformaretur. Ideò Deus potest producere hominem, & prædicta representatione cognoscit, quia ipse homo necessario est absolute possibilis*: Distinguenda est: importata per ly quia ratione à priori prioritate rationis concedo propositionem; ratione à priori prioritate reali, nego. Illius autem possibilitatis necessaria, & absoluta, quia omnium prima est, etiam ratione non est alia possibilitas, quæ sit ratio à priori ipsius. Hæc, si perspiciantur intimè, videbitur satis infirmum argumentum, quod plures torti, & extra nostram sententiam fecit.

46. Obijcies quartò. Nihil est impossibile intrinsecè ex parte Dei: nihil enim impossibile est ex defectu virtutis in Deo, ut ipsum producat, diuina quippè virtus est vnde quaque infinita: ergo impossibilitas chymaræ non tenet intrinsecè ex parte Dei nõ potentis ex se producere illam; seu intrinsecè ex parte chymæ.

ra repugnantis produci à Deo. Quod eleganter expressit O. Th. 1. p. q. 25. art. 3. illis verbis: *Impossibile omnipotentia non subditur; non propter defectum diuinae omnipotentia, sed quia non potest habere rationem factibilis, neque possibilis*. Vnde concludit. *Conuenientius dicitur, quod impossibilia non possunt fieri, quam quod Deus ea non possit facere.* ¶ Resp. Nego antecedens. Licet enim nihil verum, & reale sit impossibile intrinsecè ex parte Dei; bene tamen, quod chymæricum est. Quia intrinsecè ex parte Dei datur omnis perfectio sine imperfectione: cuiusmodi est Deū non posse producere chymarā; & representatio necessaria omnium, quasi innata Deo, inueniens contradictionem ex parte alterius Dei; & aliarum chymærarum, in quibus impossibilitas necessaria impossibilium consistit. Quod quidem, esse perfectionem Dei, probabitur efficaciter disp. 7. sicut non posse Deū peccare, mutari, & mori, est etiam perfectio Dei. Non tamen propterea dicendum est, chymæram impossibilem esse propter defectum diuinæ omnipotentia, vt rectè D. Th. sicut enim non est defectus; sed perfectio virtutis non posse peccare; ita etiam non posse chymarā producere. Videatur Aureolus in 1. dist. 43 p. 2. art. 3. in conclus. art. Conclufitque optime præceptor:

ter Angelicus: *Convenientius dicitur, &c.* Ratio autem maioris convenientiæ in vna locutione, quam in alia, non eſt, quia Dei omnipotentia etiam ad chymicras extendatur, ſed quia voces iſtæ: *Deum non poſſe ſonare videtur imbecillitatem potentiæ diuinæ; quod ſecus accidit vocibus illis: Impoſſibilia non poſſunt fieri.* Purior igitur, & ab omni diſſonantia immunis erit hic loquendi modus.

47 Obijcies quintò celebre argumentum ductum ex propoſitionibus, quas vocant æternæ, & neceſſariæ veritatis. Datur ab æterno, & neceſſariò huius enunciationis obiectum * Petrus eſt animal rationale * Sed hoc obiectum eſt eſſentia Petri ſecundum ſuum eſſe eſſentiale: ergo hæc eſſentia ſecundum eſſe eſſentiale datur ab æterno: ergo in illa ſtare poterit æterna, & neceſſaria poſſibilitas Petri. Conſequentiæ manifeſte ſunt, & minor videtur certa. Nam obiectum eius propoſitionis eſt, quod affirmatur de Petro, cuiusque eſſentia per talem propoſitionem affirmatur. Prima maior probatur. Nam enuntiatio contradictoriè oppoſita, nempe: *Petrus non eſt animal rationale*, nequit eſſe vera. At neceſſariò, & ab æterno datur obiectum, cuius contradictorium dari nequit, idcirco, Deum exiſtere datur ab æterno, quia impoſſibile eſt

dari contradictoriũ eius: ergo, &c. Sed in primis eodẽ argumento probaretur, eſſentiam ipſius exiſtentiæ Petri (quæ quidẽ eſſentia eſt idem cum exiſtentia, ne procedamus in infinitũ) dari ab æterno: nam etiam hæc propoſitio eſt æternæ, ac neceſſariæ veritatis: *Exiſtentia Petri eſt ratio formalis exiſtendi Petrum.*

48 Eſinde reſpondeo, hanc propoſitionem *Petrus eſt animal rationale*, triplicem ſenſum habere poſſe, vt omittã alios. Primus eſt, Petrũ in ſe ipſo intrinſecè exercere identitatẽ cum his prædicatis *animal rationale*; & hoc non eſt neceſſariũ, & æternum: quia nõ eſt aliud, quàm Petrum exiſtere in ſe, quod contingens eſt. Secundus eſt, Petrum, ſi exiſtat, idẽtificandum eſſe cum his præciſe prædicatis *animal rationale*; & hoc eſt neceſſarium ex parte fundamenti ſubiectivè ſe tenentis ex parte Dei; non verò ex parte alicuius ſe tenentis ex parte Petri, & animalis rationalis: quia Deus in ſe ipſo intrinſecè neceſſitas eſt, vt ſub cõditione exiſtentia Petri idẽtificetur cũ ipſo prædicta prædicata præciſe; ipſe verò Petrus cum contingens ſit, non eſt ea neceſſitas indeteciibilis. Tertius eſt, Petrũ, & animal rationale, eſſe extrema incapacia diſſentiendi in prædicatis, denominationibus, vel quolibet alio: & hic forſan ſenſus eſt omniũ cõnaturalior in his pro-

positionibus. Hic etiā sensus est necessarius ex parte fundamenti subiectiue se tenentis ex parte Dei: quia Deus intrinsecè est fundamentum necessarium, vnde formaliter extrinsecè talia extrema denominantur omnino incapacia dissentendi in aliquo; nō tamē est necessarius ex parte alicuius talibus extremis intrinseci: quia omne intrinsecū taliū extremorum contingens est.

49 Vbi aduertè duo. Prīmū est. Aliud est, quod hæc propositio: *Petrus est animal rationale* respicit, vt obiectum (frequenter loquendo) aliud autem fundamentum, vt tale iudiciū nō possit esse falsum; sed potius necessario sit verū. Respicit, vt obiectum (si loquamur in nobis, eo modo, quo res frequenter accidunt) nō quidem Deum, sed entitatem, & essentialia prædicata Petri. Fundamentum autem, vt tale iudiciū non possit esse falsum; sed necessario euadat verū, si existat, est Deus quatenus est necessitas, vt nihil, siue realiter, siue intentionaliter detur, aut negetur Petro, quod similiter non detur, aut negetur animali rationali. Ratio est, quia sicut hæc propositio accepta: *Petrus existit, vel non existit*, illius obiectum est existentia Petri; & non existentia ipsius; fundamentum tamen, vt nequeat euadere falsa est necessitas indefectibilis, vt non possint deficere simul vtrū-

que extremum: quia scilicet modus tendendi, qui per copulam vel exprimitur non aliud ad veritatem requirit, quā nō deesse simul vtrūque extremum; ita hac propositione sumpta: *Petrus est animal rationale*, illius obiectum est entitas Petri cum suis prædicatis essentialibus; fundamentum autem, vt nequeat euadere falsa, est necessitas, vt ea extrema in nullo dissentiant: modus enim tendendi, qui exprimitur per copulam est afficiens hos terminos * *Petrus*, *Animal rationale* * non aliud requirit ad sui veritatem, quā ea extrema nullatenus in his, quæ ipsis dantur, vel negantur, realiter, aut intentionaliter posse dissentire.

50 Secundum est. Ideo hæc propositio *Petrus existit*, aut hæc *Petrus est existens* non est necessaria veritas, esto entitas, & existentia Petri sint idem omnino, quia iuxta communem usurpationem, copula *existit*, vel copula *est* afficiens prædicatum *existens* denotat modum tendendi actus requirentis ad sui veritatem Petrum in se ipso intrinsecè exercere rationem existendi, quod defectibile est.

DISPUT. VII.

De connexionē necessaria Dei cum
possibilitate creaturarum.

Hæc etiā disputatio præmit-
ti debet, vt diuina notitia
possibile benè percipiatur.

CAP.

CAP. I.

Status controversæ, & authorum placita.

Nomine cōnexionis intrinsecæ vnius extremi cum alio nihil aliud intelligimus, quàm vnum extremum in suis prædicatis intrinsecis imbibere necessitatem, vt ipso dato detur aliud. Hac ratione Pater æternus intrinsecè connectitur cum Filio diuino, quia Pater æternus in suis intrinsecis claudit necessitatem, aut si magis placet ita loqui, determinatio- nem, vt ipso dato, detur Filius diuinus. Hinc, quod præcipuè inquirimus in præsentī est, an Deus in suis prædicatis intrinsecis imbibat determinationem, vt ipsis datis, detur possibilitas creaturarum: adeò, vt hæc sit legitima consequentia * Dan- tur prædicata intrinseca De; er- go datur possibilitas creatura- rum * Potest autem Deus bifa- riam cogitari connexus intrin- secè cum possibilitate creatura- rum. Primò connexionē phy- sica distincti ad distinctum: sicut Pater æternus connectitur cum filio. Secundo connexionē lo- gica eiusdē ad idem: sicut Deus, vt infinitè perfectus connecti- cum se ipso, vt æterno Certum igitur est, si vera sit sentētia, quā disp. 6. defendimus, nempe Deū,

& possibilitatem necessariam creaturarū esse omnino idem, connecti Deum cum possibili- tate necessaria creaturarum cō- nexione eiusdem ad se ipsum, quatenus Deus intrinsecam de- terminationem habet, vt ipso Deo dato, dentur eius prædica- ta intrinseca necessaria.

2 Quapropter, quod discu- tiemus est, an præscindendo ab identitate Dei cum possibilitate necessaria creaturarum, possit probari cōnexio intrinseca Dei cum ea possibilitate, quamuis ad solidam responsionem argu- mentorum probantium incon- nexionem, necesse sit non præ- cindere ab ea identitate; & quā- uis semel probata connexionē, possit inde ostēdi diuina identi- tas cum ea possibilitate, lump- to alio principio, nempe, prædi- cata necessaria Dei non posse in- trinsecè connecti cum aliquo distincto à Deo. ¶ Certum est secundo, prædicata necessaria Dei, de quibus nunc agimus, om- issis prædicatis contingentibus, non cōnecti intrinsecè cum existentia creaturarum. Quia existentia creaturarum est defe- ctibilis: ergo nihil necessarium connectitur intrinsecè cum ip- sa; esset enim necessariū, vt po- nimus; & non esset necessarium, quia deficiente creaturæ existi- tia, cum qua connectitur, posset deficere. Hinc certum est tertio, prædicata necessaria Dei nō esse in-

intrinsecè connexa cum creaturis possibilibus *subiectiue* sumptis. Quia creatura possibilis sic sumpta est ipsa entitas, & existètia contingens creaturæ, quæ per diuinam productionem possunt actu dari: utque iam vidimus, prædicata necessaria cum nullo contingente connectuntur intrinsecè. Ex quo certum est quartò, neque talia prædicata necessaria connecti intrinsecè cum possibilitate contingente creaturarum ipsis intrinsecè.

3. Quod igitur controuertèdum relinquatur est, an prædicata necessaria Dei connectantur intrinsecè, non quidem cum ipsis creaturis possibilibus *subiectiue* acceptis, sed cum possibilitate absoluta necessaria ipsarum consistente in eo, quod ex suo conceptu nō implicent contradictionē. Prima sententia negat. Ita Scot. cum pluribus asseclis. Aureol. Henric. Ricard. Ægid. Alex. Albert. Gregor. Bonauen. Durand. OKam. Gabr. Pessant. Fab. Basilius Legion. Vazq. Arub. Becan. Raynaud. Vterque Hurt. Salmant. & Complut. Ripal. Gamach. Torres. Hemel. Alarcon, Ouied. Franciscus Alphons. Secunda sententia affirmat. Ita Calet. Bañez, Albeld. Ioannes à S. Tho. Thomas Pius, Lorca, P. Suar. Fa'ol. Tanner. Herice, Zuñiga, Arriaga, Granaad. Ruiz, Salas, Martinon. Franciscus Amicus, Franciscus de Lu-

go, Ribas. Pro vtraque sententia stant plures Recentiores, & ego pro affirmante, ubi præcipue connexionem Dei cum possibilitate possibiliū expendemus. Deinde quid cum impossibilitate impossibilium? Quid cum existentia negationum necessariarum? Quid cum disiuncto ex existentia, & non existentia creaturarū?

CAP. II.

Stabilitur connexio intrinseca Dei cum possibilitate creaturarum.

4. **A** Vthores cōtrariæ sententiæ se nobis opponunt, ut melius protegant independentiam Dei à nostris bonis, plenissimamque intra se ipsum sufficientiam. Religiosus quidē, & venustus prima specie color; sed re benè inspecta omnino fucatus. Nam, ut patebit ex dicēdis, connexio, quam defendimus neque minimum diuinam independentiam labefaciat, aliasque diuinas perfectiones firmat. At quia breuitati studeo, rationes pulchras ab alijs propositas, & mihi non satis firmas, omnino prætermittam. Quæ mihi magis probantur eis arguendi formis proponam, & confirmabo, quibus benè perspectis, solutiones, quas alij adhibere tentarunt, & a iæ, quæ adhiberi possunt, reijciantur satis. Quare breuitatis cau.

causa, quantum absque doctrinæ detrimento fieri possit, expressam ipsarum mentionem præteribo.

5 Affero primò. Deus ex ratione entis realis summè necessarij est ab intrinseco connexus cum possibilitate creaturarum. Ut probatio clarius fiat. Noto primò. De ratione intrinseca entis summè necessarij est, posse quantum est ex se coexistere Petro, si Petrus sit possibilis, idemque dicendum de qualibet alia creatura. Ratio est. Quia ens summè necessarium connectitur intrinsecè ex hac ratione cum eo, quod ex hac ratione per bonam consequentiam inferitur: & sic inferitur ex ratione entis summè necessarij, quod possit coexistere Petro, si Petrus sit possibilis. Quod patet arguendo sic. Deus est ens summè necessariū: ergo in nullo casu possibili potest deficere: ergo in omni casu possibili potest existere: ergo potest existere in casu existentie Petri, si casus hic possibilis est, id est, si Petrus est possibilis. Noto secundò. De ratione intrinseca Dei est necessitas, ut non distinguatur à se ipso. Ratio est, quia de ratione intrinseca Dei est esse Deum verum. Sed hoc est esse necessariū, & citrà omnem contingentiam summè perfectū, quod in idem recidit, ac esse Deum, & indistinctum à Deo: ergo Deus ab intrinseco est

necessitas, ut ipse non distinguatur à se, ac proinde est impossibilitas, ut ipse distinguatur à se ipso.

6 Iam sic arguo. Eo ipso, quod Deus sit verus Deus summè necessarius habet prædicata ex se ipsis inferentia per bonam consequentiā Petrum esse possibilem: ergo habet eo ipso connexionē intrinsecā cum possibilitate Petri. Consequentia patet. Antecedens probatur. Deū esse verum Deū summè necessariū claudit hæc duo prædicata. Primum est: Possibilitas Dei, ut coexistat Petro, si sit *hoc animal rationale non implicans contradictionē*. Secundum: impossibilitas Dei, ut coexistat Petro, si sit *binariū contradietorium retinentiū naturā contradietorium*. At hæc duo prædicata ex se ipsis inferunt per bonā consequentiā Petrum esse possibilem: ergo eo ipso, quod Deus sit, quem diximus, habet prædicata de se inferentia possibilitatem Petri. In hoc syllogismo tota vis posita. Consequentia legitima est. Sed oportet theoriam probare, & confirmare præmissas. Minor videtur verissima. Nam possibilitas ad aliquid sub vna cōditione; & impossibilitas ad idē, sub alia cōditione, prædicata sunt de se inferentia distinctionem earū conditionū, ideoque possibilitas intellectus creati ad videndū Deum, sub cōditione auxilij supernaturalis; & impossibilitas intellectus creati ad

videndum Deum, sub præcisa cōditione suarum virium, sunt prædicata inferentia distinctionē inter intellectum, vt præcisè suis viribus instructū; & vt instructū auxilio supernaturali Dei: ergo possibilitas Dei ad coexistendū cum Petro sub cōditione, quod sit *hoc animal rationale non implicans contradictionem*, & impossibilitas Dei ad coexistendū cum Petro sub conditione, quod sit *binarium contradictoriorum retinentium naturam contradictionis* suat prædicata de se inferentia distinctionem illius prioris extremi ab hoc posteriori: cum igitur illud primum extremum nō sit aliud, quā Petrus sua definitione expressus; & posterius extremum non sit aliud, quā impossibile sua definitione significatum, consequens est, ea prædicata diuina de se inferre distinctionem Petri ab impossibili. At nihil aliud intelligimus nomine possibilitatis Petri, quā eiusdem distinctionē ab impossibili, vt tali: ergo talia prædicata diuina ex se inferunt possibilitatem Petri.

7 Confirmemus hanc minorem, ita vt solutiones, quæ parari possunt, excludātur. Nam primò. Coniunctio vera, & realis prædicatorū Dei ab intrinseco excludit id, quo dato non esset vera, & realis; sed cōmentitia, & chymarica. At posita indistinctione inter assignata extrema, non esset vera, & realis; sed com-

mētitia, & chymarica cōiunctio possibilitatis ad coexistendū cum Petro, sub cōditione vnius extremi ex illis; & impossibilitas ad idē sub cōditione alterius extremi. Quid enim magis chymaricum, quā possibilitas, & impossibilitas ad idē, sub eadē omnino cōditione? Ergo cōiunctio taliū prædicatorum Dei ab intrinseco excludit indistinctionē taliū extremorū, & cōsequēter ab intrinseco cōnectitur cū distinctione ipsorum, in qua distinctione stat possibilitas Petri, vt nuper declaratum est. Secundò, vt probationem factā minoris soluere non tentes æquiocatione laborans, vrgeo sic. Implicat ab intrinseco cōnecti cum possibilitate Petri, & nō cōnecti ab intrinseco cum possibilitate huius animalis rationalis demonstrando Petrum: quia Petrus, & hoc animal rationale idem penitus sunt ex parte obiecti, solumq; vocet differūt. At similiter idem omnino sunt ex parte obiecti Petrus, & hoc animal rationale non implicans contradictionē, demonstrando Petrū, qui nunc datur: ergo implicat ab intrinseco cōnecti cum possibilitate huius animalis, & c. & non cum possibilitate Petri. At ostensum est prædicata diuina connecti ab intrinseco cum possibilitate huius animalis rationalis nō implicantis contradictionem: ergo cōnectitur ab intrinseco cum possibilitate Petri.

8 Tertiò. Quia, vt nobis cōcedunt aduersarij diluere niten-
tes propositum argumentum:
prædicata Dei assignata, licet nō
connectantur ab intrinseco cum
eo, quod Petrus sit is, qui mo-
do est, in quo stat possibilitas Pe-
tri; tamen ab intrinseco cum eo
connectuntur, quòd si Petrus ha-
beat hæc prædicata, quæ nunc ha-
bet, distinguetur ab impossibili. At
hoc ipsum est ea prædicata con-
necti ab intrinseco cum possibi-
litate Petri, quæ nostræ disputa-
tioni subiicitur: ergo aduersarij
nobis dant quidquid intēdimus,
licet verbis renuere studeant.
Minor probatur. Si enim prædi-
cata Dei connectuntur intrinse-
cè cum hac veritate * Si Petrus
habeat hæc prædicata, quæ nunc,
distinguetur ab impossibili * cer-
tè cōnectuntur intrinsece cum
hac: *Hæc prædicata si ex concep-
tu præciso talium prædicatorum
darentur, non inuolueretur ibi con-
tradictio; si enim ibi contradictio
inuolueretur, non distingueretur
Petrus ab impossibili, habitis
eiusmodi prædicatis. At possibi-
litas præsentis controersię sub-
iecta stat in hac veritate vltimo
loco posita: ergo connexio Dei
intrinseca, quā intendimus cum
possibilitate creaturarum, nobis
conceditur.* ¶ Explicatur. Du-
plex est possibilitas Petri. Con-
tingens alia consistens in ipsa en-
titate Petri absolutè exercita.
Alia necessaria in eo stans, quod

si ponatur existere Petrum cum
his præcisè, quæ importat ex suo
conceptu, non ibi reperietur cō-
tradictio (quidquid sit de entita-
te physica, in qua intrinsece resi-
deat hæc possibilitas) cum hac se-
cunda possibilitate connectun-
tur ab intrinseco prædicata ne-
cessaria Dei, iuxta præfatam so-
lutionem, vt probatū est. Cum
prima contingente, nullus potest
asserere, prædicata necessaria Dei
connecti ab intrinseco, vt patet
ex num. 2. ergo aduersarij non
soluunt argumentum; sed con-
cedunt intentum.

9 Veniamus iam ad proba-
tionem maioris nostri syllogis-
mi, scilicet Deum, eo ipso, quod
sit verus Deus summè necessa-
rius, habere intrinsece quatenus
est ex se possibilitatem, vt coe-
xistat Petro, si sit hoc animal ra-
tionale non implicans contradi-
ctionem; & impossibilitatem, vt
eidem Petro coexistat, si sit bi-
narium contradictoriorum reti-
nentium naturam contradictio-
nis. Prima pars manifesta est ex
num. 5. not. 1. Posterior pars, in
qua stat tota difficultas probatur
sic, sumēdo claritatis gratia exi-
stentiam lucis, & carentiam lu-
cis. Deus ex se ipso intrinsece
excludit esse coexistentem luci,
& nullo modo coexistentem lu-
ci. At simul coexistere luci, &
eius carentiæ seruantibus verè,
& proprie naturam contradi-
ctionis, est simul esse coexistentem

tem luci; & nullo modo coexistentem luci: ergo Deus se ipso excludit coexistere luci; & eius carētiæ seruantibus verē, & propriē naturam contradictionis. Consequentia patet, & minor videtur clara. Nam existere carentiam lucis, seruata natura contradictionis cum luce, est nullo modo existere lucem: si ergo Deus existit simul cum luce, & cum carentia lucis, id est, nullo modo existente luce, est coexistens cum luce, quia coexistit ipsi; & est nullo modo coexistens luci, quia coexistit carētiæ, quod est existere nullo modo existente luce, proindeq; est, nullo modo esse coexistentem luci. Maior ergo probatur sic. Deus ex se ipso excludit distinctionem à se ipso: ergo ex se ipso excludit esse coexistentem luci; & nullo modo coexistentem luci: hoc enim esset distingui à se ipso, quod ostenditur sic.

10 Omne nullo modo coexistens luci distinguitur ab omni coexistente luci. Sed Deus est nullo modo coexistens luci in positione facta: ergo distinguitur ab omni coexistente luci. Ipse autem Deus est in positione facta vnum ex coexistentibus luci: ergo distinguitur à se ipso. Vnde quemadmodum Deus, quia intrinsecè impeccabilis excludit à se ipso peccatum; ita etiam, quia intrinsecè indistinctus à se, intrinsecè excludit esse

coexistentem luci, & nullo modo coexistentem luci: hoc enim inuoluit ipsum à se ipso distingui. Confirmatur, vel potius idem inculcatur, vt his, vel illis terminis vis argumēti percipiat. Dari carentiam lucis, seruata natura contradictionis cum luce, est dari carentiam lucis faciēdo, vt nullo modo existat lux, ac proinde faciēdo, vt quodlibet simul cum illa existens sit nullo modo coexistens luci: si ergo Deus coexistit carētiæ lucis, seruata natura contradictionis cum luce, Deus erit nullo modo coexistens, ac proinde distinctus à coexistente luci, ac proinde à se, qui supponitur luci coexistens.

11 Confirmatur secundò, vt Ouiedi, & aliorum solutionē excludas. Deum simul coexistere luci, & carētiæ lucis seruantibus naturam contradictionis, impossibile est ex prædicatis intrinsecis Dei; & nō solum ab extrinsecis, quia lux, & carentia lucis impossibilitatem habēt coexistendi inter se; per accidens tamen se habentem respectu Dei: ergo Deus ex prædicatis intrinsecis excludit coexistere simul luci, & carētiæ lucis. Antecedēs probatur. Etsi per accidens sit respectu Dei (demus hoc) lucem, & carentiam lucis esse extrema contradictoriè opposita: per se tamen est ex prædicatis intrinsecis Dei, non posse Deum

simul coexistere talibus extremis, si semel contradictoria sint, licet ab extrinseco sit respectu Dei, quod sint contradictoria: ergo Deus ab intrinsecis habet impossibilitatem coexistendi talibus extremis, quatenus contradictorijs, quod argumento sufficit, & nihil aliud intenditur, ut recolenti constabit. Probatur antecedens ex dictis. Ex intrinsecis predicatis Dei est impossibilitas, ut Deus distinguatur à se ipso. At Deum coexistere extremis contradictoriè oppositis, tametsi habentibus hanc oppositionem ab extrinseco, & per accidens respectu Dei, est Deum distingui à se ipso: ergo ex intrinsecis predicatis Dei est impossibilitas Dei ad prædictam coexistentiam.

12 Explicatur. Demus cum aduersarijs, testimonium creati Dei testantis Incarnationem ab extrinseco, & per accidens habere respectu Dei, quod sit essentialiter testimonium possibile, Deique loquentis. Licet hoc dato non conectatur ab intrinseco Deus cum eo, quod prædictum testimonium habeat ea prædicta essentialia; tamen ab intrinseco connectitur Deus, cum eo, quod non subit falsitas tali testimonio, quod habet ab extrinseco, & per accidens respectu Dei ratio prædicta essentialia: nimirum, quia Deus ab intrinsecis habet sapientiā, & veritatē op-

positas cum falsitate testimonij, quod sit locutio Dei: ergo dato cum aduersarijs, quod lux, & carentia lucis respectu Dei ab intrinsecis, & per accidens habeant eō contradictoriam oppositionem, proindeque dato Deum ab intrinseco non connecti cum oppositione contradictoria talium extremorum; tamē Deus ab intrinseco connectetur cum non coexistentia sui cum talibus extremis habentibus respectu Dei per accidens, & ab extrinseco talem oppositionē, nempe, quia Deus ab intrinsecis habet necessariam identitatem cum se ipso pugnante essentialiter cum coexistentia Dei cum extremis oppositis contradictoriè.

13 Confirmatur tertiò, ut ingeniosi Recentioris solutionem rejiciam. Extrema, quæ sunt re ipsa idem omnibus modis, & sola repetitione vocū distinguuntur, ex ipsa tali identitate habent incapacitatem suscipiendi denominationes contradictorias etiā extrinsecas, maximè phycas, & non purè intentionales, ut cognosci, & non cognosci (licet nos negantes præcisiones obiectivas, idem in his arbitremur). At Deus, & ipse Deus sunt extrema omnibus modis idem, & sola repetitione vocum distincta: ergo Deus ex ipsa intrinseca identitate cum se ipso habet incapacitatem suscipiendi denominationes contradictorias, etiā

extrinsecas: ergo habet incapacitatem coexistendi simul luci, & carentiæ lucis: hoc enim esset suscipere has determinaciones contradictorias physicas * Esse coexistentem; & non esse coexistentem luci * An verò ex hoc modo arguendi connexio essentialis cuiuslibet entis cum cuiuslibet possibilitate fiat, discutimus in metaph.

14 Sed contra hanc rationē obijciunt primò RR. argumentum, quod sic proponendum esse iudico. Vt vnio hypostatica terminetur immediatè ad filiationem; & non ad naturam diuinam, sufficit filiationem, & naturam diuinā virtualiter saltem distingui, ipsisque competere hæc prædicata contradictoria * Vniri immediatè naturæ humanæ. Non vniri immediatè naturæ humanæ * non autē requiritur in ipsa vnione dari prædicata contradictoria, propter quæ vnio distinguatur à se ipsa: ergo similiter, vt Deus coexistat luci, & non coexistat luci, sufficiet ipsam lucē distingui à se ipsa, quatenus lux suscipit hæc prædicata contradictoria * Est existens. Nō est existens * nō tamē opus erit in ipso Deo dari prædicata cōtradiçtoria, propter quæ De⁹ à se ipso distinguatur. ¶ Sed hæc obiectio ex ipso modo proponendi nostrū argumētū soluta manet. Cōcesso antecedenti, distinguo cōsequēs. Vt Deus coe-

sistat luci; & non coexistat luci, sufficiet lucē distingui à se ipsa; & non erit opus distingui Deū à se ipso, si distinctio lucis à se ipsa nō proueniat ex cōiunctione simultanea lucis, & carentiæ lucis seruantium oppositionē contradictoriam, admitto cōsequentia: idque solum probat argumētū. Si distinctio lucis à se ipsa proueniat ex prædicta coniunctione, nego consequentiam.

13 Itaque, si existat lux in hoc instati, & simul existat carentia lucis, eaq; extrema seruēt oppositionē cōtradiçtoriam, primò fiet lucē distingui à se ipsa: quia non existens nunc distinguitur ab existente nunc. At in hac positione lux est nō existens nunc, & simul est existēs nunc: ergo in hac positione lux distinguetur à se ipsa. Secūdo fiet, Deū coexistentē luci, & carētiæ lucis seruātibus oppositionem cōtradiçtoriam, distingui à se ipso. Ratio est. Nam, vt existētia, & carentia lucis opponantur contradictoriè, necesse est versentur circa eandem lucem, vnā, & eandē retētā. Etenim existētia vnus lucis, & carētia alterius non opponuntur cōtradiçtoriè: ergo in casu posito, vbi simul datur existētia, & carentia lucis seruantes oppositionē contradictoriā, eadem lux existit, & manens eadem secum non existit, & cōsequenter Deus nunc est coexistens huic luci, & non est coexistens eidem manenti

nesti eidem. At sicut distinguuntur existens nunc; & non existens nunc; ita etiam distinguuntur coexistens nunc huic luci, & non coexistens nunc eidem luci manenti eidem: ergo in casu posito sicut infertur distinctio lucis à se ipsa; ita distinctio Dei à se ipso. Quem admodum, ut exemplo arguentis utar, unio hypostatica distingueretur à se ipsa, si esset unio immediata filiationis; & non esset unio immediata alicuius, quod esset, & maneret idem, etiam identitate virtuali cum filiatione.

14. Obijciunt secundò. Natura humana non potest naturaliter ornari gratia supernaturali, idque non provenit ex intrinseca exigentia naturæ, ut careat gratia, nam alioquin violentum illi esset habere gratiam, sed præcisè provenit ab extrinseco, nempe quia gratia est ex se supernaturalis: ergo similiter, quod Deus nullo modo coexistere possit extremis contradictoriè oppositis, non est cur reducatur ad impossibilitatem Deo intrinsecam; sed ad impossibilitatem Deo extrinsecam consistentem in eo, quod extrema contradictoria habeant ex se impossibilitatem existendi simul. ¶ Respondetur. Concesso antecedente, negatur consequentia. Discrimen est, quia in natura humana nullum est prædicatum intrinsecum, propter

quod pugnet, siue oppositione naturali; siue essentiali cum gratia supernaturali. At in Deo prædicatum intrinsecum summæ, ac necessariæ identitatis cum se ipso pugnat essentialiter cum coexistentia Dei cum extremis contradictoriè oppositis; ideo impossibilitas coexistentiæ Dei cum illis, non solum reducenda est ad impossibilitatem coexistentiæ eorum extremorum cum Deo; sed etiam ad impossibilitatem Deo intrinsecam coexistendi cum illis.

15. Obijciunt tertio. Existencia contingens unius entis potest inere extrinsecus, & per accidens se habere respectu alterius. Nam quid ad me refert existere, vel non existere Turcæ? Ergo similiter existencia necessaria unius entis poterit purè extrinsecè, & per accidens se habere respectu alterius, nihil enim immutatur huius rei entitas, ex eo quod aliud ens existat necessario; vel contingenter: ergo quamvis necessaria sit non coexistentia Dei cum duplici contradictorio, poterit ea non coexistentia purè extrinsecus, & per accidens se habere respectu Dei. ¶ Respondetur. Concedo antecedens. Quia non implicat unam rem indifferenter se habere ad hoc, ut alia res contingens existat, vel non existat: & nego consequentiam, quia repugnat unam rem

indifferenter ab intrinseco se habere ad hoc, vt alia res necessaria existat, & non existat. Ratio est, quia carentia necessarij inuoluit duplex contradictorium, proindeque, si vna res ab intrinseco posset cōiungi cum talē carētia, posset cōiungi cum duplici cōtradictorio, vnde fieret, posse ab intrinseco distingui à se ipsa, vt probatum est. Repugnat autem rē adhuc quatenus est ex se posse à se distingui. Vnde quamuis necessarium nobis extrinsecū non immutet nos intrinsecē formaliter; ceterum ipsius carentia nos immutaret intrinsecē arguitiue, quatenus argueret nos non habere identitatem intrinsecam cum nobis ipsis.

CAP. III.

Eadem connexio probatur ex alijs perfectionibus Dei.

16 **A** Spero secundò. Ex perfectione diuinæ omnipotētiæ probatur intrinseca cōnexio Dei cū possibilitate creaturarum. Hanc assertionem nōnullis retro annis probauimus hoc argumēto, quod frustra soluere tentarunt Recentiores, vt partim cōstat ex dictis, & partim cōstabit ex dicēdis. Deus ex prædicatis intrinsecis potest quantū est ex se producere Petrū (idem dicito de quolibet producibili) Deinde ex prædicatis intrinsecis habet non posse producere im-

possibile, vt impossibile. Nam impossibile, qua tale non est obiectum omnipotētiæ; ergo Deus ex prædicatis intrinsecis nequit existere sine distinctione Petri ab impossibili. Patet hæc consequētia, quia posse *A*; & non posse *B* percipi nequit sine distinctione *A*, & *B*. si igitur in intrinsecis Dei datur posse Petrum; & non posse impossibile, patet intrinseca Dei stare non posse sine distinctione Petri ab impossibili; ergo stare non possunt sine possibilitate Petri, quia possibilitas Petri non est aliud, quā ipsius distinctio ab impossibili.

17 Dicunt, Deum non habere ab intrinseco posse producere Petrū potestate omnino absoluta; sed absoluta ex parte Dei; & conditionata ex parte Petri. Est dicere, Deus ex se habet plenissimam sufficientiam ad producendum Petrum; illa tamen exerceri non valet in productione Petri, nisi sub cōditione quod Petrus ex se non implicet contradictionem. Hæc sufficientia sic explicata non connectitur cū possibilitate Petri: sicut me posse videre Angelum oculis corporeis sub conditione, quod sit color, non connectitur cum colore Angelico. Missis, quæ doctē expenduntur ab alijs contra hanc solutionem, sic illam efficaciter reiicio. Diuina sufficientia ad producendum Petrum, ex intrinsecis habet posse com-

pleri in ratione potestatis absolutæ productivæ Petri ab eo, quod Petrus ex conceptu suo sit hoc animal rationale non implicans contradictionē. Hanc partem fatentur aduersarij, & negari non potest. Deinde diuina sufficientia ad producendū Petrum habet ex intrinsecis non posse compleri in ratione potestatis absolutæ productivæ Petri ab eo quod Petrus ex conceptu suo sit implicans contradictionem. Nam diuina sufficientia ex intrinsecis habet non esse chymericā. Quomodo autem magis erit chymERICA sufficientia productiua, quàm potens reddi absolutè productiua ab ipsa impossibilitate termini? Nunc sic. Sufficientiam Dei posse constitui absolutam ab eo, quod Petrus sit Petrus, idest, hoc animal rationale non implicans contradictionē, & nō posse constitui absolutā ab eo, quod Petrus implicet, sunt intrinseca predicata omnipotentiæ. At stare non possunt sine distinctione Petri ab implicante contradictionē, eaq; distinctio est possibilitas Petri: ergo predicata intrinseca omnipotentie stare non possunt absque possibilitate Petri.

18 Dicunt secundo. Falsum est, Deum non posse *quatenus est ex se* producere impossibilia: quod enim hæc sint impossibilia, non inde prouenit, quod in Deo non sit potestas ad produ-

ctionem illorum; sed quod in ipsis est repugnantia, vt producantur. Si enim per ipsa non flaret, ab eadem diuina virtute, qua possibilia nunc efficiuntur, ipsa etiam fluere possent. Ita R.R. quos supresso nomine citat Heilm. tit. 7. disput. 5. capit. 1. quam tamen doctrinam eo cap. 1. num. 1. mordet acerrimè, quasi prorsus nouam, improbabilem, ferè inauditam, & contra communem omnium Philosophorum, Theologorum, & SS. PP. sensum. Vide illum eruditè agentem hac de re. Sed huius opinionis centuris omisis, quia mihi non est, siue excusandi otium; siue accusandi genus. In primis, adhuc ea cognitione admissa, manet in sua vi argumentum factum num. 17. Nam, etsi demus Deum ex se posse producere impossibilia, tamen diuina omnipotentia ex se habet posse reddi virtutem absolutè productiuam Petri ab eo quod Petrus sit in conceptu suo hic homo, qui modo est, nec nō ex se habet nō posse reddi virtutē absolutè productiuā Petri ab eo, quod Petrus sit implicatori⁹. Hoc autē sufficit ad conexione intentam, vt cōstat ex num. 17.

19 Præterea. Quamuis Deus (demos hoc) sine noua virtute posset producere impossibilia, si redderentur possibilia, qui solus sensus videtur subesse opinioni citatæ; certè Deus ex se ipso

intrinsicè impossibilitatem habet producendi impossibilia in sensu composito suæ impossibilitatis. Sed hæc sufficit ad connexionem, quam intendimus, idq; rationes nostræ assumunt, quid sit de locutionibus alijs: ergo præscripta solutio nihil præstat. Maior patet ex cap. 2. Nam diuina virtus ex indistinctione necessaria, & intrinseca sui à se ipsa impossibilitatē habet coexistendi simul duobus extremis contradictorijs seruantibus naturam oppositionis contradictoriæ: producere autē impossibile in sensu composito suæ impossibilitatis, scilicet implicandi contradictionem, esset coexistere simul duobus extremis contradictorijs seruantibus naturā oppositionis cōtradictoriæ. Prima minor probatur. Quia si Deus ex se ipso ab intrinseco habet impossibilitatem producendi quodlibet impossibile in sensu composito suæ impossibilitatis, nimirum implicandi contradictionem; & præterea Deus habet ex se ab intrinseco possibilitatem producendi Petrum, & quamlibet aliam creaturā possibilem in sensu composito inuoluendi in suo cōceptu ea prædicata, quæ nunc inuoluunt, iam Deus ab intrinseco infert creaturas posibles acceptas secundum sua prædicata distingui à quolibet impossibili, proindeq; posibles esse.

20 Sed quia plura ex dicendis ostendunt huius solutionis insufficientiam. Nota primò, quod pro RR. citatis num. 12. potest afferri ex D. Thom. solutum est disput. 6. num. 46. quam solutionem vidit optimè præstantissimus Doctor P. Ludouicus Molina 1. p. quæst. 25. art. 3. §. *Ex hæctenus dictis*. Et licet ad puriorem loquendi modum pertineat dicere potius, non posse impossibile impossibilia fieri à Deo; quam Deum non posse illa facere; tamen in rigore metaphysico verum est, Deum nō posse impossibilia. Vnde D. Th. nō detrectat hunc modum loquendi. Legatur in 2. contra gent. cap. 22. rat. 2. & 3. & cap. 25. rat. 7. & num. 8. 9. 10. 11. 13. vbi enumerat multa impossibilia, quæ ait, Deū non posse facere: & 1. contra gent. capit. 84. De pot. quæst. 1. artic. 7. & in 1. dist. 42. quæst. 2. artic. 2. corp. & ad 2. & ad 8. Quibus visis apertè cōstabit, quā immeritò fidant aduersarij vnicō testimonio D. Tho. ¶ Nota secūdo. Hæc propositio * Eadē virtute, qua Deus potest nunc producere possibilia, potest impossibilia, si per illa nō stet * potest in aliquo sensu veritatē habere, quamuis in alio sensu falsa sit. Verū est, imò, & nimis verū, nō deesse Deo potestatē ad producenda impossibilia, si nomine impossibilem sumantur, non quidem implicantia, sed producibilia.

lia, quæ nunc non implicant contradictionem: quæ veritas satis est friuola. Præterea si sumas conditionalem hanc * Si per impossibilia non fieri poterunt produci à Deo *, quæ cū ista coincidit: *Si impossibilia sint creature non implicantes contradictionem, poterunt produci à Deo*, talis conditionalis erit vera, si sensus præcisè sit, ex prædicato hypothesis, nempe ex ratione creaturæ non implicantis contradictionem, benè inferri potestatem Dei ad productionem illius. Hæc autem veritas præcisè fundatur in potestate diuina ad productionem omnium creaturæ non implicantis contradictionem; non vero in potestate diuina se extendente ad aliquem terminum. Tandem illa propositio est falsa, si denotet, Deum, non solum habere potestatem intrinsecam ad nunc possibilia; sed ulterius ad aliud.

21. Assero tertio. Ex infallibilitate diuinæ scientiæ deducitur intrinseca Dei conexio cum possibilitate creaturarum. Probatiorne mihi suggestisse videtur sanctissimus, iuxta ac sapientissimus Doctor Augustinus tom. 6. lib. 26. contra Fauſtū cap. 5. initio illis verbis: *Quisquis itaque dicit si omnipotens est Deus faciat, ut quæ facta sunt facta non fuerint; non videt hoc se dicere, si omnipotens est faciat, ut ea, quæ vera sunt falsa sint*. Et paulò inferius: *Hanc sententiam Deus falsam facere nequit, quia*

non est contrarius veritati. Deinde inferius: *Huius veritati Deus non potest aduersari, in quo est summa, & incommutabilis veritas, quo illustratur, ut sit, quidquid in quorumcumque animis, & mentibus verum est*. Vbi vides, Augustinum, non minus impossibile iudicare, Deum facere hoc impossibile * Cōiungere cum præteritione rerum, quod non fuerint * quam Deum se incommutabili veritati aduersari. Quare, sicut ab intrinseco habet impossibilitatem aduersandi suæ incommutabili veritati; ita habet ab intrinseco impossibilitatem faciendi impossibile.

22. Ex quibus placet hanc rationem premere scholastico more. Deus potest quatenus est ex se coniungi cum hoc Petro, cum quo nunc coniungitur; idemque est de qualibet creatura possibili. At Deus ex intrinsecis habet impossibilitatem coexistendi cumcumque binario extremorum habentium oppositionem contradictoriam, eamque habet impossibilitatem, quatenus nequit falli: cum igitur hæc intrinseca Dei stare non possint sine distinctione Petri à quolibet binario contradictoriorum, in qua distinctione fiat possibilitas Petri, patet intrinseca Dei, quatenus important infallibilitatem diuinæ scientiæ, stare non posse sine possibilitate Petri. Probatur id, quod specialiter in hac assertionem probandum suscipi.

cipimus, nempe Deum ex intrinseca infallibilitate sua excludere coexistentiā cum binario contradictorium. Ponamus Deum simul coexistere cum luce, & cum carentia lucis. Tunc Deus cognoscit, lucem existere. Sed hac ipsa cognitione falleretur. Nam fallitur ille, qui iudicat existere lucem, non existente luce. Tunc autem non existeret lux, cum ponamus existere carentiam lucis; ergo tunc falleretur Deus. Non curo, simul nē sequatur non falli, & neque falli, neque non falli, quæ miranda est contradictionis natura nihil, & omnia inferentis.

23 Confirmatur. Deus in eo euentu simul iudicaret existere lucem; & non existere, cum ponamus ita res se habere: ergo, cū Deus nihil ignoret, etiam cognoscet se cognoscere lucem existere: ergo cognoscet, ipsum Deum falli: quia cognoscens, Deum iudicare lucem existere, non existente luce, cognoscit, Deū falli. Cum igitur ipse Deus cognoscat se iudicare lucē existere; & aliunde cognoscat lucē non existere, sit Deum cognoscere ipsum Deum falli. Tunc sic. Vel hoc iudicio, quo Deus cognoscit, ipsum Deum falli, Deus fallitur, vel non? Si fallitur, habemus intentum. Si non fallitur: ergo verum iudicat. At eo iudicio iudicat falli: ergo verum est

falli. Patet ergo elegantissimè, verissimèque dixisse Augustinum Deum facientem impossibilia suæ incommutabili veritati aduersari.

24 Affero quartò. Deus ex plurimis perfectionibus necessarijs suæ voluntatis connectitur cum possibilitate creaturarum possibilitium. Item cum possibilitate peccati. Primò. Deus habet intrinsecam impossibilitatē exercendi amicitiam, liberalitatem, fidelitatem, & iusticiā circa chymaram, vt chymarā. Quippe ab intrinsecis Dei est impossibile omne exercitium diuinum fatuum, & imprudēs, cuiusmodi essent actus istarū virtutū exerciti circa impossibile, vt tale. Aliunde Deus ab intrinsecis habet posse quātum est ex se exercere prædictas virtutes circa Petrum sumptum ex prædicatis, quæ nunc inuoluit ex conceptu suo. Patet autem ex dictis hæc prædicata diuina stare non posse sine possibilitate Petri, idemque argumentum fieri potest in qualibet creatura rationali. Secundo si niliter. In intrinsecis perfectionibus necessarijs voluntatis diuinæ est possibilitas Dei quatenus est ex se ad exercendam liberalitatem elargitione donorum, quibus nunc exercetur, si ex cōceptu suo importent prædicata, quæ nunc important; & impossibilitas Dei, vt suam liberalitatē exerceat largitione chymæ.

maxarum: hæc autem intrinseca Dei stare non possunt sine distinctione à chymæris illorum donorum, si sumantur ex prædicatis, quæ talia dona important ex suo conceptu: cumque talis distinctio sit eorum donorum possibilitas, stare non possunt intrinseca Dei sine illorum possibilitate.

25 Tertiò similiter. In intrinsecis Dei est possibilitas quatenus est ex parte Dei decernendi efficaciter existentiam Petri, quatenus huius animalis rationalis, siquidem eam existentiam de facto decernit. Deinde in Deo est impossibilitas, etiam quatenus est ex parte Dei decernendi efficaciter impossibile, ut impossibile. Nam Deus etiã sumptus quatenus est ex parte suæ perfectionis impossibilitatē habet se exercendi decretis imprudentissimis, cuiusmodi essent, quibus impossibilia, ut talia decernerentur: quæ decreta etiã haberent ex intrinsecis esse necessariò frustranda suo effectu, cum implicet existere impossibile, ut impossibile. Possibilitas autem, ut efficaciter decernatur hoc animal rationale coniuncta cum impossibilitate, ut decernatur impossibile, ut impossibile, stare non possunt sine distinctione eius animalis ab impossibili, ut impossibili, in qua distinctione consistit eius animalis possibilitas: ergo sine hac possibilitate stare

non possunt intrinseca prædicata Dei coniunctim sumpta.

26 Quartò similiter probatur intrinseca connexio Dei cū possibilitate peccati. In intrinsecis enim Dei datur potestas, ut serio, & prudenter sumat vindictā ab homine, quia libere elicit circa Deum odium, quod nunc elicit. In intrinsecis autem Dei est impossibilitas, ut ipse Deus exerceat serio, & prudenter hunc actum: *Volo à te repetere pœnas, quia libere posuisti chymæram implicantem duas contradictoria.* Patet autem ex dictis illam possibilitatem Dei coniunctam cum hac impossibilitate stare non posse sine distinctione peccati odij ab impossibili, ut tali: in qua distinctione consistit eius peccati possibilitas: ergo sine hac stare non possunt intrinseca Dei. Præterea. Quia in Deo est quatenus est ex parte sua possibilitas, ut prudenter decernat non existere malitiam peccati, & ad hunc finem serio, & prudenter adhibere media. Rursus in Deo, etiam quantum est ex parte ipsius Dei, est impossibilitas decernendi non existere impossibile, quia tale, & ad huius non existentiam serio, & prudenter adhibere media: quippè huiusmodi exercitia ex se sunt imprudentissima, & stultissima, Deoq; non est ex parte sua possibile, sed omnino impossibile se imprudenter, & stultè exercere. At prædicta intrinseca præ-

prædicata Dei stare non possunt sine distinctione malitiæ moralis ab impossibili, ut tali, in qua distinctione stat eius malitiæ possibilitas. Ergo consistere non possunt interna Dei sine tali possibilitate. Superfedeo iam ab alijs argumentis, quæ, ni fallor, præpta cuilibet erunt rectè perpendenti superiora.

CAP. III.

Concluditur explicatio nostræ sententiæ.

27. **A**ssero quinto. Deus ab intrinseco connectitur cū necessitate disiunctiua existentiæ & non existentia. Explicatur. Non est determinatè necessariū Petrū existere, quia potest Petrus non existere; neque est determinatè necessariū Petrum non existere, quia potest Petrus existere. Tamē existere Petrū est disiunctiue, & indeterminatè necessarium, quia necesse est Petrū existere, vel non existere, necessitate, ut non deficient simul utrūque hoc extremū: & propter eandē rationē Petrū non existere est disiunctiue, & indeterminatè necessariū. Conclusio ergo est, Deū ex prædicatis suis intrinsecis cōnecti cū hac & similibus necessitatibus disiunctiuis. Colligitur manifestè ex dictis. Primò. Quia, ut probatū manet, Deus, non solū ab extrinseco; sed ex suis intrinsecis prædicatis necessitatus est, ut nulli implicanti cōtradictionē coexistat: ergo ex intrinsecis necessi-

tatus est, ut non coexistat carētiæ talis necessitatis, implicat enim cōtradictionē necessariū non esse Petrū existere, aut non existere. At Deū necessariò existentē esse ab intrinseco necessitatū, ut non coniungatur cū carētia talis necessitatis disiunctiua est esse ab intrinseco connexū cū ea necessitate: ergo datur connexio intrinseca, quā intendimus. Secūdo. Quia Deus est ex se potestas, ut cōiungatur cū ea necessitate disiunctiua; & ex se est impossibilitas, ut cōiungatur cū impossibili quatenus impossibili. At huiusmodi prædicata Dei cōnectuntur cū distinctione talis necessitatis ab impossibili, in qua distinctione stat eius necessitatis possibilitas: ergo prædicata intrinseca Dei cōnectuntur cum possibilitate eius necessitatis, ac proinde cum eo, quod re ipsa sit talis necessitas, quia illa necessitas est quid necessariū; & de ratione necessarij est dari re ipsa eo ipso, quod possibile sit. Quibus argumentis probabis eadem vi, Deum ab intrinseco cōnecti cū existere, vel non existere Petrum: quia hoc disiunctum est necessarium, & argumenta facta probant eodem modo connexionē intrinsecam Dei cum quolibet necessario in se. Hinc.

28. Assero sexto. Deus ex prædicatis intrinsecis connectitur cum impossibilitate chymararum, v.g. alterius Dei, hominis irra-

irrationalis, &c. Probat in genere. Quia cuiuslibet chymaræ impossibilitas est necessaria, eiusque impossibilitatis oppositum implicat contradictionem: est enim implicatoriū posse existere chymaram. At ex num. preced. Deus ab intrinseco connectitur cum omni necessario, cuius oppositum implicat contradictionem: ergo cum impossibilitate cuiuslibet chymaræ. Deinde connexio intrinseca Dei cum impossibilitate pluriū chymararum patet. Tum quia ex intrinseca impeccabilitate est ab intrinseco connexus cū impossibilitate sui peccati. Tum quia ex intrinsecis necessitate existendi, a seitate, summa perfectione, unitate in ratione Dei, Trinitate in ratione personarum, distinctione à creaturis est intrinsecè connexus cum impossibilitate carendi existentia, habendi causam productivam, contrahendi labem imperfectionis, existentia alterius Dei, identitatis triū personarum, & identitatis cum creaturis: ac demum in opinione aduersariorum ex omnimoda, summaque independentia à creaturis, etiam possibilibus, est intrinsecè cōnexum cum impossibilitate, ut ipse connectatur ab intrinseco cū possibilitate creaturarum. Vnde.

29. Aſſero septimò. Deus ab intrinseco connectitur cum negationibus necessarijs. Tum in

genere, quia iam ostendimus connecti ab intrinseco cū quolibet, siue ente, siue conceptu obiectiuo necessario. Tum quia connectitur cum impossibilitate necessaria impossibilium, ut ostendimus conclusione precedente. At impossibilitas necessaria impossibilium, vel se ipsa est negatio necessaria ipsorum, ut mihi est verum, vel secūm essentialiter assertit talem negationē: ergo Deus connectitur cum his negationibus. Tum in specie. Nam Deus ab intrinseco connectitur cum omnibus illis, sine quibus constare non possunt intrinseca Dei. At saltem sine pluribus negationibus necessarijs constare non possunt: ergo saltem cum pluribus connectitur ab intrinseco. Minor probatur quia deficere peccatum Dei, mutationem ipsius, causam eius productivam, alterum Deum, identitatem Dei cum creaturis, falsitatem suarum noticiarum, frustrationem suorum decretorū, requiruntur, ad hoc, ut istæ perfectiones diuinæ constent, nē. pē impeccabilitas, immutabilitas, a seitas, im multiplicabilitas Deitatis, distinctio a creaturis, infallibilitas in cognoscendo, & infructuabilitas in decernendo.

30. Vbi pro intelligentia nostri sensus obseruo primo. Agimus de negationibus istarū chymararum, non solum necessarijs in
se;

se ; sed requisitis ad excludenda prædicta impossibilia. Nam, si tales negationes ex vna parte fingantur necessariae ; & aliunde nõ requisitæ ad excludendas prædictas chymatas, dicendum consequenter esset, tametsi Deus ab intrinseco connecteretur cum ipsis titulo generali connexionis intrinsecæ cum quolibet necessario ; non tamen specialiter ex prædictis perfectionibus, quæ formaliter ex se ipsis eatenus exigere ab intrinseco possunt tales negationes, quatenus istæ requiruntur ad excludendas prædictas chymatas. Obseruo secundo. Assertio nostra solum contendit connexionem intrinsecam Dei cum negationibus explicatis, eamque probat connexionem probationibus præscindentibus a bidentitate, & distinctione ipsarum a Deo. Quod si indistinctæ sint a Deo, ut nobis est verum, connexio Dei cum ipsis erit logica nempe eiusdem ad se ipsum realiter. Si autem distinctæ sint a Deo, connexio erit quasi physica distincti ad distinctum iuxta explicata cap. 1. num. 1. Tertiò iunctis simul omnibus nostris principiis : nempe prædicata necessaria Dei solum posse connecti cum necessario simpliciter, connectique cum his negationibus, proindeque illas esse necessarias simpliciter ; ac deniq; omne necessarium simpliciter identificari cum Deo, manifestè in-

fertur, prædictas negationes esse ipsam entitatem Dei se ipsa excludentem possibilitatem, & existentiam talium chymatarum. Quam ob rem iunctis his omnibus principiis, si aliunde tales carentiæ statuatur distinctæ a Deo, fiet Deum cum ipsis non connecti secundum prædicata diuina necessaria, & aliunde connecti. Hoc vltimum, quia nostræ probationes ostendunt connexionem præscindendo ab identitate talium negationum cum Deo. Illud primum, quia datis eis principiis, inferitur, tales negationes esse contingentes, Deusque nequit ex prædicatis necessariis connecti cum contingente. Quomodo autem disiunctum ex esse, & non esse creaturæ secundum existentiam disiunctiuam necessariam idem sit cum Deo exponimus fusè disput. 2. de voluntate Dei.

31 Quidam Recētiore olim commagistri nostri, & quidem præclari ingenij, dicunt, bifariā posse vnum extremum connecti essentialiter cum alio. Primò tanquam egens ipso ad existendum. Secundo tanquam sibi annectens illud, ut proprietatem, a qua nulla potestate separabile est. Quod primo modo connectitur cum alio extremo, petit illud necessario ad existendum. Quod vero posteriori modo connectitur, non petit terminū connexionis ad existendum ; sed

Ut illo extrinsecus afficiatur, aut perficiatur. Inter quas conexiones hæc sunt discrimina. Primò: ex defectu termini, cū quo connectitur res tanquā ad suā existētiā indigēs eo termino, sequitur per locū intrinsecū defectus talis rei. At ex defectu termini, cū quo res posteriori modo connectitur, nō sequitur defectus eius rei. Secundo, quod priori modo connectitur cū termino nō habet ex se potestātē ad existendū, si per possibile, vel impossibile deficiat terminus. At, quod posteriori modo connectitur cum termino, licet non habeat potestātē ad carendū termino; habet tamē ex se sufficientē potestātē ad existendū, si per impossibile deficiat terminus. Dicunt ergo, Deum non cōnecti priori modo cum carentia alterius Dei, quia Deus, ex plenitudine suā perfectionis, habet, nullo à se distincto, siue positivo; siue negativo ad existendū indigere; connectitur tamen posteriori modo cū carētia alterius Dei, quoniā immultiplicabilitas Deitatis annexit sibi necessariō carentiā alterius Dei tanquā proprietatē inenitabiliter cōsequentam ex illa. Quamobrem, deficiente tali carentia, id est existēte altero Deo, non sequeretur nostrum Deum nō existere; sed sequeretur, Deū nostrū coexistere, & non coexistere alteri Deo. Hoc secundum, quia noster Deus habet essentia-

liter sibi annexā carentiam alterius Dei; illud primum, quia ex positione alterius Dei non deficeret noster Deus.

32 Cogitatio hæc mihi vehementer displicet. Primò quia percipere non possum, quomodo Deus essentialiter cōnectatur cū carentia alterius Dei, & nō egeat ad existendū ea carentia; sed potius habeat potestātē ad existendū, etsi detur alter Deus. Nam per te Deus non habet potestātē ad coexistendū alteri Deo: ergo neque ad existendū existente altero Deo. Nam existere existente altero Deo est coexistere alteri Deo. Non ergo tuæ propositiones cohærent. Cōfirmo. Illud eget ad existendū carentia alterius Dei, cuius defectus infertur ex existentia alterius Dei. At defectus nostri Dei infertur ex existentia alterius Dei: ergo noster Deus indiget ad existendū carētia alterius Dei. Cōsequentia patet, & maior est aduersariorum, & certa. Minor probatur. Hæc est bona consequentia. * Existit noster Deus: ergo deficit alter Deus. * Ergo hæc etiam erit bona. *Non deficit; sed potius existit alter Deus: ergo non existit noster Deus.* Nam à contradictorio cōsequentis ad contradictoriū antecedentis optima semper consequentia est. Hoc autem principium restringere non licet, quippe, quod recidit in hanc propositionem manifestissimā, etiam
vni.

vniversalissimè acceptam. *Desiciente consequente nihil existit necessario coniunctū cum consequēte.* Nam antecedens, legitimè inferens cōsequens, est necessario cū consequente coniunctum.

23 Præterea. Ex non existentia rei clarissimè inferitur nō existentia necessitatis metaphysicę, & essentialis ad existentiam eius rei. Si enim res non existit, nō est metaphysicè necessarium, quod existat. *Quid clarius?* Ergo ex nō existentia carentiæ alterius Dei, id est, ex alterius Dei existentia, inferitur clarissimè non existentia necessitatis metaphysicę ad existentiam carentiæ alterius Dei: ergo inferitur clarissimè nō existentia nostri Dei. Quia noster Deus est metaphysica necessitas non existentia alterius Dei, quippe qui est immultiplicabilitas Deitatis, vt omnes fatentur, & si placet, videri potest eleganter probatum, ex summa Dei perfectione omnē summā perfectionem sibi necessario identificante, ac proinde nihil Deitatis sibi nō identificante, apud Ricardū Victorin. lib. 2. de Trinitate parte 1. cap. 19. Prætereo plura contra cogitationem propositam, quia sunt, qui iudicent non expedire, vt amplius immoremur.

34 Concludendū vltimò est, prædictis omnibus assertis nihil obstantibus prædicata diuina necessaria, iuxta nostra principia, non connecti ab intrinseco cum

aliquo distincto à Deo. Ratio est, quia licet probauerimus cōnexionem intrinsecam Dei cum omnibus, quæ assignauimus, præscindentes in probationibus ab identitate illorū cum Deo; tamē aliundē constans nobis est, omne necessarium simpliciter, esse indistinctū à Deo: cum igitur possibilitas necessaria creaturarum possibile, impossibilitas necessaria chymærarum, negationes necessariae istarum, necessitas, & existentia indeterminata esse, & non esse contingentium creaturæ, sint necessaria simpliciter, certè ex connexionē intrinseca Dei cum his omnibus, nō habetur connexio intrinseca Dei cum aliquo distincto à Deo. Imò, cum cōstet ex disp. 6. omne distinctum à Deo, eo ipso esse imperfectum; & imperfectum, eo ipso, quod imperfectum esse contingens, constans esse debet prædicata necessaria Dei non connecti intrinsecè cum aliquo distincto à Deo. Vnde sit nostram sententiam, ita componere cōnexionem essentialem Dei cum possibilitate omnium rerum, vt simul Deum plenissimè sibi sufficientem statuatur. Vnde sententia nostra vtriusque sententiæ

commoda complectens, incommoda vtriusque declinat, vt mox plenius constet.

CAPVT V.

Soluantur obiectiones.

35 **P**Rætermittendę in primis sunt obiectiones, quæ petuntur ex eo, quod Deus, & possibilitas creaturarū erunt æqualis necessitatis, si Deus ex intrinsecis non potest esse sine possibilitate creaturarum. Non est enim inconueniens prædicatum necessarium Dei indistinctum à Deo esse æqualis necessitatis cum Deo. Diximus autem possibilitatem necessariā creaturarum, esse prædicatum necessarium Dei indistinctū à Deo. Secundo, quæ sumuntur ex eo, quod Deus depēdens erit à possibilitate creaturarum, si connectitur intrinsecē cū illa. Tamen si namque Deus nequeat esse sine hac possibilitate, sicut esse nequit sine sua entitate; tamen, sicut non dependet à sua entitate ex defectu distinctionis ab illa, non enim est dependentia nisi à distincto; sic Deus non depēdet à possibilitate creaturarum ex defectu distinctionis ab ea possibilitate. Terrio, quæ ducuntur ex eo quod inter indistincta non est cōnexio. Nam licet inter indistincta non sit physica connectio coniunctionis inseparabilis duorum; bene tamē logica fundans valorem consequentiæ ab vno prædicato ad aliud identifi-

catum, vt explicui n. i. & hanc solam connexionem logicam defendimus. Quartò, quæ fieri possunt ex eo, quod Deus nequeat identificari cum existentia, vel non existentia indeterminata creature; quæ tamen existentia vaga est necessaria simpliciter. Nam tractatu de voluntate Dei disput. 2. videbimus nullam existentiam intrinsecam talium extremorum esse determinatē, & simpliciter necessariam; & omne, quod est determinatē, & simpliciter necessarium, quando ipsa sunt indeterminatē necessaria, ipsis esse extrinsecum; & Deo intrinsecum.

36 Obijcies igitur primò. Deus est constituendus altioris necessitatis, quæ possit à nobis excogitari. At altior, & maior necessitas erit, si Deus necessario existat, siuē detur, siuē deficiat possibilitas creaturarū, quā, si necessario existat solum quando datur ea possibilitas; nam priori modo in pluribus; & posteriori modo in paucioribus casibus habebit necessitatem ad existendum: ergo Deus ita constituendus est, vt existat, siue data, siue negata possibilitate creaturarum. Sed hac forma arguēdi similiter probaretur, ita Deū esse constituendum, vt existat, siue data, siue negata omnipotentia, immensitate, æternitate, &c. Respondeo ergo: concedendam Deo esse omnē necessitatē
exi.

existendi veram dicentem perfectionem sine imperfectione; non vero commentitiam reueranon dicentem perfectionem sine imperfectione, cuiusmodi est necessitas, vt existat Deus sine possibilitate necessaria creaturarum, quæ esset necessitas, vt Deus existeret sine se ipso.

37 Obijcies secundo cū RR. Deus existeret casu, quo deficeret possibilitas creaturarum possibilitium: ergo Deus non connectitur cum possibilitate possibilitium. Antecedens probatur. Casu, quo deficeret ea possibilitas, possibilita se haberent eo modo, quo nunc se habent chymaræ. Sed nunc existit Deus deficiente possibilitate chymaræ: ergo tunc existeret Deus deficiente possibilitate possibilitium. Respondeo. Non existeret Deus, casu quo deficeret prædicta possibilitas (id nobis sufficit quidquid sit, an aliundè sequeretur existere Deū in eo casu) Ad probationē distinguo maiorem. Se haberent eodem modo *inadequate*, cōcedo maiorem. Nam impossibilibus non competit nunc possibilitas; & non cōpeteret tunc possibilitibus. *Adequate* nego. Nam impossibilibus deficit nunc possibilitas ipsorum, quæ chymarica est; possibilitibus autē deficeret tunc possibilitas ipsorum, quæ necessaria est: & concessa minori nego consequentiam, quia licet Deus nō deficiat ex defectu pos-

sibilitatis chymarica; deficere tamē sequeretur ex defectu realis, & necessariæ possibilitatis, vt probatū est. Et sanè argumētum probaret etiam, Deum nō connecti cum impossibilitate alterius Dei.

38 Obijcies tertio. Ad rationē omnipotentiae sufficit, quod sit ex se virtus productiua cuiuslibet possibilis distincti à Deo, casu quo illud non repugnet. Sed ad hoc necesse nō est, tale possibile non repugnare. Sicut, vt ego sim capax ad impeccabilitatem, casu quo habeā visionē beatam, necesse nō est, me habere illam: ergo ex cōceptu omnipotentiae nō infertur nō repugnantia possibilitium. Confirmatur primò. Cōtra perfectionē diuinæ virtutis esset connecti cū existētia creaturarū: ergo & connecti cū possibilitate. Secundo. Ad summā, & infinitam virtutē Dei non solum spectat intrinsecum posse ad productionē possibilitium; sed etiā ad productionem impossibilitium, casu, quo reddantur possibilita: perfectior enim virtus erit, si nō modo possibilita possit; sed etiā quodlibet aliud pro hypothesi, qua reddatur possibile. At diuina virtus nequit esse talis, si connectatur essentialiter cum possibilitate, & impossibilitate rerū. Nā ea connexionē data, potius deficeret Deus, casu, quo impossibilia redderentur possibilita: ergo talis connectio neganda est.

39. Ad argumentum respon-
deo, sufficere ad rationem om-
nipotentiae, quod sit virtus pro-
ductiva cuiuslibet possibili di-
stincta a Deo, casu, quo illud non
repugnet. At hæc virtus non est
secundum esse cōditionata, nem-
pe indifferens ad existentiam, &
carentiam conditionis; sed tan-
tū *secundum dici*. Nam ipsa
potestas ad Petrum sub condi-
tione, quod nō implicet; & non
sub conditione, quod sit impos-
sibilis (id est sub cōditione quod
Petrus ex suo conceptu sit ea
prædicata, quæ nunc est; non au-
tem quid implicatorium) infert
essentialiter Petrum esse possi-
bilem, vt supra vidimus. Virtus
autem ad aliquid sub conditio-
ne, quam infert essentialiter ipsa
virtus, est *reuera* virtus absoluta
ad illud; & *nomine* tantum con-
ditionata. Sic virtus animæ ra-
tionalis ad ratiocinandum sub
conditione, quod ipsa anima sit
rationalis, virtus est secundum
cūcū conditionata; & secundum
esse absoluta, vt patet. Iam no-
stra capacitas, vt reddamur im-
peccabiles sub conditione visio-
nis beatæ, re ipsa est conditiona-
ta, quia non infert necessariò eā
visionem; sed indifferens est ad
illam; eiusque carentiam.

40. Ad primam confirma-
tionem. Concedo antecedens,
& nego consequentiam. Discer-
nē est. Existentia creaturarum
est contingens. Vnde, connexio

entitativa diuinæ virtutis cum
ea existentia redderet diuinam
virtutem contingentem, quod
ipsius perfectioni derogat. Pos-
sibilitas autem creaturarum ne-
cessaria est. Vnde connexio enti-
tativa diuinæ virtutis cum illa,
neque cōtingentiæ imperfectio-
nem affert, neque probabitur a-
liam asserre; sed potius plures
perfectiones. Ad secundam. Ne-
gatur maior cum sua probatio-
ne. In ea enim hypothesi defice-
ret necessaria impossibilitas im-
possibilium, quam secum idēri-
ficare postulat *esse* diuinū proin-
deque Deus in ea hypothesi non
existit, ac proinde neque existit
productivus taliū impossibiliū.
Vnde, sicut non est perfectio di-
uinæ intellectualitatis, Deū ha-
bere intrinsecū posse ad produ-
ctionem suæ intellectionis, casu,
quo illa producibilis esset; potius
in ea hypothesi non daretur di-
uina intellectualitas, de cuius ra-
tione est identitas cū diuina in-
tellectione improducibili; ita in
hypothesi, quam fingis, deesset
Deus, nō esset potens ad impos-
sibile. Iam autē supra vidimus,
non posse impossibile, non esse de-
fectum, & debilitatem diuinæ
virtutis; sed perfectionē, & for-
titudinem.

41. Obijcies quartò. Entitas
cognitionis, qua Deus cognoscit
Petrum existere nō connectitur
intrinsecè cum existentia Petri.
Nam entitas eius cognitionis est

necessaria, & consequenter connecti non potest cum existentia defectibili Petri: ergo entitas cognitionis, qua Deus cognoscit Petrum esse possibilem non connectitur intrinsecè cum possibilitate Petri. Concessio antecedente, nego consequentiam. Disparitas est. Entitas cognitionis diuinæ circa existentiam Petri stat in formalitate Dei apta de se, vt constituatur Deus cognoscens Petrum existere, si exerceatur ipsius existentia. Vbi non includitur intrinseca connexio eius formalitatis cum existentia Petri. Entitas cognitionis diuinæ, circa possibilitatē Petri, stat in formalitate Dei apta de se, vt constitutatur Deus cognoscens Petrum esse possibilem, si habeat ex suo cōceptu essentiali hæc prædicata, quæ nunc importat, potius quā chymærica: hoc autē imblbit essentialem connexionem cum eo, quod aliud sit Petrum esse talia prædicata, quæ nunc est; & aliud esse chymæram, cumque in hac alietate stet possibilitas Petri, vel, quod in idem recidit, possibilitas prædicatorum Petri, planè fit, formalitatem, in qua stat entitas cognitionis Dei circa possibilia connecti intrinsecè cū possibilitate ipsorum. Alias solutiones colligat ex dictis, qui voluerit.

42 Obijcies quinto cū Ouiedo. Quod nihil est non potest esse terminus connexionis diuinæ.

At creaturæ possibiles, dum actualiter nō existunt nihil sunt: ergo dum actualiter nō existunt terminare non possunt connexionem Dei cum ipsis. Hoc argumentum mille falsissima probaret. Primò, scientiam diuinam adhuc prout efficaciter denominantem Deum cognoscentem, creaturas non existentes esse possibiles, non connecti cum possibilitate creaturarum. Secundò, scientiam conditionatam Dei de poenitentia Tyrionū, si viderent miracula Christi, non connecti cum ea poenitentia conditionata, quæ nihil est actu. Tertiò nostros actus fidei diuinæ de possibilitate Antichristi, poenitentiaque conditionata Tyrionum non connecti cum ea possibilitate, poenitentiaque conditionata. Denique sexcenta alia cuique obuia. ¶ Respondeo. Admissa maiori, distingo minorem. Nihil sunt ex parte ipsarum, quæ denominantur possibiles, concedo minorē: ex parte necessariae possibilitatis, per quā denominatur per extrinsecā denominationem possibiles, nego minorē. Vnde antequā sint, nequit dari connexio cum esse ipsarum quod denominatur possibile; benè tamen cum possibilitate necessaria creaturarum, quæ possibilitas reuera est aliquid actualiter existēs antequā creaturæ possibiles existant actualiter, vt sæpè diximus. Alia, quæ

lector desiderare potest, dabi-
mus statim ad sequens argumē-
tum.

43. Obijcies sexto ex eodē. Pos-
sibilitas creaturę est idē omni-
no cum existentia creaturę. At
existentia creaturę non est ter-
minus intrinsecę connexionis
perfectionis necessarię Dei cum
ea existētia, vt sape cōcessimus:
ergo neque possibilitas creaturę
est terminus eius connexionis.
Nam alioquin idē esset, & nō
esset terminus eiusdē connexio-
nis, quod est implicatoriū. Re-
torqueo argumentū. Nam iuxta
hunc autorē, existentia cōditio-
nata rei & existentia absoluta idē
sunt; & tamē promissio diuina,
de existentia glorię sub cōditio-
ne meritorum, non connectitur
cum existentia absoluta glorię,
connectiturque cum existentia
conditionata. Respōdeo primò.
Possibilitas necessaria creaturę,
extrinseca ipsi, & existētia crea-
turę nō sunt idē, vt vidim⁹ disp.
6. Licet sint idē possibilitas cōtin-
gens creaturę intrinseca creatu-
rę, & ipsius existentia. Vnde be-
ne stat perfectiones necessarię
Dei non connecti cum existen-
tia creaturę; & connecti cum
possibilitate necessariā: hanc ter-
minare prædictam connexionē;
& illam non terminare talem
connexionem.

44. Respōdeo secundò pro il-
lis, quibus alia principia p/acent.
Possibilitas, & existentia creatu-

rę sunt idē: ac deinde possibi-
litas, & existentia creaturę ter-
minant connexionem ex parte
modi connectendi conditiona-
tam; & neque possibilitas, ne-
que existentia terminant con-
nexionem entitatis diuinę cum
ipsis, ex parte modi connectēdi
absolutam, quod non implicat.
Explicatur. Entitas Dei cōnecti-
tur cum entitate existentię, &
possibilitatis Petri, vt exercitis
sine contradictione, cōnexionē,
quę ipsum Deum non reddit ab-
solutē, & simpliciter connexum
cum ea entitate possibilitatis, &
existentię; sed quę reddit Deū,
sub ea cōditione, quod exerceat-
ur talis entitas, connexū cū eo,
quod exerceatur sine contradi-
ctione: idēque cernes in promissio-
ne cōditionata glorię sub cō-
ditione meritorum, quę Deum
non connectit absolutē cum exi-
stentiā glorię; connectit tamen
ipsum conditionatē, nēpē sub cō-
ditione existentię meritorum.
Quoniā ergo re ipsa, seclusis vo-
cibus, nō intelligitur aliud nomi-
ne connexionis Dei cū possibili-
tate creaturę; & nō cū existētia,
quā Deū intrinsecē habere con-
nexionem, quę ipsum connectit
cū entitate creaturę, vt exerci-
ta sine contradictione, sub cōdi-
tione, quod exerceatur; & non
connectit absolutē cū eo, quod
exerceatur; sed indifferentē re-
linquit ad hoc, vt exerceatur, &
nō exerceatur, ideo dicitur Deū

con-

connecti cum possibilitate creaturarum; & non cum existentia. Rem tene, & loquere, vt malueris.

45 Quod si urgeas: ergo iam Deus, tametsi cōnexionē conditionata, cōnectitur cum entitate, quæ non existit creaturarum purè possibilium. Quomodo ergo hæc entitas, cū nihil actu sit, actu terminat huiusmodi cōnexionem conditionatā? Sed prius ego peto. Quomodo sanitas, quam æger appetit; non tamen habet, terminat actu, cum actu non sit desiderium ægroti? Respondebis, rationē esse, quia terminare actu desiderium ægroti, non est intrinsecè quidpiā in se ipsa exercere, sed extrinsecè denominari aqualiter ab ægroto desideratā: ad, quod necesse non est, habeat actu esse in se ipsa; sed sufficit dari ex parte ægroti desiderium. Ipsi. Similiter ergo tibi dictum puta: quòd esse possibilem terminet eam connexionem conditionatam Dei, nō est possibilia quidpiā in se ipsis exercere; sed extrinsecè denominari a prædicatis diuinis, quasi petita, vt exercita sine contradictione, sub conditione, quod existant: ad quod necesse non est habeant esse actu in se ipsis; sed sufficit dari ex parte Dei prædicata, quæ talem habeant exigentiam conditionatam.

46 Obijcies septimò ex his, quæ fusissimè P. Herimelman.

Si nostra sententia vera esset, Deus amans necessariò se ipsum, amaret necessariò peccatum vt possibile. Athoc videtur absurdum Deum dedecēs: ergo nostra sententia est falsa. Probat sequela. Nam amans efficaciter existentiam obiecti, amat eo ipso saltē indirecè omnia necessaria ad talem existentiam. At Deus efficacissimè affectuē amat suam existentiam, & ad hæc est omnino necessariū peccatum possibile, quippe Deus stare non potest sine possibilitate peccati: ergo Deus amans necessariò seipsum, amat necessariò peccatū possibile. Respōdeo. Aliud est amare peccatū, quod est possibile; & aliud amare possibilitatē necessariā, per quā cōstituitur possibile. Argumentū non probat, Deum amare peccatum, quod est possibile, quia nostra opinione Deus non connectitur intrinsecè cum peccato, quod possibile est. Probat tamē Deū amare possibilitatē necessariā, adæquatè a peccato distinctā, per quā peccatum constituitur possibile: quia talis possibilitas tantam abest ab eo, quod sit malitia, vt potius identificetur cum Deo, & quia sic identificatur, Deus amat illam necessariò. Neque vllum absurdum est, Deum esse possibilitatē necessariam peccati, id enim nihil aliud est re ipsa, & ex parte obiecti loquendo, quam Deum eue necessariā re ipsa reiterationē

predicatorum peccati non inuenientem contradictionem ex parte ipsorum, vt explicuimus disput. 6.

CAPVT VI.

Aliorum argumentorum solutio.

47 **O** Biicies octauo, male nos dixisse Deū esse connexum cum repugnātia impossibilium, imō, & cum ipsa identificatum. Nam adhuc deficiente Deo, repugnaret homo equus: ergo huius repugnātia non est indistincta à Deo. Antecedens probatur. Sicut nunc homo equus est incapax existendi, siue à se, siue ab alio; ita etiam deficiente Deo. In hac enim hypothesi, neque posset existere à se, vt constat; neque ab alio, cum deficiente prima causa cuncta deficient: ergo sicut posito Deo repugnat homo equus propter incapacitatem existendi; ita repugnaret, deficiente Deo, propter eādem incapacitatem. Hæc argumenta, quæ nituntur suppositionibus impossibilibus, plerūque fallunt. Reterquetur argumentum sic. Si ponamus deficere Deum, & etiam deficere repugnātiā hominis equi, tunc homo equus repugnabit, quia neque poterit existere à se, vt patet; neque ab alio, quia deficit causa prima: ergo repugnātia hominis equi, neq; est ipse Deus,

neque ipsa repugnātia hominis equi. Deinde respōdeo. Deficiente Deo deficeret repugnātia hominis equi: quia omne simpliciter necessariū, & reale cuiusmodi est repugnātia hominis equi deficit, eo deficiente, qui solus est simpliciter necessariū, nēpē Deo. At licet ex præcisa positione nō existētia Dei fieret remotio repugnātiæ, non tamen poneretur posituē nō repugnātia hominis equi siue absoluta consistens in eo, quod ex cōceptu suo nō implicet cōtradictionē; siue respectiua consistens in eo, quod possit habere existētiā à se, vel ab alio, quia deficiente Deo, nihil esset à quo siue necessario, siue contingenter esse possent tales possibilitates, nā omne contingens, & omne necessariū tollitur, sublato Deo.

48 Obiicies nono, inuitabile esse, Deum connecti cum aliquo distincto à se: ergo frustra componere tentamus omnes connexiones, quas in præsentī disput. defendimus; & aliunde Deum cum nullo à se distincto cōnecti intrinsecē. Probatur antecedens. Quia Deus necessario connectitur cum aliquibus creatis veritatibus: quod sic probat Ioannes à Sancto Thoma 1. part. disput. 15. art. 3. §. Confirmatur autem. Deus connectitur essentialiter cum hac veritate: Si creatura sit possibilis, poterit produci à virtute omnipoten-

tie

tie diuine. Si enim omnipotentia diuina stare posset sine hac veritate, non esset infinita; sed imperfecta virtus. At hæc veritas est creata. Nam illa conditionalis, seu possibilitas loco conditionis posita. * Si lapis est possibilis * veritas creata est, seu possibilitas creata, cum sit possibilitas creaturæ conditionatè posita: ergo Deus connectitur essentialiter cum veritate creata. Secundo potest idem efficacius probari. Quia Deus titulo suæ vnitatis in ratione Dei connectitur cum hac veritate conditionata: *Si aliquid est à mea Deitate distinctum est non Deus*: & titulo suæ impeccabilitatis connectitur cū hac: *Si aliquis peccat est creatura*: & iure suæ infallibilis autoritatis connectitur cum hac: *Si testimonio creato dicam Petrum existere in statu gratiæ, existet in statu gratiæ*. At omnes istæ veritates conditionatæ, sunt creatæ, siquidem omne, quod importat tam ex parte conditionis, quàm ex parte conditionati distinguitur à Deo: ergo Deus iure suarū perfectionum connectitur cum aliquibus a se distinctis.

49 Negatur antecedens cum sua probatione. Ad argumentū ex Ioanne à S. Thoma, permitto gratis, possibilitatē creaturæ esse quid creatum, quod falsum est loquendo de possibilitate necessaria (quæ licet sit creaturæ denominatiue, id est, creaturam

denominat possibilem; tamen entitatiuè est quid increatum, sicut omnipotentia, quæ in se est increata, denominat creaturas producibiles) nego tamen eam veritatem ex parte sui verificatiui esse distinctam à Deo, licet sit distincta à Deo ex parte illius, quod respicitur à tali verificatio: & quia Deus cum solo verificatio eius enuntiabilis connectitur; non verò cum illo, quod a verificatio respicitur, ideo nunquam deducitur Deum ab intrinseco absolute connecti cum aliquo a se distincto. Explicatur. Verificatiuum necessarium huius enuntiabilis: *Si lapis sit possibilis poterit produci à Deo* est ipsa entitas omnipotentia Dei quatenus de se habet, vt nihil sit producibile, quia sit producibile ab ipsa. Hoc tamē verificatiuum respicit ipsam entitatē lapidis, quia diuina omnipotentia propter sui infinitatē præstat, vt de lapide verificetur necessariò, quod poterit produci à Deo si sit possibilis. Ceterū Deus non connectitur ab intrinseco cum lapide, quem tale verificatiuum respicit; sed præcisè connectitur ab intrinseco cum ipso verificatio indistincto à Deo, nimirum cum eo quod Deus sit talis, vt ratione sui habeat impossibilitatē, quod lapis sit producibilis, & non sit producibilis ab ipso Deo.

50 Similiter ad secundum argumentum dicendum est.

N4 Aliud

Aliud est eas veritates esse creatas, & à Deo distinctas, quoad terminos, quos respiciunt; aliud esse à Deo distinctas quoad necessarium verificativum. Primum est verum. Nam conditio, & conditionatum sunt termini, quos respiciunt, &, vt bene in argumento, distinguuntur à Deo; secundum est falsum, quia verificativum necessarium illarum propositionum est ipse Deus, quatenus se ipso excludit Deitate ab omni distincto à se, & quatenus se ipso excludit à se rationem peccantis, & quatenus se ipso necessitas est, vt posito ipsius testimonio ponatur ipsius testimonij veritas. Quia ergo Deus non connectitur cum omnibus terminis, circa quos tendunt tales veritates; sed cum verificatio necessario talium propositionum, ideo cum nullo à se distincto connectitur absolute. Addidi *absolute*, quia ex dictis num. 44. & 45. bene potest Deus conditionate connecti cum aliquo creato, quatenus Deus est necessitas, vt posito vno extremo creato, componatur ipse Deus cum alio extremo creato: v.g. est necessitas, vt posito testimonio diuino de statu gratiæ D. Ignatii, componatur ipse Deus cum eo statu gratiæ.

51. Obijcies decimo. Deus per nos connectitur intrinsece cum negationibus necessarijs. At istæ distinguuntur à Deo: ergo

Deus intrinsece connectitur cum distinctis a Deo. Minor probatur. Nequeunt vtraque extrema contradictionis esse positiva. At *esse* alterius Dei, v.g. est quid positivum: ergo non *esse* est quid negativum distinctum ab entitate positiva Dei. Maior probatur. Nam extremum positivum per se primo, & formaliter non remouet, sed ponit in rebus: ergo extremum, quod formaliter remouet à rebus, est negativum distinctum ab omni positivo. Confirmatur primo. Contradictoria opponuntur tanquam *esse*, & *non esse*. At *non esse* est pura carentia ab omni positivo distincta. Secundo. Vnum ex duobus contradictorijs dari debet in rebus. At pura carentia necessaria alterius Dei est contradictorium alterius Dei: ergo ipsa, vel alter Deus dari debet in rebus. Non alter Deus: ergo ipsa.

52. Tercio: propositio affirmativa, & negativa contradictorie opposita in eo distinguuntur, quod affirmativa habet pro obiecto *esse* positivum; negativa verò purum non *esse* talis *esse* positivi: ergo obiectum huius negativæ: *Non existit alter Deus* contradicentis huic affirmatiuæ: *Existit alter Deus* est purum non *esse* alterius Dei distinctum ab omni positivo. Quarto. Plures caritatis necessariae existerent, deficiente nostro Deo: ergo plures non identificantur cum

cum illo. Probatur antecedens, quia deficiente nostro Deo daretur carentia creaturæ Deo æqualis, item carentia comprehensionis, qua creatura comprehenderet Deum, & carentia perfectionis entitativæ, qua creatura Deum æquaret: termini namque, quos istæ carentiæ remouent, nequeunt existere sine Deo, proindeque, vbi Deus deficeret, darentur carentiæ talium terminorum; daretur etiam carentia alterius Dei, quia cum hic non sit magis necessarius quam noster, vbi noster deficit, non existet ille. O quam placet aliquibus per chymæras expatiari; nūquam tamen firmo pede.

53 Nego minorem argumenti Ad probationem negatur maior. Nam contradictoriū vnus positiui potest esse aliud positivū essentialiter incōpossibile cum illo. Curenim non poterit vnū positivum se ipso immediatē impedire aliud, in quo stat esse cōtradictorium formale huius alterius? Vnde ad probationem maioris negatæ dicatur, bene stare, quod extremum positivū æquē primō, & formaliter, re ipsa loquendo, & se ipsum asserat, & non se ipsum; sed aliud, excludat. Vnde bene stat, vnitatem Dei æquē primō se ipsam asserere; & alium Deum excludere. Ad primam confirmationem concessa maiori, dicatur, nō omne non esse alicuius positiui, esse

puram carētiām distinctam ab omni positiuo; omne tamen non esse alicuius positiui est impedimentum, quod se ipso immediatē impedit tale positivum. Tale autem impedimentū formale non est cur numquam sit positivum: ideoque Deus secundum suam entitatem positivam potest esse negatio necessaria impossibilium, neque est cur fingatur alia negatio. Ad secundam confirmationem concedo, debere dari in rebus, vel rem, vel contradictorium, quod realiter ipsam rem excludat; nō verò, vel rem, vel chymæricum contradictorium eius. Hinc, nō debet in reb⁹ dari, vel alter De⁹, vel pura carētia necessitaria ipsius distincta ab omni positiuo. Nam hanc puram carētiām necessariam distinctā ab omni positiuo iudicamus chymæricam; debet tamen dari in rebus, vel alter Deus, vel cōtradictorium, quo realiter excludatur: hoc autē contradictorium iam datur, quippè, quod est noster Deus.

54 Ad tertiam respondeo, negato antecedente. Nam ad distinctionem propositionis affirmatiuæ, & negatiuæ sibi contradicentium satis est, quod affirmatiua ex suo modo tendendi attribuat aliquid subiecto; & negatiua ex modo suo tendendi remoueat idem à subiecto, vt in logica explicuimus. Negatiua autem verificatur, quia datur in

Rebus nō esse illius, quod ea propositio negat, siue tale *non esse* sit pura carentia distincta ab omni positiuo; siue quid positiuum, quod modo negatiuo explicatur. Ad ultimā confirmationē. Plures carentiæ necessariæ; imō, & omnes existerent, & non existerent, non existente Deo. Non existerent, quia tollitur Deus, in quo stat omne necessarium. Existerent, quia termini ipsarū utpotē chymærici, non existerent; & ipsæ existunt, ubi sui termini non existunt. Ex quibus non infertur distinctio earum negationum à Deo; sed impossibile esse, non existere Deum, quia sequeretur non manere Deū, & manere aliquid, quod in solo Deo potest consistere. Simile dicēdū esset ab aduersarijs, si ponerem⁹ alterū Deum esse chymæricum, & tamē eius negationē nō dari. Tunc enim ea negatio nō daretur, quia sic ponitur; simulq; daretur, quia semper datur negatio chymærici. Identitas negationū necessariarum cum Deo firmata est disp. 6. cap. 2.

DISPUT. VIII.

De cognitione creaturarum possibilium, maximè in Deo.

PRæmissis disputationib⁹ elapsis facilius erit difficultates circa notitiā possibilium superare.

CAP. I.

Statuitur Deum non solum cognoscere se ipsum, sed etiam creaturas secundum esse proprium ipsarum distinctè, & in singulari.

I Creaturæ bifariam dici possunt cognosci à Deo. Primò, secundum esse eminentiale indistinctum à Deo, quod habent in ipso Deo, iuxta illud Ioan. 1. *Quod factum est in ipso vita erat*: idque propriè non est aliud, quàm cognosci Deum. Secundo, iuxta proprium esse formale indistinctum ab ipsis. Hic posterior modus cognoscendi discutitur nunc. Sed adhuc ille dupliciter intelligi potest. Primo quasi attingens creaturas indistinctè, confusè, & vniuersaliter; neque vnā creaturā ab alia singillatim discernens. Secundo, clare, & singillatim, expressè discernens vnā creaturam ab alia. Querimus ergo. Num Deus, independentè ab eo quod creaturæ existant, noscat illas, ut possibiles, secundum esse formale ipsarū distinctè, clareque. ¶ Missis erroribus iure, vel iniuria adscriptis Auerr. Auicem. Platon. & Arist. Aureolus in 1. dist. 35. p. 2. art. 2. arbitratur, creaturas, non ita intelligi à Deo, ut ipsæ terminent formaliter diuinū intuitū; sed

sed denominatiuè, sola diuina essentia terminante illū formaliter. Ait ergo Doctor iste subtilissimus, Deum nō cognoscere creaturas terminatiuè, siue primario, siue secundario: proinde quē non esse duo intellecta terminantia diuinam cognitionē; sed præcisè diuinam essentiam terminare formalitèr eam cognitionem; & creaturas denominari cognitās, quia Dei essentia est eminenter, & plusquā æquipollenter quodlibet aliud. Sicut (inquit) si quis intuetur in speculo imaginem sui vultus, nō idē suum vultū terminatiuè intuebitur, quāsi distinctè videns obiecta duo, scilicet imaginem, & vultum; sed imagine præcisè intra speculum aspecta, vultus ipse positus extra speculū denominatur visus, adeo, vt imaginem sui vultus intra speculum cernens, non minus circa propriam faciē operari possit, quā si videret ipsam, nempe ipsam ornādo, abstergendo, &c.

2 Verissima tamen est cætorū Theoll. sententia. Sit ergo conclusio. Deus cognoscit creaturas secundū esse propriū, & formale ipsarū, non confusè, & indistinctè; sed clarissimè vnāquamque ab vnaquaque discernens. Loquimur nunc de possibili-
bilibus; in sequentibus de futuris, & existētibus. Primò cōstat conclusio ex sacra scriptura, vt patet ex adductis disput. 1. & ex

Paulo ad Hæbr. 4. 12. citato à D. Th. hic art. 6. Cōstat secundò ex PP. Ecclesiæ, ex Dionis, Cirill Alex. Gregor. Nazianz. pluribusq; alijs vidēdis apud eruditissimos nostros Didacum Ruiz in præsenti, Dionisium Perau. tom. 1. dogmat. lib. 4. cap. 3. Cōstat tertio rationib⁹ Theologicis. Nam primò. Deus eligit ad existendū creaturas, quas producit potens proxime alias eligere vice ipsarum. At hoc non stat sine cognitione, quæ ante decretū, & electionem ostendat distinctè creaturas absq; cōfusione vnus cum alia: ergo Deus ante decretū de existentia creaturarū habet cognitionem distinctā creaturarū, quæ cognitio, cū ante tale decretum esse nequeat cognitio creaturarū, vt existentium, erit cognitio ipsarum, vt possibiliū.

3 Vrgetur. Deus non decernit efficere suam essentiam, vt patet. sed creaturam. Præterea, non creaturā in genere; sed eas, quas producit, præ alijs. Nam alioquin casā, & præter intentionem Dei exciderent ab omnipotentia diuina creaturæ, quæ producuntur, potius quā alia. At cognoscit Deus, quæ decernit efficere: ergo alia creaturæ, vt ab alijs distinctæ collocandæ sunt in numero cognitorum à Deo. Secundò. Deus est p'e nissima sufficiētia ad productionē creaturarū: ergo Deus penitissimè se cōprehēdens cognoscit se

se ipsum, ut ita sufficientem: ergo cognitio Dei prætergreditur ipsum Deum attingendo terminos sufficientiæ diuinæ. Porro, non sufficit ad perfectionem eius comprehensionis attingere, quod creaturæ in genere possunt prodire ab omnipotentia Dei; sed sed opus est attingere quænam, in qua, & quâta perfectione prodire possunt: ergo necesse est diuinam cognitionem non sistere in essentia Dei; sed extendi ad attingendas creaturas, prout à Deo, & inter se distinctas. Demum, Quia Deum cognoscere creaturas, ut ab ipso, & inter se distinctas, nullam imperfectionem inuoluit, ut ex argumentorum solutione patebit: oppositumque pluribus imperfectionibus scatet. Non enim poterit Deus exercere circa creaturas dominium, liberalitatem, misericordiam, & alias virtutes. Sed hæc satis pro veritate constantissima.

4 Non tamen pro Aureolo desunt difficiles obiectiones. Prima est. Nam August. lib. 23. qq. q. 46. sic ait: *Deus non extra se quidquam positum intuebatur, ut secundum id constitueret, quod constituebat. Nam hoc opinari sacrilegium est.* Ergo Deus, ut faciat creaturas non intuetur aliquid extra se, sed præcise se ipsum: ergo diuinus intuitus nequit ad creaturas terminari: ad nihil enim ea terminatio potiori ratio-

ne necessaria esset, quàm ad faciendas libere creaturas. Communis responsio placet, nempe Deum ad constituendum creaturas non respicere aliud exemplar externum ad cuius similitudinem creaturas efformet, ut rudibus pictoribus accidit. Nam vel hoc exemplar externum est à Deo; vel non? Hoc ultimum est sacrilegum. Si autem dicatur primum: vel abeundum est in infinitum, quod est impossibile, vel sicut potuit Deus illud exterius exemplar formare citra inductionem alterius, poterit similiter creaturas efficere. Iam Augustino constans est, Deum non solum se ipsum; sed extra se creaturas cognoscere. Videatur lib. 5. de Genesi. ad lit. cap. 15. & alibi sæpe.

5 Obijcitur secundo Hieronim. in cap. 1. Habac. dicens, absurdum esse ad hoc Dei maiestatem deducere, ut sciat per momenta singula, quot nascantur culices, quot vè moriantur, &c. Hæc obiectio plerisque non immerito videtur difficilis, non dubitantibus adscribere Hieron. quod verba sonant. Mihi tamen credendum non est, præstantissimum Doctorem in sacris scripturis veratissimum, in veritate errasse, quàm frequenter scripturæ sacræ proclamant, præsertim, cum ipse alibi, spe cialiusque supra cap. 10. Matthæi, plane expresserit diuinam scientiâ, providen-

nidentiamque circa res etiam vilissimas. Et epist. 3. col. 29. creatorem agnoscit mirabilem in minutissimis animalculis, ut formica, culice, muscis, & vermiculis: in quibus mirabilis non esset, si eodem inscio producerentur. Dicatur ergo, dum aliud melius alijs occurrat, solum negare Hieronymum, singulis momentis, quibus denuo creaturæ novæ producuntur, advenire Deo novam scientiā, qua novas creaturas cognoscat.

6 Obijcies tertio. Divinus intuitus ad nihil distinctum à Deo terminatur cognoscens creaturas posibles, antequam producantur. Nam hac notitia præcisè cognoscit Deus creaturarum possibilitatem. Sed hæc est indistincta à Deo, ut vidimus disp. 6. ergo ea notitia Deus cognoscit se præcisè. Confirmatur. Antequam Deus decernat entitatem contingentem creaturæ, nequit eam entitatē videre: cum enim creatura secundum esse contingens non detur ante decretum Dei, si Deus ante decretum videret illam, videret illam antequam esset: proindeque divina visio falleretur: ergo pro priori ad decretum non terminatur divina notitia ad contingens esse creaturarū; sed præcisè ad possibilitatem necessariam ipsarum. At hæc possibilitas est Deus: ergo pro illo priori divina notitia terminatur ad Deum præcisè. ¶ Ad

argumentum respondeo, negato assumpto. Ad probationem dicatur, ea notitia duo cognoscere Deum; aliter tamen, & aliter: se ipsum, ipsiusque prædicata tanquam constitutiva, quæ creaturas constituunt in ratione necessario possibilem. Creaturas ipsas, tanquam subiecta, quæ extrinsecus per prædicata Dei constituuntur necessario possible. Ad confirmationem dicatur. Ipsum esse creaturæ contingens, quod nequit in rebus dari nisi post decretum Dei cognosci à Deo ante decretum, ante cadente supra cognosci tanquam constitutum ante decretum Dei in ratione necessario possibile per prædicata intrinseca Dei, non verò tanquam constitutum ante decretum Dei in ratione exercitè existentis extra Deum. Ideoque divina notitia non fallitur.

7 Vbi diligenter considerandum est, hac notitia possibilem attingi quidquid est possibile, & cum omnes formalitates contingentes creaturarum sint posibles, omnes, nulla dempta, per hanc notitiam cognoscuntur: proindeque tali notitia signatè cognoscitur ipsa creaturarum existentia. Sed aliud est, creaturarum existentiam signatè intelligi per simplicem intelligentiam. Aliud visione, velut experimentaliter in actu exercito videri. Primum evenit, quoties intellectus circa existentiam

speculatur quamlibet veritatē, ut eam existētiam esse possibilē, cognoscibilem, amabilem, &c. tametsi non experiatur, vel quasi experiatur eam existentiam in se ipsa intrinsecus exerceri. Secundum contingit, quando intellectus hoc ultimum experitur, vel quasi experitur. Quæ distinctio nō sumitur ex diuersis obiectis; sed ex diuersis modis tendendi circa idem, ut dicemus disp. 10.

8 Obijcies quartò. Nequit Deus videre creaturas nisi ut in se sunt, ne alioquin, vel falsitas, vel falsitatis ymbra cadat in cognitionem Dei. At creaturæ ante decretum de ipsarum existentia nihil sunt in se: ergo non possunt videri, ut sunt in se, ac proinde nequeunt à Deo videri. Distinguo maiorem. Nisi, ut in se sunt; positiuè, aut negatiuè concedo maiorem; positiuè tantum nego maiorem: & concessa minori, distinguo primum consequens; non possunt videri positiuè, ut sunt in se concedo consequentiam, Negatiuè nego consequentiam, & similiter nego secundam consequentiam. Itaque creaturæ ante suam existentiam nequeunt videri positiuè ut sunt in se: quia pro eo priori non habent positiuè esse in se ipsis. Possunt tamen pro tunc videri negatiuè, ut sunt in se, idest, nō aliter, ac sunt in se. Ratio est quia cognosci aliter ac sunt in se, non est aliud, quàm vel cognosci per

aliarum rerum species, per quas menti appareant, ac si essent alię à se ipsis; vel intellectū attribueri ipsis assertiuè, quod ipsis non conuenit. Cum igitur intellectus diuinus neutro ex his modis ante creaturarum existentiam se habeat erga creaturas, sit, pro eo signo non cognoscere ipsas aliter, ac sunt in se.

9 Obijcies quintò. Pro illo signo antecedente decretū creaturarum non sunt duo distincta obiecta Deus, & creatura. Cum enim pro illo signo nondum habeat esse creatura, nondū habet esse distinctum à Deo: ergo pro illo signo nequeunt Deo repræsentari, ut obiecta distincta, ne Deo repræsententur obiecta aliter, ac sunt. At neque repræsentari possunt Deo creaturæ secundum proprium esse formale ipsarum, ut idem cum ipso Deo. Nam etiam sic repræsentarētur falsò: cum secundum huiusmodi esse non possint identificari cū Deo: ergo pro eo signo nullomodo possunt repræsentari Deo secundum proprium esse ipsarum. Confirmatur. Propriori ad decretum creaturarū, ipsæ creaturæ non sunt distinctæ inter se: cū enim pro eo priori nulla creatura habeat esse, neq; habet esse distinctū ab esse alterius: ergo cum diuina cognitio conformis sit obiecto, nō attingit pro eo priori creaturas, ut distinctas. At neque cognoscit ipsas, ut idē: quia cum

cum Petrus, & Paulus, v. g. non possint esse idem, neque possunt à Deo cognosci, vt idem: ergo creaturæ pro eo priori solum poterunt cognosci indiscriminata, & in cōfuso absque expressione pluralitatis, vel identitatis.

10 Ad argumentū respōdeo. Pro eo signo non sunt creaturæ distinctæ à Deo positiuè. Nā pro eo signo non habent positiuè esse distinctū ab esse Dei, cū pro tunc non habeant esse. Tamen pro eo signo sunt distinctæ à Deo negatiuè, idest, pro eo signo est repugnantia, vt idētificētur cum Deo, quia pro eo signo datur ipse Deus, qui se ipso pugnat cum identitate sui cum creaturis. Vnde pro eo signo intelliguntur à Deo, vt distinctæ à Deo negatiuè, nempe, vt ineptæ ad identitatē cum Deo; non verò, vt distinctæ positiuè à Deo, nempe, vt habentes positiuè esse, quod sit aliud ab esse Dei. Similiter, quia Deus existit ante existentias creaturarū, v. g. Petri, & Pauli, Deusque ipse se ipso excludit idētitatē inter Petrum, & Paulum, vt constat ex disp. 7. fit creaturas, tamen ante existentia non habeant positiuam distinctionē, habere tamē negatiuā, & vt sic distinctas cognosci à Deo pro illo priori. Ex quo patet ad confirmationem.

11 Obijcies sexto. Intuitus infallibilis Dei terminatus ad ali- quod obiectum existere nequit sine hoc obiecto. Quis enim in-

fallibili visione videat, quæ non sunt? At Deus potest existere sine creaturis, & absque omni distinctio à Deo, vt vidimus disp. 7. ergo intuitus diuinus, qui est ipse Deus, non terminatur ad creaturas. Resp. Intuitus Dei cognoscētis creaturas esse posibles, de quo solo nunc agimus, non potest esse sine illo obiecto, quod visione videtur, vt exercitū, quia respectiuè ad tale obiectū est quasi experimentū de illius existentia; benè tamē stare potest sine obiecto, quod per modū simplicis intelligentiæ tangit, quia benè stat speculari veritatem aliquā circa obiectū non existens, vt cognoscere de salute non existente, quod desiderata sit. Quia ergo diuinus intuitus terminatur ad creaturas, vt posibles, terminatur per modum visionis ad solā possibilitatem creaturarū idētificatā cum Deo, & per modū simplicis intelligentiæ ad creaturas, quæ denominatur posibles, ideo quāuis sine illa possibilitate existere nequeat; benè tamē sine his creaturis. Quomodo autem scientia cōtingens de creaturis vt existentibus cōnexa sit cum existentia creaturarū citra imperfectiōē Dei, dicemus suo loco. Vide n. 7.

12 Obijcies septimò. Vel diuinus intuitus terminatur distinctè ad quālibet partē cōtinui, vel non? Si hoc, non cognoscit distinctè omnes creaturas. Si illud: ergo intuitus diuinus non habet

in prospectu creaturas, prout ipsæ sunt in propria natura, quia partes continui sic se habent in se, vt nequeant omnes esse diuisæ; sed qualibet diuisione facta maneat in infinitum diuisibiles. In diuino autem prospectu sic se habent, vt diuinus intuitus vnāquamque ab vnaquaque distinguat, ac separet. Confirmatur. Repugnat, quod simul sint in prospectu verissimo Dei, quæ non possunt esse simul in se. At accideret oppositum, si diuinus intuitus terminaretur ad creaturas, quia infinitæ creaturæ simul prospiceretur à Deo, cum tamen nequeant in se simul existere propter repugnantiam infiniti in actu: ergo diuinus intuitus non terminatur ad creaturam.

13. Ad argumentum respondeo, data illa compositione continui, Deum cognoscere in continuo, vt distinctas, omnes partes, quæ re ipsa distinguuntur. Vnde illæ sunt intentionaliter in mente Dei, vt sunt re ipsa in se. Hinc primò. Sicut realiter ita sunt in se, vt nulla detur, quin distinguatur ab vnaquaque alia; ita sunt intentionaliter in mente Dei, vt nulla cognoscatur nisi, vt distincta ab vnaquaque alia. Secundò. Sicut re ipsa nulla datur minima, sic vltèrius indiuisibilis, vt in alias minores diuidi non possit; ita nulla sic minima cognoscitur à Deo. Tertiò. Sicut re

ipsa omnes partes, quæ distinguuntur inter se diuisibiles sunt in minores, & minores in infinitum, sic in cognitione Dei, omnes partes, quæ apparent distinctæ, sic apparèt, vt appareant diuisibiles in alias minores, & minores sine fine. In qua solutione percipienda non maior; sed eadē est difficultas, ac in ea compositione continui.

14. Ad confirmationem respondeo. Summa veritas, & infallibilitas intellectionis diuinæ postulat, vt in mente Dei nō appareāt posita, vel ponibilia *simul ex parte obiecti*, quæ non possunt esse posita simul; nec tamen postulat, vt nō cognoscantur *simul ex parte actus*. Costat enim, Deū eodem intuitu simul ex æternitate conspiciere durationem hodiernam, & crastinam, quæ solū successiue; non vero simul existere queunt. Dicamus ergo ita diuinum intuitum terminari ad omnes creaturas posibles, nulla dempta, quæ in maiori, & maiori numero in infinitū possunt existere, vt eodem simul intuitu terminetur ad innumeras; imò ad omnes; non tamen videndo innumeras posse existere simul. Sicut Deus simul videt quamlibet partem contradictionis, vt possibilem; non tamen videt illas posse existere simul.

CAP. II.

Triplicis quasiuncula relatio

15 **P**rima est. Cur scientia possibilium dicatur simplicis intelligentiæ; scientia verò existentium scientiæ visionis? Respondeo rationē esse, quia scientia possibilium, spectata præcisè ratione respiciendi obiectum, ut possibile, non petit, rem possibilem præter statum intentionale representationis, quem habet in sciente, habere statum realem, & entitativum in se ipsa. Quare res cognita, ut possibilis, importat præcisè intelligi; non autem esse realiter. At verò visio rei, ut existentis, ex ratione vidēdi ipsam, ut existentem, petit, rem visam existere in se realiter. Vnde petit præter statum representationis in visu statum realitatis extra visum. Hinc res visa, ut existens, nō importat præcisè, & simpliciter intelligi; sed etiam esse. Id quod optimè congruit cum esse cognito diminuto, in quo posuit subtilissimus Scotus possibilitates rerum. Neque latuit nostra resolutio D. Thom. q. 3. de verit. art. 3. ad 3. dicentem. *Ad 8. dicendum, quod simplex notitia dicitur, non ad excludendum respectū scientiæ ad scitum, qui inseparabiliter omnem scientiam comitatur; sed ad excludendum admixtionem eius, quod est extra genus notitiæ, sicut*

est existentia verum, quam addit scientia visionis.

16 Secunda est. An prædicta scientia comparatione possibilium sit præcisè simplex apprehensio, an iudicium? Ratio dubitandi est. Quia simplex apprehensio, qua mens manet veluti suspēsa pro nulla parte iudicium ferens, videtur modus imperfectus cognoscendi. Aliunde videtur, prædictam scientiam non posse esse iudicium comparatione possibilium. Nam hæc notitia existit pro signo indifferentiæ, ut possibilia existant; & non existant: ergo neutra contradictionis pars est iudicabilis pro illo signo; sed præcisè apprehensibilis. At præterquam quod sub iudice est, an modus cognoscendi per simplicem apprehensionem dicat imperfectionem, negantibus non paucis RR. Dicendum est, per scientiam Petri; ut possibilis non iudicari à Deo, siue existentiam; siue non existentiam rei possibilis, ut bene probat ratio dubitandi; non tamen ea scientia est præcisè simplex apprehensio, adhuc respectu creaturæ possibilis, quia de ipso Petro iudicat, quæ de illo sunt pro eo signo iudicabilia, ut necessario non implicare contradictionem ex conceptu suo, cognoscibilem, & amabilem esse, &c.

17 Tertia est. An prædicta scientia possibilium sit intuitiva,

an abstractio cōparatione possibilia? Non enim videtur in se ipsa, quia visio, & intuitio est rei, ut existentis. Non abstractio: nam abstractio importat in cognitione imperfectionem inadæquationis, confusionis, & obscuritatis. Respondeo, cōparatione possibilia esse abstractionem in genere non intuendi, videndi, & quasi experiendi ipsa ante decretū, ut existentia. Nam in hoc nulla imperfectio inadæquationis, vel alterius generis est in scientia; sed nondum dari in obiecto pro illo signo veritatem existentia: & tunc solum est in scientia imperfectio inadæquationis, quando pauciores de obiecto veritates indicat, quā pro signo scientia iudicabiles sunt. Neque tali scientia cōpetit alia ratio abstractionis dicentis imperfectio: quia neque ignorat aliquod prædicatū creature possibile, v. g. Petri; sed indiuinum ad cuncta terminatur; neque Petri cum alio confundit; sed clarissimè discernit à quolibet alio; neque repræsentat per species aliarum rerū, quibus menti Dei obijciatur instar alterius, ac est, sed per clarissimā, & propriissimam repræsentationē ipsius. Istæ autem sunt rationes abstractionis dicentis imperfectioem.

Cauenda hic est, dis-

sensio vo-

calis.

CAP. III.

Statuto Deum aliquomodo cognoscere creaturas in se ipso referuntur placita Theologorum circa modum cognoscendi.

18 **C**ertum iam est Theologis omnibus, qui vnū, vel alium contra sentientem dederunt, Deum cognoscere in se ipso creaturas. Nam testimonia PP. clarè stant pro hac veritate. Omissis multis, sufficiant Dionisius cap. 7. de diuinis nominibus, illis verbis: *Neque enim ea, quæ sunt ex his, quæ sunt nouit diuina mens, sed ex se, & in se per causam rerum omnium cognitionē, scientiam, essentiamque anticipatam, & ante comprehensam habet, non quod per speciem singula consideret; sed quod vno causa complexu omnia sciat.* Se ipsum ergo cognoscens diuina sapientia nouit omnia, sine materia ea, quæ materia constant, sine diuisione ea, quæ diuidua sunt. Augustin. lib. 5. de Genesi. ad litt. capit. 15. ubi de modo, quo quidquid factum est vita est in Deo ex 1. Ioan. ita habet. *In qua vita vidit omnia quædo fecit, & sicut vidit ea, ita fecit: non præter se ipsum videns; sed in se ipso ita enumerauit omnia, quæ fecit.* Tandē D. Th. art. 5. in corp.

Alia

Alia autem à se videt (Deus) non in ipsis; sed in ipso in quantum essentia sua continet similitudinem aliorum ab ipso. Videatur artic. 6. & alibi sæpè. Certum igitur esse debet, Deum aliqua vera ratione cognoscere creaturas in se ipso. Dubium est qua ratione?

19 Prima sententia est, Deū non cognoscere in se ipso creaturas possibles, tanquam in medio demonstrationis, nimirum tanquam in obiecto, quod demonstret Deo possibilitatem creaturarum: quia nullum prædicatum diuinum cōnectitur cum possibilitate creaturarum. Ita plerique ex Authoribus, quos disput. 7. capit. 1. num. 3. retulimus, negantibus eam connexionem. Cæterum huius sententiæ patrōni, aliter dicunt Deū in se ipso cognoscere creaturas. Nam primò Scotus (cuius mens mihi est dubia, vt postea dicam) ait Deum cognoscere creaturas in essentia sua. Ita in 1. dist. 35. & quodlibet 14. art. 2. & sæpè alibi, vt videre est apud Radap. 1. controu. 29. art. 1. vbi ex multis locis Scoti probat, Deū cognoscere creaturas in se ipso, vt in obiecto primario formali. Id quod explicant Scotistæ non absimili modo, ac authores Societatis, quos refero. Secundò, P. Vazq. 1. part. disput. 6. capit. 2. & 3. P. Becan. cap. 10. quæst. 4. conclus. 2. & 3. P. A.

larcon disput. 2. de scientia capit. 1. & 3. P. Gaspar Hurt. disput. 2. de scientia difficul. 2. affirmant Deum cognoscere creaturas in se ipso tanquam in obiecto formali, specie expressa, & speculo. Quorum DD. sensus non est, scientiā, qua cuncta cognoscit determinare Deum reflexe, vel quasi reflexe cognitam ad cognitionē creaturarum; sed sensus est, scientiā diuinam, eo quod terminetur ad essentiam Dei, tanquam ad obiectum, ex quo suam perfectionem, & infinitatem capit, determinatam manere, vt casu, quo veritas aliqua ex parte creaturarum detur, eam attingat.

20 Inter negantes connexionem Dei cum possibilitate creaturarum diuersimode iudicatur circa cognitionem diuinam creaturarum possibilem in ipso Deo tanquam in causa. Negant huiusmodi cognitionem Bonauent. Okam, Gabr. & alij, cum quibus sentit P. Vazq. disput. 60. capit. 2. P. Amicus hic, & disput. 9. de visione. P. Alarcon hic disput. 2. capit. 3. num. 4. & apud ipsam Albertin. Becan. & alij. Alij tamen affirmant, diuersis tamen vijs, ea connexionem negata. Pater Arrub. disput. 31. ait: Deum in se, vt omnipotente cognoscere creaturas tanquam in causa. Nam omnipotentia cōiuncta

cum intellectu Deigerit munus speciei impressæ in ordine ad cognitionem creaturarum: eo enim ipso, quod in ordine ad illarum productionem contineat ipsas eminenter in ratione entis; continet etiam ipsas in ordine ad intellectionem in ratione intelligibilem. Nam intelligibilitas est passio entis: ea verò continetur proprium munus est speciei impressæ.

21. Recentiores nostri sententiam affinem tradunt. Licet enim opinentur omnipotentiam diuinam, cum incōnexa sit cum possibilitate creaturarum, non esse medium Deo demonstrans eam possibilitatem; dicunt tamen, cognitionem omnipotentiam diuinam, quia infinite penetratiuam ipsius cognoscere creaturas, ut possibiles, semel posita possibilitate ex parte ipsarum. Cumq; nihil aliud esse videatur cognosci creaturas, ut possibiles in omnipotentia diuina, quam omnipotentiam cognitionem, quia est perfecte penetratiua omnipotentie simul attingere creaturas, ut possibiles, patet Deum cognoscere in omnipotentia sua creaturas, ut possibiles. Ideo autem, quia infinite penetratur omnipotentia cognoscuntur creature ut possibiles, semel posita possibilitate ex parte ipsarum, quia infinita omnipotentiam penetratio, eo ipso quod talis debet extendi ad omne, quod pertinet ad omnipotentiam,

estque obiectum ipsius: creaturaque eo ipso quod sunt possibiles, sunt obiectum omnipotentie.

22. Putant alij, Deum cognoscere in omnipotentia possibilitatem creaturarum, semel hac posita, tamen in medio demonstrante Deo talē possibilitatem, quamuis cum hac non sit connexa omnipotentia entitativē sumpta. Hoc tueretur P. Herice hic disp. 5. cap. 3. n. 19. Nam creature dum sunt possibiles, verē continentur in omnipotentia; continensq; aliud prout continens ipsum est medium, in quo satis ostenditur res contenta. Solet hac sententia bifariam defendi. Primò, quia omnipotentia Dei, quamuis entitativē absoluta à possibilitate creaturarum, sortitur, data possibilitate denominationem intrinsecam potentis absolute producere creaturas, in qua denominatione intrinseca connexa cum possibilitate creaturarum, hanc possibilitatem Deus cognoscet. Ita Mag. Albiz disp. 5. de scientia sect. 13. & 26. P. Ripal. tom. 1. de ente supern. disp. 33. sect. 1. à num. 7. Secundo nostri R.R. idem defendunt, tamen si omnipotentia tam secundum entitativem, quam secundum quamlibet denominationem ipsi adæquate intrinsecam sit absoluta prorsus à possibilitate creaturarum. Fauere videtur Auerſa. 1. p. quæst. 12. sect. 24. fine, & q. 14. sect. 12. fine, & sectio. 13.

§. Ter-

§. Tertiò in vniuersum. Harum omnium opinionum fundamēta diruentur in seqq.

23 Secunda principalis opinio est, Deum cognoscere in se ipso creaturas, tanquam in medio demonstrente Deo possibilitatem creaturarum propter cōnexionem essentialem cum ipsa. Ita Bañez 1. p. quæst. 14. art. 6. Zumel, Nauarrete, Nazar. art. 5. Gonzalez disp. 37. Machin. disp. 24. Ioannes à Sancto Tho. hic disput. 17. & 18. Auersa sect. 12. P. Molina hic artic. 5. P. Valent. ibidem punct. 3. Eximius Doctor lib. 3. de attribut. cap. 1. P. Fasol. ibid. dub. 1. P. Ruiz disput. 5. sect. 2. & seqq. P. Granad. controu. 2. tract. 2. disput. 3. P. Tanner. disp. 2. quæst. 8. dub. 3. à num. 12. P. Martinon hic disp. 10. sect. 1. à num. 3. P. Ribas hic disput. 4. cap. 1. & 2. P. Franciscus de Lugo lib. 1. de Deo vno disput. 28. cap. 4. Eandem Scoti tribuunt non ignobiles Scotistæ (ideo supra dixi mentem subtilissimi Doctoris mihi esse dubiam) Ita Rada tom. 1. controu. 29. art. 1. Smising. tract. 3. disp. 2. q. 2. & apud ipsum Lichetus. Ita etiam intellexerunt Scotum, P. Molina hic art. 6. P. Valent. supra censens in solo modo loquendi differre Scotū ab opinione D. Th.

24 Circa diuina prædicata, in quibus Deus creaturas possibiles agnoscit, variæ sententiæ

sunt. Nam plerique ex citatis num. 23. cognosci volūt in omnipotentia, vt causatiua creaturarum. An verò cognoscatur in ipsa sciētia, per quam Deus cognoscit creaturas esse possibilest Negant P. Vazq. disp. 50. cap. 4. P. Herice disp. 5. cap. 3. Fautet P. Suar. loquens de scientia prout ab omnipotentia distincta 1. p. lib. 2. cap. 25. num. 43. Affirmat Salas tom. 2. in 1. 2. disp. 4. sect. 6. P. Ruiz disp. 10. sect. 6. Albiz supra, Ribas disp. 4. cap. 2. Arriaga hic disp. 19. sect. 3. fine, ex dictis ab ipso tract. de visione, & communiter RR. Iidem authores affirmant, & negant de volitione, per quam Deus complacet erga possibilia. Alij volunt Deum cognoscere possibilia in se ipso, quatenus est similitudo creaturarum. Ita Smising. & nōnulli Scotistæ quibus non parum fauet P. Franciscus Amicus hic, asserens Deum videre creaturas quatenus videt quoddam esse intentionale, idæale, & expressiui ipsarum identificatum cum Deo. Demum alij affirmant; alij negant idæas esse medium obiectiui intellectui diuino ad cognitionem creaturarum possibilem. Videantur AA. apud P. Ruiz disputat. 10. sect. 6.

GAP. III.

Prior pars nostræ sententiæ

25 **A** Siero primò. Non satisfacit PP. cognitio, qua Deus in se ipso tanquam in obiecto formali incōnexo cum possibilitate creaturarum cognoscat creaturas esse posibles. Probat. Nam iuxta Dionis. citatum n. 18. in se ipso, & ex se ipso *discens*, vt plerique vertunt, noscit Deus cætera entia: ergo in se ipso habet rationem obiectiuam, quam det intellectui diuino ad assentiendū possibilitati creaturarū, & alijs veritatis. Nam ex illo discit, aut quasi discit intellectus veritatē, quod ipsi dat rationē assentiēdi. At si Deus ipse inconnexus sit cum possibilitate creaturarū, & æqualiter ad possibilitatē, & impossibilitatē indifferēs, nō habet in se ipso rationem obiectiuā, quæ potius intellectum moueat ad assentiendū possibilitati creaturarū, quā impossibilitati creaturarū, vt ex se patet, & postea plenius cōstabit: ergo posita ea incōnexionē non habet in se, in quo quasi discat possibilitatē creaturarū, & consequēter nō satisfit Dionisio. Secundo. Ideo iuxta PP. Deus in se ipso cognoscit creaturas, quia se ipsum tanquā causam creaturarum cōprehendit. Sed ea causalis falsa esset, prædicta incōnexionē

posita: ergo hac posita nō satisfit PP. Maior patet: ait enim Dionis. loco citato, secundum vnicā causæ cōprehensionem omnia scire, & cōprehendere. Ait Thomas lib. 1. contragentes cap. 49. ideo Deum cognoscere alia à se quia suam essentiam, per quā est causa, *plenissime* cognoscit. Minor probatur. Nam quantumcumque penetretur, & comprehendatur indifferens, vt indifferens ad possibilitatē, & impossibilitatem creaturarum nō infert ex sui comprehensione cognoscere potius possibilitatem, quā impossibilitatem, de quo postea: ergo ea indifferentia, & incōnexionē posita, falsa est illa causalis ex comprehensione petita.

¶ Confirmatur. Ait enim Dionisius supra: *Ipsa enim se ipsam omnium causam cognoscens, qua tandem ratione, quæ ab ipsa sunt, & quarum causa est ignorabit?* Ergo mirū esset, Deum se ipsam cognoscere vt omnium causam; & tamen ignorare quā sint posibles; sed quid mirum, si etiam vt omnipotens, est indifferens, vt sint, & non sint posibles?

26 Dicunt RR. posita Petri possibilitate, iam cōtinetur Petrus in diuina omnipotentia, quā cū Deus cognoscat infinitē perfectē, mirū, imò, & impossibile est, non cognoscere Petrū tanquā rem possibilem contentā in diuina omnipotentia. Sed cōtra est. Vel hæc impossibilitas pro-

prouenit ex eo, quod ea cognitio sit infinitè perfecta infinitudine determinationis ad attingendū omne verum; vel quia ea cognitio exactissimè, & penitissime introspicit omnipotentiā, quantū secundū intrinseca pene trahilis est? Hoc secundū est falsum; & primū nō est ad rem. Secundū est falsum. Quia iuxta hos RR. etiā posita possibilitate Petri, & cōtinentia Petri in omnipotentia, manet omnipotentia secundū entitatē, & denominationē adæquatè intrinsecā ipsi, proriū indifferentis, vt posita sit, & ablata talis possibilitas: ergo secundū sua intrinseca quantūcumque plenissime penetretur, nō aperit, an sit posita Petri possibilitas, an non an iam omnipotentia contineat Petrū, nec ne? de quo plenè conclus. 3. Iam primum nō est ad rem. Tum quia aliās, sicut dicitur, quia se Deus cognoscit, vt causam, cognoscere creaturas; dicitur, quia me cognoscit, vt existentē, cognoscere Turcā, vt existētē: cognitio enim, qua me cognoscit, vt existentē, est infinita, & determinata ad cognoscendū omne verū. Tum quia ineptè recurris ad cōtinentiā. Nā præscindēdo ab eo quod Petrus possibilis contineatur in omnipotentia Dei, satis infertur ex ea infinitate cognitionis esse à Deo cognoscendum Petrum possibilem.

27 Nec refert dicere cū disci-

pulis P. Vaz. cognitionē diuinā, eo quod à Deo cognito tāquam obiecto formali accipiat suū esse modo infinito, & illimitato, haurire vim, vt ad omnē veritatem extēdatur, eo ipso, quod talis veritas detur, ideoq; dici Deū in se ipso potius, quā in alio obiecto, tales, ac tales veritates cognoscere. Sed cōtra est primò. Quia nō satisfat PP. nisi Deus in se ipso inueniat rationem assentiendi alijs veritatibus, vt vidimus n. 16. At iuxta solutionē datā licet in eis veritatibus inueniat eam rationem; non in se ipso, qui omnino est indifferentis, vt aliæ veritates dentur, aut non dentur. Secūdò, quia PP. colligunt Deū cognoscere in se ipso veritates alias ex eo, quod perfectè se comprehendat, non facta mentione infinitatis entitatiæ, quam habet cognitio. Cum ergo hac solutio nō tam insistet cōprehēssioni, quā entitatiæ infinitati, non est ex mente PP. Tertiò, quia non est dubium PP. assumere Deum plenissimè se comprehendere tantum aptius mediū ad inferendum cognoscere alia; quam præcisè cognitionē Dei identificari cum Deo cognoscente. Sed hoc vltimū est mediū aequè aperiens Deū cognoscere alia, ac idem aperit comprehensio, qua Deus se cōprehendit, quippe saltē minus est infinita diuina cognitio, quia est idētificata cum Deo cognoscente, quā ex eo quod

fit Dei cogniti comprehensio: ergo malè cogitatur hæc solutio ad satisfaciendum PP.

28 Ex his fit primò contra mentem Patrū esse negare cognitionem diuinam creaturarum in ipso Deo tanquam in causa, vt patet ex his, quæ retulimus ex Dionisio, & D. Tho. qui rursus videri potest 1. p. q. 12. art. 8. & q. 55. artic. 1. ad 3. & 1. contra gent. cap. 69. & 49. num. 1. & 3. vbi Dionisium explicat consentienter ad dicta, & in 1. dist. 35. quæst. 1. art. 3. & 1. sent. ad Anibald. dist. 35. art. 5. in corp. & sæpè alibi. Neque satisfaciunt, qui dicunt ex schola P. Vazq. Deum cognoscentem creaturas in se ipso, vt in speculo cognoscitūo rerum omnium, cognoscere res in se ipso, vt in causa: quia non aliter est earum causa, quam per intellectum dirigentē ad productionem, & per voluntatem decernentem. Cōtra primò. Nam iuxta scholā P. Vazq. vt retulimus num. 19. non cognoscit Deus creaturas in se ipso, vt in speculo quasi reflexe cognito; sed solum quatenus ipse Deus, quia est infinitus in ratione cognoscitiui, nequit non se extendere ad omnem veritatē. Hoc verò, nisi terminis abuti placeat, non est Deum cognoscere creaturas in cognitione infinita ipsarum; sed per cognitionem infinitam ipsarum; non in causa; sed per cognitionem, per

quam causat. Secundò. Non solum PP. dicunt, Deum cognoscere creaturas, quia est ipsarum causa; sed quia se cognoscit, vt causam. Primū defenditur iuxta præfatam solutionem, non secundum: ergo non satis exponuntur PP.

29 Fit secundò, non satisfacere P. Arrub. supra citatū. Nam species impressa non cōducit ad obiecti cognitionem per modū obiecti cogniti; sed per modum principij concurrentis ad cognitionem nomine obiecti. At omnipotentia iuxta SS. PP. conducit ad cognitionem creaturarū per modum obiecti cogniti: ergo non præcisè gerendo munus speciei impressæ in ordine ad cognitionem creaturarum. Secundò, nō benè infert P. Arrub. omnipotentiam esse repræsentatiuam creaturarum per modū speciei in ordine intentionali, ex eo quod sit productiua in ordine physico entitatis creaturarum, & intelligibilitatis passiua identificata cum entitate. Nam causa creatæ, quæ in ordine physico sunt, inadæquatè saltem, productiua entitatis, & intelligibilitatis passiua suorum effectūū, non ideo sunt inadæquatè species intentionales ipsorum: ergo neque adæquata causa diuina, adæquatè species effectuum, præsertim cum rationem speciei impressæ reiecerimus à Deo disp. 2. num. 80.

30 Affero secundo contra nō nullos Scotistas relatos num. 24. Deus non discernit possibilitatē creaturarū ex vi præcisè habendi prædicata, quibus physicè similis sit perfectionibus creaturarum non dicentibus imperfectionem ex genere suo. Probat. Nam ex eo, quod Deus sit intellectualis, y. g. si præscindamus ab alijs rationibus, non infertur eam intellectualitatem posse participari modo Angelico; nec nō modo humano: licet ex eo præcisè quod homines sint animalia, non infertur præscindendo ab alijs rationibus, quod possibilis sint bruta, quæ cum hominibus in animalitate conueniunt. Vnde, intellectualitatem diuinam esse participabilem à creaturis, quas vocamus Angelos, & homines, non sumitur ex eo præcisè, quod Deus sit intellectualis, sed simul ex eo quod debet esse diffusius eius perfectionis, cuius diffusio contradictionem non implicat, & non implicat intellectualitatem in prædictas creaturas diffundi. Hæc autem omnia nō apparent præcisè in eo quod Deus sit intellectualis, secluso consortio aliorum prædicatorum ostendētium non repugnantiam intellectualitatis Angelicæ, & humanæ: ergo Deus non discernit possibilitatem creaturarū ex vi præcisè habendi prædicata, quibus similis sit creaturis.

31 Obijcies. De ratione intellectualitatis infinitæ est posse diffundi in homines, & Angelos: est enim de ratione infinitæ intellectationis eo modo diffundi, quo sine imperfectione potest; posseque diffundi in homines, & Angelos sine imperfectione colligitur ex eo, quod sic diffundatur. At intellectualitas diuina, vt potens diffundi in Angelos, & homines connectitur cum possibilitate Angelorum, & hominum: ergo intellectualitas diuina connectitur cum ea possibilitate, ideoque erit aptum mediū demonstratiuum eiusdem. Cōcessa maiori, & minori, distinguo consequens. Connectitur cū ea possibilitate titulo inuoluendi omnipotentiam cōcedo consequentiam; præscindendo ab eo, quod inuoluat omnipotentiam; vel alia prædicata Dei connexa cum ea possibilitate, nego consequentiam. Itaque diuina intellectualitas, si titulo suæ infinitatis connectitur cum possibilitate, vt in Angelos, & homines diffundatur, ideo est, quia titulo suæ infinitatis secū importat potentiam, ad hoc, vt eam diffusionem efficiat.

32 Affero tertio. Omnipotentia absoluta à possibilitate creaturarum, vt sic absoluta, nequit esse medium obiectiuum, vt Deusei possibilitati assentiat. Probat. Medium æqualiter indifferens ad vtramque partem

tem contradictionis, eo modo, quo sic indifferens, nequit esse ratio obiectiua assentiendi alteri parti, præ altera. At, siue posita; siue sublata possibilitate creaturarum, omnipotentia, ut à possibilitate absoluta, est æqualiter indifferens ad possibilitatem; & carentiam possibilitatis: ergo, ut sic absoluta, siue sit possibilitas posita, siue sublata, non est medium obiectiuum assentiendi possibilitati potius; quam non possibilitati. Vergetur primò. Nā indifferens ad utramque partem contradictionis, prout sic indifferens, non suadet intellectui alteram partem præ altera: ergo omnipotentia, ut indifferens æqualiter ad possibilitatem, & non possibilitatem, non suadet illā præ hac, & consequenter nō est ratio obiectiua adhærēdi per assensum illi potius, quam huic. Secūdo, prudēter assumitur ratio obiectiua assentiēdi possibilitati ad suadendam hanc. Quis autem ad hunc finem prudenter utatur ratione tam indifferente ad non possibilitatem, quam ad possibilitatem?

33 Tertio, incredibile, & impossibile est perfectissimū intellectū Dei ex infirmissimo fundamento duci, ut assensum præbeat possibilitati creaturarum; nullumque infirmius, quā eque coniungibile cum non possibilitate, cuiusmodi est omnipotentia, ut à possibilitate absoluta. Cōfirma-

tur. Intellectus, ut instructus lumine supernaturali fidei, nequit propter nobilitatē huius luminis elicere ex illo assensum circa res fidei, nisi ductus firmissimo motiui diuini testimonij incōiungibilis cū defectu rerū fidei. At longè nobilius est infinitissimū lumen intellectus diuini: ergo duci non poterit ad assentiendum possibilitati, nisi ductus ex firmissima ratione incōpossibili cum carentia possibilitatis, cuiusmodi ratio nō est omnipotentia, ut à possibilitate absoluta. Demum, ut aduersariorū fallaciā simul detegā arguo sic. Non cognoscere iudicatiue possibilitatē in omnipotentia entitatiue sumpta non arguit defectū plenissimæ cōprehensionis omnipotentia entitatiue sumptæ, licet aliundē reipsa detur ea possibilitas: ergo etiā si hæc detur, non cognoscitur iudicatiue in omnipotentia: solum enim ita cognosci deberet id exigente plena omnipotentia cōprehensione, ut fatentur aduersarij. Antecedens probatur.

34 Primo: quia plenissima omnipotentia cōprehensio duo præcisè petit. Primo plenissimè, & exactissimè cognosci omnia intrinseca ipsius, ita ut nihil ipsi intrinsecum negari possit. Secūdo, quod in illa appareant, quæ, si non appareant in ipsa, concluderetur, non omnino clare, & exacte perspecta esse intrinseca

om.

omnipotētiā. Neutrū ex his infert cognosci iudicatiuē in omnipotentia possibilitatem Petri, v. g. licet ea possibilitas detur. Non primum. Nam etiā posita possibilitate Petri, nō habet omnipotentia entitatiuē, & intrinsecē, nisi, quā haberet, ea nō posita: ergo sicut hac non posita, plenissimē, & exactissimē iudicāretur intrinseca omnipotētiā, nō diiudicata in omnipotentia possibilitate Petri; ita similiter possibilitate posita. Non secundū. Nam, quod in omnipotentia, vt indifferente æqualiter ad possibilitatē, & non possibilitatē, nō diiudicetur vna præ alia, non arguit omnipotētiā minus exactē penetratā esse; sed ex se non dare rationem, vt detur potius possibilitas, quā nō possibilitas: omnipotentia autem entitatiuē sumpta est de se indifferens ad possibilitatem, & non possibilitatē, etiā possibilitate data: ergo etiam tunc non discerni possibilitatem in omnipotentia nō arguit minus plenā, & exactā penetrationē omnipotētiā. Quē admodum si proponas efficaciter religionem ingredi, si pater consentiat, certē, quāvis posito consensu Patris, ego non discernam in tuo proposito, an potius sit positus, quā non positus consensus paternus; inale quidem inferes me non comprehendisse tuū propositum.

CAPVT V.

Soluuntur obiectiones contra præcedentem assertionem.

35 **O** Bijciunt primò Recentiores. Omnipotentia diuina determinat obiectiuē intellectum Dei, vt eam perfectissimē comprehendat. At comprehensio hæc, posita possibilitate Petri, inuoluit iudicare Petrum esse possibilem: ergo ad hoc iudicium determinat obiectiuē omnipotentia, posita possibilitate Petri. Probatur minor. Perfectissima omnipotētiā cōprehensio inuoluit iudicare quidquid pertinet ad omnipotentiā. Ad illam pertinet possibilitas Petri semel posita: pertinet, inquam, tanquam cōstituens omnipotentiam in ratione potentis absolutē producere Petrum: ergo prædicta comprehensio, posita possibilitate Petri inuoluit iudicium de hac possibilitate. Retorquetur argumentum in promissione conditionata, ad quam pertinet purificatio cōditionis tanquā cōstituēs promissionem absolutē obligantem, & tamē, etsi posita sit cōditio, & plenissimē cōprehendatur promissio cōditionata nō discernitur in ipsa posita esse cōditionē. Deinde respondeo ex n. præced. Distinguo minorē, inuoluit illud iudiciū ex ratione cōprehensionis omnipotētiā nēgo minorē.

Ma.

Materialiter, quia Deus propter suam infinitatem simul iudicat possibilitatem in se ipsa, quando illam sic iudicabilem inuenit, concedo minorem. Ad probationem minoris distinguo maiorem. Quidquid pertinet ad omnipotentiam; & non iudicatum arguit non esse exactissime penetrata prædicata intrinseca omnipotentiae, concedo maiorem, quidquid aliter pertinet, nego maiorem; & quia quando datur possibilitas Petri, sic pertinet ad omnipotentiam, ut in hac non discernere possibilitatem, non arguat omnipotentiam inconnexam cum possibilitate minus exactè penetratam esse, ideo comprehensio omnipotentiae non postulat eam possibilitatem, quantumvis datam discerni in omnipotentia.

36 Obijcies secundo. Non potest omnipotentia perfectè penetrari, ut continens *absolute* Petrum in sua virtute, & ut potens *absolute* producere Petrum ignorata possibilitate Petri: est enim de ratione potentis absolute producere aliud, quod hoc sit possibile, cum non sit virtus absolute productiua impossibilis. At posita possibilitate Petri, omnipotentia continet *absolute* Petrum in sua virtute, potestque *absolute* producere illam. Nam, posita entitate Dei, nihil aliud petitur ad hanc potestatem absolutam, quam possibilitas ex

parte termini: ergo posita possibilitate Petri, dantur in omnipotentia prædicata, quæ nequeunt perfectè penetrari, nisi in ipsis discernatur possibilitas Petri. Confirmatur. Sicut Deus est inconnexus cum possibilitate; ita etiam cum existentia Petri. Sed posita existentia, cognoscitur hæc in Deo ut vidente ipsam, & eandem efficaciter decernente, quia talia prædicata stare non possunt sine existentia Petri: ergo pariter, posita possibilitate Petri, cognoscetur illa in Deo, ut absolute potente producere Petrum, quoniam ea potestas absoluta stare non potest sine possibilitate Petri; & propter eandem rationem in Deo, ut representante Petrum, ut possibilem.

37 Ad argumentum. Concessa maiore, & minori, distinguo consequens. Dantur tunc in omnipotentia prædicata intrinsecè connexa cum possibilitate Petri, quæ non possunt perfectè penetrari, nisi in ipsis discernatur possibilitas Petri, concedo consequentiam. Nam absoluta continentia Petri, absoluta potestas ad producendum Petrum, absoluta representatio infallibilis Petri, ut possibilis, connectuntur intrinsecè cum possibilitate Petri. Prædicata intrinsecè inconnexa cura possibilitate Petri nego consequentia. Iam verò nostra sententia non negat, si posita

sita possibilitate Petri adueniāt Deo denominationes intrinsecę connexę intrinsecę cum possibilitate Petri, cognosci in illis possibilitatem Petri; sed præcisē negat, eam possibilitatem cognosci in omnipotentia entitatiuē sumpta, prout inconnexa cum possibilitate. Vnde patet, admittendum esse quidquid intendit confirmatio, quæ non probat possibilitatem cognosci in omnipotentia; vt entitatiuē inconnexa cum illa; sed, vt connexa cum ipsa denominationē.

38 Obseruare tamen sit. Licet sola omnipotentia sit, quæ posita possibilitate creaturæ est absolute productiua creaturæ; non autem aggregatam ex omnipotentia, & possibilitate, potest bifariā statui talis denominatio potentis absolute producere creaturam. Primò, ita vt sit adæquatē intrinseca Deo connotans possibilitatem; non tamen ipsam includens; vt communiter cēsetur, denominatio nem, videntis existentiam, connotare; non verò includere existentiam obiecti. Secundò, ita vt sit partim intrinseca; & partim extrinseca Deo, claudens in se virtutem actiuam Deo intrinsecam; & possibilitatem passiua creaturæ, extrinsecam Deo. Sic sola entitas caloris est proxime calefactiua; non tamen à se sola constituitur proxime calefactiua, sed partim à se, & partim à Deo

vt parato ad concurrendū cum ipso. Sic sola entitas albedinis A. est similis albedini B. non tamē per se solam constituitur ita similis; sed partim ex eo quod ipsa sit albedo, & etiam albedo sit albedo B. Similiter absoluta representatio diuina Petri, vt possibilis, visio, & decretum Petri, vt existentis, dici possunt talia, vel per denominationem adæquatē intrinsecam Deo, non includentem; sed connotantem possibilitatem, & existentiam Petri; vel per denominationē partim intrinsecam, & partim extrinsecam includentē eam possibilitatem, & existentiam. Iuxta primū sensum: cognosci possibilitatem, & existentiam in eis denominationib⁹, erit cognosci in alio tanquam terminum connexionis huius ad ipsas. Iuxta secundum sensum cognosci ipsas in eis denominationibus, est illas in se ipsis directē cognosci.

39 Obijcies tertio. Tametsi omnipotentia sit virtus inconnexa cum possibilitate hominis, v.g. tamen intrinsecē est virtus conditionata ad producendum hominem sub conditione, quod non implicet contradictionem. At nequit perfectē cōprehendi, quatenus talis conditionata virtus ad hominem, nisi cognita in ordine ad hominem in ipsa re lucentem: ergo nequit perfectē comprehendī secundum sua in-

transcendat, quin in his intrinsicis appareat Deo. At eo ipso, quod homo appareat homo, apparet, ut possibilis, nam homo ex conceptu suo essentiali non minus est ens reale non implicans contradictionem; quam animal rationale: ergo in omnipotentia, quantumvis inconnexa cum possibilitate creaturæ necessario cognoscitur creatura, ut possibilis. Hoc argumentum, ut verum ingenuè fatear, mihi probat inconnexionem omnipotentis cum possibilitate creaturæ implicare in adiecto, quemadmodum implicat in adiecto *homo irrationalis*, ac proinde, sicut ex homine irrationali infertur esse irrationalē, quia sic ponitur; & non esse irrationalē, sed rationalem, quia simul ponitur esse hominem, ita ex omnipotentia inconnexa cum possibilitate hominis, v. g. sequitur esse inconnexā cum ea possibilitate, quia sic ponitur, ideoque esse mediū ineptū, ut in ipsa discernatur possibilitas; & aliunde sequitur, esse cum possibilitate connexā, mediūque aptum, ut in ipsa discernatur possibilitas, quia est omnipotentia, in cuius ratione inuolui formaliter prædictam connexionem sic euincitur explicato argumento proposito.

40 Nam de ratione omnipotentis, saltem est, esse intrinsicè virtutē conditionatā ad producendum hominem, si non implicet, ergo cum omnipotentia con-

nectatur intrinsicè cum eo, quod Deus ipsam optime penetret; connectitur intrinsicè cum eo, quod Deus cognoscat ipsam in ordine ad hominem cognitione diuina, & perfectissima versante circa hominem. Sed de ratione cognitionis perfectissimæ versantis circa hominē est non inuenire contradictionem in prædictis hominis, sicut ibidem inuenire animal rationale: nam, ut est de ratione hominis esse animal rationale, ita etiā non implicare contradictionem: ergo connectitur ab intrinseco omnipotentia cum eo, quod in Deo sit cognitio perfectissima hominis non inueniēs ex parte hominis contradictionem. Patet autē ex disp. 6. in hoc sufficientissimè stare possibilitatem hominis sumptā pro non implicatā ex suo conceptu: ergo quomodolibet omnipotentia constituas, effugere non potes, quominus in illa formaliter inuoluas connexionem cum possibilitate creaturarū. Dicatur ergo ad argumentū, ex omnipotentia inconnexa cum possibilitate creaturarū, sequi, eo ipso, quod negetur conexio, non esse mediū aptū, ut possibilitas discernatur in illa, idque tantū nostra sententia cōtendit; esto aliunde sequatur, possibilitatem in ipsa omnipotentia discerni, quia eo ipso, quod in ea hypothetice relinquatur in ratione omnipotentis, ibi tacitè imbibitur, quod aliunde negatur, expressè.

41. Hæc sanè, non adeò profunde, quam par esset à nonnullis inspecta, plene calluerunt acutissimi Recentiores ex nostris, qui dicunt posita inconnexione omnipotentiæ cum possibilitate creaturarū, nullum penitus respectum in illa absolute existentem ponendū esse in ordine ad creaturas, etiā circa illas tendentem modo conditionato, nēpè per modū virtutis ad producendas ipsas sub hypothesi, quod nō implicent; sed solum est dicendum, non quidem, etiā repugnante Petro, iam esse in Deo posse Petrū producere sub hypothesi, quod non implicet; sed quod possit producere Petrum; si non implicaret. Sic de bono religioso nō dicitur ex nunc, quod iam proponit sumere vindictā, si malum ipsi inferatur; dicitur tamē, quod, si malū ipsi infertetur, & esset secularis, proponeret vindictam sumere. Quare ad argumentū respondent, negatā connexione omnipotentiae cū possibilitate creaturarum, negandū esse in illa omnem respectum ad creaturas, etiā per modū virtutis absolute in ipsa existentis ad producendas creaturas sub conditione nō implicariæ. Sicut potestas obediētiæ aquæ ad productionē gratiæ supernaturalis, nō est ponenda in respectu intrinseco ipsius aquæ ad gratiam; sed in aliquo se habente per accidens, & extrinseco ad aquam, nempe in eo, quod coniuncta aqua cum

eleuatione superioris auxilij, daretur, aquā posse producere gratiam, cum tamen nunc nullum habeat posse ad gratiam, etiam conditionatum ex parte termini, nempe ad gratiam producentem sub conditione superioris auxilij.

42. In hac doctrina, quidquid sit de exemplis, quibus subtiliter explicatur, vnum libenter fateor, nempe omnē prorsus respectū ad creaturas ab omnipotentia tollendū esse, sublata conexione. At simul dicendū est, implicatio nē in adiecto esse, dari intrinsecè in Deo perfectionē intrinsecam, quæ posita nō implicatione hominis, redderetur potēs absolute producere hominē; & nō esse intrinsecè in Deo actualiter existētē respectū aliquē ad creaturas. Probat. Nam illa perfectio Dei ab intrinseco connectitur cū exclusionē illius, quod suæ infinitati derogat, nam alioquin nō esset intrinsecè infinita. At infinitati perfectionis diuinæ virtutis derogat conditionatū hoc. * Nō constitueretur Deus potēs absolute producere hominē tamen si homo nō implicaret. * Ergo prædicta perfectio ab intrinseco excludit conditionatū hoc; & consequenter ab intrinseco connectitur cum hoc opposito. * Constitueretur Deus potēs absolute producere hominē, si homo nō implicaret. * At conexio intrinseca cū hoc est aliquis respectus ad hominē nō potens, nisi in ordine

ad hominem plenè, & perfectè cognosci, vt ex se patet; ergo implicationem in adiecto inuoluit existere in Deo perfectionem, quam ex parte intrinseci importat omnipotentia; & non existere aliqualem respectum ad hominem.

CAP. VI.

Posterior pars nostræ sententiæ.

43 **A** Sfero quartò. Tot titulis cognoscit Deus in se ipso possibilitatem creaturarum tanquam in fundamento præbente menti diuinæ certissimam, & infallibilem rationem obiectiuam assentiendi tali possibilitati, quot titulis est essentialiter connexus cum illa. Ratio est, quia hoc modo cognoscere in se ipso possibilitatem creaturarum non est aliud re ipsa, seclusis vocibus, quam se ipsum cognoscere, vt fundantem certissimè veritatē creaturarum: eamque veritatem tot titulis certissimè fundat, quot titulis est essentialiter connexus cum illa. Nihil enim certius fundat aliquid esse verum, quam id, quod essentialiter cum ea veritate cōnectitur. Hinc fit primo, Deum in se ipso, quatenus ente summè necessario indistincto necessariò à se ipso, cognoscere possibilitatem creaturarum, quia prout sic cōnectitur essentialiter cū illa

ex disp. 7 à num. 5. Secundò, in se ipso vt omnipotente, vt infallibili in cognoscendo, vt habente perfectiones voluntatis enumeratas disp. 7. à num. 24. nam hæc omnia prædicata ex ea disput. cap. 3. cōnectuntur cum tali possibilitate: & propter eādem rationem in se ipso, quasi reflexe cognito, vt cognoscente creaturas per representationē non inuenientem in ipsis cōtradictionem, & vt complacente in eo, quod tales sint creaturæ ex conceptu suo, cognoscit possibilitatem ipsarum, quia cum ipsa proculdubio cōnectitur Deus vt sic repræsentans creaturas, & in ipsis complacens: ac tandem in diuinis idæis formaliter sumptis prout ponantur, aut non ponantur in prædicatis diuinis formaliter dicentibus cōnexionem cum possibilitate creaturarum, de quo suo loco.

44. Obijcies primò. Omnipotentia non præcedit ad scientiā Dei de possibilitate creaturarū: ergo non est obiectum, in quo Deus cognoscit eam possibilitatem. Nam obiectum determinans ad aliquam notitiā præcedit ad illam. Antecedens probatur. Omnipotentia, vel est voluntas Dei, vel attributum consequens ad voluntatem. At voluntas Dei non præcedit ad scientiā possibilitatis creaturarum; sed potius ea scientia præcedit dirigēdo ad decretū creaturarū: ergo

ergo non præcedit omnipotētia ad prædictā scientiā. Confirmatur primo. Deus cōstituitur proximè potens producere creaturas per scientiā ipsarum, vt possibilitium ergo potius scientiā possibilitatis præcedit ad posse diuinum; quā cōtrā. Secūdo. Angeli, & homines plura cognoscunt, vt possibilia, quæ nequeunt efficere: ergo ex eo, quod Deus nequireret efficere creaturas posibles, nō argueretur per locū intrinsecū, nō cognoscere illas, vt posibles: ergo sic illas noscit præscindendo a potentia factiua ipsarū. Omitto leuiora argumenta, quæ non probant, Deū non cognoscere possibilitatē creaturaram in omnipotentia tanquā in fundamento certificatē possibilitatem propter connexionem cum illa; sed accipit *ly In* iuxta usurpationes alienas ab instituto nostro.

45 Ad argumentū respōdeo primo. Quāvis omnipotētia, vt proximè potēs producere creaturas sit aliquomodo consequēs ad cognitionē possibilitatis creaturarū, quia tali cognitione cōstituitur in ratione proximè potentis; tamen omnipotentia radicaliter sumpta pro virtute de se productiua creaturarū, nō est cur non sit saltē cōmitans scientiā possibilitatis creaturarum: sumpta enim secundū eum conceptū præscindentē ab eo, quod sit voluntas, vel quid consequēs ad voluntatem, æquē est defini-

tiue independens à scientia possibilitatis, quā hac scientiā ab ipsa omnipotentia. Diximus autē disp. 4. n. 26. sufficere ad obiectū physicē etiā motiū diuinæ notitiæ, concomitans esse talē notitiā Resp. secūdo. Tamen si deus omnipotentia dari pro posteriori ad cognitionē possibilitatis, poterit esse motiū intentionale cognoscendi possibilitatē. Nā ex eodē loco patet, motiū intentionale cognitionis dari posse pro posteriori ad cognitionē. Reclatur etiā, quæ diximus disp. 3. a. n. 33. ¶ Hinc ad primā confirmationē posse radicale nō est cōsequens ad cognitionē possibilitatis; posse proximum est aliquomodo cōsequēs ad eā notitiā. Vnde posse radicale poterit esse motiū physicū eius notitiæ; & posse proximum erit motiū saltē intentionale. Secūda confirmatio probat, præscindendo ab omnipotētia superesse rationē sufficētē, vt Deus cognoscat possibilitatē creaturarū, nempe illas nō implicare ex suo proprio, puroq; conceptu, Deūque esse infinitē intellectualem: idq; minimè negamus; non autem probat contra nos, non esse omnipotentiam fundamentum sufficiens ad discernendam eam possibilitatem.

46 Obijcies secūdo cum P. Herice. Scientia, & complacētia circa creaturas, vt posibles, nō continet creaturas, vt posibles

in esse reali; sed in esse intentionali: ergo licet creaturæ, ut possibiles, quia secundum esse reale cōtinētur in omnipotentia possint secundum esse reale cognosci in ipsa, solum poterunt secundum esse intentionale cognosci in scientia, & complacentia. Retorquetur argumētū. Tum quia iuxta P. Herice, licet creaturæ nō sint in omnipotentia formaliter; sed eminēter, possunt in omnipotentia cognosci, non solum secundum esse eminens, quod habent in illa; sed etiam secundū esse formale, quod habent in se ipsis. Tū quia iuxta ipsum, Deus, quamvis neque formaliter, neq; eminenter contineatur in creaturis, se cognoscit in ipsis, quia ipsæ connectuntur essentialiter cum Deo: ergo pariter in re nostra. Ratio est, quoniam aliud est cognoscere possibilitatē in aliquo tanquam partem in toto; aliud tanquā in fundamēto infallibiliter persuadēte veritatē possibilitatis. Ad hoc ultimum sufficit essentialis connexio cum hac veritate, quam connexionē habent ea scientia, & complacentia. Ad primū opus est, eam possibilitatem in illo physice includi: in quo eo modo cognoscitur.

47 Obijcies tertio pro P. Suarez. Scientia non notificat obiectum tanquam mediū cognitū, ut quod; sed ut quod tanquam ratio cognoscendi: ergo in scientia Petri, ut possibilis nō cognoscit

Deus tanquā in medio cognito, possibilitatē Petri. Cōfirmatur. Respectus scientiæ ad obiectum est respectus per modum representationis, & imaginis. At imago ex se non est mediū ad certo cognoscendū sic se habere obiectum, sicut repræsentatur: vnde, qui præcisè inspicat imaginem Cælaris, nō inde certus erit, Cætare fuisse cōformē illi imagini, ut aliundē notū ipsi sit, quomodo Cæsar fuerit: ergo diuina scientia possibilitatis Petri, prout à Deo cognita, nequit Deū certum reddere de tali possibilitate. ¶ Ad argumētū respondeo. Quavis scientia, ex præciso munere scientiæ, solū notificet obiectum, ut quod per modū rationis formalis constituentis subiectū sciens; tamē ex ratione cognitæ quasi reflexē, si aliundē habeat cōnexionem cum veritate obiecti, ut habet prædicta scientia diuina cū possibilitate creaturæ, poterit per modum mediij cogniti demonstrare possibilitatem creaturæ. Ad confirmationem. Tamen si scientia Petri, ut possibilis, ex præciso munere imaginis, & representationis, nō habeat, quod obiectū sit in se, ut est in repræsentatione; tamē, ut est repræsentatio, per quam repræsentat obiectum intellectus Dei determinatissimus ad non aliter repræsentandum obiectū, quam, ut est in se, certificat, ut cognita, obiectū ita esse, sicut ta-

si repræsentatione cognoscitur. Nostra autē sententia solū affirmat in scientia diuina possibilitatis creaturæ, prout est scientia intellectus diuini, cognosci possibilitatem creaturæ.

48. Assero quinto, Deū nō cognoscere in se ipso possibilitatem creaturarū tāquā in medio physico cōnexo cum ea possibilitate cōnexionē physica distincti ad distinctū; sed tāquā in medio logico demonstratiuo possibilitatis, sicut Deum esse intellectiuiū est medium logicū demonstratiuum Dei, vt volitiui. Nam Deus non distinguitur realiter à possibilitate necessaria creaturarū, siue qua stare nō potest, vt ex præced. disp. cōstat. Vnde Deū cognoscere possibilitatē necessariā creaturarū in se ipso est realiter idē, ac illā in se ipsa cognoscere. ¶ Vltimō tamē asserendū est, non solū Deum cognoscere in se ipso *per visionē* possibilitatē necessariā creaturarū; sed etiā cognoscere in se ipso *per simplicē intelligentiam* ipsas entitates, & existentias contingentes creaturarum possibilem, non quidem in se ipso tanquā in obiecto cōnexo cum eis existentijis contingentibus; sed tanquam in medio relato ad ipsas.

49. Ratio est, quia cum Deus sit productiuus, non quidē possibilitatis necessariæ creaturarū, sed entitatis, & existentie contingentis ipsarū, nequit se ipsum

plene, perfectē, ac directē attingere, nisi indirectē attingendo entitates, & existentias contingentes creaturarū: ergo has entitates, & existentias cognoscit in se. At non per scientiam visionis, quia stat Deū esse productiuum existentiarū; & eas existentias nō exerceri defacto, prout necesse erat ad hoc, vt terminarent scientiam visionis: ergo per simplicē intelligentiam. Deinde Deus, et si relatione productiui existentiarum referatur ad existentias; nō tamen connectitur cum existentijis creaturarum cōtingentibus, quauis logice connectatur cū possibilitate necessaria ipsarum: ergo eas existentias cognoscit Deus in se ipso, vt in medio relato ad ipsas; non, vt in medio entitatiue cum ipsis cōnexo. Vbi cauēda sunt dissidia vocalia nata ex voce relationis, de quibus fusissimē P. Hemelm. tom. 1. cui post magnas vigilias in hac repositas, placet similes relationes Dei ad creaturas dicere potius habituales; quam actuales.

DISPUT. IX.

Concluditur explicatio notitiæ diuine circa veritates necessarias.

VT absoluat expositio sciētiæ, quam Theologi vocant naturālē, quia necessario Deo in est terminata ad veritates necessarias;

sarias; non verò liberè, aut cōtingenter terminata ad veritates liberas, & contingentes; superest nonnullas difficultates breuiter complanare.

CAPVT. I.

De cognitione creaturarum possibile in se ipsis cognitio per scientiam naturalem Dei.

Prima difficultas huius disp. sit, an Deus, antequā creaturæ ad statum existentia actualis perueniant habeat aliquam scientiam naturalem ipsarum *in se ipsis*? Pro cuius intelligentia, pono primò, quæstionē præsentem non esse, an creaturæ antequā existant terminent cognitionē diuinā secundū esse propriū, & formale ipsarū creaturæ; & nō solum secundū esse virtuale, & eminens, quod habent in sua causa? Iam enim definita est pars affirmatiua disp. 8. cap. 1. Pono secundo, neque quæstionem esse, an proprium esse creaturarū, vt condistinctum à Deo sit motuum physicum scientiæ naturalis Dei attingentis creaturas? Certa enim est pars negatiua ex disp. 3. Nam creaturæ secundum suum esse nō tribuunt physicè scientiæ naturali Dei intrinseca prædicata, quæ talis scientia habet, prout ex illa disput. requiritur ad motuum physicum. Præsens igitur quæstio est. An

propria prædicata creaturæ possibilis, quæ nequeunt identificari cum Deo sint ratio obiectiua, vt Deus aliquem naturalem, & necessarium assensum ipsis præbeat, adeo, vt id, quod cognitū persuadet intellectui diuino veritatem, cui talē assensum præbet sint prædicta propria creaturæ prædicata.

2 Pro sententia negatiua stant communiter Thomistæ Caietan. Bañez, Capreol. Palac. Zumel, & alij, quos referunt, & sequuntur Albeda, 1. part. disput. 37. sect. 2. Ioannes à Sancto Thoma disput. 18. art. 2. Cornexo disput. 2. dub. 1. Pro eadem post Durand. militant ex nostris Pater Molina hic art. 6. disput. vnica conclusione 2. Pater Valent. punct. 3. concl. 1. Pater Suarez lib. 3. de attribut. cap. 2. Pater Fasol. hic artic. 5. dubit. 1. num. 5. Pater Tanner. disputat. 2. quæstion. 8. dub. 3. ¶ Pro sententia affirmatiua stant apud Authores citandos, Scotus. OKam. Gregor. Gabr. Pater Vazquez disputat. 55. Pater Becan. cap. 10. quæst. 4. Albiz disp. 5. sect. 2. Herice disp. 5. cap. 4. Rainaud. in Theologia naturali distinct. 8. quæst. 1. artic. 1. num. 12. Sforzia lib. 1. num. 38. & 39. Pater Alarcon disputat. 2. Pater Gaspar Hurt. disput. 3. diffic. 3. Pater Arriag. disp. 19. sect. 4. Francisc. de Lugo & eius frater Cardinalis de Lugo
ille

ille lib. 1. de Deo vno disput. 28. cap. 4. num. 23. Hic in manuscr. de scientia disp. 4. sect. 2. Mon-
caus disp. 3. selectarum cap. 11. §. Quod ego. Martinon disp. 10. de Deo sect. 1. Ribas disp. 4. cap. 3. Quos plurimi sequuntur ex nostris R. R. nunc scribentibus, & hanc sententiam non improbabilem putat P. Suar. sup. & mihi videtur probabilior, si bene explicetur.

3. Sit ergo conclusio. Creatura possibiles cognoscuntur à Deo in se ipsis tanquam in ratione obiectiva intentionaliter mouente ad assentiendū ipsis. Probanda, & explicanda est conclusio ex dictis disp. 3. à n. 17. de obiecto intentionaliter motino. Sed ut probatio clarior fiat, obseruandū est ex disp. 6. n. 49. in hoc iudicio, & similibus * Petrus est animal rationale * Copula est potest habere duplicē sensum. Primo sonans idem, ac existit, & in hoc sensu iudiciū illud, cum non sit aliud, quā hoc * Petrus existit animal rationale * vel, quod in idem recidit: *Petrus exercet in se intrinsecē esse animal rationale*, est iudiciū veritatis cōtingentis. Secūdo copula illa est potest denotare actū ex modo suo tendēdi, sic mentaliter cōiungere Petrū, & animal rationale, & tanquam quid vnū concipere, ut nō requiratur ad sui veritatē Petrū existere, sed Petrum, & animal rationale, non posse vllō pacto, in prædica-

tis, denominationē b², aut aliquo alio modo disētere: & hoc modo tale iudiciū est veritatis necessariæ. Sic in hoc iudicio: *Petrus existit, vel non existit* copula vel importat modū tendendi actus mentaliter disiungētis: & in hoc iudicio: *Petrus non est lapis*, ly non est importat modum tendendi actus mentaliter distinguētis Petrum à lapide. Similiter ergo dicimus, in hoc iudicio: *Petrus est animal rationale*, copulam est importare modum tendendi actus mentaliter identificantis Petrū cum animali rationali.

4. Probatur ergo cōclusio. Nā omnis modus cognoscendi nullam in sua ratione dicens imperfectionē datur in Deo. At iudiciū mentaliter idētificans Petrum cum animali rationali non implicante cōtradictionē, quod iudiciū sit necessariæ veritatis, & habeat pro motiuo intentionali ipsa Petri prædicata, est modus cognoscendi nullā in sua ratione dicens imperfectionē: ergo datur in Deo. Maior, & cōsequētia indubitata sunt. Minor probatur. Nā in primis imperfectio non est habere Deū circa Petrum possibilem iudiciū mentaliter idētificans ipsum cū animali rationali nō implicante cōtradictionē: quia cū Petrus, & tale animal nullatenus possint distinguī in re, non esset bona, & perfecta representatio Petri, quæ nō cōstitueret in mēte Petrū, & tale

animal per modū vnius, & eiusdē. Deinde tale iudiciū esse veritatis necessariæ patet, quia nihil aliud ad veritatem requirit, quā ea extrema in nullo posse dissentire, idque prorsus necessarium est. Rursus nullā imperfectionem importare ex eo quod habeat pro motiuo intentionali prædicata ipsa Petri, probatur: quia de ratione motiui intentionalis non est, quod per se ipsum det esse assensui, cuius est motiuū sed tantū, quod, vt repræsentatū per intellectū sit ratio assentiendi, modo explicato disp. 3. a n. 17. At seclusa imperfectione habendi esse ab obiecto creato nullam aliam imperfectionē arguit in assensu diuino habere obiectum creatum pro motiuo intentionali: vt statim patebit reiectis, quæ nobis possunt opponi: ergo, &c.

5 Omisissis, quæ in genere possunt opponi contra motiuū intentionale, quæ satis ex loco cit. enervantur. Primò opponitur imperfectio superfluitatis. Cū enim Deus sufficiētissimè iudicet, Petriū esse animal rationale nō implicans, habitis pro motiuo prædicatis diuinis, vt diximus disp. 3. quorsum idē iudicet, habitis pro motiuo intentionali prædicatis creatis? Respondeo. Sicut nō est imperfectio superfluitatis, sed perfectio infinitatis in cognoscendo, quod Deus cognoscat creaturas possibiles in diuinis repræ-

sentatione, complacētiaq; circa ipsas, tametsi satis ipsas in sua penetret omnipotentia; ita nō erit imperfectio superfluitatis cognoscere ipsas, habitis pro motiuo intentionali prædicatis creatis; sed perfectio infinitatis intelligendi, ad quā spectat, non solū cognoscere obiectum, sed etiam omnibus modis diuersis, quibus est cognoscibile sine imperfectione.

6 Opponitur secundo imperfectio inordinationis. Nā inordinatū est creaturā cognoscibilem propter motiuū diuinū cognoscere propter motiuū creatū, nempe propter se ipsam, & consequēter respicere illam tanquā obiectū præcipuum. Respondeo. Nō est imperfectio inordinationis obiectam cognoscibile sine imperfectione propter Deum, & propter se ipsum, cognoscere nō solum propter Deum; sed propter se ipsum; sicut imperfectio inordinationis nō est obiectum honestè amabile propter Deum, & propter se ipsum, vtouis modo amare. Quis enim dicat imperfectionē inordinationis esse amare virtutis honestatem, non solum propter Deum; sed etiam propter se ipsā? Et sicut in amore honestatis propter ipsam accepto ex hac præcisa ratione, nō est inordinationis imperfectio, quod ipsam honestatem habeat pro motiuo præcipuo *negatiuè*, id est, quod sic illam habeat pro obiecto

obiecto, vt ex illa ratione præcise nō habeat aliud obiectū principalis; ita non est imperfectio inordinationis, cognitionē diuinam sumptam præcise prout attingentem creaturas propter se ipsas, habere illas pro obiecto negatiue præcipuo.

7 Tertio opponitur limitatio- nis imperfectio. Primò, quia talis cognitio, prout præcise creaturas attingēs propter ipsas, erit finita ex parte obiecti materialis, & formalis. Secūdo: quia vilesceret diuina cognitio, si ex tā vili obiecto, quam creato assentiatur creaturis. Tertio. Nā vile, & imperfectū est cognitionē diuinam accipere esse ab obiecto creato. Sumit autē cognitio suū esse ab obiecto formali: ergo nihil creatū potest esse obiectū formale diuinæ cognitionis. Quarto: quia cognitio specificatur ab obiecto formali. Cū igitur natura, & species, vel quasi species cognitionis diuinæ sit infinita, nihilq; infinitum oriri possit ab obiecto creato, nihil creatū esse poterit obiectū formale diuinæ cognitionis. Quintò. Quia imperfecta est cognitio, quæ non est summè perfecta: cadere nāq; à summitate perfectionis imperfectio est. At cognitio creaturarū, in ipsis creaturis, summè perfecta non est: ergo imperfecta. Probatur minor. Quia perfectior est cognitio creaturarū in Deo. Nā talis cognitio, & in reliquis æquat

cognitionē creaturarū in se ipsis, & superat in obiecto formali, quod est ipse Deus in se ipso visus perfectissimè, & consequenter etiā superat in ratione beatitudinis, & cōprehensionis diuinæ, quæ cōsistit in clarissima, perfectissimaque visione Dei.

8 Hæc tamen nihil vrgent. Ad primā probationē resp. Non est cognitionis limitatio, quod illa, præcise accepta sub quadam ratione, habeat duntaxat obiectū entitatiue finitū: sic ut neq; omnipotentia limitatio est habere pro termino creaturas entitatiue finitas: non est enim cur istarū limitatio in ipsis cognitionē, & virtutē ad ipsas redundet. Ad secundam. Si cut non vilescit diuina cognitio ex eo, quod terminetur ad creaturas, quia hoc non dicit creaturas dare perfectionem cognitioni diuinæ, sed hanc cognitionem per perfectionem, quam habet ad æquatē à se ipsa, repræsentare creaturas; ita non vilescit ex eo, quod ipsa prædicata creaturarū sint obiectiua, & intentionalis ratio tribuē di intentionaliter esse cognitioni Dei, quia hoc non dicit creaturas dare perfectionē tali cognitioni; sed tali prædicata, vt clarissime apparētia mētī diuinæ iuuare ad hoc, vt Dens habeat hunc assensum * Petrus est hæc prædicata, quia ipsorum natura est, quod Petrus sit ipsa prædicata. * Ad tertiam vile, quidem est

Scientiā sumere esse ab obiecto creato: id est perfectionē sciētię, vel causari ab obiecto creato, vel obiecto creato constitui intrinsicē. Neutrū autē sequitur ex eo, quod obiectum creatum sit motuū intētionale cognitionis diuinę. Licet enim scientia diuina suū esse habeat *intentionali-ter* ab obiecto formali intentionali; hic tamen nulla est imperfectio, quippē quod præcisē in eo consistit, quod attentius circa obiectū creatū habeat esse per identitatē ab eo quod ipsum clarissimē appareat in mente Dei, modo explicato disp. 3. n. 20.

8. Ad quartā: Specificatio rei ab aliquo stat tripliciter. Primō, ab aliquo tanquā causante prædicata intrinseca specifica rei. Sic visio sensitiua coloris specificatur à colore, quia causantur ab hoc, ut immitente specie potētię visiuę, prædicata intrinseca visionis. Hoc modo cognitio diuina creaturarum non specificatur à creaturis, quia nō causatur ab illis. Secundo ab aliquo, tanquam ab intrinsicē constitutiuo rei in specie sua. Sic homo specificatur ab his prædicatis. * Animal rationale. * Illis enim constituitur intrinsicē in specie hominis. Et neque hoc modo cognitio diuina creaturarum specificatur à creaturis: quia distinguitur adæquatē à creaturis. Tertiō, tanquam à termino ordinis, & hoc non est aliud, quam ordi-

nem intrinsicē ad ipsum esse prædicatum intrinsicē, & quasi specificum talis rei. Et hoc modo cognitio diuina creaturarum specificatur à creaturis, quia talis cognitio per prædicatum intrinsicē respicit repræsentatiuē sine ulla imperfectionē creaturas; sicut omnipotentia per prædicatum intrinsicē respicit productiuē creaturas, adeo, ut, si non sic respiceret creaturas non esset de specie, vel quasi specie omnipotentię: & quia scientiā diuinā habere creaturas pro obiecto formali intentionali arguit præcisē hanc tertiam specificationem, ideo nullam arguit, quę imperfectionem dicat.

9. Sed audio Ioannem à Sancto Thom. Sic dicentem sup. §. Denique *tertia solutio*. Eo ipso, quod creatura sit obiectum formale immediatū, iam est influxiva formaliter, & per specificationem: idque est influere influxu aliquo, scilicet formali, & specificatiuo extrinseco. Capiouerba; nō percipio sensum, sicut me sapē latent huius auctoris discursus: fortē, non quia obscuri; sed quia profundiores, quam mea tenuitas assequatur. Certē si influxus ille, quem aliquē vocat, nempe formalem, & extrinsecum, non sit aliud, quā creaturas esse obiecta, quę cognitio diuina intrinsicē respicit, tanquā parte extrinseca ipsi, neque intrinsicē constituentia, neque

aliud tribuētia esse, rem concedimus, in qua nulla est imperfectio; nomen *influxus* euitamus, quia causatione non sonat. Si autem sub illo verborum cortice nucleus est alius, certè donec enucleetur, nihil erit, quod dicamus. ¶ Vbi nota. Ex eo, quod Deus creaturas posibles cognoscat in se ipsis, neque sequitur dependentia diuinæ cognitionis ab ipsis imò neque connexio intrinseca absoluta cum ipsis. Nō dependentia. Nam dependentia denotat entitatem diuinæ cognitionis causari ab *esse* creaturarum, & hoc nō sequi iam est declaratum. Non connexio. Nam hic assensus * Petrus non implicat contradictionem, quia ipsius prædicata talia sunt * solum connectitur absolute cum possibili. tate necessaria Petri, quam sapè diximus indistinctam esse à Deo; connectitur tamen ille assensus conditionatè cum eo quod Petrus existat non implicando contradictionem, nempe sub conditione *quod existat*, cum cuius purificatione non connectitur. Vide disp. 7. n. 44.

10. Ad quintam. Si sermo sit de cognitione possibilium in se ipsis comparata cum cognitione possibilium in Deo, sumptis his cognitionibus intrinsece ex parte rei, negatur suppositū. Nam dicere, aliam esse alia perfectionem intrinsece ex parte rei, supponit distinctionem intrinsecam

ipsarum ex parte rei: eaque distinctio iuxta nostra principia nō datur; sed eadem indiuisa cognitio intrinsece ex parte rei attingit creaturas posibles in Deo propter prædicata Dei; & in se ipsis propter ipsarum prædicata. Cognitionis tamen possibilium in se ipsis; & cognitio ipsorum in Deo distinguuntur extrinsece ex modo nostro concipiendi, quatenus idem actus iam concipitur præcise, ut attingens possibilia propter se ipsa; iam prout attingens possibilia propter Deum: atque iste actus sub ista consideratione est ratione nostra perfectior, & sub alia consideratione minus perfectus præcise: in quo nullum est inconueniens, cum nihil aliud sit, quàm una consideratione nostra, magis quam alia, perfectionem eius actus aperiri: quemadmodum Deus conceptus, ut misericors, & omnipotens, est ratione nostra perfectior, quàm conceptus præcise, ut misericors, quia priori consideratione magis aperitur diuina perfectio, quam posteriori. Hæc sunt considerata pro similibus argumentis, quæ, nisi nimis fallor, sunt valde lenia.

11. Opponitur quartæ. Creaturae posibles non habent actu entitatem; sed habere possunt: ergo non habent veritatem intrinsecam iustificatam cum entitate; sed habere possunt ergo, dum præsentantur in actu possibili-

tatis,

tatis, nō possunt cognosci propter intrinsecam veritatē ipsarum cum ipsis idētificatam; sed solum propter diuinam veritatē ipsis intrinsecam. Retorqueo. Quamuis non habeant actu entitatem potest ipsarum entitas terminare cognitionem: ergo quamuis non habeant actu veritatem; poterit ipsarum veritas intentionaliter mouere, quia si cut terminantes cognitionem nō habent circa illam influxum, qui desiderat actualitatem principij influentis; ita intentionaliter mouentes non habent circa cognitionem influxum physicū, qui desiderat actualitatem physicam motiui physicē influentis. Deinde respondeo. Creaturæ purē possibiles, neq; habent actu physicē entitatem, neque veritatem identitificatam cum entitate; benè tamen actu intentionaliter obiectiue: nam ipsa entitas, & prædicata intrinseca creaturæ purē possibilis obijciuntur diuinæ menti, perfectissimæque cognitione representantur, eaque prædicata, quæ actu sunt obiectiue in mente Dei clarissimè representata possunt actu mouere intēcionaliter diuinā mentem, vt dicat ea esse, quæ sunt, modo tendendi idētificante intentionaliter ipsa cum ipsis, vt explicui num. 3.

13 Ratio est. Nam vt dicebā disp. 3. num. 17. & sequentibus. Motium purē intentionale nō

dat esse cognitioni per se ipsum physicē, sed vt apparens. Quare non requiritur, quod actu sit; sed quod actu appareat. Vnde commoditas, quæ actu non est in salute, quam actu non habes, apparet tamen, quod erit, si salutem acquiras, mouet te ad querendam salutem; non tamen mouet quicquam physicē agens circa salutis inquisitionem; sed intentionaliter, quia ipsius esse intentionale, nempe ipsam representari, nō quidem, vt reflexè cognitum, sed per se ipsum, confert ad querendam salutem. Similiter ergo dicimus, ipsa prædicata creaturæ purē possibilis, quæ actu physicē non sunt in se; sunt physicē obiectiue in mente Dei, clarissimèque apparentia Deo, conferunt per sui apparentiam, præscindendo à cognitione quasi reflexa eius apparētis, vt Deus dicat de ipsis ea esse, quæ sunt.

14 Sed vrgebis primò. Quod non est non determinat intellectum diuinum ad assensum. At prædicata creaturarū purē possibilem non sunt: ergo non determinant intellectum Dei ad assensum. Maior, in qua est difficultas videtur certa, quia, quod in se non est, nihil exercet circa aliud: quippè aliquid exercere circa aliud, vel est ipsum esse rei; vel illud supponit. Retorqueo. Commoditas sanitatis, quam non habes, nihil est. Quomodo ergo te mouet ad inquisitionem sani-

sanitatis? Respondeo, quod physice non est, neque physice determinat intellectum Dei ad assensum, neque quidquam physice per se ipsum præstat: bene tamen potest, quod physice non est in se, habere esse intentionale in actibus alterius, & per tale esse determinare ad aliquid: & hoc modo sanitatis commoditas, quæ non habet esse in se; habet tamen esse intentionale in intentione efficaci procurantis sanitatem, determinat per tale esse intentionale ad electionem medijs unice necessarijs ad sanitatem. Sic prædicata creaturæ pure possibilis, quæ non habent esse physicum in se habent esse intentionale in mente Dei, cui clarissimè repræsentantur, & quia non possunt sic repræsentari, quin Deus dicat ea esse, quæ sunt ideo ratione sui esse intentionalis determinant ad talem assensum.

15 Contra vrgebis secundò. Ergo determinatum diuinæ mentis ad assensum, quem præbet creaturis pure possibilibus, non sunt prædicata physica ipsarum; sed ipsarum repræsentatio existens in mente Dei: & consequenter non cognoscuntur in se ipsis; sed in repræsentatione diuina. Prior consequentia probatur: quia non determinat per suum esse physicum; sed per intentionale, idque est indistinctum à diuina repræsentatione. Retor-

queo. Ergo motiuum ad inquirendam sanitatem, non est ipsius commoditas; sed intentio sanitatis: quia talis commoditas non mouet per esse physicum, quod iam habeat; sed per esse intentionale indistinctum à ea intentione. Distinguo primum consequens. *Vt quo est verum; vt quod est falsum;* & nego secundam consequentiam. Est dicere. *Quod* per modum obiecti determinat intentionaliter ad prædictum assensum, sunt ipsa prædicata physica creaturæ pure possibilis; non iam physice existentia in se; sed quæ existerent, si ponerentur extra causas. Ea enim prædicata sunt, quæ cognita stare non possunt, quin Deus dicat creaturam esse talia prædicata. Id autem *quo* talia prædicata constituitur, quasi per modum formæ, in statu proportionato ad determinandum ad assensum, est ipsa Dei repræsentatio clara talium prædicatorum, præscindendo ab eo, quod sit cognita quasi reflexè. Vnde cognitio, de qua loquimur, est præcisè in creaturis, vt in obiecto motiuo cognitio; non autem sic in repræsentatione diuina; sed in hac, vt in constituyente tale obiectum proportionatum ad determinandum intentionaliter. Simile inuenies in fine intento determinante ad inquisitionem mediorum, & in exemplis adhibitis disput. 3. num. 18. & 19.

15 Vrbis tertio. Motiū, vt Deus ab aeterno naturali, proutque necessario assensu dicat, Petrum esse animal rationale nō implicans contradictionem, est hoc enuntiabile esse necessario verum. At hoc non stat in ipsis predicatis contingentibus Petri; sed in predicatis diuinis necessarijs, vt vidimus disp. 6. ergo motiū eius assensus non sunt predicata cōingentia Petri; sed predicata diuina necessaria. Cōfirmatur. Scientia nequit dari sine suo motiū. At scientia naturalis, & necessaria potest dari absque illo, quod contingens est: alioqui non esset necessaria; sed contingens: ergo motiū illius non est contingens; sed necessarium. Cum igitur, iuxta nos sola predicata diuina sint necessaria, illa sola erunt motiū scientiæ naturalis. Hoc, ni fallor, est omnium efficacissimum argumentum, quod potest contra nos fieri. Sed non conuincit, vt constabit attentè perpendenti solutionem, quam subijcio. Distinguo maiorem. Motiū, &c. est hoc enuntiabile esse necessario verum: si sumatur, quod hic importatur subiectiue, id est, obiectum vere enuntiabile de Petro, concedo maiorem; si sumatur, quod hic importatur constitutiue, nego maiorem: distinguoque minorem. Hoc non stat, &c. si sumatur id, quod subiectiue est necerio verum; nego mino-

rem; si sumatur id, quod constituitur in ratione necessario veri, concedo minorem: & nego consequentiam.

16 Explicatur solutio, cuius expositionem desideras. In hac veritate necessaria * Petrus est animal rationale nō implicans * sumi potest, & id, quod est subiectiue necessario verū per modum obiecti; & id, quod constituitur verum, per modum formæ, aut quasi formæ. Subiectiue necessario verum per modum obiecti est obiectum verè enuntiabile de Petro enuntiatione, cui repugnat subesse falsum: quia vero ipsa predicata contingentia Petri sunt verè enuntiabilia hoc actu * Petrus est animal rationale non implicans * & aliūde, sumpta copula *est* in sensu identificante, de quo num. 3. repugnat tali actui subesse falsum, ideo predicata ipsa contingentia Petri sunt illud, quod per modum obiecti est subiectiue necessario verum respectiue ad talem actum. Id autem, quo per modum formæ, vel quasi formæ hac ipsa predicata constituuntur sic necessario vera, est necessaria incapacitas, vt hac extrema *Petrus, & animal rationale* vllatenus dissentiant, vi cuius necesse est, vt quidquid vni datur, aut negetur, detur, aut negetur alteri. Hinc enim formaliter sumitur repugnantia, vt illi actui subit falsitas: quia verò præ-

prædicta necessaria incapacitas, iuxta nos stat in prædicatis diuinis, ideo prædicata diuina sunt id, quo prædicata Petri cōstituuntur vera necessariò respectiue ad prædictum actum.

18. Iam verò cognitio illa diuina creaturæ possibilis in ipsa creatura * Petrus est prædicata nō implicantiā * habet pro motiuo intentionali ipsa prædicata Petri, quæ subiectiue per modū obiecti sunt necessariò vera. Nā ipsa, vt clarissimè apparentia Deo, præscindēdo à quouis alio cognito tanquam motiuo assentiendi ipsis, determinant Deum ad illum actum, cuius contradictorius nequit esse verus * Petrus est prædicata non implicantiā * Ceterū illa cognitio prout creaturæ in ipsa creatura, non habet pro motiuo neque alia prædicata diuina, neque illa, quibus prædicata Petri constituuntur necessariò vera respectiue ad prædictum actum: quia cognitio creaturæ, prout præcisè est cognitio creaturæ in ipsa creatura, præscindit ab eo, quod prædicata diuina cognoscantur tanquā id, propter quod cognitum dicat Deus * Petrus est prædicata non implicantiā. ¶ Ad confirmationem dicatur, scientiam dari non posse sine suo motiuo dato in statu mouendi; benè tamen sine suo motiuo dato in statu existendi physicè. Sic complacentia, quæ pro motiuo ha-

bet bonitatem finis nondum exercitam, datur sine bonitate finis physicè exatente; non verò sine bonitate finis menti occurrente, cuius modi apparentia est status mouendi. Dicimus ergo, scientiam necessariam creaturæ in ipsis creaturæ prædicatis, non posse dari non datis his prædicatis in clarissima repræsentatione Dei, in qua stat status mouendi, & quæ prorsus est necessaria; benè tamen dari potest, non existentibus eis prædicatis intrinsecè in se, cuiusmodi existentia contingens est. Quare tantum sequitur, scientiam necessariam dari non posse absque necessario; non verò dari non posse absque contingentia. Et hæc satis de motiuo scientiæ naturalis Dei.

CAP. II.

Expediuntur quedam dubia circa modum cognoscendi veritates necessarias.

19. **C**ertum est, Deum intueri, vt absolutè existentia sua prædicata necessaria. Dubitatur primò. An etiam cognoscat per notitiam conditionatam? Affirmāt RR. quia Deus hæc, & similia cognoscit * Si ego operor existo. Si sum prouidus, sapiens etiam; & potens sum. * Dico primò. Deus cognoscit notitia cōditionata complexū claudens existentia necessariam

sciam Dei. Patet in hac notitia
 * Si Petrus existat, erit coexistē-
 tia Dei cum Petro. * Nam hæc
 notitia non affirmat absolute
 coexistentiam Dei cum Petro:
 potest enim esse vera, non data
 absolute tali coexistentia: ergo
 solum affirmat illam conditio-
 natē. At ea coexistentia est com-
 plexum claudens existentia ne-
 cessariam Dei: ergo tale cōple-
 xum cognoscitur à Deo notitia
 conditionata. ¶ Dico secundò.
 Sub conditione absolute, & ne-
 cessariò existēte nō potest Deus
 prædicata sua necessariò cognos-
 cere per notitiā, quæ sit præcisè
 conditionata. Itaque Deus non
 habet hunc, & similes cognos-
 cendū modos. * Si habeo intel-
 lectum, habeo voluntatē. * Ra-
 tio est. Per notitiam præcisè cō-
 ditionatam nō cognoscitur ob-
 iectum, vt absolute existens. At
 ea prædicata quavis notitia diui-
 na cognoscuntur, vt absolute
 existentia: ergo nulla est condi-
 tionata præcisè. Probatur mi-
 nor. Qualibet cognitione diui-
 na cognoscuntur quantum pe-
 netrabilia sunt pro eo signo, quo
 diuinæ menti obijciuntur. Pro
 quolibet autem signo sunt pene-
 trabilia, vt absolute existentia.
 Nam adeo essentialiter existunt
 absolute, vt in nullo signo sit in-
 differentia, vt non existant. Pos-
 set hoc vberius confirmari ex
 disp. 5. cap. 3. sed res est nō mag-
 ni momenti. ¶ Dico tertio. Per

notitiam, quæ sit præcisè condi-
 tionata, sub nulla conditione
 Deus cognoscit sua prædicata
 necessaria secundum se sumpta.
 Ratio est, quia vt patet ex nuper
 dictis, qualibet notitia, quæ ter-
 minatur ad prædicata necessaria
 Dei secundum se sumpta, termi-
 natur ad illa, vt absolute existen-
 tia, & consequenter non est no-
 titia conditionata præcisè.

20. Opponis primò verissima
 hæc sunt. * Si creatura existit,
 Deus existit. Si Deus habet intel-
 lectum, habet voluntatem. * er-
 go cognoscuntur à Deo. Fateor;
 sed per scientiam absolutissimā.
 Hinc, priorem veritatē ita cog-
 noscit: *Existo, & cum creatura
 coexistam, si hæc existat.* Vbi suā
 existentiam absolute, suā coe-
 xistentiam cum creatura condi-
 tionatē cognoscit. Posterio-
 rem veritatem cognoscit, inspectis
 intellectu, & voluntate, vt idē-
 titate coniunctis, & absolute
 existentibus. Iam Deum has ve-
 ritates attingere; non verò per
 notitiam conditionatam, non
 arguit, Deum ignorare illas; sed
 cognoscere per plenissimam pe-
 netrationem ipsarum. Hinc licet
 Deus, sub quavis conditione da-
 ta cognoscat quidquid sub illa
 existit, ipseque existat sub quavis
 conditione; non inde fit, Deum
 sub quavis conditione cognos-
 cere suā existentia modo cog-
 noscendi conditionato. Dicim⁹
 ergo, cognoscere illā sub quavis
 cona

cōditione, modo tamē cognoscendi absoluto: quia modus cōditionatus argueret imperfectā suæ existentiae penetrationem ex num. 19.

21 Opponis secundò. Nam, ut infra cōstabit, obiecti continens, iam existens absolute cognoscitur à Deo duplici nomine; absoluta, & conditionata: ergo poterit Deus utraq̃ue scientiam habere circa suā existentiam necessariam: quia solū obesse poterat, eam existentiam absolute exerceri. Confirmatur primò. Nam de quouis obiecto cōtingente, etiā iam existente, iudicat Deus per scientiam absolutā existere; & per cōditionatā existere sine cōtradictione, si existat: ergo circa se ipsum poterit utrouis modo iudiciū ferre. Secundò. Potest Deus exterius affirmare se esse possibilem, præscindēdo ab eo, quod iam sit existens: ergo & interius iudicārē. ¶ Ad argumenatū negatur consequentia. Discrimen est patens. Nam obiectū cōtingens, ut infra videbimus, habet pro aliquo signo existentiam conditionatam cum indifferentia, ut habeat, & non habeat absolutam. Quid mirum ergo pro tunc cognosci, ut conditionatē existens; nō ut existens absolute? At Deus pro quolibet signo se cognoscat, est absolute existens citra omnē indifferentiam ad oppositū. Tum, quia in necessarijs posse existere est necessariò coniunctum cum

absolute existere. Tum, quia nullum cognoscens se exercet cognoscendo quin ipsum cognoscens existat. Tum quia ipsa veritas, si Deus existat, existet, quam dari pro illo agnofateris nihil aliud re ipsa est, quàm ipsum esse Dei. ¶ Ad primā confirmationem negata consequentia, patet discriminem ex proximè citis. Ad secundam respondeatur aduersarij, quia iuxta ipsum nequit Deus se exprimere secundū unum prædicatum, & non secundum omnia; potestque exterius immanitatem reuelare non reuelata eternitate. Negatur ergo consequentia. Potest enim Deus citra suæ perfectionis iniuriam verbis uti, quæ non sufficiant ex se nobis ingerere notitiā exprimentem Deum, ut absolute existentem; sed præcisè, ut possibilem. At nequit citra iniuriā infinitæ suæ intellectualitatis cognoscere se, ut possibile; & non, ut existentē: hoc enim esset male penetrare possibilitatem entis summe necessarij.

22 Opponit tertio. Hæ duæ veritates * Si detur Petro auxilium A. respondebit. Petrus respondet auxilio A * ita se habent ut prior sit cognoscibilis à Deo sine posteriori: ergo similiter istæ duæ * Si Deus existat, existit. Deus existit. * Sicut enim in casu antecedentis prior veritas est independens à posteriori; ita in casu consequentis.

Nam

Nam si per impossibile Deus nō
existeret, verum esset, existere, si
ex illat; cum tamen, si hoc non
esset verum, neque verum esset
Deum absolute existere. Respō.
deo, quas illas veritates esse re-
sa inseparabiles, vnamque, &
eandem: quolibet enim nihil
et aliud, quā eadem entitas
necessaria Dei. Ad probationem
in contrarium respondeo, in hy-
pothesi ficta de non existentia
Dei, perire omne necessarium
simpliciter, quia nihil prae-
Deum est simpliciter necessarium,
& consequenter perit hęc eri-
tas, quæ est quid simpliciter ne-
cessarium. Si Deus esset, exi-
sit.

23 Dubitatur secundò. Num
Deus sciat per notitiam condi-
tionatam veritates conditiona-
les necessarias, vbi prorsus idem
sunt cōditio, & conditionatū, vt
in hac * Si existat homo, existet
animal rationale? * Dico primò.
Per scientiam absolutam cog-
noscit Deus id, quod hominem
constituit necessaria simpliciter
veritas in ordine ad illum actum
* Si existat homo existet animal
rationale * Patet. Quia ex no-
stris principijs crebro inculcatis,
prædicata diuina necessaria sunt
id, quod constituit hominem
necessaria veritatis simpliciter
in ordine ad prædictum actum.
Eiusmodi autem prædicata Dei
non est dubium cognosci à Deo
per scientiam absolutam. ¶ Di-

co secundò. Ea scientia non est
absoluta visio, vt comparatur
ad hominem, & animal rationa-
le. Quia talis scientia indifferens
est, vt homo, & animal rationa-
le existant, & non existant. Visio
autem absoluta non est indiffe-
rens ad existentiam, & non exi-
stentiam obiecti, cuius est abso-
luta visio. ¶ Dico tertio. Ea
scientia Dei, etiam vt compara-
tur ad hominem, & animal ra-
tionale non est formaliter con-
ditionata. Quia modus tenden-
di conditionatus formaliter cō-
parat conditionem cum condi-
tionato representando hæc in-
stas distinctorum Deus autem
extrema identificata, vt sunt
homo, & animal rationale non
representat instas distinctorum.
Omnis enim delusionis vmbra
procul est à mente Dei. Demū.
Ea scientia diuina, quæ subest il-
lis verbis; Si existat homo existit
animal rationale, nihil aliud præ-
stat, quā hominem, & animal
rationale intentionaliter identi-
ficare simplicissimo intuitu, qui
est virtualiter sicut iudiciū no-
strum conditionatum quatenus
vtriusque verificationū est idem;
& neque nostrum iudiciū cō-
ditionatum, neque simplex in-
telligentia diuina circa hominē,
vident, aut iudicant hominem,
vt absolute existentem. Mitto
alia, quæ facile quisque diri-
met ex hac tenus
disputatis,

DISPUT. X.

Explicatur futuritio rerum.

Post expositam scientiam naturalem circa ea, quæ vel necessario existunt, vel necessario possibilia sunt, accedimus iam ad scientiam futurorum contingentium, ubi etiam præsentia, & præterita contingentia completimur. Ordinimur autem ab expositione futuritionis, quia plurimum conducet ad intelligentiam sequentium. Sed quia solum est animus eam tradere, quæ ad hunc finem necessaria sunt, dabimus nostrum sensum sine aliarum opinionum strepitu.

CAPVT I.

Nostra sententia circa futuritionem absolutam.

1 Non est sermo de futuritione impropria, restricta, & secundum quid: qua ratione, si nunc proponas agere postea penitentiam dicitur penitentia futura secundum quid & cum hoc addito: Ex vi præsentis propositi. Huius futuritionis meminit Arist. lib. 2. de generatione cap. 11. text. 64. dicens: Nam, de quo unum est dicere quia erit, oportet esse quandoque verum quia est, de quo verò nunc verum est dicere,

quia futurum est hoc non fore nihil vetat, nam tametsi futurum est, ut quispiam ambulet, tamen fieri potest, ut non ambulet. Caiet. 1. 2. q. 40. ar. 3. corp. sic explicat. Hec enim propositio * Pluuia erit * significat pluuiam in se ipsa ponendam esse in esse. Hæc vero * Pluuia futura est * non significat absolute, & sine addito, pluuiam esse ponendam postea; sed causas pluuię benè nunc dispositas, & præparatas esse: quia vero cum hoc stare potest, ut a causa potentiori superueniente impediatur, componi cum hac futuritione potest; quod postea, quod dicebatur futurum, non ponatur. Ideoque S. Th. q. 2. de verit. art. 12 ad 9. ait. *Nō est incōueniēs, quod ponatur quod Deus scit aliquid futurum esse quod non erit in quantū scilicet scit aliquas causas ad aliquē effectū inclinatas, qui non producitur.* Vide ipsum 1. periherm. cap. 8. lect. 13 & 1. p. q. 16. art. 7. ad 3.

2 Hanc futuritionem non esse propriam; sed abusuam, & secundum quid patet primo ex Aug. lib. 1. de anima cap. 12. ubi ait: *Ipsa exinanitur omnino præsciētia, si quod præscitur non erit: quomodo enim recte dicitur præsci. i futurum, quod non est futurum?* Vbi vides, ut futurum dicatur recte futurum, opus esse, ut postea existat. Secundo ex eodem Aug. lib. 36. contra Faust. cap. 4 ibi: *Tam non possunt futura non fieri, quam non esse facta præterita.* Ecce iux-

Q ta

ta Aug. de ratione futuri, propriè accepti, est aliquando fieri. Tertiò clarissime ex Fulgentio lib. de veritate predestinationis cap. 9. illis verbis: *Non congruit veritati, ut in præscentia Dei dicatur esse futurum aliquid; quod in tantum nihil esse convincitur, ut ex futuro præsens nullatenus fore, vel fuisse monstratur. Cum utique ipsum futuri nullatenus possit habere vocabulum, quod præscentis appellatione non sit quandoque censendum.* Hæc sunt omni cōmentatione clariora: quæ sufficiunt pro instituto, in quo nullus, ut arbitror, nimis contendit. Sicut enī nullus dixerit, propriè, & sine addito disiminnere loquēs, præteritum esse furtum Petri, quod reuera non cōmīit; præsentia tamē extant inditia, quod commisit. Neque propriè dixeris, siue hominē de præsentī cōsentire turpi suggestioni, cum reuera non consentiat; sed præcisè existāt aliqua signa, quæ cōsensum indicant. Neque propriè dixeris, ignē illū de præsentī cōburere, qui naturalē habet connexionē cum præsentī cōbustione, cui tamē igni denegat Deus concursum ad comburendum; ira ex eo præcisè, quod causa benè disposita nunc sint, ut postea sequatur effectus; qui tamen postea non sequitur, impropriè dixeris esse futurum.

3 Præsens ergo difficultas est de illa forma, vel quasi forma,

per quā res constituitur propriè futura, nimirū cōstituitur, quod reuera in se ipsa postea erit. Afferre primò. Res constituitur entitativè futura in rerū natura huic præsentī instanti A, v. g. præcisè per nō existētiā rei in eo instanti, dato eo instante; & per existētiā eiusdē rei in instanti sequēti, præscindendo ab eo, quod in instanti A detur aliquid præsens constituens formaliter ipsam in ratione futuræ. Hanc conclusiōnē amplectuntur re ipsa, tamen si nonnulla diversitate vocum expressam, fere omnes nostri authores antiquiores, & nouiores, quāvis isti clarius. P. Herice 1. p. disp. 6. cap. 6. P. Fasol. 1. p. q. 14 art. 13. n. 66. P. Rainaud. in disciplina morali dist. 2. à n. 342. P. Hurt. disp. 9. de Anima sect. 6. subf. 1. P. Bartho. Antico in logica tract. 21. disp. 4. dubit 4. initio. Franciscus de Lugo lib. 1. de Deo vno, disp. 29. cap. 2. num. 14. quibus ferè omnes nostri Recentiores subscribunt. Reclamant tamen Thomistæ, maximè Iuniores: qui censent, futuritionē rei simpliciter, & absolutè talent consistere in decreto Dei efficaciter statuentis, rem non existere in hoc instanti (cui futura dicitur) & existere tēpore posteriori.

4 Probatur assertio. Nam eo præcisè, seclusis vocibus, res est formaliter entitativè futura in rerum natura huic instanti præsentī A. quo formaliter est in re-

rum

rum natura posterior in existēdo respectiue ad instans A. At sic posterior est formaliter, inclusis præcisè, quæ diximus: ergo, & futura. Maior est certà, nili contentiosè velis abuti terminis. Minor etià patet. Nam formaliter loquēdo, nihil est aliud in rerum natura Anti-Christū esse posteriorē respectiue ad hoc tempus, quā nunc nō existere; & existere post. Hæc mihi sunt manifesta ex primis apprehensionibus. Cōfirmatur tamē. Petrū esse simultaneū respectiue ad hoc instans cōsistit formaliter in existētia Petri prout durāte nunc: eaque simultaneitas, vt sic loquar. nō cōsistit formaliter; sed purē radicaliter in decreto de Petri existētia prout durāte nunc. Itē Adamū esse præteritū, & anteriorē respectiue ad hoc instās cōsistit formaliter in nō existētia Adamī nūc; & in existētia Adamī, prout durāte ante: eaq; præteritio, & anterioritas, nō formaliter; sed purē radicaliter stat in decreto efficaci circa talia obiecta: ergo pariter, Petrū esse posteriorē, & futurū, respectiue ad hoc instās cōsistit formaliter in nō existētia Petri pro hoc instāti; & in existētia Petri, prout durāte post: eaq; posterioritas, & futuritio, nō formaliter, sed purē radicaliter stabit in decreto efficaci circa talia obiecta.

5 Nouiores Thomistæ respondēt, esse disparitatē: quia res præterita, iam in se ipsā determina-

ta, & existēs aliquādo fuit, ideoq; immediatē, & formaliter per sui ipsi existētiā antecedētē potest cōstituere rationē præteriti. At existētia rei purē futurę, neq; est; neq; vnquā fuit, & cōsequenter per se ipsā immediatē, & formaliter nequit cōstituere rationem futuri: quapropter hæc ratio cōstituēda est per formā aliquā extrinsecā, quæ nō est aliud, quā decretū efficax a signatū n. 3. Non satisfaciunt. Nā, quæ paria sunt in eo, quod nō habeat esse de præsentiparia manifestē sunt in eo, quod per se ipsa nihil præsent de præsentipresenti. Quomodo enim quid quā de præsentipresenti præstabit per se ipsa, quæ nō habet de præsentipresenti se ipsa? At existētia Adamī, quæ nō est; sed fuit; & existētia Anti-Christi, quæ nō est; sed erit, pares in eo sunt, quod nō habeāt esse de præsentipresenti: ergo, & in eo quod nihil de præsentipresenti præstet per se ipsa. Tunc uic: ergo existētia præterita Adamī, ita cōstituit præteritionē; vt ea existētia nihil nunc per se ipsam præstet, ideoque nō est opus esse nunc; sed fuisse ante. Similiter ergo dici poterit existētiā futuram Anti-Christi, ita cōstituere futuritionē, vt nihil nunc per se ipsam præstet; ideoq; nō esse opus esse nunc; sed fore postea. Quod si hoc nō sufficiat, quia nunc est Anti-Christus futurus, proindeq; præsens debet esse forma futuritionis, certē, cum etiā nunc Adamus sit præteritus, præsens debet esse

forma præteritionis. Veligitur vtrumque negetur, vel vtrumq; affirmetur. Ego sanè percipere non valeo discrimen. Hæc amplius prementur inter argumeta soluenda.

6 Ad hæc, formam futuritionis non esse decretū efficax Dei, probatur. Nam peccata, quæ erunt, sunt futura secūdū formalem malitiam ipsorum. At Deus nullum habet decretum efficax circa malitiam formalem peccati: ergo futuritio formalis malitiæ nō cōsistit in decreto efficaci & ideo simili ratione poterit explicari futuritio formalis aliarū rerum non constituta per decretū efficax Dei. Si dicas, futuritionē malitiæ formalis cōsistere in decreto efficaci circa entitatē materiale peccati, vel in alio simili antecedente existentia peccati: cōtra est. Nam vel tale decretum connexum est ab intrinseco infallibiliter cū malitia formali peccati; vel non? Si hoc vltimū; nō est propria futuritio malitiæ: quippè propria futuritio malitiæ conneditur ab intrinseco cum malitia, vt suo tēpore exercita. Si primum; tale decretū cōtendimus esse Deo indignū, eoque Deum se determinare pro sua libertate ad hoc, vt existat malitia formalis, vt multis argumētis probare cōabamur tract. de prædestin. disp. 8. & 11. vbi vidimus, quā malè tractent præstantissimi Thomistæ prædefinitionem

Dei ad peccatū, etiam pro materiali, quorum censuras approbare non licet.

7 Pro pleniori rei intelligētia; priusquā obiectiones diluā. Noto primò. Aliud est tēpus, in quo est futuritio rei; aliud cui res est futura, vel posterior. Primum est partim tēpus, in quo res non est; & partim tēpus, in quo res præsentia existit. Secundū est tēpus antecedens ad illud, cui res præsentia adest. Sic aliud est tempus in quo est hæc successio *Crassina, & perēdina duratio* idq; tēpus partim est tēpus crassinum; partim perendinū. Aliud verò tēpus, cui succedit hoc binarium durationū, idque tēpus est dies hodiernus. Noto secundo. Si carētia rei pro die hodierno, v. g. carētia peccati Antichristi pro nūc, stet in aliquo decreto Dei semper existēte exclusio talis peccati ab hodierna die, vt mihi verius apparuit pro plurib; casibus in metaph. verissimū erit futuritionē peccati existere adæquatē in tempore, cui præsentia adest peccatū. Tamen ea futuritione tēpus antecedens ad peccatū erit, quod denominabitur tēpus cui, tale peccatū futurū est. Similiter rationari debet, qui ponit futuritionē in æterno decreto Dei. Noto tertio. Tēpus stat, vt in physicis explicuim⁹, in serie durationū realium ex essentia sua sibi succedētiū, quæ pro libito Dei inceptit exister

stere à duratione B. v. g. cui Deus pramittere potuit; sed non praposuit durationem A. Hoc posito, contingere potest, vt Petrus non existat in duratione A. quippe quæ nunquā existit; existat tamen in duratione B. quæ non posset non esse posterior duratione A. si hæc existeret. Vbi dicendum est, Petrum quantum est ex parte suæ durationis futurum, & posteriorem esse respectu durationis A. Nam ad hanc posterioritatem præcisè deest durationem A. existere in rebus iuxta suam naturam; non tamen est absolute ex omni parte futurus durationi A. quia cum hæc nunquam existat, nihil est simpliciter futurum, & posterius ipsi.

8 Obijcies primò. Futuritio non est intrinseca rei futuræ: ergo non includit existentiam rei futuræ pro tempore posteriori. Nam hæc existentia est intrinseca rei futuræ. Antecedens probatur. Futuritio est ante esse rei futuræ. At nihil intrinsecum rei datur ante esse rei: ergo futuritio non est intrinseca rei futuræ. Sic arguunt nouiores Thomistæ. Sed in primis retorquetur argumentum in præteritione, quæ iuxta ipsos includit existentiam antecedentem rei, huic intrinsecam; & sicut futuritio rei est ante esse rei; ita præteritio est post esse rei; & sicut nihil datur rei intrinsecum ante esse rei; ita neq; post esse rei.

Resp. Futuritio rei, v. g. Anti-Christi, est partim extrinseca Anti-Christo; & partim intrinseca. Primū, quia includit Anti-Christum non esse nunc, quod est ipsi extrinsecum. Secundum, quia includit Anti-Christum esse postea, quod est ipsi intrinsecum. Pro probatione contendente futuritionem esse adæquatè extrinsecam rei futuræ, dicatur; aliud esse tempus, cui res futura dicitur, esse ante rem futurā; & hoc est verum; aliud autem totā futuritionem entitatiuā rei esse ante rem, quæ dicitur futura; & hoc est falsum, quia rei existentia pro tempore posteriori, quæ clauditur in entitatiua futuritione, nequaquā est ante rei esse. Sed contra.

9 Obijcies secundò. Pro hoc tempore antecedente existentia Anti-Christi verificatur Anti-Christum esse futurum: modo nāque vera est propositio asserens, Anti-Christum esse futurum: ergo nunc, quādo nihil est Anti-Christi est illius futuritio, quæ proinde ipsi erit adæquatè extrinseca. Probatur consequentia. Nequit nunc verificari Anti-Christum esse cognitū, amatū, & absentē, nisi modo sit presēs cognitio, amor, & absentia Anti-Christi: ergo nequit nunc verificari Anti-Christum esse futurū, nisi modo sit presens Anti-Christi futuritio. Confirmatur. Futuritio Anti-Christi nō est purè possibilis: alioqui, non esset Anti-Christus futurus; sed præ-

cisè possibile esset futurum esse, quod omnibus creaturis possibile commune est. Secundo, futuritio Anti-Christi nō est præterita. Nam alioqui Anti-Christus non esset futurus; sed actu præsens, vel præteritus: illud enim, cuius futuritio iam præterijt, desinit esse futurum, & incipit esse præsens. Tertiò, futuritio Anti-Christi non est futura: si enim futura esset, sicut ipse Anti-Christus futurus est, certe adueniente Anti-Christo inciperet, sicut tunc incipit ipse Anti-Christus: Hoc autè est omnino falsum; cum potius adueniente Anti-Christo incipiat eius præsentia, desinatque futuritio: ergo futuritio Anti-Christi est nunc præsens. Nam quod est non repugnans, & neq; est purè possibile, neque præteritum, neque futurum præsens est.

10 Confirmatur secūdo. Futuritio rei nō est aliquid cōfictū; sed reale: ergo potens aliquando existere de præsenti. At nequit existere quando res est præsens: quia tunc nō datur futuritio; sed præsentia rei. Neque potest existere quādo res est transacta, quia tunc datur præteritio; non verò futuritio rei: ergo talis futuritio de præsenti est pro temporibus anterioribus ad esse rei futura. Tertiò. Futuritio nō est sola carentia rei; sed cum ordine prioritatis ad existentiam, nam rem esse futuram dicit, prius nō esse; & postea esse. Sed hic prioritatis

ordo præsens est: nam de præsenti datur carentiā Anti-Christi præcedere ad existentiam ipsius: ergo futuritio præsens est. Quartò vrgetur ex D. Th. q. 10. de verit. art. 10. ad 2. *Præscientia Dei secundū hoc propriè præscientiæ nomen habet, quod euentum respicit, qui futurus est. Ordo autè ad euentum est in præsenti. Vnde de eo magis est scientia, quam præscientia.* At futuritio stat in hoc ordine: ergo præsens est. Vltimo ex eodem D. Th. 1. p. q. 16. art. 7. ad 3. *Id quod nunc est ex eo futurum fuit antequam esset, quia in causa sua erat, ut fieret. Vnde sublata causa non esset futurum illud fieri.* Ergo futuritio rei præsens est antequā res existat, quia consistit in præsenti præparatione, ac decreto primæ causæ decernentis eam rem existere postea. Quibus argumentis satis apparentibus cōfirmant RR. Thomistæ opinionem, quam sequuntur, doctissimi que nouiores ex nostris, quā deleuerunt de futuritione rerum æterna, quam ex professo tueretur Abulensis in cap. 11. Iosue q. 61.

11 Sed ante respōsiōnē noto, quæstionem hic esse, non defuturitione secūdū quid; sed simpliciter: non de radicali; sed de formali; non de intentionali rei in esse veræ, de qua seq. cap. sed de entitativa, & physica in esse entis. Hoc posito. Respondeo. In hoc tempore antecedere existentiam Anti-Christi verificatur

tur in vno sensu Anti-Christum esse futurum; & in alio sensu non verificatur. Non verificatur in sensu affirmante dari nunc totam futuritionem Anti-Christi, cuius futuritionis vna pars est existere postea Anti-Christum, quod nunc non datur. Verificatur tamen nunc Anti-Christum esse futurum in sensu dicente, nunc illum non esse; benè tamen postea. Nam ad hoc verificandum nō est opus dari nunc totam futuritionem; sed partem nunc dari; & aliam partem dari postea; hoc enim est, quod ea propositione significatur. Quando autem dicimus Anti-Christum esse nunc cognitum, amatum, &c. significamus esse nunc præsentes cognitionem, & amorem Anti-Christi, proindeque, nequeunt esse verè tales, enuntiationes citrà præsentiā actuum.

12 Ad primam confirmationem respondeo: futuritionē Anti-Christi, vtpotè consistentem in ipsius non existentia nunc, & existentia postea, partim esse præsentem nunc, quia nunc præsens est non existere Anti-Christum nunc; & partim esse futuram postea, quia futurum est, & nō præsens existere Anti-Christum postea. Vnde in aliquo sensu verum; & in alio sensu falsum est, adueniente existentia rei, desinere futuritionem; & incipere præsentiā rei. Falsum est, si sen-

sus sit, nihil tunc dari futuritionis rei. Verum est, si sensus sit, non iam esse præsens; sed desisse tempus illud, cui res futura, & posterior dicitur; solumque esse tempus illud, cui res dicitur præsens, & simultanea. Ad secundam confirmationem. Futuritio rei non est quid fictum; sed reale potens aliquando existere. At tempus, in quo potest existere, neque est adæquatè tempus, cui res est præsens, neque, cui præterita, neque, cui futura est; sed partim tempus, cui futura; & partim tempus, cui præsens est. Quia futuritio est non esse rei in tempore, cui futura est; & esse rei tempore sequente. Primum datur in tempore, cui res futura est. Secundum in tempore, cui præsens est. Sic binarium ex duratione hodierna, & crastina non est quid fictum; nequit tamen existere adæquatè siue hodie, siue cras, siue alio tempore; sed partim hodie, partim cras.

13 Ad tertiam. Futuritio rei non est præcisè non existentia rei nunc. Nam alioqui res omnes non existentes nunc, forent postea (quod est falsissimum) fateor ergo futuritionem rei esse non existentiam nunc cum ordine prioritatis ad existentiam, quæ postea exercetur. Nego tamen eam præcedentiam nunc adæquatè dari:

consistit enim in eo quòd nunc datur carentia rei; & postea exerceatur esse rei, quorum prius nunc datur; posterius autem postea. Ad quartam, obseruandum est ante repositionem, quandoque contingere ante existentiam rei futuræ, causas esse paratas, ordinatas, ac determinatas, ut res futura, postea succedat. Sic ab æterno. De^o determinat^o fuit ad hoc, ut soleretur hodie. In quo casu licet euentus, ad quem causæ ordinantur futurus sit; præsens tamen est ordinatio causarum ad talem euentum. Dicitur ergo D. Thomam optimè dixisse cognitionem diuinam talis ordinationis, causarum, non esse respectiue ad talem ordinationem præscientiam obiecti futuri; sed scientiam obiecti præsentis. Cum hoc tamen rectè coheret, formalem, & physicam futuritionem rei non consistere in prædicta ordinatione causæ; quamuis futuritio radicalis in eadem ordinatione stet: sicut in causa, ut determinata ad hoc, ut effectus existat nunc, stat præsentia radicalis eius effectus; non verò formalis.

14. Ad quintam notetur, argumentum, cui D. Thomas occurrit, probare contendebat, veritatem aliquam creatam ab æterno dari, scilicet ex eo quòd ab æterno fuit verum, futuram esse creaturam, & creaturæ futuritio creata est. Cui argumen-

to. Respondet optimè D. Thomas: Si aliqua futuritio creaturæ ab æterno est, eam consistere in præparatione, ac determinatione æterna primæ causæ ad hoc, ut creatura postea existat. Ceterum cum D. Thomas non asserat in ea præparatione consistere futuritionem formalem, ut distinctam à radicali, nihil contra nos, qui non negamus futuritionem radicalem consistere in hac præparatione, quando hæc datur; sed tantum dicimus futuritionem formalem includere rei existentiam in suo tēpore: cumque talis futuritio non datur ab æterno, nihil probat argumentum, quòd soluit D. Thomas. Nam futuritio radicalis, quæ ab æterno datur non est creata; futuritioque formalis, quæ creata est, prout importat rei existentiam suo tempore, non datur ab æterno.

CAP. II.

Posterior pars nostræ sententiæ circa futuritionem absolutam.

15. **A**Nte secundam conclusionem præmitto (ut terminorū claritate nostræ sententiæ pateat) duplicem à nobis futuritionem distinguere. Vocamus aliam futuritionem rei in esse entis; & aliam in esse veri. Prima est, quam exposuimus. Secunda est, formaliter loquendo,

do veritas actus asserentis priorem illam futuritionem; vel fundamentum certum ad iudicandum iudicio verò, primam illam futuritionem dari in rebus. Sicut enim ens est verum, quatenus, vel iudicatur iudicio verò, vel præbet fundamentum certum, ut si iudicetur (non curo an etiã aliter ens dicatur verum) ita ens habet futuritionem in ratione veri, quatenus, vel iudicatur verè, dari in rebus ipsius futuritionem entitativam, vel datur fundamentum certum, ut prædicta futuritio iudicetur verè. ¶ Asserimus ergo secundò, res creatas constitui futuras in ratione veri, formaliter per veritatem actus enuntiantis ipsarum futuritionem entitativam; fundamentaliter autem per quodlibet infallibiliter connexum cum ea futuritione entitativa. Prior pars patet, quia sicut rem esse entitativè futuram est dari futuritionem entitativam ex parte rei; ita rem esse verificativè futuram est dari veritatem ex parte actus dicentis rem esse futuram: ergo sicut res constituitur formaliter entitativè futura per futuritionem entitativam; ita constituetur formaliter verificativè futura per veritatem prædicti actus.

16. Secunda pars probatur. Quia res constituitur futura fundamentaliter in ratione veri per fundamentum certum ad iudicandum iudicio verò futuritio-

nem entitativam; sed quodlibet infallibiliter connexum cum futuritione entitativa est prædictum fundamentum, ut constat: ergo est constitutivum futuritionis fundamentalis rei in ratione veræ. Unde fit primò, omnia hæc, & plura alia, constituere fundamētaliter futurum in ratione veri actum bonum cras futurum. Primò, quodlibet essentialiter connexum cum non existentia hodierna talis actus coniunctum cum scientia Dei vidētis existentiam crastinam eius actus. Secundo, coniunctum cum decreto efficaci Dei decernentis talem actum existere cras. Tertiò, coniunctum cum notitia essentialiter verā, quæ cras incipiat, & asserat talem actum existere cras. Quartò, coniunctum cum notitia essentialiter verā idem asserente, & incipiente perendie. Ratio est, quia hæc omnia, & innumera alia, quæ facile occurrent sunt infallibiliter connexa cum futuritione entitativa, ratione cuius talis actus constituitur futurus respectu ad diem hodiernum. Diximus autem futuritionem fundamētalem in ratione veri consistere in quolibet, quod sit ita connexum. ¶ Fit secundò, quod rem constituit tempori signato fundamentaliter futuram, & posteriorem in ratione veri, esse aliquando præsens tali tempori, aliquando incipiens tempore, cuius res præsens adest, aliquando ad-

neniens re transacta, aliquando semper existens. Quia, ut constat, ex nuper dictis, dantur infallibiliter connexa prædictarum omnium conditio- num cum futuritione entitati- ua rei.

17. *Affero tertio.* In futuri- tione entitativa rei comparatio- ne talis, vel talis temporis de- terminati, cui res est futura, non includitur essentialiter aliquid præsens tali tempori, quod sit fundamentum certum eius fu- turitionis, tamen propter diui- nam perfectionem præsens ei tempori est tale fundamentum. Prima pars patet, ex assertionem prima. Posterior probatur. Quia eo ipso, quod huic tempori fu- tura est res, quæ cras adueniet, habet Deus ab æterno propter suam perfectionem, tum scien- tiam infallibilem, quod talis res nunc non est, tum simul scien- tiam infallibilem, quod talis res postea est. At tales scientiæ con- nectuntur essentialiter cum fu- turitione entitativa talis rei, ip- sæque scientiæ semper sunt præ- sentes propter sui æternitatem, proinque sunt præsentem huic tempori, cui talis res est futu- ra: & aliunde propter connexi- onem infallibilem cum præ- dicta futuritione entitativa sunt certissima fundamenta ad verè iudicandum talem futuritionem exerceri in rebus: ergo ratione perfectionis diuinæ tempori huic,

cui res est futura, præsens adest tale fundamentum, siue futuri- tio fundamentalis rei in ratione veræ.

18. Eadem ratione constat propter diuinam perfectionem adesse præsentem eidem tem- pori futuritionem formalem rei in ratione veræ. Quia huic tem- pori, cui futura sunt res adue- nientes cras, præsens adest noti- tia diuina essentialiter veræ, di- cense eas res non existere modo, & existere cras, id est, dicens fu- turitionem entitativam talium rerum. At futuritio formalis rei in esse veræ consistit in veritate actus dicentis futuritionem for- malē rei in esse entis: ergo pro- pter perfectionem diuinam præ- sens est dici hodierno futuritio formalis rei crastinæ in esse ve- ræ. Quo fit hanc propositionem modo prolatam, *Anti-Christus est futurus*, duplicem sensum posse subire: directum alium cir- ca futuritionem entitativam; & alium quasi reflexum circa fu- turitionem in esse veri. In primo sensu ait, non existentiam Anti- Christi hodie, & existentiam po- stea. Vnde totum obiectum di- rectum illius non est præsens, sed partim præsens, & partim futu- rum. In secundo sensu ait, dari veritatem actus, vel fundamen- tum ad veritatem actus dicen- tis futuritionem entitativam, & iuxta hunc sensum, obiectum illius præsens est. Quod animad-
uer.

vertere oportet ad æquiuocationes refecandas.

CAPVT. III.

In quo consistat futuritio conditionata.

19 **Q**uia doctrina conditionata futuritionis affinis est doctrinæ traditæ, circa futuritionem absolutā, operæ pretium erit eam breuiter hic inferre. Verissimum est, & à Christo Domino reuelatum Matth. ii. 21. quod Tyrij, & Sidonij poenitentiam egissent, si vidissent miracula Christi. Ponamus ergo, sicut hoc præteritum conditionatū enuntiabile est enuntiatione vera, sic enuntiabile esse futurum istud conditionatum. *Si Petrus vocetur auxilio A consentiet.* Difficultas est, in quo consistat prædictum consensum, v.g. futurum esse conditionatè? Hoc sanè dirimendum est consequenter ad dicta circa futuritionem absolutam. Pro maiori tamen intelligentia. Dico primò. Futuritio conditionata entitatiua indistincta est ab absoluta futuritione entitatiua: Ratio est. Quia, futuritio conditionata entitatiua est obiectum, quod modo enuntiansi conditionato asseritur hac propositione: *Si Petrus postea vocetur, postea consentiet;* sed hac propositione directè asseritur non

existere nunc consensum ex tali vocatione, & existere postea, licet hoc asseratur cum hac restrictione, *si vocetur*, & in eo obiecto diximus sitam esse futuritionem absolutam entitatiuā: ergo futuritio conditionata entitatiua indistincta est à futuritione absoluta entitatiua. ¶ Confirmatur. In hoc enuntiabili: *Petrus legit, vel Ioannes audit*, existentiā disiunctiua entitatiua, & physica lectionis, & auditionis nihil est aliud, quam ipsæ entitates determinatæ lectionis, & auditionis modo enuntiandi disiunctiuo directè affirmatæ: ergo in hoc enuntiabili: *Si Petrus vocetur, consentiet*, futuritio conditionata entitatiua, & physica consensus non erit aliud, quā futuritio absoluta cōsensus ex tali vocatione modo enuntiansi conditionato directè affirmata.

20 Opponis: hac propositio; *Si Petrus vocetur, consentiet*, vera est, vt concedimus. Sed esset falsa, si haberet pro obiecto, futuritionem absolutam consensus ex tali vocatione, quia talis consensus absolutè non erit, vt ponimus; sed esset, si daretur vocatione: ergo non habet pro obiecto futuritionem absolutam cōsensus ex tali vocatione. Respondeo. Non habet pro obiecto talē futuritionem absolutā modo absoluto affirmatā; bene tamen affirmatā modo conditionato; quia propter propositio est vera, quia

veritas propositionis conditionata de futuritione absoluta non petit absolute exerceri talem absolutam futuritionem; sed satis illi est, si exerceatur data conditione, quam dari non petit. Sic propositio disiunctiva de existentia lectionis, & auditionis, licet habeat pro obiecto determinatam entitatem lectionis, quæ non datur, vera propositio est quando datur auditio, quia respicit lectionem modo disiunctivo, cui satis ad veritatem est, non deficere simul lectionem, & auditionem, quamvis deficiat lectio.

21 Dico secundo. Aliqua futuritio conditionata in esse veri distinguitur adæquate ab ipsa existentia rei conditionate futuræ. Probatur. Futuritio conditionata rei in esse veri consistit in veritate actus dicentis fore rem, si detur talis conditio. Sed hæc veritas aliquando distinguitur adæquate ab existentia rei conditionate futuræ. Ergo. Maior constat ex dictis cap. 2. Minor probatur loquendo claritatis gratia de consensu, qui non erit absolute; sed esset, si talis vocatio poneretur. Nam actus divinus asserens talem consensum fore, si poneretur talis vocatio, est actus ab intrinseco verissimus. At eius veritas distinguitur adæquate ab existentia prædicti consensus. Nam ea veritas absolute existit, deficiente existentia consensus: ergo veritas actus dicentis rem fore,

si poneretur talis conditio, aliquando distinguitur adæquate ab existentia rei conditionate futuræ. Confirmatur primo. Quod absolute existit distinguitur adæquate a non existente absolute. At veritas eius actus divini absolute existit, & existentia prædicti consensus non existit absolute: ergo talis veritas distinguitur adæquate ab hac existentia. Maior est per se nota. Minor quoad secundam partem supponitur, quia loquimur de consensu neque existente, neque unquam exituro absolute. Quoad primam partem patet. Quia de non existente absolute, possumus absolute, & sine vlla restrictione dicere verissime, non dari re ipsa; non autem possumus absolute, & sine vlla restrictione verissime dicere, non dari re ipsa veritatem prædicti actus Dei.

22 Confirmatur secundo. Quidquid est reale potest absolute existere. At non est confictum, sed reale complexum hoc: *Non existet absolute consensus Petri; & reus tamen est actus Dei dicentis quod existeret si daretur vocatio A.* ergo tale complexum potest absolute existere. Existat ergo absolute: & arguo sic. Non potest existere absolute totum, quin existant absolute partes inclusæ in ipso. Prædictum totum existit absolute: ergo & partes inclusæ in ipso. Sed una ipsarum est veritas prædicti actus divini; & alia

non existere absolute cōsensum Petri: ergo existit absolute prædicta veritas, & non existit absolute talis consensus, & consequenter ea veritas adæquatè distinguitur à tali consensu. Tertiò; non consentire Petrum excludit omnino consensum Petri. At nullatenus excludit veritatem prædicti actus Dei: ergo hæc veritas, & ille consensus distinguuntur adæquatè. Quartò. Quod est, vel includit existentiam cōsensu ex vocatione *A*, non est indifferens ad existentiam, & non existentiam eius vocationis, & consensus: sed actus diuinus, & veritas intrinseca eius actus dicentis, Petrum consensurum, si ponatur vocatio *A*, indifferens est ad existentiam, & non existentiam vocationis, & consensus: ergo talis actus, & ipsius veritas; neque sunt existentia consensus ex vocatione *A*, neque talem existentiam includunt, & consequenter adæquatè distinguuntur ab illa. Mitto alia, quia res est mihi clarior omni probatione.

23. Dixi in conclusione: *Aliqua futuritio conditionata in ratione veri*: quia fortassis aliqua propositio dicens, Petrum consensurum, si habeat vocationem *A*, potest constitui vera per cōsensum ipsum Petri ex vocatione *A*: & tunc hæc futuritio conditionata consensus in ratione veri, non distinguetur adæquatè à

consensu. Demum obserua, similiter dicendum esse futuritio nem aliquam conditionatam fundamentalem in ratione veri distinctam esse adæquatè ab obiecto conditionatè futuro. Nam ex cap. 2. talis futuritio consistit in quocumque infallibiliter conexo cum eo, quod tale obiectum esset, si talis, vel talis conditio poneretur. Sunt autem plura cū hoc connexa, quæ adæquatè distinguuntur à tali obiecto. Sic ipsa scientia conditionata Dei circa consensum conditionatè futurum, & complacentia diuina de futuritione conditionata consensus, cōnectuntur cū eo quod consensus futurus sit, si ponatur conditio; & aliunde distinguuntur adæquatè à consensu.

24. Obijcies. Scientia conditionata de consensu, qui esset, si talis vocatio poneretur, ideo est vera, quia consensus esset, si poneretur talis vocatio: ergo ad veritatē scientiæ præcedit, quod consensus esset, si poneretur talis vocatio. At hoc non præcedit in ratione veri ad veritatē scientiæ, quippè quod potius ex veritate scientiæ constituitur in ratione veri: ergo præcedit in ratione entis ad veritatem scientiæ. Dicemus in disputationibus futuris de scientia conditionata, quomodo ad illam præcedat, vel non præcedat consensus conditionatus, vel status conditionatus ipsius consensus. Modò ad

argu.

argumentum respondeo. Potest dupliciter intelligi propositio illa. *Scientia conditionata ideo est vera, quia consensus esset, si poneretur talis vocatio.* Primo, quia si ideo sit vera, quia consensus intrinsecè in se ipso habet, quod esset, si poneretur talis vocatio: & hoc modo scientia conditionata non est vera ante existentiam absolutam consensus: quia consensus ante suam existentiam absolutam, neque se ipsum, neque aliquid habet intrinsecè in se ipso. Secundo, quasi ideo sit vera, quia determinata est ab intrinseco, ut posita vocatione, à cuius positione præscindit, detur consensus, & hoc modo vera est, siue detur absolutè, siue non detur absolutè consensus. Quia in quolibet euentu prædictam determinationem habet ab intrinseco. Non tamen, ex eo quod sit vera, quia prædictam determinationem habet, colligitur, eam determinationem præcedere realiter ad veritatem eius scientiæ; sed satis est, eam veritatem metaphysicè constitui pertalem determinationem. Sic frequens est dicere, hominē esse hominē, quia est animal rationale, ad quod nō requiritur animal rationale præcedere realiter ad hominē; sed sat est hominem metaphysicè constitui ex illis prædicatis: *Animal rationale.*

25 Vergebis. Scientia est vera

à cōformitate sui cum obiecto, sed hæc conformitas coalescit ex duobus, nempe ex eo, quod scientia dicat aliquid de obiecto, & ex eo, quod obiectum in se ipso intrinsecè habeat illud, quod affirmatur per scientiam: ergo scientia nequit esse vera, nisi æntur hæc duo, proindeque ad suaveritatem requirit dari aliquid intrinsecè ex parte obiecti. In primis sæpissime scientia comparatur cum obiecto non affirmans, quidpiam intrinsecè dari ex parte ipsius, ut si de Petro pure possibili dicamus, nihil habere intrinsecè in se ipso; cognitū tamen esse à Deo. Tunc autem manifestum est ad veritatē scientiæ non requiri, quod obiectum in se ipso intrinsecè quidpiam habeat; sed potius, quod non habeat. Secundo. Quis dubitet, scientiam visionis Dei ab æterno existentem de peccato futuro Antichristi, veram esse ab æterno? Tamen non sunt ab æterno hæc duo, & scientiam dicere peccatum existere postea, & ipsa existentia posterior peccati; hæc enim existentia solum est in tempore; tamen ab æterno est scientia Dei ab intrinseco determinata ad hoc, ut peccatum existat in tempore. ¶ Hinc pro similibus argumentis duplicem veritatem distinguere soleo (vbi disidiavocū cauenda sunt) aliam positivæ conformitatis actus cum obiecto consistentem in

in coexistentia actus, & obiecti habentis illud, quod affirmatur per actum: & non semper datur hæc veritas in omni actu vero, ut constat ex nuper dictis. Aliam oppositionis cum falsitate consistentem in eo, quod nihil sit in rerum natura pugnans cum eo, quod obiectum se habeat iuxta modum quo affirmatur, per actum: & hæc veritas communis est cuilibet actui vero. Dico ergo, scientiam conditionatam dicentem de consensu, qui nunquam erit, *quod esset, data tali conditione*, non esse veram expositivam cum obiecto conformitatem inuoluentem coexistentiam eius scientiæ cum obiecto; veram tamen esse veritate oppositionis cum falsitate. Quia talis scientia est ab intrinseco determinata ad hoc, ut in rebus nihil detur pugnans cum eo, quod detur consensus, semel data conditione, quo pacto affirmat dandum esse consensum. Permittit tamen ea scientia dari carentiam consensus deficiente conditione. At hoc non est contra veritatem scientiæ non quidem dicentis dandum esse consensum, etiam deficiente conditione, sed dicentis esse dandum, conditione existente.

CAPVT III.

Quomodo scientia creature, ut possibilis, ut absolute existens, & ut conditionate existens differant; vel non differant ex parte obiecti?

26 **C**ommuniter Theologi, præsertim nostræ Societatis triplicem scientiâ circa obiecta creata cōcedunt: aliâ vocant simplicis intelligentiæ, aliam scientiam visionis absolutâ; aliam scientiam conditionatam modo hæc reducenda sit ad simplicem intelligentiâ, modo ad visionem, de quo in sequentibus; v.g. si loquamur de cōsensu procedente ex vocatione A. (idem suo modo dicatur de alijs obiectis) scientia simplicis intelligentiæ est illa, qua Deus independenter ab omni decreto ex parte ipsius Dei actualiter exercito cognoscit sic. *Possibile est talem consensum existere, ac procedere ex vocatione A.* Scientia conditionata est illa per quam Deus similiter independenter (ut nos existimamus) à decreto actualiter exercito ex parte ipsius cognoscit sic. *Si existat vocatio A. existet consensus procedens ex illa.* Quæ scientia ex modo suo tendendi præscindit ab eo quod exerceatur, vel non exerceantur actualiter vocatio, vel consensus.

Scien,

Scientia visionis absoluta est, per se ipsius consensus. At ex parte quam Deus absolute videt existere, & exerceri actualiter in rebus consensum procedentem ex vocatione A. Difficultas est, an huiusmodi scientiæ distinguantur ex parte obiecti cogniti, vel præcisè ex diuerso modo tendendi circa idem obiectum; de quo clarius, & exactius, quàm alij disceptant Magister Albiz hic disput. 4. P. Herice disp. 9. Pater Arriaga disput. 22. Cardinalis de Lugo in manuscrip. de scientia, disput. 4. sect. 5. & communiter nostri Recent. sentientes diuersitatem harum scientiarum non ex diuersis obiectis; sed ex diuerso modo tendendi circa idem petendam esse.

27 Porro, cum ex nostra sententia, Deus cognoscat qualibet scientia cuncta sua prædicata necessaria, cunctaque obiecta, quæ pro signo ipsius scientiæ cognoscibilia sunt, obseruandum est, vt disputatio clarior sit, vnamquæque istarum scientiarum sumi posse, vel quatenus comparatâ ad omnia obiecta, quæ tali scientia tanguntur, vel præcisè, quatenus comparatam ad obiectum creatum, quod repræsentat. Quo posito. Dico primo. Scientia obiecti creati, vt possibilis attingit ipsam existentiam, id est exercitium actuale, & contingens eius obiecti. Probatur. Scientia consensus, v.g. vt possibilis, cognoscit quicquid possibile est ex par-

te ipsius consensus. At ex parte huius possibile est exercitium actuale ipsius, quippè tale exercitium non implicat contradictionem: ergo tale exercitium cognoscit. Confirmatur. Scientia, quam Deus habet de consensu ante decretum actuale consensus est scientia simplicis intelligentiæ consensus, vt possibilis. Sed hac scientia cognoscit Deus exercitium actuale consensus: ergo cognoscitur tale exercitium per scientiam simplicis intelligentiæ consensus vt possibilis. Minor probatur. Ante decretum consensus cognoscit Deus quod decernitur eo decreto; cum omne volitum sit præcognitum. At decreto consensus decernitur exerceri actualiter consensus, vt patet: ergo.

28 Dico secundò. Prædictæ scientiæ in tota sua latitudine acceptæ, quatenus comparantur ad cuncta obiecta, quæ repræsentant, non distinguuntur ex parte obiecti cogniti. Probatur. Nam vnaquæque istarum scientiarum repræsentat adæquatè quodlibet obiectum alterius, neque plus, neque minus. Cuius ratio est, quia scientia simplicis intelligentiæ obiecti creati, vt possibilis, repræsentat quicquid per scientiam visionis, & per scientiam conditionatam repræsentatur. Si enim aliquid non repræsentaret, maxime actualem existentiam; quâ tamē repræsentare,

re, iam vidimus. Deinde scientia visionis repræsentat existentiam actualem sui obiecti, & quidquid de illo pro tunc cognoscibile est. At pro tunc cognoscibile de illo est, non implicare contradictionem, & quidquid de illo per scientiam simplicis intelligentiæ cognoscebatur: ergo nihil est per hanc scientiam repræsentatum, quod non sit cognitum per scientiam simplicis intelligentiæ; & è contra. Demum per scientiam conditionatam repræsentatur actualis existentia consensus. Nam repræsentatur, quod daretur posita conditione dareturque talis existentia actualis. Rursus eadem scientiâ repræsentatur, quod pro eo signo cognoscibile est, estque cognoscibile consensus non implicare contradictionem, & quidquid per scientiam simplicis intelligentiæ cognoscebatur: ergo hæc scientiâ, iunctis omnibus hic dictis, repræsentat quidquid per alias scientias cognoscebatur, & nihil repræsentat, quod per alias scientias non attingatur. Itaque, quælibet istarum scientiarum attingit actualitatem, & possibilitatem consensus, omniaque cognoscibilia pro signo scientiæ simplicis intelligentiæ, nullaue illarum quid amplius cognoscit: quia nihil est excogitabile, quod

pro signo scientiæ simplicis intelligentiæ non sit aliquo modo cognoscibile, vel, ut possibile, vel, ut repugnans.

29 Dico tertio. Scientia simplicis intelligentiæ, & scientia visionis, licet non distinguatur ex parte obiecti cogniti; benè tamen ex parte obiecti absolute asserti, & visi. Ratio est. Quia sic distingui est aliud obiectum absolute videri, & asserti ab una, & hoc obiectum non videri, & asserti ab alia. At sic se habent istæ scientiæ. Ergo. Minor probatur; quia per scientiam visionis absolute videtur, & assertitur actualis existentia creaturæ in tali differentiâ temporis. At per scientiam simplicis intelligentiæ, licet absolute videatur, & assertatur possibilitas necessaria creaturæ; non tamen absolute videtur, & assertitur exerceri creaturam actualiter in aliqua differentiâ temporis. Vbi duo nota. Primum est, hanc differentiam refundi in diuersitatem ex parte modi tendendi, quia tota sumitur ex eo, quod cum istæ scientiæ cognoscant idem; altera tamen est absoluta visio respectu unius obiecti, & alia non est absoluta visio respectu eiusdem. Secundum est scientiam visionis, & scientiam simplicis intelligentiæ distingui in adæquate; non adæquate ex

R. parte

parte obiecti absolute visi, & asserti. Nam scientia visionis absolute videt, & assertit, quod pro suo signo est absolute visibile, & indicabile, proindeque absolute videt actualem existentiam contingentem creaturæ; possibilitatemque necessariam. Nam utrumque est absolute visibile pro eo signo. At vero cum scientia simplicis intelligentiæ sit ante decretum existentiae rei creatæ, nequit ea scientia pro suo signo videre absolute talem existentiam contingentem; sed solum possibilitatem necessariam: ergo vidente scientia visionis absolute possibilitatem necessariam, & existentiam contingentem; scientia simplicis intelligentiæ solum est absoluta visio possibilitatis necessariæ: ergo licet ex parte obiecti visi distinguantur inadæquatè: non tamen adæquatè.

30 Dico quartò. Prædictæ scientiæ, si præcisè sumantur respectivè ad sua obiecta creata, non distinguuntur ex parte rei conceptæ: sed præcisè ex parte modi concipiendi. Scientiæ istæ sic acceptæ, ita se habent, ut scientia necessaria simplicis intelligentiæ sic dicat: *Consentire Patrum vocationi A sunt predicata non implicantia contradictionem*: & scientia visionis contingens sic asserat.

Existit consentire Petrum vocationi A: & scientia conditionata contingens assermet sic: *Si existat vocatio A, consentietur ipsi*. Tunc sic, scientiæ istæ sic acceptæ respiciunt ex parte rei conceptæ entitates vocationis, & consensus, & quidquid necesse est Deum concipere ex vi concipiendi has entitates, & nihil aliud dicunt ex parte rei conceptæ: ergo scientiæ istæ non distinguuntur ex parte rei conceptæ. Consequentia patet. Nam illæ scientiæ sunt indistinctæ ex parte rei conceptæ, quæ idem prorsus, nec magis, nec minus concipiunt Antecedens etiā constat. Nā ex ipsa propositione scientiarum, manifestum est terminari ad obiecta assignata, nihilque inueniatur, ad quod una terminetur, & non alia, diverso saltem modo.

31 Confirmatur. Diverfitas harum scientiarum in eo consistit, quod simplex intelligentia necessaria respicit consentire vocationi, copula identificantem talem consentum cum suis prædicatis intrinsecis non implicantibus contradictionem. Scientia visionis attingit eundem consentum copula affirmante absolute ipsius existentia exercitam: & scientia conditionata contingens attingit eundem consentum copula affirmante ipsius exercitium sub conditio-

ne vocationis. Sed hæc diversitas se tenet ex parte modi concipiendi; non ex parte rei conceptæ: ergo talium actuum diversitas non est ex obiecto; sed ex modo concipiendi. Maior constat. Nam accepta præcisè diversitate assignata, prima notitia est simplex intelligentia necessariæ veritatis. Secunda visio absoluta veritatis contingentis: & tertia conditionata notitia contingentis veritatis. Minor probatur. Nam intellectum ferri in obiectum modo identico, absoluto, & conditionato, præcisè est intellectum aliter, & aliter ferre iudicium de obiecto. Hoc autem non importat diversitatem in obiectis; sed in modo iudicandi. Id quod explicatur primò. Nam isti actus; *Existencia realis est exercitium existendi sine implicatione contradictionis. Existencia exercetur*, non distinguuntur ex obiecto, cum obiectum utriusque sit exercitium existendi: & tamen prior actus modo identico, posterior verò modo absoluto affirmante exercitium feruntur in obiectum. Secundo. Quia ille actus copulativus: *Petrus legit, & audit*, & ille actus disiunctivus: *Petrus vel legit, vel audit, vel utrumque*, non distinguuntur ex parte obiecti, nihil enim invenies conceptum ab uno; & non ab alio. Sicut ergo stat in iudi-

cio diversitas copulandi, & disiungendi citra diversitatem obiecti; ita etiam diversitas identificandi, affirmandi absolute, & affirmandi conditionatè.

32. Obijcies primò. Scientia simplicis intelligentiæ non attingit creaturam, ut absolute existentem. At scientia visionis attingit creaturam, ut absolute existentem: ergo scientia visionis attingit obiectum, non cognitum intelligentia simplici. Confirmatur. Petro, ut cognito præcisè tamquam possibili deest aliquid ad existendum. Petro viso, ut existenti nihil deest ad existendum: ergo Petrus, ut terminans scientiam visionis addit aliquid supra se, ut terminantem simplicem intelligentiam, qua præcisè cognoscitur ut possibilis. Respondeo. Non solum scientia visionis attingit creaturam, ut existentem; sed etiam scientia simplicis intelligentiæ, si ly *ut existentem* cadat supra formalitatem obiecti. Nam, cum ipsum exercitium existendi sit possibile, cognoscitur per scientiam creaturæ ut possibilis. Non tamen scientia simplicis intelligentiæ creaturam attingit, ut existentem, sicut scientia visionis, si ly *ut* significet modum absolute affirmantem, creaturam existere. Vnde ratum inferitur in his sciètijs diversitas quoad modum respiciendi obiectum non quoad rem obiecta.

¶ Ad confirmationem, ea-
ue equiuocationem. Distin-
guo primam partem anteceden-
tis. Quando Petrus præcise
habet cognosci vt possibilem,
concedo antecedens; Quia tunc
deficit Petro (qui tunc solum
habet denominationem ex-
trinsecam cogniti) ipsius in-
trinseca entitas necessaria ad exi-
stendum. Quando Petrus non
habet præcise cognosci sic;
sed etiam habet illud *esse*, quod
tali cognitioni obiscitur, nego
antecedens; & concessa se-
cunda parte antecedentis, distin-
guo consequens; Addit aliquid
supra se, vt terminantem simpli-
cem intelligentiam, si hic præ-
cise, sumatur ratio terminan-
di eam scientiam, concedo
consequentiam; si sumatur
etiam illud *esse* quod termi-
nat eam scientiam, nego con-
sequentiam. Itaque Petrus, vt
existens addit aliquid supra ter-
minare scientiam simplicis intel-
ligentia: Quia talem scientiam
terminare, præcise est eam scien-
tiam existere in Deo, ultra quod,
ad hoc, vt Petrus existat, requi-
ritur habere esse in se ipso. At
Petrus, vt existens, nihil addit
supra illud esse, ad quod termi-
natur simplex intelligentia.
Nam hæc, vt vidimus, termi-
natur ad ipsam existentiam in-
trinsecam Petri, cum etiam
hæc sit possibilis: Petrusque; vt

existens, nihil addit supra se
sumptum cum sua intrinseca
existentia.

33 Obijcies secundo. Ob-
iectum scientiæ simplicis intel-
ligentiæ separabile est ab obie-
cto visionis: ergo distinctum.
Antecedens probatur. Nam ob-
iectum simplicis intelligentiæ est
Petrus, vt possibilis: visionis
autem, Petrus, vt existens. At
potest Petrus esse possibilis,
quin sit existens: ergo hæc ob-
iecta separabilia sunt. Respon-
deo, licet vna pars obiecti sim-
plicis intelligentiæ sit separabilis
ab alia parte obiecti scientiæ vi-
sionis, quia possibilitas neces-
saria Petri, quæ cognoscitur per
scientiam simplicis intelligen-
tiæ separabilis est ab existentia
contingente Petri, quæ cognos-
citur per scientiam visionis; ta-
men totum obiectum simplicis
intelligentiæ coniunctum sump-
tum inseparabile est, & omni-
no idem cum toto obiecto vi-
sionis coniunctum accepto. Nam
totum vtriusque obiectum con-
iunctum sumptum est aggrega-
tum ex possibilitate necessaria,
& existentia contingente, quæ
etiam est possibilis, proindeque
terminans scientiam simplicis
intelligentiæ. Quamobrè, licet ar-
gumentum probet peries obie-
cti talium scientiarum inter se
comparatas distinguere, non tamē
probat dari obiectum, quod
alte-

alteram istarum scientiarum terminet; & non alteram.

34. Obijcies tertio. Omnipotentia connectitur intrinsece cum Petro, ut possibili; & non cum Petro ut existente: ergo aliud est Petrus, ut possibilis; & aliud Petrus, ut existens. At Petrus, ut possibilis est obiectum intelligentiæ simplicis; & Petrus ut existens est obiectum visionis: ergo aliud est obiectum scientiæ simplicis intelligentiæ; & aliud obiectum scientiæ visionis. Respondeo. Omnipotentia connectitur intrinsece cum Petro, ut possibili, secundum possibilitatem necessariam, qua possibilis est; non vero secundum esse Petri contingens, quod possibile est. Ceterum, obiectum scientiæ simplicis intelligentiæ, non solum est possibilitas necessaria, qua Petrus possibilis est; sed etiam existentia, & esse Petri contingens, quod possibile est. Cum igitur hoc etiam sit obiectum visionis, licet aliter affirmatum, ac per simplicem intelligentiam, constat plane scientias istas, non obiecto; sed modo tendendi differre.

35. Obijcies quarto, contendens prædictas scientias, neque modo tendendi differre. Nam, vel Petrus existit, vel non existit? Si existit: ergo scientia Petri, ut possibilis affirmat Petrum existere. Nam infinita

scientia Dei attingens obiectum affirmat de illo, quidquid de ipso affirmabile est. Si non existit: ergo propter eandem rationem scientia diuina Petri, ut possibilis, asseret Petrum non existere: & consequenter, neque ex modo tendendi distinguitur à scientia visionis de non existentia. Respondeo. Scientia Petri, ut possibilis, quæ Deum constituit proximè indifferentem ad decernendam, & non decernendam existentiam Petri, neque affirmat Petrum existere; neque non existere, licet alterum ex his competat Petro pro signo posteriori. Neque id derogat infinitæ perfectioni scientiæ Dei. Quia contra talem perfectionem non est, scientiam pro quodam signo non affirmare de obiecto, quod pro eo signo non est affirmabile de ipso. At repugnat eam scientiam pro suo signo, vel affirmare de Petro existentiam; vel affirmare non existentiam. Quia natura, & signum eius scientiæ est constituere Deum indifferentem, ut decernat existere, vel decernat non existere Petrum. Vnde natura eius scientiæ est, coniungibilem esse tam cum existentia, quam cum non existentia Petri, cuius modi non esset, si alterutrum ex his affirmaret. Quomodo hinc non

requatur in Deo, siue pura apprehensio, siue abstractio dicens imperfectionem diximus disputat. 9.

DISPUT. XI.

An Deus cognoscat sua decreta, ut futura.

Premittere placet diuinam cognitionem actuum Dei, ut futurorum, cognitioni creaturarum futurarum.

CAPVT I.

Relatis autorum placitis, probatur, & explicatur nostra sententia.

I **C**um Deus nequeat cognoscere obiecta, nisi ut sunt in se, non poterit cognoscere sua decreta, tanquam futura, nisi futura sint. Dubium est, an non obstante æternitate decretorum Dei, sint illa quodammodo futura, priusquam præsentia, proindeque, ut sic futura cognoscantur à Deo. Futurum, & posterius dupliciter solet dici tale: vel posterioritate in quo, vel à quo. Posterioritas in quo duo importat instantia successiua.

Prius aliud, cui non coexistit res, quæ posterior dicitur. Aliud posterius, cui coexistit talis res. Posterioritas à quo non importat duo instantia successiua prædicto modo; sed præcisè duo extrema, quorum alterum fluat, vel quasi fluat ab altero, fluensque dicitur posterius; prius autem, id à quo fluit. Sic Sol, & lux fluens à Sole non respiciunt duo instantia successiua, quorum prior Sol; & posteriori lux coexistat; sed hoc vtrumque extremum eidem indiuisibili instanti coexistunt, ideoque sunt simul in quo; lux tamen fluit à Sole, ideoque habent ordinem prioritatis, & posterioritatis à quo.

2 Porro, decreta libera Dei diuersimodè iuxta diuersas sententias constituuntur. Nam alij volunt in ratione liberorum constitui per actiones ad extra, quæ incipiunt exerceri in tempore; alij verò adæquate constitui, etiam in ratione liberorum per aliquid existens ab æterno nullatenus incipiens in tempore. Difficultas in hac posteriori sententia est. Nam in priori videtur certum, decretum diuinum, ut liberum, respectiue ad aliquam durationem esse futurum; & respectiue ad aliam præsens: Importat enim in ratione liberi talem

talem actionem ad extra, quæ in instanti *B.* existit, & non existebat in *A.*: & consequenter, quæ respectu ad *A.* futura, non præsens erat; præsens vero respectu ad *B.* ¶ Quia in re prima sententia est, decreta libera Dei esse futura in aliquo signo rationis, priusquam sint præsentia, idcircoque ut sic futura cognosci à Deo. Ita Doctor Eximius Suarez opuscul. 2. lib. 2. capit. 8. Pater Fonseca tom. 3. Metaph. lib. 6. capit. 2. quæstion. 4. section. 10. §. Sed querat aliquis. Oppositum sentiant Pater Molina, Pater Vazquez, Pater Arrubal, Pater Albertinus, Pater Moncaus, Pater Herice, quos refert, & sequitur, Pater Ribas, tractat. de scientia disputat. 5. capit. 10. num. 69. Adde Patrem Marat. tom. 1. disputat. 28. section. 6. Patrem Alarcon, disputat. 3. cap. 1. Patrem Bernal, de Incarnat. disputat. 18. section. 1. Patrem Gasparẽ Hurrado, & P. Arriaga in præsentia. Et hæc sententia communior est.

3 Hic possunt esse plures æquivocationes, & non magnum de re ipsa dissidium, nisi nimia Recentiorum contentio plus iusto disputationem implicasset, multaque parui momenti magno argumentorũ, responsione, & impugnationũ nu-

mero prorraxisset. Multis refectis, breuiter aperiam meam mentem. Afferò primò. Deus non cognoscit sua decreta, ut realiter futura, & posteriora posteritate in quo. Probatur. Reallis futuritio, & posterioritas in quo duo saltem importat: & rem non esse in aliqua duratione; & esse in alia posteriori. At hoc nequit competere decretis diuinis: ergo neque reallis futuritio, & posterioritas in quo. Minor probatur. Quia cum decreta Dei sint æterna, sunt in omni duratione iure æternitatis, eo ipso quod in aliqua sint. Explicatur. Decreta Dei sumi possunt, vel quoad entitatem necessariam, vel quoad denominationem liberam, & contingentem, quam exhibent Deo. At utroque modo sunt æterna, ut supponimus: ergo utroque modo coexistunt cuilibet durationi: ergo respectu nullius sunt futura, & posteriora in quo, sed respectu cuiuslibet præsentia. Rursus: decreta Dei tam denominatiue, quam entitatiue sumpta, sic sunt æterna à parte post, ut si semel existant, non possint habere non esse post esse: ergo sic sunt æterna à parte ante, ut si semel existant, habere nequeant esse post non esse. Ad hæc. Ad contingentiam

gentiam actus diuini, quoad denominationem sufficit ipsi posse non esse quoad eam denominationem. Ad libertatem sufficit ipsi esse ex indifferentia Dei potentis pro suo nutu, vel illam, vel oppositam denominationem ponere. Sed hic non includitur tales actus Dei, siue entitatiuè, siue denominatione incipere post non esse: & aliunde nihil solidè excogitabitur ex parte Dei quod eam inceptionem postulet: ergo sicut iure æternitatis excluditur ab actibus Dei desinere post esse, ita excludendum est incipere post non esse. Quo fit, Deum non cognoscere sua decreta, vt futura, & posteriora posterioritate reali *in quo*. Dubium restat, an sint aliquomodo futura, & posteriora *in quo* respectiue ad aliquod signum rationis?

4. Signum, vel instans rationis duplex est; aliud obiectiuum; aliud formale: sicut alius dicitur conceptus obiectiuus, & alius formalis. Signum obiectiuum est ipsum obiectum significatum. Signum formale est actus mentis præcisè significantis tale obiectum. Vnde, si quæras, verbi gratia, an in signo libertatis ad amandum, & non amandum, sit amor, vel omisio amoris? Quæstio potest habere duplicem sensum

fere in eundem recidentes. Primus est, an in signo obiectiuo? Secundus, an in formali? In primo, est quærere, an in ea libertate includatur intrinsicè, vel amor, vel omisio amoris? In secundo, est quærere, an cognitio præcisè significans directè talem libertatem, significet directè ex parte talis obiecti amorem, vel omisionem amoris? Vnde sicut quærere, an respectiue ad aliquod instans temporis futura sit res, idem est, ac petere: vtrum in tali instanti non sit; existat tamen in alio posteriori? Ita quærere, an decretum liberum Dei sit futurum, respectiue ad aliquod signum rationis? Idem est, ac quærere: vtrum tale decretum, non se teneat ex parte obiecti directi talis, vel talis cognitionis, se tamen habeat ex parte alterius obiecti posterioris?

5. Affero igitur secundo. Decreta libera Dei sunt futura *à quo* ratione nostra, respectiue ad signum essentia diuinæ, & cognitionis necessaria dirigentis Deum ad talia decreta. Talis est hæc cognitio dirigens Deum ad decernendum mundum. * Bonum est tribuere existentiam mundo * Probatur conclusio. Ex parte essentia diuinæ prædictæque

Atq; cognitionis præcisè summarum non se tenet ratione nostra decretum liberum producendi mundum. At aliunde tale decretum est aliquo modo posterius à quo prædicta essentia, & cognitione: ergo futurum à quo respectuè ad signum talis essentia, & cognitionis. Maior patet. Quia ex parte illius præcisè sumpti, quod est indifferens, ad decretum, & omissionem decreti, non se tenet decretum. Essentiaque Dei, prædictaque cognitio, sic indifferentes sunt, ut constet. Minor probatur. Quia decretum liberum Dei est aliquo modo ex parte sui distinctum ab essentia diuina, & cognitione necessaria, positumque ex essentia diuina, ut directa per talem cognitionem: hæc autem est quodam modo fluere, proindeque esse posterius à quo tali essentia, & cognitione. ¶ Hinc patet Deum, cognoscere sua decreta libera, ut ratione nostra futura à quo respectuè ad prædicta necessaria prædicata. Quia cognoscit ea decreta, ut sunt in se: & in se sunt prædicto modo futura.

6. Assero tertio. Quamuis hæc prædicata necessaria sint signum obiectuum, comparatione cuius decreta libera sunt futura; tamen absoluta futuritio ipsorum non est in eo signo. Ratio est manifesta. Quia in eo signo, quod præcisè importat ea

prædicata necessaria, nihil contingens includitur. At contingens est absoluta futuritio talium decretorum: stat enim in eo, quod non sint intra prædicata necessaria, denturque pro posteriori, quod quidem est contingens: quia cum decreta sint libera posunt non dari pro posteriori: ergo absoluta futuritio talium decretorum non est pro signo, quod præcisè importat ea prædicata necessaria. Propterea eandem rationem. Cognitio diuina iudicans talia decreta futura esse à quo respectu necessaria, non existit in signo necessariorum. Sicut enim contingens est, ea decreta existere in signo posteriori; contingens etiam est, id à Deo sciri. Quo circa.

7. Assero quarto. Futuritio formalis talium decretorum comparatione perfectionum necessariorum Dei, existit partim pro signo perfectionum necessariorum, partim pro signo ipsorum decretorum. Ratio est. Quia talis futuritio formalis, non est aliud, quam in necessarijs perfectionibus non imbibit decretum liberum, ut liberum: taleque decretum existere pro signo posteriori. At prior pars, nempe in eis perfectionibus non imbibit decretum liberum, ut liberum, existit in signo talium perfectionum: Id enim non est aliud, quam eas perfectiones necessarias distin-

ctas ex parte sui aliquomodo esse à prädicatis contingentibus; idque se ipsis sortiuntur prädicata necessaria; posterior verò pars, nempe decretum, ut liberum esse pro signo posteriori, est existere in se ipso quodammodo fluens à prädicatis perfectionibus necessarijs: ergo futuritio formali decreti liberi partim existit pro signo necessariorum; partim pro signo ipsius decreti. Itaque aliud est signum obiectivum, respectivè ad quod dicitur futurum decretum liberum; aliud verò signum, pro quo existit talis futuritio. Primum non est aliud, quam ipsa prädicata necessaria. Secundum, partim est ipsa prädicata necessaria; partim ipsa decretum. Sic aliud est facultas, ex qua dicitur dependens actio amandi, eaque facultas est voluntas; aliud autem signum existentiae talis dependentiae, & hoc est signum ipsius actionis se ipsa dependentis à voluntate.

8. Affero quintò. Decreta libera Dei, non possunt esse futura respectivè ad omnem cognitionem Dei, qua cognoscuntur, ut futura prädicatis necessarijs; possunt tamen esse futura, tum respectivè ad aliquam cognitionem, per quam cognoscuntur, ut futura prädicatis necessarijs; tum etiam respectivè ad alias formalitates contingentes Dei. Loquor, supposito quod aliunde non implicent, ut plerique volunt,

prédicata, quæ assignabo, de quo mihi cura non est. Primam partem conclusionis probò. Quia si sumas scientiam visionis præcisè speculantem existere decretum pro signo subsequente ad prädicata necessaria, & non habentem aliud munus ab hoc, talis scientia cognoscit decretum, ut futurum prädicatis necessarijs. At decretum non est futurum huic scientiae: ergo non est futurum omni scientiae intuiti futurum esse prädicatis necessarijs. Minor probatur; quia pura speculatio obiecti, secus alijs muneribus, non ponit; sed vel supponit, vel saltem comitatur obiectum: ergo pura speculatio decreti, non antecedit decretum: ergo hoc non est futurum tali speculationi. ¶ Confirmo. Sicut non potest existere decretum Dei, quin Deus illud videat; ita nequit Deus illud videre, quin ipsum existat. Deinde, si quod potius ex his extremis existit, quia existit alterum, potius Deus videt decretum existere pro suo signo, quia decretum existit; quam contra: cum potius obiecta esse soleant rationes, ut ipsorum intuitio exerceatur, quam intuitio, ut existat obiectum: ergo vel nullum eorum extremorum est alteri futurum; sed comitans, vel, si aliquod, scientia potius decreto, quam decretum scientiae.

9 Secundam partem conclusionis suadeo. Demus Deum decreto intentiuo præfinire, quod pro signo posteriori Deus ipse, & Petrus se determinent ad consensum Petri: Deus per decretum A. comitans consensum Petri, Petrus per ipsum suum consensum. Tunc sic: visio, per quam Deus videt illam præfinitionem est scientia, quæ in ipsa præfinitione, tanquam in medio connexo cum decreto A. discernit exercendum esse decretum A. sed hoc decretum potest esse futurum tali scientiæ, quia Deus per illam videns se proposuisse exercere decretum A. potest ex illa scientia duci ad ponenda media, ex quibus deriuatur, & ipsum Deum ponere tale decretum, & voluntatem humanam suum consensum adhibere: ergo decretum A. potest esse futurum scientiæ iudicanti tale decretum exercendum esse. Tertiam partem conclusionis suadent, tum exemplum nuper adhibitum. Tum etiam innumeralia, in quibus Theologi sentiunt alterum decretum esse ratione subsequens ad alterum: ut decretum meritorum ad intentionem præuiam gloriæ, ut coronæ, decretumque exequens gloriā propter merita ad decretum meritorum. Nam hæc futuritio à quo rationis vnius ad alterum fiat in subsequutione rationis illius ad hoc.

10 Ex distis inferes primò. Nullum esse inconueniens fateri (quamuis nonnulli nimis scrupulosè reclament) Verbum diuinum esse, non duratione, sed origine, & à quo futurum respectu Patris. Item Spiritum Sanctum respectu Patris, & Filij. Quia hoc nihil aliud significat, quam in his, quæ Patrem constituunt principium Filij, Filium non includi, & hunc esse productum ab eo principio, & similiter in Spiritu Sancto respectu Patris, & Filij. ¶ Inferes secundò. Sicut concessimus, & negauimus futurationem absolutam decretis absolutis, nempe quæ existunt, concedendam, & negandam proportionaliter esse decretis conditionatis, scilicet, quæ existerent, si certæ conditiones ponerentur. Hinc, cum dicimus: Si essent merita, Deus esset decreturus gloriam, non est sensus, quod datis meritis, Deus tunc inciperet decernere gloriam; sed quod casu, quo merita essent in tempore, Deus nunc, ab æterno, & in æternum haberet decretum dandi gloriam. ¶ Inferes tertio. Casu quo noster intellectus in hoc instanti temporis concipiat libertatem diuinam ad decernendum, & non decernendum; & in sequenti instanti concipiat decretum, certè decretum secundum denominationem cogni-

ti futurum erit, & posterius *in quo* respectu ad diuinam libertatem secundum denominationem cognita. Quia prius tempore est, in casu dicto libertatem diuinam esse cognitam a nobis, & posterius tempore, cognitum esse decretum. Caterum non ideo decretum ex parte sui est futurum *in quo* respectu diuinæ libertatis: sicut ego & homo nasciturus non sumus simul ex parte nostri; quamuis simul cognoscamur.

CAP. II.

Soluntur obiectiones.

11 **O** Bijcies primò contra primam cõclusionem. Decretum Dei, quod nunc existit, postea etiam verè, propriè, & realiter erit: ergo realis futuritio competere potest diuinis decretis. Respondeo, hoc argumentum extra rem esse. Nam futuritio, quam negamus diuinis decretis est illa propriissima, vi cuius ipsum decretum respectu alicuius durationis non existat, & tamen respectu posterioris existat, quæ futuritio pugnat cum æternitate adæquata decreti; non tamen negamus aliã futuritionem, non quidem propriè ipsius decreti; sed coexistentiæ decreti cū die crastino, v. g. vi cuius futuritionis ea coexistentiæ non sit hodie, sit tamen po-

stea, nempe crās. Et quidem argumentū probaret eodem modo diuinam essentiam esse realiter futuram; vt benè obseruat P. Franciscus de Lugo lib. 1. de Deo vno disp. 29. cap. 4. n. 13.

12 Obijcies secundo contra secundam conclusionem. Vt dies crastinus sit realiter futurus respectu diei hodierni, necesse est, quod in die hodierno sit positiuè carentia diei crastini, & quod hic postea existat: ergo, vt decretum Dei sit futurum respectu essentiæ diuinæ, necesse est, quod in essentia diuina sit positiuè carentia decreti, & posteriori sit decretum. Hoc autem implicat, quia in nullo signo potest dari carentia rei semper existentis, cuiusmodi est decretum diuinum semel existens. Respondeo. Distinguo antecedens. Ad futuritionem diei crastini respectu hodierni, requiritur quod hodie detur positiuè carentia remouens diem crastinum ab hodierna die; concedo antecedens; remouens ab omni duratione; nego. Nam carentia, quæ hodie datur diei crastini, nō excludit diem crastinum existere postea. Deinde, distingo cõsequens. Ergo, ad futuritionem decreti respectu essentiæ diuinæ requiritur, quod in essentia diuina detur carentia decreti remouens ipsum a rebus; nego consequentiam; remouens ipsum ab omnimoda identitate, & simul-

stancitate à quo cum essentia diuina; concedo consequentiam. Itaque, sicut ad futuritionem realem diei crastini, respectu hodierni, sufficit quod crastinus nō sit simul duratione reali cum hodierno, & sit post hunc posterioritate durationis realis; ita sufficit ad futuritionem rationis decreti, respectu essentiae Dei, quod decretum non sit pro signo rationis essentiae diuinæ, id est formaliter inclusum in essentia diuinā; & sit post hanc posterioritate rationis.

13 Obijcies tertio cōtra tertiam conclusionem. Pro signo diuinæ essentiae, vel verificatur esse futurum pro signo posteriori decretum liberum; vel verificatur non esse futurum? Si verificatur secundum, non erit post diuinam essentiam tale decretū, quia negatio futuritionis facit rem non fore. Si verificatur primum, iam pro signo diuinæ essentiae dabitur, quod verificat decretum esse futurum, & consequenter pro signo diuinæ essentiae, dabitur futuritio. Confirmatur; quia si pro signo diuinæ essentiae formetur iudicium dicens decretum liberum de existentia mundi futurum esse pro signo posteriori, tale iudicium erit pro tunc verum, vel falsum; si sit falsum, erit pro tunc negatio talis futuritionis, quod iam vidimus esse falsum; si sit verum, erit pro tunc futuritio, quod est

contra nostram conclusionem tertiam. ¶ Hac obiectio sophistica est. Ad argumentum respondet. Neutrum illorum verificatur pro signo diuinæ essentiae, quia signum diuinæ essentiae indifferens est ad hoc, vt sit pro posteriori signo decretum, & ad hoc, vt non sit: quapropter diuinæ essentia non importat, neque quod decretum erit; quia iam non esset indifferens ad hoc, vt decretum non sequeretur; neque, quod non erit, quia non esset indifferens ad hoc, vt sequeretur; sed præcisè tale signū importat diuinam essentiam indifferens ad futuritionem, & non futuritionem; sicut signum possibilitatis necessariae Petri, neque importat Petrum existurum esse, neque non existurum; sed præcisè possibilitatem Petri indifferens ad vtrumque; & sicut nostra indifferens ad libertatis ad amandum, & non amandum, neque importat amorem, neque carentiā amoris, sed præcisè aliud tertium indifferens ad vtrumlibet. Vnde pro eo signo diuinæ essentiae, neque adest veritas iudicii asserentis decretum esse futurum pro posteriori, neque falsitas eius iudicii; quia veritas illius determinata est, ad hoc vt decretum existat pro posteriori; falsitas autem, ad hoc, vt non existat. Pro eo autē signo præcisè datur essentia Dei indifferens ad vtrumque, & con-

sequenter indifferens ad verificationem, & falsificationem eius iudicij. Vnde patet ad confirmationem.

14. Contra eandem conclusionem videntur pugnare, quæ opponit P. Suar. supra à num. 4. Ex quo obijcies quartò. Quamuis decretum Dei sit præsens, & æternum; potest tamen cognosci à Deo independenter ab ea præsentia, & æternitate, qua ratione illud cognosceret, si posset decretum incipere in tempore. At cognitio, qua Deus cognoscit, quod decerneret, præscindendo ab eo quod tale decretum sit præsens, & æternum, cognoscit tale decretum ut futurum: ergo potest Deus cognoscere suum decretum, ut futurum. Respondet, permittendo maiorem (quæ nihil aliud significat, quam conceptum Dei, ut intellectui, præscindere ab eo, quod talia decreta sint æterna) distinguo minorem. Cognoscit tale decretum, ut futurum, quoad instantia realia, nempe cognoscendo esse in vno, & non esse in alio, nego minorem: sic enim ea cognitio non solum haberet per nostras præcisiones abstrahi ab eo, quod cognoscat decretum, ut æternum; sed etiã tribuere decreto, quod ipsius æternitati repugnat, quod diuinæ cognitioni cōcedere nefas est. Cognosceret tale decretum, ut futurum, ratione nostra essentia diuinæ, alijque præ-

dicatis, quibus secundum ordinem rationis succedit, concedo minorem; quod contra nos non est, & sub eadē distinctione concedenda, & neganda est consequentia.

15. Obijcies quintò ex eodē. Prius ratione Deus est, & concipitur potens decernere, quam decernens: ergo prius ratione Deus est, & concipitur decreturus, quam decernens, quia non est maior repugnantia in vno, quam in alio. Confirmatur primo. Quia pro signo diuinæ essentia non est decretum; est tamen pro posteriori: ergo pro signo diuinæ essentia est futurum. Secundo, quia si Angelus ab æterno crearetur, & ab æterno vellet, prius conciperetur Angelus, ut voliturus, quam ut volens: ergo prius concipitur Deus, ut voliturus, quam ut volens. Tertiò: non obstante sempiterna existentia decreti intelligitur possibile pro aliquo priori; nempe pro signo diuinæ indifferentia ad decernendum, antequam intelligatur existens: ergo, cum longius distet possibilitas, quam futuritio ab existentia, melius poterit ante existentiam cognosci pro aliquo priori, ut futurum. Quartò, quia pro eo signo, quo Pater æternus generat Verbum, intelligitur Pater, ut cognoscens Verbum extitutum esse pro posteriori originis: ergo pro eo signo, quo

quo diuina essentia libera est ad decernendum, intelligitur Deus cognoscens suum decretum exiturum esse pro posteriori rationis. Ultimo. Prius ratione, quam nostra voluntas sit absolute volitura, cognoscit illa Deus, ut conditionate volituram; nimirum, ut volituram, si haberet tale auxilium: ergo prius ratione, quam sit actu volens de presenti, cognoscet illam volituram: ergo similiter prius ratione, quam videat suam voluntatem de presenti decernentem, videbit ipsam decreturam.

16 Ad argumentum concessio antecedente, nego consequentiam cum sua probatione. Ratio est, quia pro priori rationis ante decretum, illa sunt, quae Deum reddunt potestatem decernere, & ex quibus pro posteriori sequitur, quod decernat, cuiusmodi sunt, Deum posse decernere, & cognoscere id esse in sua potestate. Non autem huiusmodi est futuritio formalis decreti, quae tam abest ab eo, quod ad ipsam succedat praesentia decreti pro suo signo, ut potius ea praesentia includatur in futuritione formali, ut patet ex dictis supra. Ad primam confirmationem; aliud est signum respectiue, ad quod est ratione futurum decretum diuinum; aliud signum, in quo existit talis futuritio, ut explicui conclus. 3a. Dico ergo, confirmationem pro-

bare, signum diuinae essentiae esse id, respectiue ad quod est ratione futurum decretum Dei; non verò esse signum, in quo existit ea futuritio. Ad secundam, nego antecedens, loquendo de cognitione illa Angeli, ut elicentis ab aeterno suam volitionem, quae nullatenus sit principium, ex quo sequatur, quod velit. Caterum cognitioni de volitione Angeli, quae cognitio esset principium talis volitionis, ea volitio esset ordine naturae futura a quo. Idemque proportionate dicendum est in ordine rationis de cognitione diuini decreti, quod ex nostris conclusionibus satis explicatum manet.

17 Ad tertiam; concessio antecedente, negatur consequentia. Ratio est, quia ex possibilitate decreti, consistente in eo, quod decretum sit in potestate Dei, subsequitur ratione nostra existentia decreti, eodemque modo subsequitur ex cognitione sui, ut possibilis non tamen ita subsequitur, neque ex futuritione sui, neque ex cognitione sui, ut futuri, vniuersaliter loquendo. Ad quartam, concessio antecedente, nego consequentiam. Discrimen est, quia pro eo signo, quo Pater aeternus generat Verbum, & cognitio Verbi est principium Verbi, & Pater aeternus habet medium, in quo

quo cognoscat Verbum esse exiturum pro posteriori originis. Nam pro tunc habet Pater æternus, & essentiam diuinā, & potentiam generatiuam, quæ in-euitabiliter connectuntur cum existentia Verbi pro posteriori. At pro signo ante decretū creādi mundum, neque datur medium, in quo cognoscatur exiturum, potiusquam non exiturum decretū; quippe, pro tunc præcisè datur indifferentia diuinæ voluntatis, neque cognitio decreti, vt futuri, est principium ipsius, vt existentis, saltem vniuersaliter loquendo. Ad ultimā. Concesso antecedere, nego cōsequentiam, si loquamur vniuersaliter. Nam scientia conditionata consensus, vt futuri sub tali auxilio potest esse principium consensus saltem dirigendo ad collationē auxilij, vt dixi tract. de prædestinatione, disp. 3. sciētia autem consensus, vt absolutè futuri, nequit esse vniuersaliter loquendo, principium consensus, vt absolutè existentis.

DISPUT. XII.

De cognitione diuina futurorum contingentium, & ipsorum veritate.

PRæcipua difficultas est de illis futuris contingentibus, quæ immediatè, & formaliter libera

dicuntur. Nam oriuntur à Domino volūtatibus proximè indifferente ad positionem, & omis-siorem ipsorum. Vnde de his maximè agem⁹, præsertim cum ex dicendis circa ipsa, constet facillimè, quid de alijs sentien-dum sit.

CAPVT I.

Statutis quibusdam certis, referuntur Theol. placita circa veritatem determinatam futurorum contingentium.

Fuit error Ciceronis libro de fato, & 2. de diuinatione, Deum non cognoscere futura libera. Tribuitur etiam Arist. ab Arimin. quem ramen vindicat P. Franciscus de Lugo disp. 29. cap. 2. Negant etiā Deo hanc scientiam Stoici, Simon Magus, Bardaeantes, Vvicleph. Lutherus, & Calvinus. Contra quos omnes certissimū est Catholicis, hanc scientiam inesse Deo. Primò, ex sacris litteris Psal. 138. Intellexisti cogitationes meas de longe, omnes vias meas præuidisti. Sapientia 8. Signa, & monstra scit antequam fiant, & euentus temporum, & sæculorum. Isaia 41. Dicite nobis quæ ventura sunt, & dicemus dii estis. Daniel 13. Deus æternus, qui nosti omnia antequam fiant Ecclesiasti. 23. vers. 28. Oculi Domini multo plus lucit

lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum, & profundum abyssi, & hominum corda intuentes in absconditas partes. Domino enim Deo antequam crearentur, omnia sunt agnita. Vbi contingentia significantur. Primo, per vias hominum. Secundò, per hominum corda, & absconditas partes. Tertiò, per omnia sunt cognita. Deinde: agitur de futuris, vt constat ex illis verbis: *Antequam crearentur*. Rursus, non agitur de cognitione coniecturali, sed certa, & clara. Id indicat primo, ly *circumspicientes*. Secundò, ly *oculos lucidiores sole*. Tertiò, ly *intuentes*.

2. Secundò, ex Patribus. Tertul. lib. 1. contra Marcion. cap. 5. *Præscientia Dei tot habet testes, quot fecit Prophetas*. Hinc Ethnici Deos suos de futuris consulebant. Dæmones oracula reddebant in vtramque partem ambigua, vt ex euentus veritate diuinitatis fidem conciliarent. Nam, vt loquuntur aliqui, cum quibus Auerſa hic sect. 14. §. *Veritas tamen, diuination est, quasi diuina prorsus operatio, vt non immeritò dixerit Tertul. In Apolog. Æmulantur diuinitatem, dum furantur diuinationem*. Et iterum: *Idoneum opinor testimonium diuinitatis, veritatem diuinationis*. Hinc Hieronimus à contrario sensu ait, lib. 3. contra Pelagian. *Cui*

præscientiam tollis, tollis, & diuinitatem, Augustin. de Diuin. lib. 5. cap. 5. *Confiteri esse Deum, & negare præscium futurorum, apertissima insania est; & propè finem cap. Si quis esse confitetur Deum, quem negat præscium futurorum, etiam sic dicit nihil aliud, quam quod ille dixit insipiens in corde suo non est Deus*. Fauent innumeris alij. Videantur Dyonis. Iræn, Nissen. Damascen. Ambros. Hilar. Gregorius Mag. Leo Magnus, Prosper. Fulgent. & alij apud P. Ruiz hic disp. 22. sect. 2.

3. Tertiò, ex rationibus efficacibus, cum P. Suar. disp. 30. metaph. sect. 15. a num. 28. Auerſa supra. Martinon hic disp. 9. num. 36. Arriaga disput. 20. num. 3. *Quidquid rationum efficaciam neget P. Herice disp. 6. num. 3. ex sententia Nominal. & vt ipse putat SS. August. & Thom. Qui tamen solum significant satis abditum esse modum cognoscendi futura libera. Quare August. ait Psal. 49. Tri- buamus hoc Deo, laudantes Deum, non audeamus dicere, quomodo nouit Deus. Quo faciunt alia, quæ subnectit. Optimè autem itat lumine naturæ constare aliquid; & tamen obscurissimum esse modum, quo existit. Sic patens est continuum componi, obscurissimum tamen, quomodo componatur. Sic lumine naturæ notum est, Deum esse liberum. Quomodo autem suam liberta-*

tem exerceat? Insuperabilis difficultas. Intentum probatur primo. Quia Deus cognoscit futura saltem quando sunt præsens: ergo, & antecedenter. Quia Deus non acquirit denuo cognitiones quasi discēs ab obiectorum existentia; sed iure æternitatis, quas habet semel, habet semper. Secundo: Nam ipsi aduersarij fatentur Deum cognoscere obiecta præterita: ergo & futura. Probatur consequentia. Tam non sunt iam, quæ præterierunt, quàm illa quæ erunt. Deinde, sicut diuina mens nihil accipit à futuris, vt ea cognoscat; ita nihil accipit à præteritis, quando præsens fuerunt, vt ipsorum postea recordetur: ergo sicut cognoscit præterita, postquam abierunt; ita & futura priusquam veniant.

4 Tandem probatur à priori ratione apud nostros communis, & efficaci. Intellectus diuinus iure suæ infinitatis nequit obiectum non cognoscere, vbi non est impedimentum ex parte obiecti, quominus verè, & clarè cognoscatur. At ex parte futuri contingentis impedimentum non est, quominus verè, & clarè a Deo cognoscatur, antequam sit præsens: ergo à Deo cognoscitur antequam sit præsens. Maior pater: quia intellectus Dei iure infinitatis est de se plenissimè suffi-

ciens, vt obiectum cognoscat: vnde nequit illud non cognoscere, nisi ex parte ipsius obiecti detur impedimentum. Minor probatur. Nam in primis, vt Deus iudicet verè, peccatum Petri, non esse nunc præsens; sed postea, non est impedimentum defectus, præsentiæ peccati nunc; potius talis defectus requiritur ad veritatem eius iudicij. Ergo ex tali defectu non est impedimentum ex parte futuri contingentis, vt prædicta cognitione verè iudicetur. Aliunde, ex tali defectu præsentiæ non est impedimentum ex parte ipsius obiecti, vt clarè iudicetur. Nā, præsentiæ obiecti, tunc solūm requiritur ad claritatem cognitionis, quando intellectus propter suam limitationem impositus est ad clarè penetranda obiecta distantia. At infinitissima est diuini intellectus perspicacia, plenissima sufficientia, & immensum acumen: ergo nulla obiecti distantia impediri potest, quominus clarè cognoscat, sublato impedimento, quominus cognoscatur verè. Et quidem hæc excellentia neganda Deo non est, nisi probetur impossibilis, idque non probari, constabit ex disput. 13.

5 Secundo; certum est, scientiam diuinam de peccato futuro (idem dic de alijs futuris libe-

beris) esse nunc, & ab æterno determinatè veram; licet dubium sit, vnde nam habeat hanc determinationem ad veritatem præ falsitate. Nam, si ea scientia, non esset nunc determinatè vera, vel Deus nunc ignoraret, quid eueniet circa peccatum; vel id cognosceret per scientiam non habentem perfectionem veritatis, & vtrumque est absurdum. Hiñc, certum est tertio, quamlibet notitiam creatam nunc elicitam, & asserentem Anti Christum peccaturum esse suo tempore (etsi loquamur de notitijs, quæ de se intrinsecè indifferentes sint, vt peccet, & non peccet tali tempore) esse nunc determinatè veram. Quia determinatè vera est nunc notitia, quæ nihil aliud asserit, quàm quod nunc asserit alia notitia determinatè vera. At prædictæ notitiæ nihil aliud asserunt, vt ponimus, quàm quod asserit notitia diuina determinatè nunc vera de peccato futuro: ergo tales notitiæ sunt nunc determinatè veræ. Duo tamen supersunt dubia. Primum est, vndenam iudicia diuina de actibus liberis futuris determinationem habeant, vt ab æterno veritatem; potius quam falsitatem sortiantur? Hoc dubium erit negotium disputat, sequen. Secundum est, an iudicium de futuro contingente sit nunc determinatè ve-

rum præcindendo à connectione nunc præcente cum eo, quod postea existat euentus futurus; qui affirmatur eo iudicio?

6 Prima sententia affirmat. Ita Doctor Eximius, opusc. de præscientia futur. cap. 2. P. Vazquez 1. p. disput. 66. P. Arrubal. disput. 14. P. Ruiz disput. 23. de scientia. P. Fastol. hic artic. 13. num. 1. P. Herice disput. 6. cap. 7. PP. Conimb. lib. 1. Perihemia. capit. 8. quasi. vnica, artic. 4. P. Arriaga in logica disput. 14. sect. 5. sub sect. 3. P. Petrus Huri. disput. 9. de anima, sect. 6. P. Franciscus de Lugo, lib. 1. de Deo vno disp. 99. cap. 1. Alijque apud ipsos. ¶ Secunda sententia negat, quæ tribuitur Arist. & D. Thom. Quos aliqui ex citatis pro affirmante satis acutè; sed non citra difficultatem exponunt. Pro hac sententia stant Catharin. opusc. de præscientia. Aluar. lib. 2. de auxilijs disput. 7. & disput. 13. conci. 2. Ledesm. (licet subdubitan) disput. 2. de scientia futurorū dab. 2. Ioan. à S. Th. 1. p. quasi. 14. disput. 19. artic. 2. Discalc. Carmel. Hic disput. 7. dub. 2. §. 2. Bargius in 1. distinct. 39. §. 1. Al argumenta. Bassol. distinct. 38. artic. 3. propos. 1. & distin. 39. articulo 1. propos. 1. & alij apud citatos. Pro hac sententia stant ex nostris grauissimus Alphonsus Deza in manutrip.

de scientia. P. Molina hic, disput. 17. §. *Verumtamen*. P. Fonseca 4. metaphys. capit. 7. circa textum, & 3. institut. capit. 6. P. Pereira in Daniele, super illa verba: *Responderunt Caldæi*, P. Henriq. tom. 2. summar. lib. ult. de fine hominis cap. 4. Eminentissimi tres Cardinales, Bell. 4. de grat. & lib. arb. cap. 15. ad finem. Tolet. in logica, lib. 1. periherm. ad cap. 8. in fine. Lugo, vt audio, in manuscr. quæ videre non licuit. Fauet P. Petavius tom. 1. lib. 4. capit. 7. num. 11.

CAPVT II.

Duplex assertio nostra sententia.

7 **A** Sfero primò. Veritas obiectiua propositio-
num, quæ nunc formantur de futuro contingenti datur in rerum natura partim nunc, & partim postea: Sit exemplum hæc propositio * Petrus peccabit cras * & hæc veritas datur sic, præscindendo ab eo, quod nunc detur connexio cum peccato crastino Petri. Prior pars probatur. Veritas obiectiua prædictæ propositionis (materialiter loquendo) est quod ex parte obiecti requiritur (præscindendo ab eo quod requiritur ex alio capite) vt prædicta propositio sit

vera. At quod sic requiritur ex parte obiecti datur in rerum natura partim nunc; & partim postea. Ergo. Minor probatur. Quod requiritur ex parte obiecti est non esse nunc peccatum Petri; & esse postea: hoc enim est, quod per propositionem affirmatur. At nunc datur non esse nunc peccatum Petri: & postea datur existere postea hoc peccatum: ergo quod requiritur ex parte obiecti ad veritatem eius propositionis datur in rerum natura, partim nunc; & partim postea. ¶ Posterior pars probatur. Nam ea veritas obiectiua præcisè importat non esse nunc peccatum Petri; & illud existere postea. At in hoc non aliud includitur nunc, quàm non esse nunc peccatum Petri, præscinditque non esse nunc tale peccatum ab eo, quod ipsum existat postea: quia componi potest Petrum non peccare nunc cum eo, quod neque postea peccet: ergo ea veritas obiectiua datur in rerum natura modo dicto præscindendo ab eo, quod nunc detur connexio cum peccato crastino Petri.

8 Dixi: *Veritas obiectiua materialiter loquendo*. Nam, veritas obiectiua stat dupliciter. Primò materialiter. Secundò formaliter. Materialiter est ipsa entitas obiecti, quod asseritur per propositionem veram. Et hoc
mo.

modo dixit optimè Magist. Albiz hic disput. 6. sect. 3. Iudicium hoc diuinum, & similia *Petrus peccabit* non habere ab æterno veritatem obiectiuam determinatam; sed determinandam. Nam entitas, vel quasi entitas peccati, comparatione durationis antecedentis ad peccatum, non est de præsentì determinata; sed de futuro determinanda. Veritas obiectiua formaliter, est obiectum, quod asseritur per iudicium n. verum, ei que iudicio obijcitur, quatenus ei iudicio obijcitur, per illud que asseritur. Et hoc modo veritas obiectiua consistit in eo, quod obiectum denominetur cognitum, & assertum iudicio vero: & consequenter eo ipso, quod ab æterno, & ante tempus, quo peccat Petrus habeat Deus hoc iudicium verum, *Petrus peccabit* negari non potest. licet ab æterno non sit id, quod denominatur obiectiue verum; esse tamen obiectiuam veritatem, nempe id, quo peccatum Petri denominatur obiectum cognitum iudicio vero. Hoc tantum re ipsa volunt PP. Suarez, & Vazquez, omnesque alij, qui veritatem obiectiuam determinatam concedunt ab æterno prædictis propositionibus; ideoque Mag. Albiz solū quoad voces opponitur his authoribus.

2. Affero secundò: vt iudi-

cium de futuro cōtingente nunc de præsentì formatum, sit nunc de præsentì determinatè verum, necesse est existat de præsentì connexio infallibilis cum eo quod existat postea euentus affirmatus. Sic accipio Aristot. D. Thom. & authores, præcipuè nostros relatos num 6. Probatio clauditur hoc syllogismo. Vt hoc iudicium, *Petrus peccabit cras*, sit de præsentì verum, necesse est existat de præsentì veritas ipsius. At hæc veritas importat connexionem infallibilem cum peccato, vt existēte postea: ergo, vt hoc iudicium, sit nunc de præsentì determinatè verum, necesse est, existat de præsentì connexio infallibilis cum euentu, vt postea existente. Consequentia est euident: & minor clara. Quia veritas de existentia crastina peccati Petri est essentialiter inconiungibilis cum eo, quod Petrus non peccet cras. Maior videtur certissima. Nam quid aliud est, iudicium esse nunc verum, quàm dari nunc veritatem ipsius?

10. Communis responsio est, prædictum iudicium esse nunc verum, quatenus nunc affirmat peccatum Petri existere cras: & hoc existit cras: ad quod non requiritur dari nunc totum hoc; sed sufficit dari nunc tale iudicium, & postea peccatum Petri. Sed

contra est. Hoc iudicium, *Petrus peccabit cras*, non constituitur nunc cum denominatione iudicii veri determinata essentialiter, ut existat cras peccatum Petri. Nam alioqui iam daretur de presenti, ut contendimus, aliquid essentialiter connexum cum peccato Petri, ut existente cras: ergo iudicium hoc præcisè coniungitur nunc cum suis prædicatis indifferentibus, ut existat, & non existat cras peccatum Petri. At non esse nunc determinatè verum; sed indifferens ad veritatem, & falsitatem, non est aliud re ipsa, seclusis vocibus, quam nunc non coniungi cum denominatione veri, & nunc præcisè habere id, quod indifferens est, ut existat, & non existat in rebus obiectum affirmatum: ergo tale iudicium re ipsa, seclusis vocibus, non est nunc determinatè verum; sed indifferens ad veritatem, & falsitatem. ¶ Explicatur primò. Actus non suscipiens nunc denominationem veri, non est nunc verus. At prædictus actus non suscipit nunc denominationem veri. Nam alioqui daretur nunc ea denominatio, quæ connectitur essentialiter cum peccato crastino Petri: ergo nunc non est verus. Secundo. Nullum obiectum est nunc cognitum, nisi nunc sit cogni-

tio: ergo nullus actus est nunc verus, nisi nunc sit veritas. At veritas est essentialiter connexa cum obiecto affirmato: ergo nullus actus est nunc verus, nisi detur nunc aliquid essentialiter connexum cum obiecto affirmativo.

III. Tertio à priori. Nam intelligibile non est præsentem esse effectum formalem, & non esse præsens, quod includitur in illo. Quis enim percipiat præsens esse totum; & absentem partem illius? At in effectui formali actus veri clauditur essentialiter determinatio, ut sit obiectum, prout asseritur ab actu: ergo seclusa præsentia huius determinationis, & connexionis, non intelligitur actus de presenti verus. Itaque aliud est, quod præcisè requiritur ex parte obiecti, ut nunc sit verus iste actus: *Petrus peccabit cras*; & hoc fateor, non esse aliud, quam Petrum non peccare nunc; & peccare cras. Aliud autem, quod ex omni parte requiritur, ut talis actus nunc sit verus: & ad hoc non sufficit, Petrum non peccare nunc, & peccare cras; sed ulterius requiritur iuxta aduersarios existentia præsens actus affirmantis tale obiectum: & iuxta nos præterea requiritur connexio præsens; siue intrinseca, siue extrinseca actus, cum obiecto, ut existente in rebus;

bus, qualiter affirmatur ab actu.

12 Plurima possunt obijci; quæ si solvantur expeditè, pauci forsàn erunt, quibus hæc sententia displiceat. Obijcies primò (semper loquimur præscindendo à connexionè præsentis, siue intrinseca, siue extrinseca propositionis cum obiecto.) Hoc iudicium nunc formatum: *Petrus peccabit cras*, vel est conforme suo obiecto, vel non? Nam *quodlibet est, vel non est*. Si conforme: ergo determinatè verum. Nam, in ea conformitate stat veritas. Si non conforme: ergo determinatè falsum. Nam in ea non conformitate stat falsitas: ergo necessariò fatendum est, vel esse determinatè verum; vel determinatè falsum. Confirmatur primò. Accedente die crastino, vel Petrus peccat, vel non, ut patet. Demus ergo, tunc peccare: ergo iudicium hoc elicatum nunc, *Petrus peccabit cras* est determinatè verum. Nam, ad hoc sufficit à iudicio affirmari, Petrum peccare cras; & re ipsa dari Petrum peccare tempore importato per copulam. Secundò; tam impossibile est, neque fore, neque non fore rem, quàm neque esse, neque non esse: ergo necessariò dicendum est, vel fore, ut Petrus peccet cras; vel non fore, Si primum, iam præ-

dictum iudicium est nunc determinatè verum. Si secundum erit determinatè verum iudicium contradictorium, nempe Petrum non peccare cras ergo præscindendo à qualibet connexionè præsentis alterum ex iudicijs contradictorijs est determinatè verum.

13 Ad argumentum respondeo. Prædictum iudicium, in præcisione, in qua loquimur, non habet conformitatem constitutivam illius in ratione veri: At neque habet non conformitatem constitutivam illius in ratione falsi, unde in ea præcisione, neque determinatè est verum; neque determinatè falsum. Itaque dicimus in præcisione facta, *veram esse hanc negativam: Non est obiecto conforme conformitate constitutiva veritatis; falsam tamen esse hanc affirmativam: Est non conforme non conformitate constitutiva falsitatis*. Ratio cur illa negans sit vera, est. Quia, neque nunc est peccatum crastinum Petri; neque nunc iudicium illud, *Petrus peccabit cras*, in præcisione dicta est intrinsecè, vel extrinsecè determinatum, ut Petrus peccet cras. Sicut igitur iudicium esse conforme obiecto conformitate veritatis est iudicium ex vna parte dari; & ex alia, vel dari obiectum, ut per iudicium affirmatur, vel da-

ri determinationem, ut eo modo detur obiectum, sic iudiciū esse obiecto *conforme nunc* conformitate veritatis, est iudiciū ex una parte dari nunc, & aliunde nunc dari, vel obiectum, ut affirmatur per iudiciū; vel determinationem, ut sic detur obiectum: cumque in præcisione dicta, nihil ex his detur, non datur conformitas constitutiva veritatis.

14. Ratio cur non detur in ea præcisione *non conformitas* constitutiva falsitatis, est: quia ex eo quod tale iudiciū non sit nunc conforme conformitate veritatis cum obiecto suo, tantum fit, nihil esse nunc, quo determinatum sit, ut Petrus peccet cras; non autem aliquid esse nunc, quo determinetur, ut Petrus cras non peccet: hoc secundum requiritur, ut hoc iudiciū constitutur nunc in ratione falsi; illud primum solum præstat, quod nunc non sit constitutum in ratione veri. Quod clarè illustratur hoc exemplo. Imago externa, quæ coloribus, & lineamentis esset optima similitudo Petri, si fortè Petrus existeret (quem purè possibilem esse posuimus) non est consona vultui Petri, nullum vultum habentis: ideoque, neque positivè consona est; sed de se indifferens, ut consona sit, existente Petro talibus coloribus affecto; dissona verò si afficeretur alijs. Vnde, licet ea imago

nunc non habeat, quod necessè est, ut sit bona similitudo Petri; non tamen ideo mala similitudo est. Idem applicabis facile in nostro casu. ¶ Hinc ad primam confirmationem, concessio antecedente, nego consequentiam. Tamen si enim quod ibi assignatur, sufficiat quantum est ex parte obiecti, ut tale iudiciū sit verum; non tamen absolutè sufficit, ut iam vidimus. Ad secundam confirmationem respondeo; necessè esse, quod in rerum natura detur fore, vel non fore peccati crastini Petri, quod peccatum non existit hodie, quia necessè est, vel Petrum peccare cras; & sic tale peccatum erit futurum diei hodierno; vel Petrum non peccare cras; & sic tale peccatum erit non futurum diei hodierno. Possibile tamen est, non esse *nunc* siue futuritione phyficam, & formalem eius peccati crastini, siue non futuritionem. Quia neque nunc datur peccatum crastinum Petri, quod in ea futuritione clauditur, ut patet ex disp. 10. Neque nunc datur non futuritio talis peccati crastini: quia non datur nunc talis peccati carentia quæ remoneat ipsum à die crastino; quæ tamen carentia clauditur in ea non futuritione. Quo fit, iudiciū illud, *Petrus peccabit cras*, neque esse nunc de præsentī determinatè verum à prædicta futuritione nunc præsentē; neque nunc de-

tex

terminatè falsum à prædicta non futuritione præsentè nunc: cumque aliunde præscindamus ab omni præsentè connexo, siue cum tali futuritione; siue cum non futuritione, non manet, unde in hac præcisione, vel determinatam veritatem; vel determinatam falsitatem sortitur.

15 Obijcies secundò. Nos ipsi negamus in præcisione dicta esse nunc determinatè verum hoc iudicium. *Petrus peccabit cras*; ergo verum est non esse nunc determinatè verum. Nam alioquin nostra sententia non esset vera. At solum potest non esse verum determinatè, quatenus Petrus non peccabit cras: ergo verum est. Petrum non esse peccaturum cras: cumque hoc ipsum sit futurum contingens, planè, sit iudicium de futuro contingenti, esse nunc in præcisione dicta determinatè verum. Confirmatur primò. Quævis propositio simplex, & minimè æquivoca, cuiusmodi est ista, *Petrus peccabit cras*, iure conceditur determinatè, vel iure negatur. Si iure conceditur, vera est. Si iure negatur, falsa est, eiusque contradictoria vera, nempe hæc: *Petrus non peccabit cras*, quæ etiam est de futuro contingenti: ergo in quodcumque latus vertamur, in veritatem determinatam enuntiationis de futuro contingenti cadimus. Secundò. Si quis hodie

dicat, Petrum peccaturum cras, & experiamur cras peccatum Petri, statim dicimus, eum hominem dixisse verum: ergo eius enuntiatio fuit vera hodie ab eodem tu futuro postea.

16 Ad argumentum respondeo, concessio antecedenti, & consequentia, negataque minori subiuncta: Ratio enim, cur in casu nostro tale iudicium non sit nunc determinatè verum, non est, quæ ibi assignatur; sed quia tale iudicium non est nunc determinatum, siue intrinsecè, siue extrinsecè, ut Petrus peccet cras, potius quàm non peccet. Ad primam confirmationem respondeo neque posse iure, ut nunc verà approbari; neque reprobari, ut nunc falsam propositionem, in qua præscinditur ab eo, quod intrinsecè, vel extrinsecè sit determinata, ut obiectum sit qualiter affirmatur ab ipsa, vel opposito modo. Nam, cum hoc sit præscindere ab illius veritate, falsitateque, est præscindere à iure, ut approbetur, tanquam vera; vel reprobetur, ut falsa. Ad secundam respondeo. Quando in illo casu dicimus, eum hominem dixisse verum, non significamus, si nostrum dictum verum est, illam propositionem, in præcisione dicta fuisse hodie verà positivè; sed tantum significamus, non fuisse hodie falsam, quia, Petrum peccare cras, pugnat cum eo quod talis propositio ut hodie fal-

falsa: vide dicta ad primam obiectionem.

17. Obijcies tertio. Possibilis est futuritio peccati crastini Petri. Nā, alioquin repugnaret peccatum Petri cras esse futurū. Cū igitur ab eā futuritione reddatur vera propositio affirmans Petrum peccaturum, possibile erit eam propositionem esse determinatē veram. Quā propter, ex ipsius determinatā veritate, nullum sequetur inconueniens. Confirmatur. Nam, si hæc propositio, *Petrus peccabit cras*, non est ex nunc determinatē vera, repugnabit ipsi veram esse determinatē, quod videtur absurdum. Probatur sequela, quia neque vera erit adueniente peccato crastino Petri. Tunc enim non est verum, Petrum cras peccaturum; sed peccare iam de presenti. ¶ Ad argumentum respondeo, possibilem esse futuritionem illam, ex quo sequitur possibile esse, quod ex parte obiecti requiritur, vt euadat vera talis propositio; non tamen sequitur, nunc de presenti dari quiddam requiritur, vt euadat vera talis propositio nunc de presenti, præscindendo ab omni determinatione presenti ad talem futuritionem. Vnde, nihil contra nos probat argumentum. Ad confirmationem dicatur: Iudicium illud, *Petrus peccabit cras*, bifariam poni posse. Primo, ita, vt

intrinsecè ex modo suo tendendi sit iudicium de futuro, vt exponemus disput. 16. & hoc modo iudicium illud non potest esse verum adueniente peccato crastino Petri, propter rationem quam attingit arguens roborandam L. C. Secundo, poni potest, ita, vt ex intrinseco modo tendendi non sit de futuro; sed præcisè habeat modum tendendi diuidentem intentionem peccati Petri ab hodierna duratione; coniungentemque cum crastina, & hoc modo, iudicium erit verum, quoties ab intrinseco, vel extrinseco connexionem cum eo sortiatur, quod non coniungatur peccatum Petri cum duratione hodierna; coniungaturque cum crastina.

18. Obijciunt quarto. Propositiones de præterito contingenti sunt determinatē veræ, v. g. Affirmans Adamum peccasse: ergo determinatē vera erit propositio affirmans Anti-Christum peccaturū. Neutrum enim obiectum determinatē de presenti datur; & vtrumque datur tempore importato per copulam. Confirmatur. Ex nunc sunt veræ propositiones de futuro necessario tametsi non dum sit obiectum, quod affirmatur: ergo similiter de futuro contingenti. Secundo. Hæc propositio de presenti; quam formo Compluti: *Roma exiit*, est Compluti vera. Quis

dubitem? At non habet Compluti per quid constituitur in ratione veræ: constituitur enim vera ab eo quod Roma existat: & existentia Roma, non exerceatur Compluti; ergo si militer iudicium illud, *Petrus peccabit cras*, poterit nunc esse verum, etsi nihil nunc habeat, per quod constituitur verum.

14. Ad argumentum respondeo (quidquid alijs dicere placeat) utrobique simili modo ratiocinandum esse: nimirum propositiones de præterito; & de futuro contingenti, in eo convenire, quod non sint determinatè veræ de præsentia, seclusa coniunctione, cum aliquo præsentia, quo determinentur, ut obiectum ipsarum fuerit, vel futurum sit, prout ab ipsis enuntiatur. Nam utrumque probatur æqualiter nostris argumentis. Item quælibet ipsarum erit nunc determinatè vera, quando nunc coniungatur cum aliquo determinato ad obiectum ipsarum, prout ab ipsis enuntiatur. Ad primam confirmationem. Propositiones de futuro necessario sunt nunc veræ, datâ nunc determinatione præsentia, ut tale futurum eveniat postea; secus præcindendo ab eâ determinatione. ¶ Ad secundam confirmationem. Aliud est, hanc propositionem: *Roma existit*, formatam Compluti esse nunc

veram; aliud esse veram Compluti: Primum, dicit præcisè propositionem hanc existere nunc, etiamque nunc existere constitutiva ipsius, in ratione veræ. Secundum, dicit talia constitutiva esse præsentia Compluti. Sic, aliud est me existentem Compluti esse coexistentem nunc Romæ; & aliud, non solum nunc; sed etiam Compluti dari talem coexistentiam. Dicatur ergo propositio, nem illam, *Roma existit*, formatam Compluti, (rebus, ut nunc) esse nunc veram, quia dantur nunc constitutiva illius in ratione veræ, nempe ipsam affirmare Romam existere; & aliunde dari talem existentiam; & etiam esse Compluti veram, quia Compluti coniungitur cum aliquo determinato, ut Roma existat, nempe, cum scientia Dei, de tali existentia, & id genus alijs. At si præcisio fiat à præsentia Complutensi, cuiusvisque connexi cū existentia Romana, talis propositio erit nunc vera; non per constitutiva ad æquale Compluti existentia; sed partim Compluti; partimque Romæ; constituitur enim in ratione veræ, partim per se ipsam, quæ Compluti existit; partim per existentiam ver-

bis, quæ Romæ
exerceatur.

CAPVT III.

*Soluantur obiectiones alie, & quid
de vniuersalibus de futuro
contingenti.*

20 **O**Biicies quintò. Si nulla ex duobus propositionibus contradictorijs singularibus de futuro contingenti est determinatè vera, sequitur vtrique falsam esse, nempe has: *Petrus peccabit cras. Petrus non peccabit cras.* Prima, quia non est futurum peccatū Petri. Nam alioqui prima propositio determinatè verà esset. Secunda; quia non est futura negatio talis peccati crastini. Nā alioqui secunda propositio esset determinatè vera. Pater autem absurditas sequelæ. Quia si duæ cōtradictoriæ sint simul falsæ, nō erit necesse, quod libet esse, vel non esse, fore, vel non fore: si enim hoc necesse est, iā erit necesse nō esse simul falsū fore, & non fore peccatum, Petri. ¶ Hoc argumentum iam est solutum supra, vbi vidimus, neutram ex prædictis propositionibus, esse ex nunc determinatè veram, si præscindamus à conjunctione illarum, cum aliquo præsentī, quo determinentur, vt obiectum sit, prout enuntiatur ab ipsis. Indeque non fit, esse nūc determinatè falsas: quia neque nunc datur in præcisione, in qua loquimur aliquid deter-

minatum, vt peccatum Petri nō existat cras, talisque determinatio requiritur ad falsitatem prioris propositionis; neque nunc datur aliquid determinatum, vt peccatum Petri existat cras, talisque determinatio requiritur ad falsitatem posterioris. Vide dicta ad reliquas obiectiones.

21 Obiicies sextò. Copulatiua hæc est determinatè falsa: *neque Petrus peccabit cras, neque non peccabit cras.* Necessarium enim est, peccatum crastinum fore, vel non fore. Constatque ex Arist. 1. de interpret. cap. 9 dicente: *Nec quod neutrum verum est dicere, contingit vt quod neque erit neque non erit.* Post multaque cōcludit: *Oporteret enim, neque fieri nauale bellum, neque non fieri.* Tunc sic, ea copulatiua est determinatè falsa: ergo eius contradictoria determinatè vera, nempe hæc: *vel Petrus peccabit cras; vel non.* At quæuis propositio disiunctiua vera est ratione vnius categoricæ, quæ determinatè, & seorsim sit determinatè vera, vt patet ex Dialectica: ergo determinatè vera est hæc; *Petrus peccabit cras; vel si mauis hæc: Petrus non peccabit cras.* At quælibet harum est de futuro contingente ergo propositio de futuro contingente determinatè vera est. Concesso antecedente, & consequentia, distingo minorem subiunctam. Quæuis disiunctiua vera est ratione vnius categori-

ca, &c. vel, ratione necessitatis, ut non sint simul falsæ categoricæ, circa quas versatur disiunctio, concedo minorem; præcisè ratione vnius categoricæ, quæ sit pro tunc determinatè vera, nego minorem; & similiter nego consequentiam. Itaque disiunctiua hæc: *Petrus peccabit cras, vel non peccabit cras*, cū sit necessariæ veritatis vera est ante veritatem contingentem cuiusvis categoricæ scorsim, ac determinatè sumptæ. Ratio est, nā eo ipso, quod detur nunc necessitas, ut Petrus peccet; vel non peccet cras, talis propositio disiunctiua habet nunc oppositionem cum falsitate sui, per quam oppositionem nunc existentem constituitur sufficienter vera, ut constat ex disp. 10. cap. ult. Talis autem necessitas nunc existens, ut Petrus peccet cras, vel non peccet cras, datur pro priori ad hanc determinatam veritatem contingentem: *Petrus peccabit cras*; & etiam ad hanc, *Petrus non peccabit cras*. Quod enim simpliciter, & absolutè necessarium est, præcedit ad omne simpliciter, & absolutè contingens: maximè, in nostra sententia, quæ constituit in prædicatis necessarijs Dei omne necessarium simpliciter. Qua propter bene stat, illam disiunctiuam, *Petrus peccabit cras, vel non peccabit cras*, esse nunc determinatè veram ratione prædictæ necessitatis; &

neutram ex prædictis categoricis in præcisione, de qua loquimur, esse nunc determinatè veram, eo quod attentis, quæ nunc dantur, neutra habeat oppositionem cum falsitate.

22. Sed urgebis; iuxta regulas dialecticæ, propositio disiunctiua, quam vocant determinatam, in eo distinguitur à disiuncta, quam vocant indeterminatam, quod disiuncta exponitur per descensum disiungentem terminos, & non requirentem ad sui veritatem aliquam categoricam determinatè veram: at disiunctiua exponitur per descensum disiungentem propositiones, requirentemque categoricam aliquam determinatè veram. Sic propositio hæc: *Equus requiritur ad equitandum*, exponitur sic; vel *hic equus*, vel *hic equus*, & sic in alijs requiritur ad equitandum, quod ad sui veritatem non requirit aliquem equum determinatè, & singillatim acceptum ad equitandum requiri; sed impossibilem esse equitationem sine equo. At propositio hæc disiunctiua; *Aliquis homo currit*, exponitur sic; vel *hic homo currit*, vel *hic homo currit*; & similiter in ceteris. Quod ad sui veritatem requirit aliquem hominem determinatè, & singillatim acceptum currere: ergo si hæc propositio, *Petrus peccabit cras, vel non peccabit cras*, nunc vera est in vi disiunctiue altera ex categoricis.

theticis, quas includit, erit nunc determinatè vera.

23 Respondeo. Ut propositio disiunctiua, etiam in vi disiunctiuae, vt condistincta à disiuncta sit nunc determinatè vera, non semper, & quacumque præcisione facta requiritur aliquam catholicam ex his, quas includit esse nunc determinatè veram; sed sufficit, quod illa disiunctiua habeat nunc veritatem cum eo connexam, quod non sint nunc simul falsæ, quælibet ex catholicis, quas includit. Itaque propositio hæc: *Petrus peccabit cras, vel non peccabit cras*, est nunc determinatè vera, quia nunc est determinatè pugnant cum falsitate sui, ratione necessitatis nunc existentis, quod Petrus peccet; vel non peccet cras. Secundo, veritas huius disiunctiuae connexa est cum eo, quod non sint istæ duæ simul falsæ * *Petrus peccabit cras. Petrus non peccabit cras.* * Quia veritas eius disiunctiuae excludit, quod cras simul deficient peccatum Petri, & negatio talis peccati, prout necesse erat ad hoc, vt essent simul falsæ. Tertio. Dicta sufficiunt, vt ea propositio disiunctiua sit vera in vi disiunctiuae, vt condistincta à disiuncta: nam veritas disiunctæ permittit, vt simul sint falsæ propositiones omnes determinantes subiectum, quod inde-

terminatè supposebat. Sic falsæ simul sunt omnes istæ: *Hic equus requiritur ad equitandum; Hic equus requiritur ad equitandum, &c.* Tandem. Veritas illius propositionis disiunctiuae: *Petrus peccabit cras; vel non peccabit cras*, tametsi inferat prædictas catholicas, non esse nunc simul falsas; non tamen infert, aliquam illarum seorsim sumptam esse nunc determinatè veram: quia neque infert esse nunc peccatum crastinum; neque esse nunc negationem remouentem peccatum à die crastino, neque esse nunc aliquid determinatum ad existentiam peccati crastini; neque esse nunc aliquid determinatum ad existentiam prædictæ negationis.

24 Obijcies septimò plura exempla, quibus ostendi videtur, posse denominationem præsentem constitui per aliquid non præsens. Primum exemplum est, quia duratio hodierna nunc denominatur prior crastina: duratio enim hodierna aliquando denominatur sic prior; non autem cras, quia iam tunc præterijt: ergo nunc. At nunc nihil habet de præsentem, quo prior constituatur; prior enim constituitur ab eo, quod succedat duratio crastina, quæ non succedit nunc, sed postea. ¶ Huic ex eplo respondeo, durationem hodiernam esse priorè duratione crastina, denominationemque prioris
phy.

physicè sumptam in esse rei non esse nunc; sed partim nunc, partimque postea; denominatio- nem autem prioris in esse veri dari nunc. Prima pars responsio- nis explicatur: quia cum duratio hodierna sit illa, ad quam suc- cedit crastina, est illa, quæ prior est duratione crastina. Secunda pars explicatur: quia denomi- natio prioris in esse rei stat in eo, quod nunc existat duratio ho- dierna, idque datur hodie; & existat postea duratio crastina, idque datur eras. Recolantur, si placet, quæ diximus circa fu- turationem disp. 10. Tertia pars explicatur ex dictis eadem disp. quia prædicta denominatio prio- ris in esse veri consistit in eis du- rationibus, quatenus unam esse post aliam cognoscitur iudicio vero: atque id nunc cognoscitur à Deo, & ab alijs cognoscenti- bus, quæ in suo iudicio se con- formant cum iudicio Dei. Simi- lè solutionē fere omnibus alijs exemplis facile applicabimus.

25. Secundum exemplum est; quia Pater creatus denominatur nunc Pater ratione generationis nunc præteritæ. Domus hæc de- nominatur nunc antiqua, non præcisè à duratione, quam nunc habet; sed à præteritis, quas ha- buit: sicut homo vita functus de- nominatur nunc præteritus, nō præcisè, quia nunc nō duret; sed etiam ex durationibus antee- dentibus ipsius, quæ præterierūt,

Hs tribus exemplis eodē modo respōdetur, nimirū, Patrē crea- tum, hanc domū, hominē vita functū nō habere nunc denomi- nationes Patris, antiquæ, & præ- teriti sumptas in esse rei. Nam ille sic sumptæ consistunt in ag- gregatis ex entitate Patris, & ge- nerationis: ex entitate domus durantis nunc, & durationibus præteritis: ex nō duratione talis hominis nunc, & ipsius duratio- nibus præteritis: & hæc aggrega- ta non existunt nunc physicè in se ipsis. Quia tamen existunt in mente Dei verissimè iudicantis talia aggregata dari, partim in tali, & partim in tali alia differē- tia tēporis, ideo Pater creatus, hæc domus, hic homo vita fun- ct⁹ denominatur nūc de præsen- ti, sūptis denominationib⁹ in esse veri, *Pater. Antiqua. Præteritus.*

26. Aliæ exēpla sunt. Quia pec- cator denominatur nunc odio diuino dignus à peccato præte- rito non condonato. Petrus re- muneracione dignus à merito præterito non cōpensato. Obli- gatus à lege præterita non reuo- cata, & à voto præterito nō rela- xato. Imago Christi infantis de- nominatur nunc bona ab acci- dentibus præteritis infantilibus Christi cōsentaneis imagini. Qui- bus exēplis respondeo. Id quod, peccatorē, hominē merentem subditū obligatū, vouērē obli- ctū, denominat nūc tales (sūptis denominationib⁹ in esse veri) sū-
pecca-

peccatum præteritum non con-
tionatum, meritum præteritū,
lex, & votum; non vt existentia
physice in se ipsis, cū sic non
existant nunc; sed, vt moraliter,
& intentionaliter existentia in
mente Dei verissimè iudicantis
peccatum in tali differentia tē-
poris esse commissum, & non-
dum esse condonatum, simili-
terque in alijs. Vbi notare est a-
liud esse, quod peccatorem de-
nominat odio dignum, meren-
tem dignum præmio, subditum
& vouentem obligatos. Et aliud
existentia, qua tales denomina-
tiones exhibent nunc. Quod de-
nominat, est peccatum, meritū,
lex, & votum; non tamen deno-
minant secundum existentiam
physicam in se ipsis iam præteri-
tam; sed secundum existentiam
moralem, & intētionalem præ-
sentem. ¶ Explicatur in causa
finali: vbi aliud est, id quod est
finis eligendi pharmacum prop-
ter sanitatem, talisque finis est
ipsa sanitas, & aliud existentia,
per quam sanitas causat finaliter
sumptionem pharmaci: eaque
existentia non est physica sanita-
tis, & à sanitate indistincta; sed
distincta, & intentionalis iden-
tificata cum intētionē sanitatis.
Similiter, quod peccatorem de-
nominat odio dignū, est ipsum
peccatum præteritum, & non-
dum condonatum. At existen-
tia quam habet in statu denomi-
nandi hominē habitualiter pec-

catores, est moralis, & inten-
tionalis in mente Dei verissimè
iudicantis tale peccatum esse cō-
missum, & nondum condona-
tum. Idem proportionatè dicē-
dum est in alijs exemplis: sicut
imaginem Christi infantis deno-
minati nunc (denominatione
sumpta in esse veri) bonam ima-
ginem Christi infantis, sumitur
ab accidentibus præteritis Chri-
sti consentientibus tali iconi, nō
prout existentibus nunc physice
in se; sed in mente diuina clarif-
simè vidente prædicta acciden-
tia in infantia Christi.

27 Vltimum exemplum est.
Quia, mobile denominatur nūc
determinatum ad acquirendam
per motum præsentiam in hoc
spatio præ illo ex præterita præ-
sentia in spatio immediate pro-
pinquo: cui exemplo similiter
respondeo, denominationem
determinati, vt in hoc spatio ac-
quirat præsentiam, si nunc mo-
ueatur, sumptam in esse rei, non
dari adæquate nunc; sed partim
nūc; partim antea. Nam, sic de-
terminatum esse, si loquamur in
esse rei, stat in eo, quod hoc mo-
bile nunc existat, idque datur
nunc, affectumque sit immedia-
tē ante præsentia spatij imme-
diati, idque datur antea. Deno-
minatio tamen sic *determinati*
sumpta in esse veri datur nunc,
quia nunc verè iudicatur à Deo,
nunc existere tale mobile, eaque
præsentia affectū esse immedia-

tè antea. Fixum ergo maneat. Quod nunc per se ipsum aliquid præstat esse nunc præsens secundum suum esse physicum. Quod si non præstet aliquid, quatenus in se ipso est; sed quatenus est in alio statu sibi extrinseco morali, intentionali, vel virtuali, præsens erit talis status.

28 Pro complemento disputat. petes. Quid sentiendum sit de propositionibus vniuersalibus de futuro contingente? Significauit satis Aristot. L. C. capit. 8. determinatè falsas esse, quem plures sequuntur. Pater Arrubal disputat. 40. capit. 4. sensu, Aristotel. idem iudicasse de vniuersalibus, ac de singularibus de futuro contingente. Ferendum esse idem iudicium, probatur sic. Nam si ex nunc est determinatè falsa hæc propositio: *Omnis homo peccabit cras*: Cum liceat sic descendere: *Ergo hic homo peccabit cras*, & *hic homo*, &c. Similiterque in alijs, determinatè falsa erit hæc copulatiua: ergo determinati vera hæc disiunctiua contradicens: *Vel hic homo, nempe Petrus, non peccabit cras, vel hic homo, nempe Paulus, non peccabit cras*. Cum ergo, iuxta regulas dialecticæ, disiunctiua hæc nequeat esse vera, quin aliqua ex categoricis, quibus conflatur sit determinatè vera, certè cum tales categoricæ sint propositio-

nes singulares de futuro contingenti, tales propositiones singulares erunt determinatè veræ. ¶ Explicatur idem in vniuersalibus negatiuis. Si enim ex nunc est determinatè falsa hæc negatiua: *Nullus homo peccabit cras*: ergo cum liceat sic descendere: *Ergo neque hic homo, nempe Petrus, peccabit cras, neque hic homo, nempe Paulus, peccabit cras*, &c. iam nunc erit determinatè falsa hæc copulatiua: ac per consequens determinatè falsa erit aliqua propositio singularis de futuro contingenti, ex illis propositionibus, quibus talis copulatiua componitur.

29 Probabile tamen est cum Philosopho, iam nunc esse determinatè falsas prædictas vniuersales de futuro contingenti contingentia æquabili, vel quasi æquabili ad vtrumvis oppositorum. Probabile inquam est, iam nunc esse determinatè falsas has propositiones: *Omnis homo constituendus cras equaliter indifferens ad peccandum*, & *non peccandum peccabit*. Ponimus plurimos homines constituendos esse sic indifferentes: *Nullus ex his hominibus peccabit cras*. Ratio mihi est. Nam omnis aliquid enuntians, eo ipso enuntiat, saltem implicite, non esse necessitatem moralem, vt talis enuntiatio non conformetur cum obiecto. Nam, im-

T pilci.

PLICITÈ saltem, sentit se dicere verum, & consequenter non esse fundamentum adeo connexionum cum negatione dicendi verum, vt nullus homo rationis compos iudicare possit stante eo fundamento tale dictum esse verum, cumque moralis necessitas stet in eo fundamento, enuntiat, implicitè saltem, non dari talem necessitatem moralem: ergo prædictæ vniuersales sunt nunc determinatè falsæ. Probo consequentiam. Qui nunc enuntiat omnem illū hominem aqualiter indifferentem ad vtrumque, peccaturum esse cras, simul dicit implicitè, non esse necessitatem moralem, vt alius, vel alius, vel alius ipsorum non peccet in eo casu. Deinde, qui nunc enuntiat, nullum ex illis peccaturum esse cras, simul enuntiat, non dari necessitatem moralem, vt alius, vel alius ipsorum peccet cras, dato casu talis indifferentiæ. At ex nunc falsum est, non dari tales necessitates morales: quia nunc, & semper necesse est, vt positis pluribus hominibus aqualiter indifferentibus ad peccandum, & non peccandum, non omnes vniiformiter se determinent; sed alij ad peccandum; & alij ad oppositum: ergo prædictæ vniuersales iam nunc sunt determinatè falsæ.

30 Vnde fit primo, hanc

propositionem respicientē plurimos homines constituendos cras aqualiter indifferentes ad peccandum, & oppositum, & de illis sic enuntiantem. *Quilibet horum peccabit cras*, reddere hunc sententiam: *Quilibet illorum peccabit cras*, & non est necessitas moralis oppositi, nempe, vt vel alius, vel alius ex illis non peccet. Quo fit, sic descensum faciendum ab illa: *Hic homo, nempe Petrus, peccabit cras*, & *hic, nempe Paulus, peccabit cras*, & sic in alijs, & non datur prædicta necessitas. Qua propter hæc copulatiua erit determinatè falsa; & disiunctiua contradictoria determinatè vera; talis autem disiunctiua est hæc; *Vel Petrus non peccabit cras, vel Paulus non peccabit cras*, & sic in alijs; vel datur prædicta moralis necessitas. Hæc autem disiunctiua est determinatè vera, ex determinatione veritatis huius categoricæ: *Datur prædicta necessitas moralis*. Non autem ex determinata veritate alterius ex categoricis, quas includit, quæ sunt propositiones singulares de futuro contingenti. Vnde patet ad obiectionem primam ex num. 28. ¶ Fit similiter secundo, hanc propositionem respicientem eosdem homines pro subiecto, & de illis sic enuntiantem: *Nullus horum peccabit cras*, esse determinatè falsam; quia reddit hunc sententiam,

sensum: Nullas horum peccabit cras, neque datur necessitas moralis oppositi. Ex qua propositione sic descendendum est; Ergo neque Petrus peccabit, neque Paulus similiter, & sic in alijs, neque datur necessitas moralis oppositi; nempe necessitas, ut alius, vel alius ex illis peccet cras. Hæc autem copulatiua determinatè falsificatur, quia datur prædicta necessitas; disiunctiua autem ipsi cōtradicens est determinatè vera. Est enim illa; vel Petrus peccabit cras, vel Paulus similiter, & sic in alijs, vel datur necessitas moralis, ut alius, vel alius peccet cras. Hæc autem disiunctiua est determinatè vera, quia prædicta necessitas datur. Vnde patet ad secundam obiectionem ex n. 28.

DISPUT. XIII.

De modis, & medijs, quibus
Deus cognoscit futura contingentia absoluta.

Probata est huius cognitionis existentia: explicandus superest cognoscendi modus.

(*)

CAPVT I.

Placita Theologorum.

I Scientiam diuinā de futuris contingentibus determinatè veram esse sumitur, tum ex modo infallibili ferendi iudicium de ipsis, tum ex medijs quibus innititur diuina mēs, ut tale iudicium ferat. Examinemus hunc modum, & media. Duplicis generis sunt, quæ possunt excogitari: alia creata, & increata alia. Circa media creata prima sententia est, Deū cognoscere futura libera in ipsa voluntate creata super comprehensa à Deo. Sic Pater Molina hic artic. 13. disputat. 14. & 15. & in concordia disputatione 49. quem sequuntur Pater Becanus cap. 10. quæstione 7. & quidam Recentiores, cui sententiæ reliqui omnes Theologi ex Thomistarum, Scotistarum, Societatisque Scholis refragantur. ¶ Secunda sententia est, Deum cognoscere futura libera in suis causis proximis, quatenus physicè prædeterminatis ad ipsa per creatam præmotionem essentialiter connexam cum eis euentibus, & quantum ad suam existentiam à voluntate nostra inuitabilem. Sic censent Bañez hic artic. 13. dub. 1. Aluarez de auxilijs

T 2

lib.

libr. 12. disputat. 12. Machin. disput. 32. Cornejo hic disput. 2. dub. 8. & communiter omnes Thomistæ RR. ¶ Tertia sententia est Bellarm. lib. 4. de grat. & lib. arbitr. docentis, vt probabile, Deum in nostra voluntate videre nostros actus futuros, quatenus perfectè cognoscit omnem propensionem, totum ingenium nostrum, omnia, quæ in singulis deliberationibus possunt illi occurrere, quidque congruentius, & aptius sit, vt nostrum animum moueat. Consonant Durandus distinct. 38. quæst. 2. Argentinas dist. 40. artic. 2. & Pater Granad. disput. 4. sect. 4. Quatenus ait in voluntate moraliter determinata ad actum, cognoscere Deum certitudine metaphysicè infallibili euentum ad quem moraliter determinatur. ¶ Quarta sententia est Pat. Valent. 1. part. quæst. 14. artic. 13. punct. 3. Rainaud. in disciplina morali. Ferdinandi Salazar tom. de Concept. Coninch. de sacram. quæstion. 77. artic. 1. Albert. in Coroll. & nouissimè Francisc. de Lugo disputat. 32. capit. 4. & 5. nolentis tamen numer. 26. plenum assensum præbere: nempe Deum cognoscere actum liberè futurum in applicatione præuiæ voluntatis ad ipsam, per quam voluntas liberè se determinat ad illum, quia obinde realiter,

& physicè immutetur; sed ad summum virtualiter, & moraliter. ¶ Quinta sententia est, quam, vt probabilem tueretur Bellarm. libr. 4. de grat. & lib. arbitr. capit. 16. nempe Deum cognoscere nostros actus liberè futuros, in motione, & applicatione diuina, per quam voluntas creata mouetur, & applicatur ad ipsos dependentem à præuiæ determinatione negatiua ipsius voluntatis creatæ finentis se moueri à Deo, siue non resistentis motioni diuinæ.

2. Circa mediā existentia in Deo. Prima sententia est, Deum cognoscere futura in essentia sua, posito decreto tanquam conditione, vt in essentia cognoscantur. Sic sentit Pater Didacus Ruiz disputat. 24. & 25. loquens de scientia actus liberi absolutè futuri, & disputatione 73. loquens de actu libero sub conditione futuro. Cornejo 1. part. quæstion. 14. artic. 13. disputatione 2. dub. 6. Magister Felix, de scientia capit. 5. difficult. 3. pro se afferens Scotum, Rada, Fabr. Sminsing. Pilos. & alios. ¶ Secunda sententia est; Deum cognoscere futura in idæis ipsorum. Refertur pro hac sententia D. Thom. hic articul. 13. vbi Caietanus, & Bañez, Diuus Bonauentura in 1. distinctione 39. artic. 2. quæstione 3. Alen-

Alensis 1. part. quæstion. 23. memb. 3. art. 4. Albarẽ de auxilijs, lib. 2. disput. 14. P. Molin. disp. 15. At quia Caiet. Alvarez, & alij RR. putant Deum non cognoscere futura in idæis nudè sumptis; sed vt applicatis per decretum efficax, eorum sententia recidit in mox referendam de decreto: vt bene Pater. Suar. lib. 1. de scientiâ futurorũ cap. 4. num. 9. At futura non cognosci à Deo in Idæis ipsorum censet P. Suarez. citatus, & cum illo communiter authores nostri sequentes Scotum, quem refert, & sequitur cum omnibus Scottistis Magist. Felix supra, diffic. 4. num. 2. vbi, præter Scotum, Rada, Fabr. Smisig. Pilos. Cordua, refert Durandum, & Nominales.

3 Tertia sententia est, Deum cognoscere nostros actus liberos futuros in decreto efficaci suæ voluntatis. Ea tamèn sententia multiplex est: Nam alij volunt cuncta futura libera cognosci in decreto antecedenti, & efficaci, quod ipsa præfiniat siue quoad omnes circumstantias, vt præfinit actus bonos, siue quoad omnia physica, vt præfinit malos: & hi authores constituunt hoc decretum ita antecedens, & independens ab omni libero vsu voluntatis creatæ, vt sit prorsus inèvitabile, quoad sui existentiam à voluntate creatâ. Sic in præsentì Ca-

ietan. Bañez, Albeda, Nazarius, Zamel, Martin. Cornejo, Carmell. Salmant. Marcos Serra, Ioan. à S. Th. Alvarez lib. 2. de auxilijs, disput. 1. Ledesm. disput. de scientia futurorum, dub. 3. Gaspar Ram. relect. 2. de infallibilitate cognitionis diuinæ, & communiter nouiores Thomistæ. Pro quibus stant plures Scottistæ. ¶ Alij volunt hoc decretum non esse adeo antecedens, & independens ab vsu liberratis creatæ; sed vel dependens à nostro consensu libero saltem cõditionatè præuiso per scientiam mediam; vel non antecedens, sed purè concomitans nostrum consensum absolutum. Ita plures perdocti Scottistæ, quos retulimus disputat. 9. de prædestin. capit. 1. Tandem alij volunt, non omnes actus liberos efficaciter esse præfinitos à Deo, sed solum bonos; & neque hos omnes, sed solum supernaturales; & aliquos forte naturales honestos; eosque præfinitos esse per prædefinitionem efficacem dependentem à scientia conditionata consensus. Caterum, qui præfiniti sunt, cognoscuntur in eis prædefinitionibus. Ita Authores, quos retuli disputatione 12. de prædestinatione cap. 1.

4 Tandem alij negant, Deum cognoscere futura libera in prædefinitione efficaci ipsorum,

tanquam in medio conexo cū
 ipsis; ita Pater Vazquez disput.
 65. cap. 2. Pater Herice tractat.
 1. disput. 6. cap. 3. Pater Alar-
 con tractat. 2. disput. 2. cap. 6.
 & communiter discipuli Patris
 Vazquez: qui tamen decretum
 cūiunum, quo futura exequutio-
 ni mandantur, vocat causam
 remotam cognitionis futurorū,
 quatenus, eo ipso quod tali de-
 creto exequutioni mandentur
 futura pro tali differentia tem-
 poris, non possunt, non existe-
 re pro eo tempore: cumque di-
 uinus intuitus non possit, non
 terminari, ad omne illud, quod
 pro aliqua differentia temporis
 existit, sit planē prædictum de-
 cretum aliquomodo causam es-
 se saltem remotam, vt Deus fu-
 tura cognoscat: & in hoc vlti-
 mo, nullū re ipsa potest esse dis-
 sidium.

CAPVT II.

Nostra scientia.

9. **A**Ssero primò. Nul-
 lum medium indiffe-
 rens ad consensum, & dissen-
 sum, quantumcumque super-
 comprehendatur est medium in
 quo cognito demonstratur Deo
 consensus futurus præ dissensu,
 tamen si, re ipsa consensus præ
 dissensu futurus sit. Ratio est.
 Nam, vt egregiè Franciscus
 Annatus innumeris mihi nomi-

nibus commendandus in opere
 aureo de scientia media: Quo
 magis Deus media indifferentia
 ad consensum, & dissensum
 comprehendat, magis depre-
 hendet ad vtrumlibet versatilia,
 & ineptiora, vt consensum
 montrent præ dissensu. Nam,
 in indifferenti, quatenus indif-
 ferenti ad opposita, nequit vnū
 præ alio discerni: neque indif-
 ferens, vt sic indifferens ad op-
 posita, potest esse ratio idonea,
 præsertim diuinæ menti, vt al-
 terius, potius quam alterius exi-
 stentiæ præbeat assensum. Sed
 hic non moror. Nam hæc veri-
 tas clarè conuincitur eisdem
 argumentis, quibus disputat. 8.
 cap. 4. a num. 32. ostendimus,
 omnipotentiam, si semel abso-
 luta ponatur à possibilitate crea-
 turarum, non posse, quatenus
 sic absolutam, esse medium
 obiectiuum, vt Deus ei possi-
 bilitati assentiatur. Quo fit sen-
 tentiam, quæ videtur esse Pa-
 tris Molina, nempe Deum in
 voluntate creata, tanquam in
 medio supercomprehensio cog-
 noscere quid ea voluntas factu-
 ra sit, esse falsam. ¶ Dixi, quæ
 videtur esse Patris Molina. Non
 enim est certum, sapientissimū
 hunc Doctorem voluisse mediū
 obiectiuum cognoscēdi nostros
 actus liberos esse nostrum a bi-
 trium. Tum quia P. Becanus 1.
 p. tract. 1. cap. 10. quæst. 5. sequi-
 tur, & explicat hanc sententiam,
 non

non quia nostrum arbitrium sit
mediū obiectiuum cognoscē-
di tales actus; sed quia diuini acu-
minis infinita perfectio postulat
nostrum arbitrium ita pertinge-
re, vt certò noscat, quid ageret.
Tum quia eodem modo Patrē
Molinā intelligit eruditissimus
noster Fasol. 1. p. q. 14. dub. 9.
num. 464. Tum quia P. Lessius
fidelissimus Molinæ sectator de
grat. effūcaci cap. 16. citat Patrē
Molinam pro sententia affirmā-
te Deum in se ipsis videre hos
actus liberos.

6 Et quidem supercompre-
hensio arbitrij creati, cui P. Mo-
lina insitit, non probat in eo ar-
bitrio creato, tanquam in me-
dio, & ratione obiectiua cog-
noscendi, discerni a Deo, ad quid
tale arbitrium se determinatu-
rum sit. Non enim supercom-
prehensio præstat, quod in me-
dio, vbi discerni nequit vnū præ
alio, discernatur vnū præ alio:
creatū autē arbitriū, vt indiffe-
rens ad opposita, mediū est, in
quo nequit vnū præ alio discer-
ni. Ad summū ergo supercōpre-
hensio creati arbitrij petit, quod
non solū cognoscatur, quæ cog-
noscī possunt ex vi plenissime,
ac perfectissime penetrādi ipsū;
sed etiā quodcūque ab ipso fiet;
non tamē, quod hoc cognosca-
tur in ipsa entitate arbitrij, tan-
quam in medio, & ratione cog-
noscendi; sed, vel in ipsa rei veri-
tate; vel in alijs medijs osten-

dentibus talem euentum præ-
alio proditurū esse ab arbitrio.

7 Fit secundo, falsam esse sen-
tentia Bellarm. & Gran. qui, vel
semper; vel quandoq; saltē pu-
tant, Deū metaphysica certitu-
dine discernere cōsensum libere
faturū voluntatis creatæ in cu-
mulo circūstātiarū physicè præ-
currentiū determinationē vo-
luntatis, inducentiūque moralē
necessitatē cōsentiēdi. Velenim
talis cumulus metaphysicè pug-
nat cum dissensu, vel nō? Si pri-
mū, certe talis cumulus, vel ne-
cessitatē metaphysicam affert
consentiēdi, proindeq; pugnabit
cum libertate cōsensu, & con-
sequenter non erit aptū mediū
ad discernendū cōsensum libe-
rū; vel nullā affert necessitatem
antecedentē etiam moralē con-
sentiēdi libere. Quod enim me-
taphysicè connectitur cum con-
sensu, si est omnino antecedens
vsum libertatis necessitatē me-
taphysicam affert; nullam autē,
si consequens est. Si talis cumu-
lus nō pugnat metaphysicè cum
dissensu, certē, cum non aliter
reddat certam existentiam con-
sensus, quā ratione oppositio-
nis cum dissensu, reddet illā mo-
raliter certam, non physicè, aut
metaphysicè. Quare licet in eo
cumulo fundari possit Deus, vt
certò iudicet certum esse mo-
raliter voluntatem consensurā;
non tamen, vt absolutē iudicet
consensuram esse. Tum quia,

Deus esset alioqui, licet non moraliter; physice tamen, aut metaphysice, obnoxius deceptioni, ex vi fundamenti obiectioni, quo ducitur ad ferendum iudicium de existentia consensus. Tum quia Deo, solum est fundamentum iudicandi veritatem aliquam, quod omnino, dam certitudinem etiam metaphysicam eius veritatis inducit, aliudque fundamentum debile est, ut innitatur in illo tanta cognitio. De quo disp. 8. cap. 4. num. 33. vide tract. de predestinatione disp. 17. cap. 2. ubi hanc opinionem latius impugnaui, fundamentumque illius eueriti.

8 Fit tertio. In diuinis idæis nudè sumptis nō discerni à Deo, quid determinatè futurum erit. Nam diuina idæa, secundum varias opiniones stat, vel in essentia diuina; prout à creaturis imitabili, vel in scientia monstrante creaturas esse factibiles, vel in ipsis creaturis factibilibus, ut representatis per talem scientiam. At hæc omnia indifferencia sunt, ut tales, vel tales creaturæ sint, vel non sint determinatè futuræ: ergo non sunt media obiectiua, ut Deus discernat quid determinatè futurum sit. Quapropter vidit optimè D. Thom. quæst. 6. de veritat. artic. 6. Idæas existere in Deo respectu etiam purè possibilium; neque obstat idem D. Thom. quæstion. 2. de vo-

ritat. artic. 6. ubi loquendo de cognitione diuina, ait: Si loquamur de cognitione ex parte cognoscentis, sic cognoscit res in idæa, scilicet per idæam, quæ est similitudo omnium, & accidentalium, & essentialium. Non, inquam, obstat, nam satis explicat S. Doctor se non velle idæas se tenere ex parte obiecti cogniti ducentis Deum ad cognoscendum, quænam res existant pro sua temporis differentia, sed se tenere ex parte Dei cognoscentis, tanquam representationem, quæ adæquatè repræsentat quicquid essentialiale, & accidentale dari potest ex parte idæati. Neque obstat idem D. Thom. hic artic. 13. ubi ait, Omnia quæ sunt in tempore sunt Deo ab æterno præsentia. Non solum ea ratione qua habet rationes verum apud se præsentis, &c. Nam sensus est, non solum Deum repræsentare omnia, ut possibilia per representationem ipsi Deo intrinsicam circa omnia prædicata possibilium; sed etiā repræsentare clarissimè omnia ut existentia, vel non existentia pro tali, vel tali differentia temporis. Vide Auer- sam hic sect. 18. in fin.

9 Assero secundo, media quæ metaphysicè, & ab intrinseco sic cum actu voluntatis connectuntur, ut nequeat voluntas existentiam ipsorum vitare, non sunt media, in quibus Deo demonstratur existentia libera actus; sed po-

potius cum ipsius actus libertate pugnant: Hanc assertionem defendit tota societas, cui tam adnata est, ut P. Alphonsus Deza, à quo primores nostri Magistri didicerunt, non solum sententiā amplectatur; sed etiam in manulcrip. de scientia quæst. 14. artic. 13. fin. eodem argumento prober quo P. Molina, & omnes nostri cum ipso. Probatur breuiter id, de quo partim tract. de prædest. disp. 9. cap. 1. & fusissimè tract. de concordia diuinorum actuum cum libertate creata, quem publicè luci paramus. Existencia talium mediōrū pugnat cum vera potestate omittendi amorem: ergo cum vera libertate ad amandum: Consequētia patet; & antecedens probatur; positis eis medijs non est potestas ad ponendam omisionem amoris prout coniunctam cum carentia illorum: ergo neque ad omisionem amoris secundum se. Hæc consequentia probatur, quia ea omisio secundum suam essentiam, est diuisa ab amore, ac proinde à medijs cōnexis essentialiter cum amore, quod est secundum suam essentiam esse coniunctam cum carentia talium mediōrum. Unde, qui nequit eam ponere, ut ita coniunctam; nequit eam ponere secundum suam essentiam. Antecedens videtur euidens, quia deficiente vno extremo, nulla tibi est vera potestas ad po-

nendum aliud, ut coniunctum cum ipso, nisi præstare possis, quod tale extremum existat. At positis eis medijs deficit carentia ipsorum, quin præstare possis quod existat eorum carentia. Nam alioqui iam posses illorum existentiā pro tua libertate euitare. Ergo nihil poteris ponere, ut coniunctum cum ea carentia. Et quidem ex vi nullius principij habes modo veram potestatem liberam imprimendi alampam Pilato, quia talis impressio est essentialiter coniuncta cum existentiā Pilati, qui neque nunc existit, neque facere potes quod existat. At dissensus non est minus essentialiter cōiunctus cum carentia medijs cōnexi cum cōsensu, & neque talis carētia existit, neque facere potes, quod existat: ergo posito tali medio ex vi nullius principij habes verā potestatem ad dissensum.

10. Explicatur primò. Vera potestas libera ad aliquod exercitium importat, vel exclusiōnem impedimenti pugnantis cum eo exercitio, vel vim exclusiuam talis impedimēti. Unde libertas ad peccandum mortaliter importat, vel exclusiōnem iustitiæ pugnantis essentia- liter cum peccato mortali; vel vim exclusiuam iustitiæ. Quomodo enim eris liber ad eam actionem, à cuius exercitio impediris per impedimentū, quod excludere non potes? At me-
diū

dium cum cōsensu connexum, & cum dissensu pugnans est impedimētum ad dissensum, cum nequeat componi cum dissensu: ergo cum per te libertas ad dissensum non importet exclusionem eius mediij, necesse est importet vim exclusiuam illius.

¶ Explicatur secundò, vt orit-
tam plurima. Nam potestas, vt non existat consensus, est potestas, vt nulli coexistat, vt patet: ergo est potestas ad hoc, vt non coexistat cum prædictis medijs; ac proinde, ad hoc vt non coexistat talia media cum consensu; sed talia media non coexistere cum consensu, est vel talia media non existere, vel existere cum carentia cōsensu. Cum igitur potestas ad non consentiendum, non sit vt talia media existant cum carentia consensu, quod omnino implicat, patet esse potestatem, vt non existant ea media. Hec tetigisse sufficiat, de quibus fusissimè locis citatis.

11 Hinc fit primò, Deum nō cognoscere futura libera in decreto efficaci, prout à nouioribus Thomistis, & quibusdam Scotistis ponitur. Nam, ab illis ita defenditur, vt sit ab intrinseco connexū infallibiliter cum consensu; & non sit euitabile quoad suam existētiā, pro nostra libertate. At huiusmodi decretum tam abest, vt sit mediū idoneum ad discernendum in

ipso consensum liberum, quod potius cum ipsius libertate pugnet. Ergo. Fit secundò, Deum nō posse cognoscere effectus liberos, vt determinatè futuros in voluntate creata, vt ad ipsos prædeterminata à Deo. Nam hæc prædeterminatio, quàm nouiores Thomistæ defendunt, est impulsus voluntati impressus antecedenter ad existentiam sui cōsensu, & inevitabilis quoad sui existentiam pro libertate voluntatis: & iam vidimus, omnia quæ sint huius generis pugnare cum libertate consensus. Et quidem pro hac parte stare D. Tho. multis argumentis efficacibus probaui tract. de auxilijs, probaturus iterum tract. cit. de concord. manifestisq; autoritatibus S. Doctoris probari fatetur Raphael de Auēsa sect. 17. concl. 2. plura loca citans, & pro eadem afferens veritate Capreol. Hispal. Caiet. Ferrar. & alios tam Thomistas, quàm reliquos Theologos.

12 Nunc breui sufficiat vnū, vel alterum locum attingere. In hac 1. p. quæst. 23. art. 6. ait: *Sed non omnia quæ providentiæ subduntur necessaria sunt. Sed quædam contingentem eueniunt secundum conditionem causarum proximarū, quas ad tales effectus diuina providentia ordinavit, & tamen providentiæ ordo est infallibilis. Vbi expendo, ideo adnotatum esse à*

D. Tho. prouidentia ordinem infalibilem esse, non oblatē cōtingentia causarum proximarū, quia difficillimum est componere diuinam prouidentiam consequi infallibiliter effectum, & ad cōsequutionē preparare causas proximas indifferentes ad effectum, & negationem effectus. At hæc difficultas prorsus cessaret, si preparatis aliquibus causis proximis huius conditionis, adiungatur aliā causa proxima, vel conditio præuia, quomodo libet loqui placeat, non indifferens ad effectum, & carentiam effectus, sed natura sua connexionem essentialiter cum effectu: ergo talem causam, vel conditionem præuiam non agnouit D. Tho. Videndus rursus in primò dist. 38. art. 2. in corp. ad 2. ad 5. & 6. ubi ait: *Cursus sortis secundum quod est in potentia tantum, non erat subiectibilis certitudini diuine scientiæ. Si enim Deus uidisset ipsam causam, & non vidisset immediate effectum in esse suo, nunquam potuisset ipsum cire.* Vbi nota, non inuenire D. Tho. medium in quo certò sciatur effectus liber independentē ab eo, quod immediate in suo esse sciatur: ergo secundum D. Th. in nullo præuio ad effectum ipse effectus liber scitur independentē ab eo quod in se ipso immediate, vel absolute, vel conditionate saltem sciatur.

13 Neque obstat D. Th. Tum

hic art. 13. dicens; Deum cognoscere omnia contingentia, non solum prout sunt in suis causis; sed etiam prout vnumquodque eorum est actu in se ipso. Tum 2. 2. quæst. 171. artic. 6. ubi ait: *Deus intuetur effectus contingentes futuros, ut sunt in suis causis determinatis.* Tum primò contra Gent. capit. 67. num. 13. *Ex causa contingenti completa, si non impediatur certitudinaliter posse cognosci effectum.* Non obest in primo loco, nam tantum vult, non solum Deum cognoscere effectus contingentes, quatenus in suis causis habent possibilitatē ut sint, sed etiam, quatenus in se ipsis habent actualiter esse. Non in secundo loco, ubi non ait: *in suis causis determinatis*, ut transcribit Aluarez, sed præcisè *in suis causis*: Ideoque sensus est in suis causis cognoscere possibilitatē ipsorum, sæpèque cognoscere certò, & infallibiliter ex parte actus, quod ex talibus causis sic, vel sic dispositis possit prudēter conijci talē, vel talem euentum fore sequendum. Non in tertio loco, ubi teste Ferrara r. contra gent. cap. 67. Loquitur S. Doctor de causis naturalibus, quæ ab effectus causatione possunt impediri (ideoque vocantur causæ contingentes) superuenientibus alijs potentioribus. Sic saxū, quod deorsum descendere nititur, impediri potest fortiori vi detentū. Sensus ergo S. D. est, has causas a for-

fortioribus non impeditas fundare physicam certitudinem de subsecutione effectus. Mitto plura, quæ magnam partem tractatum, quos citauimus occupât.

CAP. III.

Concluditur explicatio nostræ sententiæ circa cognitionem Dei mediatam futurorum contingentium.

14 **A** Ssero tertio. Admitte-
da non est applicatio
præuia voluntatis ad amorem
liberum, quam post Val. & alios
protegit Franciscus de Lugo.
Probatur. Tum, quia inutiliter
ponitur, vt superetur difficultas
de cognitione diuina futuri liberi.
Quia eandem difficultatem
patiuntur aduersarij in ea applica-
tione nostræ voluntati libera:
an Deus cognoscat illā in se ipsa,
an in suo decreto, vel in alijs me-
dijs? Tum quia talis applicatio
non est actus voluntatis distin-
ctus ab ipsa voluntate. Deinde
non identificatur cum ipsa vo-
luntate. Non primum, quia alio-
quin ad eam applicationem præ-
requireretur alia, & sic sine fine.
Non secundum, quia voluntas
non est separabilis ab identifica-
to secum, est autem separabilis
ab applicatione libera ad amo-
rem. Item hæc est defectibilis
pro arbitrio voluntatis; secus vo-
luntas ipsa. Præterea, applicatio

libera voluntatis ad malum, est
peccatum; secus facultas volen-
di. Quæ prædicata si in creatis
non sint satis ad distinctionem
realem, quæ sufficient? Tum
quia per illam applicationem, &
determinationem, quæ voluntas
applicat, & determinat se ad a-
morem, amat ipsum amorem:
si enim per aliquod præuium ad
amorem se libere determinare
ad amorem, nõ est amare amo-
rem, quid erit hunc amare? Cõ-
sidera amorem reflexum amo-
ris, & nullo titulo inuenies esse
amorem amoris, quo talis ap-
plicatio non sit amoris amor. Si
ergo voluntas per prædicatum
secum identificatum amat amo-
rem, nullo præcedente determi-
natio præui; cur similiter non
amabit obiectum decretum?
Tum quia indifferentia, quasi
passiua voluntatis, vt denomi-
netur, vel applicata ad amorẽ,
vel ad odium, determinatur im-
mediate ad applicationem ad a-
morem per ipsam applicationẽ;
non per aliquod præuium se ha-
bens ex parte indifferentiæ pas-
siuæ: ergo similiter indifferentia
actiua determinari poterit per
ipsum exercitium amandi.

15 Obijcit Franciscus de Lu-
go (apud quem videri possunt
pro nostra sententiâ nonnulla alia,
à quibus impeditè se exped-
dit) 1. Clementem Romanum
lib. 3. recognitionum, dum de-
finit liberum arbitrium, est sen-
sus

sus animi habens virtutem, qua
 possit ad quos velit actus incli-
 nari: ergo non solum ad obiectū
 per amorem ipsius inclinatur,
 sed ad ipsos actus per applicatio-
 nem prauam ad ipsos 2: oppo-
 nit D. Tho. cap. 3. de malo art. 2.
 petentem in homine dispositio-
 nem quandam ad recipiendum
 influxū Dei, & iuxta illā produci
 actū bonum, vel malum. Et q. 1.
 de malo, art. 3. dicit non vti re-
 gula rationis præintelligi in vo-
 luntate ante inordinatā electio-
 nem: ergo ante hanc intelligi-
 tur voluntas se determinans ad
 illam per non vsum conformem
 regulæ rationis, vt probabile vi-
 sum est Bellarmino. l. c. Tertiò,
 ex Coninch. voluntas creata ef-
 ficat amorē, potiusquā odiū,
 quia se liberē applicat ad amorē
 præ odio, non autem e contra
 liberē se applicat ad amorem,
 quia hunc elicit: ergo antequam
 hunc eliciat intelligitur se liberē
 applicare ad illum. Quartò cau-
 sa necessaria indifferens ad agen-
 dum diuersimodē, nempe intē-
 sius, vel remissiùs, determinatur
 ad agendum hoc modo præ illo,
 ex prauis circumstantiis extrin-
 secis, v. g. ex propinquiōri, vel
 distantiori præsentia passi: ergo
 cum causa libera differat à ne-
 cessaria, quod illa ab intrinseco
 per suam libertatem se determi-
 nat ad operandum hoc, præ illo
 modo, certè prauè determi-
 nabitur ab intrinseco ob suam

libertatem, sicut causa necessaria
 prauè determinatur ab extrin-
 seco.

16. Quintò. Voluntas eli-
 ciens amorem non se exercet,
 quatenus est actiua odij, sed qua-
 tenus actiua amoris: ergo, vt
 priori potius, quàm posteriori
 modo se exerceat, assignāda est
 ex parte actus primi applicatio
 ad amorem præ odio. Sextò,
 omnipotentia diuina indifferens
 ad producendum, & non pro-
 ducendum hominem, nō potest
 adhuc diuinitus determinari ad
 productionem, nisi ex parte ac-
 tus primi præcurrat libera voli-
 tio productionis: ergo voluntas
 creata indifferens ad producen-
 dum, & non producendū amo-
 rem, nequit determinari ad pro-
 ductionem, nisi ex parte actus
 primi præcurrat libera determi-
 natio, & applicatio ad amorem:
 quia veritas antecedentis descē-
 dere solum potest, ex eo quod
 semper verum est à principio a-
 ctiue indifferenti procedere non
 posse determinatam actionem,
 quin præcedat ex parte actus pri-
 mi determinatio ad ipsam. Nā,
 vt causa efficiens eliciat hanc a-
 ctionem præ illa, necessariū est
 detur ex parte causæ talis actio-
 nis ratio aliqua eliciendi hanc
 præ illa. Cū igitur ea ratio se te-
 neat ex parte causæ, se tenebit
 ex parte præcedentis ad hanc a-
 ctionem: ergo, vt nostra volun-
 tas eliciat amorem præ odio,

nec-

necessarium est, detur præuiè ad productionē amoris ratio determinans ad eliciendū amorē præ odio. Vltimò; nā, vt Deus cum nostra voluntate concurrat ad amorē præ odio, debet aliquid præuidere ex parte voluntatis, quo moueatur, vt ad amorem, potius, quàm ad odiū cōcurrat. Hoc autē solum esse potest præuia determinatio, & applicatio nostræ voluntatis ad amorem præ odio. Ergo, &c.

17 Hæc argumenta non sunt firma. Ad primum dicendum primò. Potest eodem modo probari voluntatem inclinari ad amorem per amorem amoris, sicut ad obiectum per amorem obiecti. Quod negare debet Recentior ille, ne perurgeatur ex num. 14. Secundo respondeo ex dictis tract. de act. hum. disp. 2. per ipsum exercitium amandi immediatè liberum inclinari voluntatem, & ad obiectum, & ad amorem ipsum liberum; difficultates autem contra hanc assertionem soluius ibi. ¶ Ad secundum ex B. Tho. respōdeo, S. D. tantum ostendit Deū concurrere ad nostras actiones liberas, prout nostrum arbitrium vult, & eligit, nempe intensè, vel remissè amando, vel odio habendo, prout arbitriū eligit intensiōnem, remissionem, amorē, vel odium: non quidem per electionem præuiā, & distinctā ab ipso exercitio, & actu secundo liberi

arbitrii; sed per identificatā cum illo, vt ibi explicui. Ad eum ferè modum, quo habitus charitatis influit in actū prout volūtas eligit: & quia actus, vt electio sui intelligitur quodāmodo à nobis tanquā prior se, vt electio, & factio; ideo talis electio dicitur à D. Th. dispositio ad actū. Ad aliud respondeo, non tam plenè asserens, quàm suspiciens id, de quo dissero tract. de peccatis: D. Th. forsan velle ante inordinatā electionē sumptā pro termino producto, & prædito physica perfectione profecta à Deo præire actionem quandā defectiuā volūtatī creatæ, nullius physicæ perfectionis procedentē, seu quasi procedentē à mera libertate defectibili; quæ quidem actio satis apte ob nullitatem perfectionis, terminis potius remotiuis perfectionis, vt non vsus regulæ rationis, quam positiuis exprimitur. Hæc tetigisse sit satis.

18 Ad tertium, cōcessio ante cedente, ailinguo cōsequens. Antere ipsa, vel ratione nostra, concedo; re ipsa tantū, nego. Duplīciter se determinare potest volūtas ad exercitiū amandi. Primò, per actū realiter priorē, vt accidit in amore efficaciter imperato, & tūc determinatio, & applicatio ad exercitiū amandi præcedit realiter ad illā. Secundo, per ipsum exercitiū amandi, quod sit immediata determinatio volūtatī ad ipsum, & tunc eiusmodi

exercitiū ob æquivalētiā ad duplicē actum, alterū determinan-
tem, & alterū determinatum, est
prius ratione prout priori actui
æquiualeat se ipso prout æquiuale-
te posteriori. Ad quartum, sicut
causa libera, iuxta aduersarios
potest se determinare ad applica-
tionē liberā ad amorē per ipsam
applicationem, seculo alio præ-
uio, ita etiā per exercitiū amandi;
præsertim cum ægerimē perci-
piatur, quomodo se determinet
præuie ad amorē, & nō per aliū
amorē reflexū, vt dixi num. 14.
Quo via sterneretur in finitū pro-
gressui. Quare discriminē causę ne-
cessarię, & liberę est, quod illa
præuie ad suā actionē determi-
natur ab extrinseco ad operādū;
hęc verō (loquendo in creatis)
ab intrinseco se determinat ele-
ctiue per suam actionem, vt dixi
disp. 1. de actibus.

19 Ad quintū, transmissio an-
tecedenti, negatur cōsequentia.
Nā satis est se determinet per ip-
sum exercitiū amandi, vt nuper
dixi. Ad sextū: Actiones procedē-
tes ab omnipotētia diuina sunt
Deo perfectissimē liberę: cōse-
quēter per electionē diuinā voli-
tę, ac determinatę, cumq; ipsę
nō sint electiones, & volitiones
diuinę, vt patebit tract. de volū-
tate, eligūtur, ac determinantur
per electionē ab ipsis distinctam.
Paret autē electionē distinctā ab
actione, & determinantē potē-
tiam executricē ad ipsam præ-

currere ad eandem (si nō hūc hanc
precedētia obster) volūtas autē
creata per ipsum exercitiū amā-
di, potest ipsum determinare, &
eligere, vt explicui l. c. vnde nō
est admittēda determinatio præ-
uia. Quocirca non est vniuersē
verū, quod adducitur in proba-
tionē cōsequentię. Ad septimū;
vt causa actionis necessarię, idest
nō exercentis immediatē princi-
piū liberū, eliciat eam actionē
præcedit ratio eliciendi cōnexa
cum elicientia, & ad eam deter-
minans. At vt fluat actio exer-
cens immediatē principiū liberū
v g. exercitiū amandi præcedit
ratio eliciēdi incōnexa cum eli-
cientia, & eam præcisē suadens,
qualis est bonitas apparens in ob-
iecto, & amore. At octauū. Co-
currit Deus ad amorē præ odio,
nō quia antequam liberē offerat
cōcursum ad amorē videat ali-
quid ex parte volūtatis creatę,
vt illū offerat ad amorē, & simi-
le nō videat, vt offerat ad odiū;
sed quia indifferēter offerens ad
vtrumlibet, & sua se libertate fa-
ciens determinabilē ab arbitrio
creato, ad quā partē maluerit il-
lud, determinatur ad hoc vt cō-
currat ad amorē, non quidē de-
terminarione præuia ad cōcur-
sum in actu secundo, sed comi-
tātē: ad eum modum, quo habi-
tus charitatis determinatur à no-
stra voluntate, vt concurrat ad
actū charitatis; de quo satis tract.
de prædest. disp. 9. & 10.

20. *Alfero* quinto: Prædeterminatio negatiua, quàm adstruxit Bellarminus non est vniuersaliter ad admittēda. Probatur. Nā vel est possibilis pura omisio immediate libera, vel non est possibilis, vt ego probabilius cēui tract. de actib⁹. Si nō est possibilis: ergo libera determinatio negatiua ad actum amoris ponitur medio actui voluntatis, ex quo inuitabiliter infertur, cum autem huic non præcurrat alia determinatio libera negatiua, ne procedamus sine fine, planè sicut determinatio voluntatis incipit ab exercitio positiuo inducente determinationem negatiuam ad amorem Dei, ita seclusa determinatione negatiua, incipere poterit ab ipso exercitio amandi Deum. Si autem est possibilis pura omisio immediate libera (prout requiritur vt subsistat hæc sententia, quæ proinde contra se habet omnes difficultates in puram omissionem immediate liberam) ergo non resistentia libera voluntatis, siue voluntatis permissio, per quam se finit moueri ad eliciendū amorem connexa cum exercitio amandi, est ipsum exercitium amandi, ac proinde non determinatio præuiā negatiua. Probo cōsequentiam.

21. Ea permissio voluntatis connexa cum exercitio amandi nō est præcisè exclusio affectuū positiuorum aduersantiū amo-

ri. Nam his exclusis potest in hac sententia omitti amor: ergo est vltèrius exclusio omittendi productionem amoris: sed hoc est re ipsa producere amorem, sicut excludere tenebras est re ipsa producere lucem: ergo, &c. Neque dicas excludi omissionem producendi amorem per aliam purā carentiam huius omissionis. Quia primis carentiarū conceptibus aduersariis, quarū minus non est aliud non esse excludere, sed esse positium remouere. Mitto plura, de quibus alibi, quia nihil ad rem præsentem refert impossibilitatem, vel non existentiam eius determinationis negatiuæ persuadere. Tum quia licet sit possibilis determinatio negatiua præcedēs ad productionem amoris, non tamen necessaria. Nam vt voluntas potest immediate liberè se determinare ad eam determinationē sine alia præuiā, ita ad productionem amoris, in quo casu, mediū Deo monstrans productionem liberam amoris, non erit præuiā determinatio. Tum quia difficultates eēdem vrgent in modo, quo Deus cognoscit præuiā illam determinationem nobis liberam, & quo cognoscit productionem liberam amoris. Si enim illam cognoscit præcisè in se ipsa, dic idem de hac. Si in alijs medijs, ea, quæ pro illa monstranda assignentur, assigna pro hac.

22 Affero sextò. Plurima sunt, in quibus Deus cognoscit actus liberè futuros, tanquam in medijs demonstratiuis. Probat. Nam hoc non est aliud, seclusis vocibus, quàm Deum videre plura, vt infallibiliter cōnexa etiam metaphysicè cum actibus liberè futuris. At plurima videt, vt eo modo connexa: Ergo. Minor probatur. Nam primò, scientiam visionis ipsius Dei, de actibus liberè futuris videt Deus vt connexam metaphysicè cum ipsis. Secundo: videt Deus vt cōnexum cum consensu liberè futuro hoc aggregatum: *Si existat talis vocatio, dabitur liberè consensus, & existit talis vocatio.* Tercio, videt Deus, vt sic connexum cum actu bono liberè futuro de cretum comitans affectiuè efficax requisitum ad existentiam talis actus, quod latè defendi tract. de prædest. disp. 10. Quarto, præfinitiones etiam intentiones dependenter à scientia media, quas ibidem protexi disp. 12, demum respectu peccati futuri videt Deus, vt metaphysicè connexam cum ipso permissionem, si sumatur secundum totum quod inuoluit, nimirum secundum decretum dandi homini potestatem proximam ad peccatum, & euitationem peccati, decretumque negandi omnia auxilia efficacia ad euitandū peccatum, coniunctim sumptum cum scientia, quòd, nega-

ris eis auxilijs, cōmitteretur peccatum. Contra hanc assertionem, nihil est, quod non solui. mus, partim tract. de prædest. dependentes hæc decreta: partim in hoc tract. agentes de medijs, in quibus Deus, veritates alias cognoscit.

23 Displicet tamen, quod ex P. Ruiz, & alijs retulimus cap. 1. nempe solam essentiam Dei esse motiuum obiectiuum cognitionis diuinæ de liberis euentibus, positis tanquam conditionibus; non tanquam partibus essentialibus motiui, præassignatis modijs. Displicet, inquā, quia sicut ad assentiendum veritati conclusionis, non est totum motiuum vna præmissa separabilis à veritate conclusionis, adiecta præcisè alia præmissa, tanquam conditione; sed motiuum est vtraq; præmissa simul sumpta, quia hoc aggregatum (non vna tantum præmissa) est, quod inseparabiliter connectitur cum veritate conclusionis; ita motiuum, vt Deus iudicet, quod daretur noster consensus, non est sola essentia diuina, adiecta præcisè tanquam conditione, positione talium mediorum: quia nunquam sola essentia diuina est inseparabilis ab ea veritate; sed complexum ex ipsa essen-

tia Dei, & illis

medijs.

[.?.]

CAPVT III.

An Deus cognoscat in se ipsis futura libera.

24 **M**edia omnia, quæ con-
nectuntur essentialiter
cum actibus liberis, talia sunt, vt
supponant, vel quasi supponant
aliter, quam in ipsis medijs cog-
nosci sufficienter à Deo prædi-
ctos actus liberos, vel tanquam
absolutè futuros; vel saltem tan-
quam futuros conditionatè. Si
enim cognoscat Deus in sua
scientia visionis actuum libero-
rū reflexè, vel quasi reflexè cog-
nita tales actus liberos, certè, iam
hic supponitur per talem scien-
tiam prout directè terminatam
ad ipsos præscindendo ab illa re-
flexione, cognitos esse sufficien-
ter, vel in se ipsis; vel in alijs me-
dijs. Si autem Deus cognoscat
tales actus liberos in decretis cō-
nexis essentialiter cum ipsis, cum
hæc decreta præsuppositam ha-
beant; vel saltem, comitantem
scientiam conditionatam, per
quā Deus independenter ab eis
decretis cognoscat actus liberos
futuros esse sub hypothese taliū
mediorum, indifferentium, sit
Deum aliter quam in prædictis
medijs primario, vel quasi pri-
mario cognoscere liberos actus,
ad quod, respexisse videtur D.
Th. (cui nihil impurum) cita-
tus cap. 2. dicens, quod Deus nū-

quam potuisset scire effectum
liberum, nisi ipsum vidisset in se
ipso immediate. Quærimus er-
go. Num Deus præscindendo
ab eo quod in se ipso cognoscat
existere prædicta cōnexa intrin-
sice libenter cum actibus libere futu-
ris, sufficienter determinatus sit,
vt ipsos ab æterno infallibiliter
cognoscat, ex eo præcisè quod
illi exerceantur in sua differen-
tia temporis, supposita infinita
intellectualitate ipsius Dei. Qui-
bus terminis præsens quæstio
proponenda est, vt inutiles de no-
mine lites resecentur. Agimus
nunc de futuris absolutis, acturi
de conditionatis in seqq.

25. Et quidem, certum est ex
disp. 3. prædictos actus liberos
creatos non esse obiectum for-
male physicè motuum diuinæ
visionis intuentis ipsos. Nam, ad
obiectum physicè motuū exe-
ginus ibi, vel cognitionem cau-
sare; vel intrinsecè constitutere:
neutrumque competit prædictis
actibus relatè ad visionem diui-
nam, quam obrem, difficultas est
in sensu explicato num. 24. An
Deus cognoscat in se ipsis eos
actus? Negant nouiores Thomi-
stæ relatè cap. 1. Affirmat P. Ruiz
disp. 29. sect. 1. qui pro se addu-
cit num. 4. & 5. Scot. Fabr. O.
Kam. Gabr. Suar. Vazq. Mol.
Valen. Fonseca. Less. Albertin.
Becan. & alios. Adde P. Arrub.
disp. 43. cap. 3. P. Arriaga disp. 20
sect. 4. P. Martinò disp. 11. sect. 1.

P. Ritas disp. 5. de sciētia c. 7. P.
Frācis. de Lugo disp. 29. cap. 3.
n. 7. & cōmuniter Doctōres So-
ciet. Quibus libenter subscribo.

26 Probatur. Eo prācisē,
quod intellectualitas diuina sit
infinita, & Petrus cras peccet,
Deus est determinatus ad iudicā-
dum ab æterno Petrum peccare
cras: ergo talis determinatio nō
importat formaliter mediū prae-
sens cum peccato cōnexū, quod
ut cognitū, debeat ducere Deū
ad iudicandū tale iudiciū. Conse-
quētia cōstat, & antecedens pro-
batur multipliciter. Primo, nam
illis prācisē intellectis, nō est im-
p. dimen. ex parte obiecti, ut
agens tale iudiciū ferat ab æter-
no. Non ex parte principij: ergo
ex nulla parte: & consequenter,
illis prācisē intellectis, diuina
meas determinata erit, ut tale
iudiciū ferat ab æterno. Nam
infinitus intellectus, ex nulla par-
te impeditus ad actum, habet ac-
tum. Prima pars antecedentis
patet. Nam, ut Deus dicat ab æ-
terno, Petrum cras peccare, ni-
hil aliud requiritur ex parte ob-
iecti, quā Petrū peccare cras.
Secunda pars probatur. Nam eo
ipso, quod intellectualitas Dei
sit simpliciter infinita non com-
pletur ex parte principij ab ob-
iecto creato; sed ex se plenissi-
mam habet sufficientiam ad in-
telligendum, non dato in rebus
impedimento ex parte obiecti:
ergo hoc impedimento non da-

to (ut non dari vidimus) eo prae-
cise, quod intellectualitas Dei
sit simpliciter infinita, nullū est
impedimētū ex parte principij.

27 Secūdo, eo prācise quod
Deus æternus, sit infinitē intel-
lectualis, habet necessitatē dis-
iunctiuā, ut habeat ab æterno,
vel notitiā, qua cognoscat Pe-
trum peccare cras, vel qua cog-
noscat Petrū non peccare cras:
ergo hac necessitate prae-suppo-
sita, dererminatus sufficienter
est, ut cognoscat Petrum peccare
cras, ex eo prācisē, quod Petrus
peccet cras. Antecedens est certū;
nam ex illis prācisē prādicatis,
Deus est necessitatus, ut ab æter-
no non ignoret, quid eueniet in
tēpore: euenietque, vel Petrum
peccare cras; vel cras nō pecca-
re. Cōsequētia probatur. Na
qui necessitatus est, ut ab æterno
habeat alterū ex duobus, deter-
minatus est, ut ab æterno habeat
alterū determinatē prae altero,
eo prācisē, quod impeditur sit, ut
habeat alterum. Sed Deus est ne-
cessitatus, ut ab æterno iudicet Pe-
trū peccare cras; vel iudicet, non
peccare cras: & eo prācisē, quod
Petrus cras peccet, est impeditus,
ut ab æterno, iudicet, Petrū non
peccare cras. Nam, eo prācisē,
quod Petrus peccet cras, nequit
existere ab æterno cognitio in-
fallibilis, cuiusmodi est diui-
na, dicens, Petrum non pec-
care cras: ergo posita prādi-
cta necessitate disiunctiua ex

parte Dei, determinatus sufficienter est, vt cognoscat Petrus peccare cras, ex eo precise quod Petrus peccet cras. Vbi diligenter nota, Petrum peccare cras, precise quolibet alio, non solum cum eo pugnare, quod cras detur notitia infallibilis, ita asserens *Petrus non peccat cras*, sed etiam cum eo, quod detur ab æterno talis notitia infallibilis. Nā alioquin posset simul esse verū, & Petrus peccare cras, & ab æterno existere notitiam infallibilem dicentē, non peccare cras, quod est chimericū.

28 Tertiō. Confirmatur idem ex ingeniosis R.R. mihi gratissimis. Demus Deum, nō existente albedine, imprimere facultati visuæ speciem claram illius. Tunc sic. Non minus intellectus diuinus propter suam plenissimam infinitatem completissimus est, quantum de se est, sine obiecti creati iuuamine, vt cognoscat Petrum peccare cras; quā in assignato casu facultas visuā completa est, vt albedinem videat. At, in assignato casu, potentia visuā completa est, vt nunc non existente albedine, albedinem videat, tametsi per visionem fallacem, quia deficit albedinis existentia, quæ ex parte obiecti requiritur, vt ea visio non sit fallax: ergo diuina mens ab æterno completa est, vt ab æterno videat Petrum peccare cras: & quidem visione verissima, quia non deficit cras pecca-

ti existentia, quæ ex parte obiecti requiritur, vt ab æterno prædicta visio euadat vera. ¶ Quarto ex eisdem arguo consideratione, quam bene tetigit Cardinalis Bellarminus lib. 4. de grat. & lib. arb. capit. 5. Nam in sacra scriptura dicitur, Deū scrutari renes, & corda, & inuestigare semitas nostras: ex quo, & alijs scripturæ locis, & ex ipso lumine naturæ cunctis insitum est, difficilius esse cognoscere futura, quàm præsentia, mirabiliusque esse diuinū acumen in cognitione illorum, quàm istorum. At non ita mirabilius est diuinū acumen, si Deus precise cognosceret futura ex vi habendi sibi præsentissimum medium obiectiuum connexum essentialiter cum ipsis; & ea nō cognosceret alio modo præscindente ab eo medio præsentē. Nam vt prudenter rem perpēdenti manifestum est, tam facile, parumque mirabile est, cognoscere futura in medio de præsentī existente, ac de præsentī essentialiter cōnexo cum futuris, quàm bene cognoscere hoc medium, ac proinde, quàm cognoscere præsens: ergo acumini Dei concedenda est futurorum notitia, præscindendo ab eo, quod videat sibi præsens mediū essentialiter cōnexum cum ipsis. Effugia, quæ parari possunt ijs probationibus, præcluduntur solutione argumentorum, quæ iam obijcio.

29 Primò igitur oppones. Præscindendo à medijs diuinis connexis cum futuris contingētibus creatis, deficit cognitioni diuinæ obiectum formale, propter quod iudicium ferat de talibus obiectis: ergo est impedimentum ad talem cognitionē, si non ex parte obiecti materialis; saltem, ex parte obiecti formalis. Antecedens probatur. Nam obiecta creata nequeunt esse obiectum formale diuinæ cognitionis: nam cognitio pendet, specificatur, & accipit suum esse ab obiecto formali: nullaque cognitio diuina potest dependere, specificari, & accipere suum esse ab obiecto creato. Deinde obiectum formale iudicij circa futura contingentia nequit esse prædicatum diuinum inconnexum cum futuris: ergo præciso hoc prædicato, deficit obiectū formale prædictæ cognitionis diuinæ. Respondeo. Potest obiectum creatum esse obiectum formale intentionaliter motiuum diuinæ cognitionis, licet non physice motiuum, vt vidimus disp. 3. & disp. 9. cap. 1. ex quo loco constat, obiectum formale creatum intentionaliter motiuum, nullā ex imperfectionibus, quas contendit argumentum, cognitioni diuinæ refundere.

30 Obijcies secundò. Quando diuina notitia euadere nequit infallibilis, & vera, nequit

existere, quippè diuina notitia est essentialiter infallibilis. At notitia diuina de peccato crastino euadere nequit infallibilis ab æterno, si præscindamus ab eo, quod tunc existat aliquid conexum cum peccato crastino: ergo in hac præcisione impedita est, vt ab æterno existat. Minor probatur. Quia notitia non est vera quando neque est obiectū, quo i per illam affirmatur, neque aliud connexum cum tali obiecto. At non existit ab æterno obiectum, quod per illam affirmatur, nempe peccatum crastinum, neque existit ab æterno aliquid connexum cum eo peccato. si præscindamus ab existentia ab æterno talis connexi: ergo in hac præcisione nequit euadere ab æterno infallibilis. Cætera constant, præter maiorem; quæ tamē vera est, iuxta doctrinam disp. præcedentis. ¶ Cōcessa maiori huius discursus ad minorem dicitur, aliud esse, prædictam notitiam, non posse ab æterno intalibilem euadere, præciso omni existente ab æterno connexo cū peccato crastino; & aliud non posse infallibilem euadere præscindendo ab eo, quod tale connexum sit medium obiectiuum; in quo peccatū crastinum cognoscatur. Primū est verum: quia prædicta notitia nequit ab æterno infallibilis euadere, nisi detur ab æterno ipsius notitiæ infallibilitas, quæ quidē connexa est cum

peccato crastino. Secundum est falsum: Nam, ut ab aeterno scientia diuina de peccato crastino enadat infallibilis, satis est, quod ex parte peccati crastini, non datur in rebus impedimentum talis infallibilitatis; & quod ex parte intellectus diuini datur completissima sufficientia, & determinatio, ut non dato impedimento ex parte peccati crastini, se exerceat per notitiam diuinam essentialiter infallibilem. Cum igitur nostra sententia solum sit, Deum esse sufficienter determinatum, ut ab aeterno cognoscat infallibili cognitione peccatum crastinum, eo ipso quod ab aeterno Deus existit, infinito praeditus acumine, deturque peccatum crastinum: & hoc verificari, licet praescindamus ab eo, quod in medio praesenti cognito discernat Deus tale peccatum extitum esse cras, patet, hanc obiectionem non pugnare contra nos.

31. Obijcies tertio. Actus, praesertim bonus, libere futurus non potest existere, nisi Deo discernente, saltem per decretum comitans, existentiam ipsius, ut diximus disp. 10. de praedest. ergo nequit cognosci a Deo, ut existens in sua differentia temporis, nisi dependenter a decreto diuino: ergo talis actus, nequit in se ipso cognosci a Deo, sed in decreto. Concessis primo antecedentem, & consequentiam, nega-

tur, secunda. Nam aliud est non posse Deum cognoscere talem actum in ipso met actu, quin simul eadem cognitione realiter loquendo, cognoscat ipsum actum in suo decreto; & aliud non posse cognoscere talem actum in ipso met actu; sed solum in decreto. Primum arbitror verum, nam eo ipso quod cognoscat existere talem actum, qui sine decreto comitante conexo cum ipso actu nequit existere, cognoscit tale decretum, ut connexum cum actu, ideoque cognoscit actum in decreto. Secundum est falsum: quia sic cognoscit existere talem actum pro sua differentia temporis, ut intellecta praecise huiusmodi existentia actus, & infinito acumine Dei, etsi praescindamus ab eo quod Deus cognoscat tale decretum, sufficiens determinatio datur, ut cognoscat Deus talem actum existere pro sua differentia temporis: nihilque aliud re ipsa subest his verbis: *Cognoscere actum in se ipso.*

32. Obijcies quarto. Nequit ab aeterno dari denominatio ex parte Dei, nisi datur ab aeterno, quod essentialiter includitur in ea denominatione, praesertim, si vera sunt dicta disp. 12. At non datur ab aeterno peccatum crastinum: ergo tale peccatum non constituit Deum ab aeterno determinatum ad notitiam eius peccati. Confirmatur; vel ratione pecca-

peccati crassini, resultat in Deo denominatio præcisè determinati cras ad intuitionem eius peccati; vel etiam denominatio determinati ab æterno ad eam intuitionem? Si primum; ergo ratione peccati crassini, non quidem ab æterno; sed cras, intuebitur Deus peccatum crassinum. Quomodo enim ab æterno intuebitur, & non præcisè cras, ratione illius, per quod redditur determinatus cras præcisè ad intuitionem, & non ab æterno? Si secundum; peto ulterius, an ea denominatio ab æterno existens in Deo, nimirum determinati ab æterno ad intuitionem peccati, distinguatur adæquatè ab ipso peccato, vel non? Si distinguatur, non erit peccatum ratio formalis, yndè sumitur ea denominatio; sed aliquid aliud existens ab æterno; si non distinguatur: ergo in ipsa duratione æterna, ubi talis denominatio datur, necesse est, detur ipsum peccatum, quippè necesse est dari partem essentialiter inclusam in toto, in ea duratione, in qua datur totum.

33 Ad argumentum respondeo, concessio toto syllogismo. Neque enim dico, peccatum crassinum constituere Deum determinatum ab æterno ad intuitionem peccati crassini. Dico tamen, peccatum crassinum pro sua differentia temporis constituere Deum determinatum, non so-

lum ad hoc, ut in tali differentia temporis illud intueatur; sed etiam ad hoc, ut intueatur illud ab æterno. Nam, eo ipso quod peccatum crassinum existat in sua differentia temporis, datur in tali temporis differentia impedimentum, quominus Deus ab æterno dicat, Petrum non peccare cras, idemque est tunc dari tale impedimentum, ac dari tunc determinationem, ut Deus ab æterno dicat, Petrum peccare cras: quippè Deus ex sua intellectualitate infinita necessitatè habet ab æterno dicendi unum, vel alterum, ut supra dicebamus. ¶ Hinc ad confirmationem respondeo: ratione peccati crassini, neque præcisè constitui Deum determinatum cras ad intuendum cras ipsum peccatum, neque determinatum ab æterno ad intuendum ab æterno; sed determinatum cras ad intuendum ab æterno, ut nuper vidimus.

34 Obijcies quintò. Quod ratione alterius à se distincti inueniat, ut aliquid aliud existat in tali duratione, præsens est in tali duratione, licet non ratione sui formaliter, benè tamè virtualiter, vel moraliter ratione alterius. Sic talis desiderata, quæ nunc non est præsens in se ipsa, & nunc mouet ad sui desiderium ratione notitiæ repræsentantis bonitatem ipsius, præsens est nunc in ea notitia, virtute cuius mouet ad desiderium. Sic præterita facinora militis, quæ iam non

sunt physicè præsentia, & tamē nunc mouent Principem ad remunerationem, sicut modò præsentia in memoria Regis, vi cuius exercetur modo voluntas remunerationis: ergo similiter, quod ratione sui iuuat, vt aliquid aliud sit in tali, vel tali duratione, est ratione sui præsens in tali duratione. At per hoc peccatum crastinum ratione sui iuuat, vt habeat Deus ab æterno intuitionem terminatam ad ipsum: ergo peccatum crastinum existit ab æterno. ¶ Confirmatur. Nequit causa per suam entitatem effectum efficere, si per suā entitatem sit quoad durationem per se diuisa ab effectu, pureque posterior eodem. Nam, quis non videat cum lumine rationis manifestè pugnare calorem esse nunc ab igne purè futuro? Ergo nihil potest per se ipsum esse ratio determinans, vt aliud non existat, si per se ipsum sit quoad durationem merè diuisum ab illius existentia nunc, merèque posterior eodem. Si igitur peccatum crastinum non sit præsens ab æterno, nullatenus poterit per se ipsum esse ratio, vt ea intuitio ab æterno existat. Sola prior consequentia, quæ difficilis est, videtur satis vrgens à paritate, quā sic præsius explico. Sicut calorem existere nunc per causalitatem ignis entitatiuè, ac physicè sumpti dicit entitatē ignis exer-

ceri nunc in causando calorem; ita intuitionem peccati existere ab æterno, per determinationē peccati entitatiuè, ac physicè sumpti, dicit entitatem peccati exerceri ab æterno in determinanda intuitionem sui. Sed illud primum imperceptibile est, sine esse physico ignis pro nunc: ergo secundum impeccabile est sine esse physico peccati ab æterno.

35. Confirmatur secundo à priori. Nam, quod non existit in vna duratione, perinde se habet, vt per se ipsum nihil iuuat ad existentiam alterius in ea duratione, ac si nullatenus existeret in rerum natura. Sic ignis non existens nunc, perinde se habet, vt per se ipsum nihil iuuat ad existentiam caloris nunc, ac si nullatenus existeret in rerum natura. Idem dicito de applicatione ignis ad passum rectè dispositum requisita per se ipsam ad combustionem; idemque apparebit re intimè perspectam in alijs exemplis. Ratio autem infumitur ex num. superiori, quia si nunc existere aliquid per adiutorium alterius, est hoc alterum nunc præstare aliquid con-ducens, vt illud existat nunc, quod implicat, quin existat nunc, quod nunc per se ipsum eam functionem exercet. Si ergo peccatum crastinum non existit præsens ab æterno, perinde se habebit, vt ni-

hil per se ipsum inuet ad existentiam eius intuitionis ab æterno, ac si nunquam existeret in rerum natura. Cum igitur nunquam existens in rerum natura, nihil conferret per se ipsum ad existentiam eius intuitionis ab æterno, nihil similiter conferet non existens ab æterno.

36 Ad argumentum respondeo. Potest dupliciter aliquid, vel ratione sui, vel alterius iuuare ad hoc, vt aliud existat *nunc*, v. g. Primò, per modum nunc positiuè causantis existentiam alterius: & quod ita iuuat requirit existentiam physicam *nunc* sui, vel alterius, in cuius virtute causat: est enim per se notum, non causare *nunc* positiuè, nisi *nunc* existens. Secundò, per modum remouentis, quod prohiberet existere *nunc* illud alterum: & quod ita iuuat ad hoc, vt alterum existat *nunc*, non est opus existere *nunc*. Tum quia peccatum Anti-Christi, quod non existit *nunc*; sed postea, iuuat hoc modo ad hoc, vt *nunc* credam actu infallibili fidei diuinæ, Anti-Christum postea peccaturum. Nam, Anti-Christum peccare postea, remouet non peccare ipsum postea, quod impedimento esset, ad infallibiliter *nunc* credendum, peccaturum esse postea. Tum quia nihil vetat aliquid, vt postea existens, esse conditionem requisitam, vt alterum existat *nunc*, & consequenter postea re-

mouens sui non esse, remouet postea quod impedimento esset, vt illud alterum existeret *nunc*. Quoniam igitur, peccatum cras existens, iuuat per se ipsum ab æterno, non quidē per modum positiuè causantis existentiam ab æterno talis intuitionis; sed per modum remouentis cras eius peccati *non esse*, quod impedimento esset, vt Deus ab æterno intueretur cras existere tale peccatum, idcirco tali genere iuuaminis conducit ad hoc, vt ab æterno Deus habeat eam intuitionem, vt non requiratur existere ab æterno tale peccatum; sed sufficiat existere cras. Hunc ad primam confirmationem, concessio antecedente, negatur consequentia. Discrimen est, quia repugnat existere aliquid causatum *nunc* positiuè ab altero non existente *nunc*: nam implicatorium est accipere *nunc* esse a non habente esse *nunc*. At non repugnat aliquid *nunc* existere, subactò postea impedimento, vt existat *nunc*: & quia peccatum crastinum, non per causationem; sed hoc secundò modo iuuat, ad hoc, vt ab æterno Deus intueatur ipsum, ideo ex tali iuuamine non infertur existere ab æterno.

37 Ad secundam confirmationem respondeo verum esse antecedens loquendo: de iuuamine per modum positiuè causantis *nunc*, non vero loquendo de

iua-

iuvamine per modū postea remouentis impedimentū ad hoc vt alterum existat nunc. Nam quod hoc modo iuuat, nō iuuat faciendo nunc aliquid per se ipsum; sed iuuat remouēdo, quod esset impedimentum ad hoc, vt alterum existeret nunc; & iam vidimus hoc iuvandi genus non arguere nunc existere, quod tali modo auxiliatur.

DISPUT. XIV.

De presentia futurorum in aeternitate Dei.

In hac disp. Angelico præceptore duce, discedam à modo loquendi nouiorum Thomistarū. An discedam re ipsa? Certè non ausim affirmare, vel negare. Dum enim attentius ipsorum scripta in præsentī lego (fateor ingenij mei tarditatē) iam vnus; iam alterius mentis esse mihi videntur. In seq. disp. doctrinam D. Thomæ. D. August. & aliorum PP. (sanè verissimā, & acutissimā) & quoad rem ipsam, & quoad modum loquēdi libenter amplectar. Et quidē, nullo ex nostris authoribus ab illa, prout à nobis explicabitur, discrepantibus quoad rem ipsam, & non paucis conuenientibus, etiam quoad loquēdi modum.

CAPVT I.

Placita Theologorum.

I **C**onstātissimum omnibus est futura non coexistere physicè Deo ab æterno per coexistentiā ad totā æternitātē Dei adæquatè sumptā, quatenus existētē in omni duratione successiua. Tū quia ex 1. Genes. omnia creata incœperunt. At contra incœptionē est coexistere cuilibet durationi, cui potest coexistere æternitas. Tum quia futura essent futura, vt supponitur; & non essent futura: nō enim est futurum, quod semper est; sed quod non est nunc; & est postea. ¶ Secundo, tanquā certissimū ex fide supponunt, huius etiā tēporis, Thomistæ, futura nō coexistere physicè ab æterno Deo, quatenus existentia in sua propria, & adæquata mensura tēporis. Nā, vt existunt ab æterno, nō incipiunt, vt patet ex terminis. At fide certissimū est incipere, vt cōstat ex 1. Genes. In principio creauit Deus, &c. ergo saltem non existunt ab æterno, prout existētia in sua propria, & adæquata mensura tēporis. Quod igitur in dubium vertitur, (testatibus ipsis nouiorib⁹ Thomistis) est, an futura cōtingentia tunc primò coexistere incipiant æternitati Dei, quando incipiunt existere in sua propria tēporis mēsurā; an verò ab æterno

no physicè coexistent æternitati Dei, non in propria duratione, sed in æternitate, vt in mensura inæquata, & super excedere, id est, non solū cōplectente propriā illam durationē, in qua Petrus v.g. existit, sed reliquas omnes durationes. Hoc secundum cēsent Ricard. Ferrar. Caiet. Bāñez, Zum. Ripa, Nazarius, Nauar. Ledesin. Albeld. Cornejo, quos citant, & sequūtur Discalc. Carmel. disp. 8. omitto DD Societ. qui putantur huic sententiæ suffragari, quos cōmemorabimus disp. seq. ¶ Primū illud tenet P. Valent. in præsentī, punct. 5. P. Suar. lib. 1. de scientia futurorum cap. 7. P. Vazq. disp. 64. cap. 3. P. Arrub. disp. 41. cap. 4. P. Becan. cap. 10. q. 10. P. Herice tract. 1. disp. 6. cap. 4. P. Alarcon tract. 2. disp. 2. cap. 8. P. Merac. tract. de Deo, disp. 24. P. Fassol. hic dubit. 3. P. Mözcus in select. P. Gaspar Hurtado Franc. Amico. Martinon. Ribas, & cōmuniter DD. Societ. Apud quos A. lensis. Bonauen. Agid. Aureol. Scot. Durand. & Nominales cū suis Scholis. Qui omnes censent futura nō esse præsentia Deo ab æterno physicè, sed tantū obiectiue, id est, ab æterno cognita, non minus clarè à Deo, quam si ab æterno præsentia forent.

2. Tercio loco annumerāndus mihi est P. Ruiz disp. 28. de sciētia. sect. 8. vbi ait futura esse præsentia Deo, quatenus pro priori

ad scientiā visionis habent futuritionē realiter præsentē Deo, ratione cuius sunt proximè apta vt cognoscantur secundum esse, quod in tempore habebunt in se ipsis. Quarto Ioannes à S. Th. 1. p. q. 10. 9. *Nihilominus*; vbi affirmat æternitatē non mensurare immediatè res creatas, supponēdo ipsas passiuè productas, & mutatas in se ipsis; sed præcisè mensurare illas, quatenus continentur in actione diuina existēte ab æterno intra Deū: hæc enim actio iuxta illum est ipsa æterna volitio Dei, habēs tēporalē effectū, qui denominatur extrinsecè productus in actu secundo, quatenus dicitur terminus actionis actualiter existētis; quo pacto denominatur etiā extrinsecè existens.

CAPVT II.

Duplex assertio nostra sententiæ.

3. **A**ssero primò. Futura cōtingentia non coexistūt physicè Deo ab æterno. Probat. primò ex D. Aug. serm. 111. de Verb. Apost. vbi ait: *Hæc et Deus electos apud se ipsum, nō in natura sua; sed in præsciētia sua; ergo licet ab æterno sint Deo præsetes obiectiue, nēpe quoad ipsorū clarā prænotionē, non tamē physicè, nēpe quoad suā naturā.* Rursus, lib. 4. de Genes. ad litt. capi. 18. ait: *Res antequam fierent, erant, & non erant: erant in Dei scientia, non erant in sua natura:* Ergo negat.

negat præsentiam physicam rerum in se ipsis, antequam fiant; & cōcedit præsentiam obiectivam in cognitione Dei. Omitto plures PP. qui videri possunt apud nostros DD. Idemque confirmo sic cum ipsis. Nihil ab æterno coexistit alteri, nisi ab æterno existat. At nulla creatura existit ab æterno physice; nam, ut optimè D. Tho. infra, quæst. 61. art. 2. *Solus Deus est ab æterno: hoc enim fides catholica indubitanter tenet, & omne contrarium est, sicut hæreticum refutandum:* ergo nulla creatura coexistit physice Deo ab æterno. Maior constat: sicut enim coexistentia inuoluit existentiam; ita coexistentia physica ab æterno, inuoluit existentiam physicam ab æterno.

4 Respondent Thomistæ, creaturam non existere ab æterno in æternitate, tanquā in mēsurā propria, & adæquata sui: nō enim coexistit æternitati, prout adæquate complectenti omnia tēpora; existere tamen ab æterno in æternitate, tanquā in mēsurā aliena, & excedēte, quia præsens est creatura toti æternitati Dei, non tamen totaliter prout ambienti omnia tempora. Sed contra, quia vel creatura existēs ab æterno in æternitate, ut in mēsurā aliena habet conceptū verum, & proprium existentis ab æterno, vel destruitur iste conceptus per additum illud, ut

in mēsurā aliena? Si hoc: est nostrum intentum. Si secundum, sicut de homine albo potest absolute, & sine addito dici esse hominem, quia hoc non tollitur per album, ita similiter poterit absolute, & sine addito dici creaturas existere ab æterno, quod per fidem non licet, iuxta D. Thom. cit. ¶ Secundo, si ob aliquā ratione creaturæ existēt ab æterno in æternitate Dei, certè quia coexistunt toti æternitati Dei, de cuius essentiali ratione est existere ab æterno. Sed hæc ratio nulla est: ergo nulla ratione existunt ab æterno. Probatur minor. De ratione æternitatis diuinæ est, nulli tempori deesse, ut fatentur Thomistæ; & tamē creaturæ, quamuis coexistant toti æternitati intrinsecæ Dei, plurimis tamē temporibus desunt: ergo licet de ratione æternitatis diuinæ sit existere ab æterno, creaturæque coexistant toti æternitati intrinsecæ Dei, non inde benè infertur existere ab æterno.

5 Tertiò. Sicut æternitas diuina est essentialiter ab æterno existens, & nō incipiens; ita duratio hodierna est essentialiter incipiens. Deinde, sicut creatura coexistit æternitati Dei, tanquā durationi alienæ excedenti, quia talis duratio protenditur ultra durationem Dei; ita Deus coexistit durationi hodiernæ, tanquā durationi diminutæ Dei, quia

quia talis duratio contrahitur
 citra propriam durationē Dei,
 nimirum eternitatem. Sed Deus
 coexistens huic durationi dimi-
 nutę, non habet duplicem ratio-
 nem, aliam incipientis in dura-
 tione diminuta aliena, aliā exi-
 stentis ab æterno in duratione
 propria: ergo creatura coexistēs
 æternitati Dei, non habebit du-
 plicem rationem, aliam existen-
 tis ab æterno in duratione alie-
 na, & aliam incipientis in dura-
 tione propria. Consequentia vi-
 detur certa, maiorque constat
 ex ipsa propositione terminorū.
 Minor non negabitur à Thomi-
 stis, nam alioqui non magis pro-
 prie creaturę coexisterent Deo
 physice ab æterno, quam Deus
 physice incipiat esse hodie.
 ¶ Quartò, quia iuxta commu-
 nem vñm existere ab æterno, si
 propriè sumatur, vocibusque
 pro tuo libito non abutaris, ex-
 cludit incoptionē, ideoq; Tho-
 mistę, vt vidimus num. 1. nolūt
 creaturas existere ab æterno in
 sua propria duratione, quia
 prout existunt ab æterno non
 incipiunt; & prout existentes in
 sua propria duratione incipiunt:
 ergo existere ab æterno est exi-
 stere nō deficiendō pro antero-
 ribus, anterioribus, & anteriori-
 bus durationibus in infinitum.
 At creaturę incipientes hodie
 deficiūt anterioribus durationi-
 bus: ergo propriè loquēdo cōpe-
 tere nequit ipsis existere ab æter-
 no.

6 Quintò. Creaturę prout
 in propria duratione nullo mo-
 do existūt ab æterno: ergo crea-
 turę secundum se nullo modo
 existunt ab æterno. Antecedens
 conceditur à Thomistis, quia
 creaturę prout existentes ab æ-
 terno non incipiunt; & prout in
 propria duratione incipiūt. Cō-
 sequentia probatur. Non minus
 æternitas infinita Dei simul ex
 parte sua complectitur omnes
 durationes futuras, quam om-
 nes creaturas in suis durationi-
 bus existētes. Nam alioqui iam
 aliquid esset futurum in tempo-
 re, & non physice præsens apud
 Deum ab æterno, quod negant
 Thomistę. At quia simul ex par-
 te sua complectitur æternitas
 creaturas futuras, ideo dicunt
 Thomistę existere illas ab æter-
 no in æternitate: ergo etiā pro-
 prię durationes futurę creatu-
 rarū existent ab æterno in æter-
 nitate. Cum igitur res prout in
 propria duratione, nihil aliud
 importet quā se ipsam, & pro-
 priam suam durationem, planè
 fit, rem prout in propria dura-
 tione existere ab æterno in æter-
 nitate.

5 Respondent, ipsam propriā
 durationem futurorum, Deo
 coexistere ab æterno pro *nunc*
 æternitatis; non vero pro omni
nunc nostri temporis: Ex his ve-
 ro non sequitur futura coexiste-
 re Deo ab æterno in sua propria
 duratione. Ad hoc enim necesse

erat

erat, propriam durationem non solum esse extremum mensuratum ab æternitate, sicut alia futura; sed etiam esse mensuram coexistentiæ creaturæ ad Deū, quod propria duratio creaturæ non habet ab æterno. Sed contra est, nam iuxta hanc solutionem non poterit esse verum, creaturas adhuc secundum propriam durationē incipere simpliciter, & æternas non esse. Arguo sic. Omne subiectum, quod in *nunc* æternitatis mēsuratur ab æterno in æternitate, existit ab æterno in *nunc* æternitatis iuxta hos autores. At ipsa duratio crassina Petri, per vos, est subiectū quod in *nunc* æternitatis mēsuratur ab æterno in æternitate: ergo ipsa duratio crassina Petri existit ab æterno in *nunc* æternitatis. Tūc sic infero: ergo licet nō æternitas; sed dies crassinus sit spatiū in ordine ad quod duratio crassina exercet rationē mensuræ, durationisque constituentis Petrum durantem cras; tamen ipsa duratio crassina Petri non incipit simpliciter, proindeque Petrus, non incipit simpliciter adhuc, quoad propriam durationē. Subillatio patet, illationeq; probō. Quod ab æterno existit in aliquo *nunc*, nō incipit postea existere simpliciter, quamvis nō æterna duratio, sed duratio postea adueniens sit illa in ordine ad quam, præstat aliquem effectum formalem. At

per vos, ipsa duratio crassina Petri existit ab æterno in *nunc* æternitatis: ergo postea in spatio crassino, non incipit existere simpliciter duratio crassina, quamvis spatium crassinum sit illud in ordine, ad quod præstat effectum formalem constituendi Petrum durantem cras.

8 Explicatur. Frequēs est Thomistis defendere, creationē actiuam, per quam Angelus creatur hodie v. g. consistere in æterna volitione efficaci Dei, qualicet existat ab æterno; non tamē constituit Angelū creatum ab æterno; sed creatum hodie. At prædicta volitio, quia existit ab æterno in alio *nunc* distincto ab spatio hodierno nō incipit. hodie existere simpliciter, quamvis spatiū hodiernum sit primum; vel potius vnicum in ordine, ad quod exhibet Angelo formale effectū creati: ergo quia propria duratio Petri existit ab æterno in æternitatis *nunc* distincto ab spatio crassino, nō incipiet cras existere simpliciter, quamvis spatium crassinum sit primum, vel vnicum in ordine, ad quod Petro præstat effectum formalem durantis cras.

9 Sexto sicut æternitas est existere æternū Dei; ita immensitas existere immensum. Sed creatura existens Compluti, & penetrata localiter cum immensitate Dei, non existit immensē, sed determinato loco cōclusa: ergo

ergo creatura existens hodie, & penetrata duratiuè cum æternitate Dei non existit æternè; sed in duratione respectu ipsius non æterna. Respondent Thomistæ cum Albeldi, discrimen esse. Nam immanitas est solum extremum coexistens creaturæ ad Deum; non ratio continendi creaturas: non enim ista dicuntur existere in immanitate Dei. At æternitas non solum est extremum coexistens; sed etiam mensura, in qua continentur creaturæ, in illa physicè coexistentes Deo. Et ideo, quæ nondum existunt in propria duratione quoad nos, coexistunt Deo ab æterno in æternitate, tanquam in mensura superiori, in qua continentur. Sed hanc solutionem puras voces continere, nostri auctores non immerito iudicare videntur. Nam æternitatem continere duratiuè creaturas, præcisè est æternitatem correspondere durationibus ipsarum. At immanitas correspondet ipsarum vocationibus: ergo sicut illa continet ipsas temporaliter; illa localiter. Deinde, quicquid sit de vocibus. Vel creaturæ coexistētia cum immanitate penetrata localiter cum creatura, infert creaturam esse in loco immanens, vel non. Primum conceditis esse falsum, & si verū esset, ex cogitarentur frustra disparitates: si secundum: ergo sicut stat creaturam coexistere immanitati pe-

netrata localiter cum creatura; & non existere immanens; ita etiam stat creaturæ coexistere æternitati penetrata duratiuè cum ipsa creatura; & hanc non existere ab æterno.

10. Affero secundo. Futura contingentia non coexistunt physicè Deo *semper*. Suadetur conclusio sicut præcedēs. Tum quia, quod coexistit alicui sēper, existit *semper*. At creaturæ nō existūt *semper*, sed aliquādo existunt; & aliquando nō. Tū quia stat creaturas coexistere æternitati existētī *semper*; & ipsas ideo nō existere sēper, quia æternitas nō est *semper* ipsarū; sed præcisè sēper sui: ergo ex coexistentia creaturā cū æternitate sempiterna nō lequitur ipsarū existentia *semper*. Antecedens probatur, quia stat creaturas coexistere immanitati existenti vbiq; & ipsas nō existere vbiq; ex eo quod immanitas non sit vbiq; ipsarū; sed sui: ergo similiter &c. Ratio à priori: quia bene stat rē sibi tribuere aliquē effectū formālē; & illū non tribuere coexistētibus cū ipsa. Unde æternitas intrinseca ei sibi tribuit; nō vero creaturis coexistētibus cum ipsa, formālē effectū durandi ab æterno; *semper*que in æternitate, tanquā in propria duratione. Solutiones harū rationum, & impugnationes solutionum eadem sunt, ac traditæ in assertionē præced.

11. Contra has assertiones

obj. 1

objiciuntur primo plura testi-
monia D. Thom. nam primò 1.
p. quæst. 14. art. 13. in corp. ait
*Vnde omnia, quæ sunt in tempore
sunt Deo ab æterno præsentia. Non
solum ea ratione, quæ habet ratio-
nes rerum apud se præsentia, &c.*
Sed quia eius intuitus fertur ab
æterno super omnia, prout sunt in
sua præsentia. Secundo, nam
1. contra Gent. capit. 66. ait:
*Quicquid in quacumque parte tē-
poris est, coexistit ab æterno, quasi
præsens eidem.* Tertiò quia in 2.
sent. distinct. 7. quæst. 2. artic. 2.
in corp. agens de futuris, ait:
*Vnde eorū præcognitio solius Dei
est, cui ab æterno præsentia sunt.*
¶ Ad primum testimoniū res-
pondeo; D. Thom. ibi solūm as-
serere futura Deo esse ab æterno
præsentia obiectivè: Agit enim
de præsentia, quam illis formaliter
dat intuitus Dei, prout fer-
tur ad illa, ut in suo tēpore exi-
stunt. Neque urgent iuniores
Thomistæ dicentes D. Thom.
ibi colligere Deum ab æterno
intueri futura, ut præsentia, quia
præsentia sunt æternitati, ideoq;
iuxta D. Thom. hæc physica præ-
sentia supponitur ad illam obiecti-
viam, quam diuinus intuitus
dat. Respondeo namque D.
Thom. inferre quidem Deum
intueri ab æterno futura ut præ-
sentia. Non quia futura sint ab
æterno physice præsentia Deo,
sed quia cognitio diuina æterna
est per æternitatem, quæ cum

tota simul existat, ambit to-
tum tempus. Quam rationem
optimam esse, videbimus dis-
putat. 16.

12 Ad secundum testimoniū
respondeo, corruptum esse ab
Albelda, qui 1. part. disp. 43. sect.
3. num. 46. legit, *coexistit ab æter-
no*, ubi D. Thom. ait, *coexistit
æterno*. Tametsi autem falsum
sit, quicquid datur in tempore
coexistere Deo ab æterno, quasi
præsens eidem; tamen disp. 15.
constabit verum esse Deo æter-
no coexistere, quasi præsens ei-
dem, eo quod æternitas Dei du-
ratio est intrinsecè indistans ab
vnoquoque tempore. Quin imò
D. Thom. fauet ibi nobis, dum
inferius ait: *Quicquid igitur per
totum decursum temporis agitur,
diuinus intellectus in tota sua
æternitate intuetur quasi præsens,
nec tamen quod quadam parte tem-
poris agitur, semper fuit existens.*
Vbi nota, D. Thom. absolute, &
sine vlla restrictione asserere
Deum in tota sua æternitate in-
tueri futurum ut præsens; & sine
vlla restrictione negare existere
semper: ergo tam verum est sine
distinctione alienæ, vel propriæ,
adæquatæ, vel superexcedentis
mensuræ non existere creaturas
ab æterno, & semper, quam ab-
solutè verum est, Deum in tota
sua æternitate intueri illas, ut
præsentia. Ad tertium D. Tho.
tantū contendit Deo ab æterno
creaturas esse præsetes in præcog-
nitio-

nitione diuina, non quia futura sint ab æterno præsentia in se ipsis, sed quia Deus ab æterno habet durationem æternam, quæ præsensipis est, etiam non existentibus ab æterno, vt dicemus L.C.

13. Obijcies secundò, Futura coexistunt æternitati diuinæ: ergo toti, cū sit indiuisibilis. Coexistere autem toti æternitati, est existere ab æterno. Cōfirmatur, quia existere ab æterno, est existere in duratione, non habente principiū, neq; finem. At futura existunt in æternitate, quæ talis duratio est. Confirmatur secundò, quia existūt futura ab illo instanti, cui sunt præsentia. At sunt præsentia instanti æternitatis: ergo existunt ab instanti æternitatis. Confirmatur tertio, coexistunt æternitati prout habenti suā naturam. At eius natura est semper existere: ergo coexistunt illi, vt semper existenti, quod est existere semper, & ab æterno. Confirmatur quarto; res coexistentes diei hodierno existunt hodie: ergo futura coexistētia æternitati existunt ab æterno: Iisdem argumentis probabis existere semper. Sed hæc probant absolutè, & sine restrictione, res creatas existere semper, & ab æterno: hoc enim est consequens, quod inferunt. Vnde patet nimis probare. Ad argumentū respondeo, existere ab æterno creaturam, non est præcisè coexistere toti æter-

nitati intrinsecæ Dei; sed durare per durationem, quæ sit æternitas creaturæ. Simile inuenies in ordine ad locū in creaturis coexistentibus toti immensitati.

14. Ad primam confirmationem. Existere ab æterno non est coexistere durationi non habenti principiū, & finē; sed durare per durationē, non habentē initium, quod procul est à creaturis; sicut existere immensè est præsentari per præsentia, quæ sit immensitas, non præcisè penetrari cū illa. Ad secundā: rem existere ab aliquo instanti, non est præcisè esse illi præsentē; sed inde incipere. Iam creaturæ non incipiunt ab æternitate. Nam cum æternitas non sit duratio, per quā ipse durat; neque est prima ipsarū duratio, prout necesse erat ad hoc, vt ab illa inciperēt. Ad tertiam. Futura coexistunt æternitati Dei, vt existētī semper intrinsecè; id est, vt de se intrinsecè nulli temporī deficienti, idque est de natura æternitatis: Inde autem non fit futura existere ab æterno. Non tamen coexistunt æternitati, vt existenti semper extrinsecè, id est, vt eo existenti huic temporī, alij antecedenti, & alij in infinitum, ac deniq; omni. Hoc autē non est de natura æternitatis, ad quam nō pertinet exteriora tēpora labi. Ad Quartam, res coexistens diei hodierno, existit hodie, quia ex tali coexistentia fit durare per durationem quæ est

hodierna, oranis enim duratio penetrata cum die hodierno duratiuè, est duratio hodierna. Res tamen coexistens æternitati, nõ eo ipso existit æternaliter, quia ex ea coexistentia, non fit durare per durationem æternam, sed per durationem penetratam duratiuè cum æternitate, quæ non ideo est æternitas, sicut non est immensitas omnis præsentia vbicatiuè penetrata cum immensitate. De quo iterum infra.

15. Obijcies secundo. Quod existit ita, vt non habeat *nunc* in quo existat; & *nunc* in quo non existat, existit semper. Creaturæ autem existunt in æternitate, quin ibi sit *nunc* in quo existant; & nunc in quo non existant, cum æternitas sit indiuisibilis: ergo ibi semper existunt. Sed cur non probas similiter rem existentem in hoc instati indiuisibili, nostri temporis existere ibi semper? Respondeo, sicut ego non existo in immensitate *ubique*, quia ad hoc nõ sufficit penetrari vbicatiuè cum illa, & in ea non esse aliud, cum quo penetrer; & aliud cum quo nõ; sed ulterius requiritur, quod extra illam non sit alius locus, in quo sim præsens; & alius in quo non; ita propter eandem proportionalem rationem non existo in æternitate semper.

Alia opportunius in.

tra.

CAPVT III.

Nonnullæ quæstiones ad præsens institutum pertinentes dirimuntur.

16. Q. Vires primò. An durationes creatæ inter se distantes sint in æternitate Dei simul? Dico primò. Durationes creatæ inter se sunt simul duratione in tertio æternitatis diuinæ. Probat: quia sicut inter se sunt simul, quæ inter se nõ distat; ita etiã in tertio æternitatis diuinæ, à quibus hæc non distat. Hæc autem nõ distat à duratione hodierna, & crastina v.g. inter se distantibus. Quia vt patebit ex dicendis, ita durat Deus per suam intrinsecam æternitatē, vt hæc omni diei, quæ existit, existit, veli exister, sit præsens. Itaque sicut personalitates diuinæ inter se distinctæ dicuntur indistinctæ in tertio diuinæ essentia, quia hæc idētificatur cum illis; ita durationes inter se distantes dici poterunt simultaneæ in tertio æternitatis diuinæ, quæ simul est cum ipsis. Et sicut præsentia Madritensis, & Complutensis inter se expenetrantur vbicatiuè in immensitate Dei indistante localiter ab ipsis, ita similiter in ordine duratiuo in durationibus inter se distantibus cum tertio æternitatis diuinæ comparatis.

17. Dico

17 Dico secundò. Quamvis prædictæ durationes cum hoc addito in tertio sint simul in æternitate diuina; non tamen absolute. Ratio est. Quia duratio hodierna, & crassina non existunt in æternitate, sine suis essentijs. Ipsarum autem essentia est, quod inter se comparatæ non sint simul absolute; sed constituendo ordinem prioris, & posterioris. Cõfirmatur. Personalitates diuinæ non sunt in essentia diuina, tanquam simpliciter indistinctæ: quia de ipsarum ratione est simpliciter distingui. Similiter præsentia Cõplutenis, & Madritenis non sunt in immensitate diuina, tanquam simpliciter penetratæ; quia de sua ratione dicunt expenetratõe: ergo pariter in re nostra. Itaque sicut essentia diuina identificatur cum personis sine dispendio distinctionis simpliciter inter ipsas: & immensitas diuina penetratur cū prædictis præsentijs, seruata impenetratione ipsarum; ita æternitas indistans est à prædictis durationibus, ipsarum distantia persistente.

18 Obijcies. Quæ sunt simul duratione cum tertio, sunt simul duratione inter se. At duratio hodierna, & crassina sunt simul duratione in tertio æternitatis: ergo inter se. Instantias contra obiectionem habes num. præced. Respondeo veram esse maiorem, quando tertium propter suam li-

mitationem, non potest esse duratione penetratum cum duratione distantibus; secus alias. At æternitas diuina propter suam infinitatem penetratur duratione, cum duratione distantibus; sicut immensitas penetratur ubicatiue cum præsentijs localiter distatibus. Quod re bene inspecta, non est aliud, quàm neque æternitatẽ, & durationem hodiernam; neque æternitatem, & durationem crassinam constituere ordinem prioris, & posterioris, quem tamen constituunt duratio hodierna, & crassina; de quo infra.

19 Obijcies secundò. Ea esse inter se simul duratione, quæ sunt præsentia eidem indiuisibili durationi. At duratio hodierna, & crassina præsentis sunt eidem indiuisibili æternitati Dei. Resp. vt obiectioni præcedenti, maiorem esse falsam, quando ea indiuisibilis duratio propter suam infinitatẽ penetratur cum durationibus distantibus; & veram, quando nequit ita penetrari. Primumq; habet æternitas diuina. Simile est in immensitate.

20 Obijcies tertio ex Abulensi. In æternitate indiuisibili Dei non est prius, & posterius: ergo in æternitate in intrinseca Dei, nõ prius existit duratio hodierna, quam crassina: ergo cum existant in ea æternitate, existent simul. Ex nostris probationibus instantia in promptu erunt. Respondeo. Tales durationes

non existunt prius, & posterius in æternitate ex parte æternitatis; bene tamen ex parte sui. Primum, quia in ipsa æternitate non est una duratio prior, cui respondeat duratio hodierna; & alia posterior, cui respondeat crastina, ne alioquin diuina eternitas diuilibilis sit. Secundum, quia in æternitate existunt seruata ipsorum essentia, hæc autem est habere prioritatem, & posterioritatem ex parte sui.

21. Quæres secundo. An futura prius duratione existant in æternitate Dei, quam in propria duratione? Nostra conclusio negans est contra PP. Dominicanos. Quibus non solum reliqui ex nostris, sed etiam aduersantur P. Granado supra sect. 2. num. 16. defendens contra Nauarrete, Patrem Molina, qui nostram conclusionem tuetur 1. part. quæst. 14. art. 13. disput. 13. §. *Ad quintum argumentum* disp. 14. §. *Secunda concl.* In concord. disp. 46. concl. 2. quare prorsus non elatet, quo fundamento dixerit Fr. Ioan. à Sancto Thom. 1. part. quæst. 14. disputatione 19. artic. 4. §. *Secundo suppono* siue, quod videatur Molina varie loquutus. Nam semper constantissime affirmat, quod dixit D. Tho. nempe ordinem æternitatis ad durationes creatas esse præsentis ad præsens, non ad præteritum, vel futurum ipsi æternitati: Quod verissimum est.

se, videbimus postea. Nunquam tamen cōcedit, quod nunquam concessit D. Thom. sed soli Dominicani noui, nempe prius res creatas esse præsentis in æternitate, quam in propria duratione.

22. Probatur primo ex his, quæ Dominicanī concedunt, & absolutē negari non possunt. Nam res creatæ non possunt, prius existere in æternitate, quam in propria duratione, nisi ratione durationis præcedentis ad propriam durationem. At in nulla duratione existunt præcedente ad propriam: ergo. Probatur minor. Ea duratio non est æternitas secundum se: nam hæc secundum se sumpta non est prior duratione creata: alioquin duratio creata non præsens; sed futura esset eternitati secundum se, quod in sequentibus videbimus esse falsum. Deinde talis duratio non est æternitas, ut coexistens durationi præcedenti ad durationem Anti-Christi. Nam hic non existit in eternitate prout coexistenti eiusmodi durationi antecedenti, ut patet: ergo res creatæ in nulla duratione existunt præcedente ad propriam. ¶ Secundo. Mundus incipit initio nostri temporis: ergo non existit prius in eternitate. Non enim incipit, quod antea existit; sed quod ante non existit. Confirmatur. Non existit mundus antequam creetur à Deo.

a Deo. Cum igitur non fuerit
creatus ante nostrum tēpus; sed
in principio illius ex 1. Gene. ne-
que fuit prius existens; ac proin-
de, neque coexistens æternitati.
Dicunt non existere res creatas
in propria duratione, & adæqua-
ta ante existentiam in tempore;
secus in mensura aliena, & ex-
cedente æternitatis ambientis
omne tempus. Sed contra est:
ergo sicut cras non incipio exi-
stere; sed existere cras, quia ad
durationem crastinam præcedo
existens hodie: ita res creatæ nō
incipiunt in tempore quoad exi-
stentiam absolutam; sed quoad
existentiam in tempore; quia
præcedunt existentes in æterni-
tate, quoad illud enim inci-
piunt, quod antecederet non
existit; antecederet autem da-
tur in æternitate existentia ab-
soluta: ergo nō incipiunt quoad
hanc. Secundò: quia rem crea-
tam existere in æternitate, tan-
quam in mensura excedente, di-
cit duo: scilicet rem creatam
existere in mensura, sibi propria,
& adæquata: & rursus in alia
ampliori comprehendente propriā,
& adæquatam, vteriusque alias.
Sic me esse in hoc gymnasio, tã-
quam in mensura locali exce-
dente, dicit me existere in ali-
qua parte gymnasij, vt in loco
mihi adæquato: rursusque gym-
nasium, præter cum locum
adæquatum ambire alia spatia.
Sic dixit Aristotel. 4. Physicor.

capit. 2. text. 14. res inferiores
esse sub cœlo, quia sunt in pro-
prio loco, qui sub cœlo est. At
prædicta duo non antecedunt;
sed includunt existentiam mei
in propria, & adæquata mensu-
ra: ergo ante hanc non existo in
æternitate, vt in mensura exce-
dente.

23 Respondent, existentiam
rei in mensura aliena superex-
cedente, & limitata inuoluere
existentiam eius rei in mensura
propria, & adæquata compre-
hensa ab aliena. At verò si men-
sura aliena, & excedens sit infi-
nita, necesse non est ad hoc, vt
res existat in tali mensura alie-
na, quod prius, vel simul existat
in propria duratione sumpta,
prout in se ipsa; bene tamen,
quod existat in tali propria du-
ratione, prout in superiori con-
tenta: creaturæque omnes pro-
ductæ sunt ab æterno in propria
duratione sumpta, non vt in se
ipsa; sed vt contenta in æterni-
tate. Percipio solutionis voces;
rem tamen non calleo. Rogo:
vel continentia propriæ dura-
tionis Petri in æternitate est
omnino indistincta ab ipsa æter-
nitate: sicut continentia crea-
turarum in omnipotentia est
omnino indistincta ab ipsa om-
nipotentia; vel talis continen-
tia præter entitatem æternita-
tis claudit propriam duratio-
nem Petri, vt condistinctam
ab æternitate? Si primum; licet
X3 dura-

duratio Petri non sit futura, sed merè possibilis continebitur ab æterno in æternitate. Nam ipsa æternitatis entitas non exposcit creaturas in sua duratione propria durare. Si secundum: ergo talis continentia claudit, prædictam propriam durationem Petri, vt in se ipsa. Patet: Claudit illam, vt condistinctam ab æternitate. Sed non aliter est ita condistincta, nisi in se ipsa, & secundum se ipsam: ergo.

24. Vrgeo. Sicut hunc diem fuitum tanquam mensuram superexcedentem complecti hanc horam nonam, nequit esse aliud, quàm existere tanquam mensuram ampliorem hora nona; & hanc existere, vt mensuram contractionem in hac die contentam; ita æternitatem infinitam Dei cõplecti durationem propriam Petri, nequit esse aliud, quam existere, tanquam mensuram ampliorem duratione propria Petri; & hanc existere, vt mensuram contractionem, quæ in æternitate continetur. At hæc non est contractior duratio, quàm æternitas secundum esse extrinsecum ab æternitate indistinctum, quod habet in æternitate; sed in se ipsa, & secundum sui esse intrinsecum: sicut creatura non est finita secundum esse extrinsecum indistinctum ab omnipotentia, quod in hac habet; sed in se ipsa, secundum sui esse intrinsecum: ergo

quantumuis æternitas sit infinita mensura; tamen continentia in æternitate durationis propriæ Petri, potius quàm alterius durationis purè possibilis claudit necessario durationem propriam Petri sumptam, in se ipsa secundum esse sui intrinsecum. Vrgeo secundo. Nam alio modo sequeretur aliquid distinctum à Deo existere, vt in propria duratione antecedenter ad omne tempus, quod dici non potest. Probatur sequela. Anticipata duratio Anti-Christi in æternitate distinguitur à prædicatis diuinis. Quia si indistincta est à prædicatis diuinis, certe, cum Anti-Christus ab æterno solum sit præsens iuxta Thomistas, quoad talem anticipatam durationem, fiet, nihil creatum; sed sola prædicata diuina præsentia Deo esse ab æterno: quod nullus negat. At propria duratio talis durationis anticipata est antecedens ad omne tempus: sicut enim duratio hodierna non habet aliam propriam durationem, quàm se ipsam, vt essentialiter simultaneam cum hodierna die; ita duratio anticipata ad omne tempus nequit aliam habere durationem propriam, quàm se ipsam, vt essentialiter ante vertentem omne tempus: ergo iam aliquid à Deo distinctum existit, vt in propria duratione antecedenter ad omne tempus.

Obj:

25 Obijcies primò. Anti-Christus hodie cognoscitur intuituè à Deo, quando autem ita cognoscitur est præsens æternitati: ergo hodie est præsens: ergo antequam existat in suo tempore. Secundo, Deus existit hodie ratione suæ æternitatis: ergo Anti-Christus ratione coexistentiæ cum illa existit hodie: ergo priusquam in suo tempore. Tertiò, quod existit in duratione antecedente ad propriam, existit antequam existat in propria. At Anti-Christus existit in æternitate Dei, quæ est duratio antecedens ad proprium tempus Anti-Christi: ergo. Quartò æternitas diuina titulo infinitatis in ratione durationis debet semper, & ante omne tempus habere quod semel habet in hac ratione. At pro tempore Anti-Christi æternitas diuina est ipsi præsens: ergo ante omne tempus. ¶ Ad primum dicemus disp. 16. Ad secundum respondeo concedo antecedens, & nego consequentiam, quia æternitas non est existere sempiternè cuiuscumque coexistentis ipsi; sed solius Dei, cui per identitatem inest. Simile est in immensitate. Ad tertium æternitas, ut videmus disp. 15. si sumatur secundum se, non antecedit antecedentia distantia à parte ante, ut cōdistincta à præsentia ad tempus Anti-Christi; sed præcisè sic antecedit, ut coniuncta cum ex-

trinseco tēpore prior. Quia ergo Anti-Christus coexistit illi secundum se sumpta; nō verò illi ut cōiuncte cū extrinseco tēpore prior, ideo nō infertur Anti-Christum existere prius quā in proprio tempore. Ad quartū. Instātia immensitatis semper viget. Responso est. In quolibet tempore habet æternitas, quod pertinet ad perfectionē ipsius intrinsecā. Nō sic pertinet coexistentia ipsius cum duratione Anti-Christi, prout inuolvens hanc durationē: nā hac sublata, manet æternitatis intrinseca perfectio, ad quam præcisè pertinet esse durationem ab intrinseco repugnantem distantia ab alijs durationibus extrinsecis, ut explico disp. 15.

26 Quæres tertiò. An futura prius natura existat in æternitate Dei, quā in duratione propria? Pars negatiua mihi est vera contra vnum, vel alterum asserentem, res creatas prius natura existere, quam talem, vel talem durationem propriam suscipiant, & pro eo priori procedere à Deo ut æterno, atque ideo coexistere æternitati Dei. Sed nostra sententia probatur primò. Nam res creatæ ante propriam suam durationem non existunt de præsenti per propriam durationem, ut patet; neq; per durationem æternitatis; quia hæc nō creaturas, sed Deū reddit duratē: alioquin creaturæ æternaliter durarēt, qui est effectus formalis

æternitatis diuinæ: ergo ante propriam durationem non coexistunt præsentia-ter æternitati Dei, quippe ad hoc requiritur existere de præsentia. ¶ Sed fortasse finges æternitatem pro libito Dei posse reddere creaturas ita durantes, vt nec minus, nec plus durent, quam durarent per durationem propriam. At quicquid sit de hoc, quod non facile percipitur, non placet cōtendere. Tantum enim animus est, creaturas non coexistere æternitati prius natura quàm suscipiant effectum formalem durandi finito modo; vnde cumque id proueniat.

27. Secūdo: creaturæ per processionē a Deo immēso nō sunt præsentēs localiter ante propriā præsentia; ne alioquin sint vbiq; ratione immēsitatis, vt dicebāt vbiq; ista damnati humanitatē Christi esse vbiq; per immēsitatē: ergo per processionē a Deo æterno nō sunt duratiuē præsentēs ante propriā durationē. Tertiō: ipsę durationes creatę innullo signo existunt in se, antequam in propria duratione: nā ipsę sunt propria duratio sui: ergo non est vniuersaliter verū entia creata prius existere in æternitate, quā in se ipsis. Idēq; inuenies in omnibus illis, quę intrinsicē important propriā durationē sui, nēpe in conseruatione rerū, cōtinuatione meriti, & idēgen^o alijs. Denique cum prius tēpore, quā res

existat in propria duratione Deo intueatur ipsas; certē si ad hoc opportuna esset aliqua præsentia ipsarum in æternitate præcedens ad propriam durationē, excogitanda esset præcedens tempore; non præcisē natura.

28. Quæres quartō. An futura sint Deo præsentia ab æternitate futuritionis ab æterno Deo præsentis, distinctæque à prædicatis diuinis, vt volebat Did. Ruiz? Rēspōdeo negatiue. Primē, quia futuritio Petri distincta à Deo dicit dno. Primum non existere Petrum nunc. Secundum, existere cras, vt vidimus disp. 10. Hæc duo non existunt ab æterno, siquidē non existit ab æterno existentia crastina Petri. Primum illud, nempe Petrum non existere nunc esto ab æterno existat, certē cum sit indifferens, vt Petrus existat, & nō existat cras, non potest determinare Deum, vt ab æterno videatur Petrum tanquam existentē cras. Secūdo. De futuritione crastina Petri, aut verificatur quod existit actualiter ab æterno, vel tantum, quod postea erit. Si hoc, non est ab æterno præsens; sed futura. Si illud, existit ab æterno actualiter aliquid aliud præter Deum. Tertiō, iuxta hanc sententiā non aliter futura erunt physice præsentia Deo, quā nobis. Quod videtur esse contra Sanctos. P. Nam quoad futuritionē æternā Deo, & nobis sunt præ-

præsentia; quoad præsentia autem postea venturam, neq; Deo, neque nobis præsentia sunt.

29. Quæres quintò. An præsentia æternitatis Dei ad futura, quam D. Th. cum alijs PP. adstruxit, cōstituatur benè in æterna præsentia productionis rerū identificata: cum decreto Dei, ut voluit Ioan. à S. Th. Respondeo negatiuè. Primò: quia illis futuris coexistit de præsentia æternitas Dei; quibus nequit mirabiliter coexistere, quandoque coexistens illis, & quandoque non. Sed secundum hunc authorem nequit æternitas mirabiliter coexistere durationib; fluētibus, non solūm prout in decreto, sed secundum se sumptis: ergo illis secundum se sumptis coexistit de præsentia. Secundo. Creaturæ prout in omnipotentia sunt iuxta D. Th. ipsa creatrix essentia Dei præcisè: ergo prout in decreto ipsum decretum. Si ergo æternitas coexistit de præsentia creaturis tantūm, ut in decreto; coexistet de præsentia suis tantūm decretis, quod quis negat; non fatiris prout distinctis à decreto. Tertio, quia per te, quæ complectitur æternitas, siue tanquam mensura superior, siue tanquam æqualis: ita simul possidet; ut non sit de præsentia possidens aliud, & aliud possessura; sed omnia possidens: completitur autem tanquam mensura superior quamuis durationē

creatam secundum se sumptam: ergo quamlibet de præsentia possidet. Quarto. Futura sunt præsentia æternaliter Deo per te, quatenus terminant diuinum intuitum. At illū terminant; nō solūm secundum esse, quod habent in decreto; sed etiam secundum esse, quod habent in se: ergo secundum hoc esse sunt æternaliter præsentia Deo. Quintò: ea futura sunt præsentia in æternitate secundum quod terminant hanc cognitionem diuinā: *existunt*, non hanc *exisient*, ut infra constabit ex PP. & D. Th. Atque ut ibidem constabit, illam cognitionem terminant secundum suum esse: Ergo. Sextò, illa ipsa, quæ nobis sunt futura non cognoscunt PP. & D. Th. futura Deo, sed præsentia. Res autem creandæ, non quidem prout in decreto, sed secundum suum esse sunt nobis futura.

DISPUT. XV.

*De præsentia diuina æternitatis
ad creaturas in tempore
futuras.*

Sicut potest dupliciter intelligi, me Compluti existentem fieri proximum Madriti; vel quia ego præsentiam acquiram, qua Madriti præsens fiam; vel quia Madritum (singatur hoc)

veniat ad me, sic dupliciter intelligi potest creaturas futuras esse ab æterno præsentem æternitati Dei. Primò ex eo quòd ipsæ præsentiam habeant æternitatis, per quam ab æterno existant indistincte à Deo. Secundò, quia Deus æternitatem habeat, per quam ab æterno existat indistincte ab ipsis. Vidimus disput. 14. primam præsentiam negandam esse creaturis: quia creaturas ab æterno habere durationem, per quam ab æterno existant indistincte à Deo, imbibit, vel supponit ipsas ab æterno existere, quod falsum esse iam constitit. Videndum modò num Deo concedenda sit posterior illa præsentia.

CAP. I

Explicata controuersia, præferatur sententia affirmans.

I **A**D intelligentiam difficultatis. Noto primò. Durare stat dupliciter. Primò radicaliter. Secundò formaliter. Durare radicaliter stat in illo ex quo, vel absolute; vel certis conditionibus positis resultat forma, vel formalitas, qua res ultimo, & complete constituitur durans. Sic quem admodum decretum efficax Dei de existentia Petri est radicalis existentia illius, quia resul-

tat ex illo forma, vel formalitas, per quam Petrus constituitur existens; ita decretum efficax Dei de existentia Petri pro tali, vel tali temporis mensura est duratio radicalis Petri, quia resultat ex eo decreto forma, vel formalitas, per quam Petrus constituitur existens in tali tempore, quod in idem redit, ac durans. ¶ Noto secundò. Durare in hoc nunc hodierno, v. g. loquendo formaliter, vt sic, & in vniuersum, non est coexistere alij extremo distincto, quod sit nunc hodiernum. Nam ipsa duratio hodierna se ipsa præscindendo à coexistentia cum alio extremo, quod sit duratio hodierna, durat hodie: sicut vbicatio Romana se ipsa præscindendo ab alia vbicatione Romana, cui coexistat, est vbicata Romæ, quidquid nos durationes, & vbicationes imaginemur respectiue ad quædam spatia localia, vel temporalia, quæ tamen, secluso nostro imperfecto concipiendi modo, non sunt distincta ab ipsis vbicationibus, & durationibus, vt explicauimus in physica. Nam: *Hic, Ibi, Nunc, Cras*, non sunt aliquid distinctum, cui se ipsis affigantur vbicationes, & durationes; sed essentielles differentie diuersarum vbicationum, & durationum identificate cum ipsis.

2 Obseruo tertio. Quamuis vbicationum, ac durationum differentiarum, vt in metaph. diximus, non sint exactè definibiles terminis definito clarioribus: (sic enim explicare contentas ipsum, *Hic, Nunc, &c.* nihil inuenies, quod in hos ipsos terminos, synonymos, vel non clariore non recidat), tamen formalis duratio hodierna, v.g. consistit in illa forma, vel quasi forma, per quam res excludit vltimo, & completè temporalem distantiam ab omnibus existentibus hodie, adeò, vt habeat quidquid vltimo, completèque requiritur ex parte ipsius, vt intellectualia, quæ hodie existunt, possint potius de ipsa affirmare hoc modo affirmandi de præsentis: *Existit*, quàm his modis affirmandi de præterito, & futuro, *Exstitit; sed non existit. Non existit; sed existet.* Quorum vberior declaratio esset confusio propter rationem indicatam. ¶ Obseruo quartò. Iuxta nostram, & hoc tempore satis communem opinionem, consistere durationem formalem creaturarum in formis quibusdam ipsis intrinsicis essentialiter sibi succedentibus: ita vt Petrum durare nunc sit forma quædam intrinseca Petro, per quam Petrus, modo dicto, completè, & formaliter excludit distantiam temporalem ab omnibus existen-

tibus nunc: similiterque durare cras sit forma essentialiter adueniens post durationem nunc, per quam formam, Petrus completè, & formaliter excludat distantiam temporalem ab existentibus cras, adeò, vt Petrus prout affectus ea forma, non possit cum existentibus cras, prout sic sumptis ordinè alium temporalem constituere, quàm præsentis ad præsens.

3 Quod si fingerentur in Petro formæ istæ non sibi succedentes, sed potius identificatæ, proindeque simul existentes, non est dubium, quòd Petrus simul haberet rationem formalem, qua completè, & vltimatè distantiam temporalem excluderet ab existentibus nunc, & cras, adeò, vt ex vi illius formæ habeat Petrus completè quidquid requiritur, vt intellectualia nunc existentia possint verè de ipso dicere: *Existit*; habeatque similiter sine necessitate alicuius alterius superadditi rationem formalem omnem requisitam, ex vi cuius etiam intellectualia cras existentia possint dicere verè: *Existit*. Præsens ergo difficultas est, an hoc, quod in Petro putabitur fidelitè existimatum, sit verum in Deo, nimirum, Deum per intrinsicè æternitatis attributum ita durare, vt talis intrinseca perfectio sibi simul identificet omnes differentias formales sibi

di, vel durandi, adeo, ut æternitas intrinseca Dei sit *Heri* formale, *Hodie* formale, *Cras* formale, &c. ne in p̄e duratio excludens completissimè distantiam temporale ab vnoquoque, quod existat *Heri*, & similiter quod existat *Hodie*, & similiter *Cras*, proindeque sit æternitas ex parte Dei ultimatum, & completissimum fundamentū, ut quodlibet intellectuale pro quacumque differētia temporis existat, possit verissimè de Deo modo enuntiandi, qui sit essentialiter affirmatio de præsenti dicere; *existit*.

4. Porro, si modo dicto constitutur æternitas Dei. Demum observandum est, discrimen, quod versatur in hac sententia inter durationem diuinam, quā ipsa tuetur, & durationem diuinam, quæ in alia sententia excogitatur, vel excogitari posset. Nam iuxta hanc aliam sententiam, Deum formaliter durare hodie, constituitur per aggregatum ex diuina entitate, & hodie extrinseco Dei, vel reali, vel imaginario; similiterq; durare cras, perendie, &c. At iuxta priorem sententiam, Deum durare hodie, non solum radicaliter, sed etiam formaliter, ponitur præcisè in intrinseca perfectione diuinæ æternitatis, adeo, ut extrinseca tempora labentia non se habeant tanquam partes constituentes Deum in ratione du-

rantis formaliter *Hodie*, *Cras*, &c. sed præcisè tanquam extrema à quibus Deus (aliunde ex suis intrinsecis completus in ratione semper durantis) liter.

est omnino indistans temporali. Vnde iuxta hanc sententiam Deus in ratione suæ æternitatis præcisè, non minus completè, & formaliter excludit sui distantiam ab hodierna die, quàm, iuxta sententiam oppositam, eam distantiam excludit ratione coexistentiæ cum hodierna die, hanc ipsam hodiernam diem intrinsece claudentis. Deinde iuxta hanc sententiam, non minus Deus ratione suæ intrinsece æternitatis præcisè sumptæ habet completissimum fundamentum, ut verificetur hæc propositio formata ab intellectibus hodie existentibus *Deus existit, & non solum existit, aut existurus est*, quæ iuxta oppositam sententiam datur tale fundamentum ratione coexistentiæ coalescentis ex entitate Dei, & hodierna die Deo extrinseca. Vnde fit iuxta vnam sententiam, durationem Dei esse vnicam singularem, semper fixam, & stantem secum identificantem omnes differentias formales durandi, nihilque Deum constituens Deum durantem labile esse, quamuis labantur extrinseca, quibus Deus aliunde adæquate durans, adest præsentialiter: ideoque anni Dei, ut sic

loquar, semper stant, duratio diuina nunquam est minor, vel maior, eo quod pauciores, vel plures dies anterioribus superuenerint. At iuxta aliam sententiam, duratio non quidem radicalis; sed formalis Dei, multiplex est, & alia post aliam. Nam una est aggregatum ex Deo, & extrinseco die hodierno, qua iam transijt cras, & aduenit alia consistens in aggregato ex Deo, & extrinseco die crastino, & sic in ceteris, vnde anni Dei non semper fixè stant, sed labuntur. Firque Deus in dies antiquior, & annosior. Hac ita latè explicui Nam, post affirmatiuam sententiam, iam diu à nobis traditam, desiderarunt non pauci, statum controuerſiæ plenius, & luculentius à nobis exponi.

6 Quibus positis. Nostra sententia in hac vnica propositione, ex qua plures aliæ colliguntur, itat. Aeterinitas intrinseca Dei est diuina duratio formalis sibi simul identificans differentias omnes formales durandi, perquam Deus completè, & formaliter excludit distantiam in ordine durandi ab vnaquaque duratione Deo ipsi extrinseca. Suadetur primo conclusio, quia videtur satis clarè significari apud sacram scrip. Psal. 102. 28. *Ibi: Et sicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur; tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient.* Vbi satis innuitur, annos

Dei non mutari de die in diem, nunquamque deficere, quia sunt idem cum Deo, semperq; Deus perſtat. Secundo PP. videntur eandem conclusionem clarissimè exprimere. Videantur latè apud P. Ruiz disp. 18. sect. 5. & 6. Nunc breui. Fauent primò, quatenus asserant nihil Deo præteritum, aut futurum esse; sed omnia præsentia. Id quod propriè loquendo eatenus dumtaxat verificari potest, quatenus Deus durat per durationem, quæ formaliter excludit distantiam Dei in ordine durandi ab omnib; rebus, quantumcumque inter se distantibus.

7 Videantur Ambros. lib. 1. de fide ad Gratian. cap. 7. sub initium Aug. lib. 15. de Trinit. cap. 7 post medium lib. 13. quæst. 17. de cognitione veræ vitæ cap. 31. Gregor. Magnus lib. 2. moral. cap. 14. sub initium alias cap. 20. lib. 4. Moral. cap. 32 alias 27. ad illud Iob. 3. *Cum Regibus, & Consulibus terræ* lib. 32. cap. 6 circa mediū. Ansel. in proſolog. cap. 20. Petrus Damian. Epist. 4. de omnipot. cap. 7. & seq. capit. 8. Isidorus lib. 1. de summo bono cap. 8. Nemesius lib. de natura hominis cap. 44. quod est penultimum §. 3. fine. Marius Victorin. initio libri primi Cosmopœiæ.

8 Claudant agmen Boetius §. de Consolatione. prosa 6. *Ibi: Nihil nouum Deo est, aut recens,*

coram Deo presentia non transcurrent,
fixa sunt, sunt futura, non sperantur,
omnia sunt simul, etiam nobis suc-
cessiva, &c. Prosp. Epigram. 41.

*Vique locis præsens simul est
Deus omnibus vnus*

*Sic rerum metas secum habet
& numeros.*

*Nec serum, aut properum sibi
sentit in ordine rerum*

*Cui cuncta assunt acta; & a-
genda simul.*

Respondent. Hæc omnia acci-
pienda esse non quatenus æter-
nitas Dei formaliter excludat
physicam distantiam à futuris;
sed quatenus futura sunt obic-
ctiue in mente Dei presentia.
Item ideo nihil dicitur præteri-
tum, aut futurum Deo, quia tan-
ta claritate omnia nescit, ac si
physicè haberet presentia. Non
placet. Tum, quia toties PP. lo-
quuntos in materia doctrinali, non
in sensu proprio; sed tropologi-
co duriusculum est. Tum, quia
sæpè colligunt (saltè à postero-
ri) ex modo, quo diuinus intelle-
ctus ea videt, æternitatem Dei
esse presentem ipsis: ergo du-
plex admittitur presentia, alia
obiectiua in intellectu; alia realis
æternitatis ad ipsa. Tum quia
sæpè non reddunt pro ratione
modi cognoscendi futura, vim
intellectus infinitam; sed infinitum
æternitatis ambitum; ergo
non tam sermo est de presentia
intentionali in intellectu, quàm
de physico quasi contactu æter-

nitatis. Tum quia Prosper pari-
tatem sumit ab immensitate-
cum omnibus locis physicè pe-
netrata, quæ non esset paritas
digna Prospero, si non esset æter-
nitas cum omnibus temporibus
physicè penetrata in ordine du-
randi. Postea addemus alia.

9 Fauent secundò. PP. vbi
dicunt, Deum videre futura tan-
quam presentia, negantes futu-
rorum præscientiam, solum-
que concedentes presentium sci-
entiam. Videatur celeberrimus locus
Aug. lib. 2. ad Simplician quæst.
2. quem adducemus disput. 26.
vbi magni nobis usus erit. Gre-
gor. Magnus lib. 20. moral. cap.
23. alias 24. ad illud Iob. 30.
Mutatus est mihi in crudelem.
Boetius lib. 5. de consol. pro-
la 6. Anselmus de casu dia-
boli capit. 21. inter principium,
& medium. De concord. præ-
scientiæ cum libert. capit. 1. cir-
ca medium, & capit. 2. in pro-
solog. capit. 20. Isidor. lib. 1.
sent. siue de summo bono cap.
6. Petrus Damian. Epist. 4. de
omnipotentia capit. 7. Hono-
rius Augustodunens. lib. de præ-
destin. & lib. arbit. Guarricus
Abbas serm. 1. in solemnitate
Sancti Benedicti. ¶ Dices cum
P. Vazq. disput. 64. præscien-
tiam, quæ Deo negatur, esse il-
lam, quæ miscet imperfectio-
nes nostræ præscientiæ, quæ est
obscura præsensio euentuum,
quos futuros esse conijcimus.

Scd

Sed contra est. Tum quia similiter posset negari presentium scientia: nostra enim presentium scientia mille scateret imperfectionibus. Tum quia ratio August. l. c. 2. ad Simplic. probat non intelligere Deum futura tantquam futura respectu sui.

10. Tum quia mysteria supernaturalia simili, ac futura obscuritate noscimus; tamen neque per somnium negatur Deo illorum scientia. Tum quia negatur praescientia Deo, quia modo, quo futura sunt posteriora nobis, Deus est illis simultaneus; non autem ideo sunt nobis posteriora, quia cognoscuntur obscure; sed quia succedunt ad nostram durationem: ergo nec Deus praesens est illis, quia clare cognoscit; sed quia durationem habet indistantem ab ipsis. Tum quia satius esset concedere Deo praescientiam, quia propriam rationem praescientiae habet, quam negare, quia non habet obscuritatem, quae de ipsius ratione non est. Tum quia negant Deo praescientiam, non solum, quia suo intellectu clarissime conspicit omnia; sed etiam quia sua aeternitate praesentissime cunctis adest. Quare Anselmus explicans, quomodo cum hac praescientia Dei ad omnia constet praescientia, & praedestinatio, quas Paulus significauit, respondet optimè, quia scientia, &

praedestinatio, non secundum suam intrinsecam durationem; sed quatenus extrinsecè coexistunt vni tempori, prioritatem habent respectu existentium pro tempore sequenti, ¶ Vbi, vt occurras cuidam considerationi Dionisij Petauij, nota. PP. dicunt futura esse praesentia Deo, & quandoque dicunt, nobis futura praeterita esse iam respectu Dei. Primum accipiendum est, quatenus Deus propriè per suam aeternitatem est ab omnibus indistans, Secundum accipiendum est minus propriè, quatenus futura semel praesentia Deo, ita sunt extra aeternitatem non eueniendi, ac si iam euenissent. PP. namq; constantissimè est futura non comparari strictè, vt praeterita, aeternitati Dei.

11. Demum longum esset expendere testimonia, quibus D. Th. fauet nostrae sententiae prout explicatur à nobis. Videatur 1. p. quaest. 14. art. 13. in 1. distin. 38. quaest. 1. art. 3. de verit. quaest. 2. art. 12. & quaest. 3. art. 12. de malo quaest. 6. art. 7. Item 1. p. q. 57. art. 3. 1. contragent. cap. 66. & 67. 2. 2. q. 171. art. 6. ad 2. lib. 1. periherm. lect. 14. colum. penul. Ex quibus breuitatis gratia quatuor expendo. Primo. In cognitione diuina futurorum comparata cum illis constituit D. Tho. ordinem praesentis ad praesens, ne Deus futura cognoscat, vt futura; sed vt praesentia. Si autem ea cognosceret, vt

posteriora realiter cognitione, nosceret ipsa tanquam futura: ergo semper duratio intrinseca cognitionis diuinæ est ab illis physice indistans. Videatur quæst. 2. de verit. art. 12. Secundò. Negat futura esse Deo futura modo, quo concedit esse futura rei alteri, cui succedunt. Sed hæc res physice est quoad durationem ab illis distans: ergo Deus est indistans. Tertiò. Ex æternitate diuinæ visionis infert illam esse præsentem futuris. Ex æternitate autem præsentia realis colligitur, sicut obiectiua ex infinitate diuinæ mentis. Quartò. notauit eleganter, inde nasci difficultatem bene concipiendi præsentiam diuinæ visionis cum futuris, quia vix possumus concipere Deum videre, nisi consignificantes has, vel illas temporis differentias, quibus coexistit visio; & alijs differentijs illarum futura sunt futura; alijs verò præsentia. Sed quid quæso noceret hoc ad rectum conceptum efformandum, si ipsi durationi, per quam durat diuina visio futura essent physice posteriora?

CAPVT II.

Relatis auctoribus nostræ sententiæ, probatur rationibus.

12 **N**on refero pro nostra sententia PP. Dominicanos, & eorum sectatores. Nos

enim in verò, & proprio sensu nunquam concedimus futura durare ab æterno in æternitate, durareque prius quam durent in sua propria temporis differentia; sed tantum volumus, Deum semper, & ab æterno durationem habere, quæ per se ipsam intrinsece est indistans ab omni differentia temporis: imò licet non identificata cum qualibet duratione materialiter sumpta; secum tamen identificans differentiam omnem formalem cuiusvis durationis, nimirum rationem formalem durationis hodiernæ, crastinæ, &c. Idque cum eo rectè stare contendimus, quod futura in nullo verò, & proprio sensu, vel ab æterno existant, vel prius existant quam in temporis propria differentia: cum tamen PP. Dominicani iudicent, vt clarius nouiores exprimunt, non bene cohærere Deum ab æterno videre per visionem habentem rationem intuitionis, futura contingentia, nisi in vero sensu ab æterno existant. Non diffiteor, ly *ab æterno existere*, vel satis obscurari distinctionibus mensuræ propriæ, & alienæ; intrinsecæ, & extrinsecæ: adæquatæ, & superexcedentis, vel ad impropriissimum sensum trahi, vel interdum sic explicari, vt difficulter discernas, quid, præter nostram sententiam, hæc verba tibi velint. Ideo diximus in anteloquio disput. 14. prædictos Auctores, doctis

Atis ipsorum scriptis attentè lectis iam sub vnius; iam sub alterius sententiæ luce nobis apparere. Vtinam sic se explicent, vt tanti viri pro nobis stent.

3. Clarè tamen pro nobis stant P. Molina hic disp. 13. coniuncta cum 14. P. Fonseca 6. metaphys. capit. 2. quæst. 4. sect. 2. P. Granad. disput. 3. sect. 1. & 2. P. Gil. de Dei æternitate cap. 15. & seqq. P. Alphonsus Deza primus, meritiſsimèque primarius huius Collegij Complutensis Mag. 1. p. quæst. 14. art. 13. cuius elegantissima scripta in archiuo nostro, venerationis, & vtilitatis causa adseruata, gratissimæ mihi lectionis non semel fuerunt. P. Ripal. in manuscript. de scientia Dei. Tandè hæc sententia, licet quoad vnā, vel alteram ex nostris probationibus minus sibi probata, postea placuit subtilissimo, & amicissimo P. Antonio Bernaldo de Quiros in nostro Collegio Pinciano primario Theologiæ professori, cuius scripta Gallicis prælis iam cōmissa, luce publica, citissimè, vt spero, per magnum palestra literariæ emolumentum perfruetur. Sed nostra sententia nihilo melius, quàm plena sui expositione persuadebitur, & quia facile est in æquiūoco laborare, probationibus præmitto, indistantiam vnius durationis ab alia in ratione durandi, bifariam accipi posse. Primò, pro coexisten-

tia vnius durationis cum alia accepta secundum suum esse reale. Sic mea duratio hodierna realis indistans est à duratione hodierna realimecum condurantis. Secundò, pro sufficientia plena, & completa ex parte vnius durationis in ratione durationis, vt præcisè adueniente altera, tanquam extremo, cum quo prima comparetur, fiat hæc (nullo sibi addito intra rationem formale durandi, per quod constituatur durans) aduenienti præsens.

14. Hoc posteriori modo mea duratio hodierna indistans est à duratione hodierna, quam posset habere, & non habet homo heri mortuus, quia ex vna parte, mea duratio hodierna per se ipsam, & ego per illam, adeò sufficienter, & completè sumus hodie durantes, vt ad hunc effectum formalem complete habendum superflua sit alia duratio hodierna hominis mortui heri; & ex alia parte, ex eo præcisè, quod adueniret talis duratio hodierna, collituerent vtræque in ratione durandi non aliū ordinem, quā præsentis ad præsens: non præsentis, & præteriti, vel futuri. Primam indistantiam vocamus indistantiā realis coexistentiæ. Secundā vocabimur clauitatis gratia indistantiā cōpletæ sufficientiæ in ratione durandi ad coexistendum cum altera, ex eo præcisè, quod hæc adueniat, quamuis ex tali aduentu nihil illi

accrescat cōstituens ipsam in ratione durantis hodie, v.g. &c.

15. Hinc præmitto secundo, vt aliqua duratio secum identificentur rationē formale durationis hodiernæ, vel crastinæ, vel heretice &c. non est opus, vt sit duratio, quæ habeat indistantiā coexistentiæ realis cum alijs durationibus hodiernis, crastinis, &c. sed satis est, esse durationē, quæ ex sua intrinseca ratione dicat prædictā sufficientiam cōpletam ad durationem simul cum alijs, ipsis datis. Sicut enim mea duratio hodierna cōpletissimè habet rationem formale hodiernæ durationis independentem ab eo, quod detur duratio hodierna realis hominibus mortuis, sic eamdē rationem formalem cōpletè habet independentem ab eo, quod aliæ durationes hodiernæ detur, vel non detur. Vbi nota. Hæc indistantia sufficientiæ completæ in ratione durationis ad condurandum cum alijs coincidit cum præsentia, quam alij vocant ad spatium imaginariū, non verò reale. Nam vt in physic. dicebā, præsentia durationis hodiernæ ad omne spatiū imaginariū hodiernum, non est aliud, quā meā hanc durationē hodiernam eius esse naturā in ratione durationis hodiernæ, vt concepta qualibet alia hodierna duratione, concipiatur duratio, quæ cōparata cū mea duratione hodierna, nullū aliū, si existeret, posset cum ipsa

cōstituere ordinē in ratione durandi nisi præsentis & præsentis.

16. Certū est, Deū per suam æternitatē intrinsecam præcisè sumptam non habere indistantiā coexistentiæ realis cum mea duratione hodierna reali. Nō enim habet Deus per suam æternitatem præcisè sumptam, quod talis mea duratio realis existat: quippe tota diuina æternitas intrinsecè sumpta stare potest sine hac mea duratione reali. Quæ propter, quod probādum nobis superest, hoc vnum est, nempe Deum per suam æternitatem præcisè sumptam habere in ratione durationis indistantiā cōpletæ sufficientiæ, quam explicuimus, prout sufficit ad hoc, vt ea æternitas secum identificentur plenam rationē formalem hodiernæ durationis diuinæ, crastinæ, &c. Probatur ergo primò. Æternitas intrinseca Dei est duratio summè perfectā simpliciter infinita: ergo et duratio secum simul identificans omnem rationem formalem durandi nihil includentem, aut requirentem extra se. Antecedens est certum; & consequentia patet: nam duratio summè perfectā debet semper habere omnem in ratione durandi perfectionem, quæ nullam imperfectionem dicit, nullamque potest imperfectionē dicere, quod nihil extra Deum siue claudit, siue requirit. Tunc sic. At ratio for-

malis durationis hodiernæ diuinæ, crastinæ, hesternæ, perendinæ, & sic in omnibus alijs exco- gitabilibus, sunt rationes forma- les durandi nihil extra Deū inclu- dentes, aut requirentes: ergo Dei æternitas semper, & simul sibi identificat cunctas has rationes formales.

17 Probatur minor, quæ so- la difficilis est. Ratio formalis durationis hodiernæ diuinæ (idē dicito de crastina, & reliquis) stat in eo, quod constituat Deum ita completè durantem hodie, vt ad hunc effectum, vel quasi effe- ctum formalem plenè consti- tuendum nihil aliud requiratur. At hoc modo constituere Deū durantem, nihil extra Deum in- cludit, aut requirit: ergo, &c. Minor probatur. Nam, vt Deus ita plenè constituatur durans ho- die, nihil aliud requiritur, quam æternitatem esse durationem, quæ in ratione durationis ple- nè Deo dat sufficientiam, vt si adueniat duratio hodierna crea- ta coexistat ipsi non alium or- dinem in genere durandi cum illa constituens, quàm præsen- tis, & præsentis. At Deum sic constitui, neque claudit, neque requirit aduenire, & extra sta- tum possibilitatis poni duratio- nem hodiernam creatam, vel aliquid aliud extra Deum: ergo prædicta cōstitutio Dei in ratio- ne durantis hodie nihil claudit, aut requirit extra Deum.

18 Confirmatur primò pari- tate petita ex immensitate diui- na, quam ex D. Prospero didici- mus. Diuina immensitas de se plenè, & completè est *Hic Dei, Illic Dei, & Vbiq̃e Dei*: ergo di- uina æternitas plenè, & comple- tē est *Hodie Dei, Cras Dei, Sem- perq̃e Dei*. Probo consequen- tiam; ideo antecedens est ve- rum in immensitate Dei, quia per immensitatem habet Deus plenissimè in ratione vbiari quidquid necesse est, vt adueniē- te quolibet *Vbi* creato cōstituatur Deus cum illo localiter ordinem penetrati cum penetrato; non verò distantis cum distante. Sed etiam Deus per suam intrinse- cam æternitatem habet plenif- simè quidquid necesse est in ra- tione durantis, vt adueniente qualibet duratione creata, con- stituatur Deus cum illa duratiue ordinem præsentis, & præsentis; non autē ordinem distantis à di- stante: ergo similiter consequēs est verum in attributo æternita- tis. Id quod attinet ad æternita- tem clarè explicatur ex duratio- nibus creatis: & quod pertinet ad immensitatem ex vbiatio- nibus creatis. ¶ Primum, quia duratio Petri hodierna inde- penderet ab omni alia duratio- ne hodierna creata cōstituit Pe- trum plenè durantem forma- liter hodie ratione prædictæ suf- ficientiæ plenæ in ratione dura- tionis. Secundum, quia vbi-

catio Complutensis Petri plenè constituit Petrum præsentè formaliter Compluti independentè ab alia vicatione creata Cōplutensi, ratione prædictæ sufficiētiae plenæ in ordine vicationis: ergo pariter æternitas, & imensitas diuina cōstituent Deū formaliter præsentem, ac duratè hic, illic, & vbique: hodie, cras, & semper, ratione sufficiētiae plenæ, quam explicuimus: quamuis neque aliqua duratio creata, neque aliquid aliud creatum detur.

19. Aliam probationem efficacem nostræ sententiæ dabimus disp. 16. alias forsitan daturi tract. de essentia, & attributis Dei, & quidem nostram sententiā quilibet amplectetur sine magno argumentorum strepitu tanquā digniorem Deo, qui difficultates contra illam exurgentes superare speret. Nam quis non videat iuxta nostram sententiam diuinæ æternitatis inexhaustam perfectionem præstantius, & mirabilius eluceiscere? Et quis non apprehendat magnam quandam contra Dei perfectionem indecentiam, in eo quod Deus de die in diem crescat, & ætate maior fiat instar rerum labilium & caducarum? Sed his omissis veniamus ad solutionem

eorum, quæ pos-
sunt obijci.

CAPVT. III.

Argumentorum solutio.

20. **S**oluimus aliqua disp. 14.

Nunc denuo in primis obijciēs. Deus semper habet suā intrinsecam æternitatem. At nō semper; sed cras tantum habet durare cras: ergo æternitas intrinseca Dei non est Deum durare formaliter cras. Concessa maiori, distinguo minore. Si propositio affirmet non habere Deū in qualibet duratione cui coexistat, durare cras: est falsa propositio; vera tamen est, si sensus sit, Deū nō durare cras prout coexistētē formaliter cui libet durationi. Itaq; Deus in qualibet duratione existens habet durare cras, quia in qualibet duratione existēs, habet suā intrinsecā æternitatē, cū qua identificatur ipsum Deū durare cras. Nō tamē Deus, vt cui libet durationi coexistens durat cras. Nam ea reduplicatio significat per durationē diuinā nō solum durare cras existentia Dei; sed etiā coexistentia illius, cum qualibet duratione, quod patet esse falsum, quia coexistentia Dei cum duratione creata hodierna, quæ coexistentia claudit existentia durationis creatae hodiernæ, nō durat cras, siquidē duratio creata hodierna nō durat cras; sic Cōpluti habet Deus imensitatē, quæ est ipsius præsentia Romæ:

tamen Deus, vt coexistens cum vocatione Cōplutensi creatā nō adest Romę, quia vbiatio creatā Cōplutensis nō adest Romę.

21. Obijcies secundo. Si Deus haberet suam intrinsecā æternitatem, & nō duraret hodie, minus duraret, quā si duraret etiā hodie: ergo æternitas intrinseca præcisē sumpta non est plena, & adæquata duratio Dei pro semper. Respōdeo. Antecedens implicat in adiecto, proindeq; partem vt amque contradictionis infert. Nam qua parte ponitur, habere Deum æternitatē intrinsecam, ponitur Deum durare hodie. Nam æternitas Dei, sibi identificat rationem durationis hodiernæ. Deinde, qua parte ponitur Deū non durare hodie, tollitur æternitas intrinseca quoad prædicatum durationis hodiernæ. Indeque non mirum, quod inferatur Deum minus durare, quā si duraret etiam hodie. Quod si sit hypotesis Deum habere suam intrinsecam æternitatem; & non coexistere durationi hodiernæ reali; vel sermo est hac duratione creata data in rebus; vel non data? Si data, tollitur æternitas Dei intrinseca, de cuius ratione est coexistere tali durationi semel in rebus datæ: ex ablatione autem diuinæ æternitatis quoad omnia, vel quoad aliquod prædicatum, quid mirū sequi, vel omnimodam ablationem, vel diminutionem aliquā

durationis Dei? Si sermo est, nō data in rebus ea duratione creata, non minuitur duratio diuina ex eo, quod tali durationi non coexistat realiter. Tum quia nō minuitur ex eo, quod non coexistat realiter durationibus realibus nunquam exituris purē possibilibus, vt constat. Tum quia magnitudo diuinæ durationis mētienda non est ex coexistentia reali ad plures, vel pauciores durationes creatas; sed ex plenissima æternitatis intrinsecæ sufficientia (quā alij vocant præsentiam ad durationes imaginarias) vt nullo superaddito diuinæ æternitati, quo Deus constituitur durans, habeat in ratione durandi quidquid requiritur, vt nulli durationi semel data in rebus desit, sicut simili modo magnitudo immensitatis diuinæ pensanda est.

22. Obijcies tertio. Ex nostra sententia sequitur, Deum nō solum esse præsentem durationibus, & rebus creatis in aliqua differētia tēporis existentibus; sed etiam purē possibilibus. At hoc est absurdum, quia nullus est præsens rei, quæ non habet esse: ergo nostra sententia est falsa. Sequela probatur. Nam præsentia durationis Dei cōsistit per nos in plena sufficientia Dei in ratione durandi, quæ non est aliud, quā Deū in hac ratione habere quidquid requiritur, vt nulli rei, vel durationi semel existenti desit:

hoc autem Deo competit etiam respectu purè possibilium. Respondeo. Duo confunduntur hic. Aliud est ratio formalis durationis ab intrinseco hodiernæ, crastinæ, & sempiternæ; aliud autē præsentia ad durationem creatam, siue hodiernam, siue crastinam, & sic de alijs: & ad res in his durationibus existentibus. Primum identificatur adæquatè cum attributo intrinseco diuinæ æternitatis, consistitque in illa sufficientia, de qua argumentum, quæ in Deo datur etiam respectu ad durationes creatas possibles. Secundum, scilicet præsentia ad durationem creatam hodiernam, v.g. & ad rem creatam durantem per talem durationem, consistit in aggregato diuinæ æternitatis, & prædictæ durationis creatæ, reique durantis per illam, vt constituentium ordinem præsentis, & præsentis. Cum igitur tale aggregatum non detur in rebus, nisi data in rebus duratione hodierna creata, reque durante per illam, sit diuinam æternitatem solis existentibus pro aliqua differentia temporis, esse præsentem.

23. Obijcies quartò. Diuina immensitas in ordine loci non penetratur localiter cum locis, & vocationibus futuris; sed cum præsentibus: ergo diuina æternitas non est duratiuè præsens durationibus futuris; sed præsentibus.

bus. Distinguo Antecedens. Diuina immensitas (loquor præcindendo ab eo quod daret per durationem æternitatis diuinæ) non penetratur localiter cum locis, & vocationibus futuris, penetratione locali, prout præcisa à temporali, nego antecedens; penetratione locali simul inuolvente temporalem, concedo antecedens, & nego consequentiam. Penetratio localis duarum vocationum prout à temporali penetratione præcisa, non est aliud, quàm eas vocationes, sic dari in rebus, siue in simultaneis, siue in durationibus distantibus, vt nō sint vocationes constituentes spatia in ordine loci distantia. Sic vbicatio, quam hodie in hac habeo cathedra, & vbicatio, quam ibidem habui heri, sunt localiter penetratæ penetratione à temporali præcisa, quia tales vocationes non constituunt spatia distantia; vel (vt alij loquuntur) non sunt affixæ spatijs distantibus. Hanc penetrationem habet immensitas cum omni vocatione, siue nunc præsentis, siue postea futura. Penetratio localis prout includens temporalem, vel duratiuam, dicit tales vocationes non solum secundum se constituere in ordine ad locum solum ordinem indistantium spatio locali; sed eas quatenus durantes constituere ordinem durationum indistantium, quoad

quoad spatium durandi. Quo fit, diuinam immensitatem, prout durantem ipso aternitatis attributo, durare per durationem, per quam duratiue penetratur cum vbicationibus futuris; secus autem si sumatur immensitas præcisè secundum se abstrahendo ab aternitate per quam durans constituitur. Nam in hac præcisione non habet durationem, qua præsentibus, præteritis, & futuris vbicationibus, non solum localiter; sed etiam temporaliter præsens sit.

24. Obijcies quintò. Si nostra sententia vera esset, sequerentur duo. Primum, idem indiuisibile instans coexistere duplici contradictorio. Nam idem indiuisum instans eternitatis coexistit omnibus, quæ temporaliter accidunt. Contingit autem dari pro vno instanti Petrum; & pro alio carentiam Petri. Sequeretur secundò. Dari infinitum in actu, quod reiecimus in physico. Sequela probatur. Nam infinitum in actu est multitudo infinita data in eodem instanti secundum se totam. At cogitationes, & durationes, quas salui, damnatique per totam aternitatem habebunt, est infinita, & aliunde secundum se totam datur in duratione aternitatis, quæ præsens est omni futuro in tempore. Ergo. ¶ Ad primum respondeo (quidquid sit an exi-

stentia Petri, quæ datur in vno instanti nostri temporis, & carentia Petri, quæ datur in alio contradictorie opponantur (de quo alibi) non est inconueniens, quod idem instans entitatiue indiuisum coexistat extremis secum essentialiter impossibilibus. Nam ex impossibilitate ipsorum inter se solum sit non posse ipsa secum comparata constituere ordinem simultaneorum; non autem sit non posse aliud tertium, cum quolibet illorū constituere simultaneorum ordinem. Sic præsentia Romana Pōtificis, meaque præsentia Complutensis non possunt secum constituere ordinem præsentiarum indistantium; bene tamen potest immensitas indiuisa Dei, cum qualibet ex his præsentis constituere ordinem præsentiarum indistantium, vt iam iterum diximus disput. 14. ¶ Ad secundam sequelam respondeo. infinitum in actu, quod forte implicatorium esse probatur, stat in eo quod infinitæ vnitates secum coexistant; in eo autem quod, spectatis innumeris vnitatibus, aliud tertium comparetur per relationem coexistentiæ cum qualibet illarum, nulla probabitur implicatio.

[.i.]

CAP. III.

Expediuntur plura quæstia.

25 **Q** Væres primò. An sit verum futura nobis, non esse Deo futura; sed præsentia? Respondeo ex iam dictis verissimum esse. Quia homo, qui cras erit, ideo mihi est futurus, quia mea duratio hodierna, & duratio crassina talis hominis constituit ordinem prioris, & posterioris, ita ut mea sit prior; & alia sit posterior. Duratio tamen Dei non constituit talem ordinem cum duratione crassina hominis venturi; sed tales durationes constituunt ordinem simultanearum, ideoque Deo non est futurus talis homo, sed præsens. ¶ At quæres secundò. Siquidem æternitas Dei est duratio hodierna Dei, crassina, & sempiterna, an homo, qui cras erit, sit futurus Deo, ut duranti hodie præcisè? Respondeo. Non est futurus Deo in hac præcisione; sed præscindens ab eo quod sit præsens, vel futurus. Ratio prioris partis est. Nam in ea præcisione non excluditur identitas realis durationis hodiernæ Dei cum ipsius duratione crassina; sed ab hac identitate præscinditur. Ad hoc autem, ut homo, qui cras erit, esset positivè futurus, & non præsens respectu Dei, ut duranti hodie, opus erat, ut duratio

hodierna Dei non esset realiter duratio crassina ipsius Dei, proindeque indistans à duratione crassina hominis, qui cras erit. Ratio posterioris partis est, quia in hac præcisione abstrahitur ab eo, quod duratio hodierna Dei sit etiam; vel non sit duratio crassina Dei. At si talis duratio hodierna non esset etiam crassina, homo, qui cras erit, esset Deo futurus, si autem talis hodierna duratio Dei sit etiam crassina talis homo non erit Deo futurus, sed præsens: igitur talis homo in ea consideratione præscindit ab eo, quod sit futurus, vel præsens Deo.

26 Quæres terriò. An saltem talis homo sit futurus Deo formaliter, ut coexistenti cum duratione hodierna creata? Respondeo affirmativè. Nam ad hoc præcisè requiritur; eam coexistentiam non esse simul; sed prius quam talis homo, ut durans cras: At ea coexistentia est prior quàm talis homo, ut durans cras, quia non datur adveniente duratione crassina, daturque pro duratione hodierna creata prior quàm crassina: ergo, &c. Vide dicta cap. 3. ad 1. arg. ¶ Quæres quartò. Quomodo cum dictis constet Deum durare priusquàm dentur creaturæ, proindeque priusquam dentur durationes creaturæ reales? Ratio dubitandi quia duratio Dei, quæ prorsus identificatur cum æternitate intrinseca Dei

Dei non est duratio prior quàm alia durationes; sed cum omnibus simultanea. Respōdeo, Deū ex eo sæpe in scrip. dici ante omnem creaturā, quia duratio Dei tam ampla, & infinita est, ut quolibet duratione creata assignata, etiam prima illa, ex qua series durationum realium creatarum incēpit, habeat sibi identificatā durationē essentialiter indistantem ab alia duratione reali creabili, ex qua posset incipere durationum creatarum series: eadēque proportionali ratione explicandum est, quomodo diuina futurorum præscientia, quæ ab aliquibus PP. dicitur potius scientia præsentium, quam præscientia futurorum, dicatur ab alijs PP. Imò à D. Paulo, præscientia. Videantur notata ex Anselm. cap. 2.

27 Quæres quintò. Quando duratio crastina, & creaturæ, quæ cras erunt, coexistant æternitati Dei? Sensu interrogationis intellecto, respōsio non erit difficilis. Sicut enim interrogare, *ubi nam* immensitas diuina, & ego sum? presentes localiter? est quærere, quas præsentias locales habeamus, ut quarū quoad spatium loci indistantes sumus; ita quærere, *quando nam* homo cras venturus, ipsius duratio crastina, & æternitas Dei coexistent? est quærere, quas durationes habeant, ut quarum quoad spatiū durandi indistantes sint? Respō-

demus ergo quæstioni. Quando æternitatis diuinæ esse duratio- nem in qua datur quatenus est ex parte Dei talis coexistētia. Quando proprium durationis crastinæ creata est duratio, in qua datur quatenus est ex parte hominis futuri cras, & durationis crastinæ eadem coexistētia; & tandē utrumque *quando* esse durationem, in qua talis coexistētia datur absolute ex omni parte. Ratio est. Nam aliquid dari in tali, vel tali duratione non est aliud, quàm durare per durationem talis, vel talis differentia, v. g. dari hodie, durare per durationem hodiernam; dari cras, durare per crastinam, & sic in ceteris. At talis coexistētia, durat, quatenus est ex parte Dei per æternitatem intrinsecam Dei; durat, quatenus est ex parte creaturæ per durationem crastinā creatam; duratque ex omni parte, id est, quatenus est ex parte utriusque, partim per æternitatem intrinsecā Dei, partimque per durationem crastinam creatam: ergo nostra respōsio legitima est.

28 Hinc fit, cum præsentia diuinæ æternitatis ad durationē crastinam, non sit aliud, quam coexistētia diuinæ æternitatis cum duratione crastina, certè talis præsentia tūc solum datur, quando datur ea coexistētia: cum igitur hæc non detur adæquate ab æterno; sed partim, id est, ex parte Dei, ab æterno, & par-

partim, id est, ex parte creaturæ in nostri tēporis differentia, cōsequens est præsentiā dictā non dari adquatē ab æterno; sed partim ab æterno; partimq; in nostro tempore. Quo rursus fit, absolute, & simpliciter, solum præsentiā obiectiuā in mente Dei habere creaturas ab æterno. Quā propter nostra sententia quoad rem ipsam conuenit cum Schola Scot. Durand. Nomin. & Societ. cum D. Tho. solumque discrepat à nouioribus Thomistis. Vnde iure optimo nullum ex nostris contra ipsam reuli. Fit præterea prædictā præsentiā esse ex parte æternā; & ex parte temporalem. Æternā secundum diuinum quod importat: temporalem, secundum creatum.

29 Fit quarto, ad quæstionē illam, an hæc præsentiā incipiat, & desinat? Dicendum est, ex parte non incipere, nimirum ex illa parte, quā æterna est; & similiter ex parte incipere, scilicet ex illa parte quā temporalis, & creata est: idemque dicendum est de desitione. Fit quātō resolutio illius quæstionis: An Deus successiue; an simul coexistat durationibus successiuis creatis? Respondendum est, Deum habere in se simul durationem, quæ ordinem præsens, & præsentiā constituit cum duratione hodierna creata; & quæ similem ordinem constituit cum dura-

tionē crassina creata. Cæterum, coexistentia Dei cum duratione hodierna creata, coexistentiaq; Dei cum duratione crassina creata sunt ex parte successiua: quia prima coexistentia claudit durationem hodiernā creatā, cui succedit duratio crassina creata, quā claudit posterior coexistentia.

30 Fit sextō, resolutio illius quæstionis. An admitti valeant istæ propositiones de præterito, & futuro. *Petrus coexistit æternitati. Petrus coexistet æternitati.* Negat Molina, & alij communiter. Affirmat cum alijs Auerſa. Sed vtrique facile rediguntur in concordiam. Nam si sensus sit, instans æternitatis esse instans præteritionis, aut futuritionis coexistentiæ æternitatis cum Petro, standum est negantibus eas propositiones. Nam iuxta eum sensum significarent, ita fuisse exercitiā coexistentiā æternitatis cum Petro, vel ita exercendam esse, vt iam præteritum, & elapsū, vel nondum adueniens fuerit instans æternitatis, in quo vel fuit exercita, vel exercenda est ea coexistentia. At elapsū fuisse, vel nondum aduenisse, solum verificari potest de instanti labili, & momentaneo; non de fixo, & æterno. ¶ Si autem sensus sit, eam coexistentiā ex parte sumptā, nempe ex parte creati, quod inuoluit comparari posse,

posse, iam cum instante, cui preterierit; iam cum instante, cui nondum adnenerit, planum est, eas propositiones reddere sensum verum.

31 Denique sciendum est, quomodo cohareat cum eo quod aternitas coexistat rei creatæ semel existenti, posse hanc rem absolute, & simpliciter destrui, prout necessario dicendum est contra Vvicleph, qui (referente, & refellente Vvaldensi liber 1. fidei capit. 6.) dixit, ea semper esse, quæ aliquando fuerunt. Ratio difficultatis est. Nam ex eo quod res nunc existens non existat postea, non tollitur, quod aternitas ei rei coexistat. Ut enim aternitas huic rei coexistat satis est, ut spectata aternitate successiva secundum totam suam amplitudinem, talis res existat in aliquo instante aternitatis successivæ: ergo ex eo, quod res nunc existens, non existat postea, non tollitur existere simpliciter: res enim, cui coexistit aternitas, est simpliciter existens. Respondeo. Ex eo quod Petrus existens nunc, non existat cras, non tollitur, quod aternitas coexistat ipsi, ut existenti nunc. Tollitur tamen, quod Petrus perseveret coexistens aternitati. Hoc autem sufficit, ut Petrus destruat secundum suum

esse substantiale simpliciter, & secundum se sumptum. Tres istæ solutionis partes brevitè explicantur scorsim.

32 Prima, quia cum non opponantur, Petrum cras non existere simpliciter; & exilere simpliciter hodie, fit per non existere simpliciter cras non excludi existentiam simpliciter ab hodierna die, proindeque, neque excluditur, Deum coexistere Petro, ut existenti hodie. Secunda. Nam: sicut, ut Petrus nunc existens perseveret cras in existentia, requiritur existere cras; ita etiam, ut Petrus nunc aternitati coexistens perseveret cras in ea coexistentia, requiritur, ut ex coexistentia detur cras; quod impossibile est, Petro non existente cras. Tertia, quia Petrum destrui cras, secundum suum esse substantiale simpliciter, & secundum se sumptum, non est aliud, quam, cum Petrus existat hodie, non perseverare cras ipsius esse substantiale simpliciter, & secundum se sumptum: hoc autem verificatur eo ipso quod Petrus, qui existit hodie, cras non existat.

DISPUT. XVI.

Uſus æternitatis diuinæ ad cognitionem Dei circa futura contingentia.

Diximus diſp. 15. diuinā æternitatem ſecum identificare ſimul differētias omnes formales durādi. Videamus, cuius utilitatis, vel neceſſitatis ſit talis æternitas ad cognitionem futurorum contingentium.

CAPUT I.

Sententia Theol. priorque pars noſtra ſententiæ.

I Prima ſentētia eſt, æternitatem Dei, prout habentem ſibi ab æterno præſentia illa, quæ nobis futura ſunt, eo modo, quo nouiores Thomiſtæ præſentiam hanc defendunt, neque neceſſariam eſſe ad cognitionem diuinam futurorum; neque gratis admiſſam, ſufficiens eſſe fundamentum ad talē cognitionem. Ita omnes, vel fere omnes, quos retulimus diſp. 15. cap. 2. pro ſententia Thomiſtis nouis aduerſante. ¶ Secunda ſententia eſt, æternitatem, prout à nobis explicatam, ſibi identificantem ſimul cunctas differētiās formales durādi, nullatenus

eſſe per ſe, & formaliter neceſſariam ad diuinam cognitionem futurorum. Sic P. Molina diſput. 14. concl. 2. P. Ripald. cit. diſp. 15. Communilque eſt apud noſtros conſentienter ad ipſorum principia. ¶ Tertia ſentētia eſt, æternitatem prout explicatam diſputat. 15. neceſſariam eſſe, vt cognoſcat Deus intuitiue futura contingentia; non autem, vt ea cognoſcat certò, & infallibiliter; abſtractiue tamen. Nam ad hoc, ſatis eſt in Deo dari decretū efficax infallibiliter ab intrinſeco connexum cum eis futuris. Sic P. Fonſeca, ſupra. Granad. ſupra diſp. 4. Poſſuntque quodammodo pro hac ſententia citari (licet illi de ſua illa præſentia ab æterno; non de noſtra partim æterna; & partim temporali loquantur) Ioann. à S. Thom. diſp. 19. art. 4. RR. Thomiſtæ poſt Caiet. ad hunc art. 9. *Contra ſecundam conſolutionem.*

2 Aſſero primò. Præſentia phyſica futurorum ab æterno in æternitate neceſſaria non eſt ad cognitionem diuinam futurorum. Pater ex dictis in ſuperioribus. Nam, quod non datur, ea cognitione data, neceſſarium ad illam non eſt. Sed præſentia phyſica futurorū ab æterno in æternitate non datur, data diuina futurorum cognitione, imò talis præſentia impoſſibilis eſt, vt cōſtat ex diſp. 14. ergo neceſſaria non eſt ad prædictam cognitionem;

nem. ¶ Afferro secundo, talis presentia gratis admissa non est utilis, ex vi sua formaliter, vt cognoscat Deus futura eo modo, quo futura sunt. Probatur conclusio ex nostris Authoribus. Nam, talis presentia vis est iuuare ad notitiam diuinam futurorum, quatenus reddit futura presentia Deo ab aeterno. At nō reddit futura presentia Deo ab aeterno eo modo, quo sunt futura: ergo ex vi sua formaliter nō est utilis, vt Deus cognoscat futura eo modo, quo futura sunt. Minor probatur. Nā futura sunt futura, non quidem prout presentia sunt ab aeterno in aliena mensura aeternitatis: sunt enim futura, prout in vno tempore non sunt, & in alio sequenti incipiunt esse: Non autem incipiunt esse prout ab aeterno sunt: ergo rātum sunt futura prout in propria mensura temporali exercetur. At, vt sic incipiunt, proindeque non sunt ab aeterno presentia: ergo dicta presentia non reddit futura presentia Deo ab aeterno, eo modo, quo sunt futura. Iam vero, insufficiens esse, quod ex Thomistis responderi posset, constat ex disp. 14. cap. 2. a. num. 5.

3 Afferro tertio. Tamen si formaliter loquēdo praescindamus ab eo, quod aeternitas Dei sit duratio formalis crastina v. g. ipsius Dei, poterit Deus ex nunc, & ex aeternitate cognoscere certo, &

infallibiliter, quae cras erunt, licet non cognitione, quae ex proprio tendendi modo sit essentialiter cognitio de presenti (de quo 2. cap.) Probatur ex dictis disp. 13. cap. 4. Nam eo praecise quod Deus sit ex nunc, & ab aeterno infinite intellectualis, & aliunde die crastino detur Petri existere, datur in rebus sufficientissima determinatio, vt Deus ex nunc, & ab aeterno certo, & infallibiliter cognoscat existentia Petri coniungi cum die crastino: At in hac praecisione, formaliter loquendo, abstrahitur ab eo, quod duratio, quā Deus habet nunc, antē, & ante in infinitum, sit duratio crastina Dei: ergo formaliter loquēdo praescindendo ab hoc, Deus est ex nunc, & ab aeterno certo, & infallibiliter cognoscens, quae cras eueniunt.

5 Rogabis. An in hac praecisione praedicta notitia diuina ex nunc, & ab aeterno existens sit intuitiva rei, quae venit cras? Negant Iuniores Thomistae. Quia intuitio est obiecti tunc existentis extra causas, quando talis intuitio exercetur. Quod probant primo ex D. Thom. quaest. 3. de de veritate artic. 3. illis verbis: *Ad 8. dicendum, quod simplex notitia dicitur, non ad excludendum respectum scientiae ad scitum, qui inseparabiliter omnem scientiam comitatur, sed ad excludendum admixtionem eius, quod est extra genus*

nis notitiæ, sicut est existentia rerum, quam addit scientia rationis. Secundo. Scientia abstractiua ex sua ratione formali abstrahit ab actuali exercitio obiecti, quod respicit, non exposcendo tale exercitium: ergo intuitio nō abstrahit ab actuali exercitio sui obiecti; sed petit tale exercitiū. Confirmatur. Nam in præcisione nostræ conclusionis, Deus nō cognoscit ab æterno creaturas, ut iam tunc sibi physice coexistentes; & in tempore cognoscit illas, ut iam tunc sibi physice coexistentes. At hoc discrimen sufficit, ut cognitio, quæ est in tempore sit intuitiua; & non sit intuitiua, quæ est ab æterno; ergo in illa præcisione cognitio, quæ nunc, & ab æterno existit de euentu cras futuro, non est intuitiua.

5 Tertiò. Notitia intuitiua est notitia rei præsentis, ut præsentis. At non rei præsentis intentionaliter, & obiectiue præcisè: nā etiā res abstractiue cognita sunt præsentis intentionaliter, & obiectiue: ergo rei physice præsentis. Confirmatur. Cognitio rei, quæ nō est physice præsens cognitioni; sed futura, est cognitio rei physice abientis cognitioni, proindeq; à cuius existētia de præsentis exercita præscindit cognitio: ergo comparatione talis rei cognitio non habet rationē formale intuitionis. Demū. Simili modo est de ratione intuitionis

terminari ad obiectū præsens, ac de ratione gaudij terminari ad obiectū possessum. At nō sufficit gaudio terminari ad obiectum possibiliter, præteritè, futurè; vel tantū obiectiue possessū; sed necesse est terminari ad obiectum præsentialiter physice possessum: ergo similiter in intuitione.

6 Hac tamē argumenta parū vrgēt. Ad primū ex B. Th. Resp. mentē S. D. esse sciētiā simplicis intelligentiæ in eo distinguere à visione, quod illi non respōdeat ex parte obiecti existentia rei, ut actualiter exercita, siue in duratione præsentis, siue præterita, siue futura, tali notitiæ; secus autē visioni. Vide dicta disp. 8. n. 15. Ex quo loco patet hoc sufficere ad distinctionē, de qua D. Th. ab intelligentia simplici quatenus tali. Ad secūdū. Sciētia abstractiua nō exigit ex vi claritatis, quā importat, quod obiectū, de quo iudicat actualiter existere, siue in tēpore sibi præsentis, siue præterito, siue futuro, detur actualiter in tēpore, pro quo iudicat actualiter dari; at sciētia intuitiua postulat ex vi claritatis, quā iudicat obiectū existere, quod tale obiectum in tēpore existat, in quo à sciētia iudicatur existere. Cur autē hoc sufficiens discriminē nō sit utriusq; sciētiæ in ratione exigēdi statū existētialem sui obiecti?

7 Ad confirmationē respōdendi poterit, discriminē illud sufficere, ut altera scientia sit obiecti præsentis.

sentis ipsi scienti; & altera futura, non autē, ut altera sit intuitiva; & altera abstractiva. Nā ad hoc discrimen requiritur, quod scientia non præcisè differat materialiter, quoad tempus exercitij tui obiecti; sed formaliter, quoad claritatē, quā exhibent menti de statu existēti obiecti pro aliqua differētia tēporis. Sic aduersarij dicere tenentur, cognitionē, quā Deus ab æterno videt creaturas, ut existētes ab æterno in æternitate, tanquā in aliena mēsurā, cognitionēque, quā Deus in tēpore videt iam tūc creaturas existere in tēpore, tanquā in propria mēsurā, non sortiri ex hac parte differētiā sufficiētes, ut altera intuitiva sit; & altera abstractiva. ¶ Ad tertium (quidquid sit de auctoritate talis definitionis) respondeatur. Intuitio est notitia rei præsentis, ut præsentis physicè alicui tēpore; non verò, necessariò, ut præsentis physicè ipsi cognitioni. Iā, cognitio intuitiva, & abstractiva, satis in his rationibus cōstituitur, ac differūt, ex eo, quod intuitio, ex vi claritatis attingēdi obiectū, vel per species proprias, vel eminentiori modo (quod addiderim propter Deum cognoscēte obiecta sine principio, quod habeat rationē formālē speciei, iuxta dicta disput. 2.) postulat suū obiectū præsens esse alicui tēpore; & non sic notitia abstractiva. Ex quo paret ad cōfirmationē. Nā, licet ea cog-

nitio sit rei cognitioni absentis, rei que, cuius præsentiam respectuē ad ipsam cognitionem non postulat ipsa cognitio: in quo sensu dici potest ea cognitio præscindere à præsentia obiecti respectuē ad se ipsam; tamen cum eo stat, quod ex vi prædictæ claritatis non præscindat ab obiecti præsentia respectuē ad tale, vel tale tempus, ideoque sit intuitio.

8 Ad quartum. Admissa, maiori, potest probabilissimè negari minor. Potest enim percipi gaudium de re præterita, & futura. Sic potest homo gaudere de meritis, quæ gessit tēpore anteriore, & qui revelationem haberet, quod post centū annos salutē æternā consequetur, gaudere potest de salute, ut existeret post illū tēporis tractū: homoque nequam latari potest de peccatis quæ iam ante cōmisit. Nec refert si dicas, in his casibus gaudū esse de præteritione, & futuritione præsentibus, non de bonis præteritis, vel futuris. Nam præteritiobonorum, & malorum operum, duo dicit: & non existentia physicā ipsorum nūc & existentia ante: homo autē, vel bonus, vel nequā non capiūt gaudium de non existentia physica nunc boni, vel mali operis, sed de existentia ipsorum antea, præteritam. Et quidem hi homines potius veliēt, alius ex sua bonitate; & alius, ex sua nequitia, quod physicè perseveraret adiac

adhuc meritum, & demeritum. Simile est in futuritione salutis æternæ, quæ dicit, & eam non esse nunc, & esse postea: capitur autem gaudium, non de priori, vt cõstat, sed de posteriori, quod nõ est præsens, sed futurum. Sed de his alibi fusè.

9 Quæstioni ergo propositæ num. 4. Respondeo. Adhuc in illa præcisione seruetur tota perfectio intrinseca intuitionis, parumque refert, an seruetur, vel non denominatio intuitionis (quæ est res parui momenti, forsantq; de puro nomine.) Prior pars constat ex dictis. Nam perfectio intrinseca intuitionis in ratione intuitionis stat in eo, quod ex vi claritatis, qua per propriam speciem, vel eminentiori modo, tangit obiectũ connexa sit cum statu existentiæ ipsius in se ipso pro aliqua temporis differentia. Iam autem vidimus, totam hanc rationem in ea præcisione retineri. Secunda pars facilis est. Nam retenta ab æterno tota perfectione intrinseca intuitionis, nihil refert, quod nõ detur ab æterno; sed tantum in tempore denominatio non pertinens ad intrinsecam perfectionem intuitionis: sicut nihil refert cognitionẽ diuinam nõ ab æterno, sed in tẽpore incipere quoad denominationem coexistentis creaturæ prout existenti in propria temporis mensura. Nũ vero intuitio dicatur intrinsecè in-

tuitio ratione claritatis, quam explicuimus. Vel etiam ratione coexistentiæ cum obiecto suo? quæstio mihi est parum realis, ideoque libenter, vel omittenda prorsus, vel ad Philosophiam remittenda.

CAPVT II.

Posterior pars nostræ sententiæ.

10 **V**T conclusionem vltimam nostræ sententiæ stabiliamus, discutienda est natura iudicij de præsentī, per quod sic absolutè, sine vlla restrictione iudicamus: *Iam hæc res existit.* Iudicij, inquam, de præsentī, vt condistincti à iudicijs de præterito, vel futuro, quibus dicimus: *Hæc res extitit. Hæc res existet.* ¶ Noto primò. Non est idem, aliquem cognoscere se existere in rerum natura; & existentiam alicuius diei dari pro differentia temporis talis diei; atque cognoscere se de præsentī existere in illo die. Nos enim die Sabbati existentes cognoscimus, nos nũc existere; diẽmque Dominicam postea existere pro sua differentia temporis; & tamen non cognoscimus existere nos iam de præsentī, & absolutè in die Dominica, ideoque nõ tenemur ad audiendum lacrum, prout teneremur hac notitia instructi: *Coexistimus de præsentī, & absolute diei Dominica.* ¶ Neque cognitione nuper assignata instrui mur eo præcisè, quod cognoscamus dari

dari in rerum natura pro sua mensura durationem aliquam nostram de se simultaneam cum die Dominica, rursusque dari hanc diem pro sua differentia temporis. Ratio est. Quia si nunc agnoscamus euenturam postea diem Dominicam, & aliquam durationem nostram cū ea die simultaneam, cognoscimus quicquid assignatum est; non autem ideo præcisè formamus iudicium illud: *Coexistimus de presenti, & absolute diei Dominica*. Qua propter adhuc non instat obligatio audiendi sacrum.

II Noto secundo. Neque prædictum iudicium habemus, eo præcisè, quod existentes die Dominica cognoscamus nos existere, & etiam existere diem Dominicam pro sua differentia temporis. Ratio est. Quia stat optimè te die Dominica iudicare talem diem existere pro sua differentia temporis, & tamen nondum tibi constare iam esse præsentem eam temporis differentiam. Qua propter stante illo iudicio de existentia diei Dominica pro sua differentia temporis, & te existente die Dominica, nondum urget obligatio audiendi sacrum, donec post adhibitā sufficientem diligentiam, compertum sit, præsentem potius, quam absentem esse diem Dominicam. ¶ Dicendum ergo est, iudicium habere formaliter,

quod sit de presenti ex suo intrinseco, & speciali modo tendendi, quo notificat cognoscēti modo absoluto; nō modificato & restricto: *Hæc res existit*. Possunt autē duo considerari, quæ modo absoluto notificātur cognoscēti. Primum, ipsa existentia durationis subiecti cognoscētis. Secundum, existentia alterius rei. Modus tendēdi, quo subiectum cognoscens absolute, & de presenti iudicat se durare per durationem hodiernam, sic absolute & sine modificatione, vel limitatione dicit: *Mea duratio hodierna existit*, Isteque modus pro sui veritate petit coniunctionem in genere durandi talis durationis cum duratione, quā habet cognoscens, quando tale iudicium format. Modus tendendi, quo subiectū cognoscens iudicat sic absolute, & sine limitatione alterius rei existentiam, sic dicit, *Petrus existit*, v. g. Isteque modus pro sui veritate petit similiter coniunctionem Petri in genere durandi, cum duratione, quam habet cognoscens quādo tale iudicium format. Similiter proportionē seruata iudicia de præterito, & futuro ponēda sunt, vt perpendenti superiora constabit, in specialibus, & intrinsecis tendēdi modis talium iudiciorū exposcentiū pro sui veritate distantiam duratiuam, vel à parte ante, vel à parte post, suorum obiectōrū à duratione, quam habet

cognoscens, quādo talia iudicia format. His positis.

12. Vltima cōclusio sit. Diuina æternitas, vt sibi idētificāratio- nes omnes formales durādi, per quas in genere durationis exclu- dit distantia à durationibus crea- tis, necessaria est per se, & forma- liter ad iudicia de præsenti, quæ Deus semper habet de futuris contingētibus in nostro tēpore. Cōclusionem hanc didici ex sa- pientissimis iuxta, ac Sāctissimis DD. meis semper Magist. Au- gust. & Th. Legatur Aug. lib. 2. ad Simplician. quæst. 2. in his ver- bis: *Quid autem futurum est Deo, qui omnia supergreditur tempora? Si enim in scientia res ipsas habet, non sunt future; sed præsentes, ac per hoc non iam præscientia; sed tū- tum scientia dici potest. Si autem sicut in ordine temporalis, ita & a- pud eum nondum sunt, quæ futura sunt; sed ea præuenit sciendo. Bis ergo ea sentit, vno quidem modo se- cundū futurorum præscientiam, al- tero modo secundū præsentium scien- tiam. Aliquid ergo temporaliter acce- lit scientiæ Dei, quod absurdū & falsum est. Ecce Augustinus, ex eo quod nihil tēporaliter acce- dat scientiæ Dei, colligit non habere Deum duplicē modum tendendi circa futura in tempo- re, alium per modum præscien- tiæ futuri; & alium per mo- dum scientiæ rei præsentis; sed hunc tārū, ad cuius veritatem requiritur ex Aug. quod nobis*

futura non sint futura Deo; sed præsentia.

13. Clarius, & more scholasti- co D. Th. q. 2. de verit. art. 12. in corp. Illis verbis. *Cum visio diui- na scientiæ æternitate mensuretur quæ est tota simul, & tamen totum tempus includit, nec alicui parti tēporis deest, sequitur, vt quicquid in tēpore geritur, non vt futurum; sed, vt præsens videat: hoc enim quod à Deo visum est, futurū est rei alteri cui succedit in tempore, sed ipsi diuinæ visioni, quæ non in tē- pore sed extra tēpus est, non est fu- turū, sed præsens. Similia habet in primò dist. 38. q. 1. art. 5. in corp. & alibi sæpe. Cōsidera hic sincerō animo totam nostrā senten- tiam expressam. Nam ait primò D. Th. diuinā æternitatē esse to- tam simul: includere tamen to- tū tempus: id est secū identificare differētiam omnem formale durationis. Hęc est tota doctrina firmata disp. 15. Hinc diuinā æ- ternitas nulli parti rēporis deest. Hoc est, quod sæpè reperiuimus nimirū Dei æternitatē cum no- stris temporibus futuris non cō- stituere ordinem præsentis, & futuri; sed præsentis, & præsen- tis.*

14. Tertiò. Hinc sequitur, vt quicquid in tēpore geritur, non vt futurum, sed vt præsens Deus videat. Hoc est, quod nūc cōtē- dimus, scilicet, circa nobis futu- ra, non habere Deū modū hunc iudicādi: *Existere*, sed hunc: *Exi- stunt*

sunt. Idque fundari in natura diuinæ æternitatis, quæ differētiās omnes formales durandi claudit nullique tempori nostro deficit. Quarto. Ideo circa nobis futura modus ille tendendi diuinæ visionis: *Existent*, cum veritate infallibili talis visionis componitur, quia ipsi diuinæ visioni, quæ non in tempore, sed extra tempus est, omnes tamen differētiās formales durationis per suā durationem æternā imbibēs, futura nobis nō sunt futura, sed præsentia, quod requiritur ad hoc, ut talis tendēdi mod⁹ euadat verus. Quomodo vera nō euaderet visio nostra durans per durationē, cui futura est aliqua res, si de illa non diceret: *Existeret*; sed *Existit*. Vnde tota nostra, D. Tho. sententia componitur absque præsentia physica ab æterno creaturarum cum Deo, admitta sola præsentia obiectiua ab æterno, eternitatemque diuinā posse duratæ cum durationib⁹ nostris cōstituere ordinem præsentis, & præsentis.

15 Ex his igitur vniuersalibus Magistris libentissimè discētes, nostræ cōclusionis rationem ad hanc formam redigimus. Deus habet semper respectu Anti-Christi nobis futuri notitiā hanc de presenti absolutē, & sine modificatione: *Anti Christus existit*, ut condistinctam à notitia de futuro, quæ dicat: *Existeret*; sed ad hoc est necessarium per

se, & formaliter Deum durare per durationem, cui simultanea sit duratio Anti-Christi; non posterior, & futura. Deinde Deus tali modo durat, quatenus durat per suam æternitatem, quæ cum qualibet duratione creata potest duratæ cōstituere ordinem præsentis, & præsentis. Ergo Dei æternitas, prout est naturæ, quæ explicuimus, necessaria est per se & formaliter ad notitiā de præsentis, quam semper Deus habet respectu obiecti tempori nostro futuri. Maior probatur. Nam, ut ex immutabilitate diuinæ mentis constans est Theologis, Deus semper habet notitiā, quam semel habet. Neque enim Deus temporis decursu crescit, vel decrescit in suis notitijs. At adueniente tempore Anti-Christi, Deus habet absolutam illam notitiā: *Existit*: Nihil enim tunc deficit, quo minus intellectus completissimus, & infinitus illam habeat: ergo illam semper habet. Minor, quoad primam partem constat ex prænotatis. Nam ad verificationem notitiæ talem tendendi modum habentis, opus est, durationem cognoscentis non esse distantem in genere durandi; sed simultaneam cum obiecto. Deinde, quoad secundam partem constet eadem minor ex tota disputatione 15. vbi vidimus de essentia diuinæ æternitatis esse sic secūm identificare differētiās

omnes formales durandi, vt cōpletè excludat distantiam sui in genere durandi ab vnaquaque duratione creata.

16 Quid sit, siue Deus habeat; siue non habeat decretum connexum cum actibus creatis liberè futuris in tempore, requisitam eodem modo esse diuinam æternitatem, vt completentem durationem talium actuum ad cognitionem diuinam ipsorum. Nam, si præcindamus ab eo, quòd talis cognitio sortiatur modum tendendi de præsentī, non requiritur per se, & formaliter æternitas Dei, vt completens durationem talium actuum, ad certam, & infallibilem cognitionem ipsorum, prout suo tempore existentium; non inquam requiritur, etiam eo decreto præciso, vt constat ex dictis in hac disputat. cap. 1. & disputat. 13. capit. 4 Si autem sumamus eam cognitionem prout habentem modum illum tendendi de præsentī, requiritur per se, & formaliter diuina æternitas eius naturæ, quam exposuimus, tamen si ponatur tale decretum.

17 Obijcies primò. Si nos modo absoluto sine vlla limitatione nunc diceremus: *Anti-Christus existit*, esset falsa propositio: ergo similiter, si Deus nunc dicat modo absoluto sine vlla limitatione: *Anti-Chri-*

stus existit, erit falsa propositio. Nam ex propositionibus idem omnino dicentibus implicat alteram esse veram; & alteram falsam. ¶ Respondeo ex D. Thom. diligenter perpenso num. 13. & 14. concedendo antecedens, & negando consequentiam. Et ad probationem dicimus eas propositiones non affirmare idem omnino. Nam Deus nunc durans per durationem suæ intrinsicæ æternitatis, & absolutè dicens: *Anti-Christus existit*, affirmat Anti Christum ita existere, vt duratio, quam ipse Deus nunc quasi experimentaliter tangit in se ipso, sit simultanea cum duratione Anti-Christi, quod eorum est, quia duratio Dei est æternitas Deo intrinseca, quæ sic simultanea est. Nos autem nunc durantes, si modo absolute dicamus: *Anti-Christus existit*, affirmaremus, Anti Christum ita existere, vt duratio, quam in nobis ipsis nunc experimur sit simultanea cum duratione Anti-Christi, quod falsum est, cum ab illa distet, tanquam præsens a futura, & prior à posteriori.

18 Obijcies secundò. Si Deus semper haberet nunc modum tendendi de præsentī: *Anti-Christus existit*, falsus esset talis actus Dei. Probatur sequela, quæ manifestè est absurda. Quia nequit semper esse verus actus abso-

absolutè, ac de præsenti dicens, *Anti-Christus existit*, nisi semper *Anti-Christus* existat. At *Anti-Christus* non semper existit, vt constat: ergo prædictus actus nequit semper esse verus. Confirmatur. Vt sit verus noster actus, quo nunc absolutè de præsenti dicimus Petrum existere, requiritur Petrum existere nunc: ergo vt sit verus actus diuinus, quo Deus semper absolutè de præsenti dicit: *Anti-Christus existit*, requiritur *Anti-Christum* existere semper. ¶ Respondeo, negata sequela. Ad probationem negatur maior. Ratio est. Nam Deus semper dicens absolutè de præsenti: *Anti-Christus existit*, nihil aliud præstat, quàm semper affirmare *Anti-Christum* ita existere, vt duratio, quam in se ipso Deus tangit sit simultanea cum *Anti-Christo*, ad quod non requiritur *Anti-Christum* semper existere; sed ita existere in suo tempore, vt semper sit in Deo duratio, quæ cum duratione *Anti-Christi* constituit ordinem præsens, & præsens in genere durandi. Sic Deus in quolibet loco potest dicere Complutum ita existere, vt Deus sit loco simultaneus Compluto. Nam ad hoc non requiritur, quod Complutum præsens sit localiter in omni loco; sed quod Deus in omni loco habeat suam immensitatem, quæ cum præ-

sentia Complutensi constituat ordinem præsentiarum localiter penetratarum.

19 Ad confirmationem cōcesso antecedente negatur consequentia. Discrimen est. Quia nos non possumus nunc per actum verum absolutè de præsenti dicere, Petrum existere, nisi Petrus ita existat, vt duratio, quam habemus nunc sit in ratione durandi simultanea cum duratione Petri, quod non stat nisi Petrus duret nunc. Quia cū nostra duratio propter suam limitationem, non complectatur plura tempora, non est præsens nunc præsens, & postea futuris. At ex opposito, cum duratio, quam Deus nunc habet, complectatur propter suam infinitatem omnia tempora, præsens est ijs, quæ in nostro nunc sunt; & ijs, quæ postea erunt. Ideoque de ijs, quæ respectu ad nostrum nunc futura sunt verè affirmat modo de præsenti, & absoluto: *existunt*: Quia sic exercentur in rerum natura, vt duratio, quam Deus nunc, & semper in se ipso habet, simultanea sit respectu durationis ipsorum.

20 Rogabis. Quare PP. qui videri possunt apud P. Ruiz supra citat. colligant ex æternitate Dei præsente durationibus omnibus creatis, notitiam eorum, quæ geruntur in ipsis; potius quàm ex suo Angelico, per

quod Angelus durat indiuisibiliter in æternum à parte post, notitiam eorum, quæ geruntur in temporibus succedentibus ad hoc nostrum *nunc*, in quo Angeli existunt? Utque magis difficultas urgeat, ponamus Angelum sic durare per suum æuum indiuisum, ut hoc sit duratio, per quam durat hodie, cras, perendie, & sic deinceps, adeo, ut ex suppositione eius æui destrui nequeat. Ratio difficultatis est. Quia licet Deus, & Angelus (in positione facta) habeant nunc durationem indistantem à futuris cras; hæc tamen futura non existunt nunc, proindeque ratione illius præsentia, quæ non tam est ipsorum ad Deum, & Angelum, quam Dei, & Angeli ad ipsa, non magis apparet, quomodo melius cognosci possint, quam si nullatenus essent præsentia. Tamen hoc non obstante, probabilissimum mihi est, discrimen esse in præsentia inter Deum, & Angelum, qui ponatur durare per durationem supra positam. Nam Deus, neque ab obiectis creatis notitiam illorum accipit, neque ab specie nomine obiecti concurrentis, suplentisque improprietatem, quam habet obiectum ad concurrendum, non ex defectu existentia; sed vel ex distantia locali; vel alio impedimento, ut obiectum existens exhibeat per se ipsum concursum in cognitionem claram sui. Quo

fit, Deum, ut clarè cognoscat obiecta creata non requirere ipsorum existentiam; sed ut cognoscat per cognitionem habentem modum tendendi de præsentia fixum, & immutabilem: cumque ad hoc non requiratur ipsa obiecta durare in omni duratione, in qua Deus durat; sed sufficiat, Deum in quacunque duratione per durationem durare simultaneam durationi obiecti creati, PP. optimè dixerunt (suppositis alijs conditionibus intellectus diuini) Deo, ut duranti per suam æternitatem nihil desse, quo minus clarissimè in qualibet duratione cognoscat futura. Caterum Angelus non requirit præsentiam cum obiecto, præcisè, ut cognoscat ipsa per modum tendendi de præsentia; sed ut obiectis debeatur, quod Angelicæ menti intrinsecè speciebus, vel ab obiectis acceptis, vel inditis à Deo tribuatur concursus ad cognitionem clarā talium obiectorum: Cumque obiectis in se neque nunc, neque antea existentibus; sed pure futuris nihil debeatur, quia donec existant, vel extiterint nihil exigant; vel exegerunt, fit Angelum, quantumvis suo æo durantem per durationem simultaneam futuris huic tempori præsentia, non posse in hoc tempore, naturaliter, clarè cognoscere futura.

CAPVT III.

Immutabilitatem diuinæ cognitionis protegit eternitas Dei.

21 **E**X principijs iactis defenditur optime diuinæ cognitionis immutabilitas, cuius iure Deus, aded sit in suis cognitionibus constans, vt neque decursu temporis nouas possit cognitiones acquirere, vel antiquas amittere. Hanc immutabilitatem omnes Theologi, cum Magist. in 1. distinct. 39. & cum S. Thom. hic artic. 5. tanquam doctrinam, cuius op. posita sana non est, defendunt: quam scripturæ, & PP. consonare probat P. Ruiz disputat. 37. de scientia. Id quod facile est quantum attinet ad scientiam necessariam: cum enim scientia de veritatibus necessarijs semper sit vera: vtque semper Deus obiectum cognoscat, satis sit, nihil esse vnde cognitio ipsius falsitatis arguatur, patet scientiam diuinam necessariam esse sempiternam, & immutabilem. Deinde inuariabilitas scientiæ diuinæ circa veritates contingentes, probatur. Nulla scientia diuina desiderat ad sui veritatem incipere, vel desinere, & non semper esse. At solum posset esse

variabilis ex eo, quod aliquid ex his ad sui veritatem desideraret: ergo nequit esse variabilis. Minor certa est. Nam infinitus intellectus Dei non potest non attingere omne verum, scilicet quicquid actu vero cognoscere potest. Maior probatur, claritatis gratia, in notitia, quam Deus habet nunc de Anti-Christo futuro postea: & idem argumentum formari poterit respectu cuiusvis alterius obiecti contingentis. Notitia, quam Deus habet, de Anti-Christo futuro, vera est ante aduentum præsentem Anti-Christi. Item est vera quando iam præsens est, ac denique, quando præterijt: ergo semper est vera, & consequenter, vt sit vera non postulat incipere, vel desinere, & non semper esse. Tres partes continet antecedens. Probatur prima. Talis notitia vera est ante aduentum Anti-Christi, in quo non est difficultas, quia tunc sic Anti-Christus non est, vt postea sit, nihilque magis ex parte obiecti requiritur ad veritatem eius scientiæ. Secunda pars probatur, nempe eam scientiam esse etiam veram, quando Anti-Christus est præsens, quia per talem scientiam, nihil aliud Deus affirmat, quam Anti-Christum esse posteriore respectu ad hoc tempus A. simultaneumque, tum

respectu ad suum tempus B. tum respectu ad aeternitatem Dei, ac proinde respectu ad durationem, per quam semper durat ipse Deus. Cum igitur in ipso tempore B. possit hoc citra omnem falsitatem affirmari a Deo, patet, scientiam, quam habet Deus de Anti-Christo futuro veram esse in ipso tempore B. quo Anti-Christus est praesens: cumque id ipsum possit verè affirmari a Deo tempore C. in quo Anti-Christus iam est praeteritus, etiam erit verà talis scientia tempore C.

22. Hinc fit primò. De aduentu Christi nunc praeterito. In tempore B. praesente. In tempore A. futuro, idem iudicat Deus semper, tam ex parte obiecti, quam ex parte modi iudicandi. Ex parte obiecti iudicati, quia semper obiectum iudicatum a Deo est, aduentum Christi respectu huius nostri temporis esse praeteritum; respectu temporis, in quo, exercebatur, esse presentem; & respectu temporis anterioris ad exercitium esse futurum. Ex parte modi iudicandi, quia modus iudicandi diuinus, semper, & constanter est iste: *Existit aduentus Christi*: quia semper, & constanter Deus se ipsum attingit, ut coniunctum in ordine durationis cum existentia aduentus Christi: ¶ Vnde fit secundo propositionem hanc. * Antequam

Anti-Christus existat, Deus cognoscit Anti-Christum existere. * pati posse æquivocationem, si enim *Antequam* cadat supra actum cognoscendi, vera est; si supra obiectum, falsa. Verum enim est Deum ante existentiam Anti-Christi habere hunc actum: *Anti-Christus existit*: Cum enim illum semel habeat, scilicet quando Anti-Christus existit, eundem semper habet. Falsum tamen est Deum cognoscere, quod Anti-Christus existat in duratione antecedente ad ipsius existentiam.

23. Fit tertio, has veritates: *Petrus existit. Exiit. Existet*, diuersas veritates esse respectu ad nostros actus. Dicere autem esse diuersas respectu ad actus. *Del* est propositio falsa suppositionis. Prima pars probatur. Nam eas veritates esse diuersas respectu ad nostros actus, non est aliud, quam diuersas peti conditiones, ut verificentur modi tendendi diuersi, qui explicantur his terminis: *Exiit. Existit. Existet*. Diuersae autem conditiones requiruntur, ut isti modi tendendi verificentur. Nam ut verificetur ille modus *Exiit*, petitur, quod cognoscens quando format tale iudicium habeat durationem posteriorem ad durationem existentiae Petri, quam affirmat. Utque verificetur ille modus, *Existit* petitur, quod

quod cognoscens, quando talem actum exercet, habeat durationem simultaneam cum duratione existentiae Petri. Denique. Ad verificationem illius modi, *Existeret*, quod cognoscens, quando tali afficitur actu habeat durationem priorē duratione existentiae Petri. ¶ Posterior pars constat ex dictis in hac disp. Nam dicere, quod in ordine ad actus diuinos sunt diuersae veritates: *Existere, Extitisse, & Extitutum esse*, est dicere diuersas conditiones requiri, ut verificetur actus, quo Deus sic tendit: *Petrus existit*, & quibus sic tendit: *Petrus extitit, Petrus existet*. Vbi supponitur, Deum esse capacem habendi hos posteriores actus, quod tamen esse falsum, constat ex dictis. Ut enim Deus illos haberet sine falsitate, necesse erat, Deum durare per durationem distantem à duratione existentiae Petri, quod falsum est.

24 Fit quartò. Semper Deus cognoscit, quo die viuit (quod ingenioso Recentiori difficile fuit visum, & ut arbitror, ex non bene inspectis nostris principijs) semper enim cognoscit Deus se intrinsicè per suam eternitatem viuere simul semper; quippe vider suam eternitatem includere simul per identitatem cunctas differentias durandi. Semperque absolutè, ac de presenti videt, se viuere, regnare, ac durare pro qualibet sibi extrinseca duratio-

ne nobis praeiterita, praesente, vel futura. Semper enim videt, vnamquamque istarum sic iuxta suam naturam, differentiamque temporis existere, ut diuina duratio non sit ab illa distans in ratione durandi; sed cum ipsa constituat ordinem praesentis, & praesentis. ¶ Fit quintò. (ut aliam eiusdem Recentioris equiuocationem amputem) sicut Deus hoc Sabbathi die nunc praesente potest verè, & ex animo sentire interius, mihi reuelare exterius: *Ego Deus actu, & de presenti coexistō dici Sabbathi*, per loquutionem qua Deus significet habere intrinsicè in se ipso durationem, quae cum die Sabbathi comparatur, ita ut cum illo constituat in ratione durationis ordinem praesentis, & praesentis; non verò distantis à distante; sic idem sentit interius die Veneris, idemque tunc potest verè, & ex animo exterius reuelare. Ceterum, neque die Veneris; neque Sabbathi dicere potest se prout coexistentem dici Veneris coexistere dici Sabbathi: hoc enim esset eos dies reuelare non esse inter se distantes, quod non potènti reuelare falsum, impossibile est, cum tales dies necessariò dissent inter se. Scio plura alia congeri à citato Neotherico. Sed partim in idem recidunt, & partim ex affectibus diuinis petuntur, quae soluemus tract. de Volunt. Dei, ubi diuinorum affecte.

fectum immutabilitatem exponemus.

25 Obijces primò. In hoc instanti potest potestate antecedente non existere circa existentiam Petri diuina scientia, quæ præexistit ante, & ante ab æterno: ergo potest Deus in tempore amittere notitiam prius habitam. Consequentia videtur certa, Antecedens probatur; quia etiam in hoc instanti decretum diuinum de existentia Petri est liberum, & potens antecedenter non esse, vt dicemus tract. de volunt. eadem autem potestate, qua potest non esse decretum de existentia Petri potest non esse scientia eiusdem existentia. Respondeo. In hoc instanti est in Deo potestas antecedens, vt non sit absolutè scientia diuina de existentia Petri. Nam ea potestas non est aliud à prædicatis necessarijs Dei tribuentibus ipsi dominium circa existentiam Petri. At neque in hoc instanti, neque vnquam est in Deo potestas, vt coniungantur, & habuisse Deum in instantibus anterioribus scientiam de existentia Petri, & non habere modo: quia nunquam est in potestate Dei, vt eius scientia non sit æterna, de cuius ratione est, vt semel existens semper existat. Vnde nequit Deus scientiam habitam amittere, quia hoc est componi non esse nunc, & esse antea.

26 Obijcies secundo. Deus

nullam veritatem scit, nisi quando talis veritas adest, & non scit illam quando deest. At hæc veritas obiectiua penitus indistincta ab existentia Petri *Petrus existit*, non semper est; sed iam est, nempe existente Petro; iam non, nempe non existente Petro: ergo iam à Deo cognoscitur; iam non. In primis argumentum probaret, neque Deum ab æterno cognoscere veritatem obiectiuam consistentem in eo, quod Petrus extiturus sit in tempore. Hoc enim stat in eo, quod Petrus existat suo tempore; & non existat in anterioribus; illudque primum non datur ab æterno. Deinde respondeo ex dictis disp. 13. cap. 4. vt cognoscat Deus ab æterno, & semper veritatem obiectiuam consistentem in existentia creaturæ, quæ exercetur in tempore, non est opus, talem veritatem obiectiuam existere semper, & ab æterno; sed sufficit intellectum diuinum ab æterno, & semper esse plenissimè sufficientem ad cognoscendum quodlibet obiectum, modo ex parte huius non detur in rebus impedimentum, quominus terminet talè cognitionem. Et quia, vt ibi diximus, antequam Petrus existat in suo tempore, intellectus Dei plenissimè cõpletus est, vt cognoscat ipsum existere pro tali tempore; & aliunde, ex eo præcisè, quod Petrus tali tempore existat, non datur ex par-

parte ipsius impedimentū, vt ab æterno terminet cognitionē dicentē, ipsum existerē tali tēpore, ideo potest antequam existat eam cognitionem terminare.

DISPUT. XVII.

Concordia scientiæ visionis cum libertate nostrorum actuum.

Certū ex fide est, plures actus à nobis exerceri libere. Certum itidem est ex fide, Deum ab æterno videre, quod illos exercere bimus. Difficultas est quomodo hæc duo concilientur. Breuiter rem expediemus, omisis aliorum placitis. Tum quia de illis latè agimus specialit̃ tract. de concordia diuinorum actuum cum libertate creata. Tum quia multa diximus in re confirmat̃ disp. 3. de prædest.

CAPVT II.

Rei difficultas, & explicatio sententiæ.

Obseruandum est ex diuina scientia visionis, per quam Deus ab æterno videt Petrum peccare cras deduci per legitimā, & necessariā consequentiā Petrum peccare cras. Itaque licet consequens hoc, Petrus

peccat cras, liberū, & cōtingens sit: hæc tamē consequētia: Deus videt Petrū peccare cras; ergo peccat cras, omnino necessaria est, nullique cōtingens, & libera. Ratio est clara. Nam consequentiæ necessitas in eo stat, quod sit omnino necessaria veritas cōditionalis, in qua sub conditione antecedentis affirmatur cōsequēs. At omnino necessaria est hæc veritas cōditionalis; Si Deus videat Petrum peccare cras, peccat cras, in qua sub conditione scientiæ visionis de peccato crastino affirmatur peccatū crastinum: ergo quamuis in hoc sit contingētia, tamen in illa consequētia est omnimoda necessitas. Maior & consequētia patet. Minor probatur. Quia illud est omnino necessarium, cuius contradictoriū ita impossibile est, vt neq; potestate antecedēte queat existerē, sed ita habet contradictoriū eius veritatis cōditionatę, quod est, non peccare Petrū cras, quāuis Deus id videat, id autē tam est antecedēter impossibile, quā impossibile est Deū falli: ergo veritas illa cōditionalis est omnino necessaria. Vide Albertū in summa tract. 13. q. 61. memb. 5. ad 6.

2. Iam vero, ex eo quod legitima sit consequentia a scientia visionis de actu libero ad ipsum actum, difficultas præsentis disputationis enascitur. Demus Deum ab æterno cognoscere Petrum peccare cras. Probo Petrū

accē,

accedente cras non posse euitare suum peccatum, ac proinde non peccare liberè. Nam quoduis est eisentialiter diuifum ab extremo per bonam consequentiam inferente suum contradictorium; quemadmodum me exiftere est eisentialiter diuifum à decreto Dei de mea non exiftentia: ergo omiffio peccati crastini est eisentialiter diuifa à uifione Dei de peccato crastino: ergo fi Petrus non poffit eam omiffionem ponere, vt diuifam à uifione, abfolutè nequit illam ponere; fed nō potest eam ponere, vt diuifam ab ea uifione: ergo neque abfolutè. Minor, in qua est difficultas uidetur clara; quia nequit Petrus facere, quod non exiftat ea uifio, quando quidem iam extitit ab æterno, & non datur potentia ad præteritum. ¶ Confirmatur. Nam accedente cras bifariam folūm poffet cogitari Petrus potens impedire suum peccatum, vel permanente uifione de peccato, & hoc modo minime: quia Petrum non peccare permanente hac uifione, est eam falſificari, quod implicat; vel deficiēte hac uifione. Et hoc etiā est impoffibile Petro. Quomodo enim facere poterit Petrus non exiftere nunc uifionem intrinſecè æternam, quæ extitit ab æterno?

3 Pro hac difficultate, ſimilibusque ſuperandis, fixum ſemper mihi inſedit, opuſeſſe ad cō-

ciliandam libertatem noſtram cum diuina ſcientia de noſtris actibus liberis, eam ſciētiam euitabilem eſſe quoad ſui exiſtentiā pro noſtra libertate. Sic cenſent innumeri Authores, apud P. Molinam 1. p. quæſt. 14. art. 13. diſp. 16. in concord. diſp. 49. & apud P. Ruiz diſp. 31. de ſcientia Dei. Ex noſtris P. Valent. hic punc. 5. §. 3. maxime verſ. *Et ob eamdem rationem.* Videatur quæſt. 25. punc. 3. verſ. *Sequitur ſecundo.* P. Vazq. 1. p. diſp. 68. capit. 7. P. Arrubal. diſp. 33. cap. 6. Cardin. de Lugo diſp. 26. de Incarn. ſect. 3. P. Gaſp. Hurt. tract. de ſcientia difficul. 13. verſ. *Ex quo deducimus.* Monzeus in ſelect. diſp. 3. cap. 21. Arriag. de ſcientia diſp. 19. ſect. 5. ſubſect. 1. n. 39. de prouidentia, & prædeſt. diſp. 35. ſect. 1. ſubſect. 3. n. 17. P. Martinon, diſp. 9. de Deo ſect. 4. num. 35. Faſſol. art. 15. num. 10. Licet non ſatis clarè P. Ribas diſp. 5. de ſcientia cap. 9. num. 68. P. Ripal. in manuſcrip. de prædeſt. & tom. 2. de ente ſupern. diſp. 72. num. 8. P. Annat. in opere de ſcientia media. Quibus adde Petrū S. Ioseph. diſp. 2. ſect. 8. in opere de prædeterminationibus falſo adſcriptis D. Thom. & ferè omnes RR. Societ. nunc ſcribentes. Quamuis hanc ſententiam grauiter notent P. Molina, & P. Ruiz ſupra cit. qui forſan à nobis re ipſa non diſſentiunt ſublata æquiueca-

tionem, quæ radicatus, ne fallor, conucleretur poltea.

4 Huius igitur concordia rationem efformare sic soleo dependere ab hoc principio, quod verissimum esse constabit ex dicendis. Libertas voluntatis ad consensum est potestas ad consensum coniuncta cum potestate ad dissensum. At scientia visionis de consensu nihil impedit huius potestatis: ergo neque libertatis. Minor probatur. Talis scientia non impedit potestatem ad consensum; potius, sicut connectitur cum consensu; sit etiam cum potestate ad illum. Deinde, non impedit potestatem ad dissensum: ergo nihil impedit prædictæ potestatis. Posterior pars antecederis probatur. Si qua ratione talis scientia impediret potestatem ad dissensum, esset quia potestas ad dissensum inuolueret eius scientiæ carentiam, quam impedit existentia talis scientiæ; potestas autem ad dissensum non inuoluit carentiam eius notitiæ, vel enim potestas ad dissensum inuoluit carentiam eius notitiæ, quia inuoluere debet carentiam principij facientis ita consentire voluntatem, ut eius principij conatui non valeat resistere voluntas? Et quamuis verissimum sit potestatem ad dissensum inuoluere carentiam principij talis conditionis; tamen hoc non habet locum in præsentī. Quia scientia visionis nostri conten-

tus, non est causa faciens nos consentire, ut dicemus disp. 18. sed pura speculatio consensus, ut facienti dependenter ab alijs principijs adæquate distinctis ab ipsa scientia visionis.

5 Vel potestas ad dissensum inuoluit carentiam prædictæ scientiæ, ex eo præcisè, quod talis scientia, sic pugnet cum dissensu, ut nullatenus possit cum illo coniungi: Et neque hic titulus submittit. Nam ipse consensus liber fit cum potestate dissentientiendi, proindeque non excludit hanc potestatem; & tamen omnino est inconiungibilis cum dissensu: ergo in potestate ad dissensum, non includitur carentia cuiuslibet inconiungibilis omnino cum dissensu. Declaratur. Potestas ad dissensum non includit carentiam cuiuscunque pugnantis cum dissensu; sed illius impediendi ad dissentiendum, quod ipsa potestas nequit per suum dissensum excludere. Sic potestas hominis ad peccandum non claudit carentiam gratiæ, quia hæc per peccatum excludi potest, & potestas ignis ad calefaciendum non inuoluit carentiam frigoris in passio, quia frigus excludi potest per calefactionem, At nihilo melius excludi potest, quod Deus consensum videat, quam ponendo dissensum: ergo potestas ad hoc non inuoluit carentiam prædictæ scientiæ. Itaque, ut bene notauit Alens. 1. 2.

quærit.

quæst. 24. memb. 4. ad 5. licet præscientia actus non sit cōpositibilis cum non actu; bene tamē cum potestate ad non actum. Vide dicta disput. 3. de prædest. cap. 2.

6 Sed ut hæc ratio firma maneat, necesse est aperiamus, quo pacto voluntas in hoc instanti potens cōsentire, & dissentire, possit medio suo dissentiu facere, quod Deus ab æterno non præsciat consentire ipsam in hoc instanti. In quo explicando plurimum imaginatio laborare videtur. Sed illa, nisi ego fallor, fallacissima est. Certum est primo, voluntatem in hoc instanti A. liberam ad consensum, & dissentium non posse componere, quod Deus non videat nunc cōsensum, ita ut præviderit antea existere consensum in hoc instanti A. Hæc enim componere est scientiam diuinam æternam semel existentem, aliquando non existere; quod cum omnino chimericum sit, neque diuina, neque creatæ voluntati liberum est. Vnde certum est secundo, non esse possibile nunc voluntati scientiam diuinam semel existentem ab æterno, destrui; vel mutari in hoc instanti: quia talis destructio, vel mutatio consistit in eo, quod verificetur hæc copulativa. *Talis scientia existit ab æterno; & non in hoc instanti*, quæ verificatio penitus impossibilis est. Certum

est tertio, illud quod essentialiter succedens est, siue duratione, siue causalitate ad existentiam alterius præstare non posse, quod hoc alterum non præexistit. Ratio est manifesta. Quia potens præstare ne alterum præexistat, potest coniungi cum eius modi non præexistentia; patet autem essentialiter succedens ad præexistentiam alicuius, non posse cōiungi cum non præexistentia eiusdem.

7 Propter similem rationem. Signum existentie consensus, vel scientie visionis de existentia consensus non est signum potestatis ad impediendum, vel consensum, vel eam scientiam. Nam signum ad hanc impeditionem, est coniungibile cum illa; secus autem signum existentie consensus, vel prædictæ scientie visionis. Vnde, quod communiter circumferri solet, nempe, quando voluntas consentit non posse non consentire capiendum est, ut aiunt, cum grano salis. Non quidē, quasi instans reale, in quo homo consentit nō sit instans potestatis ad dissentium. Cum enim in hoc instanti consentiat libere voluntas, consentit sanē simul cum potestate ad dissentium. Est ergo sensus, signum ipsum existentie consensus non posse componi cum dissentiu, quod tam est verum, quam consensum non posse cum dissensu coniungi. Vnde certum est, quare

quartò. Id, quod accidentaliter subsequitur ad alterum, v.g. voluntas nostra existens pro hoc instanti B. quæ subsequitur accidentaliter ad scientiam visionis, vt existentis in A, & intuentis consensum voluntatis elizi in B, nequaquam potest formaliter, vt succedens ad eam scientiam facere; quod illa non præextiterit. Ratio est aperta. Nam, vt potens facere ne præextiterit ea scientia, potest coniungi cum ea non præexistentia, cum qua non præexistentia coniungi nequit, quatenus formaliter succedens ad illam. Dixi, voluntatem nostram accidentaliter subsequi ad eam præscientiam, quia cum dissentire valeat, nequit esse essentialiter subsequens ad scientiam consensum.

8 Certum mihi est quintò, voluntatem nostram consideratam in hoc instanti B. non posse efficere, Deum non habere in A. præscientiā consensus eliciendi in B. Ita vt in hoc instanti B. possit coniungere cum instanti A. impeditionem, qua sit impedita præscientia ab existentia in ipso instanti A. Ratio est. Quia voluntas protendere nequit suū exercitium ad durationem distantem ab ipsa voluntate, in qua ipsa voluntas non est. At respectu voluntatis spectatæ in instanti B. ita distans est duratio instantis A. ergo nequit cum

instanti A. coniungere suum exercitium impediendi, quominus præscientia sit pro instanti A. His perfectè comprehensis, inferitur, voluntatem spectatam pro hoc instanti A. indifferentem in actu primo proximo ad consensum, & dissentium posse nunc impedire, quominus scientia visionis antecedenter, & in æternitate existat, quatenus ipsa voluntas, & tota indifferentia libertatis præcindens à subsequitione ad scientiam visionis circa consensum, potest nunc ponere id, quod est connexum; non solum cum non existere nunc talem scientiam visionis; sed etiam cum ipso nunquam existere eius scientiæ; imò potest ponere nunc ipsummet nunquam existere talem scientiam. ¶ Explicatur. Voluntas, quatenus in hoc instanti B. potens dissentire, potest ponere id, quod est nunquam existere scientiam visionis de consensu in instanti B. At voluntas nequit dissentire in instanti B. prout tempore subsequens ad scientiam visionis de consensu pro instanti B. vt constat ex nuper dictis. At vero voluntas posita in instanti B. si spectetur secundum se præcindendo à subsequitione ad eam scientiā visionis, potest in eo instanti dissentire; ergo potest in eo instanti ponere id, quod est nunquam existere scientiam visionis de consensu

in

in instanti B. ac proinde id, quod est impedire talem scientiam.

9 Maior, quæ sola est difficilis. Probat. Quia dari nunc pro hoc instanti B. nunquam existere scientiam visionis de existentia consensus pro instanti B. est dari nunc impedimentum oppositum cum omnimoda existentia eius scientiæ, præsertim, quod ex se non habeat præsupponere iam impediri eam scientiam. At dissensus in instanti B. & pugnat cum omnimoda existentia scientiæ visionis de existentia consensus pro instanti B. & ex se non habet præsupponere aliunde iam impediri eam scientiam, ut colligi potest ex num. 5. ergo dari pro instanti B. nunquam existere prædictam scientiam, est dari pro eo instanti dissensum; unde potestas ad hunc, est potestas ad impedendam talem scientiam. Duo nota. Primum est, quo pacto detur nunc potentia ad impediendum præteritum. Non quia detur potestas ad coniungendum non præterisse rem cum eo, quod præterierit, sed solum, quia nunc præscindendo ab eo, quod aliquid præterierit, vel non præterierit, est potestas ad ponendum id, quod est nunquam illud aliud existere. ¶ Secundum est voluntas nunc non potest habere potestatem, quominus ipsa peccaverit in instanti A. præcedenti, quia licet nunc in instanti B.

possit penere aliquid oppositum cum peccare in B. nempe non peccare in B. non tamen aliquid pugnas cum peccasse in A. Quid enim faciet in B. quod pugnet cum peccasse in A? Cæterum, quia potest in B. dissentire, & hoc opponitur cum eo, quod Deus præviderit ipsam consentientem in B. facere potest, quod Deus non ita præviderit. Et quidem hanc sententiam ita explicatam, tam alienam censet o. à dignitate censuræ, ut potius iudicem P. Melinam, Montoiam, & alios non illi sic expositæ refragari; sed illis, quæ in hoc capite reiecit, quæ prima facie videntur nostræ sententiæ adnexa; ut constabit ex solutione illorum, quæ DD. illi contra opponunt.

10 Hinc ad rationem dubitandi propositam initio huius cap. constat. Nam, nuper vidimus, quomodo Petrus nunc facere possit, quod nunquam existat scientia visionis de existentia sui consensus nunc. Ut igitur à pluribus argumentis sophisticis te expedias, nonnulla oportet animo infingere. Primum, antequam voluntas constituatur in instanti B. indifferens ad consensum, & dissensum (ponamus consentire in instanti B.) præcedit tempore aliquid pugnans cum dissensu, nempe visio divina de consensu, quia tamen voluntas potest in instanti B. evitare existentiam eius

eius scientiæ, manet in instanti B. libertas ad dissensum. Quia, cum hac libertate non pugnat impedimentum dissentiendi, quod ipsa potestas ad dissensum evitare potest. Secundum est, voluntatem posse dissentiendo impedire visionem consensu, non verò falsificare; quia falsificari visionem, est componi cum eo, quod videns consensum existeret, non existat consensus, ad quam compositionem nulla est potestas. Tertium est, quod supra satis explicui. In altero sensu concedendum est, posita præscientia consensus, non posse poni dissensum, & in altero, negandum. Concedendum est, si sensus sit, signum præscientiæ non esse signum potestatis ad dissensum; ac proinde signum componibile cum dissensu. Negandum tamen, si sensus sit in instanti reali in quo est præscientia, non dari signum à præscientia præscindens, quod sit signum potestatis ad dissensum.

CAPVT II.

Aliquorum argumentorum solutio.

11 **O** Bicies primò. Si voluntas posita præscientia consensus consentiret liberè, liberè non falsificaret præscientiam Dei, quia consentire libe-

rè, est liberè non falsificare actum affirmantem consensum liberum; sed consequens est implicatorium: ergo & antecedens. Probatur minor; si voluntas liberè non falsificaret scientiam Dei, ita illam non falsificaret, ut falsificare posset. Qui namque aliquid pro sua libertate omittit, potest illud ponere. Est autem implicatorium posse voluntatè falsificare scientiam diuinam essentialiter infalsificabilem. Sed huic capillo facile occurro. Dupliciter potest considerari voluntatem nostram non falsificare scientiam Dei. Primò, quasi omittat liberè actionem falsificantem scientiam Dei: & hoc modo falsum est voluntatem nostram liberè consentientem, liberè non falsificare diuinam scientiam; quippe voluntas nullam in sua potestate præcontinet actionem, quam omittat, falsificatiuam diuinæ scientiæ. Secundò, ponendo liberè aliquid, ex quo infertur verificatio scientiæ diuinæ. Et hoc modo voluntas liberè consentiens, liberè non falsificat scientiam diuinam, ex quo tantum colligitur, ita voluntatem ponere aliquid inferens verificationem eius scientiæ, nempe liberum consensum, ut antecederet possit cohibere illum.

12 Superfunt argumenta, quæ contendunt, inuitabilem à nobis esse scientiam visionis.

Aa

Ac

At quæ petuntur ex impotentia ad præteritum, satis expedita manent ex dictis capit. 1. Sed insuper opponitur tertio, quia nulla in hoc instanti B. potest voluntati tribui potestas, ut mundus creatus non fuerit, non alia ratione, nisi quia præexistit eius creatio: ergo, cum ante hoc instans præexistat scientia visionis de consensu in hoc instanti, nulla in hoc instanti dabitur potestas ad hoc, ut ea scientia nunquam existat. Respondeo. Nulla in hoc instanti est in voluntate potestas, ut mundus non fuerit creatus; quia in hoc instanti non constituitur voluntas in signo præcipienti à prævia creatione mundi, in quo potestatem habeat, ut ponat aliquid oppositum cum ea prævia creatione: quod secus accideret, si Deo disponente, constitueretur voluntas in tali signo, sicut in hoc instanti constituitur voluntas in signo præcipienti à præexistentia visionis de consensu, quod est signum potestatis ad dissonantiam omnino pugnantem cum præexistentia eius visionis.

12. Opponitur quartò. Nulla est potestas ad hoc, ut iam destructum non extiterit: esset enim ea potestas ad hoc, ut non extiterit, quod extitit: ergo in hoc instanti B. nulla est potestas ad faciendam, quod reuelatio, quæ antea edenter extitit, & iam

est destructa, de peccato huius instantis non extiterit: ergo neque erit potestas ad faciendum ne extiterit scientia visionis diuina de tali peccato. Tum quia iidem probatur impedibilitas eius reuelationis, & suitabilitas scientiæ visionis. Tum quia, factò, ne extiterit ea scientia visionis, sit etiam, ne extiterit prædicta reuelatio, quæ necessario pendet ex tali scientia, quippe Deus non reuelat faciendam, nisi, quæ faciendam videt. Respò. deo. Nulla est potestas ad faciendam compositiuè, quod iam destructum non extiterit. Est tamen potestas ad faciendum simpliciter, ne vnquam extiterit, & ne vnquam sit destructum, si mirum ex illis sit rebus, quæ ad sui existentiam quantumcumque tempore antecedentem indigent consensu libero, ut potest asponendo. Itaque, licet modo peccans non possit modo non peccando facere, quod coniungantur hæc duo, & reuelationem de hoc peccato destructam esse (in quo inuoluitur antecedenter extitisse) & reuelationem non extitisse; potest tamen non peccando facere aliquid, quod est *nunquam existere* talem reuelationem, & consequenter facere, ne quidpiam existat inuolvens in sua ratione ipsum extitisse reuelationis. Vnde potest facere, ut reuelatio non sit destructa. Nam, in eo, quod

fit

fit destructa inuoluitur extitisse
ipsum.

13. Opponitur nobis quintò. Quòd videmur destruere certitudinem, & securitatē de euētibz liberē futuris innixā præscentiæ, & reuelationibus diuinis. Nam, si potest Anti-Christus in tali instanti futuro impedire præscentiam, & reuelationē de suo peccato, media omīssione peccati: ergo contingens est, quòd illam impediatur: ergo contingens etiam erit, quòd impediatur certitudo de peccato Anti-Christi tali præscentiæ, & reuelationi innixa. Dubitari ergo poterit, an fundamenta eius certitudinis impedienda sint, & cōsequenter, an impediendi sint euētz præscenti, & reuelati? Pugnat obiectio cōtra Aduersarios. Nam, cum Anti-Christus in tali instanti futuro liberē peccet, potest non peccare. Vnde, contingens erit non peccare, ac proinde, vel falsificari præscentiam, & reuelationē de peccato, quibus falsificatis, non minus certitudo subuertitur, quā euētat. Deinde respondeo (quæ diligenter cōsiderentur obsecro) tametsi iudicet Petrus, v.g. certissimo iudicio subnixo certissimæ præscentiæ, reuelationique diuinæ peccatum Anti-Christi in tali instanti futuro patrarī, cum hoc optimē constant hæc omnia. Primum, posse Anti-Christum in eo instanti non

peccare. Secundum, posse tunc impedire præscentiam præscentiā, reuelationem, ac iudicia ijs subnixa. Tertium; non posse facere, quòd hi actus diuidantur à plenissima circa peccatum certitudine, quamuis potestate faciendi, ne existant, possit facere, quòd cum sua certitudine non existant. Quartum, nullum posse, per se, & attentis omībz circumstantijs hic, & nunc occurrentibus dubitare de peccato Anti-Christi pro tali instanti patrando.

14. Stat primum: quia tales actus pugnant cum omīssione peccati pro tali instanti; non tamen cum potestate ad talem omīssionem, vt manet probatum; & omnibus catholicis est certissimum. Stat secundum; quia sicut cum peccato huius instantis, licet pugnet non peccare in eodem instanti, non tamen pugnat potestas impediendi tale peccatum; ita cum præscentia, reuelatione, & præsdictis iudicijs, licet pugnet ea non existerē in rerum natura, non tamen, quòd in tali instanti detur potestas, vt nunquam existant. Stat tertium, quia cum sint essentialiter certi, nulla potestate abiungi queunt à sua certitudine; sed cum in tali instanti detur in voluntate potestas, vt nunquam existant, datur quoque vt ex defectu existentia ipsorum, certitudo

do desit eorundem. Cum quibus omnibus constat quartum. Nam, ut nequeat hic, & nunc prudenter excitari tale dubium, satis est, quod hic, & nunc re ipsa existant sufficienter menti applicatae circumstantiae, quae neque diuinitus componibiles sint, siue cum sui impeditione, siue cum omissione peccati in tali instanti, tamen si componibiles sint cum potestate, ut impediatur, & ut peccatum in tali instanti omittatur. Tales autem circumstantiae sunt praescientia, & reuelatio de peccato talis momenti. Quo etiam pacto explicatur, quomodo Deus sit omnino certus de non impeditione futura suae visionis impedibilis, nempe, quia videt hanc visionem, ut existentem; ac proinde, ut omnino pugnantem cum suo nunquam existere, licet non cum potestate ad ipsum.

15. Omissis alijs facile expediendis ab omnibus, qui dicta perspexerint, observare placeat, ut omnino vincatur inueterata imaginatio tenebras semper offundens apprehensioni defaecatae potestatis expediendi nunc, quod ab aeterno existit, non apparere negabile, quod nobis insit in tempore potestas antecedens euitandi actus diuinos alioqui existentes ab aeterno. Sic, qui in hoc instanti est iustus retinet potestatem pec-

candi in eodem instanti, ac proinde faciendi, ne habeat in hoc instanti iustitiam, & consequenter ne Deus ab aeterno habeat decretum exequens iustitiam in hoc instanti. Sic Deus habet ab aeterno ex prauisione meritorum Petri decretum efficax remunerandi merita, cumque Petrus habeat in tempore potestatem non merendi, potestatem habet, ut non existat remuneratio meritorum, & consequenter, ut non existat decretum efficax remunerationis. Simile est in decreto efficaci puniendi demerita reprobi. Tandem, ut mille alia exempla, iam cuique obuia, misse faciam, iustus potens in tempore non orare, & re ipsa orans, potestatem habet, ne Deus intuitu orationis decernat beneficia, quae re ipsa decernit ab aeterno.

DISPUT. XVIII.

Qua scientia Dei sit causae creaturarum?

Disputatio praesens aliud supponit; & aliud in examen vocat. Supponit, Deum causare creaturas per scientiam, & voluntatem. In examen vocat per quam scientiam? Suppositum, quoad primam partem constat ex sacris litt. Psalm. 103. *Omnia in*

in sapientia fecisti. Prouerb. 3. Dominus sapientia fundauit terram, stabiliiuit celos prudentia, sapientia illius eruperunt abyssi. Constat etiam, quoad secundam partem ex illo ad Ephes. 1. Operatur omnia secundum consilium voluntatis suae. Apocal. 4. Propter voluntatem tuam erant, & creata sunt. Ratio est. Quia creaturae sunt limitatae perfectionis, quibus Deus non eget ad suam plenissimam foelicitatem: ergo nulla necessitate compellitur, ut producat illas, & consequenter liberè producit. At liberè producere dicit cognitionem, per quam dirigatur, ut productionem eligat, & electionem, per quam determinetur ad productionem prae non productione. Producit ergo illas per intellectum, & voluntatem. Difficultas est quænam sit intellectus notitia, per quam producantur?

CAP. I.

Status controuersiae, & Authorum sententiae.

I Ripliciter diuina scientia terminatur ad creaturas. Primo, cognoscendo illas, ut possibiles. Secundo, cognoscendo illas, ut existentes absolute pro aliqua temporis differentia. Tercio cognoscendo illas, ut existentes conditionate, nimirum cognoscendo, quod existerent,

si certae conditiones ponerentur. Prima, terminatio dicitur scientia simplicis intelligentiae creaturarum. Secunda, scientia visionis absoluta. Tertia, scientia conditionata. Difficultas est, per quam ex his terminationibus Deus causet creaturas: & cum obiectum quod liberè causatur ab agente, per illam notitiā causetur, qua dirigitur agens, ut illud decernat obiectum, illa certè ex praedictis notitijs creaturas causabit, per quam dirigatur Deus, ut existentiam creaturarum decernat. ¶ Certum est primò, scientiam simplicis intelligentiae creaturarum esse saltem remotè causam creaturarum. Ratio est. Quia saltem remotè creaturarum causa est illa scientia, per quam Deus ante omne decretum creaturarum constituitur proximè potens decernere ipsas, ut ex se pater. Talis est scientia simplicis intelligentiae creaturarum: ergo saltè est earum causa remota. Minor probatur. Nā Deus non est proximè potens creaturas decernere, nisi antecedenter ad actuale decretum ipsarum habeat aliquam earum notitiam. At notitia creaturarum, quae anteuertit earum decretum, Deumque constituit proximè potentem decernere creaturas, non est scientia visionis creaturarum, neque aliqua scientia contingens, cum non sit contingens, sed necessarium, Deum completè posse

decernere creaturas: ergo est sola scientia simplicis intelligentiæ creaturarum. Nam hæc sola respectu ad ipsas est scientia necessaria. Cui doctrinæ clare consonat D. Th. hic art. 16. ad 1. & alii in locis.

2. Certum mihi est secundò, scientiam conditionatam contingentem, de qua plura in sequentibus, causam esse sapissimè obiecti, quod sub conditione cognoscit, quatenus dirigit Deum ad ponendam conditionem, ex qua cognoscit effectum esse causandum. Nam ut vidimus disp. 3. de prædest. Deus potest, & sapè, vel semper de facto dirigitur ex cognitione, qua videt, futurum esse consensum, si detur tale auxilium, ad exhibendum idem auxilium. Difficultas manet, an absoluta visio creaturarum, ut suo tempore existentium, sit causa per se, & formaliter requisita, qua Deus in actu secundò proximè dirigatur ad productionem ipsarum? Vbi certum est, tertio, ut bene notat Aueria sect. 26. scientiam visionis de vna re posse dirigere voluntatem Dei ad causandam rem aliam; ut præmissio peccatorum dirigit ad decernendam poenam; & præmissio meritorum ad decernendum præmium. Dubium ergo est, an scientia visionis cuiuscumque creaturæ sit causa eiusdem creaturæ: hoc est, an scientia, qua Deus videt, An-

ti Christum existere pro suo tempore, sit causa, ut pro tunc existat, & sic de cæteris obiectis creatis? ¶ Certum denique est, si decretum creaturarum, scientiaque visionis ipsarum sint omnino idem ex parte rei conceptæ, ut probabile est, scientiam visionis esse identicè creaturarum causam, eo modo, quo decretum sit causa ipsarum. Dubium est; an non solum materialiter, & identicè, sed per se, & formaliter præscindendo ab identitate reali cum eo decreto sit talis scientia causa creaturarum. Sic, si Deus eadè omnino scientia ex parte rei conceptæ videat merita D. Petri; & peccata Iudæ, certè materialiter, & idèticè ex præmissione peccatorum Iudæ mouetur ad remuneranda merita Petri; non tamen per se, & formaliter, quia decretum remuneratorum meritorum Petri non dicitur ex hoc conceptu, quod præsupponatur scientia peccatorum Iudæ; sed meritorum Petri.

3. Duplex est in hac re sententia, quæ opponuntur extreme. Prima est, scientiam visionis absolutam esse causam immediatam in actu secundò creaturarum; at scientiam simplicis intelligentiæ, solum esse causam ipsarum remotè, ut quidam aiunt; vel in virtute tantum; non actualiter. Sic Palatinus in 1. dist. 38. quæst. 2. disp. 2. Albarez de auxil. disp.

disp. 16. Nauarrete controu. 59. Albel. disp. 28. Ioan. à S. Tho. disp. 28. Cornejo hic art. 8. disp. 2. dub. ult. Carmel. Disalceat. tract. 3. disp. 5. dub. 2. & communiter RR. Thomistæ. Secunda sententia est, scientiam simplicis intelligentiæ, ita esse causam creaturarum, vt scientia visionis non sit per se, & formaliter illarum causa. Sic Alensis 1. p. quæst. 24. memb. 5. Ricard. in 1. dist. 38. quæst. 5. Abulen. in Iosue quæst. 76. & in Matth. 16. quæst. 36. Vvaldensis lib. 1. doctrinal. fidei cap. 28. Ex PP. Dominicanis (vt omittam alios Antiquiores non adeo exploratæ mentis) Magist. Francisc. Romæus totius Ordinis Generalis Min. lib. de libert. operum veritate 8. circa finem ibi: *Illud non est prætereundum, quod si ad Antiquos PP. te conuertas, reperias fere omnes in hanc vnam consentire sententiam, non ex eo quod Deus scit aliquid futurum, idcirco futurum est, sed quia futurum est Deus nouit, qui est præcius futurorum: sic enim loquitur Hier. Aug. Orig. & Chrysost. & plerique orthodoxi DD. Magist. Orius lib. de quinque verbis Pauli contra Hæreses, verbo Libertas, ibi: Manifestum est, quod visio Dei, qua videt aliquem agere, vel non agere, non est causa talis actus, vel operationis: sicut homo videns incedentem per viam, non est causa illius incessus, ita nec Dei*

visio causa operationum in nobis. Non autem facile credideris grauissimos istos viros nostram sententiam vocare manifestam, omniumque PP. Ecclesiæ, Doctorumque Orthodoxorum, si opposita esset inter suos recepta, tanquam expressa D. Tho. vt volunt Iuniores Thomistæ. ¶ Ex PP. Societ. idem defendunt P. Molina hic artic. 13. disput. 17. P. Valent. in præsent. punc. 4. Bellarna. lib. 4. de lib. arb. cap. 13. Suar. lib. 1. de absoluta scientia contingentium, capit. 5. & lib. 1. de concursu Dei cap. 13. à num. 25. & 1. p. lib. 3. de attribut. capit. 4. num. 13. & tom. 1. de gratia prologomeno 2. cap. 10. Læsius in Apol. cap. 3. in fine, & capit. 15. num. 10. & capit. 19. Arrubal. disput. 32. capit. 3. & seqq. Becan. 1. par. capit. 10. quæst. 15. Alarcon tract. 2. disput. 5. capit. 4. Herice disput. 10. cap. 1. Quos ceteri Societ. imitantur. Adde, ex illustri familia B. Mariæ à Mercede grauissimum Episcopum Machin artic. 9. disput. 25. Ex PP. Cleric. Regular. Minor. dignissimum Præpositum Generalem Auerf. hic sect. 26. vbi addit hanc sententiam esse

se sine dubio

S. Tho.

CAPVT II.

Secunda sententia est vera.

4 **A** Spero primò. Scientia visionis absoluta nō est per se, & formaliter causa creaturarum. Primò, hæc sententia videtur non obscure significari in sacra scriptura cap. 1. Genes. ibi: *Dixitque Deus, fiat lux. Et facta est lux, & vidit Deus lucem, quod esset bona.* Vbi significatur ordo, quem nostri DD. constituunt: quasi in primò signo sit decretū, quo Deus imperat productionem lucis. In secundo signo existentia lucis, & in tertio diuina visio talis existētiæ. Quāobrem exitere lucem est potius ratio, vt Deus illam videat; quā Deum videre vt existat. Secundo probatur ex PP. Orig. Chrysost. Damasc. Cyril. Aug. Beda, Iulii. Martir. Leo. Boetio. Euseb. apud nostros DD. Videatur P. Fasol. art. 8. dub. 3. Ex quibus PP. arguitur. Nam si scientia visionis esset causa creaturarum, negaretur malè, idcirco creaturas existere, quia per talem scientiā videntur à Deo. At hoc negatur à PP. vt ipsorū verba legenti patebit: ergo iuxta PP. scientia visionis nō est causa creaturarum.

5 Vbi nota, duas esse propositiones in verbis PP. Prima est, non ideo creaturam existere, quia Deus videt ipsius existentiam. Secunda est. Ideo Deum videre creaturæ existentiam, quia creatura existit. Respondent er-

go Thomistæ, primam propositionem intelligendam esse, quasi PP. solum velint scientiam ex præcisâ ratione scientiæ nō esse causam sui obiecti. Nam alias, omnis scientia causa esset obiecti sciti. Video Thomistas non iam vti frequenter hac solutione, quæ rejicitur efficaciter à nostris. Primò, nam de illa præscientia de qua negant esse rationem existentie creaturarum, affirmant existētiā creaturarum esse rationem ipsius. At scientiæ, vt sic præcisè, ratio non est existentia creaturarum; cum in scientia, qua Deus cognoscit se necessario reperiatur scientiæ conceptus; & existentia creaturarum non sit illius ratio. Ergo. Secundo. Nam, vt planum fiet legēti PP. hæc doctrina traditur ab ipsis, vt satisficiant Gentilibus, & Hæreticis inferentibus euersionem nostræ libertatis ex præscientia infallibili Dei nostrorum actuum: ergo ne loquantur extra rem, necesse est sermonem esse de scientia illa, quàm homines illi putabant aduersari nostræ libertati. At id nō putabāt de scientia, vt sic ingenere sumpta; sed determinatè de scientia infallibili nostrorum actuum: ergo de hac loquuntur, non de scientia in genere sumpta. Demū, quia Origenes ait, si fingamus eam scientiā deficere; non ideo consequens esse creaturas non existere: deficiente autem scientia,

vt.

ut sic, consequens est creaturas non existerē.

6 Respondent secundo (ut putant ex D. Thom. quem tamē infra exponemus cum Auerſa) PP. dicentes, non ideo creaturas existerē, quia Deus ipsas existerē videt, solum velle, scientiam visionis non esse causam creaturarum per se seorsim sumptam; sed adiuncta determinatione diuinæ voluntatis. Sed contra primo. Nam hæc solutio satis violenta est, quippe quæ Patribus adſcribit negare scientiæ visionis rationem causæ illatiuæ effectus propter rationem insufficientissimam ad hoc negandum. Nam ad rationē causæ illatiuæ effectus præcisē requiritur, quod causet effectum, & sit inconiungibilis cum carentia ipsius: Quicquid sit, an per se solum; an tantum in consortio alterius, possit effectum causare. Sic iuxta Thomistas, gratia intrinsecē efficax est causa illatiua consensus, quamvis non causet ipsum per se seorsim; sed coniunctim cum Deo, & volūrate creata. Similiter decretum efficax est causa illatiua sui effectus, quamvis non per se solum; sed in consortio scientiæ diuinæ causet: At scientia visionis, per vos, causat obiectum visum, & inconiungibilis est cum carentia ipsius; igitur esto cauier in consortio diuinæ voluntatis; tamen per se ipsam habet rationem causæ illatiuæ sui effectus;

& consequenter iniquo iure negabitur ipsi ratio talis causæ, ex eo, quod causet in consortio diuinæ voluntatis. ¶ Secundo. Nam, ut dicebam num. 5. PP. negant scientiæ visionis causare nostros actus liberos, ut occurrant argumento petito contra libertatem ex infallibilitate diuinæ scientiæ. At hæc difficultas non vincitur; sed augetur ex eo, quod talis scientia causet actum in consortio diuinæ voluntatis: ergo solutio non est ad mentem Patrum. Minor probatur. Nam tale consortiū non præstat, quod scientiæ visionis non sit causa consensus anteceder, & infallibiliter connexa cum consensu, ex quo capite tota sumitur difficultas, prædictumque consortium solum præstat, quod sint duæ causæ sic anteceder, & infallibiliter connexæ cum consensu, nempe scientia, & decretum. Patet autem hoc, neque vincere, neque minuere; sed augere difficultatem.

7 Porro autem, si loquamur de secunda illa propositione * Ideo Deus videt creaturam existerē, quia creatura existit. * Respondent, in hac propositione non importari causalitatem, quoad esse; sed bonitatem illationis, quia licet creatura existēs non sit causa, ut Deus illam videat; tamen ex eo, quod existat, infertur per bonam consequentiam, Deum videre illam, ut
exi-

existentem. Sed hoc non satisfacit. Primò, quia difficultas ex libertate petita non vincitur ex eo, quòd ex consensu inferatur per bonam consequentiam scientia infallibilis ipsius, si semel hæc scientia sit eadè consensus, ac proinde connexa infallibiliter, & antecederet cum ipso. Secundò. Nam, vt bona consequentia est à consensu ad scientiam; ita etiam à scientia ad consensum: ergo titulo bonitatis consequentiæ, tam est verum, Deum videre consensum, quia consensus datur; quam dari consensum, quia Deus illum videt. At hoc vltimum negant Iustinus, & alij PP. Primumque concedunt: ergo non agunt de bonitate consequentiæ. Quòd si agunt de hac quoad vnā propositionem, & non quoad aliam, sensus nimis æquiuocus ipsis adscribitur, ideoque sincera non est, sed extorta interpretatio. Tandem. Dum PP. negant, creaturam esse, quia videtur à Deo, vel negant hanc visionem esse antecedens logicè illatiuum existentia creaturarum; vel negant eam visionem esse causam physicè causatiuum creaturarum. At non negant primum, quia certissime talis visio logicè infert existentiam creaturæ; ergo negant secundum. Hæc, non dubito, sinceris sufficient, vt verum putetur, quod ex Francisco Ro-

mao retuli num. 3. Neque mirum P. Vazquez veritatis amatissimum dixisse, defendi oppositum cōtentionis potius, quam veritatis studio. Videatur Fasilol. supra.

8 Probatur tertio à ratione. Nam, vt optimè D. Thom. in 1. distinct. 38. quæst. 1. artic. 1. in corp. *Sicut est causalitas artificis per artem suam, ita consideranda est causalitas diuinæ scientiæ: ergo Deus opera creata fabricatur ea cognitione, quæ dirigit ipsum, vt artificem ad efficiendum opus. At artifex quatenus Artifex non dirigitur ad efficiendum opus, videndo ipsum, vt iam factum ab ipso met artifice, qua ratione Deus per scientiam visionis creaturæ videt creaturam esse à Deo factam pro sua differentia temporis; sed considerando sic, vel sic fieri posse, quod attinet ad scientiam simplicis intelligentiæ: ergo per hanc scientiam Deus; non per scientiam visionis fabricatur creaturas. Quam rationem, vt Aduersariorum effugia præcludam, confirmo dupliciter. Primò. Nam, illa scientia dirigit Deum, vt creaturam operetur, quæ proponit Deo rationem aptam, vt moueatur ad decernendam existentiam creaturæ. At scientia Dei prout Deo ostendens creaturam iam existere pro sua differentia temporis, non ostendit rationem aptam,*

vt

ut moueatur ad decernendam existentiam creaturæ: ergo prædicta scientia, ut Deo ostendens creaturam iam existere pro sua differentia temporis, non dirigit Deum, ut operetur creaturam: cumque scientia Dei prout modo dicto sumpta, sit scientia visionis, sit scientiam Dei formaliter quatenus visionem, non dirigere Deum, ut creaturam operetur.

9. Maior huius discursus conspicua est ex terminis, constantque cætera, præter minorem, quæ facile probatur. Nihil enim ineptius suadebis Regi, quod militem præmijs afficiat, quam ipsi representando, militem iam esse sufficienter præmiatum. Nihil ineptius suadebis, ut latronem punire decernat, quam ostendendo iam esse ex furca suspensum: ergo nihilo ineptius dirigetur, mouebitur, & veluti suadebitur Deus, ut decernat creaturam existere pro tali differentia temporis, quam sibi proposito iam tunc existere creaturam. Quæ omnia descendunt ex principio, quod videtur per se notum. Nimirum * Quod mouet agens intellectuale, ut decernat rem exequi, non est rem iam esse factam; sed convenientiæ, quæ coniunctim cum factibilitate apparent in eo quod res fiat * Firmatur idem secundò. Nam scientia visionis creaturarum non antecedit

decretum efficax ipsarum; sed vel illud comitatur; vel ad illud subsequitur, ut cum pluribus alijs volunt Thomistæ. At scientia, quæ non antecedit decretum non datur pro signo apto, ut dirigat ad positionem decreti. Nam scientia dirigens ad positionem actus est principium ipsius: ergo scientia visionis creaturarum, non dirigit, Deum, ut creaturas decernat; sed vel sola scientia simplicis intelligentiæ; vel coniuncta cum scientia conditio nata.

10. Cuius argumenti solutio communis Thomistarum huius temporis est, quando Deus efficit creaturam, decernere primò, per decretum pertinens ad ordinem intentionis existentiam creaturæ, deinde sequi, media cognitione regulatiua proportionata, mediorum electionem similiter pertinentem ad ordinem intentionis. Quibus decretis præsuppositis resultat imperium intellectuale Deo insinuans ipsius propositum efficax circa existentiam creaturæ, & hoc imperium in eo proposito videt creaturam esse futuram. Vnde hoc imperium est scientia visionis creaturæ. Tandem hoc imperium vrget Deum ad executionem, mouetque ad decretum, quod dicitur vsus actiuus ad ordinem executionis pertinens, quo por-

tia

tia executrix vltimò determinatur ad executionē creaturæ præintendæ. Sed omiſſis multis, quæ circa hunc ordinem actū diximus disp. 15. & disp. 18. de prædest. dupliciter refellitur hæc solutio. Primò. Quia non est cur De⁹, primo decreto, quo statuit efficaciter creare Angelum, non decernat existentiam ipsius secundum omnes circumstantias, & ex omnibus rationibus, propter quas decernit existentiam ipsius per decretum, quod dicitur vsus actiuis: quæ enim potest in hoc assignari repugnantia, nisi contentionis studio? At in hoc casu tale decretum immediatè determinabit potentiam executricem ad creationem Angeli, non succedente imperio intellectuāli, ex quo procedat vsus actiuis: ergo vniuersaliter loquendo non requiritur ad productionem creaturæ illud imperium, in quo stat per te scientia visionis.

7 Explicatur. Vel primo decreto pertinente ad ordinem intentionis definita est efficaciter existentia creaturæ, quantum ad omnes circumstantias, nimirum, vt producenda in hoc instanti, per hæc numero actionem, &c. Vel non? Si primum: ergo imperium subsequens non vrget voluntatem ad nouum decretum, quod dicitur vsus actiuis. Nam significatio decreti exerciti à superiore non vrget ad efficaciter

decernendum, quod iam statutum est; sed, quod nondum statutum est, debetque statui, vt superioris voluntas ad exitum perducatur. Si secundum: ergo per tale imperium non videtur ex vi prioris decreti futura circumstantia illa, ad quam decernendam vrget illud imperium: ergo iam scientia visionis vnias obiecti nō causat illud idem obiectum, sed aliud nondum terminans scientiam visionis, quod proinde non causatur à scientia visionis sui; sed à scientia simplicis intelligentiæ.

8 Rursus eadem solutio principaliter refellitur. Nam insinuat voluntatis, quam habet superior facta potentia inferiori, vel subditæ, non mouet ex vi videnti voluntatem superioris, vt infallibiliter connexam cum opere statuto; sed in vi cognoscendi voluntatem superioris, vt determinatam affectiue, quatenus est ex se ad executionem operis, siue talis determinatio connectatur infallibiliter, siue non cum opere exercendo: quo circa inferior non est perfecte, prompteque subiectus superiori, si non sufficiat ad obediendum cognoscere voluntatem superioris, vt affectiue determinatā ad opus; sed vltius requiratur cognoscere ipsam, vt infallibiliter connexam cum opere: ergo imperium intellectuāle ex suo munere imperij non mouet ad executionem

quendū opus, quatenus per se, & formaliter est sciētia visionis operis exequendi. Probatur cōsequentia. Quia non mouet, quatenus videt primarium decretū intentionum, vt infallibiliter conexum cum opere. At solum, vt sic est sciētia visionis operis exequendi: ergo non mouet, ac dirigit formaliter, quatenus sciētia visionis operis faciendi; sed alterius obiecti.

9. Afferō secundò. Specialiori iure sciētia visionis actuum liberorum non est causa per se, & formaliter prærequisita ad existentiam ipsorum. Sic sentiunt omnes nostri DD. duplicemque probationem indico, ex dictis tract. de prædest. dicendisque in concord. Prima est. Nam homo qui dissentit non haberet potestatem liberam ad cōsentiendū. Probatur. Non habet potestatem liberā ad actum, cui deficit causa per se, & formaliter prærequisita ad actum, si pro suo libero nutu comparare nequit existentiam eius causæ. Qua propter nō haberes potestatem liberam ad motum localem, si tibi sic deficeret imperium efficax prærequisitum ad motum, vt pro tuo nutu libero ponere nō posses illud imperium. At si sciētia visionis circa consensum est causa per se, & formaliter prærequisita ad consensum, deficit dissentienti causa prærequisita ad consensum, cuius causæ existentia pro

suo nutu libero comparare non potest: ergo non habet potestatem liberam ad consensum. Minor probatur. Quia respectu dissentientis nō existit sciētia visionis circa cōsensum ipsius, quæ sciētia per te causa est per se, & formaliter prærequisita ad consensum. Aliunde nequit existentiam eius sciētiæ comparare, quippè quæ essentialiter antecedit ad consensum, & consequenter est incomparabilis per consensum voluntatis, sicut in cæco facultas videndi est incomparabilis per actum videndi, quia talis facultas præsupponitur essentialiter ad eum actum: ergo deficit dissentienti causa ad consensum prærequisita, quam suo nutu libero comparare non valet.

10. Secūda probatio formatur in consentiente, qui non cōsentiret liberè si sciētia visionis circa consensum esset causa per se, & formaliter prærequisita ad consensum. Quod, remissis alijs ad tract. citatum de concord. Probatur. Consentiret sine potestate libera ad omittendum consensum: ergo non consentiret liberè. Consequentia patet, & antecedens probo, nam in illa hypothesi potestas libera ad omittendum consensum esset implicatoria. Nam ex vna parte non includeret sciētiā visionis circa consensum; & ex alia parte talē sciētiā includeret.

Non

Non includeret. Quia in liberè
dissentiente datur potestas libe-
ra ad omittendum consensum;
& nō datur scientia visionis cir-
ca consensum. Includeret. Quia
potestas libera ad omittendum
consensum includit omnes cau-
sas prærequisitas ad consensum,
quarum existētiā ipsa potestas
comparare non valet. Nam, vt
constat ex certissimis de liberta-
te principijs, nullus potest libe-
rè actionem omittere, quam
exercere non valet, eamque
exercere non valet, dum non
habet prærequisita ad ipsius exer-
citium, quæ suo nutu libero
comparare non potest. At, vt vi-
dimus, in hypothefi facta, scien-
tia visionis circa consensum est
causa prærequisita ad consen-
sum, quam liberum arbitrium
suo nutu libero comparare ne-
quit: ergo illam includit potestas
libera ad omittēdum cōsensum.
Sed de his L.C.

CAPVT III.

*Fundamenta aduersariorum ab au-
thoritate.*

11 **O**bjiciunt primò Aug.
lib. 5. de Ciuitat. cap.
9. & lib. 6. de Trinitat. cap. 10.
& lib. 15. cap. 13. vbi ait: Non
ideo Deum res scire, quia futura
sunt; sed ideo futuras esse, quia
Deus eas cognoscit. Secūdo ob-
ijciunt D. Gregor. lib. 20. moral.

cap. 24. vbi ait, ea quæ sunt non
ideo ab æternitate videri, quia
sunt, sed ideo esse, quia viden-
tur. Respondeo primò ad Au-
gust. & Gregor. Tantum volunt
illi PP. creaturas esse ex scien-
tia simplicis intelligentiæ; non
ex sciētia visionis: ac deinde vo-
lunt Deum non accipere ex ob-
iectis causatiuè scientiam; sed il-
lam omnino incausatam habe-
re; cum tamen creaturæ ipsas
etiam scientias de quidditatibus
rerum accipiāt ab obiectis. Res-
pondeo secūdo ad Grego. cum
pluribus alijs post P. Arrubal sen-
sum illius esse, non videri crea-
turas ab æterno, quia realem
præsentiam ab æterno habeant;
sed præsentiam obiectiuam, quā
ab æterno habent, ideo habere,
quia videntur. Et quidem (vt ta-
citè occurram obiectioni cuius-
dam Thomistæ) prædictæ pro-
positiones PP. veræ sunt in sen-
su formali ab ipsis intento, quia
Deus formaliter cōstituitur cau-
satiuus creaturarum intellectu-
liter per scientiam simplicis in-
telligentiæ; & creaturæ consti-
tuuntur formaliter præsentibus ob-
iectiuè ab æterno per visionem
æternam Dei.

12 Sed contra hæc opponunt
plura iuniores Thomistæ. Pri-
mò. Quia iuxta solutionem ad-
hibitam testimonio August. pro-
positio ipsius redderet hunc sen-
sum. * Creaturæ existunt, quia
Deus nouit illas, vt possibiles *

Hæc

Hæc autem propositio falsa est. Nam ad veritatem propositionis causalis requiritur bonitas consequentiæ; maleque infertur, creaturas existere, ex eo, quod Deus cognoscat illas, ut possibili. Secundo. Quia Gregor. loquitur de notitia, quæ dicitur visio; hæc autem in rigore non est scientia simplicis intelligentiæ, sed visionis. Tertio. Nam interpretatio Gregorij de præsentia obiectiva, videtur extorta. Primo: Quia ratio immediata propter quâ creaturæ sunt præsentibus in æternitate, est quia existunt in sua propria duratione: ergo si Deus per scientiam visionis causa est, ut sint præsentibus in æternitate, causa erit per eandem scientiam, ut existant in propria duratione. Secundo. Nam, ut vult P. Arrubal, Deus, iuxta Greg. per scientiam visionis causa est alicuius præsentia, & existentia creaturarum. At sensus Gregorij, non est, Deum per talem scientiam esse causam præsentia, & existentia obiectivæ: ergo sensus est causam esse præsentia, & existentia physicæ. Minor probatur: quia res esse præsentibus Deo obiectivæ est videri ab ipso: ergo si sermo sit de præsentia obiectiva, nihil aliud diceret Gregor. quam ideo creaturas videri, quia videntur: quæ propositio inepta, & idètica est. Tandem, quia Gregor. etiam explicatus de præsentia obiectiva,

contra nostram sententiam est. Nam illa præsentia colligit obiectam scientiæ visionis: ergo si rebus convenit, quia videntur à Deo, fiet scientiam visionis esse causam sui obiecti, quod opponitur nostræ sententiæ, cuius præcipuū fundamētum ruet, petitiū ex eo, quod obiectum sub ea ratione, sub quâ est obiectum scientiæ, debet præcedere ad scientiā.

13 Sed hæc non videntur. Ad primū respondetur. Veritas propositionis causalis, non semper requirit bonitatem consequentiæ, sed interdū sufficit dependentia libera effectus ex causa non interente per legitimā consequentiā effectū. Sic dicimus, *hoc feci quia petisti à me*; cum tamē tua petitio non inferat per legitimā consequentiā factū meū. Sic. D. Th. 1. p. q. 19. artic. 4. ad 3. admittit causālē, quā in argumento attulerat ex Aug. * Quia Deus bonus est, sumus * quod eatenus iuxta D. Th. dicitur, quatenus divina bonitas est ipsi Deo ratio ut reliqua alia velit. Patet autē, neque divinā bonitatē inferre per legitimā consequentiā nostrū esse, neque inferre decretū Dei circa illud. ¶ Ad secundam non oportet accipere semper PP. in sensu strictissimo. Sufficit loqui in sensu satis visitato. Quis enim dubitet in hac propositione: *Quia futura existunt videntur à Deo* trietiorē sensum esse, si samatur in vi causalitatis quoad esse; quæ in vi

in vi rectæ illationis. Tamen ipsi arguentes contenti sunt hoc secundo sensu dicentes, parum curasse PP. rigorem dialecticum, satisque esse particulam *ideo* inter alios sensus suscipere illatiuū, bene obseruante Albelda, ut ipsi dicunt. Curigitur nobis non sufficet accipere vocem *videre*, pro scientia clarissima Dei quidditatum rerum; & nō solum pro scientia visionis rerum existentium in aliqua differentia temporis? Eleganter sic notante D. Thom. quæst. 2. de verit. art. 9. ad 3. Illis verbis: *Nihil prohibet aliquando omnem scientiam diuinam visionem dici: aliquando verò solam illā, quæ est præscientia præteritorum, & futurorum.*

14. Neque plus vrgent probationes factæ contra Gregorij interpretationem de præsentia obiectiua. Ad primam. Si scientia visionis esset causa efficiens præsentia physica creaturarum in æternitate, citra dubiū esset causa efficiens præsentia ipsarum in suo tēpore: quia præsentia physica creaturarum in æternitate nihil aliud importat, quam æternitatem intrinsecam Dei; & præsentiam physicam creaturæ in suo tempore: cumque scientia visionis efficere nequeat hanc præsentiam quoad primam partem, certè si aliquomodo efficeret illam, efficeret quoad secundam partem. At iuxta solutionem Patris Arrubai, scientia

visionis non est causa efficiens, vel quasi efficiens præsentia physica creaturarum in æternitate; sed tantum causa formalis, vel quasi formalis præsentia obiectiua, quam habet ab æterno creatura in mente Dei, quatenus ea visio constituit formaliter creaturas tam clarè ab æterno cognititas à Deo, ac si tunc essent physice præsentia. Et licet quodammodo sit radix, ut ita videantur ab æterno, existentia, quam habent in suo tempore; bene tamē stat, scientiam visionis esse causam, aut quasi causam formalem effectus præsignati; & non esse causam existentia entitativa creaturarum in suo tempore. Quemadmodum, licet præsentia physica albedinis in loco proportionato, ut à me videatur, sit ex parte obiecti radix huius visionis, bene stat, hanc visionē non causare præsentiam illam physicam albedinis; & tamē esse rationem formalem constitutiuam albedinis in ratione visæ.

15. Ad secundam probationē negatur minor, cuius probatio ni dicatur, frequens esse, citra vitium aliquod, idem reddere pro ratione formali eiusdem sub diuersis terminis. Nam quis dubitet, non esse ineptas propositiones istas * Deus ideo est Deus, quia est ens summè perfectum. Homo ideo est homo, quia est animal rationale? * Tamen idē om-

omnino sunt obiectum diuersis terminis expressum, Deus, & ens summè perfectum: homo, & animal rationale: ergo propter eandem rationem propositio hæc non erit inepta: *Creatura sic se habent ab eterno in ordine ad mentem Dei, ac si physicè existerent ab eterno, quia tunc tam clare videntur à Deo, ut existentes in sua differentia temporis, ac si physicè ab eterno essent Deo presentissimæ.* ¶ Ad tertiam D. Gregorius explicatus de presentia obiectiua, neque per omnium contra nos est. Nam aliud est, scientiam visionis esse, causam formalem creaturæ secundum denominationem extrinsecam terminantis actualiter visionem Dei, id est *vise à Deo*, & hoc quis negat? Aliud scientiam visionis esse causam efficientem, vel quasi efficientem creaturarum, quoad propriam, & intrinsecam existentiā ipsarum. Hoc negamus; quod tamen non magis infertur ex eo, quod visio sit ratio formalis præsentia obiectiua, quam inferatur albedinem, quam video, causari secundum suum esse intrinsecum à mea visione, ex eo, quod hæc sit ratio formalis constituens albedinem in ratione visæ. Vtque nihil relinquatur intactum, nota primò, non esse præcipuum fundamentum nostræ sententiæ, obiectum visionis debere ad visionem præcedere. Imò, quia fun-

damentum hoc vocalibus dissidijs, & alijs difficultatibus obnoxium est non sumus illo usi, sicut plures ex nostris non vtuntur. Secundo, fundamentum hoc qualecumque sit, relinquitur in sua firmitate, quamvis diuina visio constituat creaturam in ratione visæ: Cum hoc enim fiat, creaturam sub ea ratione sibi intrinseca, sub qua terminat eam visionem, debere præcedere ad illam, ex quo sumitur eius fundamenti robur, qualecumque sit; quavis creatura sub denominatione extrinseca *vise actualiter*, non debeat præcedere ad visionem. Idem cernere est in albedine terminante nostram visionem sensitiuam.

16. Tertiò nobis obijciunt D. Thom. in 1. dist. 39. quæst. 1. art. 1. ad 5. ubi ait: *Scire sequitur voluntatem, ut imperatum ab ipsa, esse autem non: & ideo esse suum non subiaceret libertati voluntatis, sicut scire operatiuum creaturæ.* Vnde arguunt. Illa scientia est operatiua creaturæ secundum D. Thom. quæ subiaceret libertati voluntatis. Sed non ita subiaceret scientia possibilem, sed futurorum: ergo scientia visionis futurorum; non verò simplex intelligentia possibilem est operatiua creaturæ. Respondeo. Mens D. Th. est, scientiam operatiuam creaturæ subiacere libertati voluntatis quoad operari, & non operari; non quoad esse, & non esse: & quia licet simplex notitia possibilem non subiaceat

libertati voluntatis quoad esse, & nō esse; subiacet tamē quoad operari; & nō operari, quia Deus in ordinē ad operationem vtitur; vel non vtitur ipsa, prout sibi libere placet, ideo non negat D. Thom. simplicem intelligentiam rei, vt possibilis, vt applicatam ad operandum per diuinum decretum, causam esse rei, vt existentis. Et vt pateat hanc solutionem sufficientem esse; notetur, intentum D. Thomae in eo articulo esse, potuisse Deum non decernendo aliqua, quae decernit, non scire aliqua, quae scit: Ad quod air, quāvis non sit contingentia in eo, quod Deus sit, & non sit; esse tamen contingentia in eo, quod scientia operatiua applicetur, vel non applicetur ad operandū Petrum, v.g. pro natu libero Dei. Quod si applicetur, sciet Deus Petrū existere, quod non sciret, si Deus non vteretur pro suo beneplacito tali scientia ad producendum Petrum.

17 Quartò nobis iteram opponant D. Th. in hac q. art. 8. cū enim in primo argumento verba illa Orig. adduxisset: *Non propterea aliquid erit, quia id scit Deus futurum; sed quia futurum est, ideo scitur à Deo antequam sit.* Respondet, quod Origines loquutus est, attendens rationem scientiae, cui nō competit ratio causalitatis, nisi adiuncta voluntate. Ex his arguitur ita. Si sola sciētia simplicis intelligentiae causa esset creaturarum

vera esset propositio hæc absolute prolata: *Non propterea aliquid erit, quia id scit Deus futurum;* si quidē causa rei non est cognitio illius, vt futurae; sed præcisē, vt possibilis. At D. Thom. non vult prædictam propositionē esse veram absolute prolatam; sed solū esse veram, accepta scientia sine consortio diuinæ voluntatis stantientis existentiam rei: ergo iuxta D. Th. nō sola scientia simplicis intelligentiae causa est creaturarum; sed etiam scientia visionis.

18 Responderi posset primò cum Auerſa sup. vers. *Sed D. Th.* scientiam, quæ futurorū est, posse sumi formaliter quatenus scientiam futurorum, vel materialiter sub hac ratione; & solum formaliter sub ratione scientiae rei, vt possibilis, qua ratione comparatur cum scientia, per quam artifex creatus fabricatur artefactum. Quo posito, respondet, quasi sic diceret: Dato gratis, quod Origen. loquatur de scientia rei, vt possibilis, potest adhuc explicari, quia talis scientia, licet in virtute secundum se sumpta sit causa creaturæ; non tamen causa est actualiter sumpta secundum se præcisē, sed in consortio Dei, prout decernentis existentiam creaturæ. At quia Thomistis videbitur hæc solutio violenta, quamvis interdum in alijs materijs similiter soleat ab ipsis explicari D. Thom. Respon-

pondeo secundò, iuxta doctrinam satis probabilem, in illis obiectis, quæ decernuntur efficaciter à Deo, scientiam visionis ipsorum indistinctam esse ex parte rei conceptam à decreto efficaci, ita ut decretum efficax sortiatur duo munia ratione nostra distincta: Aliud decreti statuentis rem, secundum quod munus est causa, vel causatio rei, aliud scientiæ visionis eiusdem rei, secundum quod munus per se, & formaliter non causat rem, sed speculatur, iuxta quam doctrinam sensus D. Thomæ est. Tamen si sola scientia simplicis intelligentiæ, vel, quæ reducat ad ipsam sit ex munere scientiæ causa creaturæ, non tamen absolute, & sine ulla distinctione dicendum est scientiam creaturæ futuræ non esse causam creaturæ; sed non esse causam per se, & formaliter ex munere scientiæ creaturæ, ut futuræ. Nam creaturæ causa, vel causatio est saltem materialiter ex eo, quod per omnimodam identitatem ex parte rei conceptæ sibi adiunctum habeat decretum efficax creaturæ. Vide dicta disputatione 16. de prædestinatione capir.

2. & 3.

CAPVT III.

Argumenta à ratione.

19. **A** Ratione primo obijciunt. Deus causat creaturas per suum imperium. At imperium est scientia visionis creaturæ. Nam est actus intellectus supponens, intimans, & significans decretum efficiendi creaturam: ergo creaturæ causantur à Deo per scientiam visionis. Omitto probationes præmissarum, quas fuisse petunt ex 1. 2. quia præterquam quod ad productionem creaturarum non prærequiritur imperium intellectuale, sed sufficit decretum efficax rei quoad omnes circumstantias; adhuc admissio gratis tali imperio, respondendum est ex dictis c. 2. non causare creaturas ex munere scientiæ visionis cognoscētis earum existentiam in decreto præiudicio, ut connexo cum existentia creaturarum, sed ad summum illas causare ex munere insinuandi potentiæ executrici decretum rei faciendæ præscindendo ab ostensione connectionis eius decreti cum existentia rei causandæ. Vide dicta loco cit.

20. Obijciunt secundò. Deo, ut artifici concedendus est perfectior directionis modus inter excogitabiles, si possibilis sit. At perfectior directionis modus est per scientiam visionis obiecti, ut existentis, quam per simplicem intelligentiam obiecti, ut possibilis, quia clarius obiectum attingit per cognitionem, quam intuitivè percipitur, ut existens, quæ

Bb 2

per

per cognitionem qua abstracti-
uè percipitur, vt possibile. Dein-
de talis modus directionis est
possibilis: ergo tribuendus Deo.
Probatúr possibilitas illius mo-
di directionis; nam in hoc diffi-
cultas stat. Non enim repugnat
scientiam visionis causare suum
obiectum, ex eo, quòd eadem
res nequeat esse effectus, & obie-
ctum eiusdem actus, nam crea-
tura est obiectum, & simul effe-
ctus decreti efficacis Dei. Verbū
Diuinum terminus productus,
& obiectum cognitum per cog-
nitionē, ex qua procedit. Dein-
de, neque hoc repugnat ex eo,
quod scientia visionis supponat
decretum efficiendū creaturam.
Nam bene stat supponere hoc
decretum, vt causam, quæ se so-
la non potest creaturam produ-
cere, & in cōsortio decreti præ-
suppositi creaturā causare: quē-
admodū potentia executiua cō-
iunctim cum decreto præsuppo-
sito concurrit ad productionem
effectus: ergo nullo ex capite re-
pugnat prædict⁹ directionis mo-
dus. ¶ Respōd. Talis directionis
modus repugnat. Tum respectu
actuū liberorum, quia libertatē
ipsorum euerteret. Tum absolu-
tē, quia repugnat prudentissimū
artificē dirigi ad decernendum,
quod aliqua res existat pro sua
temporis differentia ex ipsa exi-
stentia rei visa, prout exercita in
tali differentia temporis. Quæ sa-
tis constant ex cap. 2.

21 Obijcies tertio. Res creatæ
liberè causantur à Deo: ergo per
sciētiā liberā, & contingentē. At
non est liberā, & cōtingens sciē-
tia simplicis intelligentiæ ipsarū,
vt possibile; sed sola scientia
visionis ipsarū, vt existentium: er-
go per istam causantur; non vero
per illā. Resp. Res creatæ causan-
tur liberè à Deo, quia causantur
per sciētiā, quæ in causando illas
libera est, quatenus ita illas cau-
sat, vt possit non causare; nō ve-
ro, quia causantur per scientiam
liberā, & contingentē in existiē-
do, nēpe, quæ sic existat, vt pos-
sit nō existere. Licet enim sciē-
tia simplicis intelligentiæ nō pos-
sit non existere; potest Deus non
decernere productionem eius
creaturæ, quā ostendit ea scien-
tiā possibilem esse: cumque talis
sciētia causet interuētū eius de-
creti, causat potens nō causare.
Sic omnipotentia Dei necessariò
existit; & causat creaturas con-
tingenter.

22 Obijcies quarto. Scientia
causans est tantū eorū, quæ cau-
santur. At sciētia simplicis intel-
ligentiæ non est tantū eorū, quæ
causantur; sed omnium possibileū;
cū tamen scientia visionis crea-
turarū, sit tantū earū, quæ causan-
tur in tempore: ergo scientia vi-
sionis; non scientia simplicis in-
telligentiæ est causa rerum. Res-
pondeo; aliud est scientiam cau-
santem res non esse scientiā om-
niū obiectorū possibileū; aliud

autem non causare illa omnia. Primum est falsum. Nam eadem scientia qua Deus cognoscit, ut possibilem creaturam, quam causat, simul cognoscit omnia possible. An materialiter, an etiam per se, & formaliter non est huius loci. Vide, si placet disputat. 16. de prædest. capit. 1. Secundum est verum, quia scientia simplicis intelligentiæ causat creaturam interveni- tu decreti diuini circa ipsius exist- entiam: & quia scientiæ sim- plicis intelligentiæ non adiungi- tur decretum diuinum de exis- tentia creaturarum omnium; sed tantum aliquarum; ideo non omnes, sed aliquas dunta- xat causat.

23. Obijcies quintò. Scientia dirigens voluntatem diuinam, ut opus decernat, monstrare de- bet Deo id, quod decernit. Ni- hil enim volitum, quin præcog- nitum. At Deus non decernit possibilitatem creaturæ; sed exis- tentiam, quæ non cognoscitur per scientiam simplicis intelli- gentiæ; sed per visionem: ergo scientia visionis est illa, quæ di- rigit Deum ad decretum crea- turæ. Respondeo. Scientia ipsa simplicis intelligentiæ creatura- rum, ut possibilem attingit ip- sarum existentiam, quamvis nō hoc modo tendendi: *Hæc exis- tentia iam exercetur; sed hoc: hæc existentia est quid bonum non implicans contradictionem; & hic*

modus iudicandi de existentia sufficit, ad decretum ipsius. Et quidem argumentum probaret contra Aduersarios, ante omne decretum existentie creatura- rum dari scientiam visionis, quia datur scientia tangens existen- tiam decernendam. Vide disp. 10. cap. 4.

24. Obijcies sexto. Scientia Dei non provenit ab obiectis creatis scitis: cum Deus non accipiat scientiam à creaturis: ergo non videntur à Deo talia obie- cta, quia pro suo tempore exis- tunt. Respondeo. Non dicitur Deus videre creaturas, quia ipsæ pro suo tempore existunt, ex eo quod ex rebus creatis accipiat causaliter scientiam visionis; sed quia creaturarum existentia pro suo tempore tali modo requiri- tur ad hoc, ut intellectus diuinus terminetur ad creaturas per mo- dum videntis, vel intuentis ipsas existere, ut ex vna parte talis exis- tentia creaturarum non cause- tur ab ea scientia visionis ex munere scientiæ visionis; & a- liunde prædicta creaturarū exis- tentia præcedat ad talem scien- tiam, quamvis non prioritate physica causalitatis; prioritate tamen logica rationis, ut expli- cui disp. 16. de prædest. cap. 3. n. 16. quam oportet in præsentī recolere.

25. Obijcies septimò. Visio qua Deus videt, se intendere efficaciter finem est visio existē-

tiæ finis: cum talis efficax intentio connectatur infallibiliter cū existentia finis. At vt non semel significat. Eximius Dactor potest Deus ex ea visione procedere ad electionem mediorum, & executionem finis: ergo finis existentia causatur ex ipsius existentia visione. Respondeo. Nō negamus, scientiam visionis aliquis obiecti habitam tanquam in medio in intentione efficaci ipsius obiecti posse interdum præcedere tanquam vtilem ad decretum vltimate executionis talis obiecti; licet non per se, & formaliter ex munere videndi illud. Deus enim videns se habere propositum efficax faciendi obiectum, potest ex bonitate splendens in impletione diuini propositi procedere ad executionem. Cæterum ad nullum obiectum efficiendum prærequiritur per se, & formaliter scientia visionis existentia eiusdem obiecti, quatenus talis visio est, siue habita in aliquo medio; siue immediata. Sufficit enim Deum per simplicem intelligentiam cognoscentem possibilitatem, naturam eius obiecti, convenientiasque apparentes in productione ipsius applicare omnipotentiam ad productionem per decretum efficacis eiusdem obiecti.

DISPUT. XIX.

An Deus cognoscat contingentia conditionaliter aliquando existentia.

Consulto diximus conditionata, quæ aliquando conditionaliter existunt; non vero futura contingentia conditionata. Præsens enim controuersia est. Num Deus cognoscat veritates contingentes conditionatas, siue de futuro, vt est hæc: *Peccabit An. Christus, si tali tentatione pulsatur:* siue de præsentis, vt est hæc: *Si tali tentatione pulsatur peccat:* siue de præterito, vt est illa celeberrima: *Si Tyri, & Sydoni insepelissent miracula Christi, penitentiam egissent.* In præsentis disputat. solam agimus de scientia diuina conditionata contingente præscindendo à modo, & medio prædictas veritates cognoscendi. Disceptabimus postea de modo, & medio talis notitiæ, quam optimo iure DD Societatis, vt illi videbimus, scientiam mediam appellat.

(.)

CAPVT I.

Quibusdam prenotatis, declaratur status controuersie, & Authorum placita referuntur.

I Noto primò. Notitia conditionata duplex est. Prima conditionata ex parte sui, nimirum, quæ non est; sed esset, si certa conditio poneretur: sicut in Deo non est scientia visionis alterius mundi; esset tamen si alter mundus existeret. Secunda est existens absolute ex parte sui; iudicans tamen de suo obiecto, quod existeret, si certa conditio poneretur: sicut iudicas exiturum diem, si Sol luceret. Notitia conditionata ex parte obiecti duo saltem attingit. Alterum, quod conditio, hypothesis, & antecedens appellari consuevit, & immediate afficitur sine categoremate si. Alterum, quod conditionatum, & consequens dici solet; sic in hac notitia, si Sol luceret, dies esset; Solem lucere est antecedens, & conditio sub qua affirmatur existentia dici tantquam conditionatum, & consequens ad illam conditionem, & antecedens subsequutum. Notitia hæc ex parte obiecti conditionata (de qua præsens sermo est) attingit antecedens, seu conditionem, & similiter attingit consequens, siue conditionatū, siue conditione affectum (quæ

tria in idē recidunt) præscindendo in affirmatione ab existentia absoluta ipsorum. Est dicere. Per hunc actū: Si Petrus vocetur auxilio A. consentiet, intellectus neque affirmat existere unquam absolute auxilium A; neque existere unquam absolute consensum; sed præcisè, quod existeret consensus, si existeret auxilium A. Vnde ortum vetus illud verbum. *Conditionalis nihil ponit in esse.*

2 Noto secundò. Non solum sunt conditionaliter existentia, quæ defectu conditionis nunquam existunt absolute, sed etiam, quæ absolute existunt cum conditione absolute posita. Tamen si nāque subsistere possit veritas conditionata sine veritate absoluta sibi respondente; non tamen contra. Benè quidem stat, verū esse hoc: Si Petrus haberet tale auxilium conuerteretur. Et tamen illud auxilium non habere, proindeque veram non esse hanc absolutam: *Conuerteretur cum tali auxilio.* Cæterum, hæc veritas absoluta subsistere non potest sine conditionata sibi respondente. Ratio est. Nam in illa conditionata: Si Petrus habeat tale auxilium conuerteretur, nihil aliud dicitur, quā hoc auxilium incasu suæ existentie (cuius absolutū exercitiū propositio non affirmat) non esse separandam à conuersione Petri. At posita absolute tali conuersione cum eo auxilio, verissimum est, hoc auxilium, dato casu

ipsius existentia, non esse separandum ab illa conuersione; ergo data veritate absoluta, necessesse est dari conditionatam ipsi respondentem. Quamobrem, sicut ex possibilitate Petri non inferitur ipsius existentia exercita; ex quatenus benè inferitur possibilitas. Nam, si res existit, patet existere posse; ita, ex eo, quod Petrus conuerteretur si haberet tale auxilium, non inferitur conuertendū esse cum eo auxilio; ex hoc tamen, quod conuertendus sit absolutè cum hoc auxilio, benè inferitur prædicta veritas conditionalis, vè vidimus: vnde, si cur aliud est rem esse, *purè* possibile; & esse possibile. Quia rem esse *purè* possibile, est ita nō implicare contradictionē, vt nunquam existat; esse verò possibile est, nō implicare contradictionē, siue simul existat aliquando; siue non. Ita aliud est rē esse existentem *purè* conditionatē; & aliud esse existentem conditionatē. Nam primum est, quod nō existet defectu conditionis, quia data existeret. Secundum est, quod existeret, data tali conditione, siue simul absolutè existat quia conditio datur; siue non existat absolutè, quia conditio non datur.

3 Hinc noto tertio, non benè nostris Doctoribus imposuisse Cabrera in 3. p. quæst. 1. artic. 3. §. 22. Obiectum scientia conditionatæ scilicet esse futurum

conditionatum, quod nunquam erit. Secundo. Verissimum est contra Albel. 1. p. disp. 44. sect. 3. num. 38. Nihil esse verum absolutè cū certa conditione, quod sub ipsa non sit verum conditionate, sicut nihil existit absolutè, quod non sit possibile. Sic docet Bellarm. lib. 2. de amiss. gratia cap. 17. ad 1. Valent. punct. 5. quæst. 2. §. Tertium. Fonseca 6. metaph. cap. 2. quæst. 4. sect. 8. Molina 1. p. quæst. 14. art. 15. §. Iuxta ea. Fasil. dubit. 13. num. 214. Suarez opusc. de Scientia Dei initio. Arrubal disp. 44. capit. 1. & 3. Aluarez lib. 2. de auxilijs disput. 7. num. 7. Zumel tom. 1. variar. Fol. 100. Col. 2. Machin. disp. 34. sect. 2. §. 1. & communiter alij. ¶ Tercio, vt notat optimè P. Martinò disp. 9. sect. 5. n. 39. Non minusest controuersia de contingentibus conditionatis, quæ posita conditione fiunt absoluta; quæ de illis, quæ conditione non posita, manent *purè* conditionata. Quinimo sæpius Deus ex notitia conditionata euentus, quē videt fore, si certa conditio ponatur, dirigitur, vt actualiter sponat talem conditionem, de quo plura tractat. de prædestin. disputat. 3. & 4. Quapropter decretum conditionem exequens, ideoque futurum conditionatū reddens absolutū, bene componitur cum veritate conditionata. Quare im merito Franciscus Fœlix cap. 6. de

scien

scientia Dei, difficul. 1. num. 1. post alios dixit, futura conditio-
nata esse, quæ nunquam erunt:
talìa enim etiā sunt, quæ ali-
quando erunt.

4. Noto quartò. Notitia cō-
ditionatorum contingentium di-
uidi potest in coniecturalem; &
in infallibilem. Rursus coniectu-
ralis potest bifariam capi. Primò
tanquam coniecturalis subiecti-
uè. Secundò, tanquam coniectu-
ralis obiectiue. Coniecturalis
subiectiue est, quādo subiectum
cognoscens naturam voluntatis
v. g. taliumque, vel talium dis-
positionum conijcit per cogni-
tionem ex parte sui non omnino
certam, quòd voluntate posita
talibus dispositionibus affecta,
sequeretur talis euentus præ op-
posito, v. g. cōsensu præ dissen-
su. Cognitionem in hoc sensu
coniecturalē, non credo Theo-
logos aliquos adscripsisse Deo.
Quis enim credat in alicuius
mentem venisse, Deo compete-
re cognitionem de se incertam,
& fallibilem, quā possit Deus fal-
li? Cognitionis coniecturalis ob-
iectiue est, quando Deus certissi-
mè, & cum omnimoda infalli-
bilitate cognoscit ea parte ob-
iecti probabilitatem, & quandoq;
moralem certitudinem, quæ in
eo est, vt ex voluntate sic, vel sic
affecta, talis euentus præ oppo-
sito sequatur. Hinc, infallibilis
cognitio duplex est. Alia, quæ ex
parte obiecti hanc solum proba-

bilitatem; vel, si placet, moralem
certitudinem affirmet. Alia ve-
rò, quæ affirmet ipsum euentum
consentiendi, potius, quàm dis-
sentiendi, fore in se ipso, si vo-
luntas talibus, vel talibus condi-
tionibus afficiatur, de se physice,
ac metaphysice indifferentibus
ad cōsensum, & dissenſum. Dif-
ficultas ergo est, an Deus habeat
hanc posteriorem notitiam pe-
nitus infallibilem de ipso effe-
ctu, & non solum priorem infal-
libilē de probabilitate; vel mo-
rali certitudine effectus?

5. Noto quintò. Propositio
conditionalis triplex est. Illati-
ua, causalis, & coniunctiua. Il-
latiua est vbi ex conditione per
bonam consequentiam inferitur
conditionatum. V. g. *Si Sol lu-
ceret, dies esset*: quia benè valet;
Sol lucet: ergo dies est. Causalis est
vbi conditio est causa conditio-
nati. v. g. *Si passo benè disposi-
to applicetur ignis, comburet*. Cō-
iunctiua est, vbi de conditione
affirmatur fore, vt casu, quo exi-
steret, coniungeretur cum con-
ditionato, v. g. *Si existeret con-
uersio Iudæ, coexisteret cum auxi-
lio A. ex quo procedit*. Vbi de
conuersione Iudæ (quæ neque
causa est talis auxilij, neque per
bonam consequentiam ipsum
infert) affirmatur fore vt casu,
quo existeret, coniungeretur
cum auxilio A. Porro, conditio-
nalis coniunctiua duplex est. Im-
pertinens alia, quæ dicitur etiā
dis-

disparata. Pertinens alia, Hæc est, quæ conditionem attingit, cuius existentia est utilis ad existentiam conditionati. v. g. Si *Petrus ardeti*, suamque vocatione vocatur à Deo, converteretur. Impertinens est, ubi ponitur conditio inutilis ad existentiam conditionati. v. g. Si *Gallus cantat*, *Turca converteretur*. Agimus nunc de conditionalibus pertinentibus, acturi in seqq. de impertinentibus.

6 Noto vltimò. Conditionales coniunctivæ pertinentes non semper sumuntur in sensu illativo; sed quandoque coniunctivo: Sic possunt accipi in sensu denotante, non quidem vnū in ferri ex alio; sed ponendum esse vnam, si ponatur aliud, aliquomodo conducent ad illud, vt exemplò D. Aug. & D. Thom. dicebam disput. præced. tradideruntque iam diu Thomistæ, Sorus lib. 3. sumul. capit. 3. lect. 8. Bañez lib. 3. sumul. tract. & capit. 2. Tum, quia quique prudentes frequentissimè sibi persuadent etie vera huiusmodi enuntiabilia: si ab optimo Deo, cui per longam vitam totis viribus seruire conatus sum, tale beneficium petam, impetrabo illud. Si ab Rege mihi beneuolò, grâtiq; animi, quem multis obsequijs mihi deuinxit, talem honorem petam, obtinebo. At licet prudentes hæc enuntiabilia vera iudicent, simul tamen

vident non esse necessariam connexionem inter conditionem, & conditionatum; ergo ad has veritates talis connexio non requiritur. Tum quia sicut propositio nes absolutæ prædictis conditionalibus respondentes, eo præcisè sunt veræ, quod exillant absolute prædictæ petitiones, & rem petitam obtineant seclusa connexione necessaria inter petitionem, & rem petitam, ita similiter illæ conditionales veræ erunt, eo præcisè, quòd casu, quo existerent tales petitiones beneficii petiti in petrant, quamuis inter petitionem, & beneficium connexio necessaria non detur. Tota igitur cōtrouersia præsens est, an Deus prædicta contingetia conditionata, de conditione pertinente cognoscat per infallibilem notitiam, non solum probabilitatis; vel moralis certitudinis fundatæ in natura conditionis; sed etiam existentiæ ipsius euentus sub hypothesi talis conditionis, metaphysicè, phyticèq; indifferentis ad eum euentum, & ad oppositum.

7 Prima sententia est, Deum circa eiusmodi conditionata solum cognoscere infallibiliter, quam in partem conditio inclinet, & quid ex ipsius natura verosimilius sit. Hæc fuit omnium Thomistarum sententia, si credimus Ledesmae Dominicano disp. 2. de scientia conditionata, pag. 580. linea 20. quam senten-

tentiam pag. 190. post lineā 26. certissimam vocat, & oppositam non sibi probabilem, putatque non posse, ad omnia futura conditionata, decreta conditionata admitti. Eadem sententia aequale omnes Thomistas testantur Gonzalez 1. p. disput. 64. sect. 2. vers. *Prima sententia*. Carmelit. Discal. tract. de scientia, disput. 9. dub. 2. §. 1. num. 9. Machin disput. 33. lect. 1. §. *In hac re*. Eandem opinionem, vt probabilem defendunt Curiel lib. 1. controuersiarum, controuert. 7. artic. 1. num. 37. Cornejo ad quart. 14. 1. p. artic. 13. disput. 3. dub. 2. Rurios Alphontus de Mendoza in Quodlibetis quest. 7. scholastica doctis illius temporis Theologis (quos nō temere conijciens fuisse Thomistas) tribuit sententiam, quod Deus ea conditionata certō nō cognoscat, quā ipso Mendoza referente, resiliens, & excandescens vehementer execratus, & auerlatus est Ioannes de Guenara doctissimus inter Salmantinos Vesperarius Magister ex illustrissima D. Augustini familia. Frāscus Zumel tom. 2. variar. disput. in 1. p. dub. 5. refert Theologos (quos bonis notis ab ipso expretsus fuisse comperies esse Thomistas) asserentes scientiam talium futurorum solū esse coniecturalē cognitionem, obiectiue quidē, nō subiectiue, nempē certō cog-

noscentem tale, vel tale obiectū coniecturabile esse ex tali, vel tali conditione.

8 Videantur Paulus Leonardus de scientia media 1. p. sect. 4. P. Annato disput. 3. cap. 1. vbi contra Ioannem a S. Th. de scientia disput. 20. art. 1. nimis acide ferentem eam sententiam (quam ipse horribilem putat) tribui Thomistis, verborum scommata non minori vi rationum, quam verborum modestia retundunt. Ego sanē mihi eligere nō, ingenū ē potius fateri per quos profecerim; quā infeliciter negare. Videatur Pennotus lib. 3. propugnaculi cap. 26. num. 2. Relatam sententiam vocant non satis tutam Zumel in presenti disput. 8. concl. 1. Thomas Pius disput. 3. num. 5. Rursus eam vocat periculosam in fide Montepil. tom. 2. 1. p. disput. 31. art. 1. num. 8. Cum tamē num. 4 & num. 9. affirmet eam esse opinionem omnium Thomistarum, quorū opiniones centuriscarpere, nec licet, nec placet, quicquid ex aliorum verbis referamus. Hanc ipsam sententiam denuo sequitur quidā Anonimus de ore ine reiectus à P. Annato supra disput. 2. & à P. Martino disput. 6. de scientia sect. 10. ac deinceps. Tandē hanc sententiā fuisse Calvinī, nō immerito dixit Terdrāus de la Bassida in Cōgregationibus Romae habitis. Nā, vt refert Stapleton. in antidot. ad Euāgelii Matt. ita sensit Calvinus

9. Secunda sententia est, Deū certò, & infallibiliter cognoscere contingentia conditionata, non solum quoad verisimilitudinem, fundatam in natura conditionis indifferentis ad opposita; sed quoad ipsum euentum, qui coniungeretur re ipsa cum eadem conditione, si talis conditio daretur. Ita præter Anonim. cit. omnes nunc scribentes, tam ex Dominicana Familia, quàm ex nostra Societate, cuius diligentia palam esse positam hanc scientiam in Sacra Scripturæ, Sanctorumque PP. recessibus latentem, nullus inuidia negauerit, qui rei scholasticæ progressus sincerè, & accuratè perscrutetur, vt cernere est apud Leonard. supra. Dissidium tamen inter Authores est. Quia nonnulli ex Dominicanis putant, non cognoscere Deum certò, & infallibiliter contingentia conditionata cuiusque combinationis possibilis, quod in dubio relinquit Ioan. à S. Th. disput. 20. artic. 2. fine. Dominicani tamen ingeniosiores oppositum defendunt cum omni schola Societatis, loquendo de conditionatis contingentibus, quæ important conditionem indifferentem ad opposita, conducentem tamen ad euentum, qui existeret, si talis conditio daretur.

CAPVT II.

Proponitur nostra sententia, probationesque ab authoritate perstringuntur.

10. **N**ostra sententia duas continet partes. Prima est, Deum certò, & infallibiliter cognoscere contingentia conditionata, non solum quoad inclinationem conditionis, sed etiam quoad euentum. Secunda est, hoc modo cognoscere omnia contingentia conditionata cuiuslibet combinationis possibilis. Præter relata num. 8. priorem partem adeò certam putat Illustrissimus Mascareñas, vt oppositam vocet contra apertam intelligentiam diuinarum litterarum, benè perspectam doctrinam PP. & satis consideratum diuinæ providentiæ ordinem. Pessantius approbat censuram P. Molina censentis illam periculosam in fide. Probationes ab authoritate pretermisimus breuiter. Tum, quia nullus iam Theologus est, qui nobis, quoad præcipuam partem conclusionis resistat, excepto Anonimo nihil afferente, quod iam dudum non sit à nostris preoccupatum. Tum quia PP. Suar. Ruiz, Fasolus, & alij, tam exactè testimonia sacra perpendunt, vt fatius sit Lectorem ad illos remittere, quàm eorum ponderationes laboriosè transcribere.

Tan-

Tandem, quia tract. de cōcord. multa dabimus, quæ præsentī instituto facillè poterūt aptari. Tamen, ut nostri discipuli præmanibus habeant, quæ sufficiant.

11 Probatur primo. Quia Deus certò scit, quæ testatur, ne vel mentiatur, vel sua testimonia falsitati exponat; sed testatur sapè contingentia conditionata: ergo certò scit. Minor probatur ex sacra pagina. Tum quia 1. Regum 23. cum Dauid percussisset Philisteos in Zeila ciuitate Iudeæ, rescuit Saulē velle ipsum adoriri, isque verbis Dominum consuluit vers. 10. *Domine Deus Israel audiuit famā seruus tuus, quod disponat Saul venire in Zeilam, ut evertat urbem propter me, si tradent me viri Zeile in manus eius? Etsi descender Saul, sicut audiuit seruus tuus?* Respondit autem Dominus: *Descendet, tradent.* Ecce duas veritates, quas Deus testatur, quòd Saul descenderet, & quòd Zeilæ traderent Dauid: quæ veritates sunt contingentes, quia potuit oppositum verificari, & conditionatæ, quia fugiente Dauid, neque traditio, neque descensus euenire, sicut euenissent, si maneret in Zeila. Tum quia dicitur Sapientia 4. 11. *Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius.* Vbi Deus euius eripuit iustum, quia cognouit mutationem, per quam perderetur, si diutius viveret. Tum quia Matth. 11. 21.

dicitur. *Vt tibi Corozaim, & tibi Bethsaida, quia si in Tyro, & Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis olim in cilicio, & cinere pœnitentiam egissent.* Idemque habetur Luca 10. 13. in quibus testimonijs non reuelari circumstantiarum inclinationes ad euentus; sed ipsos euentus; videri potest apud P. Ruiz in eruditissimis disputationib⁹ 62. 63. & seqq. de scientia, vbi, & omnes solutiones excogitabiles efficaciter impugnantur. Videantur itidem P. Martinon, & P. Anato cōtra Anonimum locis supra citatis.

12 Et quidē testimonia scripturæ iuxta communem sensum sanctorum PP. interpretanda esse statuit prudentissimè Tridēt. sess. 4. decreto 4. Sensem autem à nobis intentum communem esse apud PP. & Interpretes, patet 1. ex Hieronimo in exponēdis sacris scripturis Doctore maximo tom. 3. in traditione Hæbraica circa lib. 1. Reg. cap. 23. col. penul. His verbis: *Ait Dominus; descendet, ac si diceret, si hic stereris descendet, & quod ait, si tradent me viri Zeile, & Dominus ait, tradent, iste est sensus, si descenderit Saul, & hic te inuenir, tradent.* 2. ex Theodoro quæst. 54. ad medium. Tertiò ex Beda Carthusiano, Angelomo, quibus adherent Interpretes Lyra, Abulen. Caieran. & Emanuel Sa, apud P. Fasil. artic.

tic. 13. dub. 13. à num. 222. Quarta, ex traditionibus Habraicis, & exemplaribus Græcis apud P. Ruiz disp. 63. sect. 2. num. 13. & 14. ¶ Quinto, ex celebri testimonio Aug. de dono perseverantiae cap. 90. Numquid possumus dicere etiam Tyrios, & Sidonios apud se virtutibus factis credere noluisse, aut credituros non fuisse, si fierent? Cum & ipse Dominus attestetur, quod acturi essent magnæ humilitatis penitentiam, si in eis facta essent divinarum signa virtutum. Si autem Deus solum testaretur probabilitatem penitentiae, quæ conditionatè fieret, possemus hanc negare. Vide August. paulo post agentem contra Semipelagg. Item in Enchiridio cap. 93. Prosper. ad excerpta Genuesi. responsione 8. post medium: ad capita Gallorum sent. 10. Origen. Chrysost. Tertullian. Theophilact. Remig. Anselm. Beda S. Th. Albert. Mag. S. Bonau. Hugon. Card. Abul. Dionis. Carthul. & ex RR. Salmeron, Maldonat Tolet. Barrad. supra, & alios, quos accumulans Fastol art. 13. dub. 13. punc. 2. à num. 218. P. Ruiz disp. 62. sect. 2. addens num. 4. sine, receptam esse hanc interpretationem ab omnibus scholasticis cum Mag.

13 Sexto, ex non minus celebri Augustini loco de correp. & gratia capit. 8. prope finem ad illud sapientiae. Raptus est, &c. his verbis: Respondeant, si possunt,

cur illos Deus cum fideliter, & pie vincerent, non tunc de vitæ humanus periculis rapuit, ne malitia mutaret intellectum eorum, & ne fictio deciperet animas eorum. Vtrum hoc in potestate non habuit, an eorum mala futura nesciuit, nempe nihil horum nisi peruersissimè, & insanissimè dicitur. Vide ipsum lib. de grat. & lib. arb. capit. 23. lib. 1. de peccatorum meritis, & remissione capit. 1. ad finem de dono perseverantiae cap. 13. in prin. Epist. 105. col. penult. & 107. post med. lapeque alibi. Ex quibus facillimè deprehendentes violentissimè a esse, quæ adducunt Curiel lib. 1. controu. 7. art. 3. num. 60. Aluar. disp. 7. de auxil. num. 24. Ledesm. disput. 2. de scientia futurorum contingent. pag. 608. verè. Ad tertium testimonium, Vide P. Ruiz disp. 62. sect. 8. & quidem postquam interpretationem de coniecturis inuixis in circumstantiis ex Caluino retulit Stapletonius supra, addit, hanc interpretationem esse apertissimam verbi Domini corruptelam. ¶ Confirmantur efficaciter superiora. Nam quia Deus verbis, ex communi modo loquendi significatibus contingentia absoluta, illa reuelat certum omnibus catholicis ex scriptura est, Deum certò cognoscere contingentia absoluta: ergo propter eamdem rationem, certum ex scriptura debet esse, Deum cognoscere contingentia con-

conditionata: si enim, quia non inuenis modū cetero cognoscēdi conditionata, tibi licet scripturā ad improprios sensus detorquere; certē alijs non percipiētibz, quomodo sine lactura libertatis cognoscat Deus futura libera absoluta, fas erit scripturas improprie interpretari, quare utrobique tota causa ex rationibus naturalibus, non habita sacre scripturæ ratione decidenda foret.

14. Secundò probatur nostra sententia ex alijs testimonijs PP. excitantiā quæstiones, vbi manifestē scientia, de qua cōtendimus supponitur in Deo. Nā primò disputarūt cum Manichæis, & Marcionistis, cur Deus rationales creaturas condiderit, quas peccaturas præsciuit, & hanc sciētiā supponētes, qua negata caderet quæstio, ad alias rationes confugiunt. Videātur Aug. Tertul. Hieron. Greg. Nysen. Cyril. Alex. Theodoret. Chrysost. Damasc. Ansel. Moyse Barceph. Isidor. Ambros. Greg. Hugo Victorin. apud Ruiz supra. Fauent secūdo: Nam eatenus à Deo excludunt poenitentia de creatione creaturarū, quæ suis se peccatis perdiderunt, quatenus Deus antequā creare decerneret, præciebat, quid esset futurū, si crearet. Videātur apud eundē Ruiz, Theodor. Damasc. Aug. Proclus, & Moyse Barceph. ¶ Quærunt tertio, cur Deus homini libertatem cōcesserit, qua per peccatū

abusurū esse præciebat. Quarto, cur imposuit præceptam, quod transgrediendū præuidit? Quinto, cur permisit tentari, quem superandū prænotit? Sexto, cur Adamū in paradiso collocauit, aut ab illō nō eiecit ante peccatum, siquidē peccatū esse præsensit? Septimò, cur dedit illi cōfortiū Euz, quā vidit fore occasionem peccandi? Octauò, cur elegit Iudā in Apostolatū, quem vidit proditorē fore? Nonò, cur Saulem in Regem, quem in piū fore prænouit? Decimò, cur I. e. venit ad Iudæos, tantis signis patris apud ipsos, quos incredulos fore præsciuit? Vndecimò, ideò alijs occasiones prouocātes ad peccatum nō præcidere, alijs verò subtrahere, quia victores illos, hos verò vincendos agnouit. Omnibz illis quæstionibz propositis resp. PP. apud Ruiz, nō quidē negata sciētia incommōdis, sed expēlis cōmodis præpōderatibz.

15. Iam verò præscientiā, quæ in his quæstionibz PP. supponūt, non esse absolutā, sed cōditionatam manifestum fecerunt nostri DD. hoc syllogismo PP. loquuntur de scientia peccati hominū, & Angelorum, quæ potuit retrahere Deum à decreto creādi, sed hac scientia nō est scientia absoluta peccati, sed cōditionata: ergo de hac, nō de illa loquebātur. Minor patet; quia si sermo esset de scientia, quæ nō potuit Deū retardare à decreto creādi, ridicu-

Iam

lū esset querere, cur per illā sciē-
tiam retardatus nō fuerit, & vbi
est ratio tam manifesta, quā
per illam sciētiā non posse re-
trahi mirum, esset ad alias anxie
confugere de præponderantia
commodorum ad incommo-
da. Minor etiam patet, quia sciē-
tia peccati absolutē futuri homi-
num, & Angelorum non potest
componi cum eo, quod illi non
peccent, ac proinde neque cum
eo, quod non creentur, & non
decernantur creari. At scientia
potens retrahere Deum, quominus
creare decernat cōponi po-
test cum eo, quod non decernat
creare: ergo ea scientia non est
scientia absoluta peccati, sed cō-
ditionata hæc: *Peccabunt, si creē-
tur*, quæ potest arcere à decreto
creandi. Videantur Annatus, &
Martinon supra resistentes Ano-
nimum. ¶ Confirmatur cum
nostris optimè notantibus, im-
pertinentem esse actionem gra-
tiarum. quod Deus è vita ra-
puerit; nē malitia mutaret intel-
lectum; si Deus non agnouit per
malitiam mutandum, si vita du-
raret. Frustraneas preces, ut vi-
tam, & dignitatem auertat, quas
nobis esse nocituras præcit, in-
utiles consultationes de euenti-
bus futuris sub conditione status,
in cuius electionem propende-
mus: Fucatam humilitatem qua
Deo soli talium euentuum sciē-
tiam tribuimus, & nobis igno-
rantiam per hæc verba: *Nescio,*

Deus scit; quæ omnia, pluraque
alia proclamant sapientium, &
insipientium mentibus insitum
esse naturæ ductu, Deum esse
præditum infallibili scientia ta-
lium euentuum.

CAPVT III.

*Oppositiones ex Patribus contra
nostram sententiam.*

16 **O** Missis leuioribus: ob-
ijcitur primo Aug. de
prædest. SS. cap. 14. propius ad
initium, quā ad medium, vbi
locum illum Sap. *Raptus est, &c.*
nō vult intelligi secundum præ-
scientiam peccatorum, quæ fo-
rent, si iuuenis ille diutius viue-
ret; sed secundum pericula huius
vitæ. *Hæc* (ait) *est tota causa, cur
dictum est. Raptus est ne malitia
mutaret intellectum eius. Dictum
est enim, secundum pericula vitæ
huius, non secundum præscientiam
Dei, qui hoc præsciuit, quod futurū
erat, non quod futurum non erat,
idest, quod ei mortem immaturam
fuerat largiturus, ut tentationum
subtraheretur incerto, non quod
peccaturus esset, qui mansurus in
tentatione non esset. Confirma-
tur primò, ex Prosp. Regiensis in
Epist. ad Aug. quæ extat tom. 7.
operum D. Aug. ante lib. de præ-
SS. Vbi agens cōtra Semipelag.
reijcit præscientiam meritorum
conditionalium his verbis: *In-
tantum quibuscumque commenti-*
tjs*

rijs meritis electionem Dei subi-
ciunt, vt quia praterita, quae non
extant, futura, quae non sunt fi-
tura consingant, nouoque apud il-
los absurditatis genere, & non
agenda praescita sint, & praescita
non acta sint. Secundo ex Damas-
ceno, qui dialogo ad Manicheos
praescientiam futurorum, quae
non sunt absolutè futura, cen-
set imposturam. Quoniam autem
modo (ait) praescire queat, quod
futurum non est, nam si aliquem
peccatum praesciuisset, nec tamen
condidisset, praescientia haec non
esset, sed impostura: quemadmo-
dum enim cognitio est earum re-
rum, quae sunt; sic praenotio earum
est, quae certo futurae sunt.

17. Curlius Carmel. disp. 9.
de scientia num. 38. & disp. 10.
num. 31. post Nazarium hic ar-
tic. 13. controu. 1. §. Secundo
aduertendum est. & §. Præterea.
Aluarez lib. 2. de auxilijs disp. 7.
conclus. 2. Albel. 1. p. disp. 45.
num. 11. Thomistaeque alios,
respondet Augustinum, & alios
PP. citatos non negare in præ-
senti notitiam infallibilem con-
ditionatorum; sed negare illam
in signo antecedente decretum
actu de Dei, quod est denegare
scientiam, quam vocamus Me-
diam. Cum enim futura contin-
gentia conditionata futuritio-
nem accipiant, vt ipsi volunt, ex
vi decreti actualiter existentis in
Deo, nequeunt à Deo cognosci,
vt futura, antecederet ad hoc

decretum. Quamobrem prædi-
cti PP. minime negabant hanc
scientiam existere; sed pro eo
signo existere, quo illam consti-
tuebant Semipelagiani, nimirum
pro signo anteriori ad decretum
actualiter exercitum. Sed hanc
solutionem ipsi Thomistae dese-
runt, communè nostrorum so-
lutionem amplectentes, vt con-
stat ex Ioanne à S. Tho. 1. p. disp.
20. art. 2. ad 1. Deinde Theodo-
rus Smising. supra citat. disp. 2.
num. 137. fatetur ingenuè nihil
in his locis contra scientiam me-
diā haberi. Sed, vt nunc omni-
tam, quam scientiam conditio-
natorum defenderint Semipe-
lagiani, an scientiā obiecti quod
DD. Societatis assignant; an ob-
iecti longe diuersi? An innixam
decretis actualiter exercitis in
Deo; an independentem ab
illis? De hoc enim instituto luci
publicae committentur doctis-
simi, & amantissimi Recentio-
ri scripta, quae Theologiae scho-
lasticae praeclaros, ac suauissi-
mos fructus afferent, vbi cum
maxima probabilitate defende-
tur, tum scientiam conditio-
natorum à Semipelagianis de-
fensam longissimè differre ex
obiecto à scientia, quam defen-
dimus; tum etiam opportuni-
orem ipsis esse decretis innixam,
quam ab eis independentem.
Hoc, inquam, relicto, vt politico-
ri calamo exaretur.

18. Subtilissimus P. Anna-

to disput. 3. de scientia media à num. 25. multis efficaciter reijcit solutionem traditam. Sed quia pauca mihi videntur necessaria, seligam vnum, vel alterum. Nam primò. Vbicumque agit August. de futuris his, quæ defectu conditionis manent purè conditionata, ita negat esse futura, vt simul affirmet esse nō futura. At pro signo rationis antecedente determinationem diuinæ voluntatis, sicut nequit iuxta Thomistas affirmari, quod futura sint; ita nequit affirmari, quod sint nō futura. Nam iuxta ipsos, sicut futuritionem habent ex determinatione diuinæ voluntatis futuritionem tribuentis: ita futuritione carent ex determinatione diuinæ voluntatis futuritionem negantis: ergo non loquitur August. pro signo rationis præiudiciale ad determinationem diuinæ voluntatis. Consequentia patet, & minor est aduersariorum. Maior non potest esse difficilis homini versato in scriptis de August. Legantur illa verbalib. 2. cap. 7. contra duas Epist. Pelagg. *Quomodo præsciuit ea futura, quæ illis in infantia morituris, quia præscientia eius falli non potest, præsciuit potius non futura.* Vbi ne maneat aduersario tergiversandi locus, expendatur non solum, negative, aut præcisive, vt aiunt, non tribuere Augustinum futuritionem eis operibus; sed tribuere

non futuritionem, quæ præscitur, quod ante determinationem diuinæ voluntatis impossibile ducunt aduersarij.

19. Secundo. Nam August. non negat prædictis operibus futuritionem conditionatam; sed solum negat futuritionem absolutam, quia nō ponitur cōditio. Sed hoc vltimum pari iure negatur, siue futuritio conditionata sit ex decreto; siue sit independens ab illo. Non ergo pertinet ad scopum August. futuritionem conditionatam esse, vel non esse ex decreto. Maior, in qua est difficultas, constat. Nam in loco ex August. adducto cernere est ideo iuxta August. non præiudiciale, vt futura peccata illius iuuenis immaturè rapti, quia nō erat in tentatione mensurus, siquidem ante tentationem fuit raptus; & contra ideo Deum præsciuisse, vt futuram illius mortem, quia mortem ei Deus fuerat largiturus: ergo August. cōcedit, & negat præscientiā, prout obiectum est, vel nō est absolute futurū, & consequenter prædictis operibus non conditionatā, sed absolutā futuritionem negat. Tandem idem constat manifestè ex testimonio citato Damasceni expressè asserentis præscientiā illam fore impossibilem, si Deus illam haberet; & tamen hominem non conderet. At præscientia cōditionata, siue decreto innixa; siue ab eodē independens, cōponibilis est ci-

tra omne signum, cum non creatione hominis: ergo præscientia, quæ negatur tanquam impossibilia conficta, non condito homine, qui peccaturus præscitur, est præscientia absoluta; nõ verò conditionata, siue ante; siue post decretum illam ponas.

20 Jam ergo ad August. respondeo, aliud affirmare, & aliud negare. Affirmar, iustum illum rapi, vt à peccandi periculis, & tentationum concussione liberetur, quarum victoria dubia est, inspecta fragilitate humana. Negat, intelligendum esse dictum illud. *Raptus est, &c.* de præscientia absoluta lapsus futuri in ætate adulta, redditque rationem. *Non quod peccaturus esset, qui mās- surus in tentatione non esset*: ac si diceret, nõ præsciri absolute futurum lapsum, in ætate adulta, ubi tentatio occurreret, illius, qui ad eam ætatem non perueniet. Ex qua solutione tantum fiet, in hoc loco August. neque concessisse, neque negasse scientiam conditionatam. Respondeo secundo. Agnouit Augustinus alios infantes, si diutius viuerent perseveraturos in gratia; & alios non; omnes tamen exponendos tentationum ictibus. Ait ergo loquendo de omnibus, qui rapiuntur, ideo rapi, vt tentationibus non quatiuntur, quarum victoria, inspecta fragilitate humana, satis incerta est.

21 Respondeo tertio, con-

cedere Aug. raptum esse secundum pericula huius vite, non secundum præscientiam lapsus conditionate futuri, prout ponebatur à Semipelagianis, nempe potens mouere ad supplicium iuste, quia secundum August. inique puniuntur homines propter peccata, quæ non faciunt, sed facerent, si viuerent. Hinc ad Prosp. respond. iure dixisse fictitia merita conditionata, Semipelagiana, & similiter commentitiam præscientiam Semipelagianam ipsorum, quia illa essent, & non essent merita. Hæc esset, & non esset præscientia actuum absolute existentium in aliqua duratione. Essent merita, vt ponunt Semipelagiani; non essent, quia secundum Catholicam doctrinam non meremur nisi actibus aliquando existentibus. Item præscientia Semipelagiana esset præscientia meritorum, vt ipsi supponunt. Non esset, quia non terminatur ad actus aliquando existentes. Ad Damascenum respondeo, fictitiam esse præscientiam rei, quæ nunquam erit, si strictissime loqui velimus. Ratio Damasceni optima est. Nam, vt notio experimentalis est evidens cognitio rei cum ipsa notione coexistentis; ita præscientia futuri est rei post ipsam præscientiam existentis, cuiusmodi res non est, quæ nunquam existet. Ceterum scientia futurorum condi-

tionalium potest non adeo stri-
cte præscientia dici; quatenus
est rei, quæ post hanc scientiam
esset, si poneretur conditio. Vi-
de Lelsium in Apol. capit. 20.
num. 5. Passol. hic dubit. 13.
num. 245.

CAPVT IV.

Rationes pro nostra sententia.

22. **P** Ræter attactas num. 15.

Probatur primò. Deus
independenter à decreto crean-
di Angelū cognoscit, an si cree-
tur peccaturus sit, necne: ergo
cognoscit futurum conditiona-
tum, cuiusmodi est, tum pecca-
turum, si creetur; tum etiam nō
peccaturum, si creetur. Antece-
dens probatur. Nam ad perfe-
ctissimam Dei prouidentiam
pertinet cognoscere independē-
ter à decreto operis ea omnia;
quæ possent Deum allicere, ac
retrahere. Pātet autem posse al-
licere ad decernendum Ange-
lū non esse peccaturū si cree-
tur; retrahere verò peccaturum
esse, si creetur. Pro excludenda
solutione, quæ posset excogita-
ri, vrgetur argumentum. Distin-
cta sunt hæc: *Peccabit Angelus,*
si ipsum creauero, & predetermi-
nauero ad materiale peccati. Item:
Peccabit, si creauero. Nam primū
est necessariū, cuius oppositum
nequit accidere; secus secundū.
Primam componi potest cum

creatione Angeli à peccato di-
uila; secus secundum. Vnde hoc
secundū, magis, quam primum
de se retrahit à creatione. Cum
igitur ad perfectissimam proui-
dentiam spectet cognoscere in-
dependenter ab operis decreto,
quod à decreto retrahere potest;
potiorque ratione retrahat se-
cundum futurum contingens
conditionatum; quā primum
necessarium, illius potius, quā
huius cognitio ad prouidentiam
pertinebit.

23. Secundò. Indignum est
Deo cognoscere, quantum be-
neficium contulerit non aliter,
quam beneficio iam factio, & ve-
luti post experimentum prouē-
tus, & non cognoscere indepen-
denter ab hoc ad quantum bene-
ficio conferendum se determi-
nat, si dare decernit: ergo Deus
independenter à beneficio iam
decreto cognoscit quantitatem
illius: ergo independēter à decre-
to creādi Angelū, cognoscit be-
ne operaturum, si creetur, & ita
faciliter res disponendas, vt sit
ad beatitudinem perducendus,
quippe negari non potest ex eis
euentibus conditionatis benefi-
cium creationis ingens incre-
mētum suscipere. Terriò. Nam
homo secum cogitans de statu
religioso amplectendo, vel rei-
ciendo potest Deum ita consu-
tere. *Domine si statum religiosum*
elegero; bonum ne exitum habebit
electio mea? Si Deus respondeat
affir.

affirmatiuè, cognoscit hunc euentum conditionatum. *Sedetur hæc electio, habebit bonum exitum*, ne alioquin nesciat, quod dicit, & propter eandem rationem si respondeat negatiuè, necesse est habeat hanc notitiam conditionatam. *Non habebit bonum exitum hæc electio, si detur.*

Vel ergo Deus habet notitias de conditionatis contingentibus, vel nihil habet, quod respondeat præter *nescio*, quod contra clarissimum rationis lumen militat, non patiens eam ignorantiam adscribi summæ perspicacitati Dei.

24. Quartò, Deus permittit peccata hominum, v.g. volitionem furandi, vt catholicè negari non potest. At ea permissio importat essentialiter notitiã euentus contingentis conditionati: ergo Deus habet talem notitiã. Minor probatur. Nam eatenus Deus permittit volitionē furandi, quatenus denegat aliquod auxilium ad euitandā eam volitionem prauam, videns ipsam fore, si denegetur tale auxilium: vel ergo talis denegatio est de se medium essentialiter determinatū ad volitionem prauā furandi, vel indifferens ad illam, & carentiā ipsius? Si primum, ea denegatio erit contra puram permissionē peccati, vt constat clarè ex tract. de prædest. disp. 11. Non enim purè permittit peccatum, qui conatū adhibet adeo vehementem ad peccatum, vt de se sit in-

compatibilis cum carentia peccati. Si secundum: ergo præmissio peccati sub conditione talis denegationis est præuidere peccatum fore, si ponatur talis conditio indifferens ad peccatum, & eius carentiam. Tale autem fore est fore contingens conditionatum, vt patet.

25. Tandem, vt rationem à priori conficiam. Noto primò. Deum nulla veritas latere potest nisi ex parte obiecti sit impedimentum: hoc est, nisi sit impedimentum, vt obiectum cognoscatur per actum verū. Nam, vt in simili disput. 13. capit. 4. Deus est ex infinitate sui acuminis plenissimè sufficiens, ac determinatus, vt per cognitionem veram obiectum intelligat, si nō sit in rebus impedimentum, vt obiectum intelligatur cognitione vera, sicut ex sua infinita immensitate, & æternitate plenissimè sufficiens, ac determinatus est, vt quemlibet locum, ac tempus penetratiuè attingat, si defectu existentiae, loci, & temporis non impediatur. Noto secundò ex dictis disput. 16. cap. 3. Deum semper, & ab æterno scire, quamlibet veritatem, quam aliquando cognoscit. Hæc enim pertinet, vt ibi dicebam, ad excellentiam æternitatis, & immutabilitatis diuinæ.

26. Iam sic arguo. Deus semper, & ab æterno scit veritatem, quam semel cognoscit. At

cognoscit aliquando veritatem aliquam cuiuslibet binarij contradictoriarum conditionalium: ergo semper cognouit eam veritatē. Minor probatur. Sump-
 ris his contradictorijs (idem iudicium esto de reliquis) conuerteretur Petrus in hoc instanti, si vocetur in illo vocatione A. Non conuerteretur in hoc instanti, etsi vocetur in illo vocatione A. Vel quidpiam in rebus impedit veritatem affirmatiuā, vel nihil? Si nihil; Deus cognoscet eam veritatem, saltem aliquando; si aliquid impedit eam veritatem: Arguo sic. Tale impedimentum non est non conuertere Petrum in hoc instanti A. neque in illo non vocari, quippe totum hoc cum eo stat, quod in eo instanti conuerteretur, si vocaretur in illo: ergo tale impedimentum est, quod non conuerteretur Petrus in eo instanti, etsi vocaretur in illo vocatione A quia donec ita sit, nihil reperietur pugnans cum ea veritate conditionali affirmatiua. At, quod Petrus non conuerteretur in eo instanti, etsi vocaretur in illo vocatione A. est veram esse negatiuam conditionalem: ergo Deus illam cognoscet, saltem aliquando. Ergo saltem aliquando cognoscet veritatem aliquam cuiuslibet binarij contradictoriarum conditionalium. Quomodo autem hæc disiunctiua? Vel Pe-

trus conuerteretur, si vocaretur vocatione A. vel non conuerteretur, etsi vocaretur ea vocatione? sit necessaria veritatis, licet quodlibet extremum disiunctionis sit contingens potest colligi ex dictis disp. 12. cap. 3. à num 21.

CAPVT V.

Obiectiones contra nostram sententiam.

27 **O** Bjciēs primò. Scientia conditionata multiplicem ex cōceptu suo dicit imperfectionem: ergo non est in Deo. Probatur antecedens, numeratis imperfectionibus illius. Prima est multiplicitas, & compositio conceptuum: componit enim cōditionem cum conditionato. Secunda est, discursus. Nam idem valet: Si Sol lueret, dies esset, ac: Sol luet: ergo dies est. Iam, si non est in Deo notitia discursiua propter pluralitatem conceptuum: ergo neque conditionalis. Tertia. Simplex apprehensio. Nam hac notitia: Si Petrus vocetur, conuerteretur, cognoscit vocationem, neque afirmando; neque negando ipsius existentiam. Quarta. Abstractio. Nam dato, quod Petrus absolute vocetur, & conuertatur, hæc notitia: Si Petrus vocatur, conuertitur (quæ adhuc existit exi-

ten-

stente absolute vocatione, & conuersione, iuxta dicta cap. 1.) vocationem, & conuersionem attingit abstrahendo ab existentia absoluta, quam exercent. Quinta. Concipere rem aliter ac est. Quia notitia hæc: *Si tale auxilium existeret in Iuda, conuerteretur*, attingit tale auxilium, vt in Iuda existens, quod tamen in ipso nunquam extitit, neque existet. Deinde eadem notitia conuersionem attingit Iudæ, siue vt præsentem, siue vt præteritam, siue vt futuram: ea verò, neque fuit, neque est, neque erit. Sexta. Concipere, vt distincta, quæ indistincta sunt. Nam hæc notitia: *Si existeret in Iuda tale auxilium coexisteret conuersioni ipsius* attingit existentiam auxilij ex parte conditionis; & simul attingit eandem existentiam ex parte conditionati. At quod attingitur ex parte conditionis; & quod attingitur sub conditione, id est, ex parte conditionati, attinguntur tanquam distincta: ergo ea notitia tangit existentiam talis auxilij, vt distinctam à se ipsa.

28 Probat obiectio, notitiam diuinam conditionatam abitergendam esse ab imperfectiōibus, quibus nostra similis notitia scaterere solet. Non probat Deum non cognoscere veritates conditionatas modo perfectissimo secludente nu-

meratis imperfectiones, quæ sic excludendæ sunt. Primo. Notitia diuina conditionata nō dicit multiplicationem, & compositionem conceptuum formalium. Nam, quæ sunt plura ex parte obiecti cognouit Deus vnico simplicissimo intuitu formali, quare sicut Deus vnico simplicissimo intuitu cognoscit absolute, quod se se concomitantur vocatio Pauli, & eius conuersio, ita potest vnico simplici intuitu cognoscere, quod se se concomitantur, si vocatio existeret. Secundo, non dicit imperfectionem discursus, quæ itat in eo, quod vnus actus causetur ab alio causalitate indicata per particulam. Ergo. Nam, vt nuper dixi sine multiplicatione conceptuum formalium, ac proinde sine causalitate vnus ex alio cognoscit Deus veritatem conditionatam, quare non est idem ex parte intellectus diuini: *Si Sol lucet, dies est, ac Sol lucet: ergo dies est*; quia hoc secundum, discursum denotat: primum autem præcisè innuit in Deo simplicissimum intuitum attingentem esse diem, casu quo luceat Sol. Ex quidem sicut ex parte obiecti potest alterum esse causa alterius, quin ex parte actuum cognitio vnus sit causa cognitionis alterius, ideoque Deus simplicissimo intuitu cognos-

cit alterum esse causam alterius, ita potest alterum obiectum alterum inferre per connexionem cum illo, quin ad hoc cognoscendum corresponsdeat ex parte diuinæ mentis pluralitas conceptuum formalium se inferentium.

29. Tertiò. Non dicit imperfectionem simplicis apprehensionis, licet enim huiusmodi notitia, *Si existeret in Iuda talis vocatio converteretur*, attingat vocationem per simplicem intelligentiam, vt distinctam à visione; non verò per simplicem apprehensionem, vt distinctam à iudicio. Tametsi enim ea notitia non sit visio vocationis, vt exercitæ, neque de illa vocatione, per talem notitiam iudicet Deus, siue determinatè existentiam; siue determinatè non existentiam, quia neutrum eorum præ altero determinatum est pro signo talis notitiæ; iudicatur tamen de illa vocatione quicquid pro illo signo iudicabile de illa est, nempe coniungendam esse cum conuersione Iudæ, dato quod ea vocatio existeret, prædicataque alia iudicabilia de ipsa ante decretum existentia, vel non existentia. Simile videre est in scientia simplicis intelligentiæ creaturarum possibilem. Vide disput. 8. capit. 2. num. 16. Quartò. Non dicit imperfectionem abstractionis. Quod explicatur

ex eo, quod hæc scientia, quamuis perseueret existente absolute vocatione, & conuersione; tamen existit pro signo in quo non adhuc est decreta à Deo existentia absoluta vocationis, ac proinde in signo pro quo non est iudicabile de vocatione, quod absolute existat. Ex quo fit, nullam imperfectionem eius scientiæ esse pro suo signo non iudicare vocationem absolute existere; vt in simili de scientia possibilem dicebam disput. 8. num. 17.

30. Quintò. Non dicit imperfectionem concipiendi reuera aliter ac est. Nam ea notitia, *Si existeret in Iuda tale auxilium, existeret eius conuersio*, non ita concipit auxilium, vt existens, & conuersionem, vt existentem, quasi Deus ad hæc obiecta concipienda speciebus vtatur rerum existentium, vt istarum ad instar ea obiecta concipiat; neque ita concipit ea obiecta, quasi existentia, vt falso affirmet absolute exerceri, ubi satis liquet imperfectio, sed præcisè concipit ea obiecta tanquam existentia, quatenus ipsam existentiam, quæ non exercetur clara intelligentia sibi innata cognoscit: quemadmodum (vt rudi Minerua rem declararem) clara intelligentia recordor accidentium mei parentis iam vita functi, quæ iam non exercentur, non tamen illa concipio.

cipio siue instar aliarum rerum, siue affirmando absolute exerceri. In eo autem modo cognoscendi non reperies imperfectionem. ¶ Denique non dicit imperfectionem cognoscendi indistincta; ut distincta. Nam licet demus hanc notitiam prout in nobis existentem, *Si existeret talis vocatio*; coexisteret conuersioni attingere coexistentiam cum conuersione per modum effectus adaequate distincti ab existentia vocationis, & ab hac orti; secus tamen illa notitia, ut in Deo existens, quæ præcisè attingit dandum complexum ex existentia vocationis, & existentia conuersionis, data existentia vocationis atque illud complexum concipit tanquam inadæquatè distinctum ab existentia vocationis, & inadæquatè idem cum ipsa, eoque modo se habent hæc obiecta.

32 Obijcies secundò. Nemo nostrum ita desipit, ut iudicia conditionata simul habeat cum absolutis de eadē re. Nam, quis cernens lucētem Lunam dicat, *Si Luna luceret eam aspicerem*. At Deus habet ab æterno iudicia absoluta de omnibus rebus, & conditionibus possibilibus, v.g. an talis vocatio exitura sit, an non: ergo non habebit simul iudicia conditionata. Sed in primis in eodem momento coniungi posse notitiam conditionatam, & absolutam, videtur

certissimum. Nam potest quis in instanti præsentē hanc notitiā habere: *Si ego elicio nunc actum contritionis, iustificor*. Deinde in eodem instanti quasi experiens se elicere actum contritionis, ita dicere: *At elicio actum contritionis*, indeque deducere: ergo *iustificor*. Hic enim discursus in eodem momento potest fieri, ac proinde in eodem momento coexistunt notitiæ, ex quibus constatur, quarum altera est conditionata; & altera absoluta de eadem re.

33 Respondeo. Cum notitia absoluta alicuius obiecti non coheret notitia conditionata, ut existens pro signo posteriori ad absolutam. Declaratur. Cum absoluta experientia, qua cerno lucētem Lunam non stat, quod in eodem instanti pro posteriori naturæ formem hoc iudicium: *Si Luna luceret, eam cernerem*, hoc enim iudicium est animi non præoccupati in eodem instanti per cognitionem absolute cernentem lucere Lunam. Vnde, iudicium conditionatum suapte natura est pro signo independentē ab eo, quod intellectus iam sit præoccupatus notitia absoluta. Quapropter, dum non præsupponatur intellectus notitia absoluta præuentus, poterit optimè dicere: *Si luceat Luna, ipsam cernam*. Secundo: hæc iudicia conditionata solent indicare dubietatem animi circa existentiam, vel

vel non existentiam conditionis: & hoc modo sumpta componi non possunt cum certitudine absoluta de existentia conditionis (in quo arbitror deceptionis radicem latere) at iudicia conditionata, quæ talem dubietatem non important; sed præcisè habent asserere talem, vel talem conditionem semel datam, non esse diuidendam à tali, vel tali effectu, non est cur nequeant optimè componi cum iudicijs absolutis. Et hæc secunda solutio forsan est solidior, magisque genuina.

34. Urgebis. Nullus videns Petrum currere, dicit Petrum currere, vel Paulum currere, proindeque in Deo vidente Petrum currere non est admittenda prædicta notitia disiunctiva: ergo similiter in Deo vidente, Petrum vocari, & conuerti, admittenda non est hæc notitia conditionata: Si vocaretur, conuerteretur. Caterum in hoc momento posse coherere disiunctiuam, & determinatam notitiam de eadem re, patet in eo, qui furans potest in eodem momento formare discursum hunc * ve ego nunc pecco furando, vel ignoro malitiam furti, Sed hanc non ignoro: ergo pecco * consequens autem est notitia determinata, maior verò notitia disiunctiva. Vnde respondeo similiter, ac respondi præcipue obiectioni. Notitia disiunctiva prout com-

muniter concipitur cum dubio de extremo, quod determinatè datur non cõponitur cum iudicio determinato de tali extremo; bene tamen cõponitur cum notitia determinata, notitia disiunctiva circa tale dubium; nam quotidie facimus has illationes, Petrus currit: ergo aliquis homo currit, Petrus, & Paulus existentes in hoc gymnasio scribunt: ergo aliqui existentes in hoc gymnasio scribunt. Non ergo negari potest cõpositio notitiæ determinatæ cum notitia circa obiectum disiunctiuè cognitum.

35. Obijcies tertio. Omne obiectum fuit, est, vel erit, aut neque fuit, nec est, nec erit. Si primum cognoscitur per scientiam visionis. Si secundum per scientiam simplicis intelligentiæ: ergo non est alia scientia præter istas. Confirmatur primo. Futura conditionata, quæ defectu conditionis nunquàm existent non sunt futura, nam futurum aliquando erit: ergo præcisè sunt possibili, & consequenter præcisè terminabunt scientiam possibilem. Confirmatur secundo. Actus liber, qui foret, si daretur vocatio &. vel in ea præcisione, in qua abstrahitur ab existentia exercita, & à negatione existentiae exercitæ præcisè est intra statum possibilitatis, vel extra; si præcisè intra, præcisè terminabit scientiam possibilem; si extra, cum sit idem esse extra statum possibilitatis, & absolute

existere, terminabit scientiam absolutè existentium.

36 Confirmatur tercio. Quia in rebus ipsis independenter à nostris considerationibus, præcisè res habent statum possibilitatis, & existentiae; non autem statum alium quasi medium, neque possibilitatis, neque existentiae exercitæ, sed existentiae cōditionatæ. Cum igitur diuinus intuitus præcisè feratur ad reales status obiectorum, præcisè fertur ad statū possibilitatis, & existentiae exercitæ. ¶ Confirmatur quarto. Præter scientiā simplicis intelligentiæ, & visionis nō agnoscitur à Theologis alia scientia pro cognoscendis conditionatis necessarijs: ergo neque assignanda est pro conditionatis contingentibus. Denique, nam secundū admittentes hanc scientiam: *Conuertetur Petrus, si detur talis vocatio*, talis scientia diuina est aliquomodo prior hac scientia absoluta, *conuertitur Petrus per talem vocationem*. At nullatenus potest esse prior: ergo nō est admittēda. Minor probatur. Nō enim prioritate durationis, quia omnia diuina sunt æterna, proindeque simul duratione, nō prioritate nature, & causalitatis, quia nihil diuinum est causabile. Non prioritate rationis, & consequentiæ. Non enim valet consequentia: *Res à Deo cognoscitur absolutè: ergo prius conditionatè*, quia non apparet vbi nita-

tur huius cōsequentię rectitudo.

37 At hæc omnia debilia sunt. Ad argumentum, concesso antecedente distinguo secundum membrum dilemmatis; si obiectum in nulla temporis differentia est, cognoscitur per scientiam simplicis intelligentiæ absolutè, concedo, quia, vt diximus, tract. de scientia, non videtur, sed intelligētia simplici cognoscitur, quod nunquam existit. Cognoscitur præcisè per scientiam simplicis intelligentiæ, quatenus præcisè terminatæ ad veritates enuntiabiles necessariō de obiecto, nego: quia de conuersione ludæ nunquam existere potest à Deo affirmari veritas contingens, nempe, quod ea cōuersio esset, si daretur ludæ talis vocatio. Nos autē præcisè volumus scientiam contingentis cōditionati distinctā esse ab absoluta visione talis obiecti; & à scientia præcisè asserente de illo veritates necessarias. Ad primā confirmationem respondeo: talia futura cōditionata, quæ nunquam erunt, non sunt absolutè futura. At præter esse possibilium sunt conditionatè futura, nempe, essent si daretur talis cōditio de se indifferens ad esse, & non esse ipsorum; idque sufficit, vt præter scientiam de necessaria possibilitate ipsorum terminent aliam scientiam contingentē distinctam ab absoluta illorum visione, qui est nostra disp. scopus.

Ad

Ad tertiam. In eo signo huius veritatis. *Conuerteretur Petrus, si daretur talis vocatio* conuersio Petri non est purè intra statum possibilitatis; neque absolutè extra statum possibilitatis; bene tamen cōditionatè, & in hoc nulla prorsus implicatio est. Quod facile explicatur.

38 Non est conuersio in eo signo purè possibilis, quia signū illud potest componi cum absoluta existentia conuersionis; lecus autem pura possibilitas conuersionis. Nam possibilitas pura excludit existentiam, & existentia exclusio nequit cum existentia componi. Deinde conuersio non est in eo signo *absolutè* extra statum possibilitatis, quia vt bene arguens esse absolutè extra statum possibilitatis est absolutè existere. Illud autem signum non est signum absolutæ existentia conuersionis; sed potius de se coniungibile cum non existentia absoluta ipsius. Vt autem supra dicebam disp. 11. num. 13. non magis implicat aliquod signum neque esse signum existentia, neque non existentia rei, quam esse quoddam tertium ab vtraque distinctum, & cum qualibet seorsim sumpta componibile. Quod posset sexcentis instantijs exponi. Cæterum, cōuersio in eo signo est conditio- natè extra statum possibilitatis, quod non est aliud, quàm tale signum importare hanc verita-

tem: *Existeret conuersi, si daretur talis vocatio.*

39 Ad tertiam. Sicut præter veritatem contingētem de existentia absoluta conuersionis; & veritatem contingentem de nō existentia eiusdem datur alia veritas necessaria, de possibilitate conuersionis, quæ veritas indifferens est ad existentiam, & non existentiam absolutam conuersionis, terminatque scientiā necessariam distinctam à scientia de existentia absoluta; & à scientia de non existentia absoluta; conuersionis; ita præter veritatem tam de existentia absoluta; quam de non existentia absoluta conuersionis datur alia veritas contingens de existentia conditionata conuersionis, quæ veritas terminat scientiam cōtingentem distinctam, & à scientia necessaria possibilitatis; & à scientia cōtingente, tam de existentia absoluta; quam de non existentia absoluta cōuersionis. In quo autem stet futuritio conditionata contingens siue in esse realitatis; siue in esse veritatis dictum est disputatione 10. constabitque amplius ex dicendis infra.

40 Ad quartam. Hæc veritas conditionata necessaria, similesque: *Si causa necessaria existat cum omnibus requisitis ad operandum operabitur*, non terminat scientiam diuinam distinctam à simplici intelligentia perfectè pene-

penetrante rerum essentias. Nā has introspicere sufficiens est ad non ignorandam eam veritatē: quia vero non sufficit perfectē comprehendere naturam conuersionis Petri ad sciendū, quod conuertetur, si detur talis vocatio, & aliunde hoc non est scire, quod absolute conuertitur; sed aliud, quod sine ipso conuersione absoluta stare potest, ideo datur scientiarū distinctio, quā dari defendimus. Ad ultimam. Sciētia conditionata contingēs semper præcedit ad absolutam prioritatem, quam vocant in subsistendi consequentia. Quandoque verò prioritatem eminentialiter in genere directiuo. Ratio primi est, quia semper est optima consequentia hæc * Deus cognoscit conuerti Petrum per vocationem A: ergo verum fuit, & à Deo cognitum conuertendum Petrum, si daretur vocatio A. * contra verò non valet. Ratio secundum est, quia Deus videns vocationem Pauli tam felicem exitum habituram si detur, ut egregiam ab ipso conuersionem obtineret, potest ex hac scientia dirigere ad talem vocationem dandam, qua data Paulus absolute conuertetur, Deusque videbit absoluta visione Paulum conuerti. De hac directione satis disputat. 3. & 4. de prædestinatione. De ordine autem prædicatorum Dei tractatu de essentia, & attributis, post explicatam di-

stinctionem, quæ potest concedi in Deo.

CAPVT VI.

Quatuor specialiores obiectiones enodantur.

41 **E**Xpediemus in hoc capite peculiare obiectiones,

quas proponere solebamus arguendi gratia. Et quamvis absque dubio fallaces sint; non tamen adeo faciles, ut non oporteat detegere fallaciam, ne sint, qui cum veritatis dispendio decipiantur. Obijcies quartò. Hæc veritas conditionalis: Si Petrus vocetur auxilio A. conuertetur, æquiualeat, & simul non æquiualeat huic veritati disiunctiue: Vel Petrus non vocabitur auxilio A. vel conuertetur: quod perinde est ac dicere: Non datur in Petro auxilium A. sine conuersione ipsius: Ergo veritas illa conditionalis est implicatoria. Antecedens, quoad æquiualentiam probatur. Nam, eo ipso, quod sit verum, conuertendum esse Petrum, si vocetur auxilio A, verum est, quod non vocabitur eo auxilio, quin conuertatur; & contrà, eo ipso, quod verum est, quod non vocabitur eo auxilio, quin conuertatur, verum etiam est, quod conuertetur, si vocetur eo auxilio. Deinde, quoad non æquiualentiam probatur idem antecedens. Nam de quolibet auxilio nunquam exituro, verificatur non esse exiturum sine conuersione Petri, vel, quod idem est,

est, non esse exiturum cum carentia conuersionis Petri. At nō verificatur de quolibet auxilio nunquā exituro, quod conuerteretur Petrus, si tale haberet auxilium, nam alioqui omnia auxilia nō exitura essent efficacia, & nullum esset inefficax, quod est manifestè falsum: ergo non sunt æquivalentes propositiones illæ: *Si Petrus vocaretur auxilio A. conuerteretur. Non existet in Petro auxilium A. sine conuersione Petri.*

42 Respondeo, præsignatas propositiones non esse æquivalentes, quod præter argumentū factum, constat magis ex his, quæ iam dicimus. Ad probationē factā pro ipsarū æquivalentia. Respondeo. No est verū, Petrū esse conuertendū si habeat auxilium A. eo ipso, quod sit verum, quod non habebit auxiliū A, quin conuertatur. Ratio manifesta est, quia vt sit verū, Petrum esse conuertendum, si habeat auxilium A. non sufficit, quod tale auxiliū non sit exiturum; sed requiritur, quod sit coexiturum conuersioni, si sit exiturum. At, vt sit verum, non esse exiturum in Petro auxilium A. sine conuersione Petri, sufficit, quod tale auxilium non sit exiturū in Petro: si enim non est exiturū, patet non esse exiturū cum carentia conuersionis Petri: Cumque ad hoc, vt auxiliū non sit exiturum, non requiratur, quod sit

coexiturum conuersioni Petri, si sit exiturum, consequens est non requiri ad prædictam veritatem disiunctiuā, vel cum disiunctiuā prorsus quoad verificationem coincidentem, quod requiritur ad prædictam veritatē conditionalem. Ex quibus patet non esse bonam consequentiam ab eo quod tale auxilium non sit exiturum sine conuersione Petri, ad hoc, quod sit coexiturum conuersioni, si sit exiturum. At inuerso modo recta consequentia est. Si enim hoc auxiliū coexiturum est conuersioni Petri, si exiturum sit: ego, vel non est exiturum, vel est coniungendū cum conuersione Petri. Nam alioqui existet sine conuersione Petri, quod manifestè pugnat cum illa veritate conditionali: *Si exiturum est hoc auxilium, coniungendum est cum conuersione Petri.*

43 Obijcies quintò. Nam hæc veritas conditionata cōtingens: *Si existat auxilium A. Petrus conuertetur*, vnum dumtaxat ex triplici sensu reddere potest, nempe, vel conuertendum, si habeat auxilium A. cum omnibus requisitis ad conuersionē, vel conuertendum, & si habeat illud sine ijs requisitis, vel conuertendum si habeat illud secundū se præseindendo ab eo, quod eis requisitis coexistat, vel non coexistat. At non reddit tertium sensum, Nā alioquin si existeret auxi-

auxilium secundum se, siue cum alijs requisitis ad conuersionem, siue sine illis conuerteretur Petrus, quod est impossibile. Non secundum sensum, quia etiā impossibile est, quod cōuerteretur si haberet auxilium sine alijs requisitis ad conuersionem: ergo reddit primum sensum nempe istum * Si existat auxilium A. cum omnibus requisitis ad conuersionem, ac proinde concurrente Deo in actu secundo ad conuersionem, prout ad cōuersionem requiritur, dabitur conuersio * Hæc autem veritas non est contingens; sed necessaria, vt patet. Cōfirmatur. Sic auxilium A. coniungitur in statu conditionato cum conuersione conditionata; sicut coniungitur in absoluto cum absoluta. At auxilium absolute existens non coniungitur cum conuersione absoluta, nisi quatenus coniunctum cum omnibus requisitis ad conuersionem absolutam; ergo non coniungitur in statu conditionato cum conditionata, nisi, vt coniunctum cum omnibus requisitis ad conuersionem conditionatam. Solum ergo verificatur de illo in statu cōditionato, coniungendum esse cum conuersione, si ipsum auxilium coniungatur cum omnibus requisitis ad conuersionem.

44. Simili argumento non satis cautè vtitur Ioan. à S. Thoma pag. 663. contra scientiam

mediam, quod illius defensores ait, *acriter mordere* de quo leu. dè P. Annatus disput. 4. cap. 3. §. 2. Facile tamen quisque videt hoc argumentum contra ipsum Ioann. à S. Thoma esse, quippè, quod non militat contra scientiam conditionatam contingentem, prout independentem ab actuali decreto, vt ponimus defensores scientiæ Mediæ; sed contra scientiam conditionatam contingentem, quocumque modo ponatur, quam tamen negare putat horribile prædictus Author. Videantur, quæ diximus tractat. de prædestinat. disp. 17. à num. 32. Ad argumentum respondeo, vt iam iterum disp. cit. Sensus illi⁹ veritatis contingentiæ conditionatæ non est primus, vel secundus assignatus in argumēto, vt ibi bene probatur; sed sensus est ille, qui non includit ex parte hypothesis omnia requisita in actu primo, & in actu secundo ad conuersionem; sed præcisè includit ex parte hypothesis entitatem auxilij, necnon, si placet, cætera omnia ex parte actus primi requisita ad cōuersionem; indifferentia tamen ad ipsam, & ad oppositū. Itaque nō solū est vera hæc necessariè veritatis: Si Petrus habeat auxilium A. coniunctum cum omnibus requisitis tam ex parte actus secundi; quam ex parte actus primi, conuerteretur; sed etiam vera est hæc propositio veritatis contingenti.

Si Petrus habeat auxilium A, & reliqua omnia praequisita ad conuersionem indifferentia ad ipsam, & oppositum, Petrus conuerteretur Deus cooperabitur cum ipso ad cōuersionem, proindeque existent omnia requisita ex parte actus secundi ad conuersionem.

45 Cuius rationem dedi loco citato, quia de illo, quod cōiungitur in statu absoluto cum conuersione, verificabile est, quod, si daretur, cōiungeretur cum illa. At in statu absoluto, non solum coniungitur cum conuersione complexum ex omnibus requisitis in actu primo, & in actu secundo ad ipsam inconiungibile cum negatione cōuersionis; sed etiam complexum omnium praequisitorum in actu primo indifferens ad conuersionem, & eius carentiam; ergo non solum est conuersio verificabilis veritate necessaria sub conditione prioris complexi; sed etiam est verificabilis veritate contingente sub conditione complexi posterioris praecise sumpti. Sed ne quis offendant ad vocem illam *praecise*, norandum est, posse dupliciter intelligi vocationē, v.g. conditionem esse, de qua verificatur, praescindendo ab alijs, cōiungendam esse, si detur, cum conuersione: Primò, praecisione vniuersalitatis, & hoc significat, quod in omni casu, ubi detur semel talis vocatio, quicquid de alijs sit, dabitur coniunctio illius

cum conuersione. Hoc autem est omnino falsum, nam in casu quo daretur vocatio sine requisitis omnibus, vel aliquibus ad conuersionem, non daretur cōiunctio vocationis cum conuersione. Secundò, praecisione non inclusionis ex parte conditionis ceterorum requisitorum, & hoc solum significat posse esse verā, non solum hanc conditionalem includentem ex parte hypotheseis omnia requisita ad cōuersionem: Si detur complexum huius vocationis, & omnium requisitorum ex parte actus primi, & secundi ad conuersionem, dabitur conuersio; sed etiam posse esse veram hanc aliam non includentem ex parte hypotheseis totum illud cōplexum: Si detur haec vocatio cum omnibus praequisitis, indifferentibus ad conuersionem, & non conuersionem, dabitur conuersio.

46 Ad confirmationem ex num. 43. dicatur, sic coniungi vocationem in statu conditionato cum conuersione conditionata; sicut in absoluto coniungitur cum absoluta; si sensus sit, sicut data absolute vocatione, datur absolute conuersio; sic si daretur vocatio, daretur conuersio, non vero, si sensus sit in statu conditionato, vt detur veritas conditionata debere includi ex parte hypotheseis omnia illa, quae in statu absoluto requiruntur ex parte actus primi, & actus secundi, ad hoc vt vocatio cōiugatur abso.

absolute cum conuersione. Iam enim vidimus hoc esse falsum. Quamobrē, etsi vt vocatio coniungatur in statu absoluto cum conuersione absoluta, requiratur, ipsam vocationem coniungi cum omnibus requisitis in actu primo, & in actu secundo ad conuersionem; tamen vt verificetur, si detur vocatio, dandam esse conuersionem, non est necesse includere ex parte hypothesis ea omnia requisita, vt vidimus n. 45.

47 Obijcies sexto. Hæc propositio: Si Petrus habeat vocationem A indifferentem ad conuersionem, & non conuersionem, conuertetur, coincidit cum hac: Casu, quo Petrus habeat vocationē A conuertetur, vel ergo est sensus vniuersalis, nempe, quod omnis casus possibilis habendi vocationem A est casus, qui, si detur, conuertetur Petrus; vel est sensus particularis, nempe, quod aliquis tantum casus possibilis habendi vocationem A; est casus, qui, si detur, conuertetur Petrus. At in primo sensu veritas est impossibilis; & in posteriori necessaria: ergo prædictæ conditionales, vel sunt veritatis necessariae; vel nullius. Priorem partem minoris probo. Vnus casus possibilis habendi vocationem A est habere illam diuisam à conuersione. At impossibile est, hūc casum eum esse qui, si detur, conuertetur Petrus; ergo impos-

sibile est omnem casum possibilem habendi vocationem A, eū esse, qui, si detur, conuertetur Petrus. Posteriores partem eiusdem minoris probo, quia necesse est aliquem casum habendi vocationem A eum esse, qui, si detur, conuertetur Petrus: etenim possibilis est casus habendi vocationem A coniunctam cum conuersione. At necesse est casum habendi vocationem A coniunctā cū conuersione eum esse, qui si detur, conuertetur Petrus: ergo necesse est aliquem casum possibilem habendi vocationem A eum esse, qui, si detur, conuertetur Petrus.

48 Respondeo. Neque sensus eius propositionis est vniuersalis, neque particularis, & indefinitus, vt bene probat argumentum; sed sensus est singularis, ac determinatus, vbi de euentu prorsus identificato cum extremo singulari, nempe cum vocatione A in Petro, affirmatur eum esse euentum, cui si detur, adiungetur conuersio Petri: hoc autē est contingens, quia possibile est huic vocationi, si detur, non adiungi conuersionem Petri; sed potius negationem conuersionis. ¶ Sed vrgebis efficaciter quoad speciem. Veritas conditionata, purificata conditione transit in absolutam. Sed conditio prædictæ veritatis est vocatio singularis A: ergo si detur vocatio singularis A, dabitur con-

uersio absoluta. At dabitur vocatio singularis A, si detur ea vocatio etiam sine conuersione: ergo dabitur conuersio absoluta, si detur ea singularis vocatio etiam sine conuersione, quod est implicatorium. De hoc sophismate multa tract. de Prædest. disp. 3. c. 4. ubi varijs instatijs infringitur, ac diluitur. Summa solutionis, quæ ibi recoli potest, ea est. Veritas conditionata trāsit in absolutā purificata conditione, retenta in ratione conditionis, de qua verificetur, eam esse quæ, si detur, dabitur talis effectus, v. g. conuersio; non vero purificata conditione amittendo rationem conditionis, de qua id verificetur. At vocatio singularis A, vt diuisa à conuersione nō retinet, sed amittit rationem conditionis, de qua verificetur, eam esse, quæ, si detur, dabitur conuersio: quia pugnat diuidi à conuersione, id est, eam vocationem dari sine conuersione; & eam esse, quæ si detur, dabitur conuersio. Vnde, & si verum sit: *Si detur hæc singularis vocatio dabitur conuersio*; & aliunde verum quoque sit, data hac singulari vocatione sine conuersione, dari hanc singularem; vocationem non tamen inferatur ex hac vocatione, data sine conuersione, dari conuersionem. Quia talis vocatio, vt data sine conuersione, non retinetur in ratione conditionis, de qua verificetur, eam esse, quæ

si detur, dabitur conuersio.

49 Obijcies septimo. Vocatio A. connectitur essentialiter cū eo, quod, si detur, conferatur a Deo, vel sciente Petrum conuertendum cū illa; vel sciente non conuertendum: ergo perinde erit conuertetur Petrus, si detur ipsi vocatio A. ac si dicatur conuertetur, si detur ipsi à Deo cum scientia conuersionis ex illa, aut cum scientia non conuersionis: Sed hæc veritas est necessaria: ergo & illa: Conuertetur Petrus, si detur ipsi auxilium A. Minor probatur; nam ea veritas ita exponitur; vel Petrum habere vocationem A. à Deo sciente Petrum conuertendum cū ea vocatione, vel Petrum habere vocationem A. à Deo sciente Petrum non conuertendum cum eo auxilio, est positio, quæ, si detur, Petrus conuerteretur. Hæc autē veritas disiunctiua necessaria est, quia saltem alterū ex disiunctionis extremis est necessariū; quia Petrum habere vocationem A. à Deo sciente conuertendum Petrum cum ea vocatione est necessario positio, quæ, si detur, conuertetur Petrus. Explicatur primo. Vocatio A. essentialiter connectitur cum eo, quod, si detur, procedat à Deo sciente causaturā esse conuersionē; vel nō esse causaturā illam. Atqui Deus per hanc scientiam, si Petrus habeat vocationē A. conuertetur attingit ex parte conditionis vocationē secundum sua essentialia ergo attingit.

tingit illā, vt connexā vage cum alterutra ex prædictis scientijs: vnde illa scientia Dei, si Petrus habeat vocationē A. conuertetur reddet sensum disiunctiuū necessariū expositū supra num. 9. Secūdo. Deus videt coniungendā esse cum conuersione Petri vocationē A. si existat, non quidē si chymericē existat: sed si verē, re ipsa, modoq; possibili existat. Sed nequit existeret modo possibili nisi coniuncta cū scientia diuina conuersionis oriundę ex ipsa; vel cū scientia diuina conuersionis non oriundę ex ipsa: ergo non aliter De^o cognoscit, si existat vocatione A. Petri esse cōuertendū, quā cognoscendo cōuertendū esse, si ea vocatione existat cū vna ex prædictis scientijs, qui est sensus necessarius disiunctiuus, vt vidimus.

30 Obiectiones istę, vt cuique attendenti patebit pugnāt cōtra veritates cōtingētes cōditionatas, siue fūdas in decretis actibus, siue alibi, proindeq; ab omnibus solui debēt. Ad argumētū respōdeo, cōcessio antecedente, nego consequentiā. Nam aliud est si Petro detur vocatione A. connexa cū vna ex illis scientijs, Petrus cōuertetur, & aliud, si detur cōplexū ex vocatione A. & vna ex illis scientijs Petrus conuertetur. Hoc secūdū reddit sensum disiunctiuū necessariū, de quo arguens. Primū illud, coincidit cū hac veritate, si existat vocatione A, Petrus cōuertetur redditque sensū veritatis cō-

tingētis, quāperinde est ac si dicas, singularis casus existētia vocationis A, quæ nequit existere nisi in cōsortio alterius ex illis scientijs, est casus, cui, si daretur, adiungeretur cōuersio Petri, quæ veritas est cōtingēs, & eius cōtradictoria possibilis. Nota in primo sensu includitur in hypothesi modo disiunctiuo prædictæ scientiæ. In secūdo verō ponitur extra totā hypothesim, licet ab ea connotentur, vt infra explicabo.

31 Ad primā cōfirmationē, cōcesso primo syllogismo, nego cōsequentiā subiunctā; quāuis enim verū sit, Deū cognoscere hanc veritatē, si existat vocatione A, Petrus cōuertetur attingere hypothesin scilicet vocationem, secūdū sua prædicata essentialia, ac per cōsequēs, vt cōnexā cū alterutra ex illis scientijs, id est, vt determinatā ad nō existendū, nisi in cōsortio alterius ex illis; tamē hinc, solū sequitur, Deū attingere vocationē, ex parte hypothesin attingere tales scientias, vt terminos cōnotatos ab ordine, quē ad illos dicit vocatione, vt terminos, inquā adæquatē distinctos ab ordine, quē ad illos dicit vocatione posita in hypothesi, ac proinde tales scientiæ se habēt extra totā hypothesim; nō intra illā, ideoque sensus eius veritatis nō est disiunctiuus necessarius intētus ab arguente; sed determinatus cōtingēs. Sicut in hac propositione; Creatura dicens ordinem ad Deum

est aliquid adæquate distinctum à Deo, non est pars subiecti Deus, alioquin non verificaretur de subiecto esse adæquate distinctum à Deo; sed Deus est connotatum subiecti adæquate distinctum à subiecto.

52. Ad confirmationem concessa maiori, distingo minorem. Nequit vocatio existere modo possibili, nisi coniuncta cū ex vna illis sciētijs, quatenus non potest existere diuisa ab vtraque scientia concedo minorem quatenus præcise sit possibilis vocatio, vt coniuncta cum vna scientia, vel prout coniuncta cū alia; non autē vocatio secundū se, nego minorem, & deinde consequentiam. Itaque Deus per illam scientiam si existat vocatio

Ap Petrus conuertetur, attingit ex parte conuersionis determinatē entitatem vocationis, non verò disiunctiue coniunctionem vocationis cum scientia conuersionis oriundæ ex illa, vel cum scientia conuersionis non oriundæ ex illa, & quia non solum istæ coniunctiones, vel complexa sunt possibilia; sed etiam vocationis entitas, ideo ex parte conditionis attingitur quid possibile, ea-

que veritas reddit sensum contingentem, vt iam exposuimus.

DISPUT. XX.

An Deus cognoscat contingentia conditionata in decreto actualiter exercito, absoluto subiectiue, & obiectiue conditio-
nato?

Explicemus iam modum, & medium, quo Deus vtitur, vt notitiam habeat istorum conditionalium. In quo magna controuersia nobis est cum PP. Dominicanis. Vtinam intellectus dissidia cum summa conformitate voluntatis conciliantur.

CAPVT I.

Status controuersie, Theologorumque sententia.

I. **V**idimus Deum hanc, & similes veritates contingentes, & conditionales certo, & infalibiliter cognoscere: Si Tyrij, & Sidonij viderent miracula Christi conuerterentur. At, quo medio ducitur ad cognoscendam illam, potius quam oppositam? Sunt, qui respondeant, rationem esse, quia Deus ex se ipso pro mera sua libertate habet ab æterno decretum efficax, neque pro libertate humana ponibile, neque pro libertate

hujus

humana, quoad suam existentiam euitabile, quod huius naturæ est: Decerno, quod Tyrij, & Sydonij, si videant miracula Christi conuertantur, & ad conuersionem prædeterminentur. Vocatur hoc decretum absolute, & actualiter exercitum ex parte actus, vel subiecti, quia re ipsa existit actualiter in Deo; & non solum existeret, si certa conditio poneretur. Vocatur conditionatum obiectiue, quia non decernit, quod suum obiectum absolute existat; sed, quod existat, si datur talis conditio. Alij volunt, habere Deum prædictam scientiam, non quia Deus, quidpiam actualiter decernat; sed indepēdēter à decreto actualiter exercito; & ex eo præcisè, quod sit verum, quod conuerterentur Tyrij, & Sydonij, Deusque haberet omnia decreta requisita ad talem conuersionem, si daretur talis conditio videndi miracula Christi. Qui primam responsionem adhibent, censent prædictam scientiam esse liberam, utpote innixam decreto libero Dei actualiter existentii. Qui verò posteriori modo respondent, existimant prædictam scientiam, neque purè naturalem, & necessariam esse; neque liberam; sed mediam inter naturalem, & liberam, propter rationem in seqq. tradendam.

2 Prioris sententiæ sunt Aluarez, Dominicanique Iuniores,

quos sequitur Ioan. à S. Thom. disput. 20. art. 3. & seqq. Cursus Carmel. disp. 6. & 10. Citantur etiam Zumel, Cornejo, Hieronymus de la Rua, Leonar Coqueus, Villegas, & alij, ut testatur Ioann. à S. Thom. art. 6. At cæteri, præter tres, vel quatuor quam sint dubiæ fidei, expendit Paulus Leonardus de scientia Media 3. p. sect. 1. Hanc tamen sententiam nonnulli Scotistæ defendunt, quāvis cū aliquo discrimine. Licet enim defendāt prædicta cōditionata cognosci à Deo in decreto efficaci subiectiue absolute; & obiectiue cōditionato; nolunt tamē, ex tali decreto, purificata iam conditione deriuari physicā prædeterminationem, per quā voluntas prædeterminetur ad actum illū absolute efficiendū, qui præuius fuit efficiendus, si talis conditio existeret. Iam inter hos ipsos Scotistas dissidiū est. Nam alij vocant prædictum decretum *antecedens* fatentes pro sola Dei libertate; non pro nostra, poni, & quoad existētiā euitari posse. Alij vocant illud *concomitans*, non tamen satis clarè explicant, an pro sola diuina libertate ponibile, & euitabile sit. Videātur Authores quos adduximus disp. 9. de prædest. cap. 1. Pro sententia Dominicanorū stat Franciscus Fœlix cap. 6. de scientia diff. 2. n. 4. ubi asserti Smiling. & Mōrepilosum, licet in excludenda physica præ-

determinatione cū reliquis Sco-
tistis conueniant.

3. Hac est tota authoritas à
D.D. Theol. petita pro hac nouis-
sima sententia de scientia condi-
tionata innixa decretis actuali-
ter exercitis. Videamus, an op-
posita sententia maiori polleat
authoritate à Theologis Scho-
lasticis desumpta. Monuerim ta-
men prius, Thomistas huius tē-
poris velle, totum dissidium
concedendi, vel negandi scien-
tiam mediam, in hoc vno stare.
An Deus certò, & infallibiliter
cognoscat prædicta conditiona-
ta, vel dependenter à decreto
actualiter exercito; vel indepen-
denter ab illo. Quo fit, vt ex ip-
sorum aduersariorum confes-
sione, possimus iure optimo pro
scientia media, quātum ad rem
ipsam, quicquid de nomine sit,
Thomistas omnes afferre, qui
negauerint hanc scientiam pen-
dere à decretis actualiter existi-
tibus; maxime, cum agere no-
uiores Thomistae ferant, aliquos
ex suis afferri pro sententia ne-
gante Deo cognitionem cer-
tam, & infallibilem horum cō-
ditionatorum; quoad ipsum e-
uentum, qui esset, si poneretur
conditio.

4. Hæc posito stant pro nobis
in primis ex Thomistarū Schola:
Verdu in relect. cōtra scientiam
Mediam fol. 15. negans decretū
cōditionatū, & fol. 12. affirmans
Deum cognoscere peccata, in

qua homo laberetur, ante omne
decretum actu habitum. Magi-
ster Nauarrete tom. 1. controu.
56. pag. 352. negat cum P. Vazq.
omne decretum cōditionatum
circa quodlibet obiectum crea-
tum, siue liberū, siue non liberū,
& §. 3. ait, si cognoscuntur à Deo
futura conditionata, cognosci in
diuina determinatione, quæ nō
est ponenda. Pro eadē sententia
negate hæc decreta multis titu-
lis stat Ledesma, vt constabit ip-
sum legēti disp. 2. pag. 582. cōcl.
2. Cabrera 3. p. q. 1. art. 3. disp. 1.
n. 349. ait frivola esse, & in Deo
imperfectionē consistere solu-
tionē, quæ Deo tribuit præscire
conditionalia in decretis actua-
libus. Zumel hic disp. 8. concl. 3.
eandem responsionē vocat ridi-
culā, quæ Deum imperfectū red-
dit. Videatur tom. 3. variar. & in
commentarijs ad 1. 2. & apud
Aluarez lib. 1. responsionū cap. 4.
n. 5. Fauet Bañez in editione vl-
tima, 1. p. q. 23. art. 3. §. *Ad mo-
tiua*. Rispolis lib. 1. de diuinis
prædefinitionibusq. 1. concl. 2.
initio, tribuens idem omnibus
Thomistis, & D. Aug. & pag. 93.
§. *Ad argumenta*, ait, hanc scien-
tiam esse potè naturalem, licet
absolutè defectibilem.

5. Ex alijs Authoribus pro
scientia Media stant ex Ecclesiæ
Episcopis. Mascareñas, Malder.
Dioraleu. Belear. Ex PP. Cister-
censibus, Petrus Lorca, Petrus
à S. Ioseph, Angelus Manrique
Epil.

Episcopus Pacensis in commen-
tarijs ad 1. part. prælo paratis.
Ex PP. Franciscanis testantibus
hanc esse mentem Scoti. Cael-
lus, Faber, Tamarit. Meurise.
Ioannes Poncius. Ex Capucinis,
yterque Ludouicus, Caspens.
Et Dolan. Ex Augustinianis Mē-
doza, Putean. Albiz, Basilius,
Pennotus, & qui nuper ad meas
venit manus Cælestinus Brunus
in disputat. quotlibericis disput.
13. de scientia Dei §. 8. ex Mi-
nimis Ioannes Duralleus, Ma-
rin. Marfenius, Claudius Ran-
golijs. Ex alijs non Regularibus
Curiel, Gamachæus, Andræas
Duvallius, Stapleton. Racon.
Pessant. Thomas Pius, Gerua-
sius Visonius, & alij, quos attu-
limus tract. de prædest. disp. 20.
num. 4. ex Paulo Leonard. 3.
part. respōsionum sect. 10. apud
quem sect. 6. videri possunt no-
stræ sententiæ fauentes Acade-
miæ Complutens. Pinciana. Mo-
guntina, Parisiensis, Herbipolen-
sis, Siguntina. Granatensis, &
aliæ. Mitto plura, tum quia me-
liori calamo conscripra propè
diem spero. Tum quia dicta suf-
ficient, vt candidus lector vi-
deat, quo iure Thomistæ nouis-
simam introductionem suorum
decretorum cōditionalium op-
positam sententiam autoritate
superare in vulgus spargant. Et
licet pro sua sententia potius ar-
gumentando, quam referendo,
nonnullos Authores trahere stu-

deant, constabit tamen ex dicē-
dis pro scientia Media, non mul-
ti roboris argumenta esse.

6 Iam vero ex Authoribus
Societatis duos supra 50. refert
Leonardus in opere de scientia
Media 3. part. sect. 11. Quibus
adiunge P. Martinon. Recupirū.
Ribas, Franciscum Amico. Ri-
pald. Franciscum de Lugo. Ar-
riaga citatos tract. de prædestin.
disp. 20. num. 3. adde P. Annat.
in opere integro de hac re. P.
Gaspar Hurt. diffie. 10. de scien-
tia P. Antonium Perez in asser-
tionibus Theologicis ad 1. part.
num. 88. & seqq.

C A P V T II.

*Probatut ab authoritate nostræ
sententiæ.*

7 **V**erissima mihi est se-
cunda sententia Socie-
tatis, quæ scientiam Mediā
pro viribus defendit, nimirum
scientiam certam, & infallibi-
lem contingentium conditio-
natorum independentem à de-
creto libero actualiter exercito
ex parte Dei. Et quamvis hanc
sententiam ab authoritate pro-
bare superuacaneum videatur,
cum nihil addendum restet his
quæ diligentissime congescerunt
P. Suarez tom. 1. de grat. pro-
logom. 2. cap. 5. P. Fastol. hic, &
P. Montoia per plures disputat.
de scientia; præterire tamen

non possumus vnā, vel alterā authoritatem perpendere, non nullasque alias indicare. Sumitur ergo efficacissimum argumentum pro nostra sententiā ex Lucæ 10. 13. Matthæi 11. 21. illis verbis: *Væ tibi Corozaim, & tibi Bethsaida; quia si in Tyro, & Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis olim in cilicio, & cinere poenitentiam egissent.* Ex quo loco, & alijs constat, non solum homines absolute reprehendi, quia male operantur; sed etiam respectiue, quia male ipsi operantur, bene operantibus alijs.

8. Sic igitur argumentor. Exstat in Sacra pagina increpatio cōparatiua vnius cū alio. Sed ea, ne sit inanis, ac delusoria postulat bene operantem, & non bene operantē inæquales nō esse in illis, quæ independenter ab vsu suæ libertatis existunt, ac de se plurimum iuuant ad bonam operationem: ergo talis inæqualitas adesse non debet, vt increpatio comparatiua frustanea nō sit. At ea inæqualitas adest, admissis decretis efficacibus omnino antecedentibus ad vsum libertatis, quæ dentur comparatione bene operantium: ergo talia decreta reiicienda sunt. Probatur minor primi syllogismi. Nam iuxta Aristotel. lib. 3. & 6. Ethicorum argumentum à comparatione inefficax est vbi datur disparitatis ratio valde conducens, vt diuersitatem

sortiantur extrema, inter quæ instituitur comparatio. Vnde comparationes istæ sunt ridicule. Quomodo non amans vehementissimè Regem, à quo nihil boni accepisti, cum ita Petrus amet summis honoribus ab eodem cumulatus? Quomodo famæ detrahis Francisci, mortales tecum inimiciā gerentis; summè commendato Paulo extrema omnia tentāte, vt amicissimum se se tibi exhibeat? At eiusmodi comparationes, ideo sunt inanes, quia ex parte operantium datur ante ipsorum actiones ratio valde potens, vt difformiter operentur: ergo, vt comparationes, de quibus loquimur, non sint inanes, requiritur, vt antecedenter ad actiones in quibus comparatio instituitur non sit ratio magnopere conducens, vt tales actiones diuersitatem sortiantur.

9. Iam vero prædictam inæqualitatem adesse iuxta sententiam admittentium decreta, quæ independenter ab vsu nostræ libertatis sint efficacīa ab intrinseco, manifestum est. Nam respectu bene operantium datur antecedenter ad vsum suæ libertatis decretum ab intrinseco efficax adeo conducens ad bonam operationem, vt connectatur infallibiliter cum ipsa. At vero respectu non bene operantis non datur hoc decretum; sed potius, vel eius decreti defectus; vel.

vel decretum oppositum, quæ duo conferunt adeo ad non operandum bene, ut connectantur infallibiliter cum omissione bonæ operationis: ergo ex parte bene, & non bene operantis datur antecedenter ad bonam operationem; & ipsius omissionem ingens discriminis ratio magnopere conducens, ut quoad operationem bonam diuersitatem magnam fortiantur. Vnde non apparet, quomodo Iudæi non repellerent sufficientissimè comparatiuam increpationem sic dicentes. Quid nobis ex eplo Tyrriorum improperas? Nam si ipsi viderent eadem signa, quæ nos, haberent decretum efficax prærequisitum, ut poenitentiam agerent; quo tamen nos caremus; neque pro nostra libertate comparare valemus. Quid ergo mirum, quod in tanta rerum disparitate non agamus poenitentiam, quam illi agerent?

10. Inde confirmatur hæc ratio. Inepta est increpatio comparatiua, quando comparatio magis tegit, quam detegit malitiam peccantis. Increpationes enim comparatiuæ institutæ sunt, ut ex vnius virtute magis pateat vitium alterius. At prædictis decretis antecedenter efficacibus admissis, increpatio comparans male operantem cum bene operante non magis detegit, sed potius tegit malitiam: ergo tales increpationes, admissis eis de-

cretis, videntur ineptæ. Minor manifesta videtur rem euoluenti. Nam ex parte bene operantis datur ante liberum consensum tam efficax decretum ad bonam operationem, ut cum eius omissione constare non valeat. Ex parte autem male operantis, datur in primis carentia talis decreti; quod tamen decretum secundum aduersarios, omnino prærequiritur ad bene operandum; deinde, vice decreti efficacis ad bonum, datur decretum efficax antecedens ad materiale actionem peccandi inconiungibile cum cuitatione malitiæ. Quis autem non videat, ita collatis inter se bene; maleque operantibus, non elucere magis; sed magis obscurari malitiam peccantis? Quis dubiter, his omnibus inspectis, non esse aptam comparisonem istam, ut male operans confusio nem patiatur ex conspectu bene operantis sic ipsi oppositi?

11. Quod amplius vrgetur. Nam inspectis omnibus, quæ anteuertunt operationem eorum, qui conferuntur inter se, illisque omnibus circumstantiis inter se comparatis, magis occultatur, quam manifestatur malitia peccantis. At ea omnia pensari debent, ne ridicula sit increpatio comparatiua. Ergo iuxta sententiam aduersariorum, contra suum finem, ridiculaque videtur increpatio comparatiua. Maior constat ex num. 10, Minor sola sui

explicatione patet. Si enim Petrus, & Paulus aquarentur duntaxat in vno leui munusculo ab Rege accepto; disparesque essent, quia innumera alia Petro accessere, ridiculus esset Rex, qui sic Paulum obiurgaret. Cur non mihi exhibes ea signa amoris, quæ Petrus, cum à me acceperis munusculum, quod ille? Nam in promptu esset responsio. Quid mirum, si innumera alia in illum congestissint. Debent ergo omnia pensari, ne ridicula sit increpatio.

12 Ex quibus, vt omittam solutiones, quæ displicent ipsis aduersarijs, satisque ex dictis, & dicendis enervantur. Respondent primò Albel. 1. p. disp. 45. num. 80. & alij, quos sequitur Franciscus Toxlix capit. 6. de scientia Dei difficul. 2. Quamuis Iudæi non fuerint per omnia æquales Tyrijs, & Sydonijs; habuisse tamen auxilium sufficiens ad credendum, idque sufficere ad exprobrationem Christi. Nam reprobi meritò reprehenduntur in die iudicii comparatiuè ad Apostolos; imò, & comparatiuè ad Christum longè maioribus auxilijs ad bonam operationem præmunitum. Sed in primis responsio ad hæc exempla facilis est, nimirum non increpari reprobos comparatiuè ad Christum, quoniam ipsi peccarunt, & non Christus. Non quia bonam omiserunt opera-

tionem cum talibus auxilijs; & Christus illam posuit cum alijs auxilijs longe vberioribus. Nam vt patet, sic ipsis Christum opponere ineptum medium est, vt rubore suffundantur; sed ipsis Christus opponitur, quatenus ingentes labores perpessus pro ipsis est, magnaque beneficia contulit in ipsos, vt ipsorum ingratitude, ac desidia magis appareat. Similiter opponuntur ipsis Apostoli, quatenus reprobi saltem habuerant auxilia paræ roboris, vt exercerent opera, saltem minus heroica; quæ tamen omiserunt; quam habuerunt Apostoli ad exercitium operum longè præstantiorum.

13 Deinde contra solutionem primò est. Nā, vt constabit tract. de concord. difficillimū est componere male operantes habere sufficiens auxilium ad bonā operationem, si ad hanc prærequiratur decretum antecedens, quod pro libertate creata nequit acquiri; sed solum poni pro arbitrio Dei. Secundò. Nam aliud est, quod requiritur ad reprehensionem absolutam male operantis; & aliud, quod requiritur ad reprehensionem comparatiuam per oppositionem cum bene operante. Ad primā sufficit, quod male operetur habens sufficientiam ad bonā operationem. Ad secundā, vltèrius requiritur bene operantē non habere antecedenter

denter ad vsum suę libertatis lō-
gē vberiora subsidia ad bonam
operationem. Ratio est, quā iam
dedimus. Nam obiurgatio cō-
parativa opponit benē operantē
male operārī, vt hic in mala ope-
ratione pudeat ad conspectum
male operantis. At nisi oppona-
tur ipsi, qui benē operatus fuerit
cum non maioribus subsidijs,
quā ipse male operatus est op-
positio non est apta ad erubescē-
dum; sed potius ad aliquā excu-
sationē obrendendā ex eo, quōd
mirum non sit alterum cum lō-
gē maioribus subsidijs benē ope-
ratum esse: ergo ad increpationē
comparatiuā opponendi inter se
sunt, qui antecedenter ad exer-
citiū suę libertatis, vel sint æ-
quales; vel saltem non multum
discrepent; in his, quę iuuant ad
bonam operationem.

14. Sed, vt rem grauissimam
sub aspectū ponamus. Conside-
retur ex vna parte Beatissima
Virgo (præcisus illis, quę physicā
afferunt necessitatē amādi Deū)
instruēta scientia infusā euidenter
proponēte diuinas perfectiones,
præstantissimæque motiua Deū
amādi. Munita etiā suauissimis,
& intensissimis affectionibus in-
deliberatis erga Deum, adeo, vt
omnibus inspectis, maximā ha-
beat necessitatē moralem amā-
di, minimamque potestātē phy-
sicam omittendi amorem. Cō-
tra verō cōsideretur demon suis
pœnis impatientissimū, nihil eq;

modis vehementissimē conci-
tatus ad odiū Dei, atque ita pen-
satis omnibus, habeat necessita-
tem morālē odio habendi Deū,
relictā potestate omittendi o-
diū in minimo gradu sufficiē-
tiæ physicæ. Tunc sic. Quis du-
bitet ridiculam esse increpationē
illam comparatiuā Dæ-
monem conferentem cum Bea-
ta Virgine? O miserum! Quo-
modo in his circumstantijs vene-
mentissimē concitantibus ad o-
diū, me odio prosequeris, cū
Beata Virgo prosequatur amo-
re in alijs circumstantijs vehe-
mentissimē prouocantibus ad
amorem? Ergo similiter, ad-
missis decretis antecedentibus,
quę reiicimus, increpatione ma-
le operantis respectiue ad benē
operantem ridicula est. Pro-
bō consequentiam. Prima in-
crepatione ridicula est, quia li-
cet vtrobiq; sit potestas ad
omissionem odij; alibi tamen
est ante vsum libertatis adeo
moraliter applicata ad odiū,
vt consurgat infallibilitas mo-
ralis odij; alibi verō tam ap-
plicata moraliter ad amorem,
vt oriatur infallibilitas moralis
amandi. At in nostro casu be-
nē operans habet ante suę li-
bertatis vsum adeo applicatam
voluntatem ad bonam ope-
rationem per decretum antece-
dens, ne resultet infallibilitas me-
taphysica bene operandi; cum
tamē male operans habeat ante

suae libertatis vsum suam voluntatem adeo applicatam praeuē ad malam operationem, vt resulet metaphysica infallibilitas male operandi: ergo à fortiori magis hic ridicula erit increpatio comparatiua.

15 Respondent secundò, communiter cum Ioanne a S. Tho. disp. 20. art. 5. Idcirco rationabiliter Iudæos increpari cōparatiuē ad Sydonios. quoniam isti non haberent maiorem potestatem ad suam cōuersionem, quam habuerunt Iudæi. Quia licet vtrique dispares essent in decreto efficaci Dei circa conuersionem, quia tamen hoc decretum non requiritur ad posse cōuerti; sed potestati aliunde constitutam applicat infallibiliter ad actualem conuersionem, idcirco in potestate ad conuersionē non datur inæqualitas. Quamobrem iure optimo possunt Iudæi reprehendi comparatiuē ad Tyrios, & Sydonios, quia Iudæi non se conuerterunt cum potestate ad conuersionem illi æquali cum qua Sydonij conuerterentur. Sed contra primò. Quia difficillimè intelligitur, quomodo sit vera, & propria potestas, ratione cuius imputabilis sit ad culpam omisio conuersionis, sine præsquisito ad conuersionem, quod nequit pro nostra libertate comparari; sed solum poni pro arbitrio Dei. At iuxta aduersarios, decretum antecedens effi-

cax diuinum præsquisitur ad conuersionem; solumque potest pro arbitrio Dei poni; non pro nostra libertate comparari: ergo sine tali decreto non est vera, & propria ad conuersionem potestas, ratione cuius imputabile sit ad culpam non conuerti. Sed de hoc argumento latè tract. de concord.

16 Secundò. Qui conuertitur nequit per increpationem comparatiuam opponi, cui non conueritur, vt hic pudeat ad conspectum illius, si ille, qui cōuertitur habeat ad conuersionē potestatem adeo melioris conditionis, quam alter, vt vnus potestas sit antecedenter ad conuersionē applicata ad ipsam per applicationem, quæ nequit moraliter componi cum non conuersione; alteriusque potestas contrario modo sit applicata: ergo à fortiori non poterit, qui non conuertitur reprehendi cōparatiuē ad illum, qui conuertitur, si iste ante vsum suæ libertatis applicatur ad conuersionem applicatione physice, & metaphysice incomponibili cum negatione conuersionis, cuiusmodi applicatio est decretum efficax antecedens conuersionis; & alter, qui non conuertitur, non applicatur similiter ad conuersionem; sed potius ad non conuersionem, vt contingit per decretum efficax de non conuersione.

17 Explicatur. Sicut prauia applicatio moralis ad cōuersionem valde confert ad illam; ita etiam prauum decretum efficax ipsius; & sicut praua applicatio moraliter connexa cum cōuersione secum affert infallibilitatem moralem cōuersionis; ita prauum decretum se cum affert infallibilitatem physicam, & metaphysicam cōuersionis. Nunc inquirō. Vel ille, qui cōuertitur cum illa applicatione secum afferente moralem infallibilitatem cōuersionis redditur ineptus ex vi talis applicationis, vt comparatione ipsius obiurgetur, qui non cōuertitur; vel non redditur sic ineptus? Si dicatur hoc secundū, constat clarē falsitas responsionis ex num. 14. Si dicatur primū: ergo cum inter prauam applicationem, & decretum efficax antecedens, hoc solum discrimen sit, quod illa applicatio moralem affert infallibilitatem cōuersionis; & illud decretum infallibilitatem metaphysicam, profecto, si ex vi prauae applicationis potestas illius, qui cōuertitur adeo melloris conditionis sit in ordine ad cōuersionem, vt, qui cōuertitur, nequeat opponi; cui non cōuertitur, vt hic erubescat; & fortiori non poterit, qui cōuertitur ex vi prauis decreti illi, qui non cōuertitur opponi, vt pudore suffundatur. Et quidem mirum est

id, quod supernenit potestati ad cōuersionem moraliter connexum cum cōuersione sufficiente inaequalitatem asserere, vt, qui bene sic operatur, non possit componi cum eo, qui nō operatur bene, vt iste pudeat; & ceteris paribus, non asserere similem inaequalitatem, quod superuenit potestati ad cōuersionem connexum metaphysicē cum ipsa. Credat, qui voluerit, si potest.

18 Tertiō. Qui non cōuertitur impeditus est à Deo non decernente cōuersionem ipsius, quominus cōuertatur. Nam cum omisio decreti circa cōuersionem sit impossibilis essentialiter cum cōuersione, Deus ex se omittens tale decretum, impedit cōuersionem. Rursus, qui cōuertitur determinatus est, vt cōuertatur à Deo decernente efficaciter cōuersionem. At ineptum est, vt ipse, qui determinat cōuersionem vnius, & impedit cōuersionem alterius, reprehēdat illum, cuius cōuersionem impedit, comparatiue ad illum, cuius cōuersionem determinat: ergo ineptū videtur, Deum obiurgare, qui non cōuertitur comparatiue ad illum, qui cōuertitur, si praua decreta adintranantur.

19 Tandem respondēt, quod post Aluarez, Ledesma, & alios affert Ioannes à S. Tho. disp. 20. art. 5. scilicet, ideo dissentientes res.

respectu ad consentientes carpi, quoniam illi sufficientibus auxilijs abutentes impedimentum opposuere decreto efficaci Dei circa suam conuersionem; secus autem alij. Sed in primis solutio sustineri nequit, si sermo sit de obstaculo peccatorum precedentium. Tum quia in testimonio adducto non obiurgantur Iudæi comparati cum Gentilibus, quia maiorem illi, quam illi indignitatem præhabeant ad decretum conuersionis; sed quia neque fidem, neque poenitentiam exercuerunt in circumstantijs, quibus Gentiles exercuissent, nisi velis textui manifestam inferre vim: maximè, quia ex eo, quod Iudæi reprehendantur, ut impoenitentes, quando alij poenitentiam egissent, non colligitur maiora in illis præcessisse peccata: quippè Deus frequentissimè pro suo infinito dominio, misericordiaeque solet indignioribus vberiora impendere auxilia, sicut iuxta aduersarios Iudæis, quamuis indigniores essent, quàm Tyrij, copiam miraculorum, Christi præsentiam, & prædicationem fecit; quæ tamen Tyrijs defuere.

20 Tum quia credibilis est grauiora præcessisse peccata in Gentilibus Idolatris, Veneficis, ac Sodomitis. Tum quia in ipsa reprehensione maioris indignitatis precedentis idem argumentum formatur. Quamobrè difficultatis impetus non aufertur,

sed differtur. Nam per te in Iudæis indignioribus præcessit ante usam lux libertatis decretum Dei conexum infallibiliter cum ea indignitate maiori; cōtra verò in Gentilibus decretum infallibiliter inferens defectum eius indignitatis maioris: ergo tam difficile est, quod reprehendantur alij, quia non conuertuntur cum alij conuerterentur, quàm ex eo, quod maiorem indignitatem habeant cum alij non haberent. Tum quia negari nequit, Petrum, qui in prima occasione peccandi deliquit, posse reprehendi respectu ad Paulum in ea prima occasione non peccantem. At tunc non est recursus ad peccata præcedentia, quia loquimur de primis peccatis: ergo ad aliam solutionem confugiendum est.

21 Præterea nequit sustineri solutio, si sermo sit de obstaculo infidelitatis, & impoenitentiae sequentæ ex defectu decreti efficacis circa fidem, & poenitentiam. Tum quia, ut dixi tract. de auxilijs, & iterum firmabo tract. de concordia, contradictionem implicat impedire, per omissionem fidei, poenitentiaeque, decretum efficax circa fidem, & poenitentiam prærequisitum ad hos actus. Vide indicata in re simili disput. 16. num. 10. Tum quia proposita difficultas non superatur; sed alijs terminis reddit. Quia fidem, & poenitentiam

tiam omittentes habent ante
vsum suæ libertatis pro bene-
placito libero Dei decretum ef-
ficax circa talem omissionem
connexum infallibiliter cum il-
la, ac proinde, si hæc omisio
est impedimentum, quo impe-
diunt decretum efficax circa fi-
dem, & poenitentiam, præde-
terminantur pro libito Dei ad
impediendum tale decretum;
contra verò, qui credunt, &
poenitentiam agunt prædeter-
minati pro libito Dei ad hos a-
ctus, prædeterminantur ad non
impediendum tale decretum.
Quomodo ergo Deus increpat
illos comparatiuè ad istos, quia
illi; & non isti ponunt obicem
decreto fidei, & poenitentiae,
cum ipse Deus pro suo benepla-
cito prædeterminet illos, vt o-
bicem ponant; & istos, vt non
ponant?

CAPVT III.

Aduersariorum instantie.

12 **O** Bjciunt aduersarij. Se-
cundum August. cap.
10. de bono perseverantiae, &
alibi sæpè, ad diuinam reducitur
voluntatem, quòd hic præ alio
consentiat: ergo licet consen-
tiens, & dissentiens adeò sint dis-
pares, vt Deus efficaciter velit
vnius consensum; potius quam
alterius, reprehendi potest dissen-
tiens relatiuè ad consentientem:

ergo similiter quamuis pro me-
ro libito Dei, & independenter
ab exercitio libertatis creata
prædeterminet Deus consen-
sum vnius; & non alterius. Cõ-
firmatur primò. Quia Deus se-
cundum Paulum ad Rom. 9. 18.
cuius vult miseretur, & quem
vult indurat, quin possit homo
diuinæ voluntati resistere; er-
go consentiens, & obduratè
dissentiens tortiuntur discrimen
petitum ex misericordia Dei
circa vnum præ alio; & tamen
dissentiens increpari potest com-
paratiuè ad consentientem: er-
go pariter quamuis discrimen
habeant petitum ex prædeter-
minatione; & impredestini-
natione ad consensum. Secun-
dò, quia secundum Augusti-
num cap. 14. de dono perseuer.
Discrimen iudeorum, qui dis-
credunt à gentibus, qui crede-
rent, si Christi præsentia frue-
rentur, sumitur ex non præde-
stinatione diuina aliorum, & ex
aliorum prædestinatione. Si igitur
excessus in prædestinatione
non obest increpationi compa-
ratiuæ, cur oberit in prædeter-
minatione? Tertiò, quia iuxta
nos ipsos negari nequit consen-
tientem accipere à Deo maius
beneficium, & maiorem gratiam,
quam dissentientem; tamen iste
relatè ad illum reprehensibilis
est: ergo similiter licet ille; &
non ille prædeterminationem
accipiat.

23. Quartò. Nam, vt sancti PP. dissoluant quæstionem illā: cur vnus accipit à Deo gratiam efficacem ad cōsensum, & alius non, minimè confugiunt ad cōsensum vnus; & dissensum alterius; sed ad profunditatem sapiētiæ Dei, & inscrutabilia iudicia eius. Hinc Paulus supra ait: *O homo tu quis es, qui respondeas Deo!* Hinc Prosper lib. 1. de vocatione gent. cap. 25. *Profunditas illius quæstionis, quam secundum admirationem Apostoli impenetrabilem confitemur per liberi arbitrij velle, vel nolle non soluitur: ergo discrimen, vt alius habeat gratiam efficacem, & alius non, petendum non est ex nostro consensu, siue absoluto, siue cōditionato; sed ex mero libito Dei præficientis efficaciter, & omnino independenter à nostro consensu, quod cōsentiat vnus, non consentiente altero. Tamē locus est, vt increpetur iste opposito sibi altero: ergo nostra doctrina, neque Apostolo, neque PP. congruit. Tandem, quia Pelagiani negantes donum Dei esse fieri homines ex nolentibus volētes, obiecerunt Augustino nostrum argumentum contendentes, quod ex doctrina Augustini sequeretur, iniuste corripī non obediētes. Vnde, aiunt apud August. de correp. & grat. cap. 6. *Obedientiam non accepimus, quid itaque corripimur, quasi eam nobis dare possimus?* Quibus respondet*

August. cap. 7. *Iuste quidem corripī, quia sufficientiam ex Deo habentes, vt in bono perseverarent; ad malum tamen declinarunt: ergo nostrum argumentū Pelagianum est; & solutio Thomistarum Augustiniana.*

24. Hæc argumenta, minus benè perspectam habent nostrā doctrinam. Pro solutione argumenti plenè comprehendenda præmittendum est ex tract. de prædest. Tria decreta Dei concedi possunt circa consentientē, quæ sunt consentienti specialia; non communia dissentienti. Primum est decretum conferendi ipsi vocationem efficacem ad cōsensum, nempe illam, quæ præuisa est per scientiam conditionatam fore, vt, si detur, coniungatur cum cōsensu. Hoc decretum non habet vim per se ipsum exequendi cōsensum, sed media vocatione, quæ pro nostra libertate cum cōsensu cōiungitur. Vnde, cum iuxta nostram sententiam, qui dissentit, habeat sapē vocationem æqualis roboris ad obtinendum cōsensum quam ille, qui cōsensum præstat, planè deducitur, ex vi huius decreti non habere consentientem supra dissentientem maius robur, & vim ad cōsentiendum. Secundum decretum est prædefinitio efficax cōsensus per modum intentionis antecedens ad cōsensum; non verò per modum virtutis determi-

minantis ad executionem consensus, Hoc decretū, iuxta nostram sententiam, non infert cōsensum per modum vis se ipsā facientis nos consentire; sed praeclise determinādo Deū, vt ea det auxilia indifferentia, quæ prauidit, fore, vt si darentur coniungenda sint cum consensu. Vnde, cum iuxta nostram sententiam, sæpè dissentiens habeat auxilia non minoris energiae ad obtinendum consensum, planè constat, neque ex vi huius secūdi decreti, consentientē superare dissentientem, quoad robur, & vires iuuantes ipsum ad consentiendum.

25 Explicatur. Demus Petrū ad cōuersionem impelli suasionibus virtutis, vt quatuor, ad obtinendam cōuersionē. Demus Antonium suasionibus eiusdem virtutis impelli ad cōuersionē: cum hoc solo discrimine ex parte vtriusque, quod Petrus praedictis suasionibus adiungit pro sua liberrate cōuersionē; secus autem Antonius. Certè, si alius homo ex vna parte habeat in sua potestate suadere Petro suā cōuersionem suasionibus praedictae virtutis, & aliunde, quia per diuinam reuelationem ipsi certo constat, semel adhibitis eis suasionibus cōuertendum esse Petrum, velit toto pectore, vt Petrus cōuertatur, nihilq; aliud ad hunc finē praestet, quā praedictas suasioes adhibere. Certè in isto casu aequales erunt, quoad

vires ad cōuersionē Petrus, & Antonius, licet quoad affectum eius hominis dispares sint. Vnde nullus negabit hac disparitate nō obstante petita ex affectu, quem suadens habet connexum cum cōuersione Petri, posse increpare Antoniū, qui non cōuertitur, opposito sibi Petro, qui cōuertitur. Tertiū decretū est, quod nō est antecedens, siue per modū intentionis, siue per modum decreti executiui ad consensum Petri; sed praecise concomitans eum consensum; & quoad suam existentiam, & non existentiam non solum in arbitrio diuino; sed etiā in arbitrio creato constitutū iuxta dicta disp. 10. de praedest.

26 Hinc ad argumentū respōdeo. Tribuitur quidē diuinæ voluntati consentientem ponere suum consensum; non tamen, quia Deus talē consensum praedecernat efficaciter, vel praefinitione de se habente vim, vt potentiā executiuā determinet ad executionem, vel inferente praedeterminationem creatā determinantem infallibiliter ad executionem; sed quia talem cōsensum decreuit, vel decreto non adhibente maiorem vim ad cōsensum obtinendum à nostra voluntate, quā si tale decretum non existeret, ac proinde cōponibili cum aequali vi physica ex parte dissentientis ad consentiendum; vel decreto, quod suapte natura sic existit, vt simile decre-

Es

tum

tum existere, positum sit in arbitrio libero dissentientis. Vnde, si dissentiens respectu ad consentientem obligatus, respondeat: Ego non consentio sicut alter, quia meus consensus non est à Deo definitus, sicut consensus alterius, in promptu erit hæc redargutio. Quid hoc refert, si pensatis omnibus, non obstante decreto Dei, æqualis roboris subsidia habuisti ad consentiendum ac alter, & vel decretum, quod datur respectu alterius non magis iuvat ad consentiendum, quod subsidia, quæ in te existunt, vel si est decretum requisitum ad consensum, constitutum est in tua libertate, quod respectu tui existat, sicut existit respectu alterius; & æqualiter adiutus es ex parte Dei, ut existentiam eius decreti determines, ac adiutus est alter?

27. Ad primam confirmationem similiter respondetur. Apud prædeterminantes sumitur discrimen, ex eo, quod dissentiens careat prædeterminatione, ac decreto, tum habentibus vim determinandi infallibiliter voluntatem nostram ad consensum; tum etiam ita prærequisitis ad consensum, ut dissentiens nequeat pro sua libertate comparare tale decretum prædeterminans; & contra consentiens habeat talem prædeterminationem, ac decretum, quod cum increpatione comparatiua non

constare, probatum est efficaciter. At in nostra sententia, tametsi consentiens resistere nequeat Deo volenti efficaciter, quod consentiat, quia cum hoc decreto nequit componere dissentium; dissentiens tamē sapē est æqualis consentienti, quoad omnia subsidia viribus prædita, ut consensum obtineat; & licet inæqualis sit consentienti, quoad aliqua decreta, quæ respectu consentientis datur; tamē, cum hæc decreta, vel præcisè pertineat ad ordinē affectiui, nō addendo nouā vim ad consensum efficiendum; vel talia decreta, quoad suam existentiam comparari possint pro libero dissentientis arbitrio, manet omnino locus ad increpationem comparatiuā, ut constat ex prænotatis.

28. Ad secundā confirmationem. Tametsi discrimen Iudeorum, & Gentiliū sumatur, quia Iudæi discredunt, & gentes crederent; libenter tamen fateor, sumi etiā ex parte Dei, qui non prædestinavit Iudæos ad fidem; & prædestinavit Gentiles. Nam, ut dixi tract. de prædest. non est aliud iuxta Augustinū prædestinatio ad fidē, quā decretū æternum Dei connexū infallibiliter cum illa, & ut iam diximus, varia decreta datur huius generis, quando fides exercetur. At, cum hæc decreta, ut dicebamus, nouam vim non addant ad credendum, & quæ requiruntur ad fidē eo modo, quo requiruntur ad illam,

Iam, possint pro libertate dissentientis quoad ipsorum existentiam comparari, non excluditur ratio ad obiurgationem comparatiuam. Ad tertiam. Excessus beneficii, quod in consentiente præ dissentiente est, sumitur ex nostro consensu, dono quidem Dei, per quod, auxilium redditur efficax. At ex aduersariis excessus sumitur ex prædeterminatione consentientis, & imprædeterminatione dissentientis. Et cum hic excessus non sit in potestate libertatis creatæ, neque obiurgatio comparatiua potest esse hæc. Quare imprædeterminatus es, cum alter prædeterminetur? Nec etiã hæc. Quare dissentiris cum alter consentiat? ut argumentis factis iam euicimus. At iuxta nostram sententiam æquo iure potest increpatio comparatiua, sic formari. Quare cum talibus auxilijs ad consensum non posuisti consensum, eaque reddidisti efficacia, cum alius cum non fortioribus auxilijs consenserit, eaque reddiderit efficacia?

29 Ad quartã. Post alios nostros DD. respondet elegantissimè P. Annatus disp. 1. num. 16. Duplicem hic diuersissimam esse obiectionem, & quæstionem. Prima, quam Thomistis nos opponimus, & neque Apostolo, neque Augustino fuit opposita. Secunda, quã Hæretici Catholicis omnibus opponere possunt. Et quia non solum doctrina dignissima est, quæ plenè percipiatur; sed verba Pa-

tris Annati dignissima, quæ transcribatur, sic ex ipso dicatur. Prima quæstio est. Quare mihi exprobras, quod inefficacia reddã hæc media, eo nomine, quod eadem in Tyro, cum quibusdã alijs, & quidẽ efficacioribus ex speciali decreto dandis non fuissent inutilia, cum sit verissimũ, neque Tyrũ aliud facturũ, quam, quod ego facio, si non haberet aliud auxilium, quam, quod mihi datum est, neque me minus facturũ, quã Tyrus faceret, si mihi auxiliũ idẽ quod illi fuisset decretum. Secunda est. Cũ posses ira res disponere, ut media, quæ mihi suggeris essent efficacia: & ea, quæ suggeris alteri non esset; quare maluisti ordinẽ hunc reb⁹ præscribere, quàm illum? Interrogatio prior procedit ex opinione iniustæ exprobrationis: posterior ex opinione iniustæ dispositionis.

30 Illa ratione nititur, quæ solui non potest, nisi negando, quod assumit, nempe tantã esse disparitatem virium in alijs, & in alijs ante suum consensum. Hęc non nititur ratione, quin potius illi admodum repugnat, Deum submittens hominum iuri: adiunctusque libertatem disponendi de rebus prout vult. Illa, nec proponitur, nec soluitur vnquam apud August. aut Prosp. ut nec apud Apostolum. Hęc proponitur, & soluitur non per humanum velle, sed per diuinum, his verbis: *Homo tu quis*

es, qui respondeas Deo. Nunquid potest figulus, &c. Vnde in hac quaestione, cur Deus sicut vni dedit gratias, quas efficaces praevidit, non dedit similiter alteri, ut potuit; sed potius inefficaces? non habemus, qui scientiam mediā tuemur aliud responsum praeter hoc vnum, adoranda scilicet diuinā sapientiae consilia, &c. *O altitudo diuitiarum!* Et: *Tu quis es, qui respondeas Deo?* Et: *An non licet mihi, quod volo facere?* Hæc est illa quaestionis profunditas, quā Prosper negat solui posse per velle, vel nolle creati arbitrij; soluendaque est per velle, vel nolle arbitrij diuini. Haftenus, paucis mutatis P. Annato.

31 Ad vltimam respondeo, diuersissimum esse argumentū, quod Augustino, & Catholicis Pelagiani obijciebant; & quod nos R.R. Thomistis opponimus. Nostrium sumitur ex eo, quod insulsa sit exprobratio, quæ imbecillibus opponit, quod non operentur, quando longè fortiores operantur. Vnde nostrum argumentum tendit ad excludendam comparatiuam obiurgationem, collatis imbecillibus ante actualem operationē cum longè robustioribus ad operandum. At Pelagianorum argumentum contendit, non esse reprehensione dignos, qui non consentiunt, ex eo, quod impossibile sit bonum consensum habere, nisi donatum à Deo. Non e.

nim percipiebant, quomodo sit quis reprehensibilis ex defectu illius, quod ab alio gratuito donatur. Vnde Pelagianorum argumentum tendit directè ad excludendam reprehensionem absolutam non consentientis; non ad erubescētiā imbecillioris, quod ipse otietur, quando longè fortior operatur. Hinc Polag. ut reprehensio non contentientis stare, in errorem ingratissimum, & perniciosissimum inciderunt, nempe consensum salutarem non esse donatum à Deo. Nos libentissimè fatemur, milleque clamamus, cōsensum ipsum salutarem esse donum Dei, cum quo stare dicimus reprehensionem non consentientium. Vnde ex diametro Pelagianis aduersamur.

32 Ad hæc. Esto Pelagiani contenderint ex Augustiniana, nostraque proculdubio doctrina, omparatiuam exprobrationē eneruari. Quid inde? Nonne fas est ex diuersis medijs hæreticis, & Catholicis idem absurdū arguere? Nonne Ciceronianis arguentibus nostræ libertatis detrimentum ex scientia Dei videntis ab æterno, quid in tempore sumus acturi, nefas nobis erit detrimentum libertatis arguere, si non ex prædeterminatione, quatenus probabiliter à Thomistis defensa; saltem ex illa, quatenus per errorē intra

intruditur à Caluino? Quis dubitet? Non ergo, licet demus Pelagianos inferre comparatiuè increpationis imbecillitatē, ex eo quod consentiens salutariter habet suum consensum donatum à Deo; & non consentiens non habet à Deo donatum (quem tamen habet à Deo sincerissimè oblatum) ideò nobis piaculo tribuendum erit inferre ex diuerso medio comparatiuæ exprobrationis debilitatē, nempe ex eo, quod consentiens habet suum consensum, non solum donatum à Deo, sed vi prædeterminatiua simpliciter prærequisita extortum, vt cōtendimus; cum tamen adeò sit dispar non consentiens, vt hac prædeterminatione careat, æqualibusq; viribus trahatur ad dissensum.

CAP. IV.

Indicantur testimonia PP. pro nostra sententia.

33 **I**ndicamus, inquam, breuiter, non prosequemur fusè, quia de hoc negotio satis latè egimus tract. de auxil. & Deo dante agemus tract. de cōcordia. Igitur quoad exclusiōnem decretorum efficaciu omnino antecedentium, fauent primò. Chrysof. Euthim. Hilar. Hieron. Theophil. Ansel. Gloss. Ordin. S. Tho. & illustrius Aug. Videndi apud P. Ruiz de scien-

tia disput. 61. sect. 5. quatenus opponunt malè operantibus exemplum bonè operantium, vt erubescant. Quod pro nobis efficacissimum esse, iam constat satis. Fauent secundo apud eundem Ruiz ibidem Basil Hieron. Chrysof. & præcipuè Cyrillus Alex. asserentes malè operantibus nihil deesse ad bonam operationē ex prærequisitis ex parte Dei; deest autem ipsis decretum efficax simpliciter antecedens, & prærequisitum, iuxta aduersarios ad bonam operationem. Fauent tertio apud Paulum Leonar. 2. p. responsi. cap. 1. num. 3. Clemens Rom. Dionisius Areopag. Clemens Alexand. Athanas. Chrysof. Nazianzen. Damascen. August. Bernard. & innumeri alij impugnantes fatum præueniens nostros actus liberos, quod alij ab astris, alij à diuina voluntate provenire iudicabant. Pro quo nota, fatidicorum sententiam apud Iulium Syrenium lib. 3. de fato capit. 28. Dicebant fatum non destruere hominis naturam, & ideo manere semper in nobis nolle, & velle, quia efficacia diuinæ præfinitionis non est in ruinam liberæ facultatis; sed in adiutorium, & subministratiōē eius. Videtur ab his terminos desumpsisse prædeterminātes. Unde arguitur. Tametsi Ethnici dicant non infirmari; sed firmari libertatem per fatum, impugnat

tur à PP. quia per conditiones, quas fato adscribunt, id ipsum re ipsa destrunt, quod ore adstrunt. At conditiones, quas fato adscribunt sunt independere à nobis, quoad existentiam, & non existentiam, & semel exiens non posse ab actu libero separari, vt constabit legenti PP. istęque sunt conditiones, quas prędeterminatores tribunt suis decretis prędeterminantibus: ergo, &c.

34. Fauent quartò apud P. Ruiz de scientia disp. 33. sect. 3. & 4. August. Iustin. Athan. Chrysost. Cirillus Alex. Epiphani. Hieronim. Damascen. Origen. Euseb. Boet. Beda. Hugo Victor. & alij apud Paulum Leonar. 2. p. respons. sect. 3. num. 12. quatenus, vt scientiam infallibilem Dei cum nostra libertate concilient, sedulo defendunt non esse causam nostri consensus, vbi satis significant causam illius connexionis infallibiliter cum illo cuiusmodi est decretum prędeterminans, libertatem diruere. Fauet quintò (pręter August. citandũ cap. seq.) Clemens Rom. Epist. 3. dicens: *Nihil esse, quod audientes fidem ad credendum determinet extra arbitrium eorum.* Item, si quid esset, quod ad credendum, vel non credendum determinaret, meritum, & libertas tolleretur. Non ergo alia determinatio ad actus liberos concedenda est, pręter constitutã in potestate liberi arbitrii. Fauet sexto PP. qui

dicunt Deum profunda cordis scrutari, vt cõgrua remedia dispenset. Videatur Chrysost. Homilia 19. in Genes. Homil. 22. & ad Hebr. 13. & alij passim: quorum enim profunditas cordis, um perscrutanda, si determinatio ad actus liberos pręsupponitur ex parte Dei independenter ab electione cordis? Prętermisissis pluribus indicatis, & indicandis in anterioribus, & seqq. Fauet septimò. Hugo Victor. in annotat. ad Rom. cap. 9. sentiens ex duobus æqualiter pręuentis gratia consentire alterum, & alterum respuere: quod non stare in principijs prędeterminantium certissimum est.

35. Deinde, vt specialius commemorẽ August. Fauet hic pręstantissimus Doctor quadruplici nomine iam cõmemorato. Rursum. Quia quintò de Ciuit. cap. 10. excludit ab operib⁹ honestis, & prauis necessitatem, quæ non est in nostra potestate. Necessitas autem ex decreto prędeterminante orta siue dicatur antecedens; siue, ad occultandã diffcultatem, dicatur consequens, non est in nostra potestate, siquidem, iuxta aduersarios, existentiã ipsius euitare non possumus. Ad hæc, quatenus ait lib. 3. de lib. arbit. cap. 28. cum libertate pugnare causam actus cui liberũ arbitrium nequit resistere. At decretũ prędeterminans talis causa est, quia sic nõstram operationem

nem causat, vt cum ipsius conatu ad illam componere non possumus non operari. Item, quatenus 3. de lib. arb. cap. 4. vt nostrā libertatem cum diuina scientia conciliet, studiosē defendit, eam scientiam nō magis esse causam actus futuri, quam nostram memoriam actus prateriti. In hoc igitur quorsum adeo incumbit; si actus liber patitur causam suis viribus infallibiliter connexam cum illo? Deinde, quia quærit. 2. ad Simplician. ait: *Quamuis multi vno modo vocati sunt, tamen quia non omnes eodem modo affecti sunt, illi solum sequuntur vocationem, qui ei capiendæ reperiuntur idonei*: ergo diuersimodē sequi diuinam vocationem nō est petendum ex decreto prædeterminate suapte natura in quibuslibet circumstantijs infallibiliter connexo cum responsione diuinæ vocationis; sed ex variarum circumstantiarū occurſu, in quibus; quia magis idonei sumus, vt pro nostro arbitrio diuinam vocationem acceptemus, illam re ipsa, Deo donante, & cooperante acceptabimus. Denique, quatenus ait 12. de Ciuit. cap. 6. contingere alterum consentire dissentiente altero, cum tamen ante consensum, & dissensum sint in his, quæ ad consentiendū iuuant, per omnia æquales.

36 Propterea (missis alijs, quæ forſan attingemus infra) putauit Illustrissimus Episcopus, & Ge-

neralis Quæſitor Ferdinandus Mascareñas tract. de auxilijs disput. 2. p. 5. num. 5. D. August. neque indicasse vnquam, nec planē somniasse decretum prædeterminans. Scripsit etiam Eugenius Philadelphius in exercitatione scholastica tripartita cap. 3. §. 7. *Quicumque Aug. familiares sunt, nunquā adduci potuerunt, vt prædeterminationē illi aliquādo venisse in mentē suspicerentur, ne dormienti quidē. Deinde Didacus Pajua vnus ex PP. Tridentinis lib. orthodoxarū explicationū ait: Hanc Colonienſium causam (quæ causa Societatis erat) tam esse cum Augustini causa coniunctā, vt illorum hostis esse nullo modo possit qui Augustino quoque bellum non indixerit. Hæc testimonia, quia externorum, facilius apud plures fidem facient.*

37 Demū fauēt PP. innumeri quæſtiones illas excitantes, quarum meminimus disp. 12. n. 14. Discutientes enim, cur Deus cū præsciuiſſet Adamū peccaturū, illū cōdidit, & his similia, nūquā meminere decreti diuini, vbi talis notitia inniteretur. At illud nō omitterent, si illud agnoscerent: ergo illud nō agnoscunt. Minor probatur. Nā cōtra tantorū PP. ingenuitatem esset omittere id, quod maius, negotiū facessit, & solū proponere, quod in eadem causa non tantā difficultatē ingerit. Quis autē non videat difficilius, & mirabilius esse, & saltē

quoad speciem non adeò videri decens diuinam bonitatē; quod Deus ex se ipso prædecreuerit malas operationes hominis si creetur, & hoc non obstante decernat hominem creare; quam hanc decernere creationē cum præscientia, quod homo nō quidem prædeterminatus à Deo; sed solum ex propria determinatione praua male operabitur.

CAPVT V.

*Rationibus probatur nostra
sententia.*

38 **S** Scientia conditionatorū contingentiū innixa decreto prædeterminanti multis argumentis reijci potest, quorū aliqua perstringam breuiter, quia propriam sedem habent in disput. de auxilijs. Adijciam rursus, quæ magis propria sunt huius loci. Quoties mentionem facio decreto conditionati loquor de decreto prædeterminante Thomistico subiectiue absoluto; & obiectiue conditionato. Prima ratio sit. Non est aptum medium ad cognoscendum fore conuersionem liberam Tyrionum, si viderent miracula Christi, decretum, quod sub ea cōditione pugnat cum libertate conuersionis. Sed tale est decretum prædeterminans conditionatum: ergo nō est aptum medium, &c. Minor latissimè, & efficacissimè pro-

batur tract. de auxilijs, & de cōcordia. Cuius probationi aptetur dicta in hoc tract. disput. 13. num. 9. & 10. ¶ Secunda ratio sit. Quia iuxta aduersarijs, nequit esse prærequisitum ad conuersionem liberam conditionatam decretum prædeterminans conditionatum, nisi prærequisitum sit ad conuersionem liberā absolutam decretum prædeterminans absolutum. Sed hoc secundum est falsum: ergo & primum.

39. Minor probatur quia aliàs non erit in potestate libera hominis non prædeterminati ad suam conuersionem se conuertere. Vnde non poterit ipsi ad culpam imputari non se conuertere: cumque omnis, qui non conuertitur, sit non prædeterminatus ad cōuersionem, nulli, qui non conuertitur imputabile ad culpam erit non se conuertere. Sequela probatur efficacissimè. Nam, qui simul caret medio prærequisito ad finem, & potestate libera ad comparandam existentiam eius medij, non habet potestatem liberam ad hoc, vt finis existat. At non prædeterminatus ad conuersionem caret simul, & decreto conuersionem prædeterminante, quod est medium prærequisitum ad conuersionem; & potestate libera ad sibi comparandum hoc decretū, quod, ex aduersarijs, non est comparabile pro determinatione liber-

bertatis humanæ; sed purè ponibile pro arbitrio Dei: ergo non est in potestate libera hominis ad conuersionem non prædeterminati se conuertere.

40 Confirmatur paritate, quam iam dudum proposui tract. de auxilijs, virisque doctis magni ponderis visa fuit, fallaciamque solutionum, quæ præfato argumento adhiberi solent satis detegens. Non minus, vt homo se conuertat prærequiritur prædeterminari à Deo ad suam conuersionem, quam, vt Deus conuertat hominem, prærequiritur Deum prædeterminare hominem ad eandem conuersionem. Deinde, sicut, ex aduersarijs, nõ requiritur hæc prædeterminatio ad posse hominẽ conuerti; sed ad actualiter conuerti; sic non requiritur Deum prædeterminare hominem, vt possit ipsum conuertere; sed vt actualiter conuertat. Nam alioqui non omnes posset Deus conuertere; sed illos solos, quos actualiter conuertit. At, si Deus non solum non prædeterminaret hominem ad conuersionem; sed neque pro suo diuino arbitrio prædeterminare posset, nõ haberet facultatem liberam, vt hominem conuerteret, quia sic deficeret Deo medium vnicè prærequisitum ad conuertendum, facultasque libera ad dandam existentiam ei medio. Ergo si homo non solum non sit præ-

determinatus ad conuersionem; sed neque potestatem liberam habeat, vt existentiam eius decreti prædeterminantis acquirat, nõ habebit facultatem liberam, vt se conuertat: quia tunc deficient homini simul mediũ prærequisitum necessario ad suã conuersionem; & potestas libera ad præstadium, quod tale medium existat.

41 Explicatur. Sicut in sententia Thomistarum est medium necessario requisitũ ad conuersionem hominis decretum diuinum prædeterminans conuersionem; sic in sententia Societatis est medium necessario requisitum ad conuersionem, Deum vocare hominem, *quomodo scit ei congruere, vt vocantem non respuat.* Id est, vocare hominẽ præsciendo fore, vt conuerteretur, si tali vocatione pulsetur. Præterea. Sicut in sententia Societatis non est requisitum ad posse Deũ conuertere hominem vocare ipsum cum hac præscientia; sed solum est necessarium ad conuertendum actualiter hominẽ. Nam alioqui Deus conuertere solum posset eos, qui conuertit actualiter; ita iuxta sententiam Thomistarum, licet, vt Deus conuertat actualiter hominem sit necessarium medium prædeterminare illum ad conuersionem; hoc tamen necessarium non est ad posse Deum conuertere hominem. Nam alioqui solum
posset

posset conuertere, quem cōuertit. ¶ Tunc sic. Sæpe nobis opponunt aduersarij, possibile esse in nostra sententia dari hominē tam duræ ceruicis, vt quibuscumque vocationibus pulsaretur à Deo, resisteret; ac proinde respectu cuius non habeat Deus vocationes congruas, quibus infallibiliter ipsum conuerterat. Ex quo inferunt, quod poterit dari casus in quo Deus pro supremo dominio suo libero, non possit conuertere hominum corda. At hæc illatio totam vim sumit ex eo, quod possibilis sit casus in quo Deus nō habeat liberam, & expeditam facultatem ad ponendum id, quod requiritur ad cōuertendum actualiter hominē; nō vero requiritur ad posse cōuertere. Ergo in Deo, ex ipsis aduersarijs, defectus medijs requisiti, vt conuertat hominē simul cum defectu potestatis liberæ ad præstandum, quod tale mediū existat, rectè infert defectū potestatis liberæ ad conuertendum hominē. Ergo in homine defectus medijs requisiti necessarius ad conuersionem actualem, nempe defectus decreti prædeterminantis, simul cum defectu potestatis liberæ ad præstandū, quod tale mediū existat, rectè infert in ipso homine defectū potestatis liberæ, vt se ipsū cōuertat.

42 Tertia ratio sit. Nam si requisitū esset decretū cōditionatū ad consensum conditionatū,

ac proinde decretū absolutū ad cōsentum absolutū, sequeretur tam vtile, & forte mediū vtilius esse ad obtinēdū à nobis cōsensum salutarē remittere, & infringere cogitationes, & affectiones allicientes ad consensum, quam intendere, & roborare. Quod quis nō videat contra sensū omnium fidelium esse, cōmunēq; moru loquendi Patrū circa suauitatem prouidentie diuinæ? Sequela probatur. Quod est vtilius, vt Deus ex sua misericordia exerceat decretum prædeterminans cōsensum salutarē, vtilius est, vt à nostra volūtate talē cōsensum obtineat, vt ex se manifestū est. At, vt Deus ex sua misericordia tale decretū exerceat, vtilius est prædictas cogitationes, & affectiones remissas esse, quā intensas: ergo remissio vtilior est, quā intensio ad obtinēdū à nobis cōsensum salutarē. Minor probatur. Nam, ille, inspectis omnibus aptior est, vt à Deo misericorditer adiuuetur, qui sine culpa sua inuenitur imbecillior ad cōsentindū, & cōsequenter indigentior diuino adiutorio. At ille, qui non ex culpa sua; sed aliunde, remissas; potius quā intensas habeat cognitiones, & affectiones ad bonū, sic imbecillior, & indigentior inueniretur. Igitur aptior vt à Deo prædeterminante adiuuetur. Vnde, si rem inspicias, ex aduersariorū sententia sequi videtur subsidia cogitationum, & affe-

affectionum, quo minora sunt subsidia, eo esse maiora.

43 Hinc possumus quartò arguere sic. Hominem absolute ponere actum peccati non est transgredi præceptum, Deo absolute determinante transgressionem materiale; & non determinate obseruationem: ergo hominē conditionatē peccare, non est conditionatē transgredi præceptū Deo cōditionatē determinante transgressionē materialē; & non obseruationē. Cōsequentia est bona, & antecedēs probatur. Quia ex oposito sequeretur magis proportionatum, & magis idoneū esse hominē ad euitandū peccatū, quo vehemētius à Dæmone tēteretur, vnde insignis esset Dæmonis stultitia tērationes acuens ad consequēdū peccatū. Sequela probatur. Nā, vt Deus, nō ex nostra; sed merē ex sua libertate determinet hominē ad euitationē peccati, magis idoneus est homo vehemētissimē, & ardentissimē; quā tepidē tētatus. Qui enim sine culpa sua vehemētissimē inducitur ad ruinā, magis idoneus est, vt à potentissimō, & misericordissimō fortius adiunetur, quā tepidissimē incitatus. At, quod homo magis proportionatus, & magis idoneus est ad hoc, vt Deus pro sua mera libertate determinet hominē ad euitandū peccatum, magis idoneus est ad euitandum peccatū, quod per vos nō aliter

euitatur, quā sic Deo determinante euitationem: ergo, &c.

44 Explicatur. Nam, vt manifestū erit percipiēti mediocriter principia aduersariorū, eatenus grauior tēratio propinquior reddit hominem ad ruinā, quia magis est idonea, quā leuior ad non obseruationē præcepti. Sed hoc nō est ita, & oppositū potius verū est, quia potius grauior tēratio reddit hominē propinquiorē, vt De^o ipsum determinet ad obseruationē præcepti, quod nō aliter obseruatur, quā determinante Deo: ergo grauior tēratio nō reddit hominē propinquiorē ad ruinā, quā leuior. Quamobrē, vel aduersarijs dicendū est nullā tentationē quantūcūque acrem esse de se grauiorē alia, quantūcūque frigida; sed solum per accidens, quia frequētius alia quā alia cōiungitur cum prædeterminatione ad materiale peccati; vel si aliqua grauior est suapte natura, non erit illa, quæ vehementior est; sed, quæ frigidior. Quæ qualia sint, facile quique prudentes expendent.

45 Quinto. Ex ipsa futuritione cōditionata actus prauī, sic aliter arguo. Tērationē A, vehemētissimā esse, valde probabile reddit fore, vt Petrus peccaret, si tali tēratione incitaretur. At non reddit valde probabile, quod iam Deus ab æterno habeat hoc decretum, volo; vt poneret Petrus actū peccati, si tali tēratione inci-

incitaretur: ergo illud fore conditionale, nō sumitur ab eo decreto. Maior, & consequentia patent. Minor probatur. Quando subiectum actu non vigetur aliqua tentatione ad determinandum actum peccati; sed præcisè penetrat naturam eius tentationis, nulla inde probabilitas oritur, quod iam se determinat, siue ad hoc, vt peccatum absolute existat, siue ad hoc, vt existat casu, quo detur talis tēatio, præsertim si penetrare naturam eius tentationis potius deseruiat ad hoc, vt præcaueat peccare casu, quo ingruat tentatio. Atqui Deus prædicto modo se habet, quando verū est, fore, vt Petrus peccaret, si tali tentatione pulsaretur: ergo ex tentatione sumpta respectiue ad Deum nulla probabilitas oritur de existentia talis decreti. Consequentia est clara. Declaremus præmissas, quæ videntur verissimæ. Maioris veritas cernitur in homine iusto, qui naturam vehementissimæ tentationis ad negandam fidem considerans, secum voluit nunc minimè concitatus tali tentatione, quid ageret si tentaretur. Ridiculus esset, qui diceret has circumstantias probabile reddere, quod iam nunc iste iustus decernat negare fidem, si forte tali tentatione prematur. Hoc autem ideo risum mouet, quia iste iustus nunc non vigetur tali tēatione; sed manet in tranquil-

litate animi, & præcisè consideratio tentationis non incitantis de præsentī conducit potius, vt ex nunc se præmuniat ad euitandum peccatum, si forte postea tentetur, quam vt nunc peccare decernat, si adueniat tentatio. Patet ergo maioris veritas. Minor etiam constat. Nam quando verum est, fore, vt Petrus peccaret, si tali tentatione pulsaretur, non adest ea tentatio siue Deum, siue hominem impellens, vt peccatum determinent: Deum autem considerare naturam eius tentationis, & quantum homo miser ea pressus vexaretur, iuuat potius, vt pijsissima Dei viscera miseratione commota decernant iuuare specialiter hominem, si in tanta pressura constituatur, quam ad anticipatē decernendum, quod ponat actum peccati, si tali tentatione prematur.

46 Sexta ratio sumitur ex his, quæ diximus disputat. 11. de prædest. Ex quo loco constat ad actus prauos non requiri, sed potius implicare decretum prædeterminans ipsos secundum suū esse physicū: ergo, vt conditionatē existant, non requiritur decretū conditionatum prædeterminans. Sed de hoc argumento plura ibi. ¶ Septima ratio sit, quæ colligitur ex dictis eo tractat. disputat. 9. capit. 2. & disput. 6. à num. 61. Quam rationem sic formo. Potest Deus certa,

certa, & inallibill^{is} notitia cognoscere hanc veritatem: Si tribuam Petro libertatem ad obseruandum, & transgrediendum præceptum non furadⁱ, furabitur. Sed hanc veritatem nequit cognoscere ex vi decreti prædeterminatis absoluti subiectiue; & obiectiue conditionati: ergo potest illam cognoscere indepēdenter ab eo decreto. Minor probatur. Tale decretum coniungibile est cum ea libertate Petri ad obseruandum, & transgrediendum præceptum. Deinde tale decretum non est cōiungibile cum ea libertate: ergo est implicatoriū: ergo vi illius reipsa exerciti prædicta veritas cognosci non potest. Antecedens quoad primam partem patet. Nam decretum, quod non est coniungibile cum aliqua cōditione, nihil infert pro euentu talis conditionis; sed potius tunc nullatenus existit. Sic, si modo decernā: *Ecclesiam adibo si nullum actum voluntatis habeam*: Certè hoc decretum non infert purificata conditione, me Ecclesiam adire: cum enim cōditio sit nullum actum voluntatis habere, non existit pro tunc eiusmodi decretum, & consequenter nihil pro tunc infert.

46 Secundam partem antecedentis probo. Vt creatura libertatem habeat ad obseruandum, & transgrediendum præceptum requiritur, vt supremus Dominus, cui subordinatur ita,

vt sine ipsi^o beneplacito nequeat obseruare præceptum, vel non sit ex se ipso determinat^o ad hoc vt non obseruetur præceptum, vel saltem sit promptus, & paratus, quatenus ex ipso est, vt præceptum obseruetur. Atqui creatura subordinatur Deo, vt supremo Domino, sine cuius beneplacito nequit operari, & Deus sic ex se ipso decernens efficaciter: *Statuo, vt creatura si habeat libertatem ad obseruandum, & transgrediendum præceptum non furandi exerceat eam actionem*, non est ex se paratus, neque non determinatus, vt posita in creatura tali libertate præceptū hoc seruetur; potius tale decretum pugnat cum præparatione animi ex parte Dei, vt in tali casu præceptum obseruetur: ergo tale decretum coniungi non potest cum libertate creaturæ ad obseruationem præcepti. Consequentia patet. Maior videtur certa. Si enim Petrus v.g. nequit à me librū accipere, nisi ex meo beneplacito, non stabit libertas Petri ad accipiendum librum, si ego tam absim, vt velim illi librum dare, quod potius velim efficaciter negare. Deinde quomodo imputabitur ad culpam Petro talem librum non legere, si nō possit legere, quin ego sim animo paratus, vt legat; & aliunde toto pectore nolo, quod vel librum habeat, vel legat? Si ergo creatura, vt certissimum est, ita

Deo

Deo subordinatur, vt contradic-
tionē implicet obseruare præ-
ceptum sine beneplacito Dei,
certè, si Deus pro tali, vel tali
casu non est voluntate sua para-
tus, vt creatura præceptum ob-
seruet; sed potius habet volun-
tatem efficacem in contrarium,
quam creatura, neque frustrare
valet, neque impedire; sane hoc
inconiungibile prorsus cum eo
erit, quod creatura pro tali, vel
vel tali casu libertatem habeat.
Quo fit, decretum hoc Thomi-
sticum infrustrabile, & inimpedi-
bile à creatura, quod Deus pu-
rè ex se ipso concipit: *Statuo, vt
si creatura talem libertatē habeat,
eliciat actionem furandi*, esse cum
eo inconiungibile, quod creatu-
ra talē habeat libertatē, si ipsam
habeat. Quo nihil implicantius.

48 Minor certa est quoad pri-
mam partē de subordinatione
creaturæ ad Deū, quam ibi signi-
ficauimus. Quoad secundā partē
patet. Quia nihil magis opponi-
tur cū prōptitudine, & præpara-
tione voluntatis ad vnā partem,
quā decretū efficax partis oppo-
sitæ. Atqui Deus decernens, vt si
creatura ponatur libera ad obser-
uationē, & transgressionē præ-
cepti non furandi exerceat actio-
nē furandi, decretū ex se ipso ha-
bet ab intrinseco efficax infru-
strabile, & inimpedibile à crea-
tura circa partē, quæ opponitur
præcepti obseruationi pro cir-
cūstantia talis libertatis; ergo nō

habet præparationē, & prōpti-
tudinē animi, vt pro tali casu
præceptū obseruetur. Et quidem
nullus dixerit, subditū, qui toto
pectore refugit Indos adire, quā-
vis id à superiore præcipiatur,
paratū animo esse, vt Indiā adeat
præcipiente superiore. Nullus di-
xerit promptū, & paratū esse pa-
rentē, vt filius, si velit, religionē
ingrediatur, qui decernit ex se
ipso, quā efficaciter potest, vt fi-
lius quātūvis velit non agredia-
tur religiosam vitā. Vbi duo no-
ta. Primū est. Cum homines nō
possint pro sua libertate, iuxta
sententiā Thomistarū, impedire
existentiā illius decreti antecede-
tis efficacis, de quo loquimur, fit
iuxta eam sententiā, non solum
Deū esse imparatū, vt humana
voluntas obseruet præceptū; sed
etiā hæc impotens est, vt pro suo
arbitrio, vel Deū paratū reddat
ad obseruationē; vel saltem im-
pediat, quod imparatus sit. Quo
videtur prorsus interclusus adi-
tus, vt prædictū decretū cōiun-
gibile sit cū libertate ad obser-
uandū præceptū. Secundū est, qui
voluerit D. Th. pro nobis perpē-
dere, præstabit facile, si legat ip-
sum in cap. 6. Ioann. lect. 5. q. 3.
illis maximè verbis: *Ex quo ergo
Deus paratus est dare omnib⁹ gra-
tiā, & ad se trahere, nō imputatur
ei, si aliquis non accipiat; sed ei, qui
non accepit.* De hac præparatione
multa dixi tractat. de auxilijs,
dicturus iterum in Concord.

49 Octaua ratio sit. Vel quādo Deus cōiungit absolutē; cōtingenter tamen vnum extremū cum alio, necesse est, vt prius decreuerit cōditionatē talē cōiunctionē; vbi non? v. g. Quādo Deus cum creatione Adam cōiungit permissiōē peccati, & sic in ceteris, rogo, necesse ne sit, vt prius decreuerit permittere peccatū Adamo, si ipsum creet, vel necesse nō sit hoc; sed poti⁹ primariū decretū permittēdi peccatū potuerit esse decretū absolutū, vel post decretū creationis; vel simul cū hoc decreto? Neutrum videtur posse congruenter dici iuxta sententiā aduersariorū. Nō primū. Tum quia incredibile est non posse Deū suspendere omne decretū puniēdi peccatū, donec peccatū videat, sed necessarium esse tā anticipari in decernendis poenis, vt vel nō possit post prauisum peccatū decernere absolute supplicium; vel debeat prius conditionatē decernere, quod peccatū punit, & nō condonabit, si cōmittatur. Et quis dixerit, nisi contentiōis studio, non posse coniungi hos actus involuntate diuina. Nolo quidquam decernere circa punitiōē peccati donec committatur; ac deinde post prauisum peccatū sic se habere: volo punire hunc hominē, quia peccauit. Tum quia sicut Deo semper; & necessariō prae-sentissima sunt motiua sufficiētia, vt decernat permittere pec-

catū hominis, si hominē creet; sic ipsi Deo prae-sentissima sunt motiua, vt simul creare hominē ipsiusq; peccatū permittere decernat: ergo nō est cur, sicut primariō, & immediatē potest exercere suam libertatē decreto conditionato permittēdi peccatum, non possit eādē libertatem primariō, & immediatē exercere decreto absoluto.

50 Neq; videtur posse dici secundū. Tū quia sequeretur posse secū coherere poni simul vnum extremū cū alio; & tamen Deū altissima sua sapiētia, & mirabili prouidentia nō prius praeuenire quod posito vno ex illis extremis, ponetur, & aliud: hoc autē cū prae-sentia infinita diuinæ sapientiae, ac prouidentiae pugnat. Sequela patet. Nā iuxta aduersarios, nequit Deus ante creationē Adā cognoscere: *Si creauero Adamū permittā ipsum peccare*, nisi ex vi decreti conditionati antecedentis creationē. Hoc igitur decreto seculo, praedicta sciētia euanesceat. Tū quia iuxta Aug. citatū disp. 19 n. 13. *peruersissimū, & insauissimū est dicere, Deum nesciuisse mala futura illorum, quae nō rapiuntur. At sciētia, de qua Aug. hic, est sciētia cōditionata malorū, quae illis hominibus accident, si nō rapiantur.* Quippe loquitur Augustinus de sciētia, quae mouere potest Deū, vt eos rapiat, ne praedicta mala tequātur absolute: quam sciētiā esse

conditionatā cōstat ex disp. 19. n. 15. ergo impossibile est iuxta Augustinum manentibus in viuis accidere mala, Deumque sua scientia nō praeuenire, quod vita perseuerante contingent. At cōtrarium verum esset, si Deus ante decretum absolutum, vt perseuerent in vita, & permittantur peccata non habeat decretum conditionatum, circa talia mala vel ipsorum permissionem, si detur perseuerantia vitæ. Nam, iuxta aduersarios, ab hoc decreto pēdet vnice, ac necessariò talis præscientia: ergo necesse est, vel non coniungi perseuerantiã vitæ cum permissione malorū, vel Deū decreto subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato, prius decernere permissionem eorum malorum sub hypothesi, quod vita persistat. Aliorum considerationi relinquo plura, quibus hæc possent vrgeri, præcipuè ad hominem contra plurimos ex Thomistis, qui nolunt concedere Deo scientiam conditionatam eorum futurorum, quæ absolutè contingent; sed tantum eorum, quæ nunquā erunt. Videantur Aluarez lib. 1. responsi. cap. 1. num. 27. Albelda 1. part. disp. 44. sect. 3. num. 38.

Ex Scotistis Smising. tract.

3. de Deo, disputat. 2.

nu. 166. Felix ca.

6. de scientia

difficult. 3.

qu. 6.

DISPVT. XXI.

*Probatur à priori nostra sententia,
& oppositiones contra ipsam.*

R Estat à priori probare nostrā sententiam, & obiectiones contra illam diluere. Multa, quæ pertinent ad vsum scientiæ mediæ soluimus tract. de prædest. expediemus nunc, quæ contra ipsius existentiam faciunt.

CAPVT I.

Probatur à priori nostra sententia.

I **E** Am conficio sic. Vt Deus cognoscat obiectum creatum conditionate existere duo præcisè sufficiunt præter ipsam cognitionem. Primū est, intellectualitatem diuinam esse infinitam. Secundum est, obiectum existere conditionate. Sed neutrum istorum importat decretum actualiter exercitum ex parte Dei: ergo decretū hoc non est necessarium ad prædictam cognitionem. Consequia patet. Probo singillatim præmissas. Primò Maiorē. Vbi diuinus intellectus habet, quod sufficit ex parte sui; & quod sufficit ex parte obiecti, vt cognitio.

tionem exerceat, exercet illam: cum non possit Deus pro suo libito ignorare, quod scibile est. At ex eo præcisè, quod intellectus diuinus sit simpliciter infinitus; & obiectum conditionatè existat, habet intellectus diuinus, quod sufficit ex parte sui; & quod sufficit ex parte obiecti, vt prædictam cognitionem exerceat: ergo, his præcisè intellectis, datur quicquid sufficit ad exercitium huius cognitionis. Minor huius syllogismi, quoad primam partem pater. Nam intellectus diuinus iure suæ infinitatis habet quantum est ex se plenissimam sufficientiam ad intelligendum; quam non haberet, si non haberet illud, quod ex parte ipsius sufficit, vt cognoscat. Quoad secundam partem probatur.

2. Dupliciter solum excogitari potest per obiectum stare, quod non cognoscatur à Deo, vel quia non habet absolutè entitatem, & existentiam, vel quia sic se habet, vt si cognosceretur à Deo tali, vel tali cognitione, falleretur Deus. At eo præcisè, quod obiectum conditionatè existat, nullo ex his titulis per ipsum stat, quod non cognoscatur à Deo cognitione asserente existere conditionatè: ergo eo præcisè, quod obiectum conditionatè existat, nullo modo per ipsum stat, quod prædicta cognitione non cognoscatur à Deo. Minor, in qua sola potest esse

difficultas, probatur, quoad primam partem. Nam obiecta creata non causant; sed præcisè terminant diuinam cognitionem: Ad hoc autem munus non requiritur, quod habeant absolutè entitatem, & existentiam. Tum quia, vt omnipotentia Dei terminetur ad creaturas, tanquam ad id, quod potest producere, & re ipsa non producit, nõ est opus, creaturas esse, & existere absolutè: ergo vt diuina cognitio terminetur ad conuersionem Tyriorum, v.g. tanquam ad obiectum de quo solum asserit, non quod est, & existit; sed, quod esset, & existeret, non est opus, quod talis conuersio sit, & existat absolutè; sed, quod esset, & existeret, si daretur prædicatio Christi. Tum quia scientia creaturarum possibile terminatur ad creaturas, quas tamen non requirit, vt actu exercitas, & existentes absolutè, sed præcisè, vt possibles. Tum quia scientia, per quam Deus alteri mundo negat existere, terminatur ad alium mundum, & tamen non petit, quod absolutè existat; sed potius, quod non existat. Tandem quia decretum ipsum Thomisticum, quo Deus absolutè ex parte subiecti decernit, quod conuerterentur Tyrij, si viderent miracula Christi, terminatur ad conuersionem Tyriorum; & tamen non exposcit illam, vt absolutè existentem: ergo ex

eo, quod obiectum, quod purè terminat, & non cauiat cognitionem, non existat, non fiat per ipsum, quod non cognoscatur. ¶ Iam verò, neque stare per obiectum conditionatè existens, quod non cognoscatur à Deo cognitione præcisè asserente, quod conditionatè existit, non, inquam, stare ex alio capite assignato, nempe quia falleretur Deus, si talem cognitionem haberet, facile probatur, quia contradictionem implicat existere conditionatè obiectum; & nihil aliud cognitionem affirmare, quam existere conditionatè; & tamen cognitionem esse falsam; ergo nequit stare per obiectum conditionatè existens quod prædicta cognitio non existat ex eo, quod falsa esset, si existeret.

3. Dices id, quod non pauci Thomistæ significant, nempe, vt Deus cognoscat per scientiā conditionatā, nō infallibilem obiectū conditionatè existens, v g. quod sub conditione prædicationis Christi conuerterentur Tyrij, nō sufficere, quod Tyrij conuerterentur in illa hypothesi; & intellectum diuinum esse infinitum; sed requiri vterius, Deum actualiter decernere conuersionē Tyriorum sub illa hypothesi: quia donec tale decretum existat, nō datur medium omnino infallibiliter cum ea veritate connexū. Sed contra est, quia iuxta hanc

solutionem hæc duo condistunguntur, & quod datur absolute ex parte Dei decretum assignatum, & quod daretur conuersio ex parte Tyriorum sub conditione prædicationis. At hoc vltimum tam infallibile fundamentum est huius veritatis: *Conuerterentur Tyrij, &c.* Quam illud decretū: ergo si semel præscindendo ab hoc decreto intelligatur, quod conuerterentur Tyrij sub illa conditione, intelligitur fundamentum sufficiens ad infallibilitatem eius cognitionis. Minor probatur. Nam fundamentum infallibile veritatis contingentis non potest esse necessarium; sed debet esse contingens. Tum quia alioqui neque ipsum decretum, quod assignas esset fundamentum infallibile veritatis contingentis, cum tale decretum, ita existat, vt posset non existere. Tum quia fundamentum infallibile veritatis contingentis est essentialiter connexum cum ea veritate: nihilque necessarium est essentialiter connexum cum aliquo contingente, quia iam non esset necessarium; sed defectibile ex defectu possibili contingentis, cum quo connectitur: ergo infallibilitas fundamenti veritatis contingentis perenda est ex omnimoda incōpossibilitate talis fundamenti cū eius veritatis defectu. At sicut tuum illud decretum prorsus inconiungibile est cum eo, quod non

non esset conuersio Tyrionum sub conditione prædicationis; ita etiam prorsus inconiungibile est cum eo, quod non esset conuersio sub tali conditione, quod conuersio esset sub ea conditione: ergo hoc ipsum esset conuersionis tam infallibile fundamentum est huius veritatis: *Esset conuersio*, quâ illud esse actui decreti.

4 Dices secundò. Ideo non sufficere ad prædictam cognitionem diuinam conditionatam, Deum esse infinitè intellectualem; & quod esset conuersio sub tali conditione, quia præterea requiritur motuum obiectuum eius cognitionis; hoc autem motuum nequit esse vel ipsa conuersio creata conditionaliter existens, quia motuum diuinæ cognitionis non est creatum; sed increatum; vel prædicata necessaria Dei, quia cum indifferentia sint ad hoc, vt esset; & ad hoc, vt non esset conuersio sub illa conditione, nequeunt esse motuum obiectuum, vt Deus cognoscat vnum præ alio. Sed contra est primo, quia licet obiectum creatum nequeat esse motuum physicum causatiuum, vel constitutiuum diuinæ cognitionis; bene tamen motuum intentionale terminatiuum, vt constet ex his, quæ sæpè diximus in hoc tractat. At, vt cogni-

tio diuina, per se, & formaliter loquendo existat, frustra requiritur, vt præter obiectum terminatiuum, & intentionaliter motuum innitatur alij obiecto physice motiuo: Nullum enim prædicatum assignabis in cognitione diuina per se, & formaliter sumpta, propter quod exposcat obiectum physice motuum: ergo solutio tradita non satisfacit.

5 Secundò. Nam aduersarij tenentur concedere ad obiectum physice motuum diuinæ cognitionis non requiri distinctionem realem ab illa. Nam essentia diuina indistincta realiter à cognitione Dei est, ex aduersarijs, obiectum physice motuum huius cognitionis, vt omittam alia exempla. Nunc sic. Vel ad obiectum physice motuum cognitionis, requiritur distinctio saltem ratione nostra ab illa cognitione; vel nulla requiritur distinctio, siue realis, siue rationis? Si hoc secundum: ergo frustra quaeritur ad scientiam conditionatam aliud motuum physicum distinctum ab ipsa scientia conditionata, quæ se ipsam per se ipsam cognoscit. Si dicatur primum: In ipsa scientia conditionata dantur duo prædicata formaliter ratione nostra distincta: aliud esse prædicatum diuinum connexum cum

eo, quod esset conuersio v. g. si daretur talis cōditio, quod prædicatum præcinderet ab eo, quod sit scientia, complacentia, vel decretum; aliud esse scientiam conditionatam illius conuersionis: ergo primum illud prædicatum poterit esse motuum physicum secundi. Ergo nisi aliud caput assignetur, non est opus recurrere ad decretum actualiter existens pro assignando motui physico scientiæ conditionatæ.

6. Probemus iam minorem discursus præformati num. 1. nempe neque intellectualitatem infinitam Dei, neque existentiam conditionatam actus creati inuoluere decretum actualiter exercitum ex parte Dei. De intellectualitate infinita res est certa, quia cum sit prædicatum necessarium Dei, non inuoluit decretum liberum. De existentia conditionata conuersionis probatur. Nam ea existentia nō est, quod talis conuersio sit præsens; sed, quod esset. At licet ad hoc, vt sit, requiratur decretum actuale; non tamen ad hoc, vt esset: ergo licet requiratur ad existentiam absolutam; non tamen ad conditionatam. Minor, in qua est difficultas probatur. Primò. Quod conuersio sit possibilis non exposcit, quod decretum existat actualiter; sed, quod sit possibile: ergo, quod conuersio existat conditionatè;

vel, quod idem est, quod existeret non requirit decretum existere absolutè; sed solum conditionatè; vel, quod idem est, quod existeret. Secundo, conuersio præcisè prout existens nunc non requirit ipsius causam existere antea, vel postea; sed tantum existere nunc, quia vt det esse nunc, sufficit nunc existere: ergo effectus non quidem, vt absolutè existens; sed præcisè prout existeret, data certa conditione, non requirit, quod decretum effectus existat; sed, quod existeret ea conditione data.

7. Tertiò. Effectus, vt possibilis, tantum petit formaliter, & immediatè causam eius, vt possibilem, quod si petit aliquam causam, vt existentem, illa est causa ex cuius possibilitate bene inferitur ipsius existentia. Hinc combustio possibilis petit ignē, vt possibile: quod si Deum petit vt existentem, est quasi remotè, quia petit Deum, vt possibilem, & ex possibilitate Dei entis summe necessarij colligitur eius existentia: ergo effectus vt conditionatè existēs, solū petit decretum ipsius cōditionatè existere. Probo cōsequentiam. Non potest effectus, vt possibilis petere ultra causæ possibilitatē ipsius causæ existentiam, nisi quādo ex possibilitate causæ inferitur ipsius existentia: ergo effectus, vt cōditionatè existens non potest petere ultra

yltra existentiam conditionatam decreti, existentiam absolutam ipsius, nisi quando ex conditionata existentia bene infertur absoluta. At in decretis liberis Dei ex conditionata existentia non bene infertur absoluta. Nam ex eo, quod Deus decerneret cruciatus æternos D. Petro, si decederet in peccato lethali, non infertur illos absolute decernere: ergo effectus, ut conditionatè existens, solum petit existentiam diuini decreti conditionatam, id est, quæ exerceretur; non, quæ iam exercetur.

8 Quartò. Ratio horum omnium à priori est, quia cum effectus titulo habendi existentiam petat causam, ex qua illam accipiat, iuxta eam proportionē, & mensuram, iuxta quam habet existentiam, petit formaliter, & immediatè existentiam in causa: possibilem, si ipse effectus existit possibiliter; actualem, si existit actualiter, conditionatam, si existit conditionatè. Quo circa dixit optimè D. Thom. 2. contra gent. cap. 21. num. 3. *Effectus suis causis proportionaliter respondent, ut scilicet effectus in actu, causis actualibus attribuemus, & effectus in potentia, causis, quæ sunt in potentia.* ¶ Confirmantur superiora reuocatis in memoriam quæ diximus disp. 10. distinguētes duplicem futuritionē rerū; aliam in ratione entitatis intrin-

secā (saltem ex parte) rebus futuris; aliā, in esse veritatis extrinsecā reb⁹ futuris, quæadmodum iuxta D. Th. 1. p. q. 16. art. 7. ad 4. *Non ens non habet ex se, ut sit verum, sed solummodo ex intellectu apprehendente ipsum.* Vbi duo obseruanda sunt. Primū est. Ut aliquod obiectum sit verum, non requiritur, quod intrinsecè in se ipso entitatè habeat; sed sufficit, quod existat obiectiuè in intellectu terminando cognitionem verā, nempe se conformantē in enuntiando cū statu obiecti significato per ipsam, siue talis stat⁹ sit obiectum non esse, siue posse esse; siue esse actu, siue fuisse, siue futurū esse, siue, quod esset, si talis, vel talis conditio poneretur. Ut enim ait D. Th. q. 1. de verit. art. 5. in corp. *In hac adæquatione (in qua stat veritas) intellectus, ac rei, non requiritur, quod verumque extremorum sit in actu.* Intellectus enim noster potest nunc adæquari his, quæ in futurum erunt, nunc autem non sunt, alias nō esset hac vera: *Anti-Christus nascetur, unde hac denominatur vera à veritate, quæ est in intellectu tantū, etiam quando non est res ipsa.*

9 Legatur ibi ad 2. vbi loquens de non ente ait: *Vnde, quod intellectui cuiusque æquetur non est ex se ipso non ente, sed ex ipso intellectu, qui rationem non entis accipit in se ipso.* Deinde ad 6. *Quod est futurum, in quantum est futurum, non est.* ¶

similiter præteritum in quantum huiusmodi. Vnde eadem est ratio de veritate præteriti, & futuri, sicut & de veritate non entis. Vide dicta disput. 12. num. 8. Obseruetur secundò, id, quod optimè notauit ex Arist. pluribus in locis D. Thom. qui legi potest lib. 3. contra gentes cap. 9. in fine, ubi ait: *Ens dupliciter dicitur, ut philosophus in Metaph. docet. Vno modo secundum, quod significat essentiam rei, & diuiditur per decem prædicamēta: & sic nulla priuatio potest dici ens. Alio modo secundum quod significat veritatem &c.* Vnde, iuxta dicta disp. 10. futurum non est completè futurum in esse rei, donec existat intrinsecè; bene tamen in ratione veri.

10 Ex quibus ad præsens institutum sic formo rationem. Iuxta aduersarios respectu conuersionis, v.g. conditionatè futuræ datur duplex formalitas in Deo; altera decreti ad voluntatē spectantis, quo decernit Deus quòd existeret conuersio, si daretur prædicatio; altera scientiæ ad intellectum pertinentis, qua Deus cognoscit, quòd conuersio existeret, si prædicatio daretur. Iuxta nos autem hæc sola formalitas scientiæ datur. Atqui ad statū conuersionis prout præcisè esset si daretur prædicatio; hæc sola formalitas scientiæ sufficit: ergo superuacaneum est aliam formalitatem decreti ad-

seruere. Minor probatur. Cōuersio prout præcisè esset, abstrahendo ab eo, quòd sit, non habet statum intrinsecum in esse rei; sed statum extrinsecum in esse veritatis. Atqui ad statum intrinsecum in esse veritatis sufficit cognitio infallibili modo dicens, quòd illa conuersio esset, sub conditione prædicationis, quæ reuera esset sub conditione: imò D. Thom. quando meminit huius status, totum negotiū reuocat ad intellectum, nulla mentione facta voluntatis: ergo ad statum conuersionis, prout præcisè esset, si daretur prædicatio, sufficit prædicta formalitas scientiæ. Explicatur. Sicut tuum illud decretum Dei statuentis, quòd conuersio esset, si daretur prædicatio, excludit ratione efficaciam diuinæ voluntatis, quòd non esset conuersio sub ea conditione, ita scientia Dei cognoscentis, quòd conuersio esset, si daretur prædicatio, excludit ratione infallibilitatis diuinæ mentis, quòd conuersio non esset sub ea conditione. Deinde, sicut posito decreto non datur conuersio intrinsecè in esse rei; sed daretur; ita posita scientia non datur conuersio in esse rei; sed daretur posita conditione. Cur ergo ad hunc statum conuersionis non sufficiet scientia, sicut sufficit decretum? Præsertim, cum status veritatis, vt cōdistinctus ab statu entitatis proprior sit intellectu,

quam

quam voluntatis; & aliunde, ut in hoc cap. vidimus ad infallibilitatem scientiæ non requiratur decretum.

CAPUT II.

Obiectiones contra scientiam mediam.

11 **E**X multiplici capite petuntur. Primò ex eo, quòd decretum prædeterminans requisitum videatur ad omnes actiones creatas. Cæterum omit tendæ sunt obiectiones ex isto capite. Tum quia de illis egimus fuse tract. de auxilijs, & agemus, Deo dante, in concord. Tum quia, etiã hoc dato, non impug natur directè scientia Media, ex eo enim, quod ad actum, qui est requiratur decretum prædeter minans, quod actualiter sit, non infertur, ad actum, qui esset, requiri decretū prædeterminans, quod iam actualiter sit; sed ad summum, quod actualiter esset. Secundum caput est ex eo, quod scientia Media neque sit utilis, neque possibilis ad componen das prædefinitiones diuinas, præ destinationem, electionē ante cedentem efficacem ad gloriam ut coronam, & efficaciam gratiæ cum libertate creata, neque ad alios vsus possit in Theologia conducere. Sed etiam omitten dæ sunt obiectiones ex isto ca pite, quia directè non militant

contra existentiã scientiæ Me diæ; sed contra eius vsum, de quo iparsum plura diximus per varias disputationes tractat. de prædest. pluraque alia adiunge mus in Concord. Solum igitur adducemus, & expediemus ar gumenta, quæ directè militant contra scientiam Mediam, con tenduntque probare, non aliter posse Deum certò, & infallibili ter cognoscere contingentia conditionata, quam ex vi decre ti actualiter exerciti, quo Deus statuatur, quod dentur, si detur cer ta conditio.

12 Primò igitur obijciunt. Quicquid ab æterno transit ab statu necessario possibilitatis ad statum contingentem futuri tionis, dicit ab æterno existen tem aliquam rationem eius trã situs. At conuersio Tyrionum, v. g. quæ non solum est in statu necessario possibilitatis; sed in statu contingentem futuri tionis, sub conditione inspicendi mi racula Christi transijt ab æterno ab statu necessario possibilitatis, ad statum contingentem futuri tionis conditionatæ: ergo dicit existentē ab æterno rationē ali quã eius transitus. At hæc ratio nequit esse alia, quã decretū exi stens ab æterno Dei decernētis, ut si existat talis conditio, detur conuersio Tyrionū: ergo in hoc decreto actualiter ab æterno e xercito nititur hæc futuri tio cō ditionata, & cōsequēter cognos

bilis verè non est, nisi tale decretum existat. ¶ Hoc argumentum frequens est Thomistis, & maximè Albelda 1. part. disput. 44. sect. 3. quod argumentum apud P. Annat. disp. 1. cap. 2. tantifacit Tuisius. Calvinista, vt dicat lib. 2. cap. 23. pag. 148. *Ita est clarum, ita evidens, vt omnem humanam auctoritatem, quā tacumque fuerit non modo Thomæ; sed Scholasticorum ad vnum omnium in aduersum nitentē prorsus obruat.*

13 Primò infringitur argumentum contra plures Thomistas, qui, vt foret ab æterno decretum diuinum sub aliqua conditione, nempe decretū de Incarn. Spiritus S. sub conditione, quod Deus statueret existētiā alterius mundi, non putant requiri iam exercitum in Deo decretum aliud reflexum, quo statuat libere sub conditione discernendi mandū alium, de Incarnatione Spiritus Sancti. Deinde respondeo. Quodvis creatum, quod ab æterno habet esse absolute extra statum possibilitatis, habet etiam ab æterno absolute exercitam rationem existēdi absolute extra statum possibilitatis; eaque ratio, vel consistit in decreto actualiter exercito, vel cōnectitur cum actuali exercitio talis decreti, vi cuius ea res creata sit absolute extra puram possibilitatem. Cæterum illud creatum, quod ab

æterno non habet absolute; sed conditionatè esse extra puram possibilitatem, quod non est aliud, quam, quod esset extra illā, si daretur talis conditio, non dicit ab æterno existentem rationem aliquam, ad hoc vt verum sit, quod ita esset, cōsistentem in eo, quod iā exerceatur aliquod decretum Dei; sed ad summū dicit ab æterno existentiam conditionatam talis decreti, id est, quod existeret decretum de tali conuersione, si daretur inspectio miraculorum Christi. Nam ad existentiam conuersionis requiritur accommodata existentia decreti, nempe ad absolutā absoluta, ad conditionatam conditionata: quoniam igitur ea Tyrriorum conuersio non est; sed esset; ideo non requiritur decretum diuinum esse; sed sufficit, quod esset.

14 Sed vrgebis primò. Nā per nos ad existentiam effectus requiritur decretum proportionatū, & accommodatum ad talem existentiam. At sicut ad existentiam absolutam conuersionis Tyrriorum est decretū accommodatū decretū absolute existens; & ad existentiam possibile decretū possibile; ita etiā ad conditionatā hoc decretū conditionatū: Decerno, vt Tyrri conuertantur si inspiciant miracula Christi: ergo tale decretū conditionatū requiritur ad existentiam conditionatā conuersionis. Resp. Ad existentiam esse:

effectus requiritur decretum accommodatum, sine quo non possit dari talis existentia, non tamen aliud, sine quo potest effectus dari. Quare permisso gratis, quod sit utile, & in hoc sensu accommodatum ad conuersionem conditionatam Tyriorum, decretum illud: *Volo ut conuertantur si videant miracula Christi*, falsum tamen est, non posse conuersionem conditionatè existere sine tali decreto iam exercito. Nam sicut, ut conuersio sit possibilis, sufficit, quod sit possibile decretum; ita ut conuersio esset, si daretur talis conditio sufficit, quod decretum esset, si ipsa existeret.

15 Vrgēbis secundò. Ut effectus sit absolutè futurus nō sufficit decretum futurum; sed requiritur decretū præsens. Nam conuersio Petri non erit cras, si Deus ab æterno non habeat decretū præsens, quo statuatur eam conuersionem existere cras: ergo, ut effectus sit conditionatè futurus non sufficit decretum subiectiuè conditionatum, nempe, quod esset, si poneretur conditio; sed requiritur decretum, quod actualiter sit. Respondeo concessio antecedente negatur consequentia. Ratio discriminis est aperta. Nam ut cras existat conuersio Petri, requiritur saltē cras existere decretum Dei circa talem conuersionem; cumque in diuinis decretis, propter suā

æternitatem, idem sit aliquando existere, semperq; & ab æterno existere, sit requiri saltē ex perfectione Dei tale decretum, ut semper existens. Similiter, ut verum sit, quod conuersio Tyriorum existeret, si daretur talis conditio, requiritur, quod esset decretum circa talem conuersionem, si daretur talis conditio, cum autem hoc stet absque iam exercito decreto, nō requiritur actualiter exerceri.

16 Vrgent tertio Iuniores Thomistæ. Ad hoc obiectum scientiæ conditionatæ: *Tyrij conuerterentur, si viderent miracula Christi*, requiritur in aliquo saltē statu decretum diuinum circa talem conuersionem. At non præcisè in statu possibilitatis. Nam cum ea conuersio sit futura sub conditione, & non præcisè possibilis, decretum circa illā debet saltem esse futurum sub conditione, ut causa, vel causalitas proportionetur effectui. Nō in statu futurationis conditionatæ, quia decreta Dei æterna sunt incapacia futurationis realis, siue absolutæ, siue conditionatæ. Nō in statu existentiae æternæ sub conditione. Nam decretum pro eo statu per nullam scientiā cognoscibile est, non enim per scientiam visionis, quæ est de aliquādo existētib; absolutè, non per scientiam necessariam, ut patet, quia talis status decreti est contingens; non per scientiam mediam,

mediam, quæ non est de presentibus; sed de futuris conditionate: ergo ad talem veritatē conditionatam requiritur decretū, vt absolute existens.

17 Resp. Requiritur decretum, vt cōditionatē existens ab æterno. Ad impugnatiōē respondēdo, cognosci prout in eo statu per sciētiā mediam, quæ non solum est de futuris; sed de contingentib⁹, præteritis, & præsentibus conditionatē, independentibus in eo statu à decreto actualiter exercito. Nam eadem ratione, qua probatur sciētiā de futuris contingentibus conditionatis esse mediam inter naturalem, & liberam, idem ostenditur de sciētiā contingētium conditionalium, præteritorum, & præsentium. Et sicut iuxta aduersarios in hoc decreto subiectiue conditionato, si *Tyrii viderent miracula Christi, converterētur* cognoscitur, quod Deus sub ea conditione decerneret absolute prædeterminationem ad conuersionem, & neque cognoscitur hoc decretum præcisē, vt possibile; neque vt futurum conditionatē, sed vt æternaliter conditionatē præsens; cognoscitur tamen per sciētiā liberam, quia per sciētiā innixentem decreto actualiter exercito; ita iuxta nos decretum circa conuersionē Tyriorum, quod æternaliter conciperetur à Deo, sub ea conditio-

ne, cognoscitur à Deo per sciētiā contingentē; mediā tamē, quia tale obiectum, seu decretū prout in eo statu, non indiget actuali exercitio diuine libertatis.

18 Vrgebis quarto. Non minor est existentia causæ requisitæ ad effectum, quam existentia effectus. Nā cum effectus nequeat existere nisi dependenter a causa, existit causa, qualiter existit effectus; sicut propter eandem rationē possibilis est causa, qualiter possibilis est effectus. At præciso actuali decreto minus existentia causa habet, quam effectus in hac, & similibus cōditionalibus: Si *Petrus cognoscat bonitatem diuinā, amabit liberē Deum*; ergo data hac veritate cōditionali, repugnat secludere decretū actualiter exercitū. Minor probatur. Nā in illa conditionali, amor Dei est futurus sub cōditione. At cognitio diuinæ bonitatis, licet sit ipsa conditio, non tamen est futura sub alia conditione; nam de ista cōditione veniet eadem questio, & in infinitum abibimus; neque talis conditio est existens absolute, quia conditionalis nihil ponit in esse; ac proinde non importat absolutā existentiam conditionis.

19 Hoc argumentum contra omnes est, qui veritates conditionales admittunt, siue decretis innixas; siue independentes ab illis. Nam in hac conditionali: *Conuerterentur Tyrii, si Christus*
coram

coram ipsis predicaret, tamen si de-
mus veram esse ex vi decreti, præ-
dicatio Christi non videtur habe-
re tantam existentiam, quantam
conuersio, cum hæc habeat saltim
existentiam conditionatam; præ-
dicatio verò solum possibilem;
non verò existentiam sub alia con-
ditione; vel saltem, ut infinitus
processus abrumptur, sistendum
est in conditione non existente
conditionaliter sub alia. Veris-
sima igitur solutio sit, concessa
maiori, negare minorem; ad cu-
ius probationem respondeo, con-
ditionem, seu cogitationem di-
uinæ bonitatis, non minus exi-
stentiæ importare in ea conditio-
nali, quam amorem; quamuis in
ea conditionali dicatur amorẽ
fore sub conditione talis cogita-
tionis, & non dicatur cognitio-
nem fore sub altera conditione;
Ratio est aperta. Nam amor nõ
habet aliam existentiam ex vi eius
conditionalis, nisi, quod esset, si
daretur talis cogitatio. At ex vi
talis conditionalis etiam habet
ipsa cogitatio, quod esset, si da-
retur ipsa cogitatio: ergo tantam
habet existentiam, quantam a-
mor. Probatur minor; quæ sola
est difficilis. Nam ex vi talis con-
ditionalis verum est, quod ea co-
gitatio, si existeret, coniungeretur
cum amore. Hoc autem est,
quod esset ipsa cognitio, & a-
mor, si esset ea cogitatio: ergo
ex vi talis conditionalis habet ipsa
cogitatio, quod esset, si ipsa dare-
tur.

20 Secunda obiectio sit. Si
præciso decreto actuali vera sit
conditionalis hæc: *Si Petrus ha-
beat auxilium. A conuerteretur libe-
re*, sequeretur possibile esse cõ-
plexum hoc * Petrum absolute co-
uerteri sine decreto Dei circa cõ-
uersionem ipsius *. Sequela est
absurdissima, quia nullus effectus
bonus existere potest, nisi volente
Deo positivè: ergo talis con-
ditionalis vera non est indepen-
denter ab actuali decreto Dei cir-
ca conuersionem Petri. Proba-
tur sequela. Conditionatum tran-
sit in absolutum eo præcisè, quod
datur in rerum natura conditio.
Sed in prædicta conditionali cõ-
uersio libera Petri est conditio-
natum; & præcisè est conditio Pe-
trum habere auxilium A; ergo eo
præcisè, quod datur in rerum na-
tura Petrum habere auxilium A;
ac proinde præcisè ab actuali
decreto circa conuersionem
Petri, dabitur absolute cõ-
uersio Petri, & cõsequenter pos-
sibile erit Petrum absolute con-
uerteri sine ullo decreto diuino cir-
ca eius conuersionem. In primis
retorquetur argumentum con-
tra Thomistas. Nam conditio-
nales istæ debent ab ipsis re-
putari diuersissimæ: Prima:
*Si fierent coram Tyrijs miracu-
la Christi conuerterentur*. Se-
cunda: *Si coram ipsis fierent
ea miracula, & ad conuersio-
nem prædeterminarentur, con-
uerterentur*. Nam prima est
libe.

libera; secunda naturalis. Prima non cognoscibilis ex connexione necessaria terminorum; sed ex vi decreti liberi. Secunda cognoscibilis ex connexione necessaria terminorum. Prima à nullo, præter Deum, citra visionem beatam, vel diuinam reuelationem, vel clarè, vel certò cognoscibilis. Secunda cuique penetratè terminos manifestissima. Prima igitur ex parte conditionis non importat, vt secunda, miracula, Christi, & prædeterminatione; sed præcisè miracula Christi. Tum sic. Conditionatum transit in absolutum ex præcisà purificatione conditionis. Sed conditio primæ conditionalis de conuersione non includit prædeterminationem: ergo poterit contingere conuerti sine prædeterminatione, quod aduersarij non concedent.

21 Distinguat igitur pro omnibus illa propositio * Conditionatum purificata conditione transit in absolutum * illatiuè est verum. Formaliter non semper est verum, sed sæpius falsum. Ratio prioris est. Nam à veritate conditionata simul cum positione conditionis perpetuo valet consequentia ad positionem euentus, qui conditionatè verificabatur. Ratio posterioris est, quia non semper positio conditionis, de qua verificabatur coniungendam esse cum euentu, si talis conditio poneretur, est ipsa

positio euentus; sed, vel causa ipsius, vel res aliquomodo conducingens ad positionem euentus. Quamobrem ex veritate conditionata simul cum positione conditionis eatenus infertur dari absolutè euentum, de quo verificabatur esse dandum, si poneretur conditio, quatenus ex huius positione simul cum illa veritate conditionata infertur esse danda reliqua omnia requisita ad positionem euentus. Iateor, interdum positionem conditionis non solum esse extremum inferens positionem absolutam euentus; sed etiam esse ipsum. met euentum, vt in conditionabilibus siuè proprijs, siuè in proprijs, in quibus idem dicitur sub conditione sui ipsius, vt in hac: *Si existat animal rationale, existet homo.*

22 Tertia obiectio. Conditionata disparata, vt hæc, *si Papa dormit Turca conuerteretur*, petit ad sui veritatè decretum actuale Dei connectentis conditionem cum conditionato: ergo conditionalis non disparata vbi conditio est indifferens ad conditionatum, & eius carentiam, vt in hac: *Si Petrus cognoscat bonitatem diuinam, amabit Deum*, petit similiter ad sui veritatem decretum actuale Dei connectentis conditionem cum conditionato. Antecedens, quod à pluribus nostre Societatis admittitur, videtur verum. Nam ad veritatem conditionis.

ditionalis requiritur conditionē aliquomodo conducere ad conditionatum, cumque conditio disparata non conducat de se intrinsecē, cōducere debet ab extrinseco decreto Dei. Consequentia probatur. Sicut in cōditionali disparata non habet conditio de se intrinsecē vtilitatem ad conditionatum, & aliunde talis vtilitas significatur per propositionem; ita similiter in prædictis conditionalibus pertinentibus conditio non habet de se intrinsecē fore, vt si ponatur cōiungatur cum conditionato; & aliunde id affirmatur per propositionem. Sed propter primum, ad veritatem priorum conditionalium requiritur actuale decretum Dei tribuentis conditioni vtilitatem ad conditionatum; ergo propter secundum, ad veritatem posteriorum conditionalium requiritur actuale decretum Dei extrinsecē tribuentis conditioni, fore, vt si ponatur coniungatur cum conditionato.

23 Omissa nunc doctrina, quæ supponitur de conditionalis disparatis, quam expēdemus dis. p. 23. respondeo permissio antecedente, negataque consequētia. Discrimen est, quia si verum est antecedens, ideo est, quia cōditionalis disparata duo affirmat implicite, vel explicitē, & fore, vt existeret conditionatum, posito, quod existeret cōditio, v. g. fore, vt existeret conuersio Tur-

cæ, si existeret somnus Papæ, & conditionem esse vtilem ad existentiam conditionati. Ad primum non requiritur decretum, quod actu sit; sed sufficit, quod foret, si poneretur conditio; ad secundum verò requiritur decretum actuale, promissio, vel quid simile tribuens conditioni extrinsecam denominationem, vtilis ad conditionatum. Conditionalis autem pertinens, licet demus affirmare similiter illa duo; non tamen requiritur decretum actuale; non enim ad fore, vt existeret conditionatum, si existeret conditio, nam ad hoc sufficit, quod foret decretum si daretur conditio: non vt conditio sit vtilis ad conditionatum, quia de se est vtilis independenter à decreto.

24 Vt clarius proponatur quarta obiectio, noto primò. Potest Deus habere hoc decretū subiectiue absolutum, & obiectiue conditionatum: *Decerno, vt si Tyrus fiat prædicatio Christi, detur illis gratia efficax vt conuertantur.* Hoc enim decretum non magis pugnat cum libertate conditionata conuersionis, quā pugnant cum libertate absoluta decreta prædefinitiva dependētia à scientia media, quæ circa liberos actus admissimus tract. de prædest. Neque aliunde prædictum decretum potest impossibile censerī. Noto secūdo, iuxta magis receptam Theologorum

rum opinionem tract. de voluntate Dei, non posse diuinam voluntatem habere se purè suspensiuè circa obiectum amabile; sed versari debet circa ipsum, vel positiuè volens; vel positiuè nolens. ¶ Iam sic arguitur. In illo signo in quo Deus cognoscit: si fiat Tyrijs predicatio Christi, habebunt gratiam efficacem ad conuersionem habet Deus, vel decretum subiectiuè absolutum; & obiectiuè conditionatum, quod assignauimus; vel hoc aliud ipsi oppositum: Nolo, vt si fiat ipsis ea predicatio gratiam efficacem habeant ad suam conuersionem. Quia debet Deus non suspendere vtrumque decretum, & non est cur differat exercitium vsque ad aliud signum. At pro signo cognoscendi talem veritatem non est predicta nolitio, quæ cum ea veritate pugnat: ergo existit decretum illud: *Decerno, vt si fiat ipsis predicatio gratiam habeant efficacem ad conuersionem.* Tunc sic.

25 Ergo non potest Deus non cognoscere veritatem illam in predicto decreto subiectiuè absoluto; & obiectiuè conditionato. Probatur consequentia. Nulla veritas potest cognosci à Deo, nisi quantum cognoscibilis est pro illo signo, in quo cognoscitur à Deo, vt constat ex non semel dictis in hoc tract. At predicta veritas pro eo signo, quo cognoscitur à Deo est cognoscibilis in illo decreto,

quippe, quod existit in eo signo, & infallibiliter cum ea veritate connectitur: ergo cognoscitur in eo decreto. Respondeo. Tamen si repugnet Deo pura suspensio libera, sitque possibile predictum decretum subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum (non quidem Thomisticum prædeterminans, & impedibile pro nostra libertate; sed prædefiniens gratiam efficacem dependenter à scientia media monstrante eam gratiam, si detur coniungendam esse cum conuersione, & rursus impedibile pro nostra libertate) adhuc dico, non esse opus, vt pro signo scientiæ talis veritatis detur siue predicta volitio, siue nolitio diuina; non tamen ideo dabitur pura suspensio libera; sed affectus reflexus positiuus excludens eos duos actus. Sic si negetur nobis possibilis pura omisio libera possumus neque Petrum amare, neque odio habere; sed affectum alium positiuum elicere, excludentem amorem, & odium directum. Vnde in casu argumenti neque dabitur circa veritatem illam actuale decretum Dei, quod ipsam inferat; neque decretum, quod ipsam excludat. Simili modo occurrendum est simili argumento, quod in præsentī opponit Nazarius controuer. 1. §. Est autem.

CAPVT III.

*Difficiliores obiectiones contra
scientiam mediam.*

26 **D**emus Deum habere hanc scientiam: *Si Iudas haberet auxilium A. conuerteretur.* Et obiectio quinta sit. Nihil diuinum determinat Deū ad hanc scientiam affirmatiuam, potius quam ad negatiuam oppositam. Deinde nihil creatū determinat: ergo Deus habet eam scientiam, potius quam oppositam, quin detur ratio determinans ad hoc vt illa existat, potius quam opposita, quod est intelligibile. Prior pars antecedentis probatur. Nam prædicata diuina alia sunt necessaria; & alia contingentia. Prædicata necessaria Dei sunt æquē indifferentia, vt existat ea scientia, & opposita, proindeque non sunt ratio determinans, vt existat alia præ alia. Prædicatum contingentis Dei, si quod esset, quod determinaret ad eam scientiam, potius quam oppositam, certē non aliud, quam hoc decretum efficax subiectiuē absolutum; & obiectiuē conditionatum. *Volo vt Iudas conuerteretur, si habeat auxilium A.* At negamus esse requisitum hoc decretum pro determinanda diuina mente ad eam scientiam affirmatiuam: ergo nihil diuinū de-

terminat Deum ad iusam. Secundam partem antecedentis probabo, nempe nihil creatum determinare. Nā si aliquid, non aliud, quam cōuersio Iudæ, quæ esset, si daretur auxilium A. At ea cōuersio non determinat: ergo nihil creatum. Minor probatur. Quia, quod non est intrinsecē; sed esset, nihil habet intrinsecē, sed haberet, cum sit ex terminis manifestū intrinsecē esse, quod habet aliquid intrinsecē. At cōuersio Iudæ non est intrinsecē; sed esset: ergo nihil habet intrinsecē; sed haberet, si daretur: ergo non habet prædicatam rationis determinantis ad existentiam eius scientiæ; sed haberet, si daretur auxiliū: ac proinde non habebit tunc diuina mens, quod determinetur ad scientiam affirmatiuam præ negatiua. Quomodo ergo vnā habet præ alia? Confirmatur. Quia cōuersio Iudæ nō est; sed esset, non habet rationem meriti mouentis diuinam voluntatem ad decernendum præmium; sed haberet: ergo quia non est; sed esset, non habet; sed haberet munus rationis determinantis diuinum intellectum ad scientiam.

27 Communis solutio, quam antiquiores ex nostris satis indicant, & nouiores exprimunt, mihi verissima est, si benè explicetur. Tota responsio his verbis continetur. Ad scientiam affirmatiuam præ negatiua { idem
p. 3.

proportionaliter dicatur de negatiua præ affirmatiua) duo determinant. Aliud ex parte Dei; & aliud ex parte creaturæ. Ex parte Dei, necessitas diuinæ mentis, vt perspiciat nō solum, quod absolute est; sed quid esset si talis, vel talis conditio poneretur. Ex parte creaturæ, conuersio ipsa quæ esset, si daretur tale auxilium. Necessitas illa, quæ datur ex parte Dei, determinat physicè inadæquatè; conuersio, quæ esset ex parte creaturæ, determinat inadæquatè logicè. Declaratur. Determinatur Deus ad hanc scientiam: *Conuerteretur Iudas, si haberet auxilium A*, & quia re vera Iudas cōuerteretur ex suppositione eius auxilij; & quia diuina mens iure suę infinitatis necessitatem habet, vt perspiciat quicquid esset ex quacumque suppositione. Ex his simul sumptis determinatur adæquatè; inadæquatè tamen ex vnoquoque seorsim. Deinde, quoad modū determinandi magnum est inter vtrumque discrimen. Nam illa necessitas, quæ se tenet ex parte Dei, determinat per modum formalitatis physicè existentis in Deo ab æterno reddentisque ipsum omnino determinatam, vt clarissimè percipiat, quicquid ex qualibet suppositione contingeret. At conuersio, quæ esset ex suppositione eius auxilij determinat per modum rationis obiectiue inferentis logicè simul

cum infinitate diuinæ mentis, Deum habere scientiam conditionatam affirmatiuam præ negatiua. Hoc vltimum, in quo præcipua difficultas sita est, explicatur sic.

28. Conuersio sub his terminis: *Esset si daretur auxilium A*. simul accepta cum infinitate diuinæ mentis determinat per modum rationis obiectiue logicè inferentis ad hoc, vt detur ex parte Dei ab æterno scientia cōditionata affirmatiua, præ negatiua. Ratio est. Nam illud sub his, vel illis terminis determinat logicè ad aliud, ex quo per bonā consequentiam deducitur aliud, & maxime si deducatur ex illo à priori, saltem prioritate rationis. At ex his obiectis sub his terminis expressis * Deus habet necessitatem, vt ab æterno perspiciat, quicquid ex qualibet suppositione contingeret, conuersioque contingeret si daretur tale auxilium * deducitur per bonam consequentiam logicam, Deū ab æterno perspicere, quod conuersio esset, si daretur tale auxilium, & hoc præcedit prioritate rationis ad prædictā scientiam æternam Dei: ergo conuersio sub his terminis: *Esset si daretur auxilium A*. determinat ad prædictam scientiam affirmatiuam præ negatiua.

29. Et quidem necessitatem illam se tenentem ex parte Dei præcedere saltem prioritate rationis.

tionis ad scientiam diuinam cō-
 ditionatam affirmatiuā, constat
 quia scientia diuina conditiona-
 ta affirmatiua, est suo conceptu
 scientiā intellectus diuini infiniti,
 proindeque nequit clarè, &
 exactè cogitatione definitiua
 percipi, nisi clarè, & exactè simi-
 li cognitione percipiatur infini-
 tudo diuinæ mentis, quæ in linea
 intelligendi imbibit prædictam
 necessitatem ad perspiciendum
 quicquid sub qualibet supposi-
 tione contingeret, & consequē-
 terea scientia dependens est in
 exacta definitione à definitione
 Dei, vt habentis perspicaciam il-
 lam necessariam. Contra verò
 potest Deus exactè cognitione
 definitiua exprimi, quatenus ha-
 bens necessitatem ad quodlibet
 sub quacumq; suppositione per-
 spiciendum, quin opus sit memi-
 nisse, clarèque exprimere sciē-
 tiam diuinam prout actualiter
 determinatè attingentem, quod
 ludas conuerteretur si tale habe-
 ret auxilium: ergo illa necessitas
 diuinæ mentis præcedit priori-
 tate rationis ad hanc scientiam
 sic determinate sumptam. Illud
 enim præcedit ratione ad aliud,
 quod est ab hoc definitiue inde-
 pendens; secus contra. Propter
 eandem rationem cōuersio sub
 hac ratione: *Esset si daretur hoc
 auxilium*, præcedit ratione ad
 prædictam scientiam. Nam cō-
 uersio, sub ea ratione, est quoad
 intelligentiam definitiuam in-

dependens ab intelligentia defi-
 nitiva talis scientiæ; non autem
 contra: Quis enim benè concipiat
 definitiue, Deū scire, quòd
 esset conuersio, si tale auxilium
 existeret, nisi benè noscat, quid sit,
 quod conuersio esset ex ea posi-
 tione?

30 Ex quibus fit non esse ne-
 cessariam existentiam physicā,
 neque ab æterno; neque in tem-
 pore ex parte conuersionis, quæ
 non existit; sed existeret, vt ex
 ea cōuersione determinetur di-
 uinus intellectus, vt habeat ab
 æterno prædictam scientiam af-
 firmatiuam. Ratio est, quia li-
 cet determinatiuum, quod exer-
 cet munus determinandi per mo-
 dum influentis physicè, requirat
 coexistentiam sui cum existen-
 tia illius, ad quod determinat; a-
 lia tamē ratio est de determina-
 tiuo, quod exercet munus de-
 terminandi per modum rationis
 logicè inferentis existentiam il-
 lius, ad quod determinat. Nā ad
 hoc satis est, quod ex vna parte
 existat illud, ad quod determi-
 nat; & aliunde ex tali determi-
 natiuo logico deducatur per bo-
 nam consequentiam existentia
 illius, ad quod determinat. In
 quo munere physica existentia
 determinatiui non innoluitur.
 Sufficit enim conuersioni, quod
 esset sub tali conditione, non
 verò requiritur, quod iam sit,
 vt ex illa per bonam consequen-
 tiam inferatur, iuncta infinita
 per.

perspicua diuinæ mētis, Deum habere prædictam scientiam. Sic vt ex entitate Petri non existentis, quem in hoc modo conditionato cognoscimus: *Si existeret, existeret sine contradictione*, logicè inferatur Deum cognoscere Petrum, vt non implicarent, non est opus, quod Petrus iam existat; sed sufficit, quod existeret sine implicatione contradictionis calu, quo existeret.

31 Explicatur amplius. Nam vt conuersio non solum, vt cognita per cognitionem falsam; sed per cognitionem veram, inferat recta illatione logica, Deum habere prædictam scientiam, non amplius ex parte ipsius conuersionis requiritur, quam, quod ex parte ipsius necesse est, vt hæc notitia sit, verissima: *Existeret hæc conuersio, si daretur tale auxilium*; sed vt hæc notitia sit verissima non requiritur ex parte conuersionis, quod iam existat intrinsecè, vel ab æterno, vel in tempore; sed sufficit, quod existeret data hypothese: ergo hoc sufficit, vt cognita per cognitionem veram inferat recta illatione logica prædictæ scientiæ existentiam, & consequenter, iunctis his, quæ diximus vt logicè sit ratio a priori determinans existentiam eius scientiæ ¶ Vbi præ nonnullis æquiuocationibus resecandis, obseruetur, aliud esse, quod obiectiuè, quasi in actu primo determinat logicè, præ-

dictæ scientiæ existentiam; & aliud id, quo exercet in actu secundo determinare logicè eius scientiæ existentiam. Primum est ipsa conuersio, quæ data hypothese esset: illa enim est obiectum, quod cognitum secundum statum, quem haberet, data hypothese, benè arguit existere in Deo talem scientiam. Secundum est ipsum exercitium terminandi prædictam scientiam indistinctam ab illa. Nam conuersionem, quæ esset, determinare in actu secundo logicè talis scientiæ existentiam, non est aliud, quam hanc scientiam existere terminatam ad illam conuersionem, ita vt sit infallibile argumentum existentie talis scientiæ status benè cognitæ, quem haberet conuersio sub hypothese data.

32 Sic in physicis, virtus combustiua, quæ est in igne ad actualement combustionem, est ipsa vis vrendi: exercitium autem eliciendi combustionem indistinctum est ab ipsa combustionem. Sic in intentionalibus, bonitas habendi sanitatem, quæ non est; sed esset, si sanitas existeret, est, quæ mouet ad sanitatis desiderium; exercitium autem mouendi in actu secundo est ipsam desiderari. ¶ Ex quibus omnibus ad argumentum factum num. 26. dicatur, ipsam conuersionem, quæ non est; sed esset, determinare Deum con-

iun-

iunctim cum infinitate intellectus diuini ad scientiam conditionatam affirmatiuam. Quia talem conuersionem determinare logicè ad prædictam scientiam, non est eam conuersionem aliquid præstare, quod requirat ipsam existere, & habere esse intrinsecè absolutè, & simpliciter; sed existere cum hoc addito diminuente, nempe prout sufficit ad hoc ut euadat vera prædicta scientia. Ad quod sufficit, quod conuersio esset, si daretur conditio; non vero requiritur, quod iam sit. Ad confirmationem. Ut conuersio constituat hominem merentem, necesse est, ut constituat ipsum in aliqua differentia temporis dignum præmio: cumque nullus sit præmio dignus propter illa, quæ benè gereret, si daretur certa conditio; sed propter illa, quæ benè gerit absolutè; inde non sufficit ad meritum actus bonus, qui esset sub aliqua conditione, & nunquam est. At conuersio non aliter determinat ad scientiã conditionatã, quam logicè inferendo, nullo physice præstito, quod quantum est ex ipsa vera erit prædicta scientia, si detur: & ut scientia dicens, quod esset conuersio, si daretur tale auxilium vera sit, quantum est ex ipsa conuersione, sufficit, quod conuersio esset sub illa hypothesi; non requiritur quod iam sit.

33 At urgebis. Futuritio conditionata conuersionis duplex est iuxta dicta disp. 10. capit. 3. Alia entitatiua indistincta à futuritione absoluta. Alia in ratione veritatis; & hæc futuritio consistit in eo, quod conuersio terminet hoc iudicium: *Erit conuersio, si detur talis conditio*, & aliunde tale iudicium sit iudicium verum. Tunc sic, quod deterninat Deum, ut habeat scientiam conditionatã de conuersione Iudæ, nequit esse futuritio conditionata in ratione veritatis: ergo nulla. Prima pars antecedentis videtur clara. Quia futuritio conditionata entitatiua conuersionis Iudæ supponit falsò, quippe, quæ est indistincta à futuritione absoluta talis conuersionis, eaque conuersio non est absolutè futura. Posterior pars antecedentis probatur. Futuritio conditionata talis conuersionis in ratione veritatis nihil aliud est, quàm eam conuersionem terminare hanc scientiam verissimam Dei: existeret conuersio Iudæ, si daretur tale auxilium. At, quod determinat Deum ad hanc scientiam non est conuersionem Iudæ scientiam ipsam terminare: Hoc enim est indistinctum ab ipsamet scientia: ergo quod determinat Deum ad hanc scientiam non est futuritio conditionata conuersionis in ratione veritatis.

34. Respondeo, vtramque futuritionem determinare Deum, aliter tamen, & aliter, vt cognoscat, quod esset conuersio sub illa hypothesi. Futuritio conditionata in ratione veritatis, determinat Deum in genere, quasi causæ formalis, vt cognoscat prædictū obiectū. Ratio est, quia talis futuritio, vt benè probat obiectio est illa ipsa scientia Dei, & hac scientia constituitur Deus formaliter cognoscens prædictū obiectum. Futuritio conditionata entitatiua conuersionis Iudæ (quam futuritionem si supponeres exerceri absolute, falsa esset suppositio; nihil tamen falsum est dicere, quod ea futuritio ex parte conuersionis esset, si daretur tale auxilium) determinat in genere obiecti logicè inferentis, quod talis scientia si daretur vera esset, quantum est ex parte obiecti. Ratio est, quia si formetur hic discursus. * Conuersio existeret, si daretur hoc auxilium: ergo ex parte conuersionis non erit falsa scientia diuina, quæ hoc ipsum affirmet. * recta quidem est eiusmodi consecutio, proindeque obiectum antecedentis rectè infert obiectum consequentis. At obiectum antecedentis est ipsa entitatiua conuersio identificata cum futuritione entitatiua conuersionis, qua parte talis futuritio claudit ipsam conuersionem, obiectum in quā antecedentis est ipsa entitatiua

conuersio, quamuis non enuntiata modo tendendi absolute; sed conditionato: ergo ipsa entitatiua conuersio, & entitatiua futuritio illius, qua parte claudit conuersionem ipsam, infert obiectum conclusionis præfati discursus. Cum igitur obiectum eius conclusionis sit non esse falsam prædictam sciētiā diuinā, si daretur, idque inferat in intellectu diuino dari, consequens tandem est ipsam conuersionem entitatiuam, eiusque futuritionē entitatiuam, qua parte claudit conuersionē ipsam, determinare Deum ad prædictam sciētiā in genere obiecti logicè inferentis existentia ipsius. Sic ipsa bonitas sanitatis identificata cum sanitate, quā ager non habet, mouet infirmū in genere obiecti ad desiderium sanitatis: mouet enim bonitas, quam apprehendit sibi conuenientē, & hoc modo apprehendit sanitatem, & bonitatē identificatam cum sanitate.

35. Omisissis nunc argumētis, quæ probare contendunt, scientiam conditionatā contingentē non posse non esse Deo liberam, ac proinde essentialiter inniti decreto libero Dei: hæc enim argumenta commodius expendam disp. 12. Vbi aperiam, quomodo hæc scientia sit Media inter naturalē, & liberā. Obijcies tandē. Non potest Deus certo, & infallibiliter cognoscere obiectum, quod non est determinatē verū.

At

At obiectum scientiæ condicio-
nata contingentis non est deter-
minatè verum independentè a
decreto actualiter exercito; er-
go neque cognoscibile certò, &
infallibiliter à Deo. Minor pro-
batur. Nam hoc obiectum: *Con-
uersio esset, si daretur tale auxilium*,
non est verum in se ipso intrin-
secè, quia conuersio pro eo sta-
tu non est intrinsecè, sed esset; &
consequenter nihil habet intrin-
secè, sed haberet. Deinde talis
conuersio non est determinatè
vera in suis causis creatis, nempe
in voluntate creata, auxilijs diui-
næ gratiæ, &c. Nam huiusmodi
causæ secūdu se sumptæ sunt in-
differentes, vt conuersio esset;
& non esset, si daretur tale auxi-
lium. Solum ergo restat, eam
conuersionem esse determina-
tè conditionaliter veram in cau-
sa increata, pro suo decreto de-
terminata actualiter ad hoc, vt
conuersio daretur, si daretur ta-
le auxilium.

36 Concessa maiori negatur
minor. Ad probationem respō-
deo, tale obiectum neque in se
ipso intrinsecè esse determinatè
verum, neque in suis causis crea-
tis, vt bene probat obiectio; ne-
que in decreto actualiter exer-
cito ex parte Dei, vt satis con-
stat ex dictis in hac, & superio-
ri disp. sed est determinatè ve-
rum in ipsa scientia conditio-
nata Dei, vt intrinsecè connexa
cum eo, quod conuersio esset,

si daretur tale auxilium. Ratio
est. Nam obiectum esse deter-
minatè verum non est aliud,
quam terminare cognitionem
veram; potius quam falsam. At
conuersio ex eo, quod terminet
scientiam diuinam infallibilem
dicentem, quod cōuersio esset,
si daretur tale auxilium termi-
nat scientiam veram, potius
quam falsam: ergo ex hoc capi-
te habet esse determinatè verā,
non physicè in ratione entitatis;
sed intentionaliter in ratione
obiecti.

37 At vrgebis. Scientia con-
ditionata est speculatiua non fa-
ciens suum obiectum esse verū;
sed supponens: ergo conuersio
non habet ex vi terminandi
prædictam scientiam, quod ve-
rè esset, si daretur tale auxilium;
sed hoc habet antecedenter ad
scientiam. At non ex alio capi-
te, quàm ex decreto actuali-
ter exercito ex parte Dei: ergo
id habet ex tali decreto. Respo-
deo, si sisamus intra ipsum sta-
tum conditionatum, scientia
conditionata non est factiua, sed
speculatiua sui obiecti, v. g.
conuersionis, quæ esset, si da-
retur tale auxilium, quia licet
causare soleat remotè conuer-
sionem, prout absolute existen-
tem, dirigendo Deum ad col-
lationem auxilij ex quo pro-
uenit absoluta existentia con-
uersionis; nullatenus tamen cau-
sat eam conuersionem si in sta-

tu conditionato sistatur, Deus. que non procedat ad positionem conditionis. Inde intra statum conditionatum ea scientia non presupponitur prioritate causalitatis ad suum obiectum, quin imò subsequitur ad illud subleuione rationis, vt supra explicui. At pro eo priori, non habet conuersio, quod iam sit verum, conuersionem fore, si detur tale auxilium: quia pro eo priori tale obiectum neque habet entitatem; sed haberet; neque habet terminare cognitionem; sed ab hoc præscindit, ac proinde pro eo priori, neque denominatur verum veritate entitatis; neque veritate cognitionis. Dicimus ergo, conuersionem in statu conditionato esse determinatè verā per determinationem sumptam ex infallibili cognitione diuina, quam terminat; & vt eam terminet, tanquam scientiam speculatiuam, non requiritur, quod presupponatur ad illam eius obiectum, vt vestitum denominatione veri; sed satis est, vt secundum se presupponatur ad ipsam prioritate rationis, non tanquam id quod iam est; sed, quod esset si poneretur con-
ditio.

DISPVT. XXII.

Quem habeat cognoscendū modum scientia conditionata, & quā ratione sit media?

Indagandus superest modus, quē habet cognoscendi scientia media ipsiusque qualitates.

CAPVT I.

An Deus cognoscat futura conditionata libera in se ipsis, & quo iure talis scientia dicitur Media?

INostri Scriptores communiter, & iure optimo defendunt, Deum cognoscere primario in se ipsis terminatiuē futura conditionata libera, in qua difficultatē fere nihil addendum superest præter iam dicta tum disp. 9. capit. 1. circa cognitionem diuinam creatorarum possibilem in se ipsis. Tum etiam disp. 13. cap. 4. Vbi de cognitione futuri liberi in se ipso. Recog- noscenda sunt ibi dicta. Nihil enim aliud necessarium est, quam presenti instituto doctrinam ibi traditam aptare. Ex qua sit pri- mō, actum liberum creatū conditionatè futurum non esse ob- iectum physicè motuum scien- tiæ conditionatæ, quia neque tali scientiæ dat esse per influxum phy-

physicum, neque per cōstitutio-
nem intrinsecam, quorum alte-
rum ex disp. 3. requiritur ad ob-
iectum physicè motuum. Fit se-
cundò tales actus liberos condi-
tionatè futuros esse obiectū in-
tentionaliter motuum scientiæ
conditionatæ. Ratio est eadem,
quā tradidimus loc. cit. vt crea-
turæ possibiles sint obiectum in-
tentionaliter motuum scientiæ
diuinæ. Fit tertio directè, & pri-
mario loquendo eosdem actus
in se ipsis terminatiuè, & verifi-
cativè cognosci. Ratio est.

2 Quia, illud obiectum dici-
tur in se ipso immediate termi-
natiuè, & verificatiuè cognosci,
per ordinem ad quod verificat-
ur diuina scientia sic terminata
ad ipsum, vt ad nullum aliud im-
mediatius terminetur, propter
quod illud attingat. Sed scientia
cōditionata istorum actuum li-
berorum, sic terminatur ad ipsos
directè, primarioque loquendo.
Nam hoc modo non termina-
tur siue ad decretum Dei actua-
liter existens in Deo; siue ad aliud
medium propter quod talia fu-
tura tangat, vt ex præced. disp.
constat: ergo attingit talia futura
directè, primarioque loquendo
in se ipsis terminatiuè, & verifi-
cativè. Dixi directè, primarioque
loquendo, nam veluti reflexè, &
secundario nō est dubium, Deū
cognoscere hæc futura, tum in
ipsa scientia conditionata, quasi
reflexè cognita, prout connexa

certò cum ipsis; tum etiam in
complacentia diuina circa ipsa,
vt cōditionatè futura ea propor-
tione, qua idem diximus disp. 8.
de creaturis possibilibus.

3 Fit quartò. Sicut diximus
disp. 13. cap. 4. Deum, supposita
sua intellectualitate infinita suf-
ficiēter determinari, vt ab æter-
no cognoscat infallibiliter futura
libera, eo præcisè, quod ipsa sint
exercenda in sua differētia tem-
poris, abstrahendo ab eo, quod
ipse Deus in se ipso cognoscat
existere prædicata connexa infal-
libiliter cum eis actibus absolutè
futuris; sic etiam Deus supposita
sua intellectualitate infinita suf-
ficiēter determinatur, vt ab æ-
terno cognoscat infallibiliter fu-
tura libera conditionata, eo præ-
cisè quod exercerētur in sua dif-
ferentia tēporis si daretur certa
conditio, præcindendo ab eo,
quod Deus in se ipso cognoscat
existere prædicata connexa cum
eis actibus liberis, vt cōditiona-
tè exercendis. Fit quintò, siue
Deus habeat in se ipso, vt volunt
Thomistæ, decretum subiectiuè
absolutū; & obiectiuè conditio-
natū; siue alia media, in quibus
certò, & infallibiliter cognosci-
bilia sint eiusmodi futura; siue
neq; talia decreta, aut media præ-
cognita dētur actualiter in Deo;
tamē adhuc negandū nō est, Deū
preter cognitionem in alio cog-
noscere in se ipsis hæc futura co-
ditionata. Quēadmodū, tametsi

existant in Deo media, in quibus certo cognoscat creaturas posibles, & absolute futuras, probatum est loc. cit. Deum insuper in se ipsis hæc obiecta cognoscere.

4 Circa secundam difficultatem, nempe, quo iure scientia hæc dicatur *Media*, dissidium de nomine est. Nam circa rem ipsam nihil aliud volumus, quam Deum infallibiliter cognoscere actus liberos sub conditione futuros independenter ab eo, quod ipsos actualiter, & absolute ex parte subiecti decernat per decretum conditionatum ex parte obiecti. Sed quia nostri aduersarii non solum contra rem ipsam; sed etiam contra nomen per iniuriam insultarunt, cogor nominis rationem breuiter exhibere. Noto primo, scientiam diuinam diuidi in scientiam simplicis intelligentiæ, & visionis. Illa dici solet, quæ præcisè res contemplatur, vt necessario posibles; hæc, quæ terminatur ad ipsas, vt absolute existentes in aliqua differentia temporis. Plerique autem, quos postea citauimus, melius, & conformius D. Thomæ dicunt, scientiam simplicis intelligentiæ, esse illam, quæ rem attingit præcise, independendo ab eo, quod existat, aut non existat in aliqua differentia temporis; visionis autem, quæ non intuetur, vt existentem in aliqua differentia temporis. Secundo diuidi solet diuina scien-

tia in naturalē, & liberā, quamuis D. Th. non meminerit huius diuisionis, vt testatur P. Suar, prolog. 2. de grat. cap. 7. num. 8. Naturalis dicitur, quæ inest Deo necessario, ac proinde independentem ab eo, quod suam libertatem exerceat; sic Deus cognoscit se existere, & creaturas esse posibles.

5 Libera dicitur, quæ inest Deo contingenter, desiderans ad hoc, vt sit, quod Deus exerceat suam libertatem erga illius obiectum, vel decernendo, vel permittendo, quod sit. Hac ratione libera est Deo hæc scientia. *Petrus me amabit*; item hæc: *Anti-Christus peccabit*. Nam vt prima existat in Deo, requiritur, quod Deus exerceat suam libertatem decernendo talem amorem; & vt secunda existat, requiritur, quod Deus exerceat suam libertatem permittendo tale peccatum. Noto tertio, hanc scientiam contingentem: *Si Petrus habeat auxilium A. consentiet*, quam habet Deus independentem ab eo, quod actualiter habeat decretum circa consensum, non vnum dumtaxat obiectum contingens respicere. Nam per eam scientiam Deus cognoscit consensum, vt existentem conditionatè, qua ratione est contingens, quia potest ea conditione data non existere. Deinde per eam scientiam cognoscit Deus hanc ipsam scientiam, quæ per se ipsa præ-

præsentissima est intellectui diuino; & est contingens, quia loco ipsius potuit opposita existere. Item per hanc scientiam cognoscit tale auxilium non esse absolute coexistitum dissensui; neque dissensum existitum esse dependenter à potestate libera constituta per tale auxilium. Unde per hanc scientiam cognoscit carentiam absolutam talis coexistentiæ, ac dependentiæ.

6 Ratio est. Quia per hanc scientiam perfecte penetrat hanc veritatem: *Si Petrus habeat auxilium A. consentiet*: Ergo attingit ea, cum quibus inuitabiliter connectitur hæc veritas. At hæc veritas connectitur inuitabiliter cum carentia absoluta coexistentiæ dissensus cum hoc auxilio, & consequenter cum carentia dependentiæ dissensus à libertate constituta per hoc auxilium: ergo attingit has carentias absolutas. Minor probatur. Quia talis veritas connectitur inuitabiliter cum hac veritate: *Non dabitur coexistentia dissensus cum hoc auxilio*, ut patet. Item connectitur cum hac veritate necessaria: *Non dabitur sine hoc auxilio coexistentia dissensus cum illo*. Nam iuxta nos, omne contingens connectitur inuitabiliter cum quolibet necessario: ergo talis veritas conditionata cum eo connectitur, quod nullo modo detur prædicta coexistentia, & dependentia, ac per con-

sequens cum absolutis carentiis ipsarum.

7 Hispositis PP. Fassol. Herice. Becan. Alarcon, & alij putant scientiam, de qua loquimur esse mediam inter simplicem intelligentiam, & visionem; quia non solum cōtemplatur consensum ut possibilem, uti scientia simplicis intelligentiæ; neque, ut existentem absolute, uti scientia visionis; sed contemplatur ipsum, ut existitum, sub cōditione, quod detur auxilium A. Pro quo statu non adeo distat ab existentia cum auxilio A. quam si præcise possibile esset existere cum illo. Cæterum scientiam, de qua loquimur comparatam ad consensum sub conditione futurum reuocat ad simplicem intelligentiam P. Molina ad art. 9 quæst. 14. 1. p. §. *Scientia Diuina*. P. Valent. 1. part. quæst. 14. punct. 5. Cardinal. Bellar. lib. 2. de amissione grat. capit. 17. in respons. ad 1. argum. Caluini. P. Suar. Prolog. 2. de grat. cap. 6. num. 7. P. Valent. 1. part. quæst. 14. disput. 67. num. 27. P. Arrub. ibi disp. 36. cap. 9. referens Stapleton. P. Lessius in Apolog. cap. 19. num. 1. & plures alij. Cuncti tamen DD. nostri scientiam, de qua loquimur, censent re ipsa *Mediam* inter naturalem, & liberam. Quia neque habet omnia prædicata naturalis; neque omnia prædicata liberæ; sed partim prædicatum, quod habet scien-

scientia naturalis; & non libera; partim quæ prædicatum, quod habet scientia libera; & non naturalis. Non habet omnia prædicata, quia scientia libera: quia hæc petit decretum actuale prosecutionum, vel permissuum sui obiecti; at scientia conditionata nullum circa suum obiectum petit decretum actuale. Hinc habet prædicatum, quod convenit scientiæ naturali, & non liberæ, nempe independentiæ ab actuali decreto libero; & rursus habet etiam prædicatum, quod competit scientiæ liberæ; non vero naturali, nempe contingentiam.

Itaque, sicut apud Thomam prædeterminatio est actus medius inter actum primum constitutum potestatis ad nostras operationes; & inter actum secundum, scilicet nostram operationem actualem, quia cum actu primo constitutivo potestatis ad operandum convenit in antecessoria ad nostram operationem, & cum nostra operatione convenit in subsequente ad potestatem operativam a se aliunde constitutam. Ita iuxta nostram Scholam propter convenientiam, & disconvenientiam scientiæ conditionatæ cum naturali, & liberæ, talis scientia dicitur inter utramque Media. Sicut etiam iuxta subtilem Scotistarum Scholam, distinctio, quæ vocant formalem ex natura rei

dicitur ab ipsis Media inter distinctionem realem simpliciter, & puram distinctionem rationis: quia prædicta distinctio formalis ex natura rei convenit cum distinctione reali simpliciter, quod est ante operationem intellectus; discrepat ab illa, quia inter sua extrema realem simpliciter identitatem admittit; quam illa excludit. Rursus convenit cum distinctione rationis, quia sicut hæc admittit; ita etiam admittit ipsa realem simpliciter identitatem inter sua extrema; discrepat tamen ab illa, quoniam ipsa est ante operationem intellectus, secus illa. Unde non est, cur semel re supposita, tantarum Scholarum DD. nomen scientiæ Mediæ reprehendant. Quin potius laudabile est, quod acco graves, Doctæque Scholas, quoad modum loquendi in diversis materijs; sed eadem proportionali ratione, imitemur.

9 Dico igitur primo scientia conditionata contingens comparata ad consensum sub conditione futurum potest dici non incongruè media inter simplicem intelligentiam, & visionem, si nomine simplicis intelligentiæ accipiatur dumtaxat scientia possibile præcisè, ut possibile. Ratio est, quam ex authoribus n. 7. primo loco citatis, retulimus. Sed quia, ut bene authores ibidem 2. loco citat, receptior apud antiquos, & apud
D. Th.

D. Th. visitatio est acceptio sciē-
tiæ visionis pro scientia obiecti,
quod absolutē existit pro aliqua
differentia temporis; & acceptio
simplicis intelligentiæ pro scien-
tia obiecti prout præscindentis
ab eo; quod existentia exerceat
in aliqua differentia tēporis, id-
circo. Dico secundò, scientiam
conditionatā, prout comparatā
ad cōsensum conditionaliter fu-
turū præscindendo ab eo, quod
existat, aut non in aliqua differē-
tia tēporis, esse scientiā simplicis
intelligentiæ. Dico tertio. Sciē-
tia conditionata prout, quasi re-
flexē, cōparatur ad se ipsam, vt
absolutē existentē, & prout cō-
paratur tanquā ad absolutē exi-
stentes ad carentias coexistētiæ,
ac dependentiæ, quarū memini-
mus num. 6. est scientia visionis.
Quippe, vt sic, cōparatur ad ob-
iecta absolutē existētia. Dico vl-
timò cum authoribus Societatis,
scientiā conditionatā prout cō-
paratur ad cōsensum conditio-
natē futurum, ad se ipsam, & ad
prædictas carentias esse re ipsa me-
diā inter sciētiā naturālē, & libe-
rā. Rationē alsignauim⁹ n. 7. & 8.

CAPVT II.

Obiectiones.

10. **E**xpediendæ sunt, quæ
dispp. anterioribus ad
hunc locū remissimus. Obijcies
primò ad hominem. Nam iuxta
principia, quæ late à nobis stabi-

lita sunt tract. de præd. disp. 10.
hæc scientia conditionata: Si Pe-
trus haberet libertatem A. abute-
retur ipsa peccando, indiget per-
missione libera Dei actualiter
exercita: ergo est scientia libera
Deo; non media internaturālē,
& liberam. Antecedens proba-
tur. Nā iuxta illa principia, Deus
potest pro sua libera determina-
tione præstare, quod Petrus non
abutatur peccando tali liberta-
te. Deinde requiritur Deum non
præstare hoc, vt sit verum, Pe-
trum peccando abuturum esse
tali libertate, si illam habeat: er-
go vt hoc sit verum, requiritur
Deum non ponere obiectionem huic
veritati, quem libere ponere
posset. Sed in hoc sit hanc veri-
tatem permittere: ergo veritas
illius scientiæ, & consequenter
ipsa scientia indiget permissione
libera Dei actualiter exercita.

11. Negatur antecedens. Ad
probationem, concessio toto an-
tecedenti, & cōsequentiā, distin-
guo minorē subiunctam. In hoc
stat libere permittere libertate
propria inuolente permittentē
ex sua determinatione, & electio-
ne permittere nego minorē; li-
bertate propria, vel impropria,
vel hoc inuolente, vel nō inuol-
ente hoc; sed præcisē pro alie-
na libertate determinari Deum
quasi passiuē, vt non ponat-
ur obex, quem Deus posset
pro suo nutu ponere, concedo
minorem. Ac deinde dicatur:

præ-

reddidit illam scientiam, & veritatem ipsius nulla permissione divina egere, quæ sit propriè exercitium libertatis positum veluti actiue ex electione diuina, quicquid sit de indigentia permissionis, ad quam Deus non se determinat pro sua libertate; sed pro aliena determinatur.

12 Rem explico. Omisio decreti inferentis Petrum bene vsurum fore libertate A. si illam haberet, tot modis dari potest, quot potest impediri tale decretum. Illud autem, saltem dupliciter potest impediri. Primo, dato, quod Deus ductus indifferenter ex conuenientijs, quæ in eo splendunt, quod omittatur tale decretum, omittat ipsum potens ex alijs conuenientijs illud exercere. In hoc euentu tale decretum impediretur ex libera Dei electione, ac determinatione; non verò impedito præcisè illo ex aliena determinatione, Deoque, quasi merè passiue se habente. Secundo quatenus sit verum (non quia voluntas diuina ex propositis sibi conuenientijs reddidit illud verum; sed quia sic res se habent, quasi merè passiue se habente Deo) quod Petrus abuteretur peccando tali libertate, si haberet illam. In hoc casu, cum hæc veritas sit impossibilis cum illo decreto, quod Deus habere posset de bono vsu eius libertatis, certè ex illa im-

peditum tale decretum. Sed cum ea veritas non sit pro libertate Dei, neque inuoluat, quod aliquid Deus ex sua electione faciat; sed, quod voluntas creata data hypothesi pro sua libertate aliquid faceret, scilicet peccaret, consequens est huiusmodi impeditionem eius decreti Dei non exerceri pro libertate Dei se determinantis; sed pro libertate voluntatis creatæ se conditionaliter determinantis ad peccandum pro ea hypothesi: & quia prædicta veritas non eger alia impeditione talis decreti, consequens tandem est, ut nullo egeat diuinæ libertatis exercitio actuali propriè loquendo.

13 Obijcies secundò. Scientia conditionata contingens non existit necessario: ergo contingenter. At non contingenter, & non liberè respectu Dei, quia existeret casualiter respectu Dei, & præter intentionem ipsius, quod summæ perfectioni diuinæ libertatis derogat: ergo existit liberè respectu Dei, & consequenter per decretum liberum Dei. Confirmatur. Ut actus liber sit necessario possibilis requiritur iuxta nostra principia possibilitas necessaria actualiter existens: ergo ut sit contingenter sub conditione futurus requiritur futuritio conditionata contingens actualiter existens: ergo sicut per nos necessaria possibilitas actus liberi creati consistit in habitudine

dine necessaria Dei ad ipsum denominante illum possibilem; ita futuritio conditionata consistet in habitudine contingente Dei ad ipsum denominante illum futurum conditionate. At non in habitudine contingente Dei, & non libera Deo, propter iuper dicta: ergo contingente, & libera. Quid autem aliud est decretum liberum, quam habitudine Dei contingens, & libera ad obiectum creatum? Tandem ergo futuritio conditionata stat in decreto libero Dei actualiter exercito.

14. Ad argumentum, cōcessio antecedente, & prima consequentia respondeo, talem scientiam existere contingenter; non tamen liberè respectu Dei. Nego tamen inde sequi, casualiter existere respectu Dei, quamvis independenter à decreto ipsius existat. Cave quæstionē de nomine. Quod attinet ad rem ipsam præcisè est aperire, quomodo hic nulla casualitas, ut sic loquar, interueniat, quæ pugnet cū perfectione diuina. Quod sic explico. Non est contra diuinam perfectionē, aliquid existere cōtingenter, quin Deus efficaciter decernat ipsius existentiam. Tum quia sic existit malitia peccati, tum quia iuxta probabilem opinionem admittentium in Deo puram omissionem liberam, ita existit talis omisio. Cuius rei vberiorē rationem trademus

postea. Quo circa cum ex communi sententia contingere aliquid casu respectu Dei, sit quoddam impossibile pugnans cum diuina perfectione, non est præcisè contingere citra liberum decretum Dei. Est igitur ipsius existentiam velut excidere, vel inscio Deo, vel affectu suo efficaciter nolēte talem existentiam. Primum arguit mentis inscientiam. Secundū, voluntatis imprudentiam decernentis non esse, quod euitare non potest. Hinc eiusmodi casualitas impossibilis, esset contra diuinam perfectionem. At scientia conditionata eius casualitatis expers est, quia licet in existendo sit indepēdens à decreto efficaci Dei; tamen idem est ipsam existere, & penitissimè sciri à Deo, præsciente quoque ante ipsius existentiam quicquid tunc de illa scibile erat. Neque Deus efficaciter renuit ipsius scientiæ existentiam, quando ipsa existit: nam ipsa Dei perfectio talem affectum excludit.

15. Ad confirmationem respondeo. Ut actus liber creatus sit possibilis, necesse est, existere possibilitatem necessariam ipsius. Tum quia necesse est possibles esse ipsius causas, & cum inter ipsas præcipua sit omnipotentia Dei, necesse est possibile esse omnipotentiam Dei: cum, quæ possibilitas omnipotentia cum ipsius existentia exercita connectatur inuitabiliter, conf-

sequens tandem est requiri scientiam remotē, & indirectē, ad hoc ut actus creatus sit possibilis, omnipotentia diuina actualiter existens, quæ est possibilitas necessaria creaturarum. Tum quia ut actus creatus sit necessario possibilis in ratione veritatis (nā possibilitas entitativa ipsius intrinseca ipsi non est necessaria; sed contingens, ut constat ex aistp. 6.) necesse est existere actū verum dicentem non implicare contradictionem. Vnde ut sit possibilis, & ut sit necessario possibilis requiritur aliquid actualiter existens. Iam verò futuritio conditionata conuersionis, v. g. vel sumitur entitatiuē, vel sumitur verificatiuē; si sumitur primo modo, non dicit aliquid actuale; sed quod esset conuersio, si daretur certa conditio: si sumitur secundo modo, non dicit actuale decretū; sed actualem scientiam infallibilem asserentem, quod esset conuersio, si daretur illa conditio. Quamobrem proposita paritas nullo ex latere probat actuale decretum.

16^a Sed contra obijcies tertio. Quicquid est contingens, & importat positiuam, & realem perfectionem non existit nisi per decretum efficax Dei. At scientia conditionata diuina contingens est, & importat positiuam & realem perfectionem: ergo non existit nisi per decretum efficax Dei. Minor, in qua sola vi-

detur esse difficultas patet. Ideo enim creaturæ non possunt existere nisi per decretum efficax Dei, quia dicunt contingentiam & positiuam perfectionem realem. Hæc obiectio non tam difficilis est, quatenus tangit scientiam Mediam, quam prout attingit abtutusissimam difficultatem de perfectione, quam dicunt actus, contingentes Dei secundum terminationem ad obiecta creata. De quo tractat. de volunt. Nunc breui ex ibi dicendis respondeo, scientiam conditionatam contingentem nullam prorsus entitativam perfectionem importare præter necessariam perfectionem Dei terminationem ad obiectum contingens, in qua terminatione nulla alia perfectio imbibitur præter perfectionem necessariam Dei, ut est communissima Theologorum opinio loco citato. Quoties eam terminationem scientiæ conditionatæ contingentis ad suum obiectum non arguere decretum efficax Dei circa ipsam scientiam. Tum quia in sententia, quæ admittit in Deo puram suspensionem liberam non requiritur ad hanc decretum efficax: quia talis ommissio nullam addit perfectionem supra perfectionem Dei necessariam; & aliunde ipsa non est amor efficax sui; nam alioqui iam non esset pura ommissio: ergo idem propter rationē proportionalem dicent-

cendum erit de scientia conditionata contingente. Tum quia iuxta mensuram perfectionum realium, quæ dantur in rebus correspondent in Deo affectus, quibus tales perfectiones sint ipsi Deo perfectissimè voluntariæ. Vnde, ubi non est in rebus duplex perfectio, quarum alia sit perfectio necessaria Dei; & alia perfectio contingens participata, non est requisitus duplex affectus in divina voluntate: necessarius alius, quo sua perfectio sit sibi perfectissimè voluntaria; liber alius, quo perfectio contingens participata a Deo sit ipsi Deo planè, & perfectè voluntaria; sed hæc nunc sufficiant.

CAPVT III.

Reliquæ obiectiones à ratione.

17 **O** Bicies quartò. Sicut ad summam, & infinitam Dei potentiam pertinet posse efficere, quidquid effectibile est; ita etiam posse impedire quidquid impedibile est. Oppositum autem sequeretur in nostra sententia. Nam impedibile est fore, ut voluntas abstinere à peccato, si tali tentatione pulsaretur. At hoc nequit impediri à Deo, quia Deus secundum nostram sententiam nequit liberè præstare, quod peccaret voluntas, si pulsaretur ea tentatione.

Confirmatur primò. Nihil contingens existit, quin saltem existat pro libertate Dei permittentis; licet non positivè determinantis, ut videre est in formali peccati malitia existente pro libertate Dei permittentis. At hic status: *Peccaret voluntas, si tali tentatione pulsaretur*, est aliquid contingenter existens, saltem in ratione veritatis: ergo existit pro libertate saltem Dei permittentis in ratione veritatis: ergo non independenter ab omni vi etiam permissivo libertatis divinæ. Confirmatur secundo. Quia rursus in nostra sententia minueretur infinitudo divinæ omnipotentiae: quippe aliquid esset in rerum natura possibile, quod poni non posset pro libertate Dei. Per nos enim est in rerum natura ponibile, fore ut voluntas creata peccaret, si tali tentatione pulsaretur. Per nos etiam hoc fore non est ponibile pro libertate Dei. Tertiò, quia etiam est in rerum natura ponibile, fore ut voluntas creata abstinere à peccato, si tali tentatione pulsaretur. Hoc autem fore tam in ratione entitatis, quam in ratione veritatis existit independenter ab actuali exercitio divinæ libertatis.

18 Quartò minueretur infinitudo divinæ providentiæ, ac dominij circa nostros actus liberos. Ad hanc enim infinitatem pertinet, ita Deum dispendere de

nostris actibus liberis, vt quicūque status ipsorum existat pro libertate, & dominio Dei. At saltem status conditionatus ipsorum, neque in ratione entitatis, neq; in ratione veritatis existit secundum nostram sententiam ex libertate Dominioque Dei; sed independenter ab eo quod Deus actualiter vtatur sua libertate: ergo diuina prouidentia, dominium, & libertas Dei circa nostros actus liberos non habēt plenam, & infinitam perfectionem. Quinto. Demus deesse hunc statum cōditionatum contingentem, & bonum: Si Petrus pulsaretur tali tentatione abstinere a peccato: quippē in eo casu peccaret. Tum sic. Vel ille status bonus est Deo possibilis; vel non? Si secundum, quid absurdus, quam aliquid possibile, & bonum esse impossibile Deo? Si primum: ergo cum nihil Deo possibile deficiat, nisi pro libertate Dei, fiet talem statum deficere pro libertate Dei. At illum deficere est existere hunc alium: Fore vt voluntas libera ad peccandum, & non peccandum, peccaret si pulsaretur tali tentatione: Ergo hoc existit pro libertate Dei.

19 Argumentum in primis infringitur. Nam carentia formalis malitiæ peccati est impedibilis, siquidem potest existere malitia formalis. Tamen Deus non potest ex determinatione suæ libertatis impedire talē ca-

rentiam: eam enim impediri est poni malitiam peccati formale, quæ extra spherā est diuinæ determinationis, vt rectè aduersarij. Deinde respondeo, ad infinitatem diuinæ potentiae pertinere, quod possit efficere quicquid effici potest per veram effectiōnem arguentem perfectionem fecunditatis in ipsa potentia; nō verò, quod solum potest effici per effectiōnem, quæ potius est defectio arguens in ipsa potentia debilitatis imperfectionem. Propterea non pertinet ad infinitatem omnipotentiae diuinæ posse efficere malitiam formalem peccati, vt dicebam disput. 11. de prædest. similiter ergo ad infinitatem omnipotentiae pertinet posse impedire quicquid impedibile est impeditiōne arguente perfectionem; non verò imperfectionē in principio impediēte. Quoniam ergo ex propriae libertatis determinatione impedire hunc statum: *Voluntas libera ad peccandum, & non peccandum abstinere a peccato, &c.* sit ex determinatione propriae libertatis ponere hunc alium oppositum: *Peccaret voluntas, &c.* eaq; positio ex determinatione libertatis diuinæ sit contra summam sanctitatem Dei, ideo non pugnat cum diuina perfectione; sed eam commēdat, non posse Deum pro suo nutu libero priorē illum statum impedire, & posteriorē ponere.

20 Ad primam confirmationem resp. Nullus status contingens peccati existit, quin existat pro libertate Dei permittentis exercita per permissionem iuxta proportionem, secundum quam talis status inuoluit peccatum. Quapropter existentia possibilis peccati dicit permissionem possibilem Dei; existentia exercita permissionem exercitam; existentia, quæ exercetur permissionē, quæ exerceretur. Cum igitur ex vi eius status nihil aliud habeat peccatum, nisi quod ex data hypothēsi excerneretur, patet non dicere vsum permissionum libertatis diuinæ, qui iam sit; sed qui esset, iuxta supra dicta. ¶ Ad secundam confirmationem. Sicut non minuitur, sed extollitur diuina virtus ex eo, quod nequeat malitiā formalem peccati ponere, quia hoc esset contra summam Sanctitatem diuinæ virtutis; propter eandem rationem dicimus, præstātiā diuinæ virtutis exaltari ex eo, quod nequeat Deus ex se ipso determinatiuē ponere statum illum: *Peccaret voluntas, &c.* qui solum ponibilis sit pro malo exercitio absoluto, vel conditionato libertatis creatæ. Ad tertium. Illud fore, vt voluntas creata abstinere a peccato, &c. ex parte entitatis abstinendi a peccato nihil dicit, quod sit; sed præcisē, quod esset. Ex parte veritatis in intellectu diuino nullā

dicat perfectionē realē distinctā a perfectione necessaria Dei. Ex quibus, iuxta dicta, necesse non est, vt importet decretū actualiter exercitum ex parte Dei; sed præcisē, quod exerceretur.

21 Ad quartam. Perfectiones illæ diuinæ non minuuntur ex eo, quod nequeat Deus de statibus nostrorum actuum liberorum disponere dispositionibus chimæricis, & pugnantis cum ipsis perfectionibus Dei, cuiusmodi dispositiones esse cōtendimus decreta illa antecēdēter prædeterminatiua, & efficacia subiectiuē absoluta, & obiectiuē conditionata, quæ arguentes defendūt. Potest tamē Deus de nostris actibus liberis, & eorū statibus disponere dispositionibus omnibus, quæ non sint chimæricæ, neque pugnantes cū perfectionibus Dei. Et sicut ad statum possibilitatis nostrorum actuum liberorum, salua perfectione Dei, non requiritur decretum actuale diuinum; ita neque ad statum futuritionis conditionatæ. Ad vltimam. In primis infringitur contra aduersarios vt supra. Nam Deo possibile est, hominē carere formali malitiā peccati. Hæc autem carentia deficere nequit nisi per positionē formalem malitiæ, quæ nequit existerē pro determinatione libera Dei, cum sit extra spheram determinationis diuinæ: ergo aliquid Deo possibile deficit, quin

alis defectus determinetur à Deo. Deinde respondeo. Nihil aliud est deesse statum illum conditionatum Deo possibilem: Si Petrus liber ad peccandum, & non peccandum pulsaretur tali tentatione, abstinere à peccato: nihil, inquam, aliud est deesse statum hunc; quam adesse hunc oppositum: Peccaret Petrus liber à utrumvis, si &c. Cum igitur adesse hunc statum, nihil dicat ex parte realitatis peccari, quod sit; sed quod esset: & ex parte veritatis in intellectu diuino nihil dicat perfectionem realem addēs supra perfectionem necessariam Dei, sit adesse hunc statum, vel, quod idem est, deesse alium, non oportere, quod sit pro libertate Dei actualiter exercita; sed tantum opus esse, quod hypothesi data, exerceretur permissiue circa peccatum diuina libertas.

22. Obijcies quintò. Principiū Indifferens ad extrema opposita non potens pro sua libertate se determinare ad vnum extremū præ alio, nequit habere vnum præ alio, nisi ab aliquo prædeterminetur actualiter ad positio-
nē vnius præ alio, sed intellectus diuinus de se præcise sumptus est Indifferens ad hanc, & ad oppositam scientiam: Si Iudas haberet auxilium A. conuerteretur. Et nequit ex propria libertate, cum sit facultas necessaria, determinare se ipsum ad hanc scientiam præ alia: ergo nequit habere hanc

sciētiam præ alia nisi ad hoc prædeterminetur actualiter ab aliquo. At secundo de cetero actuali Dei statuentis, quod conuerteretur Iudas, si haberet tale auxilium, nihil apparet prædeterminans actualiter ad illam scientiam, quippe conuersio Iudæ sub eo auxilio non est actualiter; sed esset: ergo, secundo prædicto decreto, nequit intellectus diuinus illam scientiam habere præ opposita, & consequenter illam habet dependenter ab eo decreto actualiter existente: ex quo tandem fit, eam scientiam esse propriissimè liberam; non mediam inter liberam, & naturalem.

23. Hoc argumentū putatur omnium validissimum contra scientiam Mediam. Resp. Principiū Indifferens ad extrema opposita, & pro sua libertate nō potens se determinare ad vnum præ alio, nequit habere vnū præ alio, nisi vel ab extrinsecò prædeterminetur ad tale extremū; vel ab intrinsecò sit prædeterminatum ad ipsū pro circumstantijs, quæ dantur modo sufficienti, vt absolute sit determinatum ad tale extremum præ alio. Sic habitus charitatis, qui de se est Indifferens, vt pro nutu nostræ voluntatis coniungatur cum amore elicitō viribus eius habitus; vel cum omissione talis amoris, quia de se prædeterminatus est, vt pro determina-
tio.

tione voluntatis; non verò pro suo nutu libero ponat amorem voluntate se determinante ad amandum, ideo licet positio eius amoris sit voluntati libera; non tamen habitus: sic in præfenti dicimus Deum esse de se indifferentem absolutè ut cum qualibet ex scientijs conditionalis coniungatur; prædeterminatus tamen infinita vi sui intellectus, ut ex suppositione, quod conuerteretur Iudas, si haberet tale auxilium, habeat huius obiecti scientiam, potius quam oppositi, & cum hæc suppositio, ut pote nihil creatum dicens, quod sit; sed præcisè quod esset, non dicat decretum actuale Dei, idcirco determinatus est absolutè Deus, posito, quod conuerteretur Iudas, si haberet tale auxiliū ad scientiam huius obiecti independentem ab actuali decreto Dei, quapropter ea scientia non est simpliciter libera.

24 Summa igitur solutionis est, Deum non habere pro sua determinatione libera prædictā scientiam, quia non habet ipsam ex vi decreti exerciti actualiter à Deo; sed determinatus ultimo, completè, & absolutè ad illam habendam partim ex ipsa diuinæ mentis infinitate; & partim, ex eo, quod conuerteretur Iudas, si haberet tale auxilium, ubi nullum actuale decretum Dei inuoluitur. At vrgebis primo. Quod ultimo completè,

& absolutè determinat Deum, ut prædictam scientiam conditionatam conuersionis habeat; potius quam scientiam conditionatam non conuersionis, non est præcisè diuinus intellectus; sed complexum, vel quasi complexum ex ipso intellectu Dei; & ex eo, quod conuerteretur Iudas, si tale auxilium haberet. At, per nos, hoc vltimum nihil dicit, quod existat; sed præcisè, quod existeret: ergo Deo habente scientiam illam conuersionis, potius quam oppositam, nō existit absolutè, plena, complera, & absoluta determinatio, ut ea scientia sit, potius quam opposita. Quod videtur imperceptibile.

25 Sed huic replicationi iam antea satisfacimus. Ex quibus breuiter dicendum est, Deo habente prædictam scientiam tria consideranda esse. Primum, infinitas diuinæ mentis. Secundum, ipsa scientia. Tertium, obiectum conditionaliter assertum. Hæc omnia sunt plena determinatio Dei, ut reddatur sciens, quod conuerteretur Iudas sub illa hypothesi. At hæc tria prædictam determinationem ad hunc effectum formalem, potius quam oppositum, complent in diuerso genere. Infinitas intellectus diuini in genere, quasi principij, & subiecti, quod redditur sciens. Ipsa scientia in genere, quasi causæ formalis exhibentis eum formalem

effectum. Conuersio, quæ esset, in genere obiecti terminantis, per ordinem ad quod verificatur ea scientia, & in genere rationis logicè inferentis eiusdem scientiæ existentiam: Quia verò ad præstandum aliquid in duplici primo genere requiritur existentia physica illorum, quæ præstant aliquid in eo genere; & quia tamen ea existentia physica nõ requiritur ad præstandum aliquid in illo tertio genere, fit inde, Deum habere prædictam scientiam existente physicè, & actualiter plena determinatione ad ipsam, secundum quod ad eam scientiam requiritur existentia physica talis determinationis; & non existente physicè absolutè; sed solum conditionatè, secundum quod ad ipsam scientiam non requiritur physica, & absoluta existentia talis determinationis. In quo nihil imperceptibile inuenio.

26 Vrgebis secundo ad hominem contra nos. Non est contra existentiam liberã actus in subiecto, quod existat necessario ex aliqua suppositione in tali subiecto, si subiectũ ipsum possit pro suo libito euitare, quod talis suppositio detur. At, licet scientia conditionata peccati, quod committeret Petrus, si talem libertatem tali tẽtatione pulsata haberet, existat necessariò in Deo ex suppositione, quod Petrus peccaret, si tales existerent cir-

cunstatiã; potest tamẽ Deus pro suo libito talẽ suppositionẽ impedire, quia iuxta disp. 10 de prædest. potest Deus pro suo libito sic res disponere, vt datis eis circumstantijs neque Petrus peccet, neque verũ fuerit, quod peccaret si in talibus circumstantijs cõstitueretur: ergo sciẽtia talis peccati sub conditione futuri, libera Deo est. Consequẽtia est certa. Minor cõstat ex nostris principijs; & maior negari nõ potest. Licet enim necesse sit me consentire ex suppositione, quod consentiam; consentio tamẽ libere, quia suppositionem ipsam consensius euitare possum.

27 In primis ferè nullus ex nostris potest hoc argumẽto cõtra nos insultare. Nam ferè omnes sentiunt, de quo infra, Deum cognoscere per scientiam Mediã; non vero per scientiã simpliciter liberã decreta, quæ ipse Deus ab æterno haberet, si talis, vel talis conditio daretur, v.g. cognosceret Deus (ponamus hoc) quod decerneret Incarnationẽ Spiritus S. si cõderet aliũ mũdũ. Vrgitur ipsi defendant hãc scientiã Dei non esse simpliciter liberã; sed mediã, quamuis Deus habeat libertatem antecedẽtem ad condendũ alium mũdũ non decernendo Incarnationẽ Spiritus Sancti, ac proinde quãvis habeat libertatem antecedentẽ, vt suppositio illi veritatis cõditionalis, sciẽtiæque cõditionatæ nõ
exi-

existat, eodem modo nos ipsi poterimus nos defendere. Respondedo ergo. Aliud est, quod aliquid non sit contra libertatem actus; & aliud, quod ad libertatem actus sufficiat, ut ex se patet. Fateor, non esse contra libertatem actus, quod existat necessarium in subiecto ex suppositione, quam subiectum ipsum potestate antecedenti valet evitare; non tamen hoc sufficit ad libertatem actus simpliciter. Sed viterius requiritur, quod actus non ponatur ex vi præcisè suppositionum, quæ licet vel ex toto, vel ex parte sint evitabiles ab ipso subiecto, non tamen inuoluunt actualem exercitium libertatis eius subiecti. Non enim est simpliciter alicui liberum quod in illo datur sine exercitio simpliciter tali sue libertatis, cuiusmodi exercitium non est, non exercita actualiter ea libertate. At hæc scientia existens in Deo: Si poneretur Petrus in talibus circumstantiis; peccaret, licet sit evitabilis à Deo; necessario tamen existit ex vi harum suppositionum * Diuina mens infinita est, & Petrus peccaret, si poneretur in talibus circumstantiis * Cum igitur, ut sæpe diximus, in his suppositionibus non inuoluatur exercitium actuale diuinæ libertatis, idcirco prædicta scientia non est simpliciter libera Deo; sed Media inter liberam, & necessariam. Vbi moneo, cauendam esse litem vocalem. Nam quoad

rem ipsam solam contendimus eam scientiam ita existere in Deo, ut sit contingens, & non requirens ad existendum exercitium actuale libertatis diuinæ.

CAP. IV.

Obiectiones ex D. Augustino;

28 Q. Vonia oppugnatores scientiæ Mediæ pro viribus contendunt PP. Augustinum, & Tho. contra illam pugnas, cum tamen nos in præsentis tractatu, & tractat. de auxilijs contenderimus, à prædictis PP. stabilitam esse, videndum superest, quid ex illis afferant aduersarij directè pugnans contra scientiam Mediam. Nam, quæ pertinet ad institutum affine, commodius suis locis enodantur. Diluemus illa, quæ solutionem desiderant, omittis, quæ noua non egent solutione; sed eiusdem applicatione. Primò obijcitur Augustinus de prædest. SS. capit. 10. illis verbis: *Prædestinatione Deus ea præsciuit, quæ fuerat ipse factururus, & infra. Quando promissit Deus Abrahæ fidem gentium non de nostræ voluntatis potestate, sed de sua prædestinatione promissit, quod ipse factururus erat, non quod homines, &c.* Vnde arguit. Prædestinatio iuxta phrasim Augustini est decretum efficax rei prædestinatæ, ut non semel concessimus tractat. de

prædest. ergo cum Deus prædestinet actiones liberas nostras, quas facit, & promittit, ipsæ decernuntur efficaciter à Deo. Rursus, actiones bonæ conditionatæ futuræ efficiuntur à Deo. Quicquid autem à Deo efficitur prædestinatur ab ipso iuxta Augustinum: ergo actiones nostræ libere, etiam in statu conditionato prædestinatur, ac per cōsequens efficaciter decernuntur. ¶ Respondeo. Nihil aliud probat argumentum, quā omnia opera bona fieri per decretū efficax Dei proportionatè existens ad statū ipsorum operum. Nimirū opera bona, quæ sunt per decretū, quod sit, & opera bona, quæ essent, per decretū, quod esset. Hoc autē, quod libenter cōcessimus tract. de prædestin. non pugnat contra scientiā Mediā, ut patet intelligenti, quæ sæpè diximus.

29. Obijciunt secundò Aug. ibi cap. 9. illis verbis. *Quid enim est verius, quam præcisse Christum, qui, & quando, & quibus locis in eum fuerant credituri? Sed utrum prædicato sibi Christo à se ipsis habituri essent fidem, an Deo donante sumpturi, id est, utrum tantummodo eos præscierit, an eos prædestinaverit Deus, querere, & differere, tunc necessarium non putavi.* Hinc arguitur. Secundum August. opera nostra, quæ tantum præsciuntur, & non prædestinantur, sunt præcisè ex nobis ipsis; non verò Deo donante. Sed opera saluta-

ria conditionata, non sunt præcisè ex nobis ipsis; sed Deo donante: ergo non solū præsciuntur, sed prædestinantur, id est efficaciter decernuntur. Idē robur, & eadē solutio. Concessa maiori, distinguo minore. Deo donante conditionatè, id est, quæ non solum ex nobis ipsis; sed dono Dei fierent, concedo minorem. Deo donante absolutè, id est, quæ absolute sūt à nobis absolute cooperante donatione divina; nego minore: & distinguo cōsequens. Prædestinantur conditionatè, id est, prædestinantur, si poneretur conditio, cōcedo consequentiā, prædestinantur absolute, nego. Quamobrem, sicut iuxta aduersarios in hac veritate conditionata: *Si prædeterminauiero homines ad fidem, habebunt fidem ortam ex mea prædeterminatione, ac denominatione, fides non est ex nostris viribus præcisè; sed est conditionatè ex prædeterminatione, & donatione Dei, nō quæ iam sint; sed quæ essent, & ex quibus esset fides, data prædeterminatione, & donatione; sic nos proportionaliter dicimus, neque ut credo, impugnabimur sistēdo in auctoritatibus, quicquid sit de recursu ad rationes, quib⁹ satisfacere curauimus.*

30. Obijcit tertio Gonzalez, & cum ipso Carm. Ioan. à S. Th. & alij. Eadē questio, quæ nunc, proposita est D. Aug. à B. Prospero. At August. eam soluit per decre-

cretum prædestinans: ergo scientia cōditionata innititur decretis prædestinatiuis; nō autem est independens ab ipsis. Maior probatur ex his verbis Prosperi ad Aug. in Epist. quæ extat ante librum de prædest. SS. vbi sic interrogat. *Verum præscientia Dei ita secundum propositum maneat, ut ea ipsa, quæ sunt proposita sint accipienda præscita? An per genera causarum, & species personarū ista variantur, ut quia diuersæ sunt vocations, in his, qui nihil operaturi saluantur, quasi solū Dei propositū videatur existerē: in his autem, qui aliquid boni acturi sunt per præscientiam possit stare propositum? An verò uniformiter licet diuidi præscientiā proposita temporali distinctione non possit, præscientia tamen quodam ordine sit subnixa proposito, & sicut nihil sit quorumcumque negotiorum, quod non scientiæ diuina præuenierit; ita nihil sit boni, quod in nostram participationem non Deo authore defluerit. Ecce nostram quæstionem, aiunt aduersarij, nempe, an præscientia horum conditionalium innitatur decreto; an cōtra efficacia decreti innitatur præscientiæ.*

31 Iam verò minor illa, nempe hanc quæstionem ab August. dissolui per decreta, quibus innitatur præscientia, probatur ex loco citato num. 29. vbi loquens Aug. de illis, quos Deus credituros præsciebat, si prædicaretur

ipsis Euangelium ait. *Vtrum ita tummodo eos præscierit, an eos prædestinauerit Deus quæere, & disserere tunc necessarium non putauim. Proinde, quod dixi tunc voluisse hominibus apparere Christū, & apud eos prædicari doctrinam suam, quando sciebat, & vbi sciebat esse, qui in eum erant credituri, posset etiam sic dici, tunc voluisse hominibus apparere Christum, & apud eos prædicari doctrinam suam, quando sciebat, & vbi sciebat esse, qui electi fuerant in ipso ante mundi constitutionem. Et paucis interiectis, quæ dixit in quæstione contra Porphyrium (vnde anam arripere Semipelag. ut August. obijcerent Deum moueri ex meritis conditionate existentibus ante suum decretum) ait esse dicta excepta (ut dixi) altitudine sapientiæ, & scientiæ Dei, & sine præiudicio aliarum causarum. Hanc obiectionem firmissimè diluit P. Annat. disp. 3. Ex quo breuiter dicemus, quæ posunt apud ipsum videri solidissimè probata, Igitur.*

32 Respond. primo. Nego maiorem. Ad testimonium ex D. Prospero dicendum est, trimembrem esse interrogationē Prosperi. Primò inquit. *Vtrum omnia opera salutaria, quæ præsciuntur à Deo, siue sint initiationes fidei, petitiones, ac desideria, siue quælibet alia, ita sint ex Deo, ut donentur ab ipso ex proposito salutis hominum, ne-*

que sint præcisè ex viribus naturæ terminantia præscientiam, qua cognoscantur; non vero propositum, per quod gratuito donantur à Deo? Hoc membrum significatur illis verbis: *Verum præscientia Dei, ita secundum propositum maneat, ut ea ipsa, quæ sunt proposita (ea ipsa non alia) sint accipienda præscita?* In qua quæst. nos cum Augustin. putamus nullum bonum opus præsciri à Deo, quod à Deo non sit donatum per decretum gratuitum talis operis, & per decretum præparans gratiam præuenientem ex intentione salutis.

¶ Secundò inquirir, an distinctione sit opus? Constat enim in paruulis nihil posse præsciri aptum, ut moueatur Deus ad propositum dandi ipsis gratiam, & gloriam: nam huic motioni sunt prorsus inepta merita conditio- nalia, quæ non exercent; sed exercerent, si diutius viuerent. Dicendum ne erit propositum iustificandi; & saluandi paruulos esse quidem absque præscientia actuum, qui viribus naturæ elici- ti moueant ad tale propositum; at verò propositum iustificandi, & saluandi adultos esse cum præscientia talium actuum? Hoc membrum significatur illis ver- bis: *An per genera causarum, & species personarum ista varientur, & quia diuersæ sunt vocationes in his, qui nihil operaturi saluan- tur, quasi solum propositum vi-*

deatur existere, in his autè, qui ali- quid boni acturi sunt per præscien- tiã possit stare propositum. In qua quæst. mens Aug. & nostra est; si- cut in paruulis nihil præscitum præit, ut moueatur Deus ad pri- mū decretum prædestinās ipsos; ita in adultis nihil tale præire, sed ex primo decreto, propositoque prædestināte cuncta prædestina- torum salutaria bona deriuari. De quo tract. de prædest.

33 Tertiò inquirir, an sicut in paruulis propositum iustificandi, & saluandi non sequitur ex merito- rū præscientia; ita in adultis tale propositum nō sequatur ex me- ritorum præscientia sine influxu gratuito Dei factorū; sed potius cuncta merita, quæ à Deo præ- ciuntur oriantur ex illo proposi- to, fiantque Deo gratiosè ipsa donāte? Quod mēbrū, vbi pars affirmatiua Augustiniana, nostra que est, illis verbis significatur. *An vero vniformiter licet diuidi præscientia à proposito temporali distinctione non possit, præscientia tamē quodā ordine sit subnixā pro- posito: etsi nihil sit, quorūcumq; ne- gotiorū, quod nō scientiā diuinā præ- uenerit, ita nihil sit boni, quod in nostrā participationē nō Deo autho- re defluerit.* Hanc esse genuinā Prosperi mētē manifestè patebit legēti Annatū supra. Vnde, quæ- stio Aug. proposita, ea nō est, quā modo versamus, quāvis mētē bo- iam præoccupatis facile sit verba sonare contra quam significant.

34 Secundò respondeo minorem obiectionis esse falsam, quatenus contenditur medium assignatum ab Aug. ad hanc, & similes veritates conditionatas agnoscendas: *Si his hominibus prædicaretur Euangelium, crederent*, esse decretum Dei actualiter exercitum subiectiue, & conditionatè obiectiue. Nam Aug. ad illam quæstionem, cur potius in talibus, quàm in alijs sæculis Christus venerit? Tris dumtaxat ad rem nostram dicit, in quibus neque leuiter indicatur, quod aduersarij volunt. Primum est, certissimum esse, Deum præcisiue tales homines credituros, si prædicaretur ipsis Euangelium. In quo præscientiam conditionatam concedit; non tamen adstruit medium, quod aduersarij volunt. Secundum est, homines de quibus videt credituros esse, si prædicaretur ipsis Euangelium non esse sub ea conditione credituros purè ex se ipsis; sed ex Deo donante fidem per prædestinationem, seu decretum ipsius fidei. In quo non significatur actualiter existere tale decretum ad reddendam infallibilem eam veritatem; sed exercendum casu, quo poneretur illa conditio, vt dixi cap. præced.

35 Tertium est. Quamuis Apostoli, & alij, quibus Christus apparuit. Deinde Tyrij, & Sydonij, quibus non apparuit, conuenerint inter se, quatenus omnes

illi crederent, si prædicaretur ipsis Euangelium, tamen alijs prædicatum fuit præ alijs; atque alijs præ alijs Christus apparuit propter latètes, & inscrutabiles causas pertinentes ad occultissimam voluntatem, & imperium iudicium Dei discernentis pro supremo dominio alios ab alijs. Vnde causæ istæ non consistunt in decreto subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato per quod Deus ita statuatur: *Volo vt credant tales homines, si prædicetur ipsis Euangelium.* Nam hoc decretum iuxta aduersarios commune est Tyrijs, & Sydonijs, quibus non conueniunt latentes illæ, ac discretoriæ causæ consistentes in electione speciali Dei. Vt enim ait Aug. de bono perseuerantiæ cap. 9. *Sed neque illis profuit, quod poterant credere* (id est, quod crederent) *quia prædestinati non erant ab eo, cuius inscrutabilia sunt iudicia, & inuestigabiles viæ.* Apostoli autem, & alij non solum merè conditionatè crediderunt; sed illis Christus apparuit, & donum fidei acceperunt absolutè à Deo, quia electi fuerant in ipso ante mundi constitutionē. Videatur Annat. dicta disp. 3.

36 Pro solutione aliorum præ oculis habere notationes istas. Prima est, Semipelagg. cōtendisse, ne Deus esset personarum acceptator, vt antequam ad gratiam, vel ad gloriā alios præ alijs prædesti-

designaret, praeferret ex parte
prædestinati, potius quam non
prædestinati nonnihil boni facti
viribus arbitrij, non tamen Deo
gratuito donati; ex quo Deus
moueretur ad talem prædesti-
nationem. Vnde salutis seriem
irarexebant; ut primum homo
suis viribus eliceret desiderium
fidei, ac salutis. Deinde Deus in-
de moueretur ad donandam ip-
si perfectionem fidei, aliasque
virtutes. Tertio ipse homo suis
viribus in gratia accepta perse-
uerat usque ad mortem: unde
quarto mouetur Deus ad eligen-
dam ipsi gloriam. Secundo, non
semper, ut perperam existima-
runt nonnulli ex nostris aduersa-
rijs conuicti ab Annato; sed quā-
do nulum bonum absolutè fa-
ctum inueniebant, quod esset
Deo ratio ad electionem gratiæ,
& gloriæ, recurrerant ad merita
conditionata, quæ viribus natu-
ræ, non tamen Deo gratuito do-
nante forent. Quapropter, ut
moueretur Deus ad conceden-
dam alijs præ alijs paruulis gra-
tiam baptismatis, dicebant ra-
tionem esse Deum de alijs, po-
tius quàm de alijs præuidere, quod
viribus naturæ talia merita elice-
rent, si diutius viuerent. Deinde,
ut moueretur Deus admittendū
Christū his potius tēporibus quàm
alijs, dicebant rationē esse, Deū
præuidisse illis poti⁹ tēporib⁹ ho-
mines fore, qui suis viribus cre-
derent, si prædicaretur ipsis Euā-
gelium.

37 Vnde tertio. *Dupliciter*
errabant circa hæc merita cōdi-
tionata. Primò, quatenus meri-
tum quod nunquā erit; sed esset,
si daretur certa conditio, non
solum volunt, quod ad præmiū
moueret, si talis conditio dare-
tur; sed quod iam moueat. Secū-
dò, quatenus volunt esse condi-
tionatè meritum salutare, quod
posita conditione existeret purè
ex viribus arbitrij, nō autē Deo
gratuito donante. In quo mani-
fessè decipiuntur; sicut enim me-
ritum absolutè nō est, nisi, quod
absolutè est ex Deo gratis illud
donante; ita neque conditiona-
tè nisi, quod esset ex Deo gratis
donante, si daretur certa condi-
tio. Quartò errabant, quatenus
censebant ex diuino proposito,
seu præcedēte constitutione, li-
bertatem humanā destrui, si talis
sit constitutio, ex qua proueniat
Deum cōferre gratiā præueniē-
tem ad omne opus bonū, unde
à Deo gratuito donatū oriarur.
Si enim omne opus bonū à Deo
donatum accipimus, nō eximus
(inquiunt ipsi) nostri iuris ad po-
nendum, & euitandū ipsum, ne-
que apta erit hortatio, ut ponā-
tur, neque correctio, quia non
ponitur. Et licet hoc argumentū
infringatur in incremento fidei,
boniſque alijs operibus, quæ per
donum Dei esse fatentur, id non
probat errorem assignatum, ip-
sorum nō fuisse; sed vitiū incon-
sequentia contraxisse, quā nota-
uit

uit Aug. cap. 17. de bono perfe-
rentia, illis verbis: Cur ergo &
ipsi nobiscum prædicant dona Dei esse
sa, immo & continentia? Quod si
hæc cum dona Dei esse prædicatur
non impeditur hortatio, qua homi-
nes hortamur esse sapientes, & con-
tinentes; quæ tandè causa est, ut
existiment impediri exhortationem,
qua exhortamur homines venire ad
fidem, & in ea permanere usque in
finem?

38 Vnde ultimò diuersissima
est controuersia inter Aug. & Se-
mipelag. & inter PP. Dominica-
nos, & PP. Societatis. Cōtrouer-
sia inter Aug. & Semipelag. est;
an omne opus salutare Deo do-
nante existat? Affermat Aug. &
Semipelag. negant. Nōstra con-
trouersia de hoc nō disputat; sed
tanquā verissimū supponit, quod
Aug. affirmat, nēpe omne opus
salutare Deo donante existere,
quo supposito de modo donandi
disputat, defendētib⁹ PP. Domi-
nicanis donari à Deo per decreta
prædeterminantia, idque nobis
negantibus. Fit deinde, aliā esse
præscientiam, quam ad præde-
stinationem, ad gratiam, & glo-
riam anteire volunt Semipelag.
ne per talem prædestinationem
lauderetur libertas; aliā verò præ-
scientiam, in qua nos fundari vo-
lumus infallibilitatem prædesti-
nationis ad cōsensum, nolentes
inniti in intrinseca, & infallibili
connexione mediōrū præcedē-
tium, ne libertas corrumpatur. Semi-

pelag. volunt ad prædestinationē
præcedere præscientiā alicuius
operis salutaris, quod purè ha-
beat homo ex suo dominio, non
per diuinā donationem; itam si
omnia sunt per diuinā donatio-
nem non capiunt quomodo sit
libertas, ad quā requiri videtur,
quod aliquid saltem ex solo suo
dominio liberum agere valeat.
Nos autem hoc prorsus auersa-
tes, volumus ad omnem actum
bonum Deum dare gratuito ef-
ficacem gratiam, ex qua proce-
dat nos consentire libere, cō-
sensu tamē gratis donato à Deo.
Deinde infallibile Deo esse, quod
nos ita cōsentient⁹ ea gratia præ-
ueniente collata, quæ tamen in-
fallibilitas non fundatur in præ-
dicatis intrinsecis gratiæ; sed in
præscientia Dei, per quam scit
hominem liberrimè consensu-
rum, Deo tamen gratis donante
talem consensum, si tali gratia
præueniatur. Inanis esset labor
hæc firmare post diligentissimā,
necnon fructuosissimam operā
à P. Annato positā disp. notata.

CAPVT V.

Obiectiones ex D. Thoma.

39 **A**ttigimus non pauca in
hoc tract. & plura alia
tract. de auxil. roborantia de-
nuo in Concord. ex quibus sa-
tis patet longe plura scripta re-
liquisse præceptorē Angelicum
qui

quibus nobis quam aduersarijs faueat. Videamus, quæ contra scientiam mediam afferuntur. Obijcit primò Ioannes à S. Th. D. Th. 3. p. quæst. 1. art. 5. ad 7. vbi referens Augustini responsionem ad quæst. illam paganorum: cur potius hic, & nunc venerit Christus, quam in alia peristasi rerum, ait Augustinū reprobasse primam suam responsionem, & ad mysterium occultum diuinæ prædestinationis totum negotium reuocasse: ergo *totum hoc*, nempe fore, vt homines essent credituri, si Christus veniret, nō ad præscientiam futuri euentus; sed ad diuinam prædestinationem, & decretum referendum est. Resp. Mens horum PP. satis est clara. Dicebat Augustinus ad Paganos, idcirco venisse Christū in his potius circumstantijs, quam in illis, quia præiudicauit, fore, vt homines crederēt, si in his veniret. Quia verò possent instare Pagan, hanc rationem non satisfacere adæquatè, quia etiam præiudicauit Deus Tyrios, & Sidonios æturos poenitentiam, si inspicerent miracula Christi, & tamen non disposuit, quod talia miracula patrarentur apud ipsos, sed apud obstinatos Iudæos. Ideo respondet Augustinus de bono perseuerantiæ cap. 9. & ex ipso D. Tho. vltimatam, & adæquatam rationem reducendam esse ad occultum beneplacitum Dei volentis propter altissimos fine s

alijs disponere aduentum Redemptoris, & congruentissima media ad fidem, & salutem; & nolentis erga alios ita se beneficiū exhiberi, vbi nihil prorsus de decreto conditionato; sed solum de prædestinatione absoluta.

40 Obijcit secundò. Nam D. Th. exponēs illa verba Matth. 11. *Si in Tyro, & Sidone, &c. ex August. ait referendum esse in voluntatem Dei, & causas prædestinationis*, quod non patrauerit apud ipsos talia signa, quāuis præsciuerit fore, vt agerent poenitentiam, si apud ipsos patrarentur. Sed hæc obiectio non est ad rem. Tum quia, etsi daremus, quod prorsus est falsum, nempe secundum interpretationem Augustini, quam ibi refert D. Tho. admittendum esse decretum, quod P. à S. Th. defendit; non tamen inde colligeretur admitti à D. Th. in quo nullū apparet vestigium, cur potius eam interpretationem præferat, quam alias ab ipso adductas recitatiuè dumtaxat. Tum quia aliud est hanc veritatem: *Si Tyrij viderent miracula Christi, poenitentiam agerent inniti in hoc decreto diuino actualiter exercito: Decerno vt agant poenitentiam si talia miracula videant*; aliud verò reduci in voluntatem absolutam Dei nolle apud ipsos talia miracula patrari, tamen si talem veritatem præiudicauit. Primum ne.

neque leuiter insinuant Augustinus, & D. Th. Secundū est verissimum; non verò cōtra nos, neque ad rem præsentem spectans.

41 Obijcit tertio D. Thomā quæst. 6. de verit. art. 3. in respō. ad 4. argumentum, quod contendebat non esse absolutè certum; sed tantum conditionatè certum, voluntatem humanam consensuram, quamuis Deus ex se ipso prædestinet; seu prædecernat talem consensum. Nam sicut Sol non causat fructum in planta, nisi præsupponat plantā benè dispositam ad generationē fructus, & ideo attentis præcisè, quæ sunt ex parte Solis, non datur certitudo absoluta, quod planta generabit fructum; sed tantum sub ea conditione: *Si sit benè disposita*; ita Deus non causat nostrum consensum liberū, nisi præsupposita nostra voluntate, quæ se determinet ad consentiendum; vnde attentis præcisè, quæ se tenent ex parte Dei prædestinantis consensum, non erit absolutè certa positio consensu; sed præcisè sub ea conditione: *Si voluntas se determinet ad consentiendum*. Cui argumento respondet D. Tho. disparē esse rationem, quia planta non subiaceret Soli, quoad esse dispositam ad generationem fructus; sed quoad gignendum fructum ex suppositione, quod sit disposita. At nostra voluntas subiaceret Deo prædestinanti, quoad se de-

terminandum ad consensum. Vnde hoc ipsum potest certissimè colligi, ex eo quod illud prædestinet Deus. Ex quo arguit Ioannes a S. Tho. Nam secundū assertores sententiæ mediæ voluntatem nostram se determinare ad consensum non fundatur in absoluta, intrinseca, & infallibili efficacia diuini decreti; sed ante hoc decretum, & independentē ab illo supponitur præuisum. At illud ipsum fundatur iuxta D. Th. in prædicta efficacia absoluta diuini decreti: ergo hoc testimonium D. Th. est manifesta iugulatio scientiæ mediæ, vt loquitur P. Ioannes a S. Th.

42 Omisissis, quæ de hac iugulatione lepidè loquitur P. Annato. Respond. Mens D. Th. manifesta est: nempe, spectatis, quæ sunt in Sole influente in hæc inferiora, non inferri certitudine absoluta ficulneam, v. g. facturam ficus, quia si sit arida non feret fructus; & Sol non infert aridam non fore, quia non facit ficulneam ex arida viuacem; sed ipsa viuente concurrit cum illa, vt fructificet. At spectatis, quæ sunt in Deo præintendente efficaciter nostrum consensum liberum, infertur certitudine absoluta consensum esse extirpū: quia talis intentio ex se ipsa intrinsecè, non solum cum eo connectitur, quod nostra voluntas consentiat, si velit, sed infert infallibiliter ipsum *velle*: quatenus

ea intentio non infert qualiacūque media conferenda esse ad consensum; sed etiam illa, quæ Deus præuidet infallibiliter cōiungenda cum ipso. Hic autem non video, quomodo vel leuissimè significetur, necessarium esse decretum prædeterminans absolutum subiectiue, & obiectiue cōditionatum ad cognoscenda futura libera conditionata. Quomodo verò testimonium alatum proficiat potius, quam officiat scientiæ mediæ videri poterit P. Annat. omitto, quæ idem Author assert, ex quæst. 12. de verit. art. 10. ad 8. Ex 1. p. quæst. 19. art. 1. ad 2. Ex 1. sent. dist. 46. quæst. 1. artic. 1. ad 2. Ex quæst. 2. de verit. art. 12. ad 9. Quæ omnia videri possunt apud Annat. cit. Mihi enim animus non est in his terere tempus, quia nihil in illis inuenio, quod legenti sincerè textus non statim appareat volentèr; aut non satis perceptum adduci.

43. Obijcitur quæritò ex alijs D. Tho. Tum quia futuritionem rerum, ad diuinum decretum reducit; ad quod nos futuritionem conditionatam non reducimus. Tum quia infallibilitatem cognitionis futurorum reducit, vel ad præsentiam ipsorum in æternitate; vel ad ipsorum determinationem in suis causis. At futura conditionata libera, cum non sint; sed essent, nō sunt in æternitate præsentia: & cum

sint libera, non sunt in suis causis determinata ad esse; præ non esse, nisi accedat decretum diuinum determinans. Tum quia iuxta D. Thom. quæ non sunt præsentia in æternitate, vt re vera non sunt præsentia futura conditionata, cognoscuntur à Deo in ipsis diuinis, quæ iuxta D. Thom. quæst. 3. de verit. art. 3. sunt rationes rerum determinatæ per decretum: ergo hoc requiritur ad scientiam diuinam conditionatorum contingentium. Tandem quia futura absoluta cognoscuntur à Deo, non in se ipsis; sed in decreto iuxta D. Thom. nequid creatum sit obiectum formale diuinæ notitiæ; ergo propter eandem rationem futura conditionata non in se ipsis; sed in decreto cognoscuntur.

44. Probationes istæ non vrgent. Ad primam. Nihil aliud vult D. Th. quàm futuritionem radicalem rerum, quæ causantur à Deo sumi ex decreto proportionato ad causationem: nempe quæ causantur, ex decreto, quod sit: & quæ causarentur, ex decreto, quod esset. Ad secundam. Nihil aliud vult D. Thom. quam illa, quæ in aliqua temporis differētia existunt, cognosci à Deo infallibiliter, vel quia in se ipsis existunt, & æternitas diuina complectitur ipsarum durationem, proindeque nihil deest, quominus infinitus intellectus cog.

cognoscat infallibiliter ipsa, vel quia ipsarum causæ sunt in actu primò determinatæ infallibiliter ad existentiam talium obiectorum, quando illa, ex eo quod non sint actus liberi; sed obiecta necessaria, non excludunt eam determinationem ex parte actus primi. Unde non colligitur futura libera conditionatè existentia cognosci in decreto actuali. Sufficit enim ipsis, vt cognoscantur à Deo, præsentia conditionata, nempe, quæ esset; sicut futuris absolutis præsentia absoluta, nempe, quæ est. ¶ Ad tertiam, Mens D. Thom. est, quæ non sunt absolute extra statum possibilitatis cognosci à Deo per scientiam naturalem in Idæis diuinis representantibus earum rerum essentias, vt constat ex disput. 8. At verò Deum cognoscere obiecta illa, quæ sunt absolute extra statum possibilitatis, vel in se ipsis; vel etiam quando sunt ex obiectis, quæ decernuntur à Deo (vt sunt omnia contingentia creata præter peccata) in Idæis applicatis per decretum; vel in ipso decreto: hoc autem non excludit futura conditionata libera cognosci à Deo in se ipsis independentè à decreto actu posito. Ad vltimam D. Th. nihil aliud vult, quam obiecta creata non esse physice motiua diuinæ cognitionis; vt sæpè explicauimus, semperque obiectum

physicè motiuum habere esse intra Deum: cum quo stat scientiam mediam habere pro obiecto formaliter terminatiuo, & intentionaliter motiuo ipsa obiecta creata conditionaliter futura; pro motiuo autem physico, vel nihil, vel essentiam diuinam, vt aliqui ex nostris volunt; requisito tanquam conditione; non tanquam parte motiui, quod obiectum esset, si daretur, vel ipsam scientiam mediam, quasi reflexè cognitam.

DISPUT. XXIII.

De obiectis materialibus scientiæ mediæ.

Explicauimus existentiam huius scientiæ, cognoscendi modum, medium, & obiectum formale. Superfuit explicanda nonnulla obiecta materialia, supposito tanquam certo ex præcedentibus consensus nostros liberos conditionatè existentes sub hypothese conducente ad ipsos, indifferenti; tamen ad existentiam, & carentiam illorum cognosci per hanc scientiam.

[.]

CAPVT I.

De cognitione diuina circa decreta libera, quæ ipse Deus haberet ab æterno, si daretur certæ conditiones.

I D Vplex hic difficultas. Prima. Num Deus ea decreta cognoscat. Secunda. Per quam scientiam. Certum est primo, Deum cognoscere decreta, quæ haberet sub conditione cōnexa essentialiter cum ipsis, v.g. *Si ego decernerem efficaciter conuersionem Iudæ, decerneret media efficacia ad illam.* Hæc enim veritas est necessaria; nullaue veritas latet Deum. Secundo certum est, quod haberet Deus ab æterno quædam decreta libera, si darentur certæ conditiones, etiam indifferentes de se ad existentiam, & omissionem talium decretorum. Decerneret enim conferte gloriam Iudæ, si ipse decessisset in gratiā; cum ramen decedere in gratia, de se (quicquid sit ex vi præsentis prouidentiae) sit indifferens, vt gloria decernatur, & nō decernatur. Tertiō, mihi certum est contra P. Ruiz disp. 77. sect. 4. num. 12. & 13. & contra alios, qui ipsum sequuntur, Deum non cognoscere modo cōditionato decreta, quæ habet sub aliqua re necessaria essentialiter, v.g. nō agnoscit mo-

do conditionato hanc veritatē: *Si ego sciam mundi naturā, & sim omnipotens, decernam producere mundum.* Nam tendentia conditionata intellectus præscindit à positione cōditionis relinquens intellectum circa eam positionem suspensum, Deusque nequit attingere conditionem, de cuius ratione est existentia absoluta, & ab hac existentia præscindere. Vide dicta disp. 9. cap. 2.

2 Tota prima difficultas est. An sicut Deus, non solum infallibiliter cognoscit actus liberos, quos habent creaturæ in aliqua temporis differētia; sed quos haberent, si ponerentur certæ conditiones indifferentes de se ad vtrumlibet; sic Deus non solum infallibiliter cognoscat actus liberos, quos ipse Deus habet ab æterno; sed etiam, quos haberet, si ponerentur certæ conditiones indifferentes de se, vt tales actus existant, & non existāt. Pro sententia affirmatiua stant verissimè omnes nostri DD. apud P. Ruiz disp. 77. sect. 1. & licet adducatur P. Molina pro sententia contraria; non tamen ipse Deo negat eorum actuum notitiam, vt ipse se explicuit in nouiori editione Antuerpiensi suæ concordia quæst. 14. art. 13. disput. 32. vers. *Illud hoc loco obseruandum*; sed tantum negat cognoscere tales actus per scientiam mediam ante decretum actuale ipsorum, de quo postea.

3 Sentētia affirmans, quæ certa est patet ex dictis in simili disput. 19. Tum quia independentēter à decreto meritorum D. Petri, Deus habet scientiam eorum omnium, quæ possunt ipsum allicere, vt existentiam talium meritorum disponat: ad quod valde Deum optimum allicere potest, videre, quod, si ponantur ea merita, magna D. Petro gloria decernetur. Tum quia necesse est idem videre, vt cognoscat, quam magnum beneficium Petro fiet, si dentur ipsi talia merita: valde quippè crescit hoc beneficium ex eo, quod ipso posito tanta gloria decernetur. Tum quia, sicut Deus videt: *Si coram Tyrijs miracula Christi patrarentur, conuerterentur ipse.* Sic videt, quod in ea hypothesi haberet ipse Deus scientiam visionis, & gaudium circa talem conuersionem. Negari ergo non potest actus contingentes Dei cognoscibiles esse hypotheticè. Equiuocationem, quæ hic esse posset, resecatam habes disp. 11. num. 10. Alias probationes sumere poteris ex disp. 19.

4 Secunda difficultas est. An Deus ea decreta cognoscat per scientiam mediam, nempe independentēter ab exercitio libertatis diuinæ actualiter existente? Negant non solum Thomistæ. Sed P. Molina 1. p. quæst. 14. artic. 13. disput. 17. & in Concord, disp. 30. Iunctis, quæ re-

tulimus num. 2. Vera tamen est affirmatiua sententia, quam reliqui ex nostris defendunt. Probatur, tum quia hic possunt apertari, quæ in probationem scientiæ mediæ, de nostris actibus liberis dedimus in superioribus. Tum, sic arguendū. Deus independentēter ab actuali exercitio suæ libertatis cognoscit infallibiliter actus liberos creaturæ sub conditione futuros: ergo & suos actus liberos sub conditione existentes ab æterno. Antecedens patet ex superioribus. Consequentia probatur, non solum à paritate, sed etiā quia si independentēter ab actuali exercitio libertatis diuinæ verū est hoc enuntiabile: *Si Petrus habeat talem libertatem ad nullum extremū prædeterminatam, amabit libere Deū,* etiam erunt vera independentēter ab actuali exercitio libertatis diuinæ omnia consequentia, quæ inuitabiliter inferuntur ex ea veritate: quia non est minus necessarium, & independentēter à libertate consequens, quam illud antecedens, ex quo inuitabiliter inferitur. At ex illa veritate inferitur inuitabiliter decretum Dei, vt conditionaliter existens: ergo, &c. Minor probatur. Nam ea veritas: *Si Petrus habeat eam libertatem, amabit libere Deum* inferit inuitabiliter, quod sub ea hypothesi, Deus ab æterno habet non solum scientiam visionis de amore libero Petri, sed

etiam decretum concomitans de tali amore, quod ad hunc requiritur omnino est iuxta disp. 10. de prædictis.

5 Obijcit primo P. Molina. Non cognoscit Deus independentem ab actuali determinatione libertatis, ad quid se determinaret arbitrium indifferens ad opposita, nisi quatenus super comprehendit tale arbitrium, non solum cognoscens, quid potest; sed quid faciet, & faceret. At Deus non super comprehendit suum arbitrium, quia cum hoc sit infinite perfectum, non exceditur ab intellectu diuino; & supercomprehensio est intellectus infinite excedentis obiectum supercomprehensum: ergo, &c. Hæc obiectio pertinet ad modum loquendi. Cui respondeo, ut Deus independentem ab actuali determinatione suæ libertatis ad aliquod extremum determinatè sumptum, cognoscat, quod illud præ alio elegeret, requiritur ad summum, quod intellectus diuinus sit infinite perfectus, cumque ad hoc non requiratur, quod sit perfectior; quam suum arbitrium pariter infinitum, patet ad illam cognitionem non requiri supercomprehensionem dicentem talem excessum. Transeat autem quod requiratur, vel non requiratur supercomprehensio, si fortè in alia acceptione sit possibilis, quod ad rem non pertinet.

9 Obijcit secundo, quia, inspecta diuina voluntate præsciando ab omni decreto actuali, non est determinatio, ut sit verum, potius quam oppositum, quod Deus decerneret Spiritum Sanctum, si daretur alius mundus: ergo in ea præcisione non habet hoc determinatam veritatem, ac per consequens non scitur à Deo, potius quàm oppositum. Sed hoc argumentum vrgere non potest in principiis P. Molina. sicut enim actus liber nostræ libertatis conditionatè futurus, habet independentem ab actuali decreto veritatem sufficentem, ut determinate sciatur à Deo, potius quàm oppositum; ita & decretum liberum conditionatū Dei: ea verò determinatio talis veritatis explicanda est eo modo, quo veritas nostrorum actuum sub conditione futurorum.

7 Obijcit tertio. Si Deus independentem ab omni exercitio suæ libertatis hanc scientiam infallibilem haberet: Si existeret alius mundus, decernerem Incarnationem Spiritus Sancti, non haberet Deus libertatē, ut existeret alius mundus sine Incarnatione Spiritus Sancti: ergo per talem scientiam euertitur diuina libertas. Antecedens probatur. Quia non posset Deus facere, quod sine Incarnatione Spiritus Sancti daretur existentia alterius mundi coniuncta cum tali scientia. Nam hoc pugnat cū infallibilitate;

rātē scientiā; non quod daretur diuisa, ab ea scientia: quia cum talis scientia detur independentē ab omni exercitio diuinæ libertatis ineflet Deo naturaliter, ac proinde non esset in potestate libera Dei. quod nō existeret. Cōfirmatur argumentū. Primò. Nemo potest se determinare prudenter, posita certa conditione, ad hoc, vt non existat, quod infallibiliter scit exiturum, si detur talis conditio; sed Deus infallibiliter scit exiturā ex suo decreto incarnationem Spiritus S. si deretur alius mundus: ergo posita existentia alterius mundi, non poterit Deus prudenter se determinare ad hoc, vt nō existat Incarnatio Spiritus Sancti: hoc autem est absurdum non aliter entabile, quam negata minore.

8 Confirmatur secundo, quia si daretur in Deo prædicta scientia, dirigeret Deum ad decretum subsequens ex ipsa: ergo dirigeret Deum ad hoc, vt posita existentia alterius mundi, decerneret Spiritum Sanctum; sed aliunde talis scientia propter suam infallibilitatem est essentialiter determinata, vt posita existentia alterius mundi detur tale decretum: ergo cognitio dirigens ad hoc decretum non erit indifferens, vt hoc decretum ponatur, & omittatur, & consequenter hoc decretum non erit liberum, quia de ratione decreti liberi est non di-

rigi, nisi per iudicium indifferens ad ipsum, & eius ommissionem. Confirmatur tertio, quia hæc scientia: *Si existeret alius mundus, decernē Incarnationē Spiritus Sancti*, potest dirigere Deum ad conferendam existentiam alteri mundo; sed decretum de Incarnatione Spiritus Sancti subsequitur ad existentiam præuisam alterius mundi: ergo subsequitur ad hanc existentiam, & ad illam scientiam dirigentem ad productionem talis existentiae. At talis existentia coniuncta cum illa scientia connectitur infallibiliter cum eo decreto: ergo tale decretum subsequitur ad aliquid infallibiliter conexum cum illo, & consequenter non existet liberè.

9 Hæc tamen non vrgent. Ad argumentum, nego antecedens. Ad probationem concessa priori parte, nego secundam. Nam posita existentia alterius mundi Deus in signo indifferentiæ proximæ ad componendam, & non componendam cum illa Incarnationem Spiritus Sancti potestatem habet ad præstandum, quod non fuerit verum, neque à Deo præscitum fore decernendam Incarnationem, si existeret alius mundus, vt in simili diximus disp. 3. de prædest. Quapropter dicito, scientiam illam existentem in Deo independentē à decreto actualiter exercito nem-

pè hanc : Si existat alter mundus, decernam Incarnationem Spiritus Sancti, non inesse Deo naturaliter ; sed medio modo inter naturaliter, & liberè, nā imitatur scientiam existentem naturaliter in Deo, quatenus existit independentè à decreto actualiter exercito ; & imitatur scientiam existentem in Deo liberè, quatenus Deus potest euitare, quod existat.

20 Ad primam confirmationem respon. Nemo infallibiliter sciēs exiturum aliquid, si detur talis conditio potest prudenter se determinare, ad hoc, vt illud non existat, posita conditione ; si aliunde non possit præstare, quod talis scientia non existat ; secus si pro signo præscindēte ab ipsa, & eius carētia possit facere, quod nō existat, quia hoc pacto, cum possit impedire id, quod existens redderet talem determinationem imprudentem, potest prudēter talem determinationē exercere. Deus autem, vt diximus, pro signo indifferentiæ proximæ, ad cōponendum cum existentia alterius mundi, & nō componēdum decretum de Incarnatione Spiritus S. habet potestatem ad faciendum, quod talis scientiam nunquam extiterit. Hoc pacto Christus Dominus sciens certò in instanti A. quod tunc exercebit liberè actum misericordiæ habet tunc potestati antecedentem, vt se determinet

prudenter ad oppositum, quatenus potestati habet, vt pro tunc non extiterit ea scientia.

11 Ad secundā confirmationem respōdeo, scientiā illam : Si daretur alius mundus, decernerem Incarnationem Spiritus Sancti dirigere Deū immediatè ad hoc, vt exerceat aliquod decretū subsequens ipsam, & non ad aliud. Dirigit immediatè ad decernendam existentiam alterius mundi, qui si detur coniungeretur cum tã eximio bono, eaque scientia indifferens est, vt patet, ad hoc vt exerceatur, & non exerceatur tale decretum de existentia alterius mundi. Non tamen dirigit immediatè Deum, vt posito altero mundo, decernat Incarnationem Spiritus S. sed casu, quo alter mundus existeret, dirigetur Deus ad decernendum Spiritum S. per notitias indifferentes ad comparandam, & diuidendam ab altero mundo talem Incarnationē. Mitto, quod præcedens, & sequens confirmatio potius euertunt hanc scientiam decretorum cōditionaliū, quam probent dependere à decreto actualiter exercito. ¶ Ad tertiā confirmationē respōdeo, permittis reliquis propositionibus, & distinguēdo secundū cōsequens : ergo decretū de Incarnatione Spiritus S. subsequeretur ad aliquid infallibiliter cum illo connexū, quod non includitur in principijs immediatis ad
exer.

exercendum tale decretū, & est impedibile per indifferentiam proximam ad exercendum, & omitterendū tale decretum, concedo consequentiam; quod opposito modo se habeat, nego. Itaque licet aliqua ratione præcedat ad decretum de Incarnatione Spiritus, scientia illa dicēs, quod exercebitur tale decretū, si detur alius mundus; non tamē præcedit simpliciter, quia per alias notitias distinctas ab ea scientia intelligitur adæquatē constituta indifferentia proxima Dei ad exercendum, & omitterendū tale decretum, quæ posset omitendo decretum, altero mundo existēte, præstare, quod talis scientia nunquā existat, ac proinde est impedibile à Deo, quod infallibiliter connectitur existente altero mundo, cum decreto de Incarnatione Spiritus S. iuxta sæpè dicta in simili tract. de prædest.

12. Obijcies quarto. Si Deus cognosceret decreta, quæ haberet, si daretur certa cōditio posset habere hanc scientiā reflexā: *Si prœvidero auxilium A. esse infallibiliter efficax ad consensum, illud decernam; sin minus, neque illud, neque aliud decernam.* At hæc scientia pugnat cum libertate creaturæ ad dissentiendū libere: ergo admittenda non est; & cōsequenter admittendū non est, Deum cognoscere decreta, quæ haberet, si daretur certa cōditio. Minor probatur. Quia vo-

luntas creata, neque posset dissentire liberè componendo suum dissensum cum illa scientia; nam implicat cum illa scientia cōiungi auxilium efficax ad consensum, ac proinde repugnat coniungi cum illa dissensum. Deinde, neque potest voluntas dissentire liberè diuidendo suum dissensum à scientia illa: nequit enim impedire existentiam eius scientiæ. Nam ea scientia independens est ab exercitio libero voluntatis humanæ. Potest enim scientia existere siue voluntas humana consentiat instructa efficaci auxilio; siuo nullo modo cōsentiat destituta omni auxilio. Item, siue sit consensura sub conditione talium, vel talium auxiliorū; siue sub cōditione nullius sit cōsensura. Cum igitur voluntas creata nequeat impedire id, cuius existentia independens est à consensu absoluto, & conditionato ipsius, consequens est non posse impedire talem scientiam.

13. Hoc argumentum satis expēdimus tract. de prædest. disput. 3. à num. 33. summa solutionis est, eam scientiā posse impediri à libertate creata instructa auxilio A. Quia licet ea scientia non indigeat absolute consensu libero voluntatis orto ex auxilio A; tamen indiget eo consensu ex suppositione collationis eius auxilij; quia si collato eo auxilio voluntas non consentiret, tale auxilium esset inefficax. At ea

scientia requirit, quod auxilium collatum non sit inefficax: ergo requirit consentium oriri ex ipso, ex suppositione quod consentatur: cum igitur voluntas ex hac suppositione possit per teitate antecedente, constituta ex principiis componentibus libertatem, non adhibere consensum, potest impedire existentiam eius scientiæ. Qui enim potest aliquid tollere ex suppositione, quod scientia id ipsum requirat, præstare potest, quod scientia non existat. *l. e his plura loc. cit.*

14. Sed contra virgeri potest satis apparenter. Qui non potest ex suppositione conditionis impedire conditionatum, non potest impedire veritatem conditionatam, vel diuinam scientiam ipsius. Si enim voluntas creata non potest ex suppositione auxilij A. impedire consensum, nequit impedire verum fuisse, quod consentiret, si tale auxilium haberet. At voluntas creata nequit impedire conditionatum ex suppositione conditionis, quæ importatur in hac veritate conditionata: *Si auxilium prævideatur inefficax non decernetur*: ergo nequit impedire hanc veritatem conditionatam. Minor probatur. Quia voluntas creata dissentiens huic auxilio, præstare non potest, quod hoc auxilium decernatur, cum antecedenter ad dissentiendum huic auxilio iam præsupponitur illud à

Deo statutum. At non est alius modus, quo possit ex suppositione inefficaciæ auxilij impedire conditionatam illud, *non decerneretur*, nisi præstando dissentiens ei auxilio, quod ipsum auxilium decernatur: ergo inspecta prædicta veritate conditionata nequit voluntas ex suppositione conditionis impedire conditionatum eventum.

15. Respond. Veritas conditionalis est dupliciter impedibilis. Primo, impediendo conditionatum ex suppositione conditionis. Secundo, præstando, quod deficiente conditionato, adhuc existat conditio. Exemplum prioris sit hæc veritas conditionata: *Si Petrus habeat auxilium A. conuertetur*, quæ potest impediri à Petro impediendo conversionem ex suppositione talis auxilij. Exemplum posterioris sit hæc: *Si Petrus decedat in gratia consequetur gloriam*. Quam veritatem Deus potest impedire potestate absoluta, non solum negando gloriam ex suppositione gratiæ; sed etiam faciendo ex suppositione negandi gloriam, quod decedat Petrus in gratia. Sicut enim cum veritate conditionata pugnat facere, quod iam existente conditione non detur conditionatum; ita etiam cum veritate conditionata pugnat facere, quod iam deficiente conditionato, existat conditio. Dico ergo voluntatem crea-

tam

tam instructam auxilio A. non posse impedire hanc veritatem conditionatam: Si hoc auxilium praevideatur inefficax, negabitur, faciendo, quod ex suppositione inefficacia non negetur; sed decernatur, ut bene probat argumentum; potest tamen eam veritatem impedire, faciendo, ut ex suppositione, quod non est negatum; sed datum hoc auxilium, praevideatur inefficax, quod est facere, ut detur conditio iam deficiente conditionato.

CAPV I I.

De conditionatis disparatis?

16 **H**ic etiam duplex difficultas est. Prima. Num Deus cognoscat conditionata disparata? Secunda an per scientiam mediam? Conditionata disparata vocantur illa, in quibus conditio se habet impertinenter ad existentiam conditionati. Ut si dicas: Si Turca dormiat, Ioannes conuertetur. Ut enim Ioannes conuertatur impertinens est Turcam dormire. Quoad primam ergo difficultatem, prima sententia est, has conditionales posse esse veras, & consequenter cognoscibiles à Deo per assensum, licet conditio relinquatur impertinens tam intrinsece, quàm extrinsece ad conditionatum. Quia reddunt sensum quasi temporalis comitantis, adeo, ut per-

inde sit dicere: Si Turca dormiat Ioannes conuertetur, ac si dicas: Quando dormiat Turca, conuertetur Ioannes. Ita P. Suarez, P. Fonseca, P. Albertin. Curiel, & ex parte Zamel. P. Granad. P. Heriz, quos referunt, & sequuntur P. Ruiz disput. 78. sect. 2. P. Ribas tract. 4. disp. 6. cap. 7. ¶ Opposita sententia est omnium Thomistarum, quam defendunt P. Vazq. P. Arrub. P. Torres, P. Leisius, P. Moncaus, P. Raynaud. apud eundem Ribas supra censentes, has conditionales non posse veras esse, nisi conditio saltem extrinsece, vel ex decreto, vel ex promissione conditionata Dei reddatur pertinens ad conditionatum. Itaque iuxta P. Vazq. vera erit hæc propositio: Si Turca dormiat, Ioannes conuertetur, promittente Deo, quod conuertatur Ioannes si Turca dormiat. Eadem erit vera iuxta P. Arrub. si Deus idem decernat. Necessario autem falsa, si per nihil extrinsecum conditio reddatur pertinens ad conditionatum. Nam, ut isti auctores arbitrantur, ad veritatem conditionalem requiritur pertinentia conditionis ad conditionatum.

17 Sed quia res est pulchrior, & maiori discussione dignior, quam communiter putatur, trademus exacte nostram mentem per varias propositiones. Statuo primo, tanquam omnino certum, posse esse veras, si non sumantur in rigore conditiona-

lium; sed præcisè tanquam copulatiua, hac ratione. *Turca dormiet, & Ioannes conuertetur.* Possunt enim hæc duò dari pro tempore futuro, & sic ea copulatiua vera erit. Statuo secundo, posse esse veras in sensu temporali absoluto, hac ratione: *In tali tempore, anno, die, vel hora dormiet Turca, & conuertetur Ioannes.* Ratio est eadem, ac præcedens. Tertio. Possunt esse veræ in sensu disiunctiuo. Hoc pacto: *Vel non dormiet Turca, vel conuertetur Ioannes.* Quia potest dari tempore futuro, vel non dormire Turcam, vel conuerti Ioannem: & quolibet istorum dato, verificabitur ea disiunctiua, iuxta dialecticas institutiones. Quapropter possunt esse veræ in hoc sensu: *Non dabitur somnus Turcæ diuisus à conuersione Ioannis.* Nam ad veritatem huius, sufficit esse veram disiunctiuam enuntiantem, vel eum somnum non esse dandum, vel esse cõiungendum eum conuersione Ioannis.

16 Quarto. Possunt esse veræ, si sub conditione affirmetur coexistentia eiusdem conditionis cum alio extremo, ad quod impertinenter se habet, v. g. si sub cõditione, quòd Turca dormiat non affirmetur dumtaxat conuersio Ioannis; sed coexistentia illius somni cum conuersione Ioannis. Hac ratione: *Si Turca dormiat coexistens simul, & Turca dormire, & conuerti Ioanne m*

Ratio est, Quia vera potest esse conditionalis vbi conditio pertinenter se habet ad conditionatum. At in præsentì sic se habet: quia licet existentia somni Turcæ sit impertinens ad conuersionem Ioannis; manifestum tamè est, valde conducere ad coexistentiam ipsius cum ea conuersione: siquidem illa existentia prorsus necessaria est ad hanc coexistentiam. Quintò. Possunt esse veræ, si existat decretum diuinum, vel promissio de existentia conditionati data conditione. Quia iam tunc, tam abest conditio, vt sit impertinens ad conditionatum, quòd potius sit extrinsecè valde conducens ad conditionatum. Nam id poni, sub cuius conditione Deus est determinatus ad efficiendum aliquid, valde conducit, vt illud fiat.

19 Quintò. Videtur mihi verissimum, plures conditionales, quæ vulgò censentur disparatæ, non adeo disparitas esse, vt omnem prorsus conducentiam excludant ad conditionatum. Exemplum sit illa, quam sæpè posuimus: *Si Turca dormiat, conuertetur Ioannes.* Ratio est, quia, quòd excludit aliquod impedimentum conuersionis essentialiter connexum cum non conuersione Ioannis, non est prorsus impertinens ad eam conuersionem. At dormitio Turcæ excludit aliquod impedimentum essen-

essentialiter connexum cū non cōuersione Ioannis: ergo nō est prorsus impertinens ad eam cōuersionem: Minor probatur. Nā Turcam dormire, vel decernere Deum somnum Turcæ excludit hoc decretum Dei: *Decerno quod neque dormiat Turca, neque conuertatur Ioannes.* At hoc decretum est impedimentum eius conuersionis essentialiter connexum cum non conuersione Ioannis: ergo Turcam dormire, vel decernere Deum hanc dormitionem excludit aliquod impedimentum essentialiter connexum cum non conuersione Ioannis. Idem tibi rem perpendenti apparebit in cōditionalib' innumeris, quæ prima facie videntur disparatæ.

20 Sextò. Hinc infertur, plurimas conditionales, quæ vulgò disparatæ censentur, non adeo esse de conditione disparata, vt ea conditio sit omnino habenda pro non adiecta, ex eo quod sic se habeat ad conditionatum, vt hoc cum illa existens eodem modo existit, quacumque ratione talis conditio deficiat. Ratio est manifesta. Nam in exemplo adhibito, & innumeris alijs consimilibus, licet somnus Turcæ, neque, vt causa conducat ad cōuersionē Ioannis, neque, vt excitans proximè, vel remotè cogitationes, aut affectus ad conuersionem inclinantes; & aliunde coniungatur cum ea conuer-

sione in hoc instanti, non tamen est verum, quod quacumque ratione deficeret talis somnus, adhuc Ioannes in hoc Instanti conuerteretur. Nam somnus defestibilis est ex vi decreti diuini statuentis simul, deficere somnū Turcæ, & conuersionem Ioannis in hoc instanti. Si autem hoc modo deficeret somnus, nō existeret conuersio Ioannis in hoc instanti.

21 Septimò. Conditionæ tamen aliquot reperiri possunt, maximè de euentu negativo, quæ sic disparatæ sint, vt conditio ex vna parte, neque cauet, neque alio modo per se conducat ad euentum cōditionatum, cum quo coniungitur, & omnino sit habenda pro non adiecta, quia sic se habet ad conditionatum, vt quacumque ratione ipsa deficeret adhuc conditionatum existeret. Nam demus, producere Deum in hoc instanti animā rationalem, quæ nunc nullo actu rationis, aut volitionis exerceatur: formeturque conditionalis hæc: *Si nunc existat anima rationalis nullo actu exercebitur dependenti essentialiter ab ipsa.* Certè conditio, quæ hic importatur non connexa de se cum conditionato, nempe cum nullo exercitio agendi talis animæ, conditio est, quæ neque causat conditionatū, neque per se conducit ad illud, & aliunde sic cum ipso coniungitur, vt quacumque ratio-

atione deficiat, dabitur conditionatum. Manifestum quippe est, quolibet modo non existat anima rationalis, non existere exercitia agendi de pendentia essentia. litera ipsa.

22 Octauo. Conueniunt omnes disputantes, de ratione conditionalis disparatae, quatenus disparatae esse, quod id, quod ponitur ex parte conditionis, non sit conditionati causa siue physica, siue moralis, siue proxima; siue remota, neque extremum, cui ex actuali decreto, vel promissione diuina sit alligata existentia conditionati, neque requisitum, siue absolute, siue rebus, vt nunc, ad existentiam conditionati. Nam aliqui conditio iuxta sensum omnium, quos ego legerim, vel conluerim, sortietur conducentiam ad conditionatum sufficentem, vt conditio perticiens censeatur. An autem praedicta non solum requirantur, sed sufficiant ad rationem conditionis disparatae? Quaestio est leuis momenti pro instituto praesenti. Et forte verius est non sufficere propter dicta à num. 19. Ex quibus fortasse non deerunt, qui propèdant, vt negent possibilitatem veritatum conditionalium de conditioe ex omni parte impertinē, si negando scilicet suppositum, nimirū esse quid possibile creatum coniungibile cum extremo contingente, quod ad hoc extre-

mum possit esse omnino impertinēs. At quicquid sit de hoc appellemus nunc, vt morem geramus alijs conditionales disparatas, illas, quae sortiantur conditiones habentes praedicata, quae nuper descripsimus.

CAPVT III.

Concluditur expositio nostrae sententiae.

23 **Q**UAE traditur colligendo nonnulla ex dictis. Prius tamen statuo nono. Conditionales disparatae, retenta conditione in ratione impertinentis ad euentum conditionatum, possunt esse verae in vi conditionalium. Probatur breuiter. Nam haec propositio, & similes: *Si Turca dormiat, Petrus conuertetur* habebit vim conditionalis, eo praecise, quod praescindendo ex modo suo tendendi ab existentia somni, & ab existentia conuersionis affirmet, quod ex suppositione somni dabitur conuersio. At potest esse verum, quod conuerteretur Petrus, dato quod Turca dormiat: quia nulla est implicatio quod dato vno extremo possibili, & non incōpossibili cum alio detur hoc aliud: ergo potest esse verum quicquid conditionales disparatae desiderant ad sui veritatem in vi conditionalium. Maior, quae sola est difficilis, videtur satis vera.

vera. Curenim recipia modum conditionatum iudicandi non ceitebimus, qui neque disiunctiuus, neque copulatiuus est, neque præcisè suadet intellectuui possibilitatem extremorum, neque existentiam absolutam; sed præcisè hypotheticam, nempe positionem vnius ex suppositione alterius, circa cuiuslibet existentiam relinquens animū suspensum.

24. Obijciunt post alios aucthores oppositæ sententiæ R.R. Thomistæ. Conditionalis, vbi conditio non infert per bonam consequentiā conditionatum, petit ad sui veritatem dependentiam conditionatā à conditione. At in conditionali disparata, neque conditio per bonam consequentiā infert conditionatum, neque conditionatum dependet à conditione: ergo in his conditionalibus nō datur veritas. Cætera patent præter maiorem, quæ probatur. Tum quia conditio-
nalis disparata, vt distinguatur à copulatiua, necesse est, vt non significet præcisè coniunctionē conditionis cum conditionato: ergo necesse est, significet dependentiam conditionatā à conditione. Tum quia teste D. Th. opusc. 48. tract. de contrariis. cap. 4. propositio temporalis, reduciue solum est conditionalis. At hæc temporalis: *Si Turca dormiat, Petrus conuerteretur*, significat comitantiam conuer-

nis cum somno: ergo aliquid aliud significat conditionalis, nempe dependentiam. Respond. Negatur maior. Ad primam probationem. Copulatiua hæc: *Turca dormiet, & Petrus conuerteretur*, distinguitur ab ista, quam conditionalem vocamus: *Si Turca dormiet, Petrus conuerteretur*, quia prima ex suo modo tendendi existentiam absolutam affirmat vtriusque extremi; posterior vero præcisè affirmat, ponendam esse conuersionem Petri, posito, quod ponatur somnus Turcæ, in quoq; tendendi modo, neque affirmat ponendā, neq; non ponendam esse dormitionē: quod discrimen sufficit, vt prior dicatur copulatiua, & absoluta; posterior conditionalis. ¶ Ad secundam probationem D. Th. loquitur, ni fallor, de conditionalibus, quæ spectant ad scientiam humanā, nempe de importantibus conditionem, ex cuius natura deducunt homines conditionatum. Conditionales temporales, ait D. Thomas, reduci ad illas conditionales strictissimas. Non quia conditionalis ista temporalis: *Postea, quod Turca dormiat, Petrus conuerteretur*, non sit conditionalis, tamen nō significet dependentiam vnius ab alio; sed quia licet conditionatū non inferatur ex conditione, vt in hac: *Si Sol luceat, dies est*, similis est illi, quatenus nequa affirmat absolute ex modo tendendi; sed vera quæ præcisè sit suo

suo tendendi modo ab existentia absoluta conditionis, & conditionati.

25 Obijciunt secundo. In his quæ de præsentia existunt nõ sufficit comitantia præsens ipforũ, vt alterũ reuera sit præsens sub conditione alterius: ergo in his, quorum alterum foret, posito, quod foret alterum, nõ sufficeret comitantia futura vnus, posito, quod foret alterum, ad hoc, vt vnum sit futurum sub conditione alterius. Antecedens probatur primo. Nam alioqui, simul existẽtibus Petro, & Paulo, qui libet esset præsens sub cõditione alterius, cum nõ sit maior ratio vnus, quam alterius: hoc autem videtur ridiculum. Nam quis dicat, me existere sub conditione existentia Ioannis, cum tamen ab hac existẽtia, nullatenus mea dependeat? Secũdo. Ex eo quod in causa efficiente existentia est conditio ad agendum, actio dependet ab existentia causæ efficientis; & à contrario, quia in causa finali existentia nõ est cõditio ad finalizandum, finalizatio non dependet ab existentia finis: ergo de ratione conditionati est dependentia à conditione, & consequenter non est verè conditionatum respectu alterius, quod ab illa nullatenus dependet.

26 Ad obiectionem cum sua prima probatione respondeo. (Vt insistentes proprietati vocũ

occurramus obiectioni de modo loquendi) Aliud est, quod aliquid existat *cum conditione*, quod existat aliud; & aliud est, quod aliquid existat *sub conditione*, quod existat aliud, bene notante P. Arrub. Illud existit *cum conditione*, quod existat alterũ, quod existit, posito, quod simul existat alterum. At vero illud existit *sub conditione* alterius, quod existit posterius natura, quam alterum id est, dependenter ab illo: nam hoc denotat ly *sub conditione*, in omni rigore acceptum. Dico ergo, ex præcisa comitantia duorum nõ est alterum præsens sub conditione alterius. Vnde ex hac præcisa comitantia non sum ego præsens sub conditione Francisci sufficit tamen ea comitantia vt sit præsens cum conditione Francisci, nempe, vt ego existã, data positione de existentia Francisci. Iam verò non solum esse conditionatum, quod in eo rigore est *sub conditione* alterius, pater. Quia iuxta omnes vera est conditionalis hæc: *Si existat igne factio, existet ignis*; & tamen, propriè loquendo, non dependet ignis ab ignefactione; sed contra. Videatur P. Ruiz disputat. 68. sect. 5. in append. num. 21.

27 Ad secundam probationem. Vox *conditio* stat dupliciter. Primò pro requisito ad aliud. Secundo significat positionem, de qua dicitur, quod illa data, dabitur aliud. Nihil est verè

conditionatum respectu alicuius conditionis sumptæ pro requisito ad ipsam, nisi quod esset dependendo, vel quasi dependendo ab illo dependentia indigendi illo, quia vnumquodque, vt sit, indiget illis, quæ requiruntur, vt sit. Et in hoc sensu existentia causæ efficientis est conditio ad efficiendum, quia ad efficiendū requiritur; & existentia causæ finalis non est conditio ad finalizandum, quia ad finalizandum non requiritur. Caterum, vt ali- quid sit verè cōditionatum respectu alterius, iuxta communē satis loquendi modum, sufficit sumere conditionem pro *thesi*, vel *positione*, quia satis commune est dicere necessarium *conditionatē*, quod non est necessariū absolute, sed ex quadam positione.

28. Iam ergo ex dictis fit primò. Ad veritatem conditionalis, quæ disparata est, non magis requiritur, quàm ad veritatem conditionalis pertinentis, quicquid sit de requisitis ad hoc, vt habeat rationem disparatæ. Ratio sumitur ex num. 18. Nam hæc propositio: *Si Turca dormiat, Petrus conuertetur* habet, vt supponimus, requisita ad conditionalem disparatā, de quibus num. 22. At vt sit vera, non magis requiritur, quàm vt sit vera conditionalis pertinens: ergo, &c. Minor probatur. Nam conditionalis hæc citra dubium est perti-

hens: *Si Turca dormiat, dabitur coexistentia huius somni cum conuersione Petri*. At non magis requiritur, quàm veritas huius propositionis ad veritatem illius, quàm disparatam supponimus: si enim verum est, quod ex hypothesis somni dabitur coexistentia illius cum conuersione, manifestè verum est, quod, ex eadē hypothesis, dabitur existentia cōuersionis: ergo, vt sit vera conditionalis impertinens, non magis requiritur, quàm, vt sit vera pertinens quædam, quæ veritatē illius infert.

29. Fit secundò, Deum cognoscere per scientiam mediam veritatem conditionalis disparatæ. Ratio est, quia veritas conditionalis contingens, non dependens ex decreto actualiter exercito in Deo, cognoscitur per scientiam mediam. Sed talis est veritas conditionalis disparata. Ergo, &c. Minor constat ex illatione prima. Nam veritas conditionalis contingens de conditione pertinenti non dependet ex decreto actualiter exercito in Deo, vt constans est, admissa scientia media. At, vt vidimus, non magis requiritur ad veritatem propositionis conditionalis impertinentis, quàm ad veritatem pertinentis: ergo veritas propositionis conditionalis impertinentis, ita est contingens, vt sit indepēdens ab actuali decreto. ¶ Fit tertio. Vt conditiona-

lis sit vera, simulque sortiatur rationem conditionalis disparatæ, necesse est verum esse, quod, si deficiat conditio, tali modo deficiet, ut existat euentus conditionalis, v.g. ut hæc propositio: *Si existat somnus Turcæ, existet conuersio Petri*, non solum sit vera; sed etiam disparata, necesse est, ut, si deficiat somnus Turcæ, sic deficiat, ut nihilominus existat conuersio Petri. Ratio est. Nam, ut ea propositio sit conditionalis disparata, necesse est, ut existentia somni Turcæ, neque absolute, neque rebus, ut nunc, ex aliqua suppositione, sit necessaria ad existentiam conuersionis Petri. Nam eo ipso, quod ad hanc sit necessaria, iam non est impertinens ad ipsam. At id, quod diximus requiritur, ut existentia talis somni neque absolute, neque rebus, ut nunc, sit necessaria ad conuersionem Petri: ergo id, quod diximus requiritur, ut talis propositio sortiatur rationem disparatæ. Minor patet. Si enim casu, quo deficeret somnus Turcæ, sic deficeret, ut deficeret simul conuersio Petri, iam ex hac suppositione necessaria erit existentia somni ad existentiam conuersionis, ut attendenti notissimum erit.

30 Vnde sit quintò, propositionem conditionalem disparatam sumptam, ut veram, & disparatam simul, infallibiliter connecti cum absoluta existen-

tia euentus conditionalè affirmati. Ratio est. Quia quod connectitur cum eo, quod euentus existat posita, & ablata certa conditione, connectitur cum absoluta existentia talis euentus. Nul- lus enim euentus, signata quavis alia re potest deficere, nisi, vel ea re posita, vel ea re ablata, cum necesse sit quamlibet rem, vel poni, vel non poni. At conditio- nalis disparata prout simul vera, & disparata connectitur cum existentia euentus conditionalis, posita, & deficiente conditione: ergo ut simul vera, & disparata connectitur cum existentia absolute euentus conditionalè affirmati. Minor probatur. Si enim sumamus hanc propositionem in ratione veræ, ac disparatæ simul (idem est in alijs) *Si Turcæ dormiat, Petrus conuertetur*: hæc propositio, qua parte est vera connectitur cum eo, quod existat absolute conuersio Petri, semel posita existentia somni Turcæ. Deinde talis propositio, qua parte est disparata, cum eo connectitur, quod absolute existat ea conuersio, etiam deficiente existentia somni: nam ad rationem disparatæ requiritur necessario, ut videmus num. 29. verum esse, quod casu, quo deficiat somnus Turcæ, sic deficiat, ut existat conuersio.

31 Vnde sit sexto, scientiam, qua Deus conditionales disparatas cognoscit, ut veras, & disparatas

ratas simul, esse scientiam, qua cognoscit, ut absolute existentē euentum, quem prædictæ propositiones conditionaliter affirmant. Nam Deus cognoscit obiectum, ut absolute existens per scientiam, qua penitissime videt aliquod extremum infallibiliter connexum cum existentia absoluta talis obiecti. Fit ultimo, cū alia sint obiecta contingentia, quæ requirant, ut absolute existant decretū actualiter exercitū in Deo, ut conuersio Petri; alia, quæ sec⁹ se habent, ut ipsa scientia media de conuersione Petri sub conditione, quod ipsi detur auxilium A. indifferens ad conuersionem, & non conuersionē, infertur ad cognitionem aliquā diuinam, simul attingentē veritatem conditionālē, & impertinentiā cōditionis requiri actuale decretum Dei, ideoque talem scientiam liberam esse; non mediam; secus autem dicendū esse de alia cognitione Dei attingentis veritatem conditionalem; & simul impertinentiam conditionis. Primum contingit respectu huius conditionalis disparatæ: *Si Turca dormiat, Petrus conuertetur.* Secundum respectu huius: *Si Turca dormiat, Deus habet scientiam mediam de conuersione Petri sub conditione auxilij A.*

32 Demū pro refecādis æquiuocationibus, quibus hæc doctrina mihi satis vera poterit intrinsecari, sufficiet vnū adnotare. Illud

est, dari propositiones conditionales veritatis contingentis, vbi conditio, neque supponit singulariter, neque vniuersaliter distributiue; neque particulariter disiunctiue; sed confusē. Sit v.g. verā hæc propositio in vi veritatis cōtingē. *Si Deus se exerceat aliquid producendo ad extra, producet Petrū.* Hæc veritas non permittit Deū producere aliquid ad extra, & non producere Petrum, & ideo est veritas contingens, non verō necessaria, nam, absolute loquēdo, bene stat, Deum producere aliquid ad extra, & non producere Petrum. At quomodo supponit ly: *Si Deus producat aliquid ad extra?* Non supponit singulariter, quasi sensus sit: *Si Deus producat aliquid per productionem A. producet Petrum.* Nam hæc veritas bene permittit produci aliquid, modo non producatur per productionē A; & non produci Petrum; quod tamen prior illa veritas nō permittit, ut dicebā. Non supponit vniuersaliter distributiue, quasi sensus sit: *Si talis creatura producat ad extra, producet Petrus, & idē si hæc alia producat, & idē si h. e. alia, & sic in alijs.* Hic enim sensus est necessario falsus, quia cum hæc creatura essentialiter incompōnibiles cū productione Petri, ut diuina reuelatio de Petro nunquā extituro, & act⁹ fidei diuinæ tali reuelationi innixi, impossibilē est verificare productionē Petri sub

conditione productionis cuiuslibet creaturæ. Non supponit particulariter disiunctiue. Ratio est.

33 Quia sensus particularis disiunctiuus non est sensus veritatis cōtingentis; sed necessarię: coincidit enim cum hoc: *Vel si producat hęc creatura, producat Petrus, vel si producat hęc, producat Petrus, & sic percurrendo reliquas.* Nam ad huius veritatem sufficit, quod verificetur producendum esse Petrū sub conditione creaturæ essentialiter connexæ cū productione Petri: v. g. sub conditione, quod Deus testetur testimonio creato producendum esse Petrum: est autem necessaria veritas, Petrum esse producendum sub conditione talis testimonij. Dicamus ergo conditionem supponere cōfusē in illa cōditionali: *Si producat aliqua creatura, producat Petrus, ita vt sensus sit: si vel vna creatura producat, illa erit, quæ stare possit, & reipsa stet cum productione Petri.* Quæ veritas perit, vt si detur in rebus ratio producendi creaturam, sic detur, vt detur productio Petri. Quod si non placeat hanc suppositionem vocare confusam, rem tene, & loquere, vt libuerit.

34 Similiter ergo dicatur. Vt existentia somni sit non requisita, rebus, vt nunc, ad conuersionem Petri, debet esse vera hæc

propositio: *Si deficiat somnus, ita deficiet, vt existat conuersio Petri.* Cuius rationem dedimus num. 29. sensus autem non est: *Si hoc modo singulari deficiat somnus, &c.* Nam hic sensus bene permittit, quod non detur conuersio, & deficiat somnus, dummodo, non eo modo singulari; sed alio deficiat, Sensus autem illius propositionis: *Si deficiat somnus, ita deficiet, vt existat conuersio,* non permittit deficere somnum & simul deficere cōuersionem. Neque prædictæ propositionis sensus est vniuersalis distributibus, quippe qui est sensus impossibilis veritatis. Nam impossibile est, quemlibet modum deficiendi eius somni, esse modum, qui, si detur, existet conuersio, vt patet, si modus esset deficere somnum per decretum Dei decernentis, neque somnum, neque conuersionem existere. Neque sensus est particularis disiunctiuus, quia necessarius est; non vero contingens, prout esse debet veritas, vi cuius existentia somni redditur contingenter hic, & nunc non requisita ad conuersionem. Iam vero eum sensum particularem disiunctiuum esse necessarium, constat: Nam aliquis est modus, quo possit deficere somnus, ita, vt ex suppositione talis modi deficiendi necesse sit dari conuersionem, vt si deficeret somnus per decretum efficax Dei decernentis indiuisibili-

biliter non existere somnum, & existere conuersionem. Sentus: ergo prædictæ propositionis est: *Si vel vno modo deficiat somnus, deficiet defectu, qui possit stare, & stabit cum conuersione.*

CAP. IV.

An aliquæ conditionales de hypothesis impossibili pertrineant ad scientiam mediam.

35 **D**E hoc breuiter ex principijs, de quibus in metaph. latè, quæ non oportet hic inserere. Ratio difficultatis est. Nam admissa scientia media necesse est, Deū cognoscere per talem scientiā, num si chymæra esset foemina, cui daretur optio ad eligendū, & non eligendum statum monialis eligeret eum statum, nec ne? Sed aliunde nequit Deus cognoscere quodnā ex his præ altero tunc cōtingeret: ergo scientia media non est admittenda. Maior probatur. Quia sicut necesse est, vt casu, quo Petro fiat facultas proxima ad amandum, & nō amandū Deum, eligat vnū præ alio: ita necesse est, vt casu, quo fiat chymæra facultas ad vtrumlibet oppositorum, ponat vnū, præ alio: ergo sicut propter priorē rationē cognoscit Deus, quid tunc accideret, ita similiter in posteriori casu. Deinde sicut nō requiritur decretum actuale Dei ad hoc, vt esset amor, si daretur Petro talis facultas, ita neq;

ad hoc, vt chymæra eligeret statum monialis, si daretur ipsi facultas ad talem electionē: ergo sicut, quod esset cōtingēt sub cōditione possibili, cognoscitur per scientiam mediā; ita, & quod esset contingenter sub conditione impossibili. Iam minor primi syllogismi probatur. Quia quod chymaricè est tale, potius est non tale; quam tale, v. g. quod chymaricè est ens potius est non ens, quam ens; quod chymaricè est homo, potius est non homo, quam homo. At chymæram eligere libere statū monialis est chymarice eligere libere: ergo potius est non eligere libere, quam eligere: & propter eādem rationem omittere libere talem electionem potius est non omittere, quam omittere: ergo nihil potest Deus cognoscere sub hypothesis impossibili iam assignata, ita vt cognoscat, quod sub ea hypothesis daretur potius illa electio libera, quam omisso libera eiusdem electionis.

36 Huic argumento respōdeo. Nihil accideret contingenter ex suppositione impossibili, quatenus impossibili, ac proinde per nullam scientiam cognoscit Deus, quid contingenter accideret, data cōditione impossibili. Cognoscit tamen per scientiam mediam, quid accideret, data hypothesis impossibili, quoad partem possibilem quam includit indifferentem ad euentus oppositos.

K K

liqs.

sitos. Explicatur doctrina in casu arguimenti propositi. Hoc obiectum * chymara foemina potēs proximè eligere ; & non eligere statum monialis * includit rationem foeminae potentis , &c. Deus autem cognoscit per scientiam mediā, quid accideret circa electionem liberam status monialis, si daretur in rebus foemina potēs proximè eligere, & non eligere talē statum, quippe, cognoscit quānam foemina daretur sub ea hypothesi, & quomodo quālibet se determinaret. Ceterum si sumatur totū illud obiectum adaequatè, quatenus quid impossibile simul includēs in suo cōceptu obiectiuo extrema pugnancia cōtradictorie formaliter, vel illatiuè; nihil cōtingenter accideret ex suppositione, quod eo modo daretur tale obiectum. Hoc dupliciter probabo breuiter ex dictis in metaph.

37 Primò. Nihil euenit contingenter ex suppositione, quae per bonam consequentiā quodlibet infert. Talis est suppositio impossibilis, quae talis: ergo ex illa, quae tali nihil euenit contingenter. Maior est certa. Quia ex illa sola suppositione contingenter euenit aliquis euentus, quae indifferens est, ut talis euentus detur, & non detur, ac proinde, quae determinatè non infert ipsum. Minor probatur. Quia suppositio impossibilis quatenus impossibile includit, vel secum affert

duo contradictoria simul; & ex coniunctione duorum contradictoriorum, quodlibet excogitabile infertur legitime. Nam si ponamus lucem, v.g. existere, & non existere; inde ne infero Papam dormire, v.g. Vellux existit vel Papa dormit. At lux non existit: ergo Papa dormit. Contingentia legitima est, quia procedit ab eo, quod verificata disiunctiua; & non ratione vnius partis, debet poni altera. Maior est vera in positione facta, quia in hac positione lux existit; & hoc sufficit iuxta regulas Dialecticae ad verificationem eius propositionis. Minor etiam est vera in eadem positione, quia ponitur lucē non existere. Scio vidisse Mag. Soro in suis doctis institutionibus Dialecticis hunc modum arguendi. Cōtendit tamen non sequi quodlibet ex impossibili tentans hoc diluere. Sed id frustra tentasse ostendimus alibi.

38 Secundo idem probatur. Nam impossibile retētur, quatenus impossibile, retinetur, quatenus non potens existere: ergo si alius Deus, v.g. sit impossibilis; & ponatur existens, sequitur Papam dormire. Probo sequētam. Data existentia alicuius non potentis coexistere carētia dormitionis Papae dormit Papa. At existit alius Deus, qui, cum sit impotens existere non potest coexistere carētia dormitionis Papae: ergo Papa dormit. Simili-

ter

ter potest probari Papam non dormire, sic formata ratione. Dara existentia nō potentis coexistere dormitioni Papæ, Papa non dormit. At datur existentia alterius Dei, qui, cum non possit existere, non potest coexistere dormitioni Papæ: ergo Papa non dormit. Eademque arte poteris inferre quicquid tibi in mentem venerit. Vnde potiori iure, quā communiter putatur, dici solet, dato vno impossibili, nēpē quatenus impossibili, sequi quodlibet.

39 Hinc fit primò. Cum istæ duæ sint veræ: * si existat alius Deus quatenus impossibilis, existet Petrus. Si existat alius Deus, quatenus impossibilis, nō existet Petrus. * Hæc posterior non contradicit priori; sed hæc alia: *Non si existat alius Deus, &c. existet Petrus*, quæ præcisè sumatur in vi negandi, dandam esse existentiam Petri sub ea hypothese; non in vi affirmandi, dandam esse nō existentiam. Hæc enim in præsenti materia valde sunt diuersa. Negatiua enim falsificatur, quia ex illo impossibili, vt tali sequitur existentia Petri. At affirmatiua verificatur, quia ex illo impossibili, vt tali, non solum existentia Petri; sed & non existentia inferitur. Quinimo, si res intimè cōsideretur, cōditionales omnes ex hypothese impossibili, qua tali, si sint affirmatiuæ verificantur; si negatiuæ falsificantur. ¶ Fit Se-

cundo, hypothese impossibili quatenus vtilem ad arguendum aliquid, potius quā oppositū, nō esse sumēdā adæquatē, vt impossibilem, & includentē extrema contradictorie pugnantia proximè, vel remotè; sed inadæquatē secundū partem possibilem, v.g. in hypothese celebri, vbi sumatur Spiritū S. procedere à Patre, & non à Filio; ad arguendū ex hac hypothese tolli formalitèr à Filio distinctionem a Patre potius quā retineri, sumēda est hæc ratio de se non impossibilis: *Persona Diuina non procedens à Filio, & procedens à Patre*; & inde concludendum est esse Filium. Quod si hoc bene concludatur, fiet in Spiritu Sancto, non solū quali materialitèr dari rationē procedētis à Filio; sed ita formalitèr, vt qui rectè ratiocinetur teneatur eā processione cōcedere; vel distinctionem Spiritus à Filio negare. Si autē non bene illud ex prædicto medio cōcludatur, fiet in Spiritu S. quasi materialitèr dari rationē procedētis à Filio; non tamen adeo formalitèr; vt qui rectè ratiocinetur teneatur eā processione cōcedere, vel distinctionem à Filio negare. Sed de his satis pronuncietur: sicut & de tota sciētia media. Si quæ desiderantur reperiuntur tract. de præd. disp. 3. 4. 5. 17 21. & alijs. Ex quibus omnib' patet sciētiam mediā sic definiendā esse. *Est notitia diuina infallibilis, & immediata earū veritatū cōtin-*

gentium, quæ non petunt decretum
actuale Dei.

DISPUT. XXIII.

De scientia diuina non entium.

PRO complemento huius tra-
ctatus restat nonnihil dicere
de cognitione non entium.

CAPVT VNICVM.

*De huiusmodi cognitione, modo, &
medio ipsius.*

I **N**On ens in præsentî dici-
citur, quod non existit.
Bifariam autem aliquod obiec-
tum non existit, vel potens exi-
stere, vel impotens existere. Pri-
mum non ens est possibile, non
existens contingenter. Secundum
est impossibile, necessario non
existens. Rursus non ens accipi
potest subiectiue, vel quasi sub-
iectiue pro illo, quod non exi-
stens, vel impeditum ab existen-
do denominatur; & potest sumi
formaliter, pro illa ratione for-
mali, per quam sic denomina-
tur. Præterea hæc ratio forma-
lis, per quam quæ non existunt
denominantur ab existendo im-
pedita, vel est quædam formalis
ratio purè remotiua condistin-
cta ab omni positioe, vel quod
mihi probabilius in metaphys.
fuit est ratio formalis positioe,
quæ se ipsam formaliter ponit;

& propter essentialē incōpossi-
bilitatem cum alio ente, huius
existentiæ reddit formaliter im-
peditam. Sic, iuxta hanc opinio-
nem, existentia nolitionis diuine
alterius mundi est existentia ta-
lis nolitionis; & non existentia
alterius mundi. Quibus positis.

2. **A**ssero primo. Deus cog-
noscit non entia. Tum quia id
exprimitur testimonijs sacris apud
omnes Authores obuijs. Tum quia,
sicut verum est exi-
stere omnia, quæ existunt; ita &
non existere, quæ non existunt.
At Deum nulla veritas latet: er-
go sicut entia cognoscit, vt exi-
stentia; ita non entia, vt non exi-
stentia. Tum quia Deus cognos-
cit perfectissimè, & omnino
comprehensiuè impedimēta es-
sentialiter pugnantia cum exi-
stentia aliquorum entium: v. g.
suam nolitionem alterius mun-
di pugnantem essentialiter cum
existentia illius. Non autem id
perfectè comprehenderet, nisi
penetraret, vt inferens non exi-
stere alium mundum: ergo ex
vi comprehendendi talia impe-
dimenta cognoscit non existe-
re, quæ talibus obstaculis impe-
diuntur. Tandem, quia in nulla
cognitione non entium apparet
imperfectio, propterquā ea cog-
nitio sit excludenda à Deo, ma-
ximè cum nō sit opus, diuinam
cognitionem causari ab obie-
ctis; sed ad illa terminari; statque
optimè cognitionem terminari
ad

ad id quod non existit, idest, ipsum, quod non existit repræsentare.

3. Affero secundò. Non entia subiectivè sumpra cognoscit Deus per dissensum, nempe non solum per assensum tribuentem ipsis non existere; sed per actum negantem ipsis existere. Ita P. Vazq. disput. 61. & 62. P. Suar. disp. 54. metaphys. sect. 2. P. Valent. disp. 1. quest. 14. punct. 7. P. Arrub. disp. 35. cap. 10. Qui authores, & alij post ipsos, non solum nostram conclusionem defendunt; sed volunt, nunquam Deum cognoscere assertivè negationes dicendo: *Sunt tenebræ. Est cæcitas*; sed negativè dicendo: Non existit lux: non existit visus. Probatur nostra conclusio. Non solum est perfectio sine imperfectione in intellectu tribuere intentionaliter existentiam rebus, quæ illam habent realiter; sed etiã illã intèntionaliter negare rebus, quæ illã nō habēt realiter: ergo sicut intellectui diuino datur modus tendendi assertivus respectu entium; ita & negativus tribuendus erit respectu non entium. Confirmatur. Quia in voluntate diuina non solum datur amor boni & amor caritatis mali; etiam odium mali: nempe peccati: ergo in intellectu diuino, non solum admitteada est affirmatio existentia rerum existentium; & affirmatio carentia existentia rerum

non existentium; sed etiã actus negativus, quo neget existentiam non existentibus.

4. Affero tertio. Deus cognoscit non entia per actum assertivum, nempe per assensum, tribuendo ipsis denominationem extrinsecam impeditorum ab existendo. Probatur. Quia Deus perfectissimè cognoscit per assensum prædicata intrinseca, quæ dantur in rebus positivis essentialibus impossibilibus cum alijs, v. g. prædicata assensus essentialiter impossibilis cum dissensu: prædicata amoris efficacis impossibilis essentialitèr cum odio efficaci. At vnum ex prædicatis talium extremorum est, quod aliud denominetur impeditum ab existendo ratione ipsorum: ergo Deus cognoscit assertivè per assensum ordinum efficacem, v. g. impeditum esse per amorem efficacem; existentiam alterius mundi impeditam esse per nolitionem efficacem Dei circa ipsam; existentiam alterius Dei impeditam esse vi entitatis nostri Dei excludentis se ipso formalitèr Deitatem, à quolibet alio; & sic in cæteris. Non aliter, quàm Deus penetrans naturam desiderij, quod habet circa salutem omnium, cognoscit omnium salutem, vt desideratam à Deo.

5. Affero quarto iuxta sententiam, quæ mihi fuit in metaphys. probabilior, non entia pro-

fer.

mali agnoscit Deo per assensum. Quia iuxta eam scien-

ratio formalis, per quam non
non constituuntur non exis-
tentia, est aliquid existens posi-
tium essentialiter inconpos-
sibile cum ea re, quæ dicitur non
existens. Omne autem positivum
existens est cognoscibile à Deo
assertivè per assensum, ut patet.
At iuxta aliam sententiam po-
nentem rationem formalem non
entis in quodam conceptu obie-
ctivo distincto ab omni ente po-
sitivo, probabilius mihi est, ut
utramque partem contradic-
tionis inferri. Nam in primis im-
perceptibile videtur non posse
Deum per assensum tribuere illi
conceptui, vel formalitati ob-
iectivæ eam ipsam formalitatē
obiectivam, à qua nullatenus di-
stinguitur. Deinde non apparet,
quomodo sit negativum distin-
ctum ab omni positivo, quod est
monstrabile, & iudicabile per
affirmationem verè ipsi tribuen-
tem propria, & intrinseca præ-
dicata ipsius. De quo plura suo
loco. ¶ Idem, quod in superio-
ribus assertis diximus, dicen-
dum est proportionaliter de non
entibus impossibilibus v.g. de
alio Deo, nempe cognosci à
Deo non dari, quia hoc est ve-
rum: habere Deum distinctum
negantem Deitatem cuius alte-
ri præter se: cognoscere alte-
rum Deum, ut in prædictum per
realem entitatem veri Dei, &c.

6 Asserto quinto. Plura sunt
obiecta, in quibus Deus cognos-

cit negationes rerum tanquam
in obiectis infallibiliter conne-
xis cum ipsis. Quia plura sunt
obiecta sic connexa cum nega-
tionibus, vel connexionem logica
eiusdem cum se ipso; vel con-
nexionem physicam distincti cum di-
stincto. Nam primo, Deus se ip-
so connectitur infallibiliter cum
negatione necessaria omnium
impossibilium connexionem logi-
ca identitatis cum tali negatio-
ne, ut constat ex disput. 6. & 7.
Secundò sic connectitur scien-
tia necessaria Dei cognoscentis
alia impossibilia neque existere,
neque posse existere: & simili-
ter perfectiones Dei, ad quas
pertinet ea impossibilia defice-
re necessario. Tertiò cum ne-
gationibus rerum possibilium
acceptis quatenus possibilibus
plura connectuntur infallibili-
ter. Nam primò Deus, sicut in-
fallibiliter connectitur cum pos-
sibilitate existentiae creaturarum;
ita etiam cum possibilitate non
existentiae ipsorum. Item crea-
tura, cum sint intrinsece con-
tingentes connectuntur cum pos-
sibilitate sui non esse. Rursus
proxima libertas ad amandum,
& non amandum cum posibi-
litate non amoris: & sic innume-
ra alia possunt excogitari.

7 Iam cum negationibus,
ut existentibus rerum posibili-
um plurima connectuntur in-
fallibiliter. Nimirum cum nega-
tione alterius mundi, decretum;
quo

quo Deus negat ipsi existentiam. Gaudium, quo in hoc decreto congaudet. Scientia visionis de non existentia huius mundi, & sic in alijs. Quod si petas, an Deus negationes cognoscat in se ipsis immediatè? Respond. In opinione, quæ constituit ipsas in entibus positiuis essentialiter pugnantibus cum terminis negatis, idem dicendum est, ac de alijs entibus positiuis diximus in toto tract. At in alia sententia, quæ negationes constituit in formalitate distincta ab omni positiuo, probabilius mihi est, vtramque partem contradictionis inferri: affirmatiuam quidem partem, quia videtur imperceptibile, non posse Deum ei formalitati tribuere assertiuè eius ipsius formalitatis rationem obiectiuam. Quo po-

sito colligitur ex dictis in toto tract. nihil esse, quod prohibeat cognitionem immediatam ipsius in se ipsa. Negatiuam etiam partem, quia non positiuo repugnare videtur tribuere pradicatum aliquod, vt omnino indistinctum ab ipso non positiuo, prout oportet ad cognoscendum illud in se ipso. Restabat tractare naturam signètorum, vel entium rationis, modumque, quo Deus illa cognoscit, vel non cognoscit. Sed quia iure optimo ferè omnes hac de re tractant in Metaphys. libenter eos imitamur. Cedant dicta in laudem, & gloriam Dei, Beatissimæque Virginis Mariæ sine labe originalis conceptionis, Sanctorumque omnium.

FINIS.

ALPHABETICVS RER VM SELECTIONVM,
quæ in hoc opere continentur litera D. dispu-
tationem. N. numerum significat

A.

Actus primus intelligendi.
Vide. Potentia intelligendi.

Actus vitalis.

Ad rationem actus vitalis, vt
sic non requiritur procedere po-
sitiuè ab intrinseco; nec sufficit
procedere vtcumque negatiuè
ab intrinseco, d. 2. n. 48. & 49.
Quid verò requiratur, & suffi-
ciat, n. 50.

Aternitas. *Vide Præsentia in
æternitate.*

Angelus.

Cur Angelus non possit natu-
raliter clarè cognoscere futura,
etiam admissio illius xuo indiui-
sibili, d. 16. n. 20.

applicatio præuia.

Voluntas non se præuè appli-
cat ad amorem, d. 13. à n. 14.

C.

Capacitas intelligendi. *Vide,
Potentia intelligendi.*

Carentie.

Non requiruntur carentiæ ne-
cessariæ chymicarū ab omni po-
sitiuo distinctæ ad excludendas
chymaras, d. 6. à n. 9. Hinc im-
possibilitas earum carentiarū in-
fertur, n. 11.

Chymaræ. *Vide, impossibile.
Possibilitas.*

Cognitio Dei circa se ipsum.

Deus se ipsum integre, & ne-

cessario cognoscit, d. 4. à n. 1. &
præcipuè, n. 5. 7. & 8. Videt di-
stinctionē virtualē essentia à re-
lationibus, quin obiectiuè præ-
cindat à n. 9. Cognoscit suā cog-
nitionē per cognitionē non vir-
tualiter, sed solum ratione no-
stra distinctam, n. 16. & 17.

Deus cognoscit suā essentiam;
& attributa virtualiter ab essen-
tia indistincta immediatè in se
ipsis, vt in obiectis physicè, & in-
tentionaliter motiuis à n. 19. At
personalitates in se ipsis, vt intē-
tionaliter tantū motiuis in ordi-
ne virtuali, n. 25. & 26.

Cognoscit personalitates in
essentia, vt in medio virtuali phy-
sicè, & intētionaliter mouente.
n. 27. Essentiam verò in persona-
libus, vt in medio virtuali inten-
tionaliter, nō physicè mouente,
n. 30. Sic cognoscit vnā per-
sonalitatem in alia, n. 32. Cognos-
cit essentiam propter personali-
tates: & e contra, n. 33. No verò
essentiā ex personalitatibus, aut
vice versa, n. 34.

Deus cognoscit per notitiā cō-
ditionatā cōplexū claudēs neces-
sariā existentia Dei d. 9. n. 19. At
sua prædicata necessaria nō cog-
noscit sub cōditione necessatio-
nē existentē per notitiā præcisè cō-
ditionatā. ibidē. Quo modo De-
us

sua decreta attingat vt futura.
Vide *Decretum liberum Dei*.

Deus se in creaturis attingit, vt in obiectis physicè terminatiuis, & intentionaliter motiuis, d. 5. à n. 1. Ea cognitio est intuitiua, & comprehensiua Dei, à n. 15. Deus se cognoscit propter creaturas à posteriori, n. 23. Secus cognitione deducta ex cognitione creaturarum adhuc virtualiter à n. 24.

Deus cognoscit vnā rem in altera cum illa connexa: at in relata tantum ad aliam, hanc cognoscit saltem per simplicem intelligentiam, n. 31. & 32.

Cognitio diuina possibilium. Vide. *Scientia simplicis intelligentiæ*.

Deus penetrat creaturas posibles secundum esse proprium ipsarum, distinctè, & in singulari, d. 8. à n. 11. Cur scientia possibilium dicatur simplicis intelligentiæ, scientia verò existentium visionis, n. 15. Scientia possibilium est aliquo modo illorum iudicium, n. 16. Quo sensu dici possit abstractiua, & intuitiua, n. 17.

Ex Patribus constat, Deum in se ipso aliqua vera ratione creaturas posibles cognoscere, n. 18. Patribus non satisfacit cognitio, qua Deus in se ipso tanquam in obiecto formali inconnexo cum possibilitate creaturarum ipsas cognoscat, à n. 25. Neque cognitio creaturarum in ipso tanquam in specie impressa, n. 9. Est

contra mentem Patrum negare Deo cognitionem creaturarum in ipso tanquam in causa, n. 28. Deus non discernit possibilitatē creaturarum ex vi præcisè habendi perfectionem similē perfectionibus creaturarum, n. 30.

Omnipotentia vt à creaturarum possibilitate absoluta nequit esse mediū obiectiuū, vt Deus ei possibilitati assentiatur, à n. 32. Obiectiones à n. 35. Ex omnipotentia inconnexa cum possibilitate creaturarum infertur esse, & nō esse mediū aptū, vt in illa discernatur possibilitas à n. 39. Tot titulis cognoscit Deus in ipso creaturarum possibilitatē, quot cum ista connectitur, n. 43. Vide *conexio*. At non vt in medio physico; sed logico demonstrationis, n. 48.

Entitates contingentes creaturarum cognoscit in se ipso per simplicem intelligentiā, vt in medio relato non connexo, n. 48. & 49.

Deus cognoscit creaturas posibles in ipso, vt in ratione obiectiua intentionaliter motiua ad assentiendū, d. 9. à n. 1. Vnde prædicata possible creaturæ sunt motiuū intentionale quod assensus diuini, à n. 11. Explicatur scientia huius veritatis. Si existat homo existet animal rationale, n. 23.

Cognitio futuri contingentis absoluti. Vide. *Scientia visionis, Veritas*.

Nullum medium indifferens ad consensum, & dissensum, etiam si

etiam si super comprehendatur est aptum ut in illo. Deus infallibiliter videat consensum futurum, d. 13. n. 3. Idem dicendum de circumstantiis moraliter necessitantibus ad consensum, n. 7. Idem de diuinis Idxis, n. 8. Media prædeterminantia non sunt apta, ut Deus in illis videat consensum liberum, à n. 9. Neque illuc cognoscit in applicatione præuia voluntatis, à n. 14. Nec in prædeterminatione negatiua, n. 21.

Plurima media apta assignantur, n. 22. Deus in se ipsis futura libera cognoscit, à n. 23. Quomodo actus liber in tempore existens determinet scientiam æternam, à n. 33.

Cognitio futuri contingentis conditionati. Vide. *Sententia media. Veritas.*

Thomistæ negabant Deo scientiam infallibilem eventus liberi sub conditione futuri, d. 19. à n. 7. Id testantur plures Thomistæ, ibidem. Nostra sententia tenet oppositum, Dominicani illi iam suffragantibus, n. 9. Scriptura Patres, & rationes illam confirmant à n. 10. Ea notitia ab imperfectioribus liberatur à n. 27. Quomodo possit cum notitia absoluta componi, n. 32. & 33. Quomodo illam præcedat, n. 40. Non est intelligentia simplex prout hæc ad necessaria terminatur, à n. 35.

Non innititur decreto Thomistico absoluto subiectiue, & obiectiue conditionato, d. 20. &

21. per totam. Vnde non est libera, d. 10. n. 1. Hæc sententia maximam præ alijs habet auctoritatem à n. 2. Scriptura Patribus, & rationibus fulcitur, à n. 7. Ratio à priori traditur, d. 21. à n. 1. Admissa possibilitate alicuius decreti absoluti subiectiue, & conditionati obiectiue non esset necessarium ad cognitionem futuri contingētis conditionati, n. 24. & 25. Defenditur, & explicatur iuxta nostra principia cognitio futuri contingentis conditionati in ipso, d. 22. n. 1.

Cognitio non entium.

Deus cognoscit non entia subiectiue sumpta per dissensum, d. 24. n. 2. & 3. Item per actum assertionis, n. 4. Deus cognoscit non entia pro formali per assensum, n. 5. Negationes autem cognoscit in pluribus obiectis, n. 6. & 7.

Complacencia diuina.

Complacencia diuina de Petro propter sanctitatem, habet pro obiecto formali intentionaliter motiuo sanctitatem, d. 3. n. 18.

Connexio.

Creatura cum Deo connectitur, d. 3. à n. 3. Connexio intrinseca Dei cum possibilitate necessaria creaturarum probatur præcindendo ab identitate Dei cum illa, d. 7. fere per totam. Ea connectio conuenit Deo ex ratione entis simpliciter necessarij, à n. 5. Infertur ex omnipotentia à n. 16. Ex infallibilitate diuinæ scientiæ, n. 21. Ex alijs perfectionibus

bus necessarijs, à n. 24.

Deus similiter connectitur intrinsecè cū necessitate disiuncti-
ua existētiæ, & non existētiæ, n.
27. Cū impossibilitate chymara-
rum, n. 28. Cum negationibus
necessarijs, à n. 29. Argumenta
soluuntur quin ab identitate Dei
cum possibilitate necessaria crea-
turarum præciudatur, à n. 35.

D.

Decretum liberum Dei.

Decreta libera ut talia sunt fu-
tura in quo, si per extrinsecam
actionem compleantur, d. 11, n.
2. Secus si sint Deo adæquatè in-
trinseca, n. 3. Sunt futura, & po-
steriora à quo ratione nostra res-
pectuæ ad signum essentia diui-
na, & cognitionis necessariae
Deum dirigentis ad talia decre-
ta, n. 5. Non verò respectuæ ad
omnem cognitionē diuinā, qua,
ut futura respectu essentia cog-
noscuntur, n. 8. Bene tamen res-
pectuæ ad aliquā, & ad aliā præ-
dicta contingētia Dei, n. 9.

Absoluta futuritio decretorū
non est adæquatè in signo essen-
tia, n. 6. Est partim in eo signo,
& partim in signo existentia de-
creti, n. 7. Idem suo modo di-
cendum de decretis conditiona-
tis, n. 10. Deus cognoscit sua de-
creta ut futura, seu posteriora à
quo respectu illius, cui posteriora
sunt, n. 5. Quia scientia Deus at-
tingat sua decreta conditionata.
Vide *Scientia media*.

Decretum prædeterminans.
Vide *Cognitio futuri contingentis
conditionati*.

Decreta prædeterminantia cū
libertate humana non videntur
componi, d. 13, à n. 9. & d. 20. à
n. 38. Id colligitur ex subordina-
tione creaturæ ad Deum, d. 20.
à n. 46. Non relinquunt compa-
ratione in reprobationi locum, à n.
7. Cur in nostra sententia locus
relinquatur à n. 21.

Denominatio.

Plures denominatio extrinse-
cæ non requirunt existere ali-
quid subiecti denominati, d. 6.
à n. 22. Denominatio præsens
physicè nequit provenire à for-
ma non existente physicè: bene
tamen intentionaliter ab exi-
stente intentionaliter. Deno-
minatio futuri possibilis, & ve-
ri. Vide *futuritio. possibilitas.
veritas*.

Distinctio.

Quid sit distinctio rationis ex-
trinseca d. 2. n. 7. Quid virtua-
lis intrinseca strictè sumpta, n.
8. Quid latè sumpta, num. 52.
& 53.

Duratio.

Duratio aliā radicalis, aliā for-
malis, d. 13. n. 1. Explicatur
formalis, n. 1. & 2. Duratio
creaturarum consistit in formis
intrinsecis essentialiter sibi suc-
cedentibus, n. 3.

Du.

INDEX

Duratio diuina. Vide. *Præsentia in æternitate.*

E.

Essentia Metaphysica.

Quid sit essentia metaphysica, seu primarius conceptus explicatiuus rei, d. 2. n. 30. & 31.

Essentia diuina.

Quot modis à Deo diuina essentia cognoscatur. Vide. *Cognitio Dei circa seipsum.*

Existentia scientiæ diuinæ. Vide. *Scientia Dei.*

F.

Futuritio.

Quenā dicatur futuritio secundum quid, & abusiue, d. 10. n. 7. Futuritio propria alia entitatiuæ; alia in esse veri, n. 15. In quoniam consistat futuritio entitatiuæ absoluta à num. 3. Futuritio in esse veri exponitur, num. 15. & 16. Futuritio in esse veri fundamentaliter sumpta existit in omni intelliectui ex perfectione Dei, n. 17. & 18. Constitutiuum futuritionis conditionatæ tam entitatiuæ, quam in esse veri, num. 19. Futuritio diuinorum decretorum. Vide. *Decretum liberum Dei.*

Futura contingentia absoluta. Vide. *Cognitio futuri contingentis absoluti. Præsentia in æternitate. Veritas.*

Futura contingentia conditionata. Vide. *Cognitio futuri contingentis conditionati. Scientia media. Veritas.*

Quid habeat futurum contin-

gens conditionatum præter præter possibile, d. 19. à num. 35. Nō eget decreto absoluto, ut cognoscatur, d. 21. per totam præcipue à num. 6.

H.

Habitus.

Non datur in Deo ratio formalis habitus, d. 2. n. 77.

Hypothesis. Vide. *Veritas.*

Quomodo hypothesis in possibile apta sit ad aliquid probandum, d. 23. num. 39.

I.

Immateriale, immaterialitas.

Immateriale sumitur à D. Tho. pro recessu ab imperfecto. ut rationali, d. 1. à num. 24. Immaterialitas summa arguit summam intellectusualitatem fere tota, d. 1. præcipue, num. 32. & 33. Non ex qualibet immaterialitate intellectusualitas aliqua recte colligitur num. 36.

Immensitas.

Immensitas Dei penetratur localiter cum locis futuris; non verò duratiue, si ab æternitate præscindatur, d. 15. n. 23.

Immutabilitas.

Immutabilitas scientiæ diuinæ æternitate protegitur, & planior sit, d. 16. à n. 21.

Impedibilitas. Vide. *Scientia visionis.*

Nequit negari impedibilitas diuinorum actuum ab æterno existentium, d. 17. n. 15.

Impossibilitas, impossibile. Vide.

INDEX

de. *Carentia. Connexio cognitio nō entium.*

Increpatio.

Quid requirat increpatio cōparatiua, d. 20. a n. 7.

Intellectus diuinus. Vide. *Potentia intelligendi.*

Intellectio diuina. Vide. *Cognitio.*

Intellectio diuina est actus vitalis, & quare, d. 2. nu. 50. & 51. & rursus, num. 67.

Intuitio.

Perfectio intrinseca intuitionis petit existentiam obiecti pro aliqua differentia temporis ex vi claritatis representandi obiectū d. 16. num. 9. Non petit præsentiā obiecti simultaneam cum iudicio, a n. 4.

Iudicium. Vide. *Propositio.*

M.

Medium cognitionis diuinæ. Vide. *Cognitio.*

Motuum scientiæ diuinæ. Vide. *Scientia Dei.*

N.

Natura.

Natura sumitur, & pro radice, & pro essentia metaphysica, d. 2. num. 30.

Negationes. Vide. *Carentia.*

Notitia conditionata, & disiunctiua. Vide. *Propositio.*

O.

Obiectum.

Quid, & quotuplex sit obiectū formale in genere, d. 3. n. 4. & 5.

Quodnam sit obiectum scientiæ necessariae liberae, & medice. Vide cognitio. *Scientia.*

Omnipotentia. Vide. *Cognitio possibilium. Connexio.*

P.

Personalitates diuinæ. Vide. *Scientia Dei. Cognitio Dei circa ipsum.*

Possibilitas creaturarum.

Eadem prædicata, quæ denominabatur, possibilia postea fiūt existentia, d. 6. num. 1. Possibilitas creaturarum alia necessaria: contingens alia, num. 2. Essentie creaturarum antequam existant nullū absolute habent esse quidditarium, & intrinsecum per quod possibiles sint, a num. 4. Possibilitas necessaria creaturarum non consistit in carentia necessaria distincta ab omni ente positivo, a nu. 8. Neque in disjuncto ex entitate creata, & carentia defectibili ipsius, num. 12. Neque in statu quasi conditionato ipsis creaturis intrinseco, num. 15.

Explicatur distinctio possibilitatis absolutæ à respectiua, nu. 18. Possibilitas respectiua primaria, & necessaria creaturarum producibilium a Deo stat in diuina Omnipotentia, n. 19. Per-

mis-

impossibile vero in potētia permissua, nu. 20. Possibilitas respectu contingens creatura in potentia contingente productiva illius. ibi.

Creatura per se a se entitatem intrinsecam sunt exercitē possibiles possibilitate absoluta: contingenti tamen, num. 23. Possibilitas absoluta, primaria, & necessaria creaturarum non consistit formaliter in diuina omnipotentia, num. 25.

Hæc possibilitas metaphysicè loquendo est creaturam, nō implicare contradictionem ex suo proprio, & puro conceptu formali, a num. 26. præcipue, num. 28. & 29. Physicè verò loquendo est prædicatum necessariū Dei, num. 30. Idque Deo conuenit iure summæ perfectionis, & perfectissimæ representationis cūctarum rerum, numer. 30. & 31.

Idem suo modo dicendum de possibilitatibus carentiarum, & de impossibilitate impossibiliū colligitur, num. 34. & 35.

Potentia.

Potentia logica, & physica a logica condistincta quid sint, d. 2. num. 3.

Potentia intelligendi.

Respectu intellectiōis necessaria non datur in Deo actus primus, seu potentia intelligendi condistincta à logica, d. 2. à nu.

10. Neque principium reale intentionale, à num. 13. Neque virtuale strictè sumptum, num. 60. Imò nec intellectiōis contingentis, num. 62. Ratione nostra fingente datur in Deo principium vtriusque, num. 82. Nullius tamen, si fictionem secludas num. 85. Deo non conuenit potentia proxima distincta à radicali respectu suæ intellectiōis, d. 2. à num. 72.

Capacitas intelligendi non distinguitur virtualiter intrinsecè ab intellectiōe necessaria, d. 2. num. 57. Distinguitur virtualiter intrinsecè à contingente, num. 59. Ab illa est obiectiue præscindibilis, num. 82. A necessaria vero distinguitur ratione nostra, num. 83.

Prædeterminatio. Vide. *Decretum prædeterminans.*

Præsentia in æternitate.

Futura contingentia non coexistunt physicè Deo ab æterno, d. 14. à num. 3. Nec semper, nu. 10. Durationes inter se distantes sunt simul in tertio æternitatis, num. 16. Non sunt simul absolute, num. 17. Futura non sunt in æternitate Dei prius tempore, quam in propria duratione, à n. 21. Neque prius natura, à n. 26. Futura non sunt Deo ab æterno præsentia ratione futuritionis distinctæ à Deo, num. 28. Neque ratione futuritionis identificatæ cum

cum decreto Dei, num. 29.

Præsentia in æternitate dupliciter accipi potest, d. 15. in præfatione. Æternitas Dei sibi identificat omnes differentias formales durandi, num. 6. In quo differat hæc sententia à negante, num. 4 & 5. Nostra sententia est conformis scripturæ, & Patribus num. 6. & sequentibus. Nobis fauent plures Authores, num. 12. & 13. Explicatio, & probatio nostræ sententiæ à n. 12.

Quo sensu verum sit, semper Deum cras durare, nu. 20. Chymaricum est Deum esse eternū, & hodie non durare, num. 21. Quomodo Deo sint præsentia vel futura, quæ nobis futura sunt num. 25. & 26.

Quare Deus daret priusquam creaturæ sint, num. 26. Quando duratio crassina coexistat æternitati Dei, nu. 27. Præsentia Dei ad durationem crassinā partim datur ab æterno, partim in tempore, nu. 28. Absolutè sola præsentia obiectina futurorum datur ab æterno, ibi. Quo sensu veræ, quo falsæ sunt hæc propositiones. *Petrus coexistit, Petrus coexistet æternitati*, num. 30. Quomodo cum his rerum destructio componatur, num. 31.

Præsentia physica futurorum in æternitate ab æterno non est necessaria ad cognitionem diuinam futurorum, d. 16. num. 2. Neque utilis, ut Deus cognoscat futura eo modo, quo futura sūt:

ibi. Præscindendo ab æternitate Dei posset Deus cognoscere futura per cognitionem, quæ non esset de præsentī, n. 3. Ea cognitio haberet essentialē perfectionem intuitionis, à num. 4. & præsertim num. 9.

Æternitas prout à nobis explicata per se, & formaliter est necessaria ad iudicia de præsentī, quæ Deus semper habet de futuris, à num. 12. Maxime iuvat ad explicandam immutabilitatem diuinæ notitiæ, à num. 21.

Principium.

Principium reale ex suo conceptu est multiplicationum numeri rerum supra se, d. 2. à num. 10. præcipuè, num. 12 & ideo debet distingui ab effectu ibi. Principiū virtuale strictè sumptum est illud, quod inuoluit constitutiū principij realis formalis cum vera inproductione, num. 51. Deū posse realiter producere intellectionem, si hæc ab illo realiter distingueretur non apte explicat rationem principij virtualis, nu. 54. Cum productione, seu influxu tantum virtuali non stat principium simpliciter tale; sed cum addito, virtuale, à n. 55.

Productio. Vide. *Potentia intelligendi. Principium.*

Propositio. Vide. *veritas.*

In quo differat à disiuncta disiunctiua d. 12. nu. 23. Quomodo propositio, vel notitia disiunctiua

INDEX

Alia cohereat cū absoluta eiusdem rei, d. 19. num. 34. Quid, & quotaplex sit propositio, seu notitia conditionata, à n. 1. propositio conditionata non infert absolutam; bene è conuerso, n. 2. Conditionalis pertinens quandoque sumitur in sensu coniunctiuo, nu. 6. Conditionalis cum absoluta coheret, num. 32. & 33. Propositio causalis, vt vera sit non semper requirit bonitatē consequentiæ, d. 18. num. 13. Propositio de presenti, vt distincta à propositione de futuro petit ex suo modo tendendi esse simultaneam durationem cognoscentis cum duratione obiecti, d. 16. num. 11.

S.

Scientia Dei.

De fide est dari in Deo scientiam, d. 1. num. 1. Imo, & homines posse naturali lumine illius existentiam asequi, num. 5. Lumine naturæ euidenter ostenditur, à n. 6. Summa intellectualitas Dei ex summa immaterialitate optimè à D. Thoma probatur, à num. 12. & præsertim nu. 32. & 33. Eadem probatio est a priori, num. 35.

Quaratione possit conuenire diuinæ scientiæ habere obiectū formale motiuum physicè, & intentionaliter, d. 3. num. 6. Obiectum formale physicè motiuum diuinæ scientiæ nequit esse distinctum à Deo, num. 13. Personalitates diuinæ, & prædicata con-

tingentia Dei non sunt obiectum physicè motiuum in ordine virtuali cognitionis necessariæ à num. 13.

Prædicata necessaria, communia toti Trinitati, & connexa cum veritate, cui præbetur assensus sunt obiectum physicè motiuum cognitionis necessariæ, n. 18. Contingentis verò prædicata contingentia similiter connexa. ibi. Omnis veritas test motiuum intentionale diuinæ scientiæ, num. 19.

Scientia simplicis intelligentiæ. Vide. *Cognitio possibilium*.

Scientia simplicis intelligentiæ, visionis, & media non distinguuntur ex parte obiecti cogniti, si in tota sua latitudine accipiantur, d. 10. num. 28. Idem dicendum si solum ad obiecta creata comparantur, num. 30. Distinguuntur tamen ex modo tendendi. ibi. Quomodo scientia simplicis intelligentiæ attingat existentiam. ibi. & d. 18. num. 23. Scientia simplicis intelligentiæ, saltem remotè est rerum causa, n. 1. Potest aliquando appellari visio n. 13.

Scientia visionis. Vide. *Cognitio futuri contingentis absoluti*.

Ex scientia visionis bona est illatio ad futurum absolutum, d. 17. num. 1. Cōcordia illius cum libertate probatur, & exponitur à num. 4. Quomodo possit impediri, & si ab æterno existat, nu. 8. Scientia visionis est materiali-

M m ter

INDEX

ter causa creaturarum si ex parte obiecti identificetur cum decreto, d. 18. num. 2. Secus per se, & formaliter quatenus visio, à n. 4. Potest tamen scientia visionis in decreto intentio non quere ad executionem, quatenus imperium repræsentans Deo suum propositum, num. 8. 19. & 25. Speciali ratione scientia visionis actus liberi nequit esse illius causa prærequisita num. 9. Scientia visionis est quasi formalis causa præsentia obiectiva sui obiecti, non verò efficiens, n. 14. & 15.

Scientia media. Vide. *Cognitio futuri contingentis conditionati. Veritas.*

Scientia media sapissimè est causa existentia absolutæ sui obiecti, d. 18. n. 2. Secus existentia conditionata, d. 21. n. 37. Scientia mediæ existentia probatur, d. 20. & 21. Quodnam habeat determinativum, d. 21. per totam. Explicatur præcipuè à n. 26 ubi plura de modo determinandi. Quo iure appellanda sit media inter naturalem, & liberam, d. 22. à n. 4. Quo sensu possit dici media inter visionem, & simplicem intelligentiam, n. 5. & quonam visio, & intelligentia simplex. ibi. Scientia media non eget permissione liberè à Deo exercita. à n. 10. Existit contingenter non tamen liberè respectu Dei, à n. 13. & 26. Non importat perfectionem distinctam à necessaria Dei, n. 16.

Deus cognoscit per scientiam mediam sua decreta conditionata, d. 23. à n. 2. Item conditionalia disparata, n. 23. Hæc autem ut vera, & disparata simul, per scientiam liberam; aliquando per mediam cognoscuntur, à n. 30. Vide. *Veritas.* Conditionalia de hypothese impossibili, qua ratione per scientiam mediam cognosci possint, d. 23. à n. 35.

Semipelagiani.

Explicantur illorum errores, & controversia cum August. d. 22. à n. 36.

Species impressa.

Non datur in Deo ratio formalis speciei impressæ respectu suæ intellectionis, d. 2. n. 80.

Subordinatio. Vide *decretum prædeterminans.*

V.

Verbum divinum.

Verbum divinum est futurum à quo, & origine respectu Patris, d. 11. n. 10. Productio Verbi divini naturali lumine non potest demonstrari, d. 1. à n. 8.

Veritas.

Veritas est intrinseca actibus intellectus divini, d. 10. à n. 21. Quænam sit conformitas cum obiecto constitutiva veritatis in omni actu, n. 25. Veritas obiectiva materialiter loquendo propositionum de futuro contingenti

ti datur in rem natura, partim nunc, partim postea præscindendo ab eo quod nunc detur connexio cum eo futuro, d. 12. n. 7. Determinata veritas obiectiua formaliter loquendo datur antequam obiectum existat: imò & ab æterno, n. 8. Quo sensu verum sit, hæc futura solum habere veritatem determinandam, ibidem.

Vt propositio de futuro contingenti modo prolata determinatè vera sit, opus est de præsentì existere connexionem cum euentu affirmato, à n. 9. Idem est de propositionibus de præterito contingente, n. 18. & 19. Quid petat determinata veritas propositionis disiunctiue necessaria, n. 21. Probabile est propositiones vniuersales de futuro contingenti esse determinatè veras, aut falsas, à n. 28.

Veritas conditionalis contingens infert disiunctiuam de non

existentia conditionis, aut existentia conditionati: disiunctiuam vero ista non infert conditionalem, d. 19. n. 41. & 42. Quemnam sensum reddat veritas conditionalis, à n. 43. Quid dicat ex parte hypothetis, & quid ex parte conditionati: ibi. Determinata veritas futuri contingentis conditionati sumitur à scientia mediâ, d. 21. n. 35. Veritas conditionalis dupliciter impediri potest, d. 23. n. 15.

Conditionalis disparata multipliciter potest esse vera, d. 23. à n. 17. Imò & in vi conditionalis, n. 23. Plura vulgo disparata dicuntur, quorum conditio non omnino impertinens est, n. 19. & 20. Quid requiratur ad conditionalem disparatam, n. 22. Propositio conditionalis vt vera, & disparata infert absolutam existentiam conditionati, n. 30. Quem sensum reddat vt vera, & disparata simul, n. 32. & 33.

FINIS.

2-

0

10

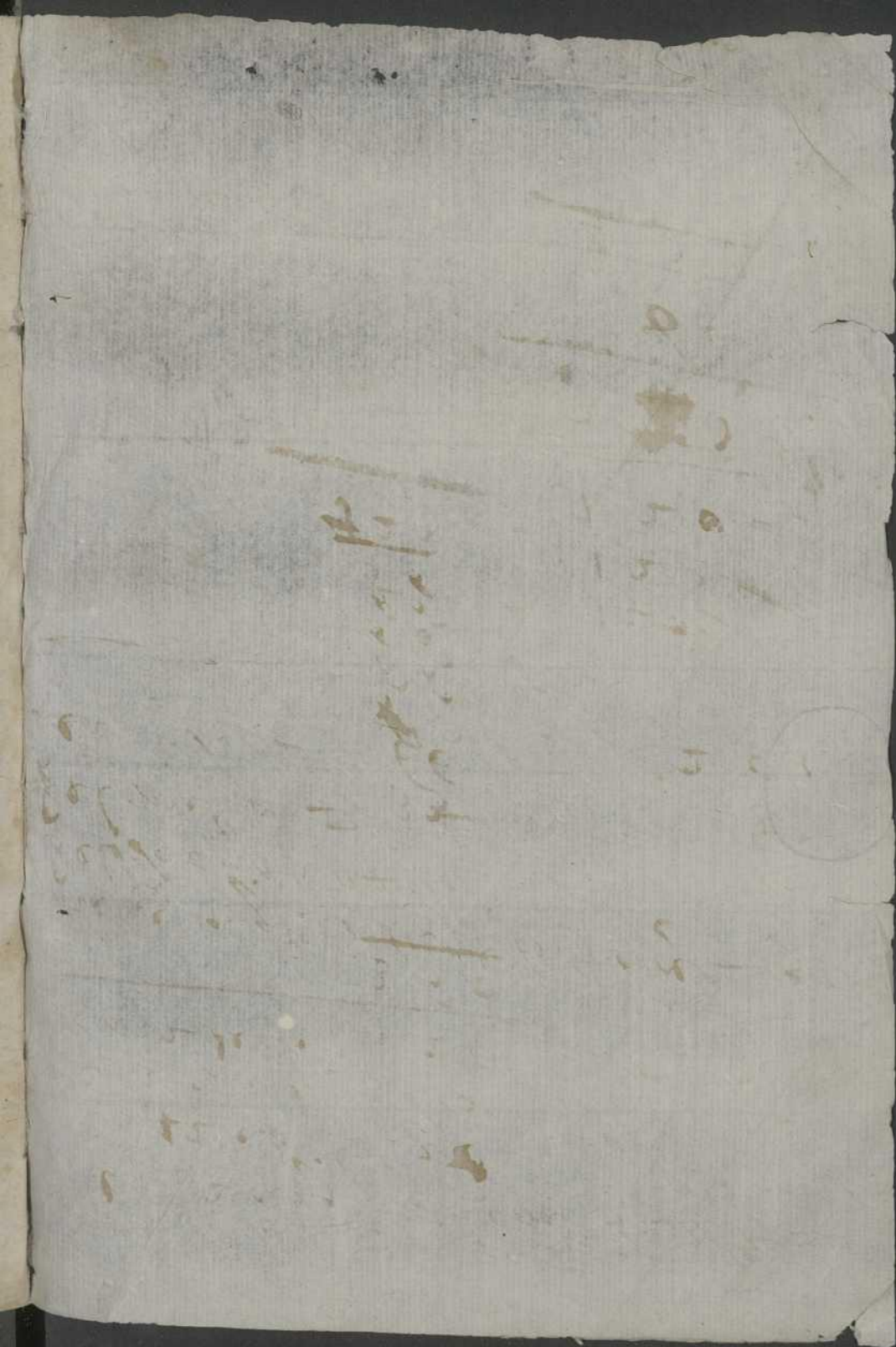
150

15

The first of these is the
 second of these is the
 third of these is the
 fourth of these is the
 fifth of these is the
 sixth of these is the
 seventh of these is the
 eighth of these is the
 ninth of these is the
 tenth of these is the
 eleventh of these is the
 twelfth of these is the
 thirteenth of these is the
 fourteenth of these is the
 fifteenth of these is the
 sixteenth of these is the
 seventeenth of these is the
 eighteenth of these is the
 nineteenth of these is the
 twentieth of these is the
 twenty-first of these is the
 twenty-second of these is the
 twenty-third of these is the
 twenty-fourth of these is the
 twenty-fifth of these is the
 twenty-sixth of these is the
 twenty-seventh of these is the
 twenty-eighth of these is the
 twenty-ninth of these is the
 thirtieth of these is the
 thirty-first of these is the
 thirty-second of these is the
 thirty-third of these is the
 thirty-fourth of these is the
 thirty-fifth of these is the
 thirty-sixth of these is the
 thirty-seventh of these is the
 thirty-eighth of these is the
 thirty-ninth of these is the
 fortieth of these is the
 forty-first of these is the
 forty-second of these is the
 forty-third of these is the
 forty-fourth of these is the
 forty-fifth of these is the
 forty-sixth of these is the
 forty-seventh of these is the
 forty-eighth of these is the
 forty-ninth of these is the
 fiftieth of these is the
 fifty-first of these is the
 fifty-second of these is the
 fifty-third of these is the
 fifty-fourth of these is the
 fifty-fifth of these is the
 fifty-sixth of these is the
 fifty-seventh of these is the
 fifty-eighth of these is the
 fifty-ninth of these is the
 sixtieth of these is the
 sixty-first of these is the
 sixty-second of these is the
 sixty-third of these is the
 sixty-fourth of these is the
 sixty-fifth of these is the
 sixty-sixth of these is the
 sixty-seventh of these is the
 sixty-eighth of these is the
 sixty-ninth of these is the
 seventieth of these is the
 seventy-first of these is the
 seventy-second of these is the
 seventy-third of these is the
 seventy-fourth of these is the
 seventy-fifth of these is the
 seventy-sixth of these is the
 seventy-seventh of these is the
 seventy-eighth of these is the
 seventy-ninth of these is the
 eightieth of these is the
 eighty-first of these is the
 eighty-second of these is the
 eighty-third of these is the
 eighty-fourth of these is the
 eighty-fifth of these is the
 eighty-sixth of these is the
 eighty-seventh of these is the
 eighty-eighth of these is the
 eighty-ninth of these is the
 ninetieth of these is the
 ninety-first of these is the
 ninety-second of these is the
 ninety-third of these is the
 ninety-fourth of these is the
 ninety-fifth of these is the
 ninety-sixth of these is the
 ninety-seventh of these is the
 ninety-eighth of these is the
 ninety-ninth of these is the
 hundredth of these is the

FINIS

12.12.12
 12.12.12
 12.12.12
 12.12.12

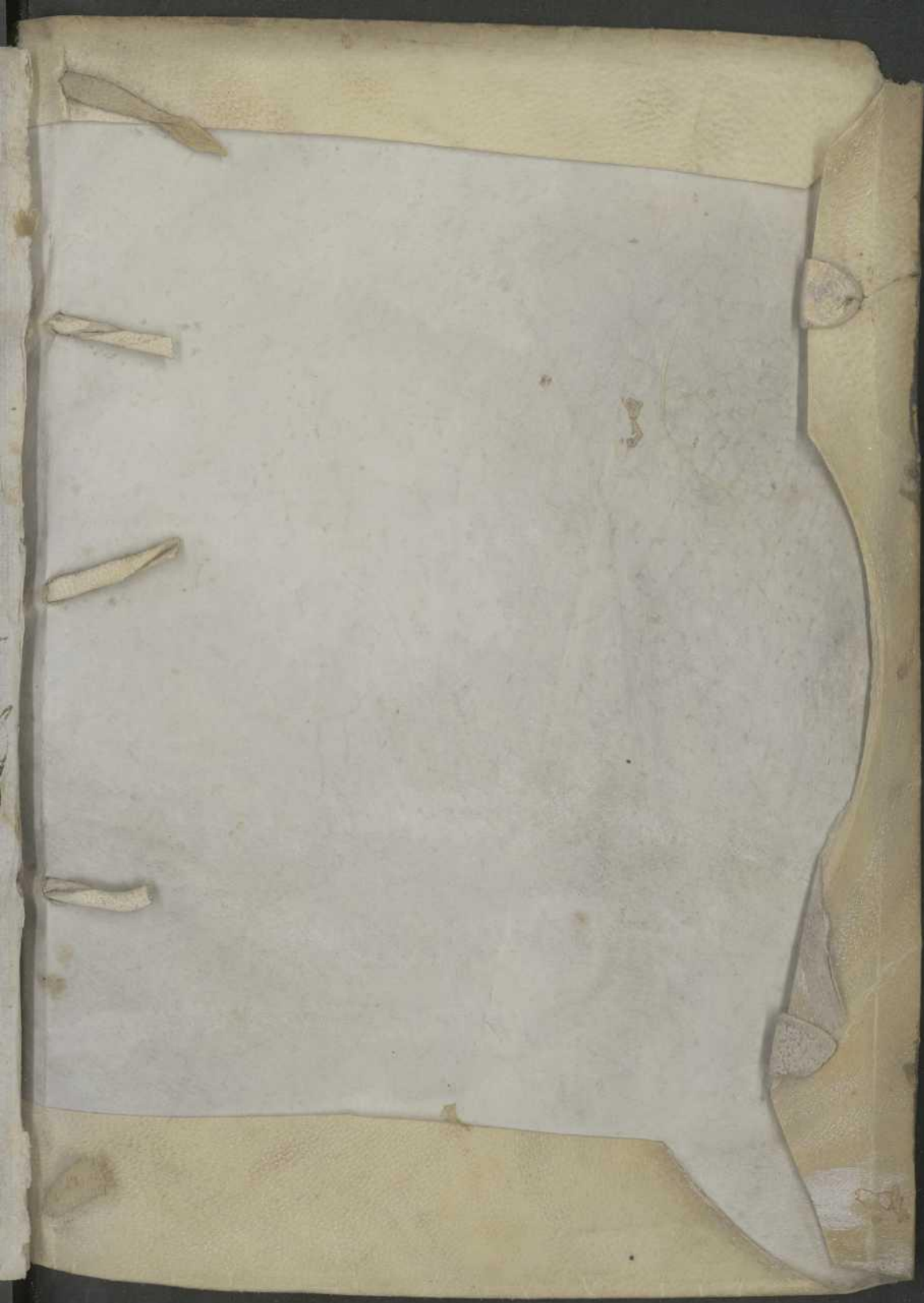
429
 66
 66
 66
 66
 66
 66
 66

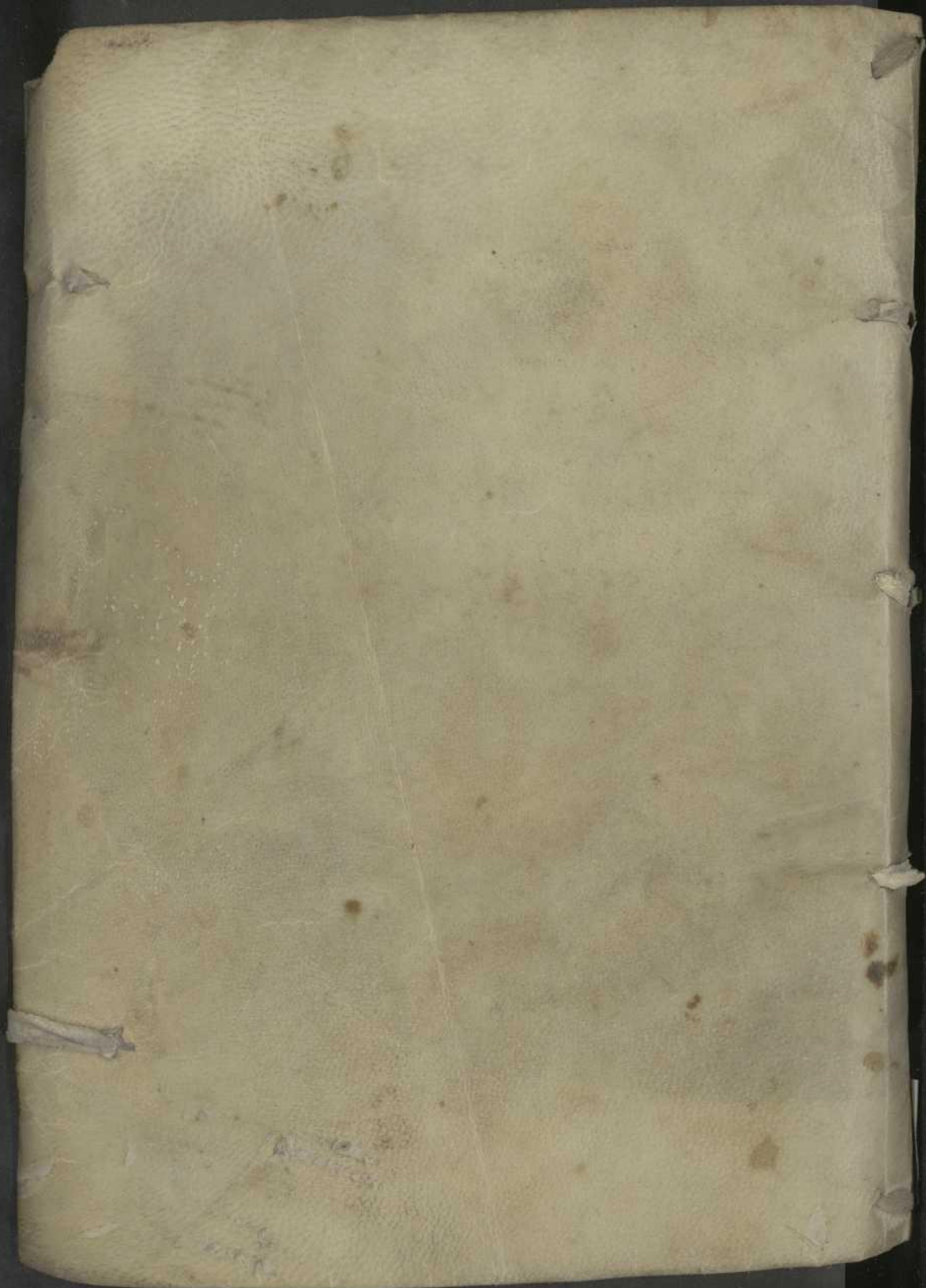
201
 30
 30
 30

120
 120
 120
 120

007

120

S0
14

2.016